tân phong

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

tân phong

tập 21

BẢO-SƠN chủ-trương

Địa-chỉ Tòa-soạn :
193, đường Gia-Long, Saigon — Đ. T : Saigon 270

MỤC-LỤC

TRANG

Hình tướng cốt cách các loại Mai . . . . của Quốc-Nghi Trương-Cam-Khải 3
Nhị thập bát tú . . . . . thơ Vũ-Hoàng-Chương 27
Đỉnh gió hú . . . . của E. Bronte — Nhất-Linh dịch 28
Một mái nhà tranh . . . . . thơ Bàng-Bá-Lân 32
Vợ chồng trẻ . . . . . Phạm-Lệ-Oanh phóng tác 33
Hương lòng . . . . . Học Canh 44
Nhớ em biên giới . . . . . thơ Phan-Lạc-Tuyên 45
Khu rừng lau . . . . . của Doãn-Quốc-Sỹ 49
Thơ nhạc . . . . . thơ Cao-Hoàng-Nhân 54
Lá thư Ba-Lê . . . . . Linh-Bảo 55
Ngần ngơ . . . . . thơ Bùi-khánh-Đản 59
Khép cửa . . . . . Doãn-Dân 60
Bản nhạc xưa . . . . . thơ Minh-Đức 69
Đố-mục thi thoại . . Đỗ-Bằng-Đoàn và Bùi Khánh-Đản 70
Lòng hoang . . . . . thơ Võ-Thùy-Lam 72
Cái lưới . . . . . Duy-Lam 73
Bây giờ con gặp mẹ . . . . . thơ Trường-Anh 78
Mối tình của Pédrito . . . . . Thế-Uyên dịch 80
Thềm hoang . . . . . Nhật-Tiến 86
Thơ hôm nay... Ngày mai . . . . Phan-Lạc-Tuyên 90

https://tieulun.hopto.org

PHƯỢNG - GIANG

KHÁI-HƯNG

— Băn khoăn
— Dọc đường gió bụi
— Đẹp
— Đội Mũ Lệch
— Đợi Chờ
— Gia-Đình
— Hạnh
— Hồn Bướm Mơ Tiên
— Những Ngày Vui
— Nửa Chừng Xuân
— Thoát Ly
— Thừa Tự
— Tiêu Sơn Tráng Sỹ
— Trống Mái

NHẤT-LINH và KHÁI-HƯNG

— Anh Phải Sống
— Đời Mưa Gió
— Gánh Hàng Hoa

NHẤT-LINH

— Nắng Thu
— Đoạn Tuyệt
— Thế rồi một buổi chiều
— Hai buổi chiều vàng
— Lạnh Lùng
— Đôi Bạn
— Bướm Trắng
— Đi Tây

ĐỖ-TỐN

— Hoa Vông vang

THẠCH-LAM

— Gió Đầu Mùa
— Nắng Trong Vườn
— Ngày Mới
— Hà-Nội 36 phố phường
— Sợi Tóc

THẾ-LỮ

— Gói thuốc lá
— Vàng và Máu
— Trại Bồ Tùng Linh
— Mai-Hương và Lê-Phong

ĐỖ-ĐỨC-THU

— Đứa con

NGUYỄN-THỊ-VINH

— Hai chị em
— Thương Yêu
— Xóm Nghèo

NHẬT-TIẾN

— Những vì sao lạc

TƯỜNG-HÙNG

— Gió Mát

TÚ-MỠ

— Giòng Nước Ngược

LINH-BẢO

— Gió Bấc

BẢO-SƠN dịch

— Tình nghĩa vợ chồng *của* Tolstoi.
— Con nai tơ *của* M.K. Rawlings.

VĨNH-SƠN-LANG

— Chiếc lá cuối cùng

https://tieulun.hopto.org

CÂU CHUYỆN NGHỆ THUẬT

hình-tướng, cốt-cách loại MAI của thi-nhân họa-sĩ

« Góp ý-kiến về bài TÌM DẤU BẠCH-MAI THI-
« XÃ của Đông-hồ tiên-sinh và bài TÌM DẤU
« BẠCH-MAI hoặc TỪ-LĂNG MẠC-CỬU ĐẾN ĐỒN
« CÂY MAI của Việt-Điểu tiên-sinh »

Bách-khoa số 76 ngày 1-3-1960, có bài TÌM DẤU BẠCH-MAI THI-XÃ của Đông-hồ Lâm-Tấn-Phác Tiên-sinh; sau đó số 78 ngày 1-4-1960 có bài TÌM DẤU CÂY BẠCH-MAI của Việt-điểu Thái-văn-Kiểm tiên-sinh (Bài này cũng thấy đăng trong Văn-hóa nguyệt-san loại mới số 49 tháng 3 và 4, 1960 ở mục KHẢO-CỨU với tiêu-đề là TỪ LĂNG MẠC-CỬU ĐẾN ĐỒN CÂY MAI, tác-giả là Tân Việt-điểu).

Đọc hai bài trên, riêng về phương-diện khảo-xét sự-truyện, dấu-tích Bạch-mai thi-xã (Chùa Cây Mai xưa), tôi thành-thực cảm-ơn hai tiên-sinh đã cung cho độc-giả nhiều tài-liệu, kể cả ý-kiến, tư-tưởng có giá-trị liên-quan đến một sự-kiện, một di-tích lịch-sử trong khoảng một trăm năm rở lại đây, một nơi mà nhiều người thường khi đi ngang qua, nhưng lại *« khéo ngẫn-ngơ thay »* như khách ở nước nào lạ nào mới tới!

https://tieulun.hopto.org

Cả hai bài trên, đặc biệt là bài của Việt-điểu tiên-sinh, ngoài việc cung-cấp tài-liệu khá phong-phú về di-tích Chùa Cây Mai, tiên-sinh đã có công-phu dành hẳn một phần lớn cho việc *khảo-cứu về* CÁC GIỐNG MAI, và đi xa hơn nữa tiên-sinh có dẫn nhiều thi ca, thi-liệu, điểm-xuyết vào Phần Khảo-cứu làm nổi bật cái cốt-cách, hình-tướng với giá-trị mỹ-cảm của giống mai nữa.

Dụng ý này rất hay, rất thú-vị ! Được lắm ! nếu chỉ cứ khảo-cứu như lối các nhà thực-vật-học rồi viết ra thì khô-khan, không văn vẻ. Nhưng cũng chính ở chỗ công-phu dụng ý này đã khiến cho độc-giả sinh ra nhiều thắc-mắc, ngờ-vực và phải nêu ra nhiều câu-hỏi ! Thực vậy, như trên nếu tôi đã thành-thực cám ơn tiên-sinh về những tài-liệu có giá-trị khảo-cứu dấu vết còn lại của một di-tích lịch-sử, thì ở một phương-diện khác liên-quan đến hình-tướng mỹ-cảm về cây mai, — qua một số những danh-từ, những chữ sẵn, những thi-ca tiên-sinh đã đem ra bàn nói, tô-điểm về giá-trị cây mai, — tôi không thể không thành-thực trách tiên-sinh đã có những lầm lẫn đáng tiếc. Trước hết tôi hãy có một vài ý-kiến về bài TÌM DẤU BẠCH MAI THI XÃ của Đông hồ tiên-sinh.

« **Tìm dấu Bạch-mai thi-xã** », bài của Đông-hồ thi-lão cho biết rằng giống mai ở nền Sơn-xuyên, Xã-tắc trên Bình-san thuộc tỉnh Hà-tiên với giống mai ở Đồn Cây-Mai bây giờ cùng một loại. Việt điểu tiên-sinh lại cho biết thêm rằng ba cây bạch mai ở Chùa Gò cùng họ với cây mai ở Đồn Cây mai) Vậy tôi có thể hợp cả những nhận xét của hai tiên sinh lại và thấy rằng bạch mai ở Hà-tiên, ở Đồn Cây mai, ở Chùa Gò đều cùng một giống (họ).

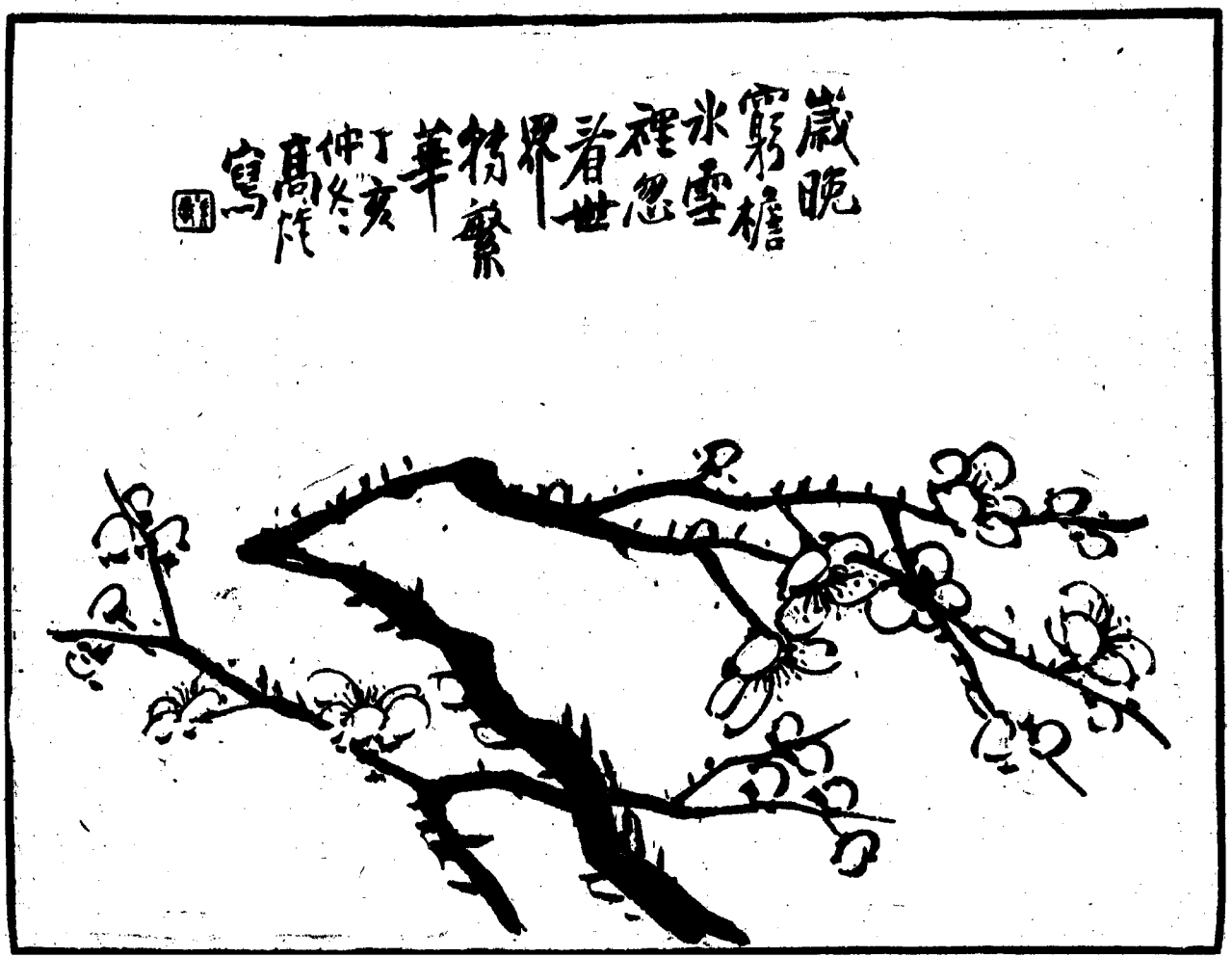
Tuy nhiên, đọc bài của tiên sinh, — với những lời văn bóng bẩy, với những thi liệu, thi ca dẫn vào để tả cho giống mai này, tôi thấy rằng tiên-sinh đã lầm lộn *giống mai ở đây* với thứ mai mà từ xưa các thi nhân họa sĩ Trung-hoa thường ca tụng hoặc bằng thi văn hoặc bằng nét vẽ. « Chính sau bữa được đọc bài của Việt điểu tiên sinh rồi, tôi vội đi kiếm tập

https://tieulun.hopto.org

Bách-khoa số 76 có bài của Đông hồ tiên-sinh và sáng hôm sau (thứ Tư 12 tháng năm dương-lịch) tôi cùng Cụ Tử-minh Nguyễn Công-Diệu và bạn Nguyễn Danh-Kham, tới đồn Cây mai, được Thiếu-tá Phạm-văn-Sơn thân hành hướng-dẫn cho xem Cây mai». Ở đây khỏi phải thuật lại những tình tiết về việc điếu cổ của chúng tôi, chỉ xin nói riêng về phương diện nhận xét lấy hình tướng mỹ cảm cây mai này. Nếu tôi không hiểu lầm thì Thiếu-tá Phạm-quân, về phương-diện mỹ-thuật hình tướng, cũng đồng ý với chúng tôi là cây mai ở đây không phải là thứ mai thường thấy ca tụng trong các thi ca, tả vẻ trong các họa-phẩm xưa của các thi, họa gia Trung hoa.

Từ xa nhìn lên, tôi đã nhận ngay ra dáng điệu, thân và cành lá cây mai ở đây (lúc này cây mai đã hết hoa rồi) không phải thứ mai mà thi, họa-gia Trung-hoa gọi là « *ngọc cốt băng cơ* » như tôi đã trồng hồi còn ở Bắc. Cây mai ở đây, tuy tuổi có già mà thân cây trần trẫn vẫn thấy nhiều chất thịt nặng nề. Từ thân cây cho đến cành lớn, ngạnh nhỏ, lá cây, kết-cấu một cách tầm-thường và tục, tưởng như hóa-công cũng **túng quẫn trong việc giàn-giá bố-cục loại mai này**. Bạn Nguyễn-danh-Kham ngắt lấy một cành lá. Thoạt nhìn, tôi có cảm-tưởng như đây là một cành với tươi mà màu sắc lá gần như lá cây thị. Tới đây, tôi chợt nhớ lại những lời, những chữ, những câu rất đẹp trong bài TÌM DẤU BẠCH MAI THI XÃ như : **cành hoa thiên kim. — loài danh hoa... — thế phượng vô song phẩm, nhân gian đệ nhất chi.., — mình băng chất ngọc..,** — mũi kề tiếp xúc làn **ngọc cốt băng cơ.., — chất ngọc hồn băng.., — cánh ngọc hương thần.., — xương mai gầy gõ..,** — **phẩm tiên** v...v.., tôi không khỏi băn khoăn nghĩ rằng thi-lão chưa từng mắt thấy giống mai ở Bắc mà trước kia cũng chỉ một số ít nhà có trồng, nhưng thi lảo đã từng đọc nhiều thi ca cổ, vịnh tả thứ mai « *tiên phẩm* » đó. Thế rồi, trước kia, khi gặp giống mai ở Hà-Tiên và bây giờ, bữa mồng hai tết Canh-tí vừa qua ở Đồn Cây-Mai, thi-nhân sẵn những chữ, sẵn những lời thơ xưa, cao-hứng đem ra dùng để nói cho Cây Mai ở đây. Kỳ thực *về phương-*

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

tiện mỹ cảm, thì Cây-Mai ở đây, từ gốc đến thân, đến cành, hoa (lúc này tuy không có hoa, nhưng được Thiếu tá Phạm quân tả ra nên tôi cũng biết được qua hình sắc về hoa) và lá, kết cấu thô thiển, tầm thường. Như vậy sao gọi là danh hoa với *chất ngọc hồn băng* được!

Tôi lại nghĩ cả đến câu thơ Vịnh Chùa Cây Mai « *Sương in tuyết đóng cành thưa thớt* », Tôn-Thọ-Tường cũng như một số thi-nhân khác, đại-đề như Lâm-Hữu-Lân tiên sinh, trong bài vịnh thứ mai ở Hà-Tiên, câu mở đầu rằng . « *Ngọc vi cốt cách, tuyết vi thần* », với giống mai ở đây mà dùng những chữ, những ý xưa như **sương in, tuyết đóng**, mà nói đến **cốt-cách như ngọc, tinh-thần như tuyết**, thì thật là ngoa-ngôn, thác-đoạt. Sở-dĩ có sự quá ngoa-ngoắt như vậy, chỉ vì nhà thơ *thiểu sở kiến*, nhưng « *đa sở độc* » ; trong khi sẵn có nhiều chữ sáo, *gặp mai nào cũng* đem *gán cho nó những phẩm-cách, những vẻ vô-cùng mỹ-diệu mà bản-thân hình-tướng nó không có.*

« **TỪ LĂNG MẶC-CỬU ĐẾN ĐỒN CÂY MAI** » bài của Việt-điểu tiên-sinh cũng không khỏi phạm phải cái tệ-bệnh là đem những chữ sẵn, những lời, những câu của người xưa *Tả vịnh cho một giống mai khác*, mà cứ gán tả cho *giống mai ở đây*.

Bài này, ở Phần II, sau khi kê-cứu về CÁC GIỐNG MAI Văn-hoá nguyệt-san số 49 từ trang 190 đến 194, Bách-khoa số 78 từ trang 54 đến 57) ngoài mấy bản kẽm in hình giống mai vàng, mai trắng ở miền Nam này (Bản kẽm in trong Văn-hoá nguyệt-san của Nha Sưu-tầm và Nghiên-cứu Nông-lâm không nói rõ là giống mai này hiện có ở đâu. Phải chăng nó cùng giống với cây mai ở Đồn Cây Mai), từ Phần III trở xuống (Văn hoá nguyệt-san từ trang 194, Bách-khoa từ trang 57), Việt-điểu tiên-sinh đã đặc-biệt nói đến *giá-trị mỹ-cảm* của giống mai (phần III **GIÁ TRỊ HOA MAI**). Phần này, đoạn đầu nói về nghệ-thuật chơi hoa, Việt-điểu tiên-sinh dẫn chứng rằng các cụ chia ra :

. . . . . .

Phú hào chi hoa như hồng, mai, cúc.

. . . . . .

https://tieulun.hopto.org

Mai với *cúc* mà gọi là phú-hào chi hoa (?) lại liệt-hạng với *hồng* (*Không hiểu các Cụ đây là Cụ ta hay cụ tàu*), ý hẳn các cụ này biệt-lập ra một phái có quan-niệm khác hẳn với phái Lâm Hòa Tĩnh (ẩn sĩ và thi nhân), Khương Bạch Thạch, Tô Đông Pha (thi nhân), Ngô Xương-Thạc, Đương Vô Cữu (họa gia) cho mai là tiêu biểu phẩm-cách cao quí, là dật-phẩm. Xin thú thực rằng vì ít đọc, tôi chưa từng nghe nói đến *phái coi mai, cúc là phú-hào chi hoa !* Đã vậy, liền đó lại nêu ra một phái các cụ nhìn nhận rằng :

. . . . . .

Băng cơ ngọc cốt nãi mai-ngạc chi thanh-kỳ...

. . . . . .

càng khiến độc-giả ngẩn-ngơ không hiểu được cái hình-tướng của « mai » nó thế nào (là thứ mai nào) mà người thì coi là *phú-hào chi-hoa*, kẻ thì lại coi là *băng-cơ ngọc-cốt chi thanh-kỳ*. Vả lại, nêu ra hai quan-niệm trên có liên-quan gì đến giống mai ở miền Nam này chăng? trong khi nói về giá-trị chung của các loại mai? (vì trong mục nói về GIÁ TRI HOA-MAI không nói rõ được là thứ mai nào). Hơn nữa, nếu tôi không lầm, thì câu này Việt-điều tiên-sinh đã kê-cứu lầm, hoặc nhớ sai. Nói rằng *mai ngạc chi thanh-kỳ* là thế nào? **Mai ngạc** là cái đài của bông mai, làm gì có giống mai gọi là *mai-ngạc*? Tại sao *băng cơ ngọc cốt không chỉ cho chính bản-thân của bông mai mà lại nhè chỉ cho* **cái đài** *của nó mà thôi*. Hèn chi Tô học sĩ có thơ chế riễu Man Khanh làm thơ không biết nói đến phẩm cách của mai mà cứ nhè nói đến màu sắc cành và lá thôi (*xin coi thơ họ Tô ở một phần dưới*)

Một điều quan hệ hơn là, sau đoạn trên *nói trùm lớp* GIÁ TRỊ HOA MAI (về hình tướng mỹ cảm) rồi, tiên sinh còn viết rằng :

« *Riêng về hoa mai, từ xưa nay thứ hoa băng cơ ngọc cốt*
« *này đã đem lại một nguồn cảm hứng dồi dào cho văn*
« *nhân thi sĩ.*
« *Vì thế mà sáng hôm nay, các bạn. . . , . . . ,*

https://tieulun.hopto.org

« . . . . . và tôi đã cùng nhau
« đi chiêm ngưỡng cây Bạch Mai trong Đồn Cây Mai v.v...
« . . . . . .

Trong đoạn tự sự trên, rõ ràng tiên sinh đã dùng những chữ *băng cơ ngọc cốt*, **là chữ mà thi họa gia Trung hoa dùng riêng để chỉ cho một thứ mai khác, nay đem gán vào cho giống mai ở Đồn Cây Mai.** Như vậy, độc giả khỏi sao bỡ ngỡ, lầm lộn không còn hiểu giá trị mỹ quan của từng loại mai ? Mai nào cũng gọi là *băng cơ ngọc cốt* ư ? Tại sao không tự tìm đặt lấy những chữ, những lời đẹp để khác nếu tiên sinh cảm thấy rằng giống mai ở Đồn Cây là tuyệt đẹp

Tiếp theo đoạn trên, sau khi viếng thăm nơi cựu chỉ Mai sơn tự, Việt điểu tiên sinh *«tìm hoa quá bước»* sang nơi Chùa Gò ; độc giả hãy theo dõi tiên sinh :

« *Cảnh trí nơi Chùa Gò thật là trang nghiêm, mỹ lệ,*
« *hoàng mai, bạch mai, thi nhau đua nở trên bồng-đảo,*
« *làm cho chúng tôi liên tưởng đến mấy vần thơ kim cổ :*
« *Thỏ thẻ rừng mai chim cúng trái*
« *Lửng lơ khe yến cá nghe kinh*
. . . . . .

(Chu Mạnh Trinh)

« *Nghêu ngao vui thú sơn hà*
« *Mai là cảnh cũ, hạc là bạn quen*

(Nguyễn Du)

Mấy câu thơ trên đem dùng vào đây thì chủ ý tiên sinh muốn nói đến hoa mai. Bởi lẽ, **cái gì** đã khiến cho tiên-sinh liên tưởng đến mấy vần thơ kim cổ (?). Nhất định chỉ có **hoa mai** là mối dây rung cảm chính trong sự truyền-cảm và rung cảm này. Thế mà cảnh ở Chùa Hương có cả **1 rừng hoa mơ trắng như tuyết phủ**, còn như năm ba gốc mai ở Chùa Gò, lại lẫn cả mai vàng, hoàn toàn không phải là *thứ hoa mơ* thì làm sao khiến cho Việt-điểu tiên sinh có thể liên

https://tieulun.hopto.org

tưởng đến *cảnh Chùa Hương* hay đến giống *hoa mơ* ở Chùa Hương được. Tôi phải nghĩ rằng tiên-sinh chưa từng được biết Cảnh Chùa Hương với *hoa mơ* của nó.

Tiên-sinh liên-tưởng đến cảnh Chùa Hương (hay hoa mơ ở Chùa Hương) đều chỉ là lối *bắt bóng đè chừng*, mắt chưa trông thấy ; thế rồi lại liên-tưởng đến cảnh (hoặc đến hoa mai) ở chiếc chén sứ vẽ một gốc mai (thứ mai mã ở đây không có) với con hạc. Nếu tôi không lầm thì hai câu lục bát *Nghêu ngao vui thú* **yên hà** (chớ không nhải là **sơn hà**) *Mai là* **bạn cũ** (chớ không phải **cảnh cũ**), *hạc là* **người quen** (*chớ không phải là* **bạn quen**) » là thoát ở ý ở bốn chữ MAI THÊ HẠC TỬ, người Trung-hoa dùng để ca tụng Lâm-Hòa. Tĩnh, một cao-sĩ ẩn cư ở Cô-sơn, Hồ-tây, 20 năm không bước chân tới thị thành, chỉ trồng mai (không phải là thứ mai ở miền Nam này), và nuôi hạc làm bạn. Tôi băn khoăn nghĩ ngợi mãi, không hiểu rằng **trong một bài có tính cách khảo cứu**, lại sau cái mục nói về **GIÁ TRỊ MAI**, Việt-điều tiên-sinh dẫn ra những câu thơ trên để chứng thực *Giá trị* (về văn-chương mỹ-cảm) cho *giống mai ở đây* chăng ? để tán thưởng cái khung cảnh Chùa Gò ư ? thì cảnh ở Chùa Gò có gì là « *non non, nước nước, mây mây,* » có gì là « *thỏ thẻ rừng mai* » mà khiến cho khách viếng cảnh có thể liên tưởng đến cảnh Chùa Hương? Cảnh ở Chùa Gò có gì khiến cho khách viếng cảnh liên tưởng đến cái cảnh ở chiếc chén sứ vẽ gốc mai với con hạc ? Nếu bảo rằng vì ở Chùa Gò có mai mà ở chùa Hương, ở chiếc chén sứ, cũng có mai, cho nên có thể có sự liên tưởng ấy, thì trong phạm vi một bài được đặt vào Mục Khảo cứu ở PHẦN GIÁ TRỊ HOA MAI (hoặc dù là ở phần kết của toàn bài) sự liên tưởng ấy quả là tai hại khiến cho độc giả càng đọc càng không hiểu bản thân diện mục của cây mai nó thế nào ? Người chưa biết cảnh Chùa Gò chưa trông thấy Cây mai ở Đồn Cây mai, đọc bài khảo cứu của tiên sinh, sẽ giật mình mà nghĩ rằng ở nơi đó có *giống cây mơ* và cả giống mai gọi là « *băng cơ ngọc cốt* » Còn người

https://tieulun.hopto.org

chưa được thấy *giống cây mơ*, hoặc chưa từng được thấy giống mai « *băng cơ ngọc cốt* » bao giờ, không khỏi buồn rầu mà nghĩ rằng : « Tưởng là gì ! thì ra từ xưa các thi nhân chỉ quen phóng đại, nói láo, Nghĩ rằng hình dáng cốt cách mai thế này chứ ? Như vầy mà cũng ca tụng là tiên phẩm, là *mình băng chất ngọc*, thì hoa gì mà chẳng gọi là tiên phẩm được ».

Trong phần II (khảo về CÁC GIỐNG HOA MAI), đoạn C đại đề rằng :

« *Bắc Mai là thứ mai có nhiều ở Bắc Việt. Tuy cũng*
« *gọi là mai, nhưng không cùng một họ với mai vàng*
« *(Ochanacées) hoặc bạch mai (guttifères) của miền Nam.*
« *Mai miền Bắc thuờng có hoa trắng hoặc hồng thuộc về*
« *họ cây đào, cây mận, cây mơ (ô. mai) và cùng họ với*
« *cây hường (Rosacées). Tên mai Bắc là Prunus arméniaca*
« *Lin cho nên Tây phương thường gọi là prunier :*
« *Các thứ mai Trung hoa cũng thuộc về dòng Bắc mai,*
« *thuộc họ cây mơ (Rosacées).*

. . . . . .

Tôi đồng ý với Việt điểu tiên sinh rằng thứ mai mà tiên sinh gọi là Bắc mai ấy không phải cùng một giống với mai của miền Nam. Ở đây, đứng về lãnh vực danh từ, mỹ cảm, tôi muốn thêm một vài nhận xét nầy :

Người ở Bắc Việt có phân biệt thứ hoa màu hồng lợt và thứ hoa trắng. Riêng thứ hoa trắng, trong giới thi, họa gia, (về phương diện mỹ cảm) có chia ra một thứ gọi là bạch mai mà coi đó mới là loại chính một thứ gọi là cây mơ (trái đem ướp muối làm ô. mai). Loại mơ cũng khá đẹp, nhưng còn kém xa hẳn thứ bạch mai. Nếu Việt điểu tiên sinh đứng thuần túy về phương diện thảo mộc học thôi thì không nói làm gì, nhưng nếu đứng về phương diện thi nhân họa sĩ (về mỹ cảm) mà xét, thì phải nói rằng thứ bạch mai như tôi nhận xét trên, phải được coi là loại chính, (hồng-mai nói trên, cũng được liệt vào loại này) Còn các thứ khác

https://tieulun.hopto.org

ta quen gọi là mai đó, chỉ là thứ tạp mai mà thôi. Chu-Mạnh-Trinh, trong thơ tả rằng : *Thỏ thẻ rừng mai,* mới chỉ là thứ tạp mai, tức là *thứ mơ*, chớ không phải là bạch-mai chính thức như trên tôi nói (ở một phần dưới MAI CỦA THI NHÂN HỌA SĨ sẽ bàn thêm).

Vì trong đoạn này, ngoài sự khảo-cứu theo lối thảo-mộc học về giống Bắc mai, Việt-điểu tiên sinh *có ý nghiêng nhiều về phía văn-chương mỹ-cảm* nên đã đem mấy câu thi-văn cổ ra điểm-xuyết, dẫn chứng, khiến cho người đọc (về phương-diện mỹ-cảm) có thể lầm rằng loại *cây mơ cũng được thi-nhân Trung-hoa ca-tụng nồng nhiệt đến thế ư* ? Vì dẫn thơ ra, mà người đọc có thể lầm lẫn *cây mơ* với (*bạch mai* chỉ là một về phương-diện mỹ-cảm) và loại *hòa mơ* cũng có thể coi là đầu trăm hoa (về phương-diện văn chương) ?

Cũng trong đoạn này, tiên-sinh đã dẫn Quảng-sự-loại :

« *Xét theo Quảng-sự loại, mai có 5 loại :*
« *hồng-mai, bạch-mai, hoàng-mai, lục-mai và lạp-mai* ».

Tiếc rằng tôi không có Quảng-sự loại hoặc Uyên-giám loại hàm để kê cứu. Theo thiển-kiến, thì người Tàu có chữ hoàng-mai là để chỉ cho khi trái mai chín vàng, chớ không phải là chỉ về loại mai bông vàng. Nhưng người ta cũng có dùng tên hoàng mai mà để chỉ cho lạp-mai. Vậy hoàng-mai, lạp mai có thể là một loại, nở hoa về mùa đông, bông hoa vàng, bên trong hơi có ánh tía **Người chơi hoa cho đấy không phải là giống mai. Chỉ vì hoa nó nở cùng thời với giống mai chính thức, hương lại hơi giống, và vì cánh nó như chất sáp ong, nên gọi là lạp mai.** Còn như lục-mai thì không thấy ai nói đến hoặc sách nào nói tới ngoài Quảng-sự loại theo như Việt-điểu tiên-sinh cho biết. (Không biết trong Liễu-trai chí-dị có nói đến *lục mai* cũng như nói đến *lục cúc* chăng ?) Mong rằng, nếu có thể xin Việt-điểu tiên-sinh chép đoạn trong Quảng-sự loại nói về 5 loại mai ấy (xin chép nguyên-văn bằng chữ nho) rồi công-bố lên cho.

https://tieulun.hopto.org

Về phần tôi, chỉ biết có thứ mai (không phải là *giống riêng biệt*) các nhà chơi hoa gọi là *lục ngạc mai* (tôi đã có trồng), là nói về cái *đài* hoa mai. Nhà chơi hoa chia ra thứ hoa trắng có đài *sắc lục* thì gọi là *lục-ngạc mai*, với thứ hoa trắng có *đài* màu *đỏ tía*. Có lẽ đứng về phương-diện nhà thảo-mộc học, thì 2 thứ chỉ là một ; nhưng đứng về phía các thi nhân, họa-gia họ quý thứ có đài màu lục, vì hoa trắng lại có ánh lục từ dưới lên thì đẹp hơn. (*Phàm mai-hoa phụ đế dai giáng tử sắc, duy thử thuần lục, chi ngạnh diệc thanh, đặc vi thanh cao*... QUẦN-PHƯƠNG PHẢ : Phàm cái đài ở hoa mai đều màu sắc đỏ tía, duy có thứ mai này là màu thuần lục, cành và nhánh cũng xanh, riêng là giống thanh cao).

Trong đoạn kê cứu nói về giống Bắc mai, Việt điểu tiên sinh còn kết thúc bằng nhiều câu thơ. Cuối cùng tiên sinh dẫn hai câu của Lý-Bạch :

« *Hoàng-hạc lâu trung xuy ngọc địch*
« *Giang thành ngũ nguyệt lạc mai hoa* (*1*)

mà dịch rằng :

« *Tiếng sáo thổi trong lầu Hoàng hạc*
« *Tháng năm mai rụng chốn Giang thành.*

Thực không còn trời đất nào nữa ! Làm gì có mai rụng về mùa hạ tháng năm, vả Lý-Bạch có vịnh mai mùa hạ bao giờ ?

Hai câu trên là ở trong bài GIỮ SỬ-LANG TRUNG KHÂM THÍNH HOÀNG HẠC LÂU THƯỢNG XUY ĐỊCH. Cứ cái tiêu đề (cái tựa) này với chữ THÍNH... XUY ĐỊCH, cũng đủ rõ LẠC MAI HOA ở đây là tên riêng của khúc nhạc thổi vào ống địch, chớ không phải là *Vịnh hoa mai rụng* ! (xin coi Lý Thái Bạch toàn tập, quyển 23). Cũng trong tập này (quyển 4) bài TƯ MÃ TƯỚNG QUÂN CA có câu tả khúc LẠC MAI rằng :

Khướng địch hoành suy A ĐẢ HỒI
Hương nguyệt lâu trung xuy LẠC MAI (*2*)

càng rõ rằng LẠC MAI là nhạc khúc thổi vào ống địch của

https://tieulun.hopto.org

người Khương. (*Khương địch...xuy LẠC MAI*, không phải là ống địch người Khương... thổi rụng hoa mai đâu)

Lại như Vương-Nguyên-Chương, một danh họa Trung hoa nổi tiếng về vẽ mai, đề bức tranh mai có câu rằng :

« Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết
Khương-địch suy tha bất hạ lai » (3)

ý nói gốc mai, với cành giao nhau, đan lại như cái lồng đơm cá bằng nan thưa mà đeo những bông mai như băng tuyết vào. Nói rằng : *Khương-địch thổi đến mấy cũng không làm cho hoa ở đây rụng xuống được*, là ý nói bóng bẩy, mượn chữ LẠC MAI HOA để tả mai ở đây chỉ là mai vẽ. Đã là mai vẽ, thì đem khúc LẠC MAI HOA ra thổi một ngàn năm chăng nữa, *mai của tôi* (họ Vương) *y nhiên không rụng*. (Cái tài tình ở câu thơ là điểm bật lên thứ mai vẽ, mai trong tờ tranh.)

Khỏi phải kê-cứu đâu xa xôi, Chinh-phụ-ngâm-khúc Đặng trần-Côn tả lúc thiếu-phụ tiễn chồng, đoàn quân ra đi, lần lần khuất-dạng, chỉ còn vẳng lại tiếng khúc địch LẠC MAI với bóng cờ phất phơ cứ nhạt mờ dần :

Khứ khứ LẠC MAI thanh tiệm viễn
Hành hành CHINH BÁI sắc hà mang (4)

bản dịch nôm rằng :

Tiếng địch thổi nghe chừng đồng vọng
Hàng cờ bay trông bóng phất phơ

thiết-tưởng đủ rõ nghĩa chữ LẠC-MAI hay LẠC MAI HOA lắm vậy.

mai của thi nhân họa sĩ ?

Trở lên, tôi đã đứng trên lãnh vực hình tướng mỹ cảm để phân biệt rằng giống mai vàng, mai trắng ta thường thấy ở đây không phải là giống danh họa *mình băng chất ngọc* được các thi nhân họa sĩ Trung hoa (*kể cả những thi nhân họa gia Việt Nam sành sỏi*) ca vịnh và miêu tả. Xin thanh minh rằng tôi

https://tieulun.hopto.org

không phải là nhà thực vật học, những điều tôi cố gắng trình bày dưới đây chỉ là đứng về phương diện hình tướng mỹ cảm mà bàn nói hoặc phân biệt về loại danh hoa được ca tụng là *băng cơ ngọc cốt*. Không phải là nhà thực vật học, tôi đành không dám xếp thứ danh hoa này vào loại nào, xin tạm gọi đây là « *mai của thi nhân họa sĩ* ». Sự phân loại theo thực vật học xin chất chính các nhà thực vật học.

***

Bắc Việt có giống cây, người Bắc quen gọi là cây mơ, có hề nó rằng khắp vùng quê đâu cũng có.

— Hoa nó trắng. Trái hình trái đào vào cỡ ngón chân cái, còn nhỏ thì xanh, ăn hơi đắng, lớn lên rất chua. khi chín thì da vàng, đôi khi có chỗ chín ửng đỏ, tính không còn chua gay gắt nữa. Loại cây mơ này, ở chùa Hương mọc thành rừng. Người ta đẽo lấy vỏ những thân cây già, dùng làm thuốc, dùng thay cho trà. Có lẽ vì nước vỏ thứ mơ này sắc đỏ nên gọi là « *nước hồng mai* », chớ lấy đâu ra lắm vỏ thứ cây mai hoa đỏ mà nấu làm nước uống.

— Thứ mơ này, có lẽ trong Quần-phương-phả, Giới tử viên gọi là *cức mai* chăng ? vì ở cành nó có nhiều ngạnh cứng đâm ra tua tủa.

— Thứ mơ này không được liệt vào hạng danh-hoa « *cao-sĩ-tiết* » với « *ngọc cốt băng cơ* », không phải vì nó sinh-sản rất nhiều mà người ta không coi là quý. chính vì hình-tướng cốt cách nó, từ thân cây cho đến cành, lá, hoa, kết-cấu không được thanh-kỳ lắm. Thứ mơ này thực ra cũng đẹp, nhất là cả một rừng mơ trắng toát thì cũng ngoạn mục. Nhưng nếu so nó với thứ gọi là « *cao-sĩ-tiết, ngọc cốt băng cơ* » thì nó chẳng thấm vào đâu cả, tuy nó không đến nỗi tầm thường quá như mấy loại ta thường gặp ở đây.

Thứ mai, tạm gọi là « *mai của thi-nhân họa sĩ* », ở Bắc

https://tieulun.hopto.org

có, nhưng cũng ít nhà trồng được, nên cũng chỉ có số ít được thưởng-thức, được biết :

— Thứ gọi là *hồng mai*, hoa sắc phấn hồng tươi sáng. Không rõ có thứ hoa cánh đơn chăng ? Riêng tôi chỉ được thấy thứ cánh kép. Tôi đã chịu khó đi tìm kiếm thứ hồng mai này. Duy ở nhà Cụ Án Kiến-Xương (Thái bình) có một gốc, thân tầy bắp đùi người lớn, cao tới trên hai thước. Theo Cụ Nguyễn Công Diệu thuật lại thì khi xưa mua tới giá 10 lạng bạc. Còn lác đác, năm mười nhà khác có trồng, mà thân cây hoặc lớn lắm chỉ tầy cổ chân, hoặc đường kính thân cây tới bốn năm phân, kể cũng ngoạn mục lắm rồi.

Người ta cũng hay trồng trong bồn lớn, thân cây nhỏ độ trên ngón chân cái mà gọi là *chi-mai* là *phi-mai*, cũng có người vì thấy cành và hoa có vẻ nhẹ nhàng thanh thú mà gọi đùa là *mai Nhật bản*.

— Cũng như bạch mai, khi có hoa thì không có lá ; hoa rụng rồi lá mới sinh

— Nói chung về hình tướng cốt cách, thứ hồng mai cũng được thi nhân, họa gia ca tụng. Thạch-Man-Khanh có câu vịnh hồng mai

. . . . . .

Nhận đào vô lục diệp
Biện hạnh hữu thanh chi (5)

. . . . . .

Ý câu thơ chỉ chú trọng so sánh về chỗ lá đào không có sắc lục như thứ mai này, và mai này khác với hạnh là cành lại xanh. Nhưng chính vì thơ của Man Khanh ý tứ thô thiển quá, không nói được cái « *hình tướng phẩm cách* » đặc biệt của thứ mai này ra, nên Tô Đông Pha làm liền ba bài vịnh hồng mai, trong có một bài cực lực biện bác làm sáng tỏ cái phần văn vẻ mỹ quan với phẩm cách thanh kỳ của hồng mai ra :

Phạ sầu tham thụy độc khai trì
Tự khủng băng dung bất nhập thì

https://tieulun.hopto.org

Cố tác tiều hồng đào hạnh sắc
Thượng dư cô sấu tuyết sương ti (tư)
Hàn tâm vị khẳng tùy xuân thái
Tửu vụng vô đoan thượng ngọc kì (cơ)
Thi lão bất tri mai cách tại !
Cánh khan lục diệp giữ thanh chi !

Hai câu phá thừ, dùng chữ *băng dung* để điểm bật cái *dung diện* thứ mai của thi nhân, họa gia và cho biết thứ mai này nở hơi muộn (vẫn xuân.) Đến câu thực : «*Cố tác tiều hồng đào hạnh sắc, Thượng dư cô sấu tuyết sương ti* » thì điểm bật đủ cả màu sắc, cốt cách, tư thái ra mà văn đi nhất khí tài tình. Hai câu 5 và 6 nói về cái phẩm tiết và còn dư bút luận về cái ánh sắc hồng thực là đặc biệt. Suốt trong năm câu thơ (từ câu 2 đến câu 6) tả hình dung, tư thái cho đến cả phẩm cách. Nhưng vì thứ bạch mai của thi nhân họa gia cũng đủ hình dung, tư thái cốt cách ấy, cho nên ở đây đặc biệt tả cái sắc hồng ấy ra : sắc hồng này người ta chỉ có thể thấy ở dung diện mỹ nhân những khi *e ngại thẹn thò*, hay khi mỹ nhân có *ngấn rượu ửng hồng trên má phấn*. Sau khi điểm bật được dung, nhan, cốt cách thanh kỳ của hồng mai lên rồi. hai câu hết quay về ý chê trách Man Khanh không biết thưởng thức không biết cái phần cốt cách của mai, cho nên vịnh giống danh hoa dật-phẩm như hồng-mai mà chỉ nhằm nói về *lá lục* với *cành xanh*, chẳng cũng là tục lắm ru !

Đọc bài thơ trên, ta có thể có một ấn-tượng thanh-kỳ về hình-tướng cốt cách của hồng-mai, và nhất là ta phải nhận rằng thi-nhân có sự quan-sát tế-nhị và có quan-niệm riêng biệt : Không phải *giống mai nào cốt cách tầm thường cũng được ca-tụng*.

— Giống bạch-mai, (không phải giống bạch-mai như ở đây, cũng không phải giống mơ) ở Bắc tuy nói là hiếm, nhưng thực ra có nhiều.

Nói là hiếm, vì hiếm có nhà trồng. Cứ như tôi biết, trong khoảng mấy chục năm trở lại đây, trước hết có nhà Cụ Án Kiến-xương ở Thái-bình, nhân có người đi sứ mà lấy được giống ở

https://tieulun.hopto.org

Tàu, — sau đó nhà Ông Hai Lẫm chiết giống này về trồng ở Yên-Mô.

Nói là nhiều, vì nguyên một nhà Cụ Án Kiến-xương gây được đủ 100 gốc, rồi nhà Ông Hai Lẫm cũng gây được 17 gốc. Năm ba nhà nữa cũng gây được giống, nhưng mỗi nhà chỉ lác đác vài ba gốc thôi. Cho nên, ngay ở Bắc, phi người thích chơi mai, cũng hiếm người thực mắt trông thấy thứ mai này, rồi khi nói hay tả, khi đọc thi văn nói về mai, chẳng qua chỉ là *nghe hình bắt bóng*.....

Những điều tôi đã thấy về thứ mai này
thử so sánh với mai trong thi, họa phẩm

a) Hai gốc mai trồng ở nhà tôi (nơi từ-đường tại làng Quán-gánh Nhị-khê Hà-đông) vì trồng sau nên thân cây nhỏ chỉ gần tầy bắp đùi thôi. Những gốc mai ở vườn Cụ Án Kiến-Xương, có gốc lớn vừa tầy vòng tay người ôm ; mai ở vườn nhà Ô. Hai Lẫm hơi nhỏ hơn. Nhưng gốc và thân, *dù lớn, dù nhỏ*, mà y nhiên là gốc mai tả trong thi họa phầm Trung-hoa, nghĩa là hình tướng *cổ-sấu* (*Xương mai tính đã gầy mòn*. Nguyễn-Du đã thoát ý ở chữ *cốt xấu như mai*) chớ không trùng trục nặng nề, thấy chất thịt.

b) Thân cây, hoặc ngay từ nơi gốc, hoặc cao lên đến 1 hay 1 thước rưỡi là cùng, thì phân ra *nữ-tự*. (女) Phân nữ-tự, nghĩa là thân cây mai, hoặc cong vặn đi, hoặc gặp gãy thành khuỷu như nét của chữ *nữ*. Các nhà chơi mai có câu : *Thân bất thất nữ, loan khúc chiết toàn* (thân theo nét chữ nữ, loan khúc quanh co) ; các họa gia chuyên về vẽ mai, có câu khẩu đầu : *vô nữ bất thành mai* (ý nói vẽ mai, không theo nét chữ nữ, không thành ra mai.) Về phần tôi, đã được quan sát thưởng ngoạn trên một trăm gốc mai trứ danh ở Bắc, tôi thấy ý-tứ quả đúng như vậy.

c) Cành mai dù kính-bạt, dù loan-khúc mà vẫn thanh thú hợp điệu với thân cây. Cành lớn như ném vứt ra, có khi đâm ngang, có khi vống chúi xuống như hình *đạn đạo* (đường đi vòng của viên đạn khi tới cuối tầm), mạnh như nét vẽ phá tận lực văng ra. Nhánh nhỏ xương-kính, hoặc

https://tieulun.hopto.org

đâm thẳng lên trời, vút đi như nét cái roi ngựa bằng sắt ; hoặc như gối hạc, như sừng rồng, sừng hươu ; hoặc uốn như vành cánh cung, hoặc vương thoát ra như cành câu. Có khi, chỗ cành hơi rậm, giao thác nhau tưởng như một cái lồng đơm cá thưa gài những bông hoa trắng ngần. Câu thơ của Vương Nguyên-Chương « *Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết* » như trên đã có dẫn, thực tả truyền thần ra sự kết cấu về cành nhánh và hoa mai ở trường hợp này.

c) Cánh hoa (đơn và kép) đều mỏng. Cánh đơn, có thứ 5 cánh (ngũ xuất) mỗi cánh là một đường tròn dịu dàng (không phải là tròn lăn). Các thi nhân, họa gia coi *thứ 5 cánh này mới là thứ chính*. Quần phương phả, Giới tử viên họa phả có nói đến thứ 4 cánh và 6 cánh, và cũng đứng trên quan điểm thi, họa gia, gọi là cức mai, là thứ tạp. Có lẽ là loại như cây mơ chăng? Thân hình, cành, hoa, lá của loại mơ, kết cấu cũng khá đẹp, tuy kém hẳn thứ mai chính.

Nói đến nét tròn dịu của cánh hoa mai, thực là khó tả. Họa gia trứ danh về vẽ mai là Thích-Nhân-Tế, cho biết rằng ông phải dụng công tới bốn chục năm trong việc cầm cây bút lông, khoanh những vành cánh mai mới mô phỏng được cái nét tròn tròn dịu dàng kỳ thú.

Lại như *trong con mắt họa gia*, tụ tinh hội thần quan sát, họ có một ấn tượng chung là bông mai nở (mai đơn) phía *chính diện*, cánh hoa hợp lại *có tượng tròn*, *phía lưng* lại *có tượng vuông*. Cái hình tướng này, người có khiếu thẩm mỹ, có con mắt họa gia mới nhận thấy.

d) Sắc hoa bạch-mai (sắc hồng-mai thì như bài thơ Tô Đông Pha tả, đã nói ở trên rồi, đây xin miễn nói), khi mới nở thì trắng ngần. Hơi có ánh lục, nếu đài của nó thuần lục, vì thế họa gia, thi gia gọi là Lục ngạc mai; hơi có ánh đỏ nếu đài của nó sắc đỏ tía.

Cái chất trắng ở đây là chất trắng tinh-khiết, như có lần phấn *trắng mà trong sáng* **ánh ánh ra**, trắng trong như có **ngưng đọng một chất gì lạnh lạnh**, cho nên chỉ ánh trăng thu trắng trong vắt, chỉ có hơi sương, băng hay tuyết là có thể so sánh với nó, hay nói khác đi, chỉ đem

https://tieulun.hopto.org

nó sánh với ánh trăng, với băng, với tuyết (về cả sắc và chất) thì mới hình-dung ra được cái chất ấy. Và phải nói rằng sắc hoa thủy-tiên có trắng, nhưng chất trắng ấy còn tục nếu so với chất ngọc của thứ mai này.

đ) Nhị-hoa này sắc vàng tươi mà sáng, vút tơ ra, rất thanh thú. Tôi nhớ rằng nhị-hoa tua ra, số tua không rậm lắm, nhưng ước chừng tới 15, 20 tua. Họa-gia tả mai, vì giản dị đi phần nào, nên thường vẽ đến bảy tua là cùng.

e) Về phương-diện mỹ-cảm tôi đã quan-sát kỹ cái đài của thứ mai này. Đài hoa là phần cái đế hoa (có cánh nhỏ) tiếp dưới là cuống hoa gắn hoa vào với cành. Thứ đài màu lục với thứ đài màu đỏ tía, — về hình-dáng thật hệt nhau. Bông hoa kết-cấu cũng thần-tình như nhau. Nhưng về mỹ-cảm, chính màu sắc cái đài đã ảnh-hưởng đến phần mỹ-quan của bông hoa trong con mắt người sành chơi hoa. Hai thứ hoa, cùng sắc trắng như nhau, nhưng với thứ đài thuần lục, nó ánh màu lục lên cánh hoa, làm cho sắc trắng có ửng màu xanh lục, người ta cảm thấy như có chất gì nhẹ nhàng thanh thú, mát dịu, **có chất gì lạnh hơn so với chất trắng ở thứ hoa có đài màu đỏ tía.** Vậy thì *lục-ngạc mai* chỉ là danh từ của nhà thơ, nhà họa phân biệt ra, cực-lực tán thưởng thứ hoa mai có đài lục, thực ra nó không phải là một loại riêng biệt hẳn. (Vì lẽ đó, theo thiển-ý tôi, quảng-sự loại có thể lầm mà nói là giống *lục-mai*, Phải nói là lục-ngạc mai mới rõ nghĩa.)

g) Người ta cũng chia ra có thứ gọi là Song-mai. Thân cây, cành lá, hoa cũng in hệt thứ mai kia, duy có thứ này mỗi bông hoa sau kết thành 2 trái, ít khi thành 3 trái. (Thường thì mỗi bông hoa kết thành 1 trái).

h) Lá mai bầu dục, đầu lá hơi nhọn, có viền răng cưa. Có hoa rồi thì không có lá. Hoa rụng mới sinh lá.

Cho nên khi cây mai có hoa, không nói gì như cảnh vườn nhà Cụ Án Kiến-xương với hàng trăm gốc mai, như cảnh vườn nhà ông Hai Lẫm có tới 17 gốc, chỉ cần có một vài gốc thôi, trắng toát như phủ bằng hoa tuyết, linh-lung thanh thú thực là kỳ-tuyệt. Chỉ riêng về điểm này thôi

https://tieulun.hopto.org

về phương-diện mỹ-quan, ta chớ có chút nghĩ gì về hình-sắc giống mai ở Đồn Cây mai (hoa nở lẫn trong những chùm lá, lá lại dầy và dài, không có răng cưa) liên-quan đến hình sắc loại mai thi - nhân họa-sĩ

***

Đại đề như trên, tôi mới thâu lượm sơ sơ chút ít tài-liệu về thi-ca, về ý-tứ các thi-gia, họa-gia đối với hình-tướng cốt-cách của thứ mai mà tôi tạm gọi là « **mai của thi nhân họa gia** », *hợp lại với những sở-kiến riêng của tôi* là người may mắn đã được hân thưởng thứ mai này. Và tôi mong tả-diễn được phần nào cái **hình-tướng luân-quách** của thứ hoa được coi là *dật-phẩm* (coi hình 1 vẽ cành mai, hình 2 vẽ thân và cành mai).

Phong Tử-Khải tiên-sinh, một giáo-sư trong trường mỹ-thuật Trung-hoa quốc gia, gần đây trong tập sách nhỏ NGHỆ-THUẬT THÚ-VỊ có dẫn câu nói về GIÁ-TRỊ MỸ-CẢM của thứ mai này :

« *Tầm-thường nhất dạng song tiền nguyệt,*
« *Tài hữu mai hoa tiện bất đồng*

ý nói : một mảnh trăng trong trước khung cửa sổ, chỉ là sự vật rất thường, đâu chẳng có được. Thế nhưng hễ có điểm bóng La-phù tiên-tử (mai) thì không còn là tầm-thường nữa, là một thế-giới bất-phàm rồi.

Khương Bạch-Thạch đời Tống có hai bài từ « *Ám hương* » và « *Sơ ảnh* » nổi tiếng là danh-tác, khiến người đọc lên, trong thâm-tâm cảm thấy được cái vẻ thanh-cao, tư-thái của thứ danh-hoa này.

Lâm Hòa-Tĩnh vịnh mai có câu rằng :

« *Sơ ảnh hoành-tà thủy thâm thiền*
« *Ám hương phù-động nguyệt hoàng-hôn*

đã tả từ cái tinh-anh bóng dáng, đến cái lãnh-hương hạo-phách tiêu-sái xuất trần của giống mai này. Hèn chi mà chẳng say mê với mai. Bốn chữ « *Mai thê hạc tử* » nói về họ Lâm, khiến thâm-tâm ta cũng hiện ra cái phong-độ của Ông vậy.

https://tieulun.hopto.org

Hình vẽ 2.— *Vẽ thân cây mai với cành của nó vắt ngang. (Tranh trong giới-tử viên hoa phổ)*

https://tieulun.hopto.org

Tương truyền rằng Cụ Nguyễn-Trãi, Đệ Hoàng Ngự-sử Mai tuyết hiên, có câu rằng :

. . . . . .

La phù tiên tử băng vi hồn.
Khoảnh khắc năng linh quỳnh tác tiết.
Dạ thâm kỳ thụ toái linh lung,
Nguyệt hộ phong song hàn lẫm liệt
Nhược phi phong độ ám hương lai
Phân phân nhất sắc hà do biệt.

. . . . . .

Sáu câu trên, tả mai và tuyết. Đâu là mai, đâu là tuyết, dưới ánh trăng, hồn mai, phách tuyết thực không thể phân biệt được nếu không nhờ có gió thoảng đưa cái hương thanh thú kín đáo kia tới. Đọc đoạn trên, ít nhất cũng phải có một ấn-tượng kỳ-tuyệt về mai, về tuyết. Và phải nhận rằng chất mai có thế nào thì mới linh lung huyền ảo như vậy.

Nói tóm lại, thi-nhân, hoạ-gia, khi gọi là « *ngọc cốt băng cơ* », là « *cô xấu* » là « *ám hương, sơ ảnh* », là « *mai cốt cánh* » là « *điệu gầy như mai* » v.v... hoàn-toàn không phải là loại mai vàng ở đây bán vào dịp Tết âm-lịch, cũng không phải là loại mai trắng ở Đồn Cây-Mai hay Chùa Gò, không phải là *cây mơ* (ô-mai). Phân loại mai theo thực-vật-học là một việc, ta quen gọi là mai vàng, mai trắng, gọi là mù u, không sao. Nhưng *chớ quá ngoa ngoắt, đem lời quá đẹp để mà từ xưa trong thi-giới, họa-giới đã dùng để chỉ riêng cho một thứ mai khác, rồi bất cứ gặp thứ mai nào cũng gán cho những lời như hoa tựa gấm cả !*

Nhớ lại mấy năm về trước, hồi mới di cư. dạy giảng Việt-văn ở mấy trường công, tư-thục. Học-sinh có người chợt hỏi về cốt cách cây mai thế nào ? Tôi cố gắng miêu-tả mai (thứ mai của thi-nhân họa-gia) thì nhiều người lấy làm sửng sốt và ngờ là tôi **đã quá văn hoa bịa đặt**. Về phần tôi, cố nhiên tôi yên trí là họ không có khiếu văn-chương và nhất là không có óc thẩm mỹ. Ít lâu sau, một dịp khác, họ lại : « Đọc Đoạn trường tân thanh của Nguyễn-Du, tả thần-thái cốt-cách cô Kiều mà ví với mai, như « *Mai cốt cách* tuyết tinh

https://tieulun.hoptoi.org

thần», hoặc « Nét buồn như cúc, *điệu gầy như mai*», hoặc như « *Xương mai* tính đã *gầy mòn* ». Lại trong các áng thi-văn khác cũng vậy, nói đến mai là nói đến *sương ngưng tuyết đóng*, là *tuyệt - đại giai - nhân*, là *cao - sĩ - phẩm tiết*, v. v... Vậy mà cây mai, hoa mai, đâu có được cái hương kiều-diễm, cái sắc sa-hoa như thế »? Tôi vẫn yên-trí là họ không có khiếu thơ văn, kém óc thẩm-mỹ nên đành mặc-nhiên giữ thái độ « *lãnh mãn tự tri* : lạnh hay nóng thì một mình mình tự biết, nói ra sao được » không có ý-kiến gì bàn nói hơn nữa.

Thế rồi, vụ Tết đến với « *mai vàng* » đầy đường, nghẹt chợ. Trong bụng tôi lúc đó hơi hiểu vì sao học-sinh đã ngờ vực những câu thơ cổ là quá xa sự thực. Tôi lại tìm hỏi về « **giống mai trắng** » ở đây. Đại-đề cũng lãnh-hội được phần nào về hình-sắc giống mai trắng này rồi. Tới đây thì tôi hoảng-nhiên giác-ngộ, rồi tự trách mình đã lầm. Thì ra mấy chị em, anh em học-sinh họ rất có ý tứ về thơ văn, có óc thẩm-mỹ chắc chắn là khác. Trước kia nghe tôi miêu tả về mai mà họ cho là tả quá văn-hoa bịa đặt, họ đọc Nguyễn-Du mà ngờ rằng thi-nhân đã quá *thần thánh hóa* hoa mai, và đối với họ như thế thì cốt-cách, nhan-sắc, tinh-thần cô Kiều chẳng cũng tầm-thường sao ?, sở-dĩ họ nghĩ vậy là vì bình-sinh họ chỉ biết có thứ *mai vàng* hoặc xa hơn nữa là thứ *mai trắng* ở đây. Không trông thấy «*thứ mai của thi-nhân họa sĩ*» hèn chi mà không thể lãnh-hội thông-cảm được ý-tứ thi-nhân.....

Câu chuyện trên, lâu nay tôi vẫn lấy làm canh cánh bên lòng, xét rằng sự tìm hiểu biện minh về vấn đề này, rất ảnh hưởng sâu xa đến trình độ và việc xét văn chương, mỹ thẩm thuật. Cho nên, khi đọc bài của Việt điểu tiên sinh bàn nói về *các giống mai với giá trị mỹ cảm của nó*, tôi nhận thấy rằng bài đó rất quan hệ. Và bài đó lại đặt vào khung khổ của *mục khảo cứu*. Nếu khảo xét đúng, thì sự lợi ích về việc hiểu văn chương, nâng cao trình độ thẩm mỹ không phải là nhỏ; nếu sai lầm thì sự phương hại về lãnh vực này cũng lớn lắm. Bởi lẽ đã đặt bài đó trong *mục khảo cứu*, thì càng dễ gây tin tưởng cho người đọc một cách sâu xa, lâu dài. Người đọc, người viết, sẽ yên trí là như thế. Nó sẽ là một liều thuốc hay vô cùng, nếu sự khảo

https://tieulun.hopto.org

xét kia đúng, trái lại, nếu sai, thì nó thành một cố tật mà người đọc sẽ mang lấy suốt đời, sẽ lan truyền mãi mãi.

Cho nên bữa nay, viết bài này, tôi thành thực nghĩ rằng sự hiểu biết của tôi dù có điều sai lầm, hay dù là hoàn toàn sai lầm nhưng nếu được Việt điều tiên sinh và bạn đọc cho ý kiến và biện biệt những điều sai lầm ra cho, thì âu cũng là một sự lợi ích không nhỏ.

QUỐC-NGHI
TRƯƠNG-CAM-KHẢI

NHỮNG CÂU THƠ VÀ BÀI THƠ CHỮ HÁN TRÊN ĐÃ ĐƯỢC THI SĨ NHẤT-ANH DỊCH RA NHƯ SAU NÀY :

(1) *Hoàng-hạc lầu trung xuy ngọc-địch, Giang thành ngũ nguyệt lạc-mai-hoa !*

Dịch : Khúc sáo Lạc-Mai Lầu Hạc vắng, Giang-thành nhớ cảnh tháng năm xưa !

(2) *Khương địch hoành suy A-Đả Hồi, Hướng nguyệt lầu trung suy Lạc-Mai !*

Dịch : Não nùng sái rợ tiếng chơi vơi, Rõi bóng trăng lầu khúc Lạc-Mai !

(3) *Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết, Khương địch suy tha bất hạ lai !*

Dịch : Xương gầy chẳng chịt đơm bông tuyết, Sáo rợ rung cành, cánh chẳng rơi !

(4) *Khứ khứ Lạc-Mai thanh tiệm viễn, Hành hành chinh-bái sắc hà mang !*

Dịch : Khúc Lạc-Mai gần xa réo rắt, Bóng tinh-kỳ phấp phới mơ màng !

(5) *Nhận đào vô lục diệp, Biện hạnh hữu thanh chi !*

Dịch : Đào kia thua lá thắm, Hạnh nọ kém cành xanh !

(6) *Phạ sầu tham thụy độc khai trì*
Tự khủng băng dung bất nhập thì
Cố tác tiểu hồng đào hạnh sắc
Thượng dư cô sấu tuyết sương ti (tư)
Hàn tâm vị khẳng tùy xuân thải
Tửu vựng vô đoan thượng ngọc ki (cơ)
Thi lão bất tri mai cách tại !
Cánh khan lục diệp giữ thanh chi !

https://tieulun.hopto.org

Dịch : Ngại tỉnh giấc mơ đành nỡ muộn !
Thời qua sắc nõn khéo buồn tênh !
Hồng pha cánh phấn tinh thần đượm,
Tuyết phủ thân gầy cốt cách thanh !
Lạnh lẽo chẳng cùng xuân thắm mởm,
Nồng say chợt ửng má đào xinh !
Giá này phẩm ấy Già quên nhỉ
Vơ vẩn cành xanh lại lá xanh !

(7) *Tầm thường nhất dạng song tiền nguyệt,*
Tài hữu Mai hoatiện bất đồng !

Dịch : Mảnh nguyệt dòm song đâu chẳng có,
Mai cười dưới bóng cảnh thêm thơ !

(8) *Sơ ảnh hoành tà thủy thâm thiển,*
Ám hương phù động nguyệthoàng hôn !

Dịch : Sâu cạn nước chiều ngời ánh tuyết,
Mập mờ trăng tối toả hương mơ !

(9) *...La phù tiên-tử Băng vi hồn !*
Khoảng khắc năng linh quỳnh tác tiết.
Dạ thâm kỳ thụ toái linh lung,
Nguyệt hộ phong song hàn lẫm liệt
Nhược phi phong độ ám hương tai
Phân phân nhất sắc hà do biệt...

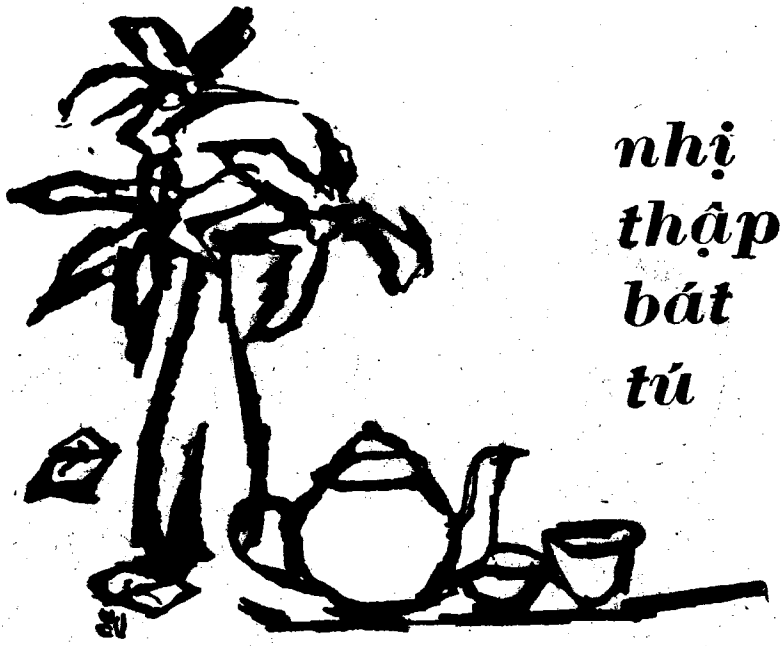
Dịch : ...La-Phù tiên-tử, Băng là hồn !
Trong trắng ảo huyền nêu khí tiết !
Đêm trường cây ngọc rắc tung châu
Gió lọt song trăng mờ lạnh tuyết !
Lưng trời không thoảng ánh hương mơ,
Một sắc phau phau ai kẻ biết !...

(NHẤT ANH dịch)

Khi công việc thất bại, điều an ủi nhất là hồi tưởng lại rằng mình vẫn luôn luôn nghĩ điều phải và lòng mình luôn luôn thẳng thắn.
Ciceron.

Những vết thương của lương tâm không bao giờ lành được.
Publius Syrus.

https://tieulun.hopto.org

nhị thập bát tú

tho VŨ HOÀNG CHƯƠNG

Trong phòng triển lãm

Thẳng trắng cong vàng gẫy đỏ xanh
Thịt xương Hội-Họa ném tung hoành
Có ai nhìn được sau bề mặt
Để thấy oan hồn mỗi bức tranh

Hương gọi Tiếng về

Trời không trăng sáng với sao thưa
Cũng chẳng đầy sương rụng nguyệt mờ
Tào - Tứ Trương - Tam đều tịch mịch
Đây còn « hương - quạ » réo đèn mơ

https://tieulun.hopto.org

Nguyên tác của **EMILY BRONTE**
Bản dịch của **NHẤT - LINH**

(*tiếp theo*)

VI

HẠNH trở về để đưa đám và trở về với một người vợ khiến chúng tôi kinh ngạc, và người quanh vùng bàn tán. Bà vợ trẻ là ai, quê quán ở đâu, không bao giờ Hạnh cho chúng tôi hay. Chắc bà ta không có của hồi môn, không phải con nhà gia thế vì vậy Hạnh phải giấu sự ôn thú ấy không cho cha biết...

Sau ba năm vắng nhà, Hạnh thay đổi rất nhiều, người gầy đi kém hồng hào, lời nói và cách ăn mặc khác hẳn trước. Ngay hôm mới về, cậu ấy ra lệnh bắt bác Dọi và tôi từ nay phải ở luôn trong bếp và để cả phòng lớn cho cậu ấy dùng.

Còn mợ Hạnh tỏ ý thích muốn làm chị làm em với người trong

https://tieulun.hopto.org

họ chồng ; lúc đầu mợ ta truyện trò thân mật với Liên, hôn hít Liên, đi chơi khắp nơi với em chồng và mua cho rất nhiều quà bánh. Nhưng về sau sự thân yêu ấy nhạt dần và khi mợ ta trở nên cau có thì Hạnh trở thành độc đoán. Một vài câu mợ nói tỏ ý không ưa Hy cũng đủ làm nổi dậy trong lòng Hạnh tất cả mối thù hằn xưa. Hạnh bắt Hy sống với bọn tôi tớ, không cho đi học nữa, bắt làm lụng ở ngoài đồng và cũng làm vất vả như một tên thợ cầy.

Lúc đầu Hy cũng chịu đựng được sự khổ nhục ấy, vì Liên học được đến đâu thì lại dạy lại Hy, cùng Hy làm việc và chơi đùa ở ngoài đồng. Cả hai thực tình hứa hẹn với nhau sẽ cố trở thành thô bạo như lũ mán mọi ; Hạnh không để ý gì đến cách ăn ở của hai đứa trẻ và mọi việc chúng nó làm, miễn là ông không gặp mặt chúng. Hạnh cũng chẳng cần để ý tới xem chúng có đi lễ nhà thờ ngày chủ nhật không, nếu không có lời bác Dọi và ông mục sư trách móc về sự vắng mặt của Hy và Liên ; Hạnh bảo đem Hy đi đánh đòn và bắt Liên nhịn cơm trưa hay cơm chiều. Nhưng hai đứa không lấy gì làm thích hơn là cùng nhau chạy trốn vào rừng cỏ, từ sáng sớm và ở đấy suốt ngày ; sự trừng phạt chắc sẽ có nhưng chúng chỉ coi đó là một thứ đề đùa riễu. Ông mục sư muốn bắt Liên học thuộc lòng bao nhiêu chương sách đó là tùy ý ông, bác Dọi muốn cầm roi vụt Hy cho đến khi tê dại cả cánh tay, đó cũng là tùy ý bác ta ; hễ Hy và Liên gặp nhau là chúng quên hết mọi sự, nhất là khi chúng đã mưu mô được một cách trả thù ranh quái. Nhiều lần tôi đã phải khóc thầm thấy hai đứa trẻ ngày một trâng tráo quá, nhưng tôi không dám ngỏ một lời nào sợ mất hết đôi chút oai quyền còn lại đối với hai đứa trẻ thiếu thốn thương yêu ấy.

Một buổi chiều chủ nhật, chúng bị đuổi ra khỏi buồng vì làm rầm rĩ hay vì một lỗi nhỏ gì đấy. Khi đi gọi chúng về ăn cơm thì tìm hết nơi cũng không thấy chúng đâu cả. Sau cùng Hạnh cáu tiết ra lệnh đóng hết các cửa và cấm bất kỳ ai cho chúng vào nhà đêm nay. Mọi người đã đi ngủ. Riêng tôi, vì lo lắng không sao ngủ được, tôi mở cửa sổ, thò đầu ra ngoài nghe ngóng mặc dầu lúc đó trời mưa : nếu chúng về, tôi nhất quyết sẽ mở cửa cho chúng bất chấp cả lệnh cấm. Sau một lúc lâu có tiếng chân đi trên đường và có ánh sáng một ngọn đèn lấp loáng sau hàng rào ngắn. Tôi choàng khăn, chạy vội ra sợ chúng gõ cửa làm tỉnh giấc Hạnh. Chỉ có một mình Hy về, tôi giựt mình :

— Còn Liên đâu ? không xảy ra tai nạn gì chứ ?

— Ở Họa mi Trang ; còn tôi, tôi cũng ngủ lại đây, nếu họ có đôi chút lễ độ mời tôi ở lại.

— Thế cậu làm gì ở Họa mi Trang.

— Để tôi thay quần áo ướt rồi tôi sẽ kể hết, vú nghe.

Tôi bảo Hy cẩn thận đừng làm Hạnh thức giấc và trong lúc hắn thay quần áo Hy nói tiếp :

— Chúng tôi đi ra qua cửa buồng giặt, chạy chơi loăng quăng. Thấy có ánh sáng ở Hoa-mi-Trang, chúng tôi nẩy ra ý kiến đến xem hai đứa bé nhà họ Tôn chiều chủ nhật có ngồi ré trun ở một só không, trong khi bố mẹ ăn no, uống say

https://tieulun.hopto.org

cười hát cạnh lò sưởi ; hoặc xem chúng có bị bắt đọc sách thuyết giáo, bị một tên đầy tớ già giảng đạo hoặc bị phạt học thuộc lòng cả một cột tên trong thánh kinh nếu chúng trả lời sai.

— Chắc là không. Vì đó là những đứa trẻ ngoan ; người ta không bao giờ đối đãi chúng như đối đãi hai cô cậu xấu tính xấu nết nhà này.

— Thôi đi, vú. Đừng giảng đạo nữa. Láo, láo tuốt chúng tôi chạy một mạch từ Đỉnh Gió Hú đến Hoạ-mi-Trang... Liên bị tôi bỏ xa vì nó chạy chân không. Chúng tôi chui qua một lỗ hổng ở hàng rào, lần mò theo một con đường nhỏ, rồi leo lên một cái bồn hoa nhìn qua cửa sổ vào trong... thật là tuyệt : một gian buồng sang trọng có thảm đỏ, các bàn ghế đều phủ nhung đỏ, trần nhà trắng toát viền kim nhũ và ở ngay giữa trần các ngọn nến chiếu sáng long lanh một chùm mảnh thủy tinh treo bằng những sợi giây bạc. Ông bà Tôn không có đấy, chắc là hai đứa trẻ sung sướng như tiên. Chúng tôi thì tưởng mình đã lên tiên rồi ! Thế mà, vú có biết hai đứa bé ngoan của vú làm gì không ? Con Sa — nó độ mười một tuổi nghĩa là kém Liên một tuổi — con Sa nằm lăn xuống nền nhà, kêu la như có lũ quỷ cái đương tùng sẻo, thằng Kha thì ngồi ở cạnh lò sưởi khóc ri rỉ. Ở giữa bàn có một con chó con vừa kêu ăng ẳng vừa cựa quậy chân. Thấy đứa nọ đổ lỗi cho đứa kia, chúng tôi hiểu ngay là chúng đã suýt kéo đứt đôi con chó. Đấy vú xem chúng nó nghịch như thế đấy. Đánh nhau chí chết tranh nhau một con chó rồi sau lại hờn khóc vì cả hai đều không ai muốn lấy con chó nữa. Thấy hai đứa trẻ hư thân mất nết ấy, chúng tôi cười vỡ bụng; thực lũ đáng khinh. Vú xem, có bao giờ vú thấy tôi cỏ đòi một thứ gì mà Liên thích không, có bao giờ vú thấy hai chúng tôi một mình với nhau mà người thì khóc nức nở, người thì nằm lăn ra đất, mỗi người ở một phía buồng. Không thứ gì ở đời có thể khiến tôi đổi địa vị tôi ở đây lấy địa vị thằng Kha ở Hoạ - mi - Trang. Tôi không bao giờ làm thế cho dẫu người ta cho tôi ngay cái quyền ném lão già Dọi từ đỉnh nóc nhà cao nhất hoặc quét vôi tất cả cái nhà này bằng máu của thằng Hạnh.

* * *

Tôi ngắt lời :

— Câm mồm ngay ! Nhưng còn vì sao cậu về, để cô ấy lại đấy thì cậu chưa nói.

— Tôi đã bảo vú là chúng tôi cười nôn ruột. Hai đứa nhà họ Tôn nghe thấy, cùng một loạt chạy vụt ra cửa nhanh như tên. Yên lặng một lúc chúng cùng kêu « Mợ ơi mợ ! Cậu ơi ! Mợ ơi mợ vào mau. Cậu ơi ! » Chúng tôi lại đập thình thình để làm chúng sợ hơn ; sau nghe có tiếng người kéo then cổng chúng tôi thấy là nên chuồn ngay. Tôi cầm tay Liên, kéo đi, rồi bỗng nhiên Liên ngã xuống đất. Liên thầm thì bảo tôi : « Anh Hy, anh trốn đi, trốn đi ngay ! Em đã bị con chó chúng nó thả ra... » Con chó quỷ đã ngoạm vào mắt cá chân Liên, vú ạ. Liên không kêu một tiếng nào. Không nó không kêu, nó cho kêu là xấu hổ cho dẫu là bị một con bò hăng tiết húc sừng đưa cả người nó lên. Nhưng tôi, tôi kêu ầm ỹ, tôi nguyền rủa luôn miệng, rủa nhiều đủ để diệt trừ tất cả yêu quái ở trên đời. Vớ lấy một hòn đá, tôi nhét vào giữa hàm răng con chó rồi tôi ráng lấy hết sức ấn hòn đá vào trong cổ họng nó. Sau cùng

https://tieulun.hopto.org

một thằng đầy tớ chạy ra tay cầm một cái đèn lồng : « Mày cứ ngoạm chắc lấy » nhưng khi thấy chó mình cắn một cô gái bé, hắn đổi giọng và bảo chó nhả ra. Hắn đỡ Liên dậy, Liên tỏ vẻ khó chịu nhưng tôi chắc thế không phải vì sợ mà vì đau. Hắn mang Liên vào trong nhà. Ông Tôn đứng ở cửa hỏi vào :

« — Nó bắt được cái gì ?

« — Thưa cậu nó bắt được một con bé.

« Người đầy tớ trả lời như vậy « rồi giơ quả đấm vào mặt tôi, hắn « tiếp thêm :

« — Còn thằng này có vẻ là một tên bịp dẫn đường. Chắc là bọn cướp định cho hai đứa này trèo qua cửa sổ rồi mở cửa cho bọn cướp vào giết sạch cả nhà. Ông Tôn, xin ông đừng rời cây súng ra.

« Ông Tôn nói :

« — Bọn bợm này biết hôm nay là ngày thu tiền nhà, chúng định làm một mẻ.

« Rồi ông quay lại phía bà Tôn :

— « Này mình xem, nhưng đừng sợ, nó chỉ là một đứa bé, nhưng trông gian ra mặt.

« Ông Tôn đẩy tôi ra đứng dưới ánh đèn sáng treo trên trần. Bà Tôn lấy kính đeo rồi giơ hai tay lên tỏ vẻ ghê tởm. Hai đứa trẻ rút rát cũng mon mon lại gần. Con Sa nói : Người gì mà ghê thế này. Nhốt nó xuống hầm rượu, cậu ạ. Nó giống như hệt đứa con trai con mụ thầy số nó ăn cắp con chim da-da nuôi của con.

« Trong lúc họ ngắm xét tôi thì Liên vào ; nghe thấy mấy câu nói sau cùng nó bật lên cười. Thằng Kha sau khi nhìn Liên soi mói, nhận ra ngay, và nói tiếng rất nhỏ với bà Tôn :

— « Liên đấy, mợ ạ. Liên ấy mà. Mợ xem con vện nó cắn... chân ra bao nhiêu là máu.

« Bà Tôn cất tiếng nói to :

— « Yên Liên à ? Sao lại lạ lùng thế ! Con Liên đi cò bơ cò bất với một thằng vô loài. Ử mà thật, nó ăn mặc tang phục, đích Liên rồi,.. khổ con bé có thề quẻ suốt đời.

« Ông Tôn quay về phía Liên, kêu lên :

— « Cậu Hạnh không săn sóc gì đến em gái cả. Tôi thấy ông mục sư nói, cậu Hạnh để em gái sao lãng cả việc lễ bái. Thế còn thằng bé kia, ở đâu ra ? À, à, thôi đích là thằng con nuôi mà ông Yên đã nhặt được hồi ông đi Li-vơ-pun, một thằng nhãi ranh hoặc một đứa ở I-pha-nho hay ở Mỹ lạc loài đến.

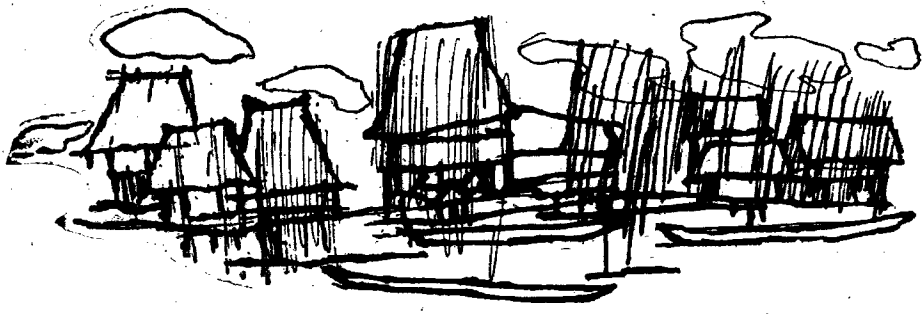
« Bà Tôn điểm thêm :

— « Dầu sao cũng là một đứa trẻ hung tợn, không đáng được ở trong một gia đình lương thiện. Ông có để ý đến cách nó ăn nói không. Thế mà mình để các con mình nghe nó nói, có chết người không ?

« Tôi lại bắt đầu rủa, vú ạ. Vú đừng giận nhé ! Lão đầy tớ được lệnh tống cổ tôi ra ngoài. Tôi kháng cự, không muốn ra đi, một mình và Liên ở lại đó. Lão kéo tôi ra vườn, bảo tôi cầm cây đèn lồng, ra lệnh bảo tôi đi rồi đóng cửa lại. Nhưng màn treo vẫn còn hé mở, tôi đứng nhìn vào ; nếu Liên muốn về mà bọn họ không cho về, tôi sẽ đập tan cửa kính ra làm trăm nghìn mảnh. Liên ngồi yên ở ghế đệm dài. Bà Tôn vừa lắc đầu vừa nói những câu mà tôi đoán chắc là những câu nửa khuyên nửa cự gì đó. Liên là con cái nhà gia thế cho nên bọn họ đối đãi với Liên khác hẳn với tôi. Người hầu gái đem vào một thau nước nóng và rửa chân cho Liên.

(còn tiếp)

https://tieulun.hopto.org

một mái nhà tranh

Mến tặng K.C. (vai Mỹ-Liên trong kịch « Trà-hoa-Nữ »)

Một mái nhà tranh, hai trái tim !
Giữa thời nguyên-tử dễ đâu tìm ?
Ôi, em lãng-mạn, chung tình quá !
Nghe nói mà thương, em hỡi em !

« Xa thiệt là xa » ! em quyết đi,
Phồn-hoa lánh bỏ, chẳng màng chi !
Khi yêu, nào quản điều hơn thiệt,
Cho hết, riêng em có được gì !

Ta tặng em yêu một mái tranh,
Để em xây ấm mộng chung tình.
Nhẹ-nhàng em nhé ! Nâng-niu nhé !
Ong bướm qua hoài, hoa vẫn trinh.

(9-4-60)

BÀNG-BÁ-LÂN

https://tieulun.hopto.org

Vợ chồng trẻ

TRUYỆN NGẮN ĐĂNG BỐN KỲ

Phóng tác của PHẠM-LỆ-OANH

(tiếp theo và hết)

— Hỏng, hỏng ! sao nàng lại biết tôi ở đây ? (chàng vỗ lên trán mấy cái) À thôi, đúng rồi ! ban nãy tôi thấy một người con gái đi vào phòng điện-thoại, trông mặt quen lắm, bây giờ nghĩ lại mới nhớ ra là Thu-Hằng. Nàng trông thấy tôi, nên gọi điện-thoại nhờ người báo tin cho Hiền. Phải, phải ,đúng rồi ! (Tấn dậm chân xuống đất).

— Bây giờ không phải là lúc tìm hiểu xem ai báo tin cho chị ấy biết. Trước hết ta phải tìm cách đối phó thế nào chứ ? Anh có thể ra mắt nàng được không ?

— Không được, không được ! (Tấn lắc đầu lia lịa) gặp nàng bấy giờ thì chết ! Tôi lại không muốn ly-dị.

Thế thì làm thế nào ? chẳng lẽ cứ trốn mãi ở trong chuồng tiêu không ra nữa à ?

Tấn lo quá, mồ hội nhỏ ra từng giọt, mất hết cả chủ ý. Chung còn có vẻ bình-tĩnh hơn :

— Tôi nghĩ được cách này, không biết có ổn không ?

— Cách gì ? Nói đi, mau lên !

— Điệu-hổ ly-sơn !

— Làm thế nào mà điệu được ? (Tấn nói như người mếu)

— Tôi với anh, vóc người bằng nhau, quần áo cũng đồng màu, có thể nhá nhem trà trộn được. Chờ lát nữa, khi âm nhạc nổi lên, ánh đèn mập mờ, tôi sẽ đi nép vào một người bồi bàn, qua chỗ chị

https://tieulun.hopto.org

ấy ngồi, cố ý làm lộ hình tích để chị ấy tưởng là anh. Ra tới cửa tôi nhẩy lên taxi, dử cho chị ấy đuổi theo, anh nhân dịp cáo bệnh với Kiều-Lệ rồi chuồn ngay đi. Chị ấy có đuổi kịp tôi hay không mặc kệ, lúc biết ra thì anh đã về tới nhà rồi. Có hỏi cứ chối bay chối biến đi, không bắt được quả tang, làm gì nhau tốt ;

— Hay, hay lắm ! kế ấy hay ! (Tấn đã không có chủ ý, thì bất cứ chủ-ý nào mà chẳng cho là hay) Nhưng nếu anh có nhẩy taxi thì nhớ đi về phía tây.

— Sao vậy ?

— Nhà tôi ở phía đông, nếu nàng đuổi theo anh, biết là lầm, quay trở lại thì thế nào cũng chạm trán với tôi mất.

— Ừ được, thôi cứ thế mà làm sẵn sàng nhé ! Tôi chờ có dịp là đi ngay, thấy chị ấy ra khỏi, anh phải cáo bệnh với Kiều Lệ rồi liệu mà chuồn cho nhanh !

— O.K.

Hai người đứng trong nhìn ra, thấy Hiền đã ngồi bên cạnh một người đàn ông và một người đàn bà. Tấn nhìn kỹ người đàn quả nhiên là Thu-Hằng. Chàng giận lắm, nghiến răng ken két.

Đợi một lúc không lâu, tiếng âm nhạc bắt đầu nổi lên ánh đèn tối lại. Chung níu lấy một người bồi bàn vừa đi ngang qua mặt :

— Xin lỗi anh nhé ! Vợ tôi đến tìm tôi. anh làm ơn che cho tôi ra khỏi đây.

Tên hầu bàn nhường như đã quen với những việc như thế lắm, nên vui lòng che cho Chung đi. Khi qua chỗ Hiền ngồi, chàng giả vờ sô mạnh vào cái ghế không gần đấy để cho Hiền chú-ý, quả nhiên nàng tưởng Tấn thực, lập tức đứng lên đi theo. Tấn đứng trong trông thấy rõ ràng, liền làm bộ đau đớn, tập tễnh đi về chỗ ngồi.

Kể ra, kế sách của họ cũng hay lắm, nhưng người tính không bằng trời tính. Chung vừa ra tới cửa thì vừa hay một đôi trai gái dìu nhau bước xuống, thực là một cơ hội hản hữu. Chung mừng lắm rảo bước chạy ra, định trèo lên xe, bất đồ quá hấp tấp va ngay phải người đàn ông một cái thực mạnh, tức thì bị gã túm chặt lấy vạt áo.

— Xin lỗi ! xin lỗi !

Chung giằng áo định chạy, nhưng gã đàn ông cứ nắm chặt lấy nhất định không buông, mồn lẻ nhẻ :

— À anh này to gan nhỉ ! sao anh dám chạm vào tôi ? Anh phải uống với tôi ba trăm chén rượu, tôi mới để cho anh đi !

— Lần sau, lần sau tôi sẽ uống với anh ba ngàn chén ! (Chung cuống quít nói liền cho xong chuyện).

— Ba ngàn chén à ? ừ được ! ba ngàn chén thì ba ngàn chén ! Nào đi ngay bây giờ đi ! (Miệng nói tay gã vẫn khư khư nắm chặt lấy áo Chung).

Người thiếu-phụ cùng đi với gã cũng hết sức can ngăn, tiếc thay không kịp nữa, Hiền đã theo ra đến nơi. Vừa trông thấy Chung lập tức nàng hiểu ngay là họ dùng kế điệu-hổ ly-sơn để đánh lừa nàng. Nàng lại lẳng lặng quay về chỗ cũ, quả nhiên thấy Tấn vẫn ngồi bên cạnh Kiều-Lệ, nàng tức phát run lên.

Tấn đang nhăn nhó nói với Kiều-Lệ :

— Chân tôi bị thủng mất một miếng lớn, máu ra nhiều lắm, trông thấy cả xương.

— Chết chửa. Thực thế à ! (Kiều-

https://tieulun.hopto.org

Lệ kinh ngạc) Xin lỗi anh nhé ! chắc anh đau lắm phải không ?

— Vâng đau lắm ! đau lắm !! Tôi phải về ngay buộc thuốc mới được, để lâu quá sợ đến phải tiếp máu mất !

— Không, anh về thì tối ở đây một mình à ?

Thốt nhiên phía sau có tiếng nói :

— Không sao, để tôi tiếp cô.

Hai người cùng ngoảnh lại. Hiền đã đứng đấy từ lúc nào, Tấn choáng người lên như bị điện giật, lúng túng đứng dậy, cố làm ra vẻ bình tĩnh :

— Sao em lại đến đây ?

— Chị Thu-Hằng mời tôi đến. Có gì phiền cho anh không !

— Không, không, mời em ngồi để anh giới thiệu : đây là cô Kiều-Lệ, con gái ông quản-lý sở anh, đây là Hiền, vợ tôi.

Hiền ngồi xuống, Kiều-Lệ lại nói tiếp :

— Anh ấy lại dậy học, nhưng tôi quên chưa mua sách, nên rủ anh lại đây ngồi chơi một lát, chị không phiền lòng chứ ?

— Dạ, không sao ạ ! (Hiền cố nén giận, gượng cười trả lời).

Chung bị anh chàng say rượu phá hỏng mưu-kế, lại thấy Hiền quay vào, sợ xảy ra chuyện lôi thôi, nên cũng vội vàng đến ngay chỗ Tấn ngồi.

— Anh cũng đến đây à ? (Kiều-Lệ đang áy náy chưa biết xử trí thế nào, nên trông thấy Chung, nàng rất mừng) Lại đây anh, ta cùng nói chuyện cho vui.

Chung ngồi xuống, làm bộ tự nhiên :

— À lại có cả chị Tấn ở đây, vui quá nhỉ !

— Vâng. (Hiền mím chặt môi lại) anh uống rượu xong rồi chứ ?

— Đâu có ? (Chung ngạc nhiên) Tôi có uống rượu bao giờ đâu ?

— Vừa rồi tôi nghe có người thách anh uống ba trăm chén cơ mà.

— À... (Chung ấp úng) đấy là là... cái thằng say rượu ở đâu không biết.

Tấn đã biết tính Hiền, nàng đang cố nén để cơn giận khỏi bùng lên, nếu chậm lúc nữa, nàng, không nén nổi thì nguy to. Chàng đương tính kế rút lui, thì Hiền cũng vừa thoáng ngửi thấy mùi thơm từ áo Kiều-Lệ đưa ra, giống hệt mùi nước hoa ở áo Tấn hôm qua, bất giác như lửa đổ dầu thêm.

— Cô Kiều-Lệ ạ, hình như nhà cô có con chó Nhật-Bản đẹp lắm phải không ?

— Dạ, không có, (Kiều-Lệ ngơ ngác không hiểu Hiền có dụng ý gì) tôi rất ghét mèo và chó.

Hiền đưa mắt nhìn Tấn, làm cho chàng lạnh toát cả xương sống, chàng nghĩ bụng : « Thôi khôn hồn thì chuồn đi Tấn ơi ! » rồi quay lại nói với Chung :

— Anh ở đây tiếp cô Kiều-Lệ nhé ! Tôi trong người không được khỏe xin cho cáo trước.

Nói xong đứng lên, Hiền cũng đứng lên, Kiều-Lệ thấy tình hình như vậy cũng không giữ nữa. Tấn sợ Chung không có tiền, liền cầm món tiền ban nãy dúi vào tay Chung rồi cùng Hiền quay ra.

Đi đường, không ai nói với ai câu nào, về đến nhà mỗi người ngồi một ghế sa-lông. Hiền giận lắm, nhưng không biết nói câu gì trước, Tấn cũng băn khoăn tìm cách che đậy lỗi mình. Yên lặng một lúc lâu, Hiền không nhịn được nữa, mới lên tiếng :

https://tieulun.hopto.org

— À thì ra cô học trò của anh đẹp thế đấy, hèn nào anh chịu khó đi dạy học thế!

— Không phải vì cô ta đẹp mà anh đến dạy học đâu. Ông quản lý mời anh dậy, anh từ chối không tiện. Vả lại anh cũng cần phải kiếm thêm tiền cho đủ chi dùng.

— Thế tại sao anh không nói rõ là cô ấy lớn hay bé ? Tôi vẫn tưởng cô ta là một đứa trẻ độ lên bầy lên tám thôi.

— Lên bầy lên tám với ngoài hai mươi tuổi thì có khác gì đâu ? Việc của anh chỉ là dạy học...

Hiền trừng mắt :

— Không có gì khác ? Nếu là một đứa trẻ bầy tám tuổi thì có thể đi đến tiệm nhầy với anh được không ?

Tấn không trả lời được, ngập ngừng mãi mới nói :

— Đó cũng chỉ là một sự ngẫu nhiên.

— Ngẫu nhiên ? Thế còn cái mùi nước hoa của con chó Nhật cũng là một sự ngẫu nhiên đấy hử ?

Tấn ấp úng :

— Đấy là... là... có lẽ là... tại... tại cái ghế sa-lông nhà cô ta có cái mùi nước hoa ấy. Vì sợ em nghi ngờ, nên anh mới nói là của con chó Nhật bản.

— Hừ, giá anh bảo là của con mèo Xiêm thì đúng hơn là chó Nhật ! Anh đã yêu nó thì còn cần gì tôi nữa ! (Hiền càng nói, giọng càng gay gắt)

— Em đừng có « hàm huyết phún nhân » Anh có nói anh yêu cô ấy bao giờ ?

— Việc gì phải nói : sự thực đã rành rành ra đấy, còn phải nói gì nữa ? Nếu không thì tại sao mùi nước hoa của cô ta lại bám vào áo anh được ?

— Anh đã giải thích rõ ràng cho em nghe, mà em vẫn không tin thì anh biết làm thế nào được ?

— Không tin thì cố nhiên là không tin ! chỉ trừ phi từ nay trở đi anh không giáp mặt nó nữa ?

— Không giáp mặt cô ấy nữa thì làm thế nào ? Lại còn số tiền lương ba ngàn, bỏ à ?

— Tại sao anh không nói với ông ta là buổi tối anh không có thì giờ dạy học, có được không ? Không lẽ ông ấy cách chức anh đi hay sao ? Còn số tiền lương, mọi khi không có nó, tôi với anh đã chết đâu !

Tấn ngẫm nghĩ một lát, rồi quả quyết :

— Anh không thể làm thế được !

— À được ! ngày mai nếu anh còn đến đấy nữa, thì đừng nhìn mặt tôi !

Nàng chạy nhanh vào phòng ngủ, đóng cửa đánh rầm một tiếng, rồi khoá luôn lại. Tấn chạy theo không kịp, chàng cố đẩy cánh cửa nhưng không chuyển, định lấy búa phá cửa, lại sợ kinh động hàng xóm, đành hậm hực cuộn tròn mình nằm trên ghế sa-lông.

Hôm sau, tuy Hiền không thèm hỏi han gì đến Tấn, nhưng nàng vẫn cứ đúng lệ làm món ăn sáng cho Tấn như thường lệ. Tấn ngủ một đêm trên ghế sa-lông, vừa bị muỗi cắn, vừa phải nằm co quắp, trong bụng ấm ức, nên bỏ quà sáng không ăn, cứ thế đi làm.

Buổi trưa buổi tối Tấn vẫn phải ăn cơm của vợ thôi. Chín giờ, chàng lại thay mặc quần áo đi dạy học.

— Anh vẫn đi dạy học phải không ? (Hiền vừa lườm vừa hỏi)

https://tieulun.hopto.org

- Cố-nhiên ! sao lại không đi ? Không đi thì trả lời người ta làm sao ?

— Được ! (Hiền nghiến răng lại) Anh cứ đi lại, từ sau đừng nhìn mặt tôi nữa !

Tấn chẳng nói chẳng rằng đi thẳng ra cửa.

Đến nhà Kiều-Lệ, thấy nàng đang ngồi xem sách trên ghế sa-lông.

— Mời anh ngồi, xin lỗi anh nhé ? Câu chuyện hôm qua làm cho vợ chồng anh cãi nhau phải không ? (Kiều-Lệ chăm chú nhìn vào mặt Tấn, đoán là chàng đương có chuyện bực mình).

— Tính « en » vẫn trẻ con như thế ! không có gì đâu.

— Những sự giao tế phổ thông như vậy, mà chị ấy cũng không chịu lượng thứ ! Kể ra cũng quá hẹp hòi.

— Tính « en » bao giờ chả thế.

— Người tâm tính nhỏ nhen quá, làm sao có thể chung sống với nhau mãi mãi được ? (Kiều-Lệ châm một điếu thuốc hút, ung dung nói tiếp :) Chồng tôi trước cũng nhỏ nhen thế đấy, vì thế tôi mới ly hôn với hắn.

Ly-hôn ! câu đó thực ra ngoài ý nghĩ của Tấn, chàng chưa bao giờ nghĩ đến sự ly-hôn với Hiền.

— Vợ chồng nếu đối với nhau không tốt thì thà rằng ly-dị còn hơn ! (nàng vẫn giữ vẻ mặt bình tĩnh) Ly-dị không phải là xấu, chia rẽ một cặp vợ chồng trái duyên ra, để tác-thành nên một đôi giai-ngẫu khác, có phải là hay hơn không ? Một người tài hoa như anh, ly-dị rồi, lại lo không có người lấy hay sao ?

— Tấn ! (giọng nàng tự nhiên trở nên thân mật) tôi bảo anh là một người tài hoa, không phải trước mặt anh tôi nói nịnh đâu, ba tôi vẫn khen anh là người tốt, siêng năng công việc, không có nhiều thị hiếu, tính tình thành thực, nếu không quí anh, thì sao ông lại bằng lòng cho anh dạy tôi học ? Anh mà được lòng ông, thì lo gì không có tiền đồ ? Anh thử nghĩ xem... (câu này nàng nói thực nhỏ) chắc anh cũng biết là tôi rất mến anh !

Đôi mắt long lanh sáng ngời của nàng ngước lên nhìn Tấn, mặt Tấn tự nhiên thấy nóng bừng, nhưng chàng vừa chợt nhớ tới Hiền, vội nói lảng :

— À, cô mua sách rồi phải không ? cho tôi xem qua một chút. Ta có thể bắt đầu học ngay bây giờ.

Kiều-Lệ so vai cười, hình như nàng cũng không cần Tấn giải quyết vấn đề đó ngay lập tức, nàng đứng lên cầm mấy cuốn sách trao cho Tấn.

— Hôm nay cô hãy học sử ký trước.

— Không, (nàng uể oải ngả lưng vào thành ghế) hôm nay tôi không có bụng dạ nào nghĩ đến chuyện học. Nói chuyện đủ rồi.

— Thế để tôi dạy cô đánh cờ vậy. (Tấn tỏ vẻ cao hứng).

— Không, cờ với chẳng cờ ! ai học làm gì cái trò ma ấy ! (nàng đứng lên) để tôi đi pha cà-phê cho anh.

Tấn lại nghĩ đến Hiền, Hiền tuy hay gây sự, hay hờn dỗi, nhưng ít nhất nàng còn chịu khó ngồi tiếp cờ chàng.

— Anh đã đọc Hồng-lâu-mộng chưa ? Tôi chưa đọc bao giờ, nhưng nghe người ta nói thì hình như Lâm-Đại-Ngọc vì cớ Giả-Bảo-Ngọc lấy Tiết-Bảo-Thoa nên uất ức mà

https://tieulun.hopto.org

chết phải không ? (nàng vừa quấy cà-phê vừa hỏi).

— Vậng đúng thế.

— Nếu thế thì Lâm-Đại-Ngọc hèn quá ! Đại phạm trong tình nam nữ, hễ đối phương phụ bạc thì nên quên phắt ngay họ đi, việc gì đến nỗi phải hy sinh thân mình như vậy ?

— Cái đó là do ở tình yêu.

— Hừ ! (Kiều-Lệ bĩu môi) người ta đã hết yêu mình thì thôi, mình còn yêu cái khỉ gì nữa ?

Tấn không trả lời được, dù sao thì câu nói của nàng cũng có đúng một phần nào.

Kiều-Lệ bưng cà-phê lại. Uống hết ly cà-phê, chàng lại nhớ đến Hiền, Kiều-Lệ giữ thế nào, chàng cũng cố đòi về cho bằng được.

Về tới nhà, chàng đẩy cửa bước vào, trong nhà im vắng. không một tiếng động. Tấn vào phòng ngủ, xuống bếp, không thấy Hiền đâu cả, đó thực là một sự lạ, xưa nay chưa có bao giờ Tấn biết ngoài Thu - Hằng ra, nàng không có bạn nào khác nữa, mà Thu-Hằng thì từ ngày có vị hôn-phu về, nàng rất ít đến chơi, vậy thì nàng đi đâu ?

Tấn chợt nhớ đến câu nói của Hiền : « nếu anh cứ đi thì đừng nhìn mặt tôi nữa ». Bất giác chàng sợ cuống lên, vội chạy ra tìm chai dầu nóng, chai dầu vẫn y nguyên chỗ cũ. Tấn hơi thấy yên tâm. Bỗng chàng lại nghĩ : nếu nàng muốn tự tử thì thiếu gì cách ? Có lẽ không nhẩy xuống sông, hoặc đâm đầu vào đường xe lửa được ư ? ý nghĩ ấy lại làm cho chàng sợ toát mồ hôi ra. Chàng đi vào buồng, rồi lại ra nhà ngoài, đầu óc hoang mang bất định. Xưa nay chàng không bao giờ hỏi Hiền về số nhà Thu-Hằng, tuy đã có một lần chàng đến chơi, nhưng không chú ý nên lại quên mất, bây giờ làm thế nào để đến đấy tìm Hiền được ? Trong nhà mọi vật vẫn y nguyên, nàng không mang gì đi cả, điều đó đủ chứng tỏ là nàng chưa hề ra khỏi nhà, thế thì nàng đâu ? Tấn vò đầu bứt tóc, ngồi thừ ra nghĩ ngợi ; Hiền đã chịu cực khổ vì mình rất nhiều, vậy mà mình chỉ đem những sự chẳng ra gì đối lại với nàng, nếu nàng có bề nào, thì mình sẽ mang một mối hận suốt đời. Tấn càng nghĩ càng thấy mình có lỗi, chàng nắm chặt tay đấm xuống bàn đánh thình một tiếng :

— Nếu nàng chết thì ta cũng tự tử nốt !

Tấn lại ném mình xuống ghế, khoanh hai tay lại, ôm lấy đầu. Thời gian đi chậm một cách đáng sợ, tuy nhiên nó cũng vẫn trôi qua. Một giờ đêm rồi mà chưa thấy bóng dáng Hiền, chàng không sao ngồi yên ở nhà được nữa, bèn mở cửa ra đường đứng đợi, mấy ngọn đèn điện ngoài đường lạnh lùng tỏa ra những ánh sáng yếu ớt lờ mờ. Tấn đi tới đầu phố lại quay trở lại, không biết bao nhiêu lượt. Chàng không có đồng hồ nên không biết lúc ấy đã mấy giờ, và mình đợi như thế đã mất bao nhiêu thời khắc. Thỉnh thoảng một chiếc xe chở khách chơi đêm vù vù lướt qua mặt chàng, đem theo những tâm hồn sung sướng thỏa mãn về gia đình êm ấm của họ, chỉ còn lại một mình chàng, ngẩn ngơ bên đường như người loạn óc, chốc chốc lại thở dài sườn sượt. Nếu đêm nay mà nàng không về, thì chàng cũng nhất quyết đứng đây, chờ đến sáng vào báo quận Cảnh Sát.

Đi mãi, hai ống chân đã mỏi rồi,

https://tieulun.hopto.org

chàng mới đứng tựa vào cây cột đèn góc phố, chú ý nhìn những chiếc xe hơi qua lại, lại trải qua không biết bao lâu nữa, chợt chàng trông thấy một chiếc xe Huê-kỳ lộng lẫy từ phía sau vùn vụt đi lại, rẽ ngang trước mặt chàng, trong xe có một người đàn ông và một người đàn bà, người đàn bà trông từa tựa như Hiền, Chàng vội rảo bước đi theo xa xa trông thấy xe đậu ngay trước cửa nhà mình, người đàn bà mở cửa xe bước xuống, đích thị là Hiền. nàng mặc bộ áo mầu hoa cà, đúng là bộ áo mà nàng đã mặc hôm đi với Tấn tới tiệm cầm đồ, lại cả đôi giầy mầu cà phê sữa nữa, chính là nàng, không còn lầm được nữa. Đêm hôm khuya khoắt thế này, mà nàng đi đâu với một người đàn ông lạ mặt? Nghĩ thế, bao nhiêu sự lo lắng hối hận ban nãy, phút chốc đã biến thành ngọn lửa căm hờn. Chàng đi như người chạy, ba bước đổ dồn lại một, định nhìn rõ mặt người đàn ông lạ kia là ai, nhưng chậm quá, chàng vừa tới nơi, thì chiếc xe cũng vừa dồ máy lao vụt đi mất dạng. Tấn đẩy cánh cổng hầm hầm bước vào, Hiền đang mở cửa, Tấn quát thực to :

— Đi đâu mà giờ này mới về ?

Hiền vẫn không đáp. Tấn nhìn đồng hồ thấy kim chỉ ba giờ rưỡi, chàng càng như lửa đổ dầu thêm :

— Cô thử nhìn xem bây giờ là mấy giờ ? Đàn bà con gái được quyền đi chơi thế hả ? Tưởng không dám nói mà xong à ?

— Không dám nói ! (nàng ném cái ví lên mặt bàn, ngồi xuống ghế, cất cao giọng :) Làm sao mà không dám nói ? Anh đi đâu tôi không thể can thiệp được, thì tại sao anh lại có quyền can thiệp được tôi ?

— Tôi là chồng cô, tại sao tôi không có quyền ?

— Thế thì tôi là vợ anh, sao tôi lại không có thể can thiệp được công việc của anh ? (Hiền nói rất nhẹ nhàng)

— Tôi phải đi làm để kiếm thêm tiền chứ có đi chơi đâu mà cô can thiệp ?

— Nhà này là của chung của cả hai người, trong số đó nếu có một người phản đối việc gì có ảnh hưởng đến hạnh phúc gia đình thì người kia không thể cứ cương-quyết làm theo ý mình ! Anh không để tôi can thiệp được anh, thì tôi cũng không để anh can thiệp được tôi.

— Thôi không nói chuyện ấy nữa ! (Tấn đuối lý đánh trống lảng) cô phải nói cho tôi biết. Vừa rồi cô đi đâu ? Cái thằng đưa cô về đây là ai ?

— Tại sao tôi lại phải nói ? Anh có chó Nhật dễ tôi không có mèo xiêm hả ?

— Cô có nói hay không ? (Tấn gào lên)

— Không nói thì anh làm gì ? (Hiền vẫn điềm tĩnh)

— Không nói thì ly-dị !

— Ly-dị ? (Hiền ngồi thẳng người lên)

— Ly-dị ! (Tấn nhắc lại) giỏi thực ! Bắt đầu từ mười giờ tới bây giờ, trong năm tiếng rưỡi đồng hồ ấy, cô đi đâu ? Một thời gian dài như thế, thì việc khốn nào mà chả làm được !

— Hừ ! « Hiền cũng nổi giận) Anh đừng có ngậm máu phun người ! Anh không được nói nhục đến tôi !

— Cô đã làm những việc khốn nạn, lại cấm người ta không được nói à ?

https://tieulun.hopto.org

— Anh có chứng cớ gì là tôi làm những việc khốn nạn không?

— Cô không nói rõ được là cô đi đâu, tức là cô đã làm những việc ám muội, không ra gì? Vì thế tôi phải ly-dị!

— À được! (Hiền lạnh lùng đáp) Từ ngày lấy nhau, không biết chúng mình đã cãi nhau đến mấy trăm lần rồi, mà chưa bao giờ nghe anh nói đến ly-dị, bây giờ vừa mở mồm ra là đòi ly dị. Tôi hiểu, tôi hiểu lắm! (nàng gật gù, đau đớn nói tiếp :) Anh đã tìm được duyên mới : con gái ông quản lý, vừa đẹp vừa có địa vị, lại được ông quản lý che chở nâng đỡ cho anh! Tốt lắm, không sao! Ly-dị thì ly-dị, tôi không làm trở ngại việc tốt của anh đâu?

— Hừ, tự mình có tội lại đổ cho người ta tìm được duyên mới! còn ra nghĩa lý gì nữa!

— Anh tìm được duyên mới, nên mới gắp lửa bỏ tay người, thế là có nghĩa lý phải không? (Hiền đứng phắt dậy) quân tử tuyệt giao không nói những câu thâm độc. Không phải [nhiều lời, ly-dị thì ly-dị! Tôi biết rõ anh lắm rồi!

Nàng nói xong, bỏ vào trong nhà thu xếp quần áo, chàng ngồi ngây người trên ghế sa lông. Trong nhà yên lặng như tờ, chỉ còn nghe tiếng thu dọn đồ đạc của Hiền.

Gian phòng tự nhiên trở nên trống trải lạnh lẽo, nghe những tiếng lịch kịch phát ra bởi sự dọn dẹp của nàng. Tấn bỗng cảm thấy cái tư vị khó tả. Ngồi một lúc khá lâu, tâm trí chàng trở nên bình tĩnh, chàng bắt đầu nghi ngờ cử chỉ của mình đối với nàng vừa rồi là không phải. Lúc ấy trời vừa tang tảng, ánh sáng ngọn đèn trong phòng đã loãng dần, thỉnh thoảng một luồng gió mát từ ngoài cửa sổ lùa vào, trí não chàng tuy sáng suốt, nhưng ruột gan chàng vẫn rối bời bời. Trong tòa nhà rộng lớn đã dần dần có tiếng người, sự huyên-náo đã bắt đầu trở lại. Chàng như người vừa từ thế giới nào trở về, còn đương hoang mang chưa nhận rõ phương hướng, thì Hiền đã thu thập xong, tay chỉ cầm chiếc va-ly nhỏ bước ra nói với chàng ;

— Tôi đi đây, những cái gì của tôi, tôi đã thu dọn cả rồi, lát nữa Thu-Hằng sẽ đến lấy hộ tôi. Tôi chỉ đem đi một chục bạc tiền xe thôi, còn mấy trăm, tôi để trong cái tủ nhỏ đầu giường. Đợi tôi tìm xong luật-sư sẽ bảo anh đi làm các giấy tờ cũng không muộn. Chúc anh thành công trên con đường tình ái.

Nói xong Hiền đi ra mở cửa, rồi lại quay lại gật đầu chào Tấn :

— Thôi chào anh!

Điệu chào của nàng nhắc cho chàng liên tưởng tới lúc chàng đứng trong tiệm cầm đồ ; hôm ấy nàng cũng mặc bộ áo này, và cũng nhìn chàng gật đầu như thế, chàng mới chạy bổ ra thì vấp phải Chung. Mỗi lần nhớ tới cảnh tượng ấy, Tấn lại áy náy thương vợ đã vì mình mà chịu cực, bây giờ chàng đang tâm cư xử với vợ như vậy, thực là đồ bội bạc! Chàng lại liếc nhìn những đồ đạc trần thiết trong phòng không cái gì là không do bàn tay nàng xếp đặt ; cái bộ quân cờ thiếu mất một tướng, với cỗ bài vẫn dùng để quyết đoán trái phải mỗi khi hai người bất đồng ý kiến với nhau, vẫn nằm im lìm một chỗ, hết thảy mọi vật mọi nơi đều tử khí nặng nề như không còn chút gì là sinh khí, nàng đã đem theo tất cả những cái gì gọi là vui tươi, êm ấm ngọt ngào, cái gia đình này

https://tieulun.hopto.org

nay chỉ còn là một cái xác. Lúc ấy chàng mới nhận thấy cái địa vị trọng yếu của nàng trong gia đình. Nhà này không thể thiếu nàng được, mà chàng thì lại càng không thể thiếu nàng được lắm.

Tấn như người điên chạy theo ra cửa, xa trông thấy nàng vẫn đứng đợi xe ở bên đường, đang giơ tay toan vẫy một cái tắc-xi, chàng hốt hoảng gọi rầm lên, Hiền giật mình quay lại, lạnh lùng hỏi :

— Anh gọi tôi làm gì ?

Chàng muốn bảo nàng quay về nhưng ngượng ngùng không biết nói thế nào. chợt nghĩ ra một kế :

— Sao lại đem cả cái vé cầm đồ của tôi đi ?

— Tôi đem đi làm gì ? Tất cả mấy trăm bạc với cái vé cầm đồ đều để ở trong cái tủ con ấy.

— Tôi đã tìm rồi không có.

— Sao lại không có, rõ ràng tôi vừa để đấy thôi.

— Không có là không có, thử vào tìm lại xem.

Hiền vô tình không biết kế lừa, hầm hầm quay trở lại, Tấn cũng theo vào, khóa chặt cửa lại, bỏ chìa khóa vào túi áo. Lúc ấy Hiền mới biết là bị lừa, bất giác nổi giận :

— Anh làm thế là nghĩa gì ?

— Tôi thấy cô thiếu lễ-độ, nên bảo cô quay lại ! (Tấn làm bộ giận dữ).

— Thế nào là thiếu lễ-độ ?

— Đại-phàm cặp vợ chồng nào nào sắp sửa ly-hôn, lúc chia tay nhau phải cử hành một cái hôn cuối cùng, cô có hiểu cái luật ấy không ?

Hiền lườm :

— Đồ chết dẫm ! làm gì có cái luật ấy !

— Trước kia cô đã ly-hôn rồi à ?

— Anh đừng có nói láo !

— Không ly-hôn rồi, sao cô lại biết là không hề có cái luật ấy ?

— Đã bảo không có là không có ! Tôi không nói chuyện bài bây với anh !

— Ai không có mặc kệ người ta riêng tôi, tôi cần phải có !

Hiền không thèm đáp, quay lưng đi ra, Tấn kéo lại, rồi bất thình lình ôm ghì lấy Hiền, hôn lấy hôn để vào hai bên má. Hiền buông rơi chiếc va ly, cố sức chống lại, nhưng sức yếu không cưỡng nổi. Tấn hôn chán chê rồi mới buông ra.

— Thôi được ! (Hiền rút mùi xao chùi má, hậm hực nói) giờ tôi có thể đi được rồi chứ ?

— Hãy khoan, để tôi viết cho cô một tờ ly hôn thư.

— Thế cũng được. anh viết đi ! (Nàng ngồi xuống ghế đợi, chiếc va ly vẫn để yên trên lòng).

Tấn lấy giấy bút, phục xuống bàn hý hoáy viết, một lúc sau viết xong, chàng đưa cho Hiền :

— Đây cô xem, tôi viết thế này có được không.

Hiền cầm lấy đọc, thì ra đó không phải là ly hôn thư mà lại là đơn xin từ chức trong công ty Đại-Hưng của chàng gửi cho ông quản-lý Huỳnh-Văn.

— Sao lại thế này ? (Hiền ngẩn ngơ nhìn Tấn)

— Từ chức. (Tấn thản nhiên trả lời)

— Sao lại từ chức ? (giọng Hiền đã dịu)

— Vì không muốn gặp con chó Nhật Bản nữa.

— Anh bỏ được cơ à ? (Môi nàng đã thoáng một nụ cười.)

https://tieulun.hopto.org

— Anh chỉ không bỏ được có một mình em ! (Tấn nắm chặt tay Hiền nói nhỏ) Tuy chúng ta chưa đủ chứng cớ để tha thứ cho nhau nhưng anh chết cũng không thể để em bỏ anh được ! (giọng Tấn nghẹn ngào, Hiền cũng ứa nước mắt)

— Em cũng vậy, em dù chết cũng không bỏ được anh, anh Tấn ạ ! Em mong rằng chúng ta sẽ hiểu nhau hơn nữa !

Tấn ngồi ngay ngắn lại :

— Hiền ơi ! chúng ta lại chuẩn bị sẵn sàng để bước vào cuộc đời cực khổ một lần nữa. Cũng may bây giờ đã gần cuối tháng, anh sẽ nhờ Chung lĩnh nốt hộ số tiền lương hơn hai mươi ngày. Với số tiền ấy, chúng ta cũng có thể duy trì được ít lâu.

— Lần này có cần cầm quần áo thì khỏi phải bói bài nữa, cố nhiên là đến lượt em.

— Anh sẽ cố sức đi tìm việc làm. Hy vọng rằng anh sẽ tìm được việc trước khi phải cầm đến quần áo của em ! Thực anh làm khổ em nhiều quá !

— Chỉ cốt là anh vẫn thuộc về riêng một mình em, còn khổ thế nào em cũng chịu được.

— Hay lắm ! (Tấn lại cao hứng) chúng ta lại gắng sức tranh đấu với những sự gian khổ một lần nữa. Miễn là được ở bên nhau mãi mãi.

— Phải đấy... (Tiếng chuông cửa chợt reo vang lên, ngắt ngang câu nói của Hiền).

Tấn vội vàng chạy ra ;

— Ai đấy ?

— Ra ký nhận thư đảm - bảo (người ngoài cửa trả lời).

Tấn mở cửa, ký vào sổ nhận thư, rồi lại khoá cửa lại, cầm phong thư đi vào, xé ra đọc. Đó là thư của công-ty Tín-Nghĩa. Trong thư đại ý nói công ty mới thay quản-lý mới, ông quản lý này nhận thấy công việc buôn bán ở Saigon có thể khuyếch trương được, nên ông lập lại chi nhánh cũ, và lục-dụng hết thảy những nhân viên trước. Trong số đó Tấn là người có thành tích khá hơn cả. nên công ty thăng chàng lên chức chủ-sự, lương mỗi tháng tám ngàn rưỡi, mùng một tháng tới sẽ bắt đầu nhận việc, ngoài ra thư lại còn kèm theo một tấm các mời của ông quản-lý.

Xem hết bức thư Tấn như người được lên cung trăng, bàng hoàng giây lát, rồi mới sực nhớ ra, bèn trao phong thư cho Hiền :

— Này em coi, vận đỏ của chúng mình đã đến rồi đó !

Hiền đọc xong cũng quớ lên.

— À hay quá ! vận đỏ của chúng mình đã đến thực rồi !

Tấn cao hứng đấm thùm thụp vào lưng Hiền, Hiền nhăn mặt kêu lên :

— Ấy chết chết ! đừng...

Sao, em có nhọt à ? (Tấn dừng tay ngơ ngác hỏi)

— Không, nhưng mấy hôm nay em hay bị... nôn ọe, và thèm ăn của chua, em sợ,.. (Hiền ngập ngừng trả lời, má đỏ ửng)

— ừ ừ! sao không bảo ngay người ta ? (Tấn đứng phắt dậy, hét thực to) :

— Em chưa biết đích xác thì bảo anh làm gì vội ?

— Đúng, nhất-định đúng ! (Tấn nhảy quẩng lên, đụng cả đầu vào trần nhà) A ha ! Anh sắp được làm cha rồi ! khoái quá ! Em để cho anh một đứa con gái nhé !

— Không, em thích con trai.

https://tieulun.hopto.org

— Không, con gái !

— Không, con trai !

— Em lại bướng rồi, bỏ cỗ bài ấy, ta rút thử xem ai thắng.

— Anh điên đấy à ! Gái gì cũng đòi bài ! (Hiền cười)

Thốt nhiên Tấn ngồi im ra vẻ suy nghĩ :

— Anh sung sướng quá đến nỗi lẻ lú cả ruột ! Bây giờ em phải nói cho anh biết đêm qua em đi đâu ? Và « con mèo xiêm » của em là của nào ?

— Ừ để tôi bảo cho anh biết, anh giúp phải dấm rồi ? (Hiền cười) Tôi sang bên Thu-Hằng, định bụng không về nữa, nhưng Thu-Hằng cố lỗi tôi về và bắt vị hôn-phu lái xe cho tôi, chị ấy nói : « Đàn ông ai cũng thích chơi bời phóng đãng, nhưng lại không muốn cho vợ lỡ làm một bước, chị về khuya thế này lại có người đàn ông lạ đưa về, thì thế nào anh ấy cũng nghi ngờ. Mình kích thích cái tính ghen của họ lên, tất họ phải để hết tinh thần để phòng mình, không dám ra ngoài chơi láo nữa ! » Tôi cho chị ấy nói có lý, nên nghe ngay. Anh trêu tức tôi như thế là đủ, bây giờ tôi lại mời anh nếm thử cái mùi vị ấy một chút xem anh có chịu nổi không ?

— Thu-Hằng giỏi thực, báo hại mình chịu khổ suốt đêm ! thiếu chút nữa thì vợ chồng người ta lìa bỏ nhau ! Thế mà cũng đòi kế với sách !

— Anh thử nghĩ xem, chị ấy làm thế là thành toàn hay là chia rẽ ? Anh chỉ hồ đồ !

— Anh bảo là chị ấy chia rẽ !

— Em bảo là chị ấy cố thành-toàn !

— Chúng mình ý kiến lại không thống nhất rồi, bói bài xem ai phải ai trái nào ! (Tấn xăm xăm đi lấy bài).

— Ai có thì giờ rút bài với anh ? (Hiền ngáp) Thức suốt một đêm buồn ngủ quá ! Tôi đi ngủ đây !

— Còn dễ anh không buồn ngủ ! Rút bài xong rồi đi ngủ cũng vừa.

Hiền lẳng lặng đứng lên đi vào phòng ngủ, Tấn vội chạy theo, nhưng « bình » một tiếng, Hiền đã đóng sập cửa lại, Tấn lay mãi không được, hậm hực ném cỗ bài xuống bàn, rồi nằm cuộn tròn trên ghế sa-lông.

HẾT

PHẠM-LỆ-OANH dịch

Không gì êm ái bằng hoà nước mắt với nước mắt : nỗi đau khổ mà phải âm thầm chịu đựng thực là não lòng, cùng khóc với nhau thì sẽ được khuây khoả.

Seneque.

Chỉ có cái chết buộc chúng ta phải thú nhận con người chẳng đáng là bao.

Juneval

Nếu đời bạn trong sạch, bạn hãy khinh bỏ ngoài tai những lời rèm pha nói xấu của những kẻ gian ác : cấm thiên hạ nói không phải là công việc của chúng ta.

Caton Denys

https://tieulun.hopto.org

Phụng hoạ bài thơ

HƯƠNG LÒNG

của Nhất-Trần tiên-sinh (1)

(Hoạ cả tám vần)

Non thẳm một cành treo giá ngọc,
Vô tình đã ghẹo khách tình chung!
Khói hơi những tưởng ngăn đường Nhạn
Sương gió nào hay dậy lửa lòng!
Tự cổ đồng thanh do nhất khí,
Mà nay có biển phải còn sông!
Còn trời còn nước hồn thơ sống
Kìa đóa hoa rừng cợt gió đông!

HỌC-CANH

(1) *Xin coi Tân-Phong số 8 trang 14.*

https://tieulun.hopto.org

thơ PHAN-LẠC-TUYÊN

nhớ em đêm biên giới

Trao ILY
P L T

I

Giòng sông nhỏ xanh xanh
Vương vương dài cát nắng
Nghiêng nghiêng mái tóc dừa
Mướt buông dài xóm vắng
Giòng nước trôi dịu hiền
Như tình Anh thương Em
Tim đời không cạn máu
Tâm hồn mãi say mê
Hôm nay thuyền mơ buồn
Trong câu hò lênh đênh
« *Ai suôi trên Vàm-Cỏ Đông*
« *Bâng khuâng sông nước bình bồng thuyền trôi*
« *Bao nhiêu sông lạch xa vời*
« *Bấy nhiêu thương nhớ gửi người Em thương* »
Bao nhiêu sông rạch
Bao nhiêu ngả đường
Bao nhiêu bờ bến

https://tieulun.hopto.org

Bao nhiêu vấn vương
Đồng cỏ cháy khô cằn
Hai mùa nghiêng mưa nắng
Những hoàng hôn câm nín
Gió thương nhớ cuộc đời
Trên tóc bạc Mẹ già
Nước mắt cạn từ lâu
Những người Em u sầu
Héo hon từng mưa nắng
Năm tháng đượm màu đen
Nhạt phai nụ cười xinh

II

Những buổi chiều cát bay
Gió buồn đi lang thang
Não nề trong hồn tôi
Nhìn hoàng hôn chết đuối
Tôi đã nhớ thương Em
Như mong chờ bóng tối
Trăng hiền vén tóc mây
Nhìn Em cười mê say
Dù tình yêu mong manh
Như cánh gió bồng bềnh
Đi không về đôi tay
Ngày mai dù mặt trăng đã lặn
Hồn tôi vẫn còn đầy ánh sáng
Của trăng chiều biên giới đêm nay

III

Đêm biên giới quạnh hiu
Những mắt sao đợi chờ.
Bơ vơ trên đồng cỏ
Đất hừng hực thở dài
Sau những mùa nắng cháy
Bưng xa mờ mờ phai
Như hồn tôi đêm nay
Nếp làng xa vỡ tan từng đốm lửa

https://tieulun.hopto.org

Trong đêm khuya gió bập bùng mờ tỏ
Tôi chờ đợi Em những mùa mưa lớn
Sông lạch khô cằn sóng nghiêng đùa rỡn
Hoa tâm tư nở trên vùng sỏi cát
Mía tươi ngọt tình thương nhau thắm thiết
Gió lộng mớ tóc huyền
Em cười miền Nam tỏa nắng
Ngất ngây mây nước Hà-Tiên

IV

Dù bao lần anh hỏi
Em chỉ trao nụ cười
Nụ cười như mùa xuân
Của quê hương Anh
Có bốn mùa nhẹ nhàng
Lưu luyến biết thương nhau
Có hoa bưởi hoa cau
Thơm thơm mùi cốm mới
Của quê hương Anh
Hoa đào hồng phơi phới
Chùa Thầy, hội Láng, hội Lim
Có mùa-xuân-Hà-nội
Thẹn thùng tươi khóe mắt
Những cô Em mười bảy, đôi mươi
Của quê hương Anh
Giòng sông Hồng anh hùng trôi ra biển
Giòng máu thiêng bất khuất
Cao cao núi Ba-Vì
Thiêng liêng đồi Yên-Thế
Của quê hương Anh
Những môi hồng cắn chỉ
Dệt tình thương trên tấm lụa Hà-đông
Gửi tình yêu trong màu xanh Cốm Vòng
Giờ tôi buồn tưởng niệm
Quê hương trong se sắt.

V

Những đêm dài biên giới

https://tieulun.hopto.org

Biết bao ánh sao rơi
Chảy dài trên đồng cỏ
Suối buồn trong khóe mắt
Dù đêm mù gió cát
Tôi vẫn ngủ giữa những vì sao
Như phủ bằng ánh mắt Em yêu
Tôi vẫn ngủ giữa đồng cỏ hoang
Gió lùa nhè nhẹ tóc
Như tay Em êm dịu
Sóa dần cát bụi đường xa
Ấm tình đêm lạnh biên khu.
Có giòng sông nào
Chảy miền Thành Đô
Tôi gửi hồn tôi
Qua nước triều đầy vơi
Về người Em xa vắng
Vì sao ngàn năm chờ đợi
Đêm đêm vương buồn biên giới

PHAN-LẠC-TUYÊN

LỚP TỐI 15-6-60
(hồi 7 giờ tối) khai giảng :

— LỚP TRIẾT-HỌC.— Luyện thi Tú-Tài 2 Kỳ 2

G.S. Nguyễn-Thành-Vinh, Tốt nghiệp tại Đại-Học-Đường LAVAL
G.S. Triết-Học Trường GIA-LONG

— LỚP L.T. TÚ-TÀI.— Phần I khóa 60-61
(Có ôn kỳ lớp Đệ Tam)

Bài vở in Ronéo thành tập gọn gàng, dễ hiểu, do các Giáo-Sư danh tiếng tại các trường Công-Tư-Thục lớn Đô-Thành phụ-trách.

Xin kíp ghi tên tại văn-phòng trường XUÂN-THU (từ 18 giờ 30) Số 380 Phan-Thanh-Giản Saigon (Giấy phép số 14.5000/GD/HV của Bộ Q. G. G. D.)

https://tieulun.hopto.org

Khu rừng lau

TRUYỆN DÀI CỦA DOÃN-QUỐC-SỸ

XVII

(tiếp theo)

BẮNG không khỏi, nhưng Đồng, Uy không kịp để ý đến điều đó vì ngày tháng càng đen tối hơn. Phi cơ địch bắt đầu oanh tạc dữ. Một ngày biết bao nhiêu lần kẻng báo động và tiếng bom rội rung chuyển cả vùng. Tiếng rú của những chiếc Spitfire kế tiếp nhào xuống và tiếng liên thanh 12.7 giữ lấy hơi thở những người trú ẩn dưới hầm. Trại thiếu nhi vội di chuyển vào sâu hơn nữa, thoạt tạm ở Phương-Viên cách chỗ cũ chừng ba cây số. Một tuần sau trại chuyển thẳng tới Hà-Lương, cách chỗ cũ đến mười cây. Xung quanh toàn là tre nứa và chuối, đồi núi như bát úp, mất hẳn chân trời, chỉ có buổi sáng sớm là mát đôi chút. Kể từ lúc mặt trời cao bằng quan sào không khí bắt đầu oi bức, tới trưa mùi tre, nứa, chuối mục xông lên đến nghẹt thở.

Bệnh rốt sét chưa giết hại em nào, giờ đây bệnh dịch tả xuất hiện, Không có thuốc ! Các em rụng như sung. Các em sống khiêng chôn các em chết. Đêm hôm trước một bạn đồng đội yếu còn nói chuyện với Uy, sớm hôm sau đã chết tự bao giờ.

Đồng, Uy chỉ còn xương bọc da. Uy giờ đây cũng có báng như Đồng, cả hai tóc rụng, gần hết chỉ còn lơ thơ.

https://tieulun.hopto.org

May sao vừa lúc đó có người lạ đến gặp ban Giám-đốc xin cho Uy về với gia đình.

Nguyên ba Uy trước đây bị bắt tình nghi, nay được thả về nhận công tác ở ngay ủy-ban tỉnh Phú-Thọ. Ông phải tích cực làm việc để tự thanh minh. Mẹ Uy trải qua một thời lo buồn quá dài mắc chứng tê thấp nặng không thể đi xa được. Bà hay tin trại thiếu nhi hiện ở Hà-Lương bèn nhờ ông chủ nhà nơi bà tản cư lên tìm đón Uy về giúp. Mới lần đầu gặp ông ở ban Giám-đốc Uy gọi luôn ông ta một cách thân mật là Bủ. Uy đã quen thân mật với Bủ Tôn !

— Bủ làm ơn — Uy nói — nhận giúp cháu anh Đồng cũng là người nhà để anh Đồng cùng về với cháu.

Ông ta nhận lời. Lý lịch của Đồng đã mất, ban Giám Đốc còn nhớ đâu Đồng là con mồ côi vào cô-nhi viện Hàng-Bột từ ngày ấm ngửa vả lại trông tạng Đồng, Uy khi đó mặt bủng da chì, bụng bảng, tóc rụng, chân tay như cẳng que thì cũng gần đất xa giời lắm giữ làm gì ? Ban giám đốc cho cả hai ly khai trại về với gia đình. Đôi bạn không quên tới chào từ biệt Bủ Tôn.

Về tới nơi mẹ Uy ôm Uy khóc rồi bà ôm cả Đồng khóc ; bà vừa khóc vừa nói không ngờ có ngày cha mẹ con cái được đoàn tụ như thế này. Ba Uy ngồi ngay đấy cùng với một cán bộ tỉnh, ông cố giữ vẻ mặt nghiêm lạnh để tỏ rằng mình đã làm chủ được tình cảm.

Ba Uy có một người bạn thân làm y-tá trưởng tại cơ quan tỉnh Uy, Đồng được uống thuốc trừ sốt rét, tiêm thuốc trợ lực. Chừng hơn một tháng sau cả hai khỏi sốt rét, khỏi bảng, duy có Đồng còn giữ xung quanh rốn ba cái sẹo xinh, kỷ niệm châm cứu của Bủ Tôn.

Mẹ Uy chợt bị một cơn đau nặng, liệt hẳn nửa phần thân thể ba ngày sau bà mất, khuôn mặt khi chết còn giữ vẻ hỉ hả vì cha mẹ con cái được sống đoàn tụ. Ba Uy vẫn như có linh tính báo cho biết là ông còn ở tình trạng bất an lắm, ông ưng cho Uy mang theo Đồng cùng đi nhận công tác xa.

Thời này nhiều địa phương nổi tiếng về những vụ thủ tiêu khủng khiếp do những hung thần khát máu gặp thời nắm trọn được quyền hành.

Liên khu III, tại quản Âm-Hồn, giữa cánh đồng chiêm mênh mông thuộc Phủ-Lý, đêm đêm cán bộ ra xử án « Việt gian » Một tên ngồi giữa cầm quyển sổ ghi tên những người chúng cho là việt gian, hai tên đứng hầu hai bên, một cầm thanh long đao một cầm kiếm, cách bố trí ngồi và đứng như vậy là do chúng khiển hứng theo bức tranh Quan Công ngồi xem binh thư, Quan Bình và Chu Xương đứng hầu hai bên.

Sau một tiếng cồng rùng rợn « Việt gian » được điệu ra trước « ba tòa quan lớn » Lẽ cố nhiên những người khốn nạn này chỉ được hỏi vài câu chiếu lệ, sau đó kiếm của « Quan-Bình » hoặc thanh long đao của « Chu-Xương » được uống máu. Đau đớn thay, phần lớn nạn nhân thuộc thành phần trí thức ưu tú của dân tộc.

Tại Liên khu 10 cũng vậy, khúc quành con sông Thao bên trên ga Thanh ba một chút có khoảng nước xoáy sâu hoắm thành vực, bờ sông chỗ này cao vời vợi và dựng đứng như bức tường. nhìn xuống

https://tieulun.hopto.org

thấy chóng mặt. Cả một mảng rừng cổ thụ từ bờ sông ăn lấn vào chân đồi gần đấy. Trên một cây đa cổ thụ giữa rừng có tổ quạ khoang. Hễ đêm nào dân chúng xung quanh nghe tiếng quạ kêu bất thường, ấy là đêm tên chủ tịch tỉnh cho đốt đuốc xử trảm « việt gian » rồi quăng xác xuống khoảng vực sông. Tên này chủ trương « phòng bệnh còn hơn chữa bệnh » Phòng bệnh có nghĩa là xử trảm những tên đương bị tình nghi hoặc trước đây đã có lần bị tình nghi.

Sau chiến thắng sông Lô và Bông Lau của ta quân Pháp mở chiến dịch càn quét miền đồng bằng Thái Bình, Nam Định, để trả thù, rồi lại có tin chúng sửa soạn vượt Việt-Trì lên càn quét Phú-Thọ. Dân chúng hốt hoảng chuẩn bị tản cư. Đồng, Uy đã về tới huyện Yên-Thế (Bắc-Giang) nhận công tác liên lạc viên cho Ủy ban huyện sở tại. Uy vẫn hy vọng có ngày trở lại Phú Thọ gặp ba, Uy đâu có ngờ... dân chúng rục rịch tản cư... Phòng bệnh còn hơn chữa bệnh... ánh đuốc bập bùng trong khu rừng cổ thụ... có tiếng quạ khoang kêu bất thường... Ba Uy là một trong số 10 nạn nhân bị quẳng xác xuống vực đêm ấy.

* * *

Cơ quan hành chính huyện Yên Thế ở ngay xóm nhà lá thuộc đồn điền Bến Trăm trên bờ sông Thương. Thời Pháp thuộc, Bến Trăm là nơi buôn gỗ khá sầm uất. Gỗ từ trong rừng đóng bè trở ra chất cao như núi ở Bến Trăm. Các thầy đội kiểm lâm tự ngoài đồn Bố Hạ vào đây kiểm soát, bổng lộc kiếm ra trò. Đã có nhà tư bản trù tính đặt máy cưa ở đây để sẻ gỗ thành ván rồi vẫn theo đường thủy chở về Bắc Giang. Dự định đó chưa thành thì tác chiến.

Nếu thời bình Bến Trăm sầm uất về buôn gỗ thì thời chiến Bến Trăm sầm uất về các cơ quan hành chính. Nguyên do vùng này đã bắt đầu chuyển mình vào miền rừng núi lại thêm là đầu mối các đường giao thông giữa Yên Thế - Thượng và Yên - Thế Hạ, giữa Yên-Thế và Lạng - Giang, có đường xuôi qua Chợ Bằng đi Kép về Bắc - Giang, có đường ngược qua chợ Phồng gặp quốc lộ số 1 đi Lạng - Sơn. Đồng, Uy đến nhận công tác nơi đây khi đó đương vào mùa mưa, con sông Thương cuồn cuộn sóng, đêm ngày táp nước vào ven bờ phá huỷ các bụi cây. Những dòng suối đổ ra sông Thương thì thật thất thường, những ngày nắng ráo nước lội đến bắp chân, nhưng sau một trận mưa lớn lập tức nước tự dãy núi bên trong chợ Phồng đổ ra ào ạt, suối sâu ngập nửa ngọn tre, nhiều khi cuốn phăng cả cầu giây.

Đồng làm liên lạc viên giữa Ủy Ban với ty Thông tin tỉnh Bắc Giang, trụ sở đặt ở Vi-Sơn, tức là dãy đồi đất ngay cuối đặng Kai King, đường đi qua Đồi-Hồng.

Uy làm liên lạc viên giữa Ủy ban với cấp hành chính tỉnh, trụ sở đặt ở phía trong gần chợ Phồng, đường đi qua đồn điền Mai Chỉ Nam. Ban ngày làm đầy đủ bổn phận, ban đêm Đồng, Uy ưa nhất những đêm mưa. Thoạt tiếng mưa rơi hắp tắp lộn xộn trên mái lá như một khúc rạo vô tổ chức sau đó là âm thanh rào rào đều đặn, hơi ấm của Đồng cũng vừa kịp toả ra dưới lần chăn mỏng. Những lúc đó Uy thường nói với Đồng :

— Anh em mình khi vui khi buồn có nhau nhỉ.

https://tieulun.hopto.org

Thâm tâm, Uy nhắc vậy để riễu đùa bạn, nhưng Đồng thực thà cựa mình nhìn nghiêng Uy trong bóng tối, gật đầu làm lung lay gối rồi nhắc lại bằng một giọng thật trịnh trọng :

— Anh em mình khi vui khi buồn có nhau !

May cho Đồng Uy trong thời gian công tác ở đấy được gặp anh thư ký Ủy ban là một sinh viên cũ trường Luật. Hàng ngày khi thấy hai chú liên lạc đã về đủ, anh lên tiếng

— Chú Đồng, chú Uy đâu ra học !

Anh đã tuần tự dạy Đồng, Uy đủ các môn, toán, khoa học, sinh ngữ... từ dễ đến khó để cuối năm Đồng Uy có thể đi thi Trung-Học Phổ-Thông.

Anh rất vui tính. Đây, lời anh thường tuyên bố với Đồng, Uy :

— Cuối niên khoá hai chú có thi trượt — mà chắc chắn là lần đầu thế nào cũng trượt rồi — sang năm anh dạy lại y hệt như thế. Càng trượt nhiều, sự học, như cách mạng, càng chính mùi vì giầu kin nghiệm.

Hết mùa mưa, nước rút dần để lại ngấn bùn trên ngang lưng các bụi cây ven sông. Rồi những trận mưa ngâu dìu dặt rửa sạch những ngấn bùn đó. Tạo hóa nhường như ra công lau chùi vạn vật bằng những trận mưa ngâu.

Cuối thu, sông Thương chỉ còn là một dòng xanh êm chảy, nhiều nơi nước sông chưa đến đầu gối có thể lội tự bên này sang lên kia. Những ghềnh đá lòng sông được dịp phô lên mầu nâu xẫm sạch bóng. Cũng vào mùa này sông Thương về đến gần Bắc Giang thì gặp một dòng suối đục đổ vào, ngấn nước hai dòng bên đục bên trong phân biệt rõ rệt ra đến một cây số xa, vì vậy mới có câu ca dao bất hủ :

Sông Thương nước chảy đôi dòng
Đèn khêu đôi ngọn anh trông ngọn nào.
Muốn tắm mát lên ngọn sông Đào.
Muốn ăn xim chín thì vào rừng xanh.

Đồng Uy cùng nghĩ giá cuối niên khóa đi thi mà gặp đề luận Việt-văn : « Anh hãy tả dòng sông mà anh thích », Đồng Uy sẽ tả dòng sông Thương, chắc chắn được nhiều điểm lắm. Nhưng đề thi Trung học phải khó hơn chứ, lẽ nào người ta lại chỉ đòi hỏi tả có một dòng sông như ở tiểu học ?

Cuối niên khóa, Đồng Uy đi thi và trượt thật, đúng như lời anh thư ký tiên đoán và anh dạy lại chương trình đúng như đã hứa. Học lại, nhiều chỗ vỡ lẽ hiểu thêm Đồng, Uy mới thấy sức học năm ngoái của mình còn non nớt quá.

Ai qua Việt Bắc vào những năm 1949-50 đều nhận thấy hồi đó đồng bào thanh niên thiểu số miền này đã vắn han. Tới bản nào cũng chỉ thấy ông già bà cả, phụ nữ và trẻ con. Thanh niên đã gia nhập bộ đội để thường xuyên quấy phá chặn đánh địch, dọc theo đường số 4 (chạy từ Móng Cáy theo biên thùy Hoa Việt qua các tỉnh Lạng-Sơn Cao - Bằng). Quân đội kháng chiến đang lớn mạnh cần được tăng cường gấp. Đồng, Uy thôi công tác liên lạc viên, gia nhập bộ đội vào dịp này. Hai chú đã mười bảy rồi còn gì.

Hai chú cùng được huấn luyện ở Thái-Nguyên, cùng được vực đi đột kích địch ở mấy đường giao

https://tieulun.hopto.org

thông nhỏ miền trung du. Trong một trận gần giáp lá cà, một bạn đồng đội của Đồng, Uy bỏ hớ hênh thế nào bị đạn địch bắn bay mất hạ bộ. Được chở vào quân y băng bó, anh bạn đã rên rỉ nói với y tá trưởng « Thưa đồng chí em còn thiết gì đời nữa ».

Về sau này mỗi lần chuẩn bị đi đột kích Đồng, Uy lại nhắc đùa nhau : « Có bò thì khép đùi cẩn thận nhé, kẻo mất chân lý hạnh phúc ». Rồi nhìn nhau cười phá. Cả hai cũng đã lớn, đã đến tuổi dậy thì !

Vui nhất và cũng đáng tiếc nhất là trận đánh lấy đồn Đông Khê lần thứ nhất. Đánh một đồn quan trọng như vậy (giữa Lạng-Sơn và Cao-Bằng) mà bên nhà chỉ chết có hai người. Có biết cơ man nào là chiến lợi phẩm ! Lẽ ra chiếm đồn xong, lập tức phải thu dọn chiến trường mà rút lui mới phải đằng này ban chỉ huy thấy trời bảng lảng về chiều, cho rằng địch không dám nhảy dù cứu viện nên để anh em đủng đỉnh nán lại. Ai ngờ địch nhảy dù thật, quân ta rút lui còn bị nó truy kích đến mười mấy cây số, chiến lợi phẩm bỏ lại hết. Rõ hoài ! Rồi Hồng quân của họ Mao chiếm trọn Hoa Nam lập đồn ở bên kia biên giới, Pháp phải tính chuyện rút gấp khỏi Cao-Bằng. Đồn Đông Khê bị quân ta chiếm lần thứ hai, lần này chiếm đứt.

Bông Lau ! Bông Lau !
Rừng xanh pha máu.
Bông Lau ! Bông Lau !
Ngàn đời lưu danh về sau.

Bài ca chiến thắng Bông Lau từ năm 1947 nay lại vang lên trong đoàn quân có Đồng và Uy. Họ gồm hàng ngàn người tiến đến địa điểm trên, khi tới nơi họ bí mật đào công sự đợi phục kích đoàn Lê dương Pháp từ Cao Bằng sắp rút qua.

Cảnh trí đèo Bông Lau — tiếng địa phương gọi là đèo Lũng Vài — có vẻ đặc biệt ngoài những chiến công lịch sử của nó. Một bên là khu đồi trùng điệp thuần một giống lau mọc san sát, một bên là sườn núi đứng dựng như bức tường. Bộ đội của Đồng, Uy nấp sao núi đó đã rót rất đúng những trái móc-chế 81 ly vào khúc giữa con trăn khổng lồ là đoàn lê-dương của Pháp.

Đồng cười lớn :

Uy ơi, anh em mình vui buồn có nhau nhỉ !

Uy nắm lấy tay Đồng cười theo.

Hai chú bé ở trại thiếu nhi, hai chú liên lạc ở Ủy ban Bến Trăm nay đã là hai chiến sĩ. Khuôn mặt có già giặn trước tuổi vì nắng gió nhưng tâm hồn còn như trẻ thơ.

Có tin hai đại tá địch bị bắt sống. Vài ngày sau tiếp tin quân đồn trú địch tại Lạng-Sơn cũng đã rút lui không kèn không trống. Miền Bắc hoàn toàn được giải phóng ! Tinh thần quân đội và nhân dân phấn khởi tới tối cao độ. Đồng, Uy cùng được kết nạp là đảng viên vào dịp này để rồi cùng được cử sang Tàu theo lục quân khóa bảy.

Cũng kể từ đấy Đảng chuyển hướng. Cho rằng mình đã tuyệt đối nắm vững được ưu thế thiên thời và nhân hòa, Đảng bắt đầu dời bỏ mảnh đất dân tộc nhảy sang mảnh đất giai cấp.

(Còn nữa)

DOÃN-QUỐC-SỸ

https://tieulun.hopto.org

thơ nhạc

Nhạc Johan Strauss thơ Hoàng Lang
Vút bóng mây xanh đầm tiếng vàng
Nhạc ấy Thơ này muốn thuở đẹp
Lời hoa còn gợn lối thư trang.

Phương ấy lâu soi bóng nước xanh
Còn đây cỏ biếc điểm hoa tình
Nhịp valse điên đảo lòng xuân-nữ
Thơ cũng say người mắt tuyết-trinh

Dòng sông Danube nhỡ duyên yêu
Người ngậm ngùi mơ bóng diễm-kiều
Thuyền lạ sông xanh trời nước thắm
Thành Vienne một thuở ngút hoang-liêu

Đây biển Nha Trang ngát sóng hồng
Hồn-thơ-hoa gửi mộng Thanh-Nhung
Ta say múa bút kiều-thơm vẽ
Đôi mắt người yêu đẹp não nùng

Ôi một trời Tây nhạc ảo-huyền
Nghìn sau còn thoảng giấc mơ duyên
Sử mây nhạc-sĩ vào kiều-hãnh
Tiếng hát ân-tình dựng kỷ-nguyên

Ta vẫn Thơ Hoa nửa tuổi đời
Đài danh chưa một nét son tươi
Thầm mơ lửa-ý bừng phong-vũ
Đem mộng thư sinh đọ bể trời

CAO-HOÀNG-NHÂN

https://tieulun.hopto.org

lá thư balê

của LINH-BẢO

Chị Vinh,

Paris độ rày mới có ba đám cưới của người Việt, nghĩa là người Việt cưới người Việt. Đám thứ nhất tiệc trà rất long trọng trong một nhà hàng lớn. Quan khách đến ngồi riêng từng bàn cách xa nhau độ hai thước, phần đông không quen nhau lại không được giới-thiệu nên có vẻ « tuy trong gang tấc gấp mười quan san » dữ lắm. Không khí nghiêm trang long trọng quá chừng, nhất là phái trưởng lão ngồi riêng, phái trẻ ngồi riêng, nên có vẻ « chiếu trên chiếu dưới ». Chủ nhân có mời các tài tử đến giúp vui nên « hai họ » ngồi nhìn lên sân khấu xem hát cũng qua được thời gian.

https://tieulun.hopto.org

Ra về ai cũng công nhận đó là một lễ cưới rất sang, và có lẽ tốn rất nhiều tiền..

Lễ cưới thứ hai của một sinh viên ở trong Đông-Dương Học-Xá. Chiều hôm ấy em đang đi ở nghĩa địa bỗng nghe có tiếng gọi sau lưng ; em quay lại và ngạc nhiên thấy anh X đang đi theo vừa nói vừa thở :

— Kìa chị, tôi chạy mệt gần muốn đứt hơi mãi mới « bắt » được chị. Tôi và mấy người bạn đang ngồi trên xe đi ngang qua, có người nhìn ra chị, tôi bảo ngừng xe nhưng xa quá làm tôi phải chạy theo mãi.

— Có đại sự gì thế ?

— Mời chị đi ăn cưới.

— Cưới ai ?

Anh X cười một cách sung sướng hãnh diện :

— Tôi đây chứ còn ai nữa ! Chiều mai nhé. Đáng lẽ gửi thiếp nhưng không biết địa chỉ của chị ; mãi chiều hôm nay mới vừa hỏi được số điện thoại, nhưng may quá gặp chị đây rồi.

— Anh đi đâu mà diện bảnh thế ?

— Thì cưới vợ mà lại. Vừa mới đi ký hợp đồng « chung thân... » xong. Tối mai « đại yến » mời cô bác đến « chia vui cùng đôi trẻ ». Thế nào hai chị cũng đến.

— Anh đã có lòng như thế thì nếu có thể không có điều gì trở ngại, có lẽ, không biết chừng...

— Trời ! Ai lại nói một câu dài như thế mà vẫn không dứt khoát. Nhất định cả hai chị cùng đến, nếu không chúng tôi sẽ đem xe đến xeo, nạy, bứng, bắt cóc...

— Thôi đủ rồi. Đối hay lắm. Ở Đông-Dương-Học Xá phải không ?

* * *

Bước vào phòng ai cũng ngạc nhiên vì lối trang hoàng đặc-biệt. Ngoài hoa của các bạn đến mừng để đầy phòng, chung quanh tường treo rất nhiều tranh hài hước do họa sĩ Hiếu trình bầy. Tranh treo đầy tường nhưng em chỉ nhớ được vài bức. Một bức vẽ một anh chàng nằm trên phản mặt mày hớn hở, có vợ ngồi bên cạnh quạt mát, cuối tranh cũng anh chàng ấy nhưng nằm trong chuồng lợn cùng chung với một đàn lợn, đề bằng chữ thực lớn : « Một vợ nằm giường lèo. Hai vợ nằm queo. Ba vợ ra chuồng heo mà nằm ». Một bức khác cảm đề hai câu « Dang tay muốn dứt tơ hồng. Bực mình muốn đạp tiêu phòng mà ra ». « Tiêu phòng » đây không phải là cái phòng trát bằng hồ tiêu cho ấm của

https://tieulun.hopto.org

người cung nữ thời xưa nhưng là cái phòng có chữ WC và bà vợ khóa cửa đứng tấn ở ngoài, làm anh chồng bị nhốt co chân tống mãi vẫn không mở ra được. Còn nhiều tranh nữa cảm đề những câu « Trống treo ai dám đánh thùng. Bậu mà không, ai dám mở mùng chun vô », « Chuột kêu chút chít trong rương, Anh đi cho khéo đụng giường má hay » v.v... Chỉ mải xem tranh khôi hài cũng đủ thú vị rồi.

Chung quanh cột nhà còn dán nhiều câu viết lăng nhăng theo kiểu chữ tầu ; em cố đọc mãi mới ra :

« Thân em như c.c. trôi sông. Thân anh như con chó đói đứng trông bên bờ ».

Và còn nhiều nữa em không nhớ. Thực lần đầu tiên em được trông thấy một tiệc cưới trang hoàng « bất hủ » như vậy.

Trong một dịp đứng cạnh chú rể em hỏi :

— Phỏng vấn anh một câu nhé. Tại sao anh cưới vợ Việt ? Tôi có thể đoán được anh sẽ trả lời ra sao nhưng tôi vẫn hỏi vì muốn nghe chính anh nói ra.

— Tôi nói cho chị biết nhưng cấm không được mách lẻo.

— Tôi không hứa, nhưng nếu có mách lẻo thì nói anh X chứ không nói tên anh đâu.

— Thế cũng tạm được. Chị sang đây tôi cho chị xem cái này chị sẽ hiểu.

Anh sang phòng bên cạnh lấy ra một hộp bánh bích quy đựng đầy thư, tất cả đều còn nguyên phong bì đánh số từ 1 đến 127.

— Tôi cho chị xem đây là mối tình Pháp Việt của tôi. Tôi cũng yêu « chị » Pháp này ghê lắm, nhưng cưới vợ thì tôi cưới « chị » Việt.

Thấy anh gọi vợ bằng chị, em hơi buồn cười :

— Thế anh chọn « chị » Việt vì cớ gì ?

— Vì một ngày kia tôi sẽ về Việt-Nam, như thế cuộc sống sẽ dễ chịu và thích hợp đối với « chị » Việt hơn « chị » Pháp. Về tình yêu thì « chị » nào tôi cũng yêu.

Em xem ảnh của « chị » Pháp và thấy « chị » nào cũng xinh như nhau cả.

— Ngoài ra còn lý do gì nữa không ?

— Còn nhiều hôm khác tôi sẽ kể chị nghe vì dài lắm. Đối với tôi việc quan hệ ở đời không phải là việc vợ con thành ra tôi không mất công lắm khi phải chọn một trong hai « chị ».

https://tieulun.hopto.org

— Ai cũng khen anh chị rất đẹp đôi. Trông hạnh phúc cứ tràn ngập cả ra.

— Chuyện, ta về ta tắm ao ta mà lại. Hạnh phúc cứ là như nước vỡ bờ.

Anh còn đang định nói thêm bỗng thấy cô dâu đến tìm bảo :

— Kìa anh ở đây làm bao nhiêu khách người ta chờ. Một mình em tiếp mệt quá.

Cô nói xong xỉu trong tay chú rể.

Tiệc cưới thứ ba của một cô em không quen. Cô ta có mời với em gái nhưng cả hai cùng mệt nên không thể dự được.

Sáng hôm ấy cô em đang lên cơn đau dạ dày nằm trên giường bỗng có điện thoại :

— Chị Minh ơi, thế nào cũng đi nhé, Nếu không thì khổ thân tôi quá !

— Ai dám bắt nạt chị đấy hở.

— Tôi đang lo điên lên đây này. Tối nay 8 giờ tiệc trà bắt đầu mà sáng nay các chị mới trả lời từ chối cả. Thế có nguy cho tôi không ? Có 40 anh mà chả có chị nào thì còn nhảy làm sao được. Chị cố giúp tôi nhé !

— Tiệc gì đấy ?

— Bánh bao !

— Thế phải đấy. Tối qua có tiệc cưới anh X làm chả dò, đồi món thế là phải.

— Nhất định đến chứ ?

— Còn tùy cái dạ dày, không bớt thì không đến được. Chỉ hứa cố gắng thôi.

Sau mấy vụ này em rút được kinh nghiệm là nếu cô dâu có tổ chức trước một số bạn phụ dâu, giúp đỡ tiếp khách thì không đến nỗi xỉu trong tiệc, hay là đến ngày cuối cùng gọi điện thoại cấp cứu tung cả lên.

Ở đây các cuộc hội họp có khi đến 2, 3 giờ sáng nhưng đến nửa đêm những người không có xe hơi sợ hết xe điện phải lo về sớm. Vì thế sau nửa đêm là nhạt hẳn đi, có khi cảnh « dương thạnh âm suy » trông thấy rõ ràng quá .

Nếu cô dâu mời trước một số độ 5 chị ở lại phụ giúp đến lúc tiệc tàn, lo xe đưa về cẩn thận sẽ đỡ mệt hơn nhiều.

Điều này tuy là ý kiến riêng của em nhưng nói ra để chị nào sắp « vào tròng » tham khảo.

Chị Vinh, giao hẹn với chị, không được thư thì cũng không viết cho chị nữa.

Ba-lê 1960
LINH BẢO

https://tieulun.hopto.org

ngẩn - ngơ

Mịt mù cồ-mộ dưới màn sương
Khách đã dừng chân bốn ngả đường
Bắc : *lửa hè nung sông núi đỏ*
Nam : *chiều thu mát cỏ cây vàng*
Tây : *guồng cơ-khí rung bình-địa*
Đông : *lớp ba-đào cuốn đại-dương*
Khách ngẩng lên tìm tia nắng nhạt
Mong rồi định hướng một lòng hoang.

BÙI - KHÁNH - ĐẢN

https://tieulun.hopto.org

Truyện ngắn
của DOÃN-DÂN

KHÉP CỬA

Tôi lấy Hoài đã gần một năm. Nhưng nhiều khi tôi vẫn băn khoăn thắc mắc, không hiểu tại sao hồi đó tôi lại bằng lòng lấy Hoài. Nỗi băn khoăn này lắm lúc trở nên rộng lớn, dày vò, dai dứt tâm tư tôi khiến tôi đau khổ. Tôi biết như thế là tôi có lỗi với chồng tôi, hay ít ra thì cũng không giữ được vẹn tình nghĩa vợ chồng đối với chính lương tâm tôi. Song tôi không sao xóa bỏ nổi thắc mắc ấy đi được. Lắm khi tôi đã thử đổ « tội » cho số mệnh, vì số mệnh mà chúng tôi lấy nhau — hay đúng hơn — tôi lấy Hoài để mong gạt bỏ được sự băn khoăn luôn luôn ám ảnh tâm trí tôi đi. Nhưng tôi càng muốn quên thì hình như nó lại càng hiện lên mãnh liệt. Tôi cho rằng một phần có lẽ vì tôi không thể bầy tỏ được lòng tôi cho một người thứ hai nào biết. Tôi chỉ âm thầm chịu đựng sự dằn vặt của chính tâm tư tôi. Mà tôi cũng chưa bao giờ có ý nghĩ để cho một người nào khác hay. Bởi vậy đối với Hoài, tôi vẫn làm tròn bổn phận của một người vợ. Tôi chắc Hoài không sao hiểu nổi những nỗi phức tạp, phiền nhiễu và rất mong manh của tâm hồn tôi. Qua mắt tôi, chàng chỉ là một người đàn ông khoẻ mạnh, chịu khó, ngăn nắp và chiều chuộng vợ con. Nghĩa là đối với những người con gái khác, có thể Hoài là một người đàn ông hoàn toàn tốt. Nhưng với tôi, mỗi khi nghĩ về chàng, những « đức tính » ấy của chàng không bao giờ *chiếm được ý nghĩ đầu tiên* của tôi. Tôi chỉ nghĩ đến những cái Hoài có sau khi đã tìm kiếm ở chàng một điều gì mà không được. Tôi nghĩ đến chỉ cốt để tự an-ủi tôi, để tự bắt tôi phải

https://tieulun.hopto.org

âu chàng. Điều này khiến tôi cảm hấy mình giả-dối đơn độc và đau hổ. Giả dối và đau khổ cho tôi ơn nữa là mỗi khi nói chuyện với ạn bè về chồng tôi, bao giờ tôi cũng tán tụng Hoài. Tôi bảo tôi yêu chàng vì chàng yêu tôi, thương tôi à chiều chuộng tôi nữa. Hình như ôi nói thế chỉ cốt để lấp những ý nghĩ « thật » của tôi về Hoài, hay tôi sợ rằng nếu không ca tụng Hoài như vậy, các bạn tôi sẽ trông thấu được lòng tôi. Và cũng có lẽ vì tôi nghĩ rằng nếu tôi không nói những điều ấy, tôi sẽ chẳng biết nói gì về chàng cả. Tuy nhiên, nếu bảo là tôi ghét Hoài thì không đúng. Tôi không hề có ý nghĩ ấy bao giờ. Mà trái lại, nhiều khi lòng chân thành của chàng đã làm tôi, cảm động. Những lúc ấy, tôi cố tỏ vẻ âu yếm chàng, cố lựa những lời thân yêu của tình chồng vợ để nói bên tai chàng. Nhưng chính ngay lúc ấy, lại là lúc tôi biết rằng mình chẳng yêu gì chàng cả, mà đã giả dối với chính tôi. Tôi thật không sao hiểu nổi tâm trạng tôi lúc đó. Tôi ngượng ngập và hổ thẹn. Muốn đè nỗi hổ thẹn ấy, tôi lại càng âu yếm Hoài, lại càng vuốt ve chàng hơn, tôi cố gượng cười, gượng nói để cho Hoài vui và mong mình cũng được vui lây. Nhưng khi trông nét mặt sung sướng và những cử chỉ lời nói dịu dàng một cách vụng về của Hoài, tôi biết rằng tôi không vui một chút nào. Tôi hiểu rằng tôi đã đánh lừa chàng. Tình thương chàng len vào lòng tôi rồi lớn dần và thành thực làm tôi ứa nước mắt. Tôi biết là mình đã có lỗi với chồng mà không sao tránh được. Những lúc ấy, Hoài nhìn tôi với một vẻ mặt hơi ngạc nhiên và ngơ ngác. Chắc chàng không hiểu tại sao tôi vừa cười nói với chàng lại vừa có thể khóc được. Những ngày mới lấy nhau, thấy tôi khóc như thế, chàng tưởng tôi buồn vì « nhớ nhà » chỉ bảo.

— Em trẻ con lắm ! Để chủ nhật anh đưa em về thăm thầy mẹ.

Tôi chỉ lắc đầu không nói gì cả. Về sau, Hoài biết tính tôi hay khóc thì bảo ;

— Em rõ lẩn thẩn ! Nhiều lúc anh lại tưởng em là người điên !

Tôi mỉm cười gượng gạo khi nghe chàng nói vậy. Và tôi thầm nghĩ : « Có lẽ mình điên thật ».

Câu nói của Hoài thường thay đổi mỗi khi chàng thấy tôi khóc một cách « vô lý » như thế. Có lần chàng đùa bảo tôi :

— Em đúng là một người « đa sầu đa cảm ». Em nên đi học nghề « nghệ sỹ » thì hơn.

Tôi biết rằng tuy Hoài nói vậy, nhưng thực ra thì chàng chẳng sao hiểu được những nỗi uẩn khúc của lòng tôi. Bởi vậy những câu nói đó của chàng vẫn không thay đổi được tâm hồn tôi. Tôi vẫn sống trong những nỗi băn khoăn, thắc mắc, vò xé, day dứt lẫn lộn với tình thương của tôi đối với Hoài. Tôi nghiệm ra rằng : tôi càng băn khoăn và đau khổ bao nhiêu thì tôi lại càng thương Hoài và chua sót bấy nhiêu. Thật là phức tạp và mâu thuẫn mà chính tôi cũng chẳng hiểu được tại sao.

Nhiều đêm nằm bên Hoài mà ý nghĩ của tôi cứ quanh quẩn lạc lõng đi những đâu đâu. Những cử chỉ của chàng ve vuốt tôi lúc ấy không làm tôi xúc động, lòng tôi dửng dưng. Lắm khi tôi lại thấy những cử chỉ của Hoài trơ trẽn và sống sượng. Nhưng tôi vẫn không tỏ ra cho Hoài biết không bằng lòng hoặc khó chịu. Tôi để mặc cho

https://tieulun.hopto.org

chàng vuốt ve tôi như một bức tượng nằm im cho người ta nặn. Cũng có lúc tôi khó chịu quá định tỏ ra cho chàng hay, nhưng không hiểu sao khi trông thấy nét mặt chàng nhờ-nhờ trong bóng tối, tôi lại thương hại chàng và tôi nín-lặng. Tôi tự an-ủi tôi với ý nghĩ : dầu sao thì tôi cũng là vợ Hoài. Tôi coi sự chiều chồng và chịu đựng là một bổn phận của tôi phải có với Hoài để bù đắp lại chỗ tôi đã không yêu chàng. Nhưng có điều tôi không hiểu là tại sao tôi lại không yêu Hoài ? Hình như tôi luôn luôn muốn tìm ở chàng một cái gì khác nữa — mà chính tôi cũng không biết là cái gì. Và chẳng hiểu sao, tôi lại biết rằng chàng không thể có được điều tôi mong muốn, ngay từ lúc tôi gặp chàng lần đầu tiên khi chàng theo thày me chàng đến nhà tôi hôm ăn hỏi.

Hôm ấy, tôi nhớ rõ lắm, khi Đẻ tôi cho tôi biết là Ba tôi muốn gả tôi cho Hoài — con ông Thái, bạn làm cùng sở với ba tôi — và muốn tôi ra để « họ » « xem mặt » tôi và nhân tiện để tôi biết mặt Hoài, tôi dửng-dưng như khi nghe tin một người khách đến hỏi thuê nhà. Tôi cố lắng nghe xem lòng tôi lúc ấy ra sao. Hình như tôi không hồi hộp một tý nào và còn thấy lòng vui vui. Tôi muốn ra xem « mặt mũi » Hoài nên khi Đẻ tôi gọi tôi rót nước cho « ông bà và cậu sơi », tôi « dạ » một tiếng hơi to rồi bưng khay nước ra. Tuy nhiên, khi đặt khay nước trước mặt thày mẹ Hoài, tôi lại thấy mặt và hái tai tôi hơi nóng lên. Không hiểu lúc ấy tôi có hồi hộp không mà tôi chỉ nói được một câu : « Mời ông bà sơi nước ạ ! » bằng một giọng lí nhí và có vẻ như ngượng ngùng Rồi tôi nhìn ngay sang người đàn ông hơn tôi chừng 3, 4 tuổi. dáng người hơi cao, da trắng trẻo — có thể nói là đẹp trai, vẻ đẹp thật thà chất phác — mà tôi đoán là Hoài — đang ngồi trên divan cạnh Trường — em trai tôi — khi ánh mắt tôi gặp ánh mắt Hoài, chẳng hiểu cái nhìn của tôi thế nào mà tôi thấy mặt chàng bỗng đỏ lên. Chàng lúng túng cầm lấy chén nước rồi e thẹn cúi nhìn xuống đất. Cử chỉ ấy của Hoài làm bao nhiêu ngượng ngùng trong lòng tôi vụt tan đi hết. Tôi phải cố nhịn mới khỏi bật cười thành tiếng. Tôi thầm nghĩ : « một người chồng biết bẽn lẽn ! » và tôi mỉm cười trong ý nghĩ này (Về sau, khi lấy tôi rồi, Hoài lại khen là hôm đó, tôi đẹp, nụ cười của tôi có duyên lắm !)

Sau buổi ấy, tôi vẫn thấy « trong người » tôi không có một biến đổi gì lạ cả. Tôi coi sự ăn hỏi tôi như một chuyện không quan trọng đối với tôi. Tôi đi nói chuyện này với một vài người bạn thân. Họ khuyên tôi nên lấy Hoài vì họ biết gia đình chàng. Hiền nghiêm mặt khuyên tôi :

— Theo ý em thì chị nên lấy Hoài. Gia đình Hoài chẳng gì cũng khá giả. Hoài lại có chút học vấn và đẹp trai xứng với chị lắm rồi.

Tôi chỉ đưởi, đùa :

— Theo ý chị thì em nên lấy. Còn theo ý em thì nên... « thôi » phải không ?

Hiền có vẻ giận tôi, trả lời :

—Ấy là chị hỏi thì em cũng lấy tình thân mà nói thế thôi. Chứ còn ý chị thế nào em làm sao mà biết được.

Tôi biết các bạn tôi đều thành thực khuyên tôi như vậy. Nhưng tôi thầm nghĩ :

« Mình lấy một người có phải chỉ vì gia đình người ấy khá giả đâu»!

https://tieulun.hopto.org

Nhưng rồi tôi cũng bằng lòng lấy Hoài. Khi nói điều đó cho Đệ tôi hay tôi cũng không hiểu tôi đã « quyết định » chưa. Vì thực ra tôi không suy nghĩ gì cả. Có điều tôi biết chắc chắn là tôi lấy Hoài không phải vì những lời khuyên của các bạn tôi. Mà tôi cho có lẽ vì tôi cảm thấy đến lúc đó tôi nên có một người chồng, tôi có thể lấy chồng được rồi — các bạn cùng lứa tuổi với tôi đều đã có chồng. có người đã có con — Hơn nữa, trước Hoài, đã có mấy đám hỏi tôi, tôi không bằng lòng, Ba Đệ tôi có vẻ không vui, vì toàn là con bạn Ba tôi cả. Lần này, tôi nhận lời lấy Hoài có lẽ một phần cũng vì vậy. Vả lại. tôi nghĩ : miễn sao tôi không ghét Hoài là được. Nhưng yêu thì quả thật là không. Điều này, lúc ấy tôi cho không quan trọng vì tôi tin rằng khi lấy nhau về chúng tôi sẽ yêu nhau sau như, Ba Đệ tôi ngày xưa.

Thế là tôi lấy Hoài, không hối hận mà cũng không sung-sướng. Hôm cưới tôi, Hoài vui mừng hiện ra mặt. Chàng uống nhiều rượu mà bạn chàng và bạn tôi chuốc cho nên cười nói luôn miệng, mất cả vẻ bẽn lẽn hôm tôi mới gặp. Trông cử chỉ hơi lố bịch của chàng (vì chàng cố làm ra mình là người ăn nói hoạt bát và thạo đời) tự nhiên tôi chợt nhận ra là Hoài giống một anh chàng nói để quảng cáo cho một thứ hàng nào đó, hơn là một chú rể. Ý tưởng so sánh này chợt nẩy ra trong đầu óc tôi khiến từ phút đó tôi thấy ngượng thay cho chàng và ngượng cả cho chính tôi.

Và đêm hôm đó, khi tiệc cưới đã tàn, mọi người đã ra về cả rồi. tôi mới thấy lòng buồn bã đến muốn khóc to lên. Nhưng cũng ngay trong cái buồn ấy, tôi lại thấy vui vui, niềm vui mới lạ và rạo rực.

Tôi bước vào căn phòng đã được trang hoàng từ trước dành cho riêng Hoài và tôi. Khi tôi bước chân đi qua ngưỡng cửa, tôi có cảm tưởng như tôi vừa để lại bên ngoài một cái gì đẹp đẽ và thiêng liêng lắm mà từ nay tôi không bao giờ còn lấy lại được nữa. Ánh sáng mờ mờ của ngọn đèn ngủ đặt ở đầu giường, sự trống vắng của căn phòng khiến tôi gai gai lo sợ vẩn vơ và bâng-khuâhg buồn, cái buồn thấm thía của một người biết mình vừa đánh mất đi vật gì quý giá nhất trên đời...

Tôi đến bên khung cửa sổ, nhìn ra khu vườn sau nhà chìm trong bóng tối ; làn không khí về khuya mát và dịu lùa vào toàn thân tôi, làm mối buồn trong lòng tôi tan ra và tôi không nghĩ gì cả.

Tôi muốn đứng mãi như thế để suy nghĩ vẩn vơ... Tôi nghĩ đến Ba Đệ tôi, các em tôi và tất cả bạn bè, chẳng hiểu sao, tự nhiên tôi lại cho rằng từ nay tôi mất tất cả. Đời tôi từ hôm qua trở về trước và từ hôm nay trở về sau như bị cách biệt hẳn ra bằng một đoạn đường ngắn ngủi từ nhà tôi đến nhà Hoài. Tự nhiên tôi thấy thương tôi. Sự u-tối và vắng lặng đang bao quanh tôi làm tôi có cảm tưởng như mình là một tù-nhân đang đứng trong nhà giam, nhìn ra ngoài mà khao - khát cuộc đời tự do không bao giờ còn nữa.

Tôi đứng như thế không biết bao nhiêu lâu và để mặc cho ý nghĩ mình lạc lõng chìm nổi trong những trạng thái vui buồn lẫn-lộn của tâm hồn. Nước mắt tôi ứa ra lúc nào

https://tieulun.hopto.org

tôi cũng không hay. Đến khi tôi biết là tôi khóc thì lại là lúc tôi thấy mình sung-sướng — vì sao mà sung sướng thì tôi không biết. Tôi ước ao được đứng như vậy suốt đêm ấy mà nghĩ vơ-vẩn, mà buồn, mà vui, mà tiếc cuộc sống tươi trẻ vừa lìa bỏ đời tôi vĩnh-viễn...

Nhưng... một mùi rượu nồng nồng thoảng đến chỗ tôi. Rồi có bước chân đi nhè nhẹ. Không quay lại, tôi cũng biết là Hoài đã vào. Tôi vẫn đứng yên như thế. Hoài rón rén đến bên tôi. Lúc này tôi mới hồi hộp. Tim tôi thốt đập rộn lên. Tôi nhớ nhanh đến những lần các bạn tôi nói về đêm tân hôn trong đời họ bằng một giọng e thẹn và thích thú ! Đêm nay, chính tôi cũng được hưởng đây. Tôi không biết sẽ thú đến thế nào. Tôi chờ đợi... chờ đợi để được biết mình sung sướng, chờ đợi một cái gì chắc là đẹp đẽ và dịu-dàng lắm mà từ trước đến nay tôi chưa bao giờ biết tới...

Đến khi Hoài đặt hai tay chàng lên hai vai tôi thì tôi linh cảm thấy rằng sự chờ đợi của tôi đã hết...

Hoài ghé sát mặt xuống má tôi nói khẽ, giọng run run :

— Vân chờ anh... có lâu không ? Em đi vào kẻo lạnh...

Tôi hơi bàng hoàng vì thực ra tôi có chờ chàng đâu. Hình như tôi chờ một điều gì khác cơ mà tôi không biết. Tôi nói không quay đầu lại :

— Anh cứ để mặc Vân...

Hoài cười, nắm hai cánh tay tôi, xoay mạnh người tôi lại, nói như điên cuồng :

— Trời ơi ! Vân của tôi ! Anh... yêu em..,

Và tôi không kịp nói gì thì Hoài đã ôm chặt lấy tôi và hôn thật lâu lên môi tôi.

Sau đó thì người tôi như lả đi. Tôi chỉ biết mang máng rằng tôi sợ Hoài, tôi sợ hơi rượu nồng nặc ở miệng chàng. Toàn thân tôi bủn rủn một cách khó chịu.

Hoài bế bổng tôi lên tay, đi lại giường, đặt tôi xuống mặt chiếc «drap»trắng toát rồi nằm xuống cạnh tôi. Tôi nhắm mắt lại và hình như tôi không nghĩ gì cả mà cũng hình như tôi nghĩ rất nhiều... Người tôi nóng ran lên hay lạnh toát đi tôi cũng không hiểu. Bên tôi, Hoài thở hổn-hển và vẫn còn mùi rượu vương trong hơi thở của chàng. Tôi mơ hồ thấy tâm-hồn tôi lịm dần, lịm dần vào những lời nói và hơi rượu nồng nồng khó chịu của Hoài. Khi mở mắt ra, xoay người nhìn sang bên cạnh, tôi chợt gặp bộ mặt thờ thẫn gần như đần độn của Hoài chìm trong mầu đỏ ệch của ánh đèn ngủ. Tự nhiên tôi đâm ra ngượng ngập và xấu hổ. Hoài nhìn tôi cười để lộ hàm răng không đều, nhờ-nhờ đỏ. Lúc ấy tôi thấy nụ cười của chàng thật vô duyên và ngờ-nghệch. Tôi nhắm vội mắt lại và chờ một lời nói êm đềm của Hoài...

Nhưng chàng bỗng ôm chặt tôi vào lòng, tay chàng lướt mau trên cơ-thể tôi và người tôi ớn lên một cảm giác khó tả, toàn thân tôi lạnh hẳn đi, tê-tê rờn-rợn. Tôi chỉ mơ hồ biết rằng tôi kinh tởm, nhưng không biết kinh tởm cái gì, kinh tởm ai và tại sao. Tôi thầm nghĩ : « Ra đêm tân hôn là thế đấy ! » và trong chớp mắt, tôi bừng hiểu tại sao trước kia các bạn tôi lại e thẹn và thích thú khi nói đến hai chữ « tân hôn ». Riêng tôi, tôi không thấy « nó » đáng « thú » một chút nào, mà chỉ làm tôi khó chịu và bực bội. Tôi thấy những

https://tieulun.hopto.org

sử chỉ của Hoài có vẻ sỗ sàng và trơ trẽn quá đối với một người con gái còn bỡ ngỡ, lạ lùng như tôi. Tôi thật không hiểu tại sao chàng lại cư sử với tôi như thế ngay phút đầu mới được biết nhau, tại sao chàng không cho tôi được biết sự thân mật đằm ấm và êm đềm của tình chồng vợ bằng những lời nói dịu dàng đẹp đẽ hay bằng những cử chỉ âu yếm mà trang nghiêm? Hay cứ đêm tân hôn là phải đối xử với nhau xàm xỡ như vậy? Tôi hoang mang trong những ý nghĩ hỗn độn. Tôi tưởng dù sao thì chàng cũng nên biết là tôi có vui lòng hoặc khó chịu không chứ? Hay ít ra thì chàng cũng nên nể tôi để tôi nể lại chàng. Tôi nghĩ rằng Hoài đã coi tôi chỉ là một người con gái có những ý nghĩ thiển cận về tình chồng vợ như những người con gái tầm thường khác. Nghĩ vậy làm tôi tủi thân và bực tức với Hoài. Tôi muốn kêu lên thật to và vùng ra khỏi tay chàng nhưng hình như người tôi đã mềm nhũn đi khiến tôi vẫn phải nằm yên.

Trong một thoáng, tôi nghĩ một cách thất vọng và chua chát rằng «mình đã là vợ người ta rồi!» Tôi bỗng cảm thấy sợ hãi một cái gì mơ hồ và rộng lớn hẳn đang từ từ chụp lấy đời tôi...

Nước mắt tôi tự nhiên trào ra...

Từ đêm hôm đó, tôi biết rằng Hoài khó có thể là người tôi yêu được...

* * *

Ý tưởng đó cứ lớn dần lên trong lòng tôi. Tôi vẫn sống bên Hoài và vẫn mang những niềm thắc mắc dày vò, day dứt như thế trong thâm tâm. Tuy nhiên, nếu trông bề ngoài thì ai cũng bảo là vợ chồng chúng tôi hạnh phúc: Hoài đi làm được nhiều tiền lại chiều chuộng tôi. Tôi vui vẻ vâng lời chàng. Tất cả đều êm thắm. Êm thắm đến nỗi nhiều khi tôi đâm ra lo sợ rằng rồi đây biết đâu tôi lại chả không giữ nổi sự êm thắm đó nữa. Muốn lấp mối lo sợ đó, tôi lại phải sống giả dối với lòng tôi hơn nữa. Những lúc sống như vậy, đầu óc tôi lại hoang mang hỗn loạn những ý nghĩ mung lung. Tôi cũng không phân biệt được rõ ràng rằng tôi đã giả dối với Hoài hay thành thực. Có thể là sự thành thực chìm sâu trong tiềm thức tôi, tôi không biết đến nên tưởng là mình giả dối. Nhưng tôi vẫn không dám nghĩ hẳn là mình thành thực. Vì tôi biết nếu nghĩ vậy tôi sẽ lại nhận ra ngay là mình giả dối. Bởi vậy, ở trường hợp tôi, tôi cho rằng: có lẽ giả dối là điều cần thiết để giữ cho hạnh phúc gia-đình được bền vững. Nhưng sống như vậy, tôi lại lâm vào một mối lo khác. Tôi lo một ngày nào đó nếu sự giả dối của tôi mất đi, tình vợ chồng giữa Hoài và tôi khó mà toàn vẹn...

Vì luôn luôn phải sống trong trạng thái tâm hồn phiền muộn và phức tạp như thế nên lắm khi tôi như người «ho nhẹn» (theo lời gia đình Hoài thường bảo thế). Hồi còn ở nhà với Ba Đẻ tôi, tôi hồn nhiên vui vẻ bao nhiêu thì từ ngày lấy chồng, tôi suy tư và phiền muộn bấy nhiêu. Các bạn tôi, mỗi lần gặp tôi lại đùa:

— Gớm! Dạo này cô Vân đã ra dáng «bà» lắm rồi!

Phượng táo bạo hơn:

— Con Vân mà có đến đứa con thứ ba thì tao cam đoan với chúng

https://tieulun.hopto.org

mày là nó sẽ già hơn cả « mẹ chồng » nó nữa !

Nghe họ nói thế, tôi chỉ biết mỉm cười ngượng ngập. Có ai hiểu lòng tôi đâu.

Nhiều lúc, tôi ngồi hàng giờ bên cửa sổ suy nghĩ vẩn vơ. Những lúc ấy, tôi không muốn làm gì cả mà cũng không muốn ai « đả động » đến tôi. Tôi biết Mẹ Hoài và các em chàng khó chịu lắm về điều đó. Vì tôi nghĩ : Tôi lấy Hoài là để làm vợ chàng chứ không phải để làm đầy tớ cho gia đình chàng. » Có lần Mẹ Hoài chủ ý nói cạnh tôi bằng cách mắng nhiếc Hoài hoặc các em chàng cho lọt vào tai tôi. Lúc ấy, vì nể Hoài nên tôi lại làm ra vui vẻ chịu khó và ngoan ngoãn nữa. Tôi coi như không nghe thấy Bà nói gì và vẫn ngọt ngào lễ phép với Bà. Tuyệt nhiên tôi không hề phàn nàn với Hoài về cách đối sử của gia đình chàng với tôi bao-giờ. Nhưng Hoài cũng biết. Chàng thấy mẹ mắng tôi « kiểu ấy » thì khổ tâm lắm, tôi hiểu thế. Và cũng vì thế nên tôi lại thương chàng hơn. Chính niềm thương này đã như một bức tường chặn nỗi khó chịu trong lòng tôi, không cho bộc phát.

Rồi độ già nửa năm, sau khi chúng tôi lấy nhau, chính Hoài không chịu nổi sự « nói bóng nói gió » này của mẹ và có lẽ vì thường và muốn chiều lòng tôi nên chàng xin với thầy mẹ chàng cho chúng tôi ra ở riêng, lấy cớ là để tiện chỗ tôi « ăn nằm » trong thời gian sinh đẻ. Ông cụ còn lưỡng lự, bà cụ thì bằng lòng ngay nhất là mấy cô em gái Hoài.

Ngày đầu tiên chúng tôi dọn đến căn gác xinh, xắn này chỉ có riêng Hoài và tôi, tôi có cảm tưởng như bắt đầu từ hôm nay mới thật là tôi đi lấy chồng...

* * *

Chúng tôi đến đây được gần hai tháng thì Hoài phải tạm thời đổi đi làm việc ở một tỉnh khác, chỉ nửa tháng hay có khi một tháng chàng mới về một lần. Tuy sống bên Hoài tình cảm của tôi bình thản, nhưng khi xa chàng tôi lại nhớ và thương chàng nhiều hơn. Tôi hy vọng rằng niềm thương và sự nhớ nhung này sẽ làm tôi yêu Hoài nên khi chàng muốn tôi cùng lên ở nơi chàng làm việc, tôi từ chối ngay, lấy cớ là ở đấy, xa gia đình. xa mọi người thân thuộc, không có lợi khi tôi sinh đẻ. Thực ra thì tôi muốn xa chàng như vậy để được mang một niềm hy vọng trong lòng, để được thấy mình «gần» chàng hơn. Những ngày đầu xa Hoài, tôi cũng thấy. Nhưng mối buồn chỉ man mác thôi, không tha thiết như tôi mong muốn. Nhiều khi tôi ước ao mối buồn đó nở rộng ra và tăng lên trong lòng tôi khiến tôi phải nhớ Hoài đến đau khổ để được cảm thấy mình yêu chàng. Nhưng có ai buồn chỉ vì tự bắt mình phải buồn mà được bao giờ ! Bởi vậy chính ngay trong lúc ước ao thế thì lại là lúc nỗi buồn vì nhớ Hoài biến đi, nhường cho một nỗi buồn khác xâm chiếm hồn tôi. Lúc đó thì tôi buồn vì tôi đã không « buồn » được như tôi mong muốn ! Tôi lại cảm thấy mình « xa » Hoài và tôi hoàn toàn đơn độc.

Ít lâu sau, tôi quen vợ chồng Thùy — ở ngay sát vách nhà tôi. Thùy cũng còn trẻ như tôi và Trọng — chồng nàng — cũng vào trạc tuổi Hoài.

Sự hiểu biết của vợ chồng Thùy và sự đơn độc của tôi khiến chúng tôi dễ thân nhau. Thùy biết Hoà

https://tieulun.hopto.org

thường vắng nhà, tôi sống một mình buồn nên tối nào nàng cũng sang ngồi nói chuyện với tôi hàng giờ đồng hồ. Tuy chẳng chuyện nào quan trọng mà cũng chẳng chuyện nào có đầu có đuôi, nhưng nhờ vậy mà cuộc sống của tôi đỡ buồn tẻ hơn. Một hôm Thùy nhìn bụng nàng rồi lại nhìn bụng tôi nói đùa :

— Mình kém Vân ở điểm nào thì không biết, chứ so « bụng » thì nhất định mình không chịu thua Vân rồi !

Rồi nàng cười, nói bông là về sau chúng tôi sẽ « thông gia » với nhau nếu tôi sinh con trai nàng sinh con gái, hay ngược lại.

Thùy nói đùa như thế được hơn một tuần thì tôi trở dạ đẻ. Vì tôi đẻ thiếu tháng nên không kịp cho gia đình tôi và gia đình Hoài hay và cũng không kịp nhắn Hoài về.

Đêm hôm đó, chính Thùy đã thuê xe đưa tôi vào nhà thương. Và khi tôi sinh rồi lại cũng chính nàng phải đi báo tin cho gia đình tôi biết.

Trong tuần lễ đầu, mọi người, họ hàng thân thuộc lần lượt vào nhà thương thăm tôi. Chỉ riêng Hoài là vẫn chưa về được. Tôi không thể ngờ rằng lúc ấy tôi lại nhớ chàng và cần chàng đến thế. Tất cả sự trông nom săn sóc của Đẻ tôi mẹ Hoài và các bạn tôi đối với tôi lúc đó không làm giảm được sự nhớ Hoài của tôi. Tôi biết rằng nếu phải đổi tất cả những sự trông nom ấy để lấy riêng sự có mặt của Hoài tôi cũng bằng lòng. Thiếu Hoài tôi có cảm tưởng như tôi thiếu tất cả.

Những người nằm cùng phòng tôi, cũng sinh nở như tôi, đứng tuổi có, mà còn trẻ như tôi cũng có, người nào sau khi sinh nở, chồng họ cũng vào thăm nom họ. Nằm nhìn những hình ảnh thân yêu của người chồng ấp tay lên trán vợ, bồng nương nương đứa con thơ trong lòng, người vợ âu yếm nhìn chồng mỉm cười, lòng tôi nôn nao một cảm giác khó tả. Tôi vừa thèm khát lại vừa khó chịu. Điều làm tôi cảm thấy mình khổ sở hơn hết là tôi không hiểu họ nhìn tôi bằng con mắt thế nào và họ nghĩ gì, khi không thấy người đàn ông nào có thể gọi được là « chồng » tôi vào thăm tôi. Tôi biết rằng tôi mong Hoài và cần chàng không phải chỉ vì thế. Hình như còn vì một lẽ nào khác nữa quan trọng và thiêng liêng hơn nhiều mà chính tôi cũng không biết. Tôi chỉ biết rằng, tôi muốn Hoài có mặt ở đây với tôi để cùng trông thấy đứa con đầu tiên của riêng chàng và tôi mới ra đời. Chàng cũng được vui niềm vui của tôi. Mỗi lần nhìn thằng bé đỏ hon-hỏn và nhỏ xíu như con búp-bê nằm trên tay, lòng tôi lại rộn lên một niềm sung-sướng nao-nao và rạo rực. Tôi muốn được thấy Hoài cũng có những cảm giác như tôi. Vì đó là giọt máu của cả hai chúng tôi chung đúc lại.

Nhưng Hoài vẫn biệt tăm. Mãi năm hôm sau tôi mới nhận được tin của chàng cho tôi biết là chàng bận nhiều việc quá nên chưa về được. Thế là suốt một tuần lễ ở nhà thương tôi phải sống trong chờ đợi mong ngóng. Dần dần sự mong mỏi làm tôi đâm ra khổ sở và tủi thân. Nhưng chính ngay trong những phút ấy, tôi lại mơ hồ hiểu rằng khuất sau nỗi khổ sở đó, hình như còn có một nguồn vui sướng âm thầm và rộng lớn đang chờ dịp để dâng lên, từ đáy tâm hồn tôi.

https://tieulun.hoptoc.org

mày là nó sẽ già hơn cả « mẹ chồng » nó nữa !

Nghe họ nói thế, tôi chỉ biết mỉm cười ngượng ngập. Có ai hiểu lòng tôi đâu.

Nhiều lúc, tôi ngồi hàng giờ bên cửa sổ suy nghĩ vẩn vơ. Những lúc ấy, tôi không muốn làm gì cả mà cũng không muốn ai « đả động » đến tôi. Tôi biết Mẹ Hoài và các em chàng khó chịu lắm về điều đó. Vì tôi nghĩ : Tôi lấy Hoài là để làm vợ chàng chứ không phải để làm đầy tớ cho gia đình chàng. » Có lần Mẹ Hoài chủ ý nói cạnh tôi bằng cách mắng nhiếc Hoài hoặc các em chàng cho lọt vào tai tôi. Lúc ấy, vì nể Hoài nên tôi lại làm ra vui vẻ chịu khó và ngoan ngoãn nữa. Tôi coi như không nghe thấy Bà nói gì và vẫn ngọt ngào lễ phép với Bà. Tuyệt nhiên tôi không hề phàn nàn với Hoài về cách đối sử của gia đình chàng với tôi bao-giờ. Nhưng Hoài cũng biết. Chàng thấy mẹ mắng tôi « kiểu ấy » thì khổ tâm lắm, tôi hiểu thế. Và cũng vì thế nên tôi lại thương chàng hơn. Chính niềm thương này đã như một bức tường chặn nỗi khó chịu trong lòng tôi, không cho bộc phát.

Rồi độ già nửa năm, sau khi chúng tôi lấy [illegible]au, chính Hoài không chịu nổi sự « nói bóng nói gió » này của mẹ và có lẽ vì thương và muốn chiều lòng tôi nên chàng xin với thầy mẹ chàng cho chúng tôi ra ở riêng, lấy cớ là để tiện chỗ tôi « ăn nằm » trong thời gian sinh đẻ. Ông cụ còn lưỡng lự, bà cụ thì bằng lòng ngay nhất là mấy cô em gái Hoài.

Ngày đầu tiên chúng tôi dọn đến căn gác xinh, xắn này chỉ có riêng Hoài và tôi, tôi có cảm tưởng như bắt đầu từ hôm nay mới thật là tôi đi lấy chồng...

* * *

Chúng tôi đến đây được gần hai tháng thì Hoài phải tạm thời đổi đi làm việc ở một tỉnh khác, chỉ nửa tháng hay có khi một tháng chàng mới về một lần. Tuy sống bên Hoài tình cảm của tôi bình thản, những khi xa chàng tôi lại nhớ và thương chàng nhiều hơn. Tôi hy vọng rằng niềm thương và sự nhớ nhung này sẽ làm tôi yêu Hoài nên khi chàng muốn tôi cùng lên ở nơi chàng làm việc, tôi từ chối ngay, lấy cớ là ở đấy, xa gia đình. xa mọi người thân thuộc, không có lợi khi tôi sinh đẻ. Thực ra thì tôi muốn xa chàng như vậy để được mang một niềm hy vọng trong lòng, để được thấy mình «gần» chàng hơn.Những ngày đầu xa Hoài,tôi cũng thấy.Nhưng mối buồn chỉ man mác thôi, không tha thiết như tôi mong muốn. Nhiều khi tôi ước ao mối buồn đó nở rộng ra và tăng lên trong lòng tôi khiến tôi phải nhớ Hoài đến đau khổ, để được cảm thấy mình yêu chàng. Nhưng có ai buồn chỉ vì tự bắt mình phải buồn mà được bao giờ ! Bởi vậy chính ngay trong lúc ước ao thế thì lại là lúc nỗi buồn vì nhớ Hoài biến đi, nhường cho một nỗi buồn khác xâm chiếm hồn tôi. Lúc đó thì tôi buồn vì tôi đã không « buồn » được như tôi mong muốn ! Tôi lại cảm thấy mình « xa » Hoài và tôi hoàn toàn đơn độc.

Ít lâu sau, tôi quen vợ chồng Thùy — ở ngay sát vách nhà tôi. Thùy cũng còn trẻ như tôi và Trọng — chồng nàng — cũng vào trạc tuổi Hoài.

Sự hiểu biết của vợ chồng Thùy và sự đơn độc của tôi khiến chúng tôi dễ thân nhau. Thùy biết Hoài

https://tieulun.hopto.org

thường vắng nhà, tôi sống một mình buồn nên tối nào nàng cũng sang ngồi nói chuyện với tôi hàng giờ đồng hồ. Tuy chẳng chuyện nào quan trọng mà cũng chẳng chuyện nào có đầu có đuôi, nhưng nhờ vậy mà cuộc sống của tôi đỡ buồn tẻ hơn. Một hôm Thùy nhìn bụng nàng rồi lại nhìn bụng tôi nói đùa :

— Mình kém Vân ở điểm nào thì không biết, chứ so « bụng » thì nhất định mình không chịu thua Vân rồi !

Rồi nàng cười, nói bông là về sau chúng tôi sẽ « thông gia » với nhau nếu tôi sinh con trai nàng sinh con gái, hay ngược lại.

Thùy nói đùa như thế được hơn một tuần thì tôi trở dạ đẻ. Vì tôi đẻ thiếu tháng nên không kịp cho gia đình tôi và gia đình Hoài hay và cũng không kịp nhắn Hoài về.

Đêm hôm đó, chính Thùy đã thuê xe đưa tôi vào nhà thương. Và khi tôi sinh rồi lại cũng chính nàng phải đi báo tin cho gia đình tôi biết.

Trong tuần lễ đầu, mọi người, họ hàng thân thuộc lần lượt vào nhà thương thăm tôi. Chỉ riêng Hoài là vẫn chưa về được. Tôi không thể ngờ rằng lúc ấy tôi lại nhớ chàng và cần chàng đến thế. Tất cả sự trông nom săn sóc của Đệ tôi mẹ Hoài và các bạn tôi đối với tôi lúc đó không làm giảm được sự nhớ Hoài của tôi. Tôi biết rằng nếu phải đổi tất cả những sự trông nom ấy để lấy riêng sự có mặt của Hoài tôi cũng bằng lòng. Thiếu Hoài tôi có cảm tưởng như tôi thiếu tất cả.

Những người nằm cùng phòng tôi, cũng sinh nở như tôi, đứng tuổi có, mà còn trẻ như tôi cũng có, người nào sau khi sinh nở, chồng họ cũng vào thăm nom họ. Nằm nhìn những hình ảnh thân yêu của người chồng ấp tay lên trán vợ, bồng nương nương đứa con thơ trong lòng, người vợ âu yếm nhìn chồng mỉm cười, lòng tôi nôn nao một cảm giác khó tả. Tôi vừa thèm khát lại vừa khó chịu. Điều làm tôi cảm thấy mình khổ sở hơn hết là tôi không hiểu họ nhìn tôi bằng con mắt thế nào và họ nghĩ gì, khi không thấy người đàn ông nào có thể gọi được là « chồng » tôi vào thăm tôi. Tôi biết rằng tôi mong Hoài và cần chàng không phải chỉ vì thế. Hình như còn vì một lẽ nào khác nữa quan trọng và thiêng liêng hơn nhiều mà chính tôi cũng không biết. Tôi chỉ biết rằng, tôi muốn Hoài có mặt ở đây với tôi để cùng trông thấy đứa con đầu tiên của riêng chàng và tôi mới ra đời. Chàng cũng được vui niềm vui của tôi. Mỗi lần nhìn thằng bé đỏ hon-hỏn và nhỏ xíu như con búp-bê nằm trên tay, lòng tôi lại rộn lên một niềm sung-sướng nao-nao và rạo rực. Tôi muốn được thấy Hoài cũng có những cảm giác như tôi. Vì đó là giọt máu của cả hai chúng tôi chung đúc lại.

Nhưng Hoài vẫn biệt tăm. Mãi năm hôm sau tôi mới nhận được tin của chàng cho tôi biết là chàng bận nhiều việc quá nên chưa về được. Thế là suốt một tuần lễ ở nhà thương tôi phải sống trong chờ đợi mong ngóng. Dần dần sự mong mỏi làm tôi đâm ra khổ sở và tủi thân. Nhưng chính ngay trong những phút ấy, tôi lại mơ hồ hiểu rằng khuất sau nỗi khổ sở đó, hình như còn có một nguồn vui sướng âm thầm và rộng lớn đang chờ dịp để dâng lên, từ đáy tâm hồn tôi.

https://tieulun.hopto.org

Đỗ-Mục thi thoại

Tự là Mục-Chi hiệu Phàn-Xuyên quê ở huyện Lâm-đồng tỉnh Thiểm tây, vốn con nhà thế-phiệt lại thông minh hoạt bát, văn-chương học vấn đều xuất sắc tài hoa. Đỗ là một thi-nhân đệ nhất đời Văn-Đường, không kém gì Đỗ-Phủ đời Thịnh-Đường nên đời gọi là Tiểu-Đỗ.

Năm 18 tuổi Đỗ đi chơi kinh-đô có quan Thái-học Bác-sĩ Ngô-vi-Lang nghe danh tiếp đãi vào bậc thượng khách. Đỗ đưa những tác phẩm đến yết kiến quan Thị-lang Thôi Yên. Thôi đọc bài phú A-phòng cũng rất là kính phục.

Đỗ-Mục đỗ Tiến-sĩ năm 26 tuổi đời vua Văn-Tôn (827-841). Quan Tiết độ sứ Hoài-nam là Ngưu-tăng-Nhụ đóng đại-dinh ở Dương-châu chomời Đỗ làm Bí-thư. Xưa nay Đỗ vốn hoài bảo lớn nay phải khuất thân làm môn-hạ nên trong lòng phẫn uất không vui.

Đất Dương-châu là chỗ phồn hoa đệ nhất miền Nam nước Tầu, mà Đỗ thì đương độ thanh niên tính tình phong lưu lãng mạn nên ngày đêm cứ liên miên ở thanh-lâu tửu quán để miệt-mài trong những cuộc vui. Sau gặp bè bạn khuyên nhủ mới tỉnh ngộ và nhớ lại những ngày chơi bời lêu lổng, Đỗ có làm bài Khiển-hoài như sau :

Lạc phách giang hồ tải tửu hành
Sở yêu tiêm tế chưởng trung khinh
Thập niên nhất giác Dương châu mộng
Doanh đắc thanh lâu bạc hạnh danh

DỊCH :

Quầy rượu lang thang khắp đó đây
Lưng thon gái Sở nhẹ trên tay
Mười năm tỉnh giấc Dương-châu mộng
Để lại lầu-xanh tiếng mặt dầy

https://tieulun.hopto.org

Ở Dương - châu về kinh được thăng Giám-sát Ngự-sử, Đỗ dâng những bài điều-trần ích quốc lợi dân. Vua Văn Tôn xem biết là hay nhưng không thi hành được.

Cuối đời vua Văn-Tôn thiên ra làm Thứ-sử Hoàng châu sau lại cải nhận Thứ-sử Trì-châu và Hồ-châu.

Đời tình ái của Đỗ kể thực ly kỳ có thể thành một thiên giai-thoại. Khi làm Thứ-sử Trì-châu, Đỗ nghe nói đất Hồ-châu có nhiều mỹ-nữ liền thân đến tìm thì gặp một cô gái nhan sắc nhưng mới có 10 tuổi. Đỗ theo thiếu-nữ về nhà, đưa sính lễ đính hôn và giao-ước với thân mẫu nàng xin mười năm nữa đến làm ở Hồ-châu sẽ cưới. Nếu quá hạn ấy mà không đến thì nàng hãy lấy người khác.

Mẹ nàng nhận lời. Nhưng chờ đợi đến 12 năm cũng không thấy Đỗ trở lại, bất đắc dĩ phải cho nàng đi lấy chồng.

Sau 14 năm, Đỗ được về làm Thứ-sử Hồ-châu, thân đến tìm người thiếu-nữ thì nàng đã được hai con. Đỗ thất vọng làm bài Tự-úy để an ủi :

Tự thị tầm xuân khứ hiệu trì
Bất phòng trù trướng oán phương thì
Cuồng phong lạc tận thâm hồng sắc
Lục diệp thành âm tử mãn chi

DỊCH :

Bởi chậm tìm xuân mộng chẳng thành
Hương xưa sao để bận lòng mình
Cuồng phong rụng hết màu hồng thắm
Lá đã xanh cây, quả nặng cành

Khi Đỗ làm Ngự-sử ở kinh-đô, đồng thời có quan Tư-đồ Lý-Cao là người rất hào hoa phong-nhã. Trong nhà Lý nuôi không biết bao nhiêu ca-nhi thị-nữ, mỗi khi yến tiệc mời khắp mặt danh-sĩ thi-nhân ở kinh-đô đến họp.

Một hôm nhà Lý hội yến, vì Đỗ là đường-quan lại chưa quen biết nên không dám mời. Nhưng Đỗ tính rất tự nhiên, nghe tin là cứ đến. Lý lấy làm hân hạnh thân ra cửa đón giắt tay vào ngồi bên cạnh. Rượu được vài tuần, Đỗ liếc mắt nhìn khắp bọn thị-nữ, rồi đột ngột hỏi Lý : « Tôi nghe trong quý-phủ có một giai-nhân tên gọi Tử-Vân không hay nàng ấy ở đâu ? »

Lý cho gọi Tử-Vân ra chào. Đỗ vừa trông thấy đã tấm tắc khen : « Thực là danh bất hư truyền, ngài cho tôi nhé ?»

Lý mỉm cười không nói, cử tọa đều ngơ ngác, còn bọn thị-nữ thì tất cả quay lại nhìn Đỗ mà che miệng cười thầm.

Đỗ tự tay rót rượu uống luôn ba chén rồi cao giọng ngâm một bài thơ để đánh trống lảng :

Hoa đường kim nhật ỷ diên khai
Thùy hoán Phân ty Ngự sử lai
Hốt phát cuồng ngôn kinh cử tọa
Lưỡng hàng hồng phấn nhất thời hồi

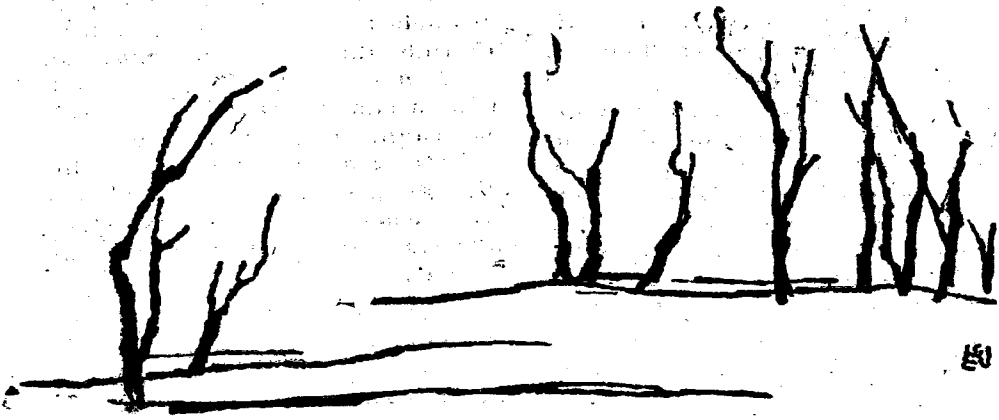
DỊCH :

Hôm nay yến tiệc ở Hoa-đường
Ngự-sử ai mời, kéo dở dang
Câu chuyện điên cuồng kinh tử-tọa
Hai bên người đẹp ngảnh nhìn sang

Tác - phẩm còn lưu lại : Phàn-Xuyên thi-tập 20 quyển, Ngoại-tập một quyển.

ĐỖ-BẰNG-ĐOÀN và
BÙI - KHÁNH - ĐẢN
« Đường Thi Trích-Dịch »

https://tieulun.hopto.org

lòng hoang

Sàu xây nước dựng thủy triều
Máu căng buồng phổi tim nghèo buốt da
Đêm đêm một giấc thơ ngà
Gối tay vòng những màu hoa chết rồi
Linh hồn không đủ chung đôi
Mà tôi nhỏ bé hơn lời kiêu sang
Tay run nét chữ vội vàng
Bao nhiêu mộng xếp áo quan cũng vừa
Mái làu hàn kín song thưa
Chiêm bao tưởng có hương thừa vào chăn
Ô khi từ bỏ dương trần
Trong em tôi có chút phần nào không ?

12-59

VÕ-THÙY-LAM

https://tieulun.hopto.org

TRUYỆN DÀI CỦA DUY-LAM

(tiếp theo)

ĐÊM đã khuya. Vợ tôi vẫn chưa ngủ. Tuy mắt nhắm nghiền nhưng thỉnh thoảng vợ tôi vẫn thở dài nhè nhẹ. Tôi cũng thao thức không yên. Tôi ôn lại những chuyện xảy ra trong ngày hôm nay và những chuyện tôi sẽ phải làm ngày mai. Cơm tối xong, ngồi nhà được một lúc, khi Ngạc một người bạn trai của Di, đến rủ, Di đã rời khỏi khung cảnh gia đình, vội vã. Hình như nó không chịu nổi bầu không khí nặng nề bao trùm lên mọi người. Hiện giờ nó cũng chưa về.

Vợ tôi tự nhiên lên tiếng, mắt vẫn nhắm :

— Thằng Di ho lao nặng lắm !... Tại sao nó lại không chịu cho tôi biết trước...

— Sao mình biết nó ho lao ?

— Lan vừa nói với tôi ban chiều...

Giọng vợ tôi hạ thấp xuống, chỉ còn là tiếng thì thầm, hối hận và thương xót.

— Trời ơi !... chắc nó khổ lắm !... lỗi ở tôi hết ! Tại tôi mới đến nông nỗi đó...

Tôi bồi hồi xúc động. Tôi không ngờ vợ tôi lại đau khổ đến như vậy. Tuy nhiên tôi gay gắt đáp lại :

— Mình điên đấy ư ?... Tại sao

https://tieulun.hopto.org

lại tại mình? Đi chơi nhảm mãi với thằng Ngạc làm gì mà chẳng mang bệnh vào người... Con nhà tử tế lại đi kết thân với một thằng cà lơ, chuyên môn ăn cắp vặt... Lần sau thằng Ngạc đến tôi tống nó ra cửa. Còn mình nữa cứ bênh nó chầm chập.

Vợ tôi im lặng không cãi. Thân hình đẫy đà của vợ tôi bất động. Vợ tôi hình như bị đè bẹp dưới những ám ảnh hãi hùng nên không lưu ý đến những lời nói. Vợ tôi lại lên tiếng :

— Nhỡ nó bỏ nhà ra đi thì sao?... Nó doạ Lan nếu Lan ưng thuận lấy Nghĩa nó sẽ bỏ nhà ra đi ngay lập tức...

Rồi vợ tôi hốt hoảng ngồi nhổm dậy :

— Sao bây giờ nó chưa về ?.. Hay không biết chừng nó đi luôn không về... Đúng rồi ! Tôi thấy nó xếp dọn quần áo và sửa soạn từ mấy hôm nay.

Tôi với tay kéo vợ tôi nằm xuống. Người vợ tôi nóng như lửa và run lẩy bẩy. Chắc vợ tôi bị lên cơn sốt rét nên mới lảm nhảm những lời lẽ vô lý. Tôi mắng vợ tôi :

— Đi đi đâu ? Nó về bây giờ đây này... Lan ơi ! Dậy lấy thuốc men uống...

Vợ tôi ngoan ngoãn nằm xuống. Lan vén màn ngồi xuống giường cạnh vợ tôi và đỡ vợ tôi uống thuốc, khuôn mặt nó lo lắng, vợ tôi nắm tay Lan, gặng hỏi :

— Lan ! con không nói dối mẹ đấy chứ ?... Bệnh anh Di chắc còn hy vọng chữa khỏi, nếu anh được tĩnh dưỡng và tẩm bổ nhiều... Con nói phải lắm ! chỉ có mỗi cách lấy Nghĩa gia đình ta mới đủ tiền để chữa Di khỏi bệnh. Nhưng con phải cả quyết với mẹ là anh Di sẽ không bỏ nhà ra đi...

Vợ tôi quay sang tôi :

— Nếu nó có mệnh hệ nào và nếu nó nhắm mắt không phải trong căn nhà này !.. Nó oán mình lắm đấy !. Nó oán cả tôi...

Giọng vợ tôi, run rẩy, kinh hãi :

—... Nó oán tôi là phải lắm !...Tôi đã không yêu nó... Tôi không chăm nom nó đầy đủ.., Tôi bất công ! Tôi đã không nuông chiều và săn sóc nó bằng thằng Tô. Bây giờ tôi lại đứng về phe mình để xô đẩy nó khỏi gia đình này. Tại sao tôi lại làm thế ? Lan ! con cũng công nhận là mẹ yêu quí anh Di lắm lắm, nhưng nhiều khi mẹ sợ anh ấy. Anh ấy khó tính quá sức...

Lan vuốt làn tóc loà xoà trên trán của vợ tôi, khuôn mặt xinh đẹp của nó chan hoà nước mắt. Sau khi vợ tôi đã thiếp ngủ vì quá mệt, Lan còn kê ghế cạnh giường và ngồi suy nghĩ rất lâu, đôi mắt không rời khuôn mặt xanh xao đầy mồ hôi của vợ tôi. Tôi phải mắng, Lan mới chịu đi ngủ. Tôi không thể đoán hiểu nó đã nghĩ gì và quyết định những gì trong những giây phút ngồi cạnh mẹ. Tôi biết nó yêu mẹ nhưng nó cũng các anh không kém.

Tôi nằm vắt tay lên trán suy nghĩ. Không phải chỉ có Lan xúc động trước những lời nói mê hoảng và nỗi đau khổ của vợ tôi. Đêm khuya thanh vắng, càng nghĩ tôi càng thương vợ tôi. Tôi biết rõ hiện giờ sự tranh chấp nội tâm của vợ thật mãnh liệt. Vợ tôi bị dằng xé giữa nhiều tư tưởng khác nhau. Vừa cảm thấy có lỗi với Di lại vừa băn khoăn trước ý định không biết có nên đứng về phe tôi để Lan lấy Nghĩa hay không ; kết cục vợ tôi đã cảm thấy hoàn toàn bất lực trước hoàn cảnh éo le. Không thể xoay sở giúp đỡ mọi người, không thể

https://tieuluun.hopto.org

đổ lỗi cho ai, vợ tôi quay về đổ lỗi cho chính mình. Đó là điều cuối cùng vợ tôi có thể làm được. Hành hạ chính mình vì quá yêu mọi người, vợ tôi thật cao quý và cũng thật tội nghiệp.

Chợp được một giấc ngủ ngắn, tỉnh dậy tôi không thấy vợ tôi nằm cạnh. Tôi ngồi dậy dụi mắt, khoa chân trên mặt đất tìm đôi guốc định đi tìm vợ tôi. Đêm lạnh, người lại đang sốt, nhỡ bị gió độc vợ tôi chắc khó mà chịu đựng nổi. Dưới ánh đèn ngủ mờ ảo, tôi ngạc nhiên trước một cảnh tượng kỳ lạ. Vợ tôi đang ngồi ở chiếc ghế cạnh giường Di (Di vẫn chưa về), đầu hơi cúi, một tay ôm đầu, một tay vuốt ve nhè nhẹ chiếc gối. Miệng vợ tôi mấp máy, hình như vợ tôi đang thì thầm nói chuyện với một nhân vật vô hình. Tôi lại cạnh, vợ tôi cũng không hay biết. Loáng thoáng tôi nghe lõm bõm câu được câu chăng những lời nói âu yếm và dịu dàng của vợ tôi. Tên Di được vợ tôi nhắc đi nhắc lại nhiều lần. Tôi đặt tay lên vai vợ tôi và hỏi :

—Mình ngồi làm gì đây!... Đi ngủ đi chứ? Thằng Di không về thời mặc nó, hơi đâu mà chờ...

Vợ tôi vẫn ngồi im lặng trong tư thế và cũng không trả lời tôi. Chợt có tiếng động khẽ. Tôi quay đầu lại. Tô đang đứng nhìn vợ tôi đăm đăm, khuôn mặt thoáng một vẻ khắc khoải lo âu. Đoạn nó ngửng đầu lên và nhìn thẳng vào mắt tôi. Một phút trôi qua, hai cha con tôi vẫn đối diện nhìn nhau chẳng một lời. Tôi và nó, hai người đàn ông đối lập với nhau, không ai chịu thua ai, hiện giờ đều phải chứng kiến những sự đau khổ của một nạn nhân chung của chúng tôi. Nó nghĩ gì và quyết định ra sao? Tôi chịu không thể đoán hiểu. Nhưng có một điều khiến tôi yên lặng. Trong đôi mắt đứa con đầu lòng của tôi tuyệt nhiên không một chút oán ghét hay trách móc. Nó chắc đã hiểu sâu xa ; sở dĩ tôi đã độc tài trong mọi hành động không phải hoàn toàn vì tham vọng thúc đẩy, mà cũng còn vì lòng yêu vợ tôi và gia đình. Tuy nhiên tôi và nó mỗi người yêu gia đình một cách khác.

Tô giúp tôi dìu vợ tôi vào giường nằm. Khuôn mặt Tô vẫn thản nhiên Nó có vẻ rất xúc động.

* * *

Tôi rất ác cảm và khinh Ngạc. Nó rất hay đến thăm Di, tôi biết hắn khá rõ vì Ngạc là con trai một người bạn của tôi. Trong gia đình Ngạc là một gia đình khá giả và giòng dõi nhưng điều đó không mảy may thay đổi quan niệm bất di bất dịch của tôi về Ngạc ; hắn chỉ là một người vô dụng. chuyên môn ăn bám vào mọi người và sở dĩ hắn còn sống được đến giờ cũng nhờ ở tài xoay sở và những mánh khoé ranh khôn vặt. Tôi thường rất kinh tởm hạng người như hắn, hạng người không bao giờ thành công trong bất cứ địa hạt nào. Đối với Nghĩa, mặc dầu tôi thấy hắn hèn hạ. nhưng tôi vẫn phải e. ngại hắn. Hắn đã thành công trong việc làm giầu, một điều không dễ mấy ai làm nổi.

Ngạc vào tuổi Di. Tôi không hiểu sao người như ông bạn tôi lại có thể sinh ra một đứa con trai xấu xí như Ngạc. Ngạc tầm người thấp bé, chân tay thô kịch, khuôn mặt choắt bằng hai ngón tay chéo, tóc cứng, lúc nào cũng bù rối. Nhất

https://tieulun.hopto.org

là giáng đi của hắn càng khiến hắn giống một con hầu, thoắt ở chỗ này, thoắt ở chỗ khác. Trong người hắn chỉ có đôi mắt là khá, sáng long lanh và nếp xâu sau cặp lông mày rậm. Nhưng theo tôi, mắt hắn không sáng một cách thông minh như mấy đứa con tôi, trái lại sáng một ánh gian giảo rất đáng nghi ngại.

Mọi người trong gia-đình tôi, kể cả Di, tuy chơi rất thân với Ngạc, nhưng cũng không ai biết hắn làm nghề gì rõ rệt. Có hôm hắn đến thăm Di, mặc một bộ quần áo complet tề chỉnh, thắt cravate đoàng hoàng, và cắp một chiếc cặp lớn, Theo hắn nói hắn vừa tìm được một việc làm : đại diện cho một hãng buôn. Nửa tháng sau hắn hắn trở lại, quần áo cũ rách, tóc trên đầu như mới mọc. Hắn vừa ở tù ra vì một tội lường gạt. Rồi lại chỉ mấy hôm sau nữa. Ngạc không biết kiếm đâu ra tiền, mua biếu vợ tôi và Lan rất nhiều hoa quả và lôi Di đi chơi, ăn uống lu bù.

Đối với mọi người và nhất riêng với tôi, hắn đóng kịch rất khéo. Không ai có thể quả quyết lúc nào hắn nói thật và lúc nào hắn đóng kịch đánh lừa người đối thoại với hắn. Hắn rất mềm dẻo và khôn khéo. Khi đến bao giờ cũng chào tôi rất lễ phép và hễ mở mồm là thưa bẩm, vâng, dạ... Thái độ tự hạ quá đáng của hắn càng khiến tôi lãnh đạm và lộ vẻ khinh bỉ hắn ra mặt, vì tôi thừa biết trong thâm tâm hắn ghét, khinh tôi mãnh liệt, hơn cả tôi khinh hắn. Hắn chửi thầm tôi ngay khi ngồi cúi đầu, hai tay đặt ngoan ngoãn trên đầu gối và tiếp chuyện tôi, trong trường hợp hắn đến không gặp Di : Tuy nhiên có một điều tôi lưu ý, hắn không bao giờ mua biếu tôi một vật gì. Hắn xếp tôi vào hạng những kẻ thù của hắn, một trong những người hành hạ hắn hoặc hất hủi ruồng bỏ hắn.

Điều khiến tôi ngạc nhiên và bực mình hơn nữa là tại sao vợ tôi và các con tôi lại có thể rộng lượng với những tật xấu không thể tha thứ của Ngọc. Hắn đã có lần vì quá túng thiếu nên đã mượn một chiếc xe đạp của Di, mang bán hay cầm đi lấy tiền. Hắn tránh không đến gia đình tôi trong một tháng trời, nhưng rồi hắn lại đến thăm Di, khi tôi vắng nhà theo lời vợ tôi kể lại, hắn đã đóng vở kịch một kẻ hối lỗi, tiu nghỉu như mèo cắt tai, và lẳng lặng ngồi nghe Di mắng cho một trận tàn tệ. Vì mọi người nói dối tôi là chiếc xe của Di bị mất cắp nên tôi đã không đuổi hắn ra khỏi nhà và cấm cửa hắn. Khi nhờ vợ tôi, tôi rõ đầu đuôi câu chuyện, hắn đã kiếm được tiền mua đền Di một chiếc xe khác.— mua hay ăn cắp của một người khác thì cũng khó xác định được.

Tuy vậy Ngạc có một cái tài mà chính tôi cũng phải công nhận : hắn ăn nói thật có duyên và khéo. Hắn có vẻ thông thạo rất nhiều vấn đề và hình như ai hắn cũng quen rất tường tận. Nghe hắn nói chuyện về người khác thật không biết chán, nhưng phải đề phòng cẩn thận vì Ngạc có tật thỉnh thoảng hứng lên, thêu dệt và bịa đặt rất nhiều chi tiết lệch lạc.

Đối với gia đình hắn, Ngạc có những quan niệm rất chua chát và đen tối. Hắn không dấu diếm và luôn luôn nói ra miệng là hắn

https://tieulun.hopto.org

không được ai yêu. Hắn thường ví mình với một nhân vật Hạnh trong một truyện ngắn của Khái-Hưng: một đứa con bị hắt hủi và luôn luôn là nạn nhân của mọi người. Thỉnh thoảng nếu hắn hô hố cười quá lớn và nói đến bố mẹ hắn qua những lời lẽ châm biếm hỗn láo sâu độc và chẳng may tôi nghe thấy, tôi chỉ trừng mắt hay dặng hắng, hắn im ngay và lảng sang chuyện khác.

Kể ra bản tính hắn cũng không đến nỗi xấu xa quá lắm và sở dĩ hắn nhớn lên thành một con người như vậy phần lớn cũng vì sự giáo dục về khung cảnh gia đình. Ông Lân, cha hắn, sinh ra trên đời hình như chỉ để tìm cách tạo vui thú cho chính mình. Ông hiện là một công chức giữa một chức vụ quan trọng. Đó là một người lãnh đạm đến độ khinh khỉnh, ích kỷ và sống qua thời Pháp thuộc, thời kháng chiến, và đến ngày nay, vẫn không thay đổi. Thời nào người ta cũng cần đến ông gạt, sang bên xu hướng chính trị, mọi lý tưởng cao xa trừu tượng và tiếp tục hưởng lạc, lấy hết vợ này sang nàng khác, đánh bạc, uống rượu và sống hoàn toàn theo ý mình muốn. Nhưng trong công việc ông rất thẳng thắn và có tài chỉ huy nên mọi người dù không chấp nhận lối sống của ông, cũng đều phải kính phục và kiêng nể ông.

(còn tiếp)

DUY-LAM

ĐÃ PHÁT HÀNH

KỲ-HOA TỬ

của NGUYỄN MẠNH-CÔN

Cuốn thứ II trong Tủ sách
NHỮNG TÁC PHẨM HAY

Do nhà Xuất Bản NGUYỄN-ĐÌNH-VƯỢNG Ấn hành

SAU 10 NĂM THAI NGHÉN, ĐÃ PHÁT HÀNH:

HAI CÁNH HOA TIM

Thi-phẩm đầu tiên của SONG-HỒ

Minh hoạ của hoạ sĩ DUY-THANH
Hình bìa của nhiếp ảnh gia NGUYỄN-CAO-ĐÀM
(Hon. F. Kortrijk)

https://tieulun.hopto.org

Thơ TRƯỜNG-ANH

bây giờ con gặp mẹ

Mẹ đẻ con trong đói khổ,
Cơm ăn cháo trộn củ mì.
Xanh mồ cỏ sầu mẹ chết
Khi con còn chập-chững đi.

Còn giữ gì về mẹ không ?
Lung-linh bóng hòm sơn đỏ,
Giã-từ nhà hoang cửa ngỏ,
Mẹ đã đi vào mênh-mông...

Người ta nói mẹ đi chợ,
Và con thấp-thỏm chờ trông.
Hài ai thấp-thoáng ngoài ngõ,
Dáng nào lảng-vảng bên song !

Nằm trong đất, giường vĩnh-viễn
Của đời người, mẹ bỏ con.
Áo-não chim thơ lạc mẹ.
Bùn cuộc đời lấm chân son.

https://tieulun.hopto.org

Con đi vay tình thiên-hạ,
Đau lòng đâu dám nói ra !
Có khi con quên mất mẹ,
Và, đời con lắm phong-ba !

Trắng tay tan giấc mơ-màng,
Nương đâu nơi với nhờ trông.
Kéo lê kiếp người cô-độc,
Không-tình-thương giết chờ mong !

Những chiều dừng chân quán vắng,
Chập-chờn nửa tỉnh nửa mơ,
Con thấy tường in bóng mẹ,
Ngoài hiên sương lạnh trăng mờ.

Kéo dài số kiếp tha-hương,
Cầu-bơ, cầu-bất ven đường,
Con đi tình không trọn vẹn,
Trăng vờn thoi-thóp cầu-vương !

Đêm đêm đất khách con nằm
Bên giường tiếng mẹ hỏi thăm.
Bơ-vơ tỉnh linh-hồn nhỏ,
Con tìm mẹ hai-mươi-năm !

Nếu bảo rằng có linh-hồn,
Bao-giờ mẹ chẳng quanh con.
Sao con thấy chiều tê-tái,
Nhớ mẹ hiền dạ héo-hon,

Thắp nến sáng đi tìm mẹ,
Thoát hồn lên đến hư-không.
Bây giờ con yêu gặp mẹ,
Mẹ ơi ! Mẹ ở trong lòng,

TRƯỜNG - ANH

https://tieulun.hopto.org

MỐI TÌNH CỦA PÉDRITO

nguyên tác của RAPHAEL SANCHEZ MAZAS
bản dịch của THẾ - UYÊN

TÔI chẳng bao giờ quên được mùa hè năm đó... mùa hè có lẽ buồn nhất mà cũng đẹp nhất đời tôi... Hồi ấy tôi về Bilbao ngay sau lễ phát phần thưởng để cùng mọi người đi nghỉ mát ở một biệt thự lớn ven biển vùng Las Arenas. Từ ngày nhập trường niên học vừa qua cho tới giờ, ba me tôi mới được gặp tôi. Các người than thở khi thấy tôi không cao lớn thêm phần nào. Me tôi buồn rầu nói :

— Pédrito gần 15 tuổi rồi mà vẫn thấp bé như thuở 12.

Hai ba năm nay tôi không cao thêm chút nào. Điều này làm tôi tủi hổ hơn ba me tôi nhiều, nhất là ở trường. Nhưng tôi vẫn còn nhiều hy vọng vì các nhà chuyên môn cả quyết rằng người ta quá 24 tuổi mới thôi cao.

Để thưởng cho tôi đã học giỏi, ba tôi thuê riêng cho tôi một chiếc thuyền buồm nhỏ xuốt dịp hè. Phần thưởng này đã làm cho tôi tưởng rằng không còn gì có thể làm tôi sung sướng hơn được nữa, cho tới một buổi sáng kia me tôi vào buồng báo cho tôi một tin đẹp đẽ nhất trên cõi đời này : Isabel sắp đến.

Sau khi biết tin này, tôi viết rất nhiều thư cho Joshe — người bạn thân độc nhất của tôi. Tôi không thể được giữ cho khỏi viết nhiều vì chỉ có Joshe mới hiểu được Isabel đối với tôi là tượng trưng cho cái gì, và cũng chỉ có mình Joshe biết Isabel và tôi đã đính

https://tieulun.hopto.org

hôn với nhau từ hồi nhỏ. Những người khác nhất là những người nhớn, truyện này chắc sẽ chế riễu tôi nếu biết. Họ không thể hiểu được tôi yêu Isabel nhiều và mãnh liệt như thế nào từ thuở thơ ấu. Bây giờ nàng sắp đến đây, tôi lại yêu nàng hơn bao giờ hết, yêu đến nỗi không thở được nữa.

Trong 3 năm vừa qua. Isabel học nội trú ở 1 trường trung học tại Londres. Nàng chỉ gửi cho tôi thiếp chúc mừng lễ giáng sinh, năm mới, và 1 thiếp chúc mừng ngày sinh nhật của tôi mà thôi. Còn tôi mỗi kỳ nghỉ hè tôi viết rất nhiều cho nàng vì khi ở trong trường tôi không được phép gửi thư cho bạn gái.

Tôi không muốn nghĩ tới những việc đã xảy ra từ khi nàng xa tôi. Nhưng chắc chẳng ai trên cõi đời này cướp nổi Isabel của tôi... chẳng ai biết... suốt ba năm dài đằng đẵng vừa qua. Tôi đã mong nhớ nàng biết là chừng nào tôi ở trong phòng 1 mình, đầu nóng như lửa đốt. Mỗi khi nhìn vào gương, thấy mình thấp bé, tôi lại nghiến răng cố nuốt nước mắt.

Trong khi chờ đợi, tôi không 1 lần nào tưởng tượng trước cuộc gặp gỡ sắp đến giữa tôi và Isabal. Không, tôi không thể ngờ được mọi sự sẽ xảy ra như vậy. Tầu từ từ cập bến. Thân mẫu của Isabel và toàn thể gia đình tôi vội vã lên tầu tìm buồng của nàng. Tôi nhận ra ngay lập tức bà Bennet, vú nuôi của nàng. Còn Isabel ? Isabel đâu rồi ?

Một thiếu nữ tóc vàng óng ả, cao hơn cả mẹ tôi mừng rỡ ôm lấy bà mẹ của Isabel. Lúc cô gái này quay lại, tôi mới nhận ra là Isabel. Trời ơi ! Đó chính là Isabel thật ! Tôi muốn nhìn thẳng vào mắt nàng, nhưng không được vì nàng đã lao mình tới ôm lấy tôi mạnh đến nỗi cả hai đứa ngã ra divan. Nàng đưa 2 tay ôm đầu tôi và ghì chặt vào ngực nàng. Tôi không trông thấy gì hết nhưng tôi nghe thấy tim nàng đập như hồi nhỏ chúng tôi thường nghe tim nhau xem ai đập mạnh hơn và yêu nhiều hơn.

Nàng khác xưa nhiều, có 1 cái gì mà tôi không thể tả được làm tôi xấu hổ, và sợ hãi nữa, y như khi người ta quá sung sướng. Tôi bối rối.

Isabel lay mạnh tôi và nói :

Pedrito... Em đây, Isabel đây ! Anh không nhận ra em sao ! Tại sao anh đứng im như tượng gỗ thế ? Anh Pedrito ! Sao anh không nói gì với em cả ?

Không, tôi không thể nói được, tôi không làm sao nói được nữa. Toàn thân tôi như xụp đổ, vỡ nát, chìm vào trong tâm hồn tôi. Bây giờ Isabel đã là một thiếu nữ hoàn toàn xinh, đẹp và cao lớn ! Còn tôi, tôi là gì đối với nàng ? Tôi chẳng có nghĩa lý gì hết. Đối với nàng, tôi không có vẻ gì là 1 thanh niên cả. Tại sao nàng lớn nhanh như vậy ! Còn tôi lại không ! Tôi tự nghĩ rằng như thế mọi sự sẽ vĩnh viễn tan vỡ giữa nàng và tôi.

Khoảng thời gian sau đó qua đi với tôi như một giấc mộng, một cơn ác mộng. Tôi nghe loáng thoáng tiếng mọi người chung quanh :

https://tieulun.hopto.org

« Không ngờ con bé có thể lớn nhanh như vậy... Thật là một hiện tượng quái dị... Isabel ! Quay người cho bác xem nào... cháu cao hơn cả tôi rồi ».

Tôi muốn người tôi tan thành tro bụi biến hẳn trên cõi đời này. Tôi muốn chết quá... Isabel, vị hôn thê của tôi...

Mọi người lên xe về nhà. Khi xe tôi vượt qua chiếc xe sập mui của gia đình nàng, Isabel đứng dậy vui vẻ vẫy tay chào tôi và gọi to :

— Anh Pedrito, chúng ta phải gặp lại nhau mới được.

Chúng ta phải gặp lại nhau nữa ! Nàng nói câu ấy như người lớn vậy. Chính ra nàng bằng tuổi tôi, mới 14 tuổi rưỡi, nhưng nàng đã là một người lớn rồi

Mãi tám ngày sau, nhân dịp dự đám cưới của một người anh họ, tôi và nàng mới lại gặp nhau. Có lẽ tôi không nên đến dự lễ cưới này mới phải. Trước ngày dự lễ, tôi đã sống suốt một tuần đầy đau khổ vì chờ đợi nàng, vì hoài công tìm cách gặp nàng. Tuy ở miền Las Anenas này, nhà của cha mẹ nàng chỉ cách nhà tôi ở chừng 20 phút đi bộ. Mỗi ngày xa nàng tôi cảm thấy hình như chết thêm đi một ít. Tôi biết rõ rằng nàng rời nước Anh về đây là vì ông thân sinh nàng ốm nặng, cần phải mổ, nhưng cuộc giải phẫu đã xong rồi. Vậy thì ít nhất nàng cũng phải tỏ ra một vài dấu hiệu nàng cho tôi biết rằng nàng có sống thực trên đời mới phải. Về phần tôi không dám làm gì hết. Mỗi lần liếc vội hình bóng mình trong gương và đoán thử những phản ứng của Isabel khi trông thấy tôi, tôi lại đau khổ hơn tại sao ? tại sao chúa không để tôi cao như Isabel ?

Khi ngồi trong nhà thờ Santa Maria dự lễ cưới anh họ tôi, tôi khám phá ra và hiểu rằng đối với tôi, Isabel đã thành một nàng tiên. Khi nàng mới tới, tôi chỉ thoáng trông thấy, nhưng suốt thời gian hành lễ, mắt tôi không rời nàng. Nàng quỳ trước vài hàng ghế, quay lại nhìn tôi vài ba lần bằng một đôi mắt tôi thường cho là vật đẹp nhất trong vũ trụ... Mỗi lần Isabel nhìn lên bàn thờ, nàng chẳng khác gì hiện thân của một giấc mơ.

Có tới gần ba trăm người tới dự tiệc cưới. Rất nhiều bàn ghế đặt rải rác trong vườn, dưới bóng cây dâm mát. Tôi không được ngồi cùng bàn với Isabel. thật đau khổ cho tôi. Người ta bắt tôi ngồi bàn với các trẻ con trong khi Isabel chưa thật sự là một người lớn nhưng vẫn được xếp ngồi cùng bàn với các thiếu niên thiếu nữ 18 hay 20 tuổi. Tôi tưởng có thể chết được vì xấu hổ ! Người ta để Willy Adamson, con một thương gia Anh ngồi cạnh nàng. Willy cao lớn, vẻ mặt ngốc ngếch, tóc hung hung đỏ và hàm răng lớn. Có lẽ người ta cho rằng nàng ở Anh Quốc về thì cần có người Anh ngồi cạnh hay sao ? Hắn âu yếm

https://tieulun.hopto.org

săn sóc Isabel nhiều đến nỗi khi tiệc tàn, tôi suýt đứng lên ném chai rượu vào mặt hắn... thứ người như hắn có vứt rượu cũng đến phí rượu đi. Tôi uống khá nhiều rượu . . . Đột nhiên Isabel đến gần bàn, đưa tay vuốt tóc tôi và dịu dàng nắn hộ nút cà-vạt.

Tôi càu nhàu nói :

— Anh không muốn thấy em ngồi cạnh, nói chuyện với anh chàng người Anh ấy.

Nàng trả lời cộc lốc :

— Đừng độc ác thế anh. Em sẽ tìm gặp anh ngay.

Khi đã quay đi, nàng quay lại nói thêm :

— Anh Pedrito, em phải lên giúp cô dâu sửa soạn.

Lúc ấy nếu tôi mà biết trước được rằng vài giờ sau tôi sẽ gặp nàng trong tình cảnh như thế . . . Đêm đến, nhân khi mọi người bận rộn vì hôn lễ, tôi tiếp tục ngồi uống rượu. Trong phòng khách, mọi người đã bắt đầu khiêu vũ. Lễ rước dâu đã cử hành xong từ lâu, đáng lẽ Isabel đã phải xuống tìm tôi rồi, nhưng mãi vẫn không thấy nàng đâu.

Tôi tò mò ghé vào phòng khách và thấy lạnh buốt tới sương : Isabel đang khiêu vũ với Willy Adamson. Mặt tái xanh, đầu như muốn nổ tan ra vì đau đớn, tôi phải tựa vào cánh cửa cho khỏi ngã. Tôi thú thực rằng đó là lần đầu tiên tôi cảm thấy ghen tị thèm muốn. Willy thì cao lớn như vậy, còn tôi, tôi nhỏ bé biết bao ! tôi thất vọng tràn trề vì tôi chưa biết khiêu vũ. Tôi điên lên vì tức giận khi nghĩ tới truyện Isabel có thể đem so sánh tôi với anh chàng cao lớn tóc đỏ kia. Lúc ấy tôi sẵn lòng đổi một nửa tuổi thọ của tôi lấy chiều cao của Willy.

Isabel nhìn thấy tôi, nàng thì thầm điều gì với Willy rồi cả hai cùng cười. Tôi chắc nàng đang chế riễu mối tình trẻ con của tôi với nàng hồi nhỏ. Tôi cố gắng nuốt nước bọt nhưng những giọt nước mắt đã lăn dài trên má.

Bản nhạc tưởng như dài bất tận, nhưng rồi cũng chấm dứt. Tuy nhiên vài giây sau, khi nhạc cất lên, hai người lại ôm nhau tiếp tục kiêu vũ. Tôi nghe thoáng thấy Willy gọi nàng « em yêu ». Tôi nắm tay lại. Chắc chắn Willy trông thấy vì khi tới gần tôi, hắn búng tay chế riễu và thè lưỡi ra nhạo... Isabel kinh tởm khẽ đẩy hắn ra và ngừng khiêu vũ. Tôi lại gần anh chàng và nói giọng cả quyết :

— Có người đang đợi anh ngoài kia, có việc cần.

— Ai vậy ?

Người đó không muốn nói tên, chỉ bảo tôi vào tìm anh.

Willy gần hai mươi tuổi, khi hai đứa chúng tôi ra khỏi phòng, bóng hắn in trên đất đột nhiên trở thành vĩ đại một cách khủng khiếp. Tới sân chơi khúc côn cầu, Willy hỏi :

— Đâu ? Ai hỏi tôi đâu ?

https://tieulun.hopto.org

Tôi vùng quay lại ; răng nghiến chặt :

— Người hỏi anh là tôi. Tôi sẽ đập vỡ mặt anh ra. Đồ Ăng-lê bần thỉu !

Hắn nhảy bổ tới định đánh, tôi cúi xuống nhanh nhẹn nhặt một cái côn gỗ tròn dùng để chơi khúc côn cầu đưa lên dọa hắn, hắn vội cầm lấy một cái côn khác lăn lóc dưới đất. Chúng tôi đứng khiêu khích nhìn nhau như vậy một lúc, chửi rủa nhau không tiếc lời. Hắn đá tôi một cái trúng chân, tưởng đến vỡ mắt cá. Một chiếc vòng tung theo đà chân rơi đúng vào trán tôi xé rách da thịt.

Cảm thấy máu chảy trên mặt, thấm vào cổ, tôi tức điên lên. Khi hắn dơ côn định phang, tôi lao mạnh cái côn của tôi vào mặt hắn. Bị ném trúng trán, hắn loạng choạng ngã gục xuống. Khi hắn định đứng dậy, tôi bẻ gẫy một cái vòng sắt, dí đầu nhọn vào cổ kẻ địch.

Tôi không nhớ rõ sau đó đã xảy ra những gì. Chỉ biết rằng tôi không đâm vào cổ Willy, nhưng khi hắn gỡ ra, hắn để mũi sắt nhọn đâm chảy máu cổ hắn ra. Hắn kêu ầm lên như bò rống. Mọi người cầm đèn chạy tới, tôi nghe thấy họ kêu lên : « có 2 người đang giết nhau đây này ! ». Tất cả hình như hoảng sợ, ngạc nhiên khi thấy anh chàng Pedrito bế con đứng đó. nhiều cánh tay mạnh mẽ cứng rắn lôi tôi đi và nhét vào xe. Trong phòng khách, dàn nhạc im tiếng — Khi ba tôi cùng một ông chú lôi tôi lên xe, tôi thoáng thấy Isabel đứng trước thềm nhà. Nàng gọi to :

— Pedrito ! Anh can đảm chẳng khác gì người lớn.

Ngay sáng hôm sau, tôi bị đưa lên tàu tống về Andia. Biện pháp này cốt để cho mọi người chóng quên vụ rắc rối đi hơn là để trừng phạt tôi. Ba tôi mắng tôi thậm tệ nhưng tôi biết là người không có ý làm tôi phải xấu hổ vì truyện đã xảy ra. Người nói :

— Dù sao thằng Pedrito cũng không làm gì hại tới danh giá của gia-đình.

Ngôi nhà ở Las Arenas chỉ là 1 biệt thự lạnh lẽo nằm lẫn với các biệt thự khác ở ven bờ biển. Đã 3 năm nay gia đình tôi mới tới nghỉ hè ở đấy. Trang trại ở Andia do mấy đời họ tôi xây dựng lên mới thực là nơi ở của gia đình tôi. Từ khu vườn rộng cho tới những góc cạnh, đồ-đạc trong nhà đều quen thuộc, thân mật với tôi. Khu trại này thường được trao cho dì Clara trông coi, dì là một phu nhân quý phái theo đúng mọi cổ tục của xứ Tây ban Nha. Tôi yêu mến trang trại vì chính ở nơi này Isabel và tôi đã biết nhau. Các bực thân sinh của Isabel và của Tôi có họ tuy rất xa nhưng lại là lân bang.

Tất cả mọi sự bắt đầu ở Andia năm tôi lên 7. Một buổi chiều đầu tháng 9, đang đi về nhà, tôi trông thấy 1 bóng người đứng trơ trọi ở đầu đường. Lần đầu tiên gặp Isabel hôm đó, tôi tưởng trông thấy mặt trời. Sắc đẹp của nàng làm tôi hoa

https://tieulun.hopto.org

nắt chẳng khác gì tượng đức mẹ đồng trinh. Khi tôi lại gần, nàng đưa hai tay lên che mặt, vùng bỏ chạy. Tôi đuổi theo nàng như một thằng điên đến tận bờ đầm. Nàng không còn lối nào thoát. Tôi khe khẽ lại gần để nàng khỏi sợ hải. Tôi đã tưởng nàng sẽ khóc nhưng sự thực nàng chỉ lao mình vào trong tay tôi — người nàng thơm 1 cách kỳ diệu, mùi cỏ mùi đồi.

Nàng dưng dưng nước mắt :

— Tôi biết anh là Pedrito. Tôi là Isabel.. Tôi bị lạc đường.

Mải chơi đùa với người vú nuôi nàng đi quá xa thành thử không sao tìm được lối về.

Nàng cầu khẩn :

— Anh đưa tôi về nhà đi. Tôi không thế nào tìm ra tối 1 mình.

Nàng sắp sửa oà lên khóc, nước mắt lấp lánh quanh mi. Để an ủi, tôi tháo chiếc vòng vàng người ta cho tôi ngày lễ Rửa Tội, buộc vào cổ nàng.

Khi về tới hàng rào bao quanh nhà nàng, Isabel hôn lên trán tôi :

— Anh Pedrito, anh tử tế quá. Em sẽ yêu anh mãi mãi.

Nghe nàng nói người tôi run lên sung sướng. Sáng hôm sau mẹ Isabel lại thăm mẹ tôi để cám ơn và để gửi trả lại chiếc vòng. Từ ngày đó, Isabel và tôi không mấy khi rời nhau. Ngày nào chúng tôi cũng tìm gặp nhau. Chúng tôi đính hôn với nhau hôm chú nàng đưa đi chơi thuyền trên hồ. Hôm ấy trời nắng gắt, chúng tôi nằm ngủ trưa bên nhau dưới 1 tấm vải căng trong rừng cây. Khi thức dậy chúng tôi đã đính hôn với nhau rồi, vì đã nắm tay nhau, ôm chặt nhau ngủ. Chúng tôi sung sướng, yêu nhau tới điên cuồng. Những khi không thể nào gặp mặt, tôi góp lá khô ngoài vườn, đốt lên. Khi làn khói nhẹ lướt khỏi ngọn cây, Isabel đứng trên lan can ở nhà sẽ biết là tôi đang nhớ tới nàng. Chúng tôi có nhiều điều bí mật không thể cho ai biết được. Điều bí mật nhất là cái cửa sắt nhỏ khuất trong bụi rậm ven tường ngăn hai trang trại.

Chúng tôi khám phá ra cái cửa kín này nhân một buổi đi hái dâu. Chúng tôi đặt tên là « cửa bí mật » nhờ có nó chúng tôi có thể gặp nhau mà không cần ra khỏi trại. Sau khi chui qua bụi cây phủ kín, chúng tôi có một tục lệ mở cửa riêng. Bao giờ tôi cũng gõ đầu tiên :

— Pan ! Pan !

Isabel cất tiếng hỏi :

— Ai đấy ?

— Tôi.

— Tôi là ai ?

— Tôi...

— Nếu là anh và nếu chính là anh, em sẽ mở.

Sau đó nàng hé mở từ từ cánh cửa...

(Còn tiếp)

THẾ - UYÊN dịch

Trên đời có một thứ mình không có nhưng lại có thể đem cho người khác được : Đó là hạnh-phúc.

https://tieulun.hopto.org

thèm hoang

TRUYỆN DÀI CỦA NHẬT-TIẾN

CHƯƠNG IV

(tiếp theo)

Một buổi tối, Huệ dìu về nhà một người lính say. Trời lất phất bụi mưa. Xóm cỏ im lặng và tối om như đường hầm sâu vô tận. Lối đi nhớp nháp bùn. Trận mưa buổi chiều làm nước đọng thành vũng lớn. Người lính say ngoeo đầu lên vai Huệ. Anh ta đi lảo đảo, tiếng giầy đinh miết vào lòng sỏi kêu lộp cộp ầm ĩ. Một tay Huệ đỡ lấy lưng anh ta, một tay nàng nắm lấy ngực áo, vừa đi, Huệ vừa cất mồm chửi. Tiếng chửi chanh chua len qua kẽ vách, khiến có người ở trong nhà bật lên cười, hỏi vọng ra : Gì thế Cô Huệ ơi !...

Huệ không quay lại, nhưng nói bâng quơ :

— Cha bố cái giống .. Chỉ muốn là khỏe thôi.

Anh lính rú lên cười. Lần này thì đầu Huệ chúi xuống. Hai người líu ríu vướng nhau loạng choạng. Huệ ghé mồm vào tai anh ta hét lên :

— Khí gió đùng lăn nhà mày lắm nữa, béo mỡ chửa !...

Giọng nói của Huệ bị cắt ngang

https://tieulun.hopto.org

vụt im lặng hẳn. Bên tai Huệ, chỉ còn tiếng hơi thở rất nặng nề sặc sụa mùi rượu bia làm nóng cả mũi và má Huệ. Nàng vội vàng túm lấy mái tóc của hắn ta, giật ngửa đầu hắn về phía đằng sau. Lần này hắn xiết hai vòng tay nhấc bổng hắn nàng lên vai Huệ hét lên ầm ĩ, nhưng hắn ta vẫn bế nàng trâng tráo đi lảo đảo vào lối ngõ. Chó hai bên lề hực lên rồi sủa loạn xạ. Tiếng chó, tiếng Huệ, tiếng cười của người lính say xen lẫn tiếng giầy đinh xục vào rãnh vào bùn khiến vang rộn cả khúc đường tối tăm, vắng vẻ.

Qua cửa nhà, Huệ nói rối rít :

— Ici ! ici !... Tốp là bas !...

Hắn vội vàng đứng lại, đặt Huệ xuống hàng hiên. Huệ thọc tay vào túi của hắn tìm ra được cái bật lửa Ánh sáng đỏ đùng đục sáng lên nhấp nháy, soi rõ khuôn cửa gỗ xộc xệch và những mô đất ẩm ướt xung quanh. Huệ lùa khóa vào ổ, lách cách mở. Lúc nàng vặn sáng được ngọn đèn lên thì người lính vẫn ngập ngừng ở bực cửa. Bây giờ hắn ta có kẻ thẹn thùng, và ngượng ngập. Dưới ánh đèn, nom hắn trẻ và đẹp trai. Mái tóc vàng óng cắt gọn ghẽ, uốn rất nhẹ mấy làn sóng nhỏ. Vừng trán cao quắn và phẳng. Đôi mắt hắn tuy ngầu đỏ nhưng vẫn còn ánh lên một mầu xanh biếc khiến Huệ nghĩ đến tròng mắt của những con mèo ban đêm. Miệng hắn nhỏ, cặp môi đỏ và dầy. Lúc hắn cười, Huệ trông thấy hai hàm răng trắng, khấp khểnh một cách rất có duyên Huệ mới quen hắn từ hồi chập tối. Hắn vào quán rượu với mấy người bạn đồng ngũ. Bọn này cần đàn bà hơn cả cần ăn cần uống. Trong khi họ dìu nhau từng cặp đi vào dẫy hành lang phía sau thì hắn ta ngồi lầm lì uống rượu một mình trong một góc nhỏ. Huệ rót cho hắn hết ly này đến ly khác. Hơi men bốc lên làm cặp mắt xanh của hắn trở thành đỏ ngầu. Hắn nhìn Huệ chăm chú rồi mỉm cười. Huệ lùa cánh tay qua cổ hắn, những móng đỏ của nàng vuốt nhè nhẹ lên nếp áo vải dày. Từ lúc ấy, Huệ ngồi với hắn như một đôi nhân tình thực thụ. Hai mái đầu chụm vào nhau, hắn tiếp tục uống rượu như không bao giờ biết say là gì cả. Tiếng nhạc nhè nhẹ âm từ một góc phòng. Đêm càng về khuya, càng im lặng. Trong những góc tối, từng cặp như thế ngồi với nhau thủ thỉ. Thỉnh thoảng lại có đôi đứng dậy đi vào nhà trong. Huệ không nói với hắn vì nàng không biết nói thế nào cả. Hai người chỉ nhìn nhau mỉm cười. Thỉnh thoảng Huệ trao cho hắn một cái hôn. Bây giờ thì mặt hắn đỏ rừ và đang ngả sang mầu tái lợt. Hắn cất giọng hát ồm ồm nho nhỏ theo tiếng nhạc. Hồi lâu, Huệ thấy hắn khóc. Nàng kéo hắn đứng dậy, và quay sang hỏi cô giữ két :

— Bảo nó về nhà mình thì nói thế nào ? Cô ta nhìn Huệ, nhìn hắn rồi mỉm cười đáp :

— Tu viens, chez moi ?

Huệ nhắc lại câu ấy với hắn. Hắn ta ôm lấy Huệ lảo đảo. Nàng dìu hắn đi ra cửa. Bên ngoài trời lất phất mưa. Hai người dìu nhau đi dưới ánh đèn héo úa. Hắn bắt đầu cất tiếng hát ông ổng và cười đùa rũ rượi. Huệ vừa buồn cười vừa bực mình. Nhiều khi nàng vặng tục ra với hắn, nhưng hắn không hiểu gì cả. Đường phố về khuya vắng ngắt bóng người. Lùm cây hai bên đường loang loáng bụi

https://tieulun.hopto.org

mưa. Qua những đống rác bẩn, tiếng mèo hoang rú lên trong đêm khuya khiến hai người dừng lại. Huệ nhặt lên một viên đá nhỏ ném về phía ấy. Con mèo càng rú to thêm khiến hắn phá lên cười. Huệ tức mình cũng chửi đổng một câu :

— Chà tổ bố !...

Hắn nhắc lại nhiều lần mấy tiếng « cha tổ bố » một cách thú vị.

Sự có mặt của hắn khiến Huệ thấy lòng nẩy ra những niềm vui. Nàng nghĩ đến sự cô đơn của mình trong những đêm mưa rả rích phải lủi thủi một mình trở về trong ngõ tối. Bất giác Huệ thấy mến hắn và lôi hắn bằng được về xóm cỏ. Nàng săn sóc hắn một cách thật tình và thân mật. Lúc hắn ngồi ở ghế, Huệ tháo giầy cho hắn. Đôi giầy đinh sũng nước nặng như hai cái cùm, Huệ ghếch vào một góc. Nàng bưng cho hắn một chậu nước rửa mặt rồi vào cài then cánh cửa thông với buồng trong. Tiếng thở nặng nề của cụ Chín khiến Huệ biết bà ta đã ngủ say. Huệ vào chạn bát lục được tô cháo đậu xanh. Tô cháo này tối nào bà cụ cũng để dành cho Huệ lúc nàng đi khuya về. Huệ bưng ra cho hắn. Hắn nhìn Huệ bằng con mắt cám ơn. Rồi tự nhiên hắn lục ví lấy ra mấy tờ giấy bạc. Huệ gạt tay hắn ra một cách giận dỗi. Lần này thì đến lượt hắn ta thẹn thùng. Hắn nhét tiền vào ví một cách ngượng ngập rồi húp cháo như một đứa trẻ. Dưới ánh đèn, cặp mắt của hắn bớt đỏ. Trong khi hắn ngồi ăn thì Huệ đi thay quần áo. Một lát nàng ngồi trang điểm lại trước cái gương kê ghếch lên chân ngọn đèn dầu. Hắn chăm chú nhìn công việc của Huệ làm. Nước mưa làm mái tóc Huệ trở nên óng ả. Nàng không cuộn mà để xõa xuống hai bờ với Cái tự nhiên ấy làm Huệ trẻ lại như một thiếu nữ còn xuân sắc. Lúc nàng tô son lên môi, Huệ thấy hắn nhìn mình một cách đắm đuối. Huệ cũng thấy hắn không xa cách với mình. Nàng xà vào lòng hắn như một người yêu thực thụ. Bao nhiêu lần nằm trong tay mọi người đàn ông, chưa lần nào Huệ xao xuyến như thế. Nàng muốn trao cho hắn tất cả nỗi xao xuyến của mình. Nàng dẫn hắn đi lại phía giường, và đem ngọn đèn dầu đặt trên cái ghế kê ngay bên cạnh. Căn buồng chỉ sáng lên ở một góc. Ánh sáng rung rinh, ấm cúng in bóng hai người lên vách gỗ. Nàng châm cho hắn một điếu thuốc lá. Khói thuốc mầu xanh lơ bay tản mạn trong bầu không khí lạnh và ẩm. Hai người ngồi dựa lưng vào thành giường nhìn những con thiêu thân nhảy loạn xạ quanh bầu đèn. Mưa bên ngoài rỏ xuống mái tôn nghe tí tách. Huệ thấy mình dễ chịu lạ. Nàng muốn nói với hắn nhưng không biết phát biểu thế nào. Nghĩ một hồi lâu, Huệ bảo :

— Moi Huệ... et toi ?

Mặt hắn ngớ ra và hắn nhắc lại tiếng Huệ một cách ngượng ngập. Huệ nhớ đến một người bạn có tên tây nên vội tiếp :

— Moi : Marie, et toi ?...

Mắt hắn sáng lên. Hắn lùa tay vào cổ Huệ nhắc lại tiếng Marie mấy lần. Điều ấy khiến Huệ có vẻ tự hào về cái tên chọn rất nhanh chóng của mình. Từ lúc ấy, hắn gọi Huệ là Marie và Huệ cũng biết tên hắn là Jean. Jean lục ví cho Huệ xem tất cả ảnh của gia đình hắn, và hắn nói huyên thuyên. Huệ tuy không hiểu nhưng cũng gật đầu lia lịa. Thật ra qua mấy tấm ảnh cũ kỹ Huệ chỉ đoán phỏng hắn ta còn cả ông nội, bà nội, bố hắn, mẹ

https://tieulun.hopto.org

hắn và cả các anh, các chị nữa. Nàng nói với hắn :

— Toute famille ?

Hắn sung sướng gật đầu và có vẻ thích thú về sự thông minh của Huệ. Dưới ánh đèn, đôi mắt cũa Huệ long lanh một cách quyến rũ. Nàng dựa đầu lên thành giường, cổ nghiêng sang một bên. Mái tóc xoã xợi rũ xuống bờ vai đầy đàn. Huệ cao nên chân nàng ruỗi ra tới mãi tận gần cuối giường. Bàn chân của Huệ gếch lên đùi Jean. Hắn ủ hai cái gót nhỏ vào lòng bàn tay của mình. Giây lâu, hắn lại tìm ra ở trong ví một cái ảnh của hắn trao cho Huệ. Huệ cầm lấy, ngắm nghía rồi hỏi :

— A moi ? ..

Hắn gật đầu, lấy bút hý hoáy kỷ tặng. Huệ đưa tấm ảnh lên môi hôn rồi nhìn hắn cười. Hắn ném bút lên đầu giường và thò tay vặn nhỏ cái đèn. Huệ ôm lấy hắn. Hắn gọi tên Marie rất nhiều lần ở trong bóng tối...

(Còn nữa)

NHẬT-TIẾN

Sống một cuộc đời xa lánh công việc sung sướng biết chừng nào !

Publiusu Syrus

Trị một gia-đình khó khăn chẳng kém gì trị cả một quốc-gia.

Montaigne

Chỉ có giống lừa mới chối bỏ gia-đình.

Phương Ngôn Morocco

TẶNG QUÝ BẠN

1200 TẬP NHẠC (CÁY DA MẠ VÀNG)

TRỊ GIÁ 400.000$

Quý Bạn dùng Brilliantine Gold đều có thể được tập nhạc này để trong tủ sách gia đình. Tặng bạn hữu hoặc cho con em quý vô cùng.

Quý vị dùng Brillantine khi hết nên xem sau nhản hiệu nếu có chữ ký và dấu của nhà sản xuất xin đem lại số 4 Nguyễn-minh-Chiếu Phú-Nhuận sẽ được tặng một tập nhạc chọn lọc gồm 50 bản, bìa đóng gáy da, chữ vàng của nhà Xuất Bản LAM-SƠN.

Muốn hợp lệ xin đừng bóc dời nhản hiệu ra

https://tieulun.hopto.org

Thơ hôm nay... ngày mai...

TRONG THƠ hôm nay... ngày mai (1) tôi muốn làm ấm lên những hồn thơ khác biệt, những vần thơ đẹp và kiêu hùng như từng chùm hoa sứ nở đỏ trên đỉnh đồi cao, có mây buồn vuốt nhẹ cánh hoa, có sương đêm nạm ngọc trên cành những cảnh đẹp ấy, tiếc thay không mấy người được thưởng thức, vì cảnh rừng man dại, vì núi đèo cao vút, vì cảnh vật vĩ đại mênh mông... Hôm nay những chùm hoa đẹp và kiêu hùng đó sẽ trở về góp với muôn hoa trong thi đàn.

Dù cánh hoa chưa đẹp tuyệt vời, dù hương thơm chưa ngát, dù màu sắc chưa lộng lẫy, thì ít nhất những chùm hoa sứ cũng sẽ góp với muôn hoa cuộc đời hương sắc kỳ diệu của mình.

Tôi muốn nhắc đến vần thơ của những chiến binh trong Quân đội Quốc gia. Tôi đã gặp những người ấy, tôi đã sống với nhau qua những đêm tưng bừng nhạc ca doanh trại, qua những đêm dài biên giới mắt nhìn suốt đêm chờ địch. Có những buổi chiều ở một miền đồng khô cỏ cháy nào đó. hoàng hôn úa dần trong nắng quái, cát bụi theo gió vây kín chân trời, bóng chúng tôi dài trên con kinh nước mặn trong buổi chiều hành quân.

Tất cả những niềm rung cảm ấy, tôi từng được đọc tâm sự của đồng ngũ qua những câu thơ chân thành » :

« Ta vẫn biết tâm hồn văn nghệ sĩ
« Là mơ trăng hẹn gió tự ngàn phương
« Để cảm yêu vũ trụ đượm tình thương
« Và rung động trước những gì tuyệt mỹ.
« Nhưng hôm nay giang sơn còn khói lửa
« Ta há nào quay mặt để làm ngơ
« Và thản nhiên mơ mộng vẫn làm thơ
« Để cát bụi vương buồn làng hoang vắng
« Trong cuộc sống dung hòa thơ với súng
« Say tình thơ và cuộc sống hiên ngang
« Và nguồn thơ đời đẹp để huy hoàng
« Trong khói súng dệt tình thơ muôn thủa

(Trích TÂM SỰ *của* **Võ Hữu Hanh**)

https://tieulun.hopto.org

Tâm hồn của người cầm súng và làm thơ thật là phức tạp và tế nhị. Thực ra họ muốn sống thực với lòng họ, không muốn đóng vai những người thợ thơ, ngồi trong tháp ngà để mơ chuyện ngàn phương. Họ cũng không muốn giả tạo sợ cuộc sống, viết những câu thơ thật kêu đầy rẫy những « cung tên, hoa nở trên đầu súng... » mà kỳ thực tác giả chỉ vui mừng trong hoan lạc đô-thành. Người thơ chiến sĩ hay người chiến sĩ làm thơ đã sống thực cuộc đời mình, đi vào những cung bực tột độ của cung đàn cuộc sống lúc kiêu hùng cùng những nhìn thấy những đau khổ của con người. Họ luôn luôn được dịp suy tưởng về thân phận con người trong nhiều hoàn cảnh khác nhau, trong cuộc sống nội tâm của chính mình cũng như bởi các đồng ngũ và của mọi người.

Một Pétoeffi thi sĩ nổi danh của Hung-Gia-Lợi, mà lời thơ từng là câu nói tượng trưng của đoàn quân Cách-Mạng Hung-Gia-Lợi chống Cộng Sản trong vụ quật khởi Budapest từng là một người thơ chiến sĩ, và đã bỏ mình ngoài trận địa. Rimbaud sau khi chán chường cuộc sống gia nhập đoàn quân tình nguyện Hòa-Lan trôi dạt sang Nam-Dương để tìm một chân trời mới. Gần đây chúng ta đã nhớ một Trần-Quang-Dũng với bài *Tây Tiến*, một Hoàng-Lẫm với bài *Bên kia sông Đuống* vì những tác giả của nó đã cầm súng và làm thơ; đã chân thành bộc lộ hồn mình trong cơn đau đất nước dù sau này họ bị Việt Cộng thanh toán.

Gần đây hơn tôi đã từng chung sống và thương nhớ một Nguyễn-văn-Long, một Song-Song văn Hai vì những bài thơ đẹp như bóng dừa trên sông nước Liên khu Năm hay nồng nàn như tiếng hò của cô gái Hậu giang, Sự có mặt của họ và những câu thơ đượm tình thương yêu đất nước. ngát tình người, thi đàn của chúng ta quá đà thắm thiết tình cảm tế nhị và khác biệt của thế hệ hôm nay, lớn lên trong cơn đau dân tộc.

Tôi đã từng bắt gặp những tâm tình tha thiết của chia ly và nhớ mong những lời thơ nhẹ như tiếng thở dài của chinh phụ bên song cửa ngóng chờ.

Đêm nay đang ngủ im lìm,
Thoáng nghe tiếng gió gõ mành bước sang
Dạy khêu ngọn đèn tàn sắp tắt
Em thẫn thờ dìu dặt tựa song
Nhìn sương thu tỏa bên sông
Nghiêng nghiêng cồn cát một giòng thiết tha
Lặng ngắm ánh trăng tà man mác
Trên mái lầu lác đác sương rơi
Tiếng thu lá đổ bồi hồi
Hồn thu, hoa lá ngậm ngùi nhớ thương
Em trạnh nhớ người phương trời lạ
Người hôm xưa tay đã cầm tay
Biệt ly buổi ấy tới nay
Hoàng hôn quanh vắng nhảy bay lưng trời
Nhớ thu nọ, cùng ngồi tựa cửa
Cùng ngắm trăng tha thướt bên hồ

https://tieulun.hopto.org

Ngoài hiên dế nỉ non ca.
Mùa thu năm ấy tình thơ mộng lành
Từ ngày ấy mong Anh trở lại
Đời chiến binh gió trải ngàn phương
Gian nan cát bụi ven đường
Chiến chinh ở mãi dặm trường nơi nao.
Anh có biết chăng người yêu dấu mến
Những đêm trường mơ tưởng đến anh
Hỏi trăng trăng vẫn làm thinh
Gửi người muôn dặm mối tình nhớ thương...

(trích bản NHỚ NGƯỜI XƯA
của LÊ-PHÚ-HẢI)

Với thể thơ song thất lục bát đượm tính chất dân tộc, tác giả đã nói lên được nỗi lòng tha thiết nhẹ nhàng của mối tình nhớ người ngàn dặn mối tình nhớ nhung thầm kín từ muôn thuở của những người chinh phụ.

Tôi đã gặp một người lính chiến, tuổi hai mươi còn in trên khoé mắt và nụ cười hồn nhiên, dáng dấp còn đầy vẻ nhà trường, một người lính điển hình cho tất cả có cái biệt danh là Hùng-chính. Hùng-chính không phải là một nhà thơ chuyên nghiệp mà anh chỉ là một chiến sĩ làm thơ. Sau những giờ hành quân, sau những giờ thao luyện, anh thấy như muốn cầm bút để ghi lại những rung cảm của cuộc đời.

« Bóng mẹ già lạnh lẽo xóm cô đơn
« Bước phong sương con tiến mãi không sờn
« Phận bé bỏng điểm tô hồn sông núi
« Rồi những buổi khi chiều tà khuất bóng
« Bóng mẹ già mờ khuất nẻo cuối thôn
« Thầm mong con bên những khóm tre vàng
« Cho ấm lại lòng mẹ già cô quạnh
. . . . . .
« Con trở lại khi thanh bình đất nước
« Khi Thăng Long vai đẹp khải hoàn ca
« Bao tâm tình thắm nở ngát quê nhà
« Đoàn quân hát vang tình yêu đất nước

(Trích bài CHIỀU NAY CỐ THÔN của Hùng-Chính)

Lời thơ của Hùng-chính không điêu luyện, cầu kỳ nhưng tha thiết, chân thành và dản dị. Tôi nhìn người lính chiến tuổi hai mươi đưa cho tôi xem bài thơ này với nụ cười học sinh của anh tôi thấy sung sướng như vừa bắt chợt được một cảnh trăng lên đẹp giữa một đêm hành quân miền hoang vu đồng khô cỏ cháy.

PHAN-LẠC-TUYÊN

(1) *Những bài thơ trong bài này trích ở các tờ bích báo CAO-THẮNG ĐỀ-THÁM.*

https://tieulun.hopto.org

Gửi độc giả xa gần

Bạn Văn-Hiền USA.— Cám ơn sự cộng tác của bạn. Tiếc không thích hợp, xin gửi loại bài khác.

Bạn Giang-King.— Đã nhận được bài và chuyển ban đọc. Số 11 còn. Xin gửi cho 18$ kể cả cước phí bảo đảm.

Bạn Trung-Thiên (Tri-Thiện) — Tân Phong hiện có đóng thành bộ 18 tập (từ số 1 đến số 18) đóng thành 3 cuốn bìa cứng in chữ vàng giá chung 3 cuốn 270$ thêm cước phí bảo đảm 15$ nữa. Nếu bạn muốn mua xin gởi bưu phí về ông Trương-Cam-Vĩnh Tòa-Soạn — 193, Gia-Long — Saigon.

BÀI NHẬN ĐƯỢC

Tân Phong nhận được những bài sau đây của các bạn xa gần gửi về :

Thơ : Đắm say, Dư âm (T.H.T), Chiều (D.L.H), Đêm dài, Hoa xưa, giận hờn, giờ tan học (Song Giang T.V.T), Dạ Vũ (Y.S), Bỡ ngỡ, Linh hồn (N.V.T), Mơ xưa em (N.T), Thương về Cố đô, Nam Bắc Yêu Thương (H.L), Thác loạn (T.T.G), Phụ Phàng, Ngày xưa (Nam Phong) Say trăng (N.A), Nắng Đa Thành (V.H), Lặng lẽ (T.Đ), Đêm trắng (S.B), Hành khúc (S.B), Bao giờ có tình thương đêm ấy (T.P), Lìa Hồn (N.A), Tình Xưa (H.G), Con tầu đêm Nhạc Thu, Khúc Tình ca quê hương (T.V), Thuyền đêm (T.H.L), Những ý tưởng đẹp, Tình anh qua mắt em (M.Q.H), Gió Mưa, Cung đàn nghệ sĩ (T.Q.P), Xuất thần, Duyên trăng nước, Anh muốn hỏi (N.T.M.L), Đường Đèo, Về đi (V.M.L), Mưa Buồn, Giang hồ, Quê xưa, (C.L).

Truyện ngắn : Tiếng Kêu (Y.U), Trưa tha hương (M.P.T) Đẹp (T.G), Im Lìm (Đ), Bến Mơ (X.K), Gọi là (Đ.L), Đất Mẹ (H.D), Tuyên Ngôn (L.V), Đàn Thông (V.L), Đàn Xưa, Hình Ảnh (V.N.T), Mong Manh, Hoa Tím (B.Đ), Bài ca thế kỷ, Dừng Chân (V.H), Sầm Thương Sầu Khúc (V.S), Tâm Tình Em Tôi (Đ.H), Ngăn Cách (H.G), Chiều Sơ Nguyệt, Bài ca người Giang Hồ Lẳng Lơ (T.H), Yêu (T.T.L), Phụ Phàng, Mộng Lòng tan vỡ (N.P), Xao Xuyến (P.L.P) Trôi Giạt, Bơ Vơ. Chuyến Đò Ngang (H.L), Tịch Liêu, Ánh lửa trên vàm Nhật tảo (Đ.H), Cảm Thông, Nỗi buồn Mười tám, Chân thực (L.V), Kiếp thi nhân, Tạ Từ (T.Đ), Bão Rớt, Gác Phố (T.Đ), Buồn Chiều Bể lạnh (B.X), Chiều quê, Vườn hoa (D.L),

https://tieulun.hopto.org

ĐÍNH CHÍNH

Trong Tân Phong tập 20 — Bài thơ « Nghề Mọn » của Bàng-Bá-Lân. Trang 14 câu thứ 24 :

Tôi cười, chia vui với **nghĩ**

Xin đọc là : *Tôi cười, chia vui với* **nghỉ**

Câu thứ 32 (trang 15) *Hấp* **hấy** *cụ nhìn như hỏi*

Xin đọc là : *Hấp* **hay** *cụ nhìn như hỏi*

Câu thứ 43 (trang 15) *Tôi vì người ta* **trống** *trải*

Xin đọc là : *Tôi vì người ta* **trang** *trải*

Bài « CÁI LƯỚI » của Duy-Lam : Đoạn văn bắt đầu từ 4 giòng cuối trang 70 đến giòng 19, cột 2, trang 71 :

« ... cũ của vợ tôi lại tái phát . . . . . .
. . . . . bỏ nhà ra đi thì sao » ?

Xin độc giả đọc Đoạn văn này tiếp theo trang 72, trước khi sang trang 73.

Chúng tôi thành thực cáo lỗi cùng độc giả và tác giả của hai bài kể trên.

CÁO LỖI ĐỘC GIẢ

Vì một lẽ riêng bài « Cố Nghệ sĩ Nguyễn-đình-Nghị » với « Điệu hát Chèo Cải Lương » của Vũ-Huy-Chấn tạm gác lại một kỳ. Xin trân trọng cáo lỗi cùng độc giả xa gần.

ẤN LOÁT PHẨM MỚI

Tân Phong mới nhận được những ấn phẩm mới dưới đây :

— **Mùa Hoa Phượng Vỹ**.— (Khúc hát chia tay ngày hè) nhạc và lời của Duy-Cường và Duy-Mãnh.

— **Men nhạc chiều**.— (Khúc hát chia tay của những người bạn thân nhau) nhạc và lời của Duy-Cường).

— **Truyện người Vượt Tuyến**.— Của Nguyễn-ngọc-Thanh chính tác giả là người đã vượt tuyến kể lại những truyện xảy ra tại miền Bắc xa xôi bí mật mà ai cũng đều tò mò muốn biết. Sách dày 128 trang ấn loát công phu giá bán 50$.

— **Xây dựng đời sống Xã Thôn**.— Của Khắc-Minh Phan-Huy-Anh, một cuốn sách dầy trên 100 trang khảo sát nhiều vấn đề quan trọng có liên quan đến đời sống của dân quê.

— **Sơn Nhân Nhàn Bút**.— Một tập gồm hơn 100 bài thơ, sáng tác hoặc dịch đủ các thể của Chiêu-Dương Nguyễn-cao-Phụng, chỉ vì : « Biết chữ nhẽ ngồi ngây, cũng phá, cũng thơ, tiêu khiển vài bài khi hứng bút. Làm văn nào viết gượng, này người, này cảnh, sinh tình dặm vận để mua vui » Sách dày trên 100 trang, cỡ 16 x 21, in dán dị bìa 3 màu sơn láng của hoạ sĩ Mộng-Chương, giá bán 30$.

https://tieulun.hopto.org

DAKAO CÓ GÌ LẠ ? ? ?

PHÒNG - TRÀ CA - NHẠC TỨ - HẢI

(Bar La Mer)

số 44 - 46 Đại-Lộ Đinh - Tiên - Hoàng (Albert 1ER cũ)

KHAI TRƯƠNG NGÀY THỨ BẢY 18 - 6 - 1960

Quý vị sẽ có dịp thưởng thức các món ăn như : NEM CHUA HUẾ từ Huế gửi vào, BONG BÓNG cá tươi, CHẢ RÁN Đặc-biệt, CƠM CHIÊN TỨ-HẢI v.v...

Chỗ ngồi lịch - sự, mát mẻ rộng rãi, tiếp đãi niềm nở và lễ phép, giá phải chăng, giá món ăn từ 12$ đến 15$.

Từ 20 giờ 30 Đến 23 giờ 30 CÓ CA - NHẠC GIÚP VUI

TAM TINH

HÀI-CẦU

BỔ THẬN HOÀN

CỦA

VÕ-VĂN-VÂN

Báu thế gian

MỘNG, HUỘT, DI..

TINH CHUYỂN TRỊ HẾT

BẤY LÂU KIẾN HIỆU

VẪN RÀNG RÀNG

CHI NGÁNH

D. LÊ THÁNH TÔN SAIGON

Nhà May

CHUA

MỚI VỀ

TERGAL-ANGLAIS

51, Đỗ - Hữu - Vị

SAIGON

Điện Thoại : 23.413

https://tieulun.hoptp.org

https://tieulun.hopto.org

tân phong

tập 21

BẢO-SƠN chủ-trương

Địa-chỉ Tòa-soạn :
193, đường Gia-Long, Saigon — Đ. T : Saigon 270

MỤC-LỤC

TRANG

Hình tướng cốt cách các loại Mai . . . . của Quốc-Nghi Trương-Cam-Khải 3
Nhị thập bát tú . . . . . thơ Vũ-Hoàng-Chương 27
Đỉnh gió hú . . . . của E. Bronte — Nhất-Linh dịch 28
Một mái nhà tranh . . . . . thơ Bàng-Bá-Lân 32
Vợ chồng trẻ . . . . . Phạm-Lệ-Oanh phóng tác 33
Hương lòng . . . . . Học Canh 44
Nhớ em biên giới . . . . . thơ Phan-Lạc-Tuyên 45
Khu rừng lau . . . . . của Doãn-Quốc-Sỹ 49
Thơ nhạc . . . . . thơ Cao-Hoàng-Nhân 54
Lá thư Ba-Lê . . . . . Linh-Bảo 55
Ngần ngơ . . . . . thơ Bùi-khánh-Đản 59
Khép cửa . . . . . Doãn-Dân 60
Bản nhạc xưa . . . . . thơ Minh-Đức 69
Đố-mục thi thoại . . Đỗ-Bằng-Đoàn và Bùi Khánh-Đản 70
Lòng hoang . . . . . thơ Võ-Thùy-Lam 72
Cái lưới . . . . . Duy-Lam 73
Bây giờ con gặp mẹ . . . . . thơ Trường-Anh 78
Mối tình của Pédrito . . . . . Thế-Uyên dịch 80
Thềm hoang . . . . . Nhật-Tiến 86
Thơ hôm nay... Ngày mai . . . . Phan-Lạc-Tuyên 90

https://tieulun.hopto.org

NHÀ XUẤT-BẢN

PHƯỢNG-GIANG

KHÁI-HƯNG

— Băn khoăn
— Dọc đường gió bụi
— Đẹp
— Đội Mũ Lệch
— Đợi Chờ
— Gia-Đình
— Hạnh
— Hồn Bướm Mơ Tiên
— Những Ngày Vui
— Nửa Chừng Xuân
— Thoát Ly
— Thừa Tự
— Tiêu Sơn Tráng Sỹ
— Trống Mái

THẠCH-LAM

— Gió Đầu Mùa
— Nắng Trong Vườn
— Ngày Mới
— Hà-Nội 36 phố phường
— Sợi Tóc

THẾ-LỮ

— Gói thuốc lá
— Vàng và Máu
— Trại Bồ Tùng Linh
— Mai-Hương và Lê-Phong

ĐỖ-ĐỨC-THU

— Đứa con

NGUYỄN-THỊ-VINH

— Hai chị em

https://tieulun.hopto.org

CÂU CHUYỆN NGHỆ THUẬT

hình-tướng, cốt-cách loại MAI của thi-nhân họa-sĩ

« Góp ý-kiến về bài TÌM DẤU BẠCH-MAI THI-

— Thương Yêu
— Xóm Nghèo

NHẤT-LINH và KHÁI-HƯNG

— Anh Phải Sống
— Đời Mưa Gió
— Gánh Hàng Hoa

NHẤT-LINH

— Nắng Thu
— Đoạn Tuyệt
— Thế rồi một buổi chiều
— Hai buổi chiều vàng
— Lạnh Lùng
— Đôi Bạn
— Bướm Trắng
— Đi Tây

ĐỖ-TỐN

— Hoa Vông vang

NHẬT-TIẾN

— Những vì sao lạc

TƯỜNG-HÙNG

— Gió Mát

TÚ-MỠ

— Giòng Nước Ngược

LINH-BẢO

— Gió Bấc

BẢO-SƠN dịch

— Tình nghĩa vợ chồng
của Tolstoi,
— Con nai tơ
của M.K. Rawlings.

VĨNH-SƠN-LANG

— Chiếc lá cuối cùng

« XÃ của Đông-hồ tiên-sinh và bài TÌM DẤU
« BẠCH-MAI hoặc TỪ-LĂNG MẠC-CỬU ĐẾN ĐỒN
« CÂY MAI của Việt-Điểu tiên-sinh »

Bách-khoa số 76 ngày 1.3.1960, có bài TÌM DẤU BẠCH-MAI THI-XÃ của Đông-hồ Lâm-Tấn-Phác Tiên-sinh; sau đó số 78 ngày 1-4-1960 có bài TÌM DẤU CÂY BẠCH-MAI của Việt-điểu Thái-văn-Kiểm tiên-sinh (Bài này cũng thấy đăng trong Văn-hóa nguyệt-san loại mới số 49 tháng 3 và 4, 1960 ở mục KHẢO-CỨU với tiêu-đề là TỪ LĂNG MẠC-CỬU ĐẾN ĐỒN CÂY MAI, tác-giả là Tân Việt-điểu).

Đọc hai bài trên, riêng về phương-diện khảo-xét sự-truyện, dấu-tích Bạch-mai thi-xã (Chùa Cây Mai xưa), tôi hành-thực cảm-ơn hai tiên-sinh đã cung cho độc-giả nhiều tài-liệu, kể cả ý-kiến, tư-tưởng có giá-trị liên-quan đến một sự-kiện, một di-tích lịch-sử trong khoảng một trăm năm rở lại đây, một nơi mà nhiều người thường khi đi ngang qua, nhưng lại « *khéo ngẫn-ngơ thay* » như khách ở nước lạ lạ nào mới tới!

https://tieulun.hopto.org

Cả hai bài trên, đặc biệt là bài của Việt-điểu tiên-sinh, ngoài việc cung-cấp tài-liệu khá phong-phú về di-tích Chùa Cây Mai, tiên-sinh đã có công-phu dành hẳn một phần lớn cho việc *khảo-cứu về* CÁC GIỐNG MAI, và đi xa hơn nữa tiên-sinh có dẫn nhiều thi ca, thi-liệu, điểm-xuyết vào Phần Khảo-cứu làm nổi bật cái cốt-cách, hình-tướng với giá-trị mỹ-cảm của giống mai nữa.

Dụng ý này rất hay, rất thú-vị ! Được lắm ! nếu chỉ cứ khảo-cứu như lối các nhà thực-vật-học rồi viết ra thì khô-khan, không văn vẻ. Nhưng cũng chính ở chỗ công-phu dụng ý này đã khiến cho độc-giả sinh ra nhiều thắc-mắc, ngờ-vực và phải nêu ra nhiều câu-hỏi ! Thực vậy, như trên nếu tôi đã thành-thực cám ơn tiên-sinh về những tài-liệu có giá-trị khảo-cứu dấu vết còn lại của một di-tích lịch-sử, thì ở một phương-diện khác liên-quan đến hình-tướng mỹ-cảm về cây mai, — qua một số những danh-từ, những chữ sẵn, những thi-ca tiên-sinh đã đem ra bàn nói, tô-điểm về giá-trị cây mai, — tôi không thể không thành-thực trách tiên-sinh đã có những lầm lẫn đáng tiếc. Trước hết tôi hãy có một vài ý-kiến về bài TÌM DẤU BẠCH MAI THI XÃ của Đông hồ tiên-sinh.

« **Tìm dấu Bạch-mai thi-xã** », bài của Đông-hồ thi-lão cho biết rằng giống mai ở nền Sơn-xuyên, Xã-tắc trên Bình-san thuộc tỉnh Hà-tiên với giống mai ở Đồn Cây-Mai bây giờ cùng một loại. Việt điểu tiên-sinh lại cho biết thêm rằng ba cây bạch mai ở Chùa Gò cùng họ với cây mai ở Đồn Cây mai) Vậy tôi có thể hợp cả những nhận xét của hai tiên sinh lại và thấy rằng bạch mai ở Hà-tiên, ở Đồn Cây mai, ở Chùa Gò đều cùng một giống (họ).

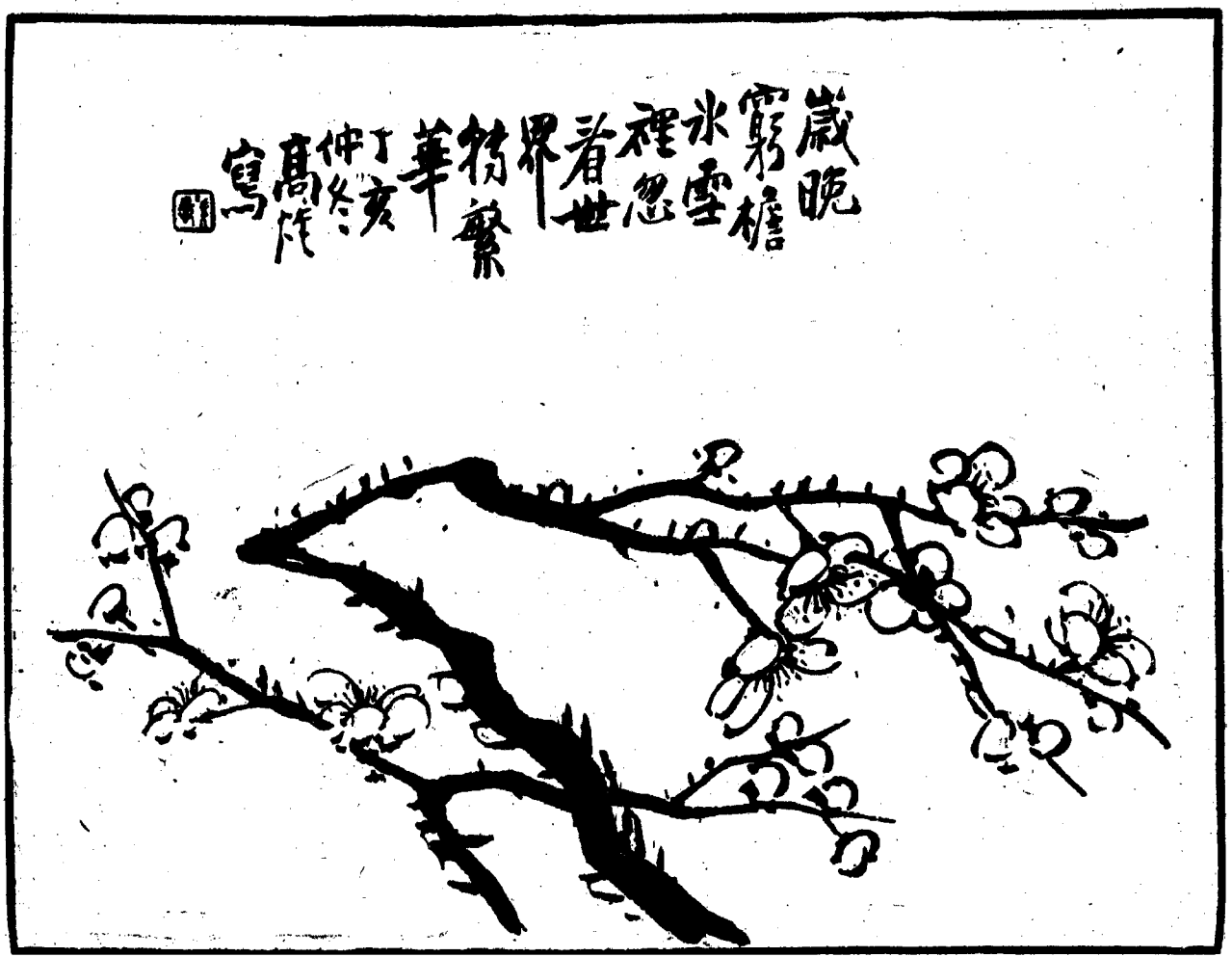
Tuy nhiên, đọc bài của tiên sinh, — với những lời văn bóng bẩy, với những thi liệu, thi ca dẫn vào để tả cho giống mai này, tôi thấy rằng tiên-sinh đã lầm lộn *giống mai ở đây* với thứ mai mà từ xưa các thi nhân họa sĩ Trung-hoa thường ca tụng hoặc bằng thi văn hoặc bằng nét vẽ. « Chính sau bữa được đọc bài của Việt điểu tiên sinh rồi, tôi vội đi kiếm tập

https://tieulun.hopto.org

Bách-khoa số 76 có bài của Đông hồ tiên-sinh và sáng hôm sau (thứ Tư 12 tháng năm dương-lịch) tôi cùng Cụ Tử-minh Nguyễn Công-Diệu và bạn Nguyễn Danh-Kham, tới đồn Cây mai, được Thiếu-tá Phạm-văn-Sơn thân hành hướng-dẫn cho xem Cây mai». Ở đây khỏi phải thuật lại những tình tiết về việc điếu cổ của chúng tôi, chỉ xin nói riêng về phương diện nhận xét lấy hình tướng mỹ cảm cây mai này. Nếu tôi không hiểu lầm thì Thiếu-tá Phạm-quân, về phương-diện mỹ-thuật hình tướng, cũng đồng ý với chúng tôi là cây mai ở đây không phải là thứ mai thường thấy ca tụng trong các thi ca, tả vẻ trong các họa-phẩm xưa của các thi, họa gia Trung hoa.

Từ xa nhìn lên, tôi đã nhận ngay ra dáng điệu, thân và cành lá cây mai ở đây (lúc này cây mai đã hết hoa rồi) không phải thứ mai mà thi, họa-gia Trung-hoa gọi là « *ngọc cốt băng cơ* » như tôi đã trồng hồi còn ở Bắc. Cây mai ở đây, tuy tuổi có già mà thân cây trần trẫn vẫn thấy nhiều chất thịt nặng nề. Từ thân cây cho đến cành lớn, ngạnh nhỏ, lá cây, kết-cấu một cách tầm-thường và tục, tưởng như hóa-công cũng **túng quẫn trong việc giàn-giá bố-cục loại mai này**. Bạn Nguyễn-danh-Kham ngắt lấy một cành lá. Thoạt nhìn, tôi có cảm-tưởng như đây là một cành với tươi mà màu sắc lá gần như lá cây thị. Tới đây, tôi chợt nhớ lại những lời, những chữ, những câu rất đẹp trong bài TÌM DẤU BẠCH MAI THI XÃ như : **cành hoa thiên kim. — loài danh hoa... — thế phượng vô song phẩm, nhân gian đệ nhất chi.., — mình băng chất ngọc..,** — mũi kề tiếp xúc làn **ngọc cốt băng cơ.., — chất ngọc hồn băng.., — cánh ngọc hương thần.., — xương mai gầy gõ..,** — **phẩm tiên** v...v.., tôi không khỏi băn khoăn nghĩ rằng thi-lão chưa từng mắt thấy giống mai ở Bắc mà trước kia cũng chỉ một số ít nhà có trồng, nhưng thi lảo đã từng đọc nhiều thi ca cổ, vịnh tả thứ mai « *tiên phẩm* » đó. Thế rồi, trước kia, khi gặp giống mai ở Hà-Tiên và bây giờ, bữa mồng hai tết Canh-tí vừa qua ở Đồn Cây-Mai, thi-nhân sẵn những chữ, sẵn những lời thơ xưa, cao-hứng đem ra dùng để nói cho Cây Mai ở đây. Kỳ thực *về phương-*

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

tiện mỹ cảm, thì Cây-Mai ở đây, từ gốc đến thân, đến cành, hoa (lúc này tuy không có hoa, nhưng được Thiếu tá Phạm quân tả ra nên tôi cũng biết được qua hình sắc về hoa) và lá, kết cấu thô thiển, tầm thường. Như vậy sao gọi là danh hoa với *chất ngọc hồn băng* được!

Tôi lại nghĩ cả đến câu thơ Vịnh Chùa Cây Mai « *Sương in tuyết đóng cành thưa thớt* », Tôn-Thọ-Tường cũng như một số thi-nhân khác, đại-đề như Lâm-Hữu-Lân tiên sinh, trong bài vịnh thứ mai ở Hà-Tiên, câu mở đầu rằng . « *Ngọc vi cốt cách, tuyết vi thần* », với giống mai ở đây mà dùng những chữ, những ý xưa như **sương in, tuyết đóng**, mà nói đến **cốt-cách như ngọc, tinh-thần như tuyết**, thì thật là ngoa-ngôn, thác-đoạt. Sở-dĩ có sự quá ngoa-ngoắt như vậy, chỉ vì nhà thơ *thiểu sở kiến*, nhưng « *đa sở độc* » ; trong khi sẵn có nhiều chữ sáo, *gặp mai nào cũng* đem *gán cho nó những phẩm-cách, những vẻ vô-cùng mỹ-diệu mà bản-thân hình-tướng nó không có.*

« **TỪ LĂNG MẶC-CỬU ĐẾN ĐỒN CÂY MAI** » bài của Việt-điểu tiên-sinh cũng không khỏi phạm phải cái tệ-bệnh là đem những chữ sẵn, những lời, những câu của người xưa *Tả vịnh cho một giống mai khác*, mà cứ gán tả cho *giống mai ở đây*.

Bài này, ở Phần II, sau khi kê-cứu về CÁC GIỐNG MAI Văn-hoá nguyệt-san số 49 từ trang 190 đến 194, Bách-khoa số 78 từ trang 54 đến 57) ngoài mấy bản kẽm in hình giống mai vàng, mai trắng ở miền Nam này (Bản kẽm in trong Văn-hoá nguyệt-san của Nha Sưu-tầm và Nghiên-cứu Nông-lâm không nói rõ là giống mai này hiện có ở đâu. Phải chăng nó cùng giống với cây mai ở Đồn Cây Mai), từ Phần III trở xuống (Văn hoá nguyệt-san từ trang 194, Bách-khoa từ trang 57), Việt-điểu tiên-sinh đã đặc-biệt nói đến *giá-trị mỹ-cảm* của giống mai (phần III **GIÁ TRỊ HOA MAI**). Phần này, đoạn đầu nói về nghệ-thuật chơi hoa, Việt-điểu tiên-sinh dẫn chứng rằng các cụ chia ra :

. . . . . .

Phú hào chi hoa như hồng, mai, cúc.

. . . . . .

https://tieulun.hopto.org

Mai với *cúc* mà gọi là phú-hào chi hoa (?) lại liệt-hạng với *hồng* (*Không hiểu các Cụ đây là Cụ ta hay cụ tàu*), ý hẳn các cụ này biệt-lập ra một phái có quan-niệm khác hẳn với phái Lâm Hòa Tĩnh (ẩn sĩ và thi nhân), Khương Bạch Thạch, Tô Đông Pha (thi nhân), Ngô Xương-Thạc, Đương Vô Cữu (họa gia) cho mai là tiêu biểu phẩm-cách cao quí, là dật-phẩm. Xin thú thực rằng vì ít đọc, tôi chưa từng nghe nói đến *phái coi mai, cúc là phú-hào chi hoa !* Đã vậy, liền đó lại nêu ra một phái các cụ nhìn nhận rằng :

. . . . . .

Băng cơ ngọc cốt nãi mai-ngạc chi thanh-kỳ...

. . . . . .

càng khiến độc-giả ngẩn-ngơ không hiểu được cái hình-tướng của « mai » nó thế nào (là thứ mai nào) mà người thì coi là *phú-hào chi-hoa*, kẻ thì lại coi là *băng-cơ ngọc-cốt chi thanh-kỳ*. Vả lại, nêu ra hai quan-niệm trên có liên-quan gì đến giống mai ở miền Nam này chăng? trong khi nói về giá-trị chung của các loại mai? (vì trong mục nói về GIÁ TRI HOA-MAI không nói rõ được là thứ mai nào). Hơn nữa, nếu tôi không lầm, thì câu này Việt-điều tiên-sinh đã kê-cứu lầm, hoặc nhớ sai. Nói rằng *mai ngạc chi thanh-kỳ* là thế nào? **Mai ngạc** là cái đài của bông mai, làm gì có giống mai gọi là *mai-ngạc*? Tại sao *băng cơ ngọc cốt không chỉ cho chính bản-thân của bông mai mà lại nhè chỉ cho* **cái đài** *của nó mà thôi*. Hèn chi Tô học sĩ có thơ chế riễu Man Khanh làm thơ không biết nói đến phẩm cách của mai mà cứ nhè nói đến màu sắc cành và lá thôi (*xin coi thơ họ Tô ở một phần dưới*)

Một điều quan hệ hơn là, sau đoạn trên *nói trùm lớp* GIÁ TRỊ HOA MAI (về hình tướng mỹ cảm) rồi, tiên sinh còn viết rằng :

« *Riêng về hoa mai, từ xưa nay thứ hoa băng cơ ngọc cốt*
« *này đã đem lại một nguồn cảm hứng dồi dào cho văn*
« *nhân thi sĩ.*
« *Vì thế mà sáng hôm nay, các bạn. . . , . . . ,*

https://tieulun.hopto.org

« . . . . . và tôi đã cùng nhau
« đi chiêm ngưỡng cây Bạch Mai trong Đồn Cây Mai v.v...
« . . . . . .

Trong đoạn tự sự trên, rõ ràng tiên sinh đã dùng những chữ *băng cơ ngọc cốt*, **là chữ mà thi họa gia Trung hoa dùng riêng để chỉ cho một thứ mai khác, nay đem gán vào cho giống mai ở Đồn Cây Mai.** Như vậy, độc giả khỏi sao bỡ ngỡ, lầm lộn không còn hiểu giá trị mỹ quan của từng loại mai ? Mai nào cũng gọi là *băng cơ ngọc cốt* ư ? Tại sao không tự tìm đặt lấy những chữ, những lời đẹp để khác nếu tiên sinh cảm thấy rằng giống mai ở Đồn Cây là tuyệt đẹp

Tiếp theo đoạn trên, sau khi viếng thăm nơi cựu chỉ Mai sơn tự, Việt điểu tiên sinh *«tìm hoa quá bước»* sang nơi Chùa Gò ; độc giả hãy theo dõi tiên sinh :

« *Cảnh trí nơi Chùa Gò thật là trang nghiêm, mỹ lệ,*
« *hoàng mai, bạch mai, thi nhau đua nở trên bồng-đảo,*
« *làm cho chúng tôi liên tưởng đến mấy vần thơ kim cổ :*
« *Thỏ thẻ rừng mai chim cúng trái*
« *Lửng lơ khe yến cá nghe kinh*
. . . . . .

(Chu Mạnh Trinh)

« *Nghêu ngao vui thú sơn hà*
« *Mai là cảnh cũ, hạc là bạn quen*

(Nguyễn Du)

Mấy câu thơ trên đem dùng vào đây thì chủ ý tiên sinh muốn nói đến hoa mai. Bởi lẽ, **cái gì** đã khiến cho tiên-sinh liên tưởng đến mấy vần thơ kim cổ (?). Nhất định chỉ có **hoa mai** là mối dây rung cảm chính trong sự truyền-cảm và rung cảm này. Thế mà cảnh ở Chùa Hương có cả **1 rừng hoa mơ trắng như tuyết phủ**, còn như năm ba gốc mai ở Chùa Gò, lại lẫn cả mai vàng, hoàn toàn không phải là *thứ hoa mơ* thì làm sao khiến cho Việt-điểu tiên sinh có thể liên

https://tieulun.hopto.org

tưởng đến *cảnh Chùa Hương* hay đến giống *hoa mơ* ở Chùa Hương được. Tôi phải nghĩ rằng tiên-sinh chưa từng được biết Cảnh Chùa Hương với *hoa mơ* của nó.

Tiên-sinh liên-tưởng đến cảnh Chùa Hương (hay hoa mơ ở Chùa Hương) đều chỉ là lối *bắt bóng đè chừng*, mắt chưa trông thấy ; thế rồi lại liên-tưởng đến cảnh (hoặc đến hoa mai) ở chiếc chén sứ vẽ một gốc mai (thứ mai mã ở đây không có) với con hạc. Nếu tôi không lầm thì hai câu lục bát *Nghêu ngao vui thú* **yên hà** (chớ không nhải là **sơn hà**) *Mai là* **bạn cũ** (chớ không phải **cảnh cũ**), *hạc là* **người quen** (*chớ không phải là* **bạn quen**) » là thoát ở ý ở bốn chữ MAI THÊ HẠC TỬ, người Trung-hoa dùng để ca tụng Lâm-Hòa. Tĩnh, một cao-sĩ ẩn cư ở Cô-sơn, Hồ-tây, 20 năm không bước chân tới thị thành, chỉ trồng mai (không phải là thứ mai ở miền Nam này), và nuôi hạc làm bạn. Tôi băn khoăn nghĩ ngợi mãi, không hiểu rằng **trong một bài có tính cách khảo cứu**, lại sau cái mục nói về **GIÁ TRỊ MAI**, Việt-điều tiên-sinh dẫn ra những câu thơ trên để chứng thực *Giá trị* (về văn-chương mỹ-cảm) cho *giống mai ở đây* chăng ? để tán thưởng cái khung cảnh Chùa Gò ư ? thì cảnh ở Chùa Gò có gì là « *non non, nước nước, mây mây,* » có gì là « *thỏ thẻ rừng mai* » mà khiến cho khách viếng cảnh có thể liên tưởng đến cảnh Chùa Hương? Cảnh ở Chùa Gò có gì khiến cho khách viếng cảnh liên tưởng đến cái cảnh ở chiếc chén sứ vẽ gốc mai với con hạc ? Nếu bảo rằng vì ở Chùa Gò có mai mà ở chùa Hương, ở chiếc chén sứ, cũng có mai, cho nên có thể có sự liên tưởng ấy, thì trong phạm vi một bài được đặt vào Mục Khảo cứu ở PHẦN GIÁ TRỊ HOA MAI (hoặc dù là ở phần kết của toàn bài) sự liên tưởng ấy quả là tai hại khiến cho độc giả càng đọc càng không hiểu bản thân diện mục của cây mai nó thế nào ? Người chưa biết cảnh Chùa Gò chưa trông thấy Cây mai ở Đồn Cây mai, đọc bài khảo cứu của tiên sinh, sẽ giật mình mà nghĩ rằng ở nơi đó có *giống cây mơ* và cả giống mai gọi là « *băng cơ ngọc cốt* » Còn người

https://tieulun.hopto.org

chưa được thấy *giống cây mơ*, hoặc chưa từng được thấy giống mai « *băng cơ ngọc cốt* » bao giờ, không khỏi buồn rầu mà nghĩ rằng : « Tưởng là gì ! thì ra từ xưa các thi nhân chỉ quen phóng đại, nói láo, Nghĩ rằng hình dáng cốt cách mai thế này chứ ? Như vầy mà cũng ca tụng là tiên phẩm, là *mình băng chất ngọc*, thì hoa gì mà chẳng gọi là tiên phẩm được ».

Trong phần II (khảo về CÁC GIỐNG HOA MAI), đoạn C đại đề rằng :

« *Bắc Mai là thứ mai có nhiều ở Bắc Việt. Tuy cũng*
« *gọi là mai, nhưng không cùng một họ với mai vàng*
« *(Ochanacées) hoặc bạch mai (guttifères) của miền Nam.*
« *Mai miền Bắc thuờng có hoa trắng hoặc hồng thuộc về*
« *họ cây đào, cây mận, cây mơ (ô. mai) và cùng họ với*
« *cây hường (Rosacées). Tên mai Bắc là Prunus arméniaca*
« *Lin cho nên Tây phương thường gọi là prunier :*
« *Các thứ mai Trung hoa cũng thuộc về dòng Bắc mai,*
« *thuộc họ cây mơ (Rosacées).*

. . . . . .

Tôi đồng ý với Việt điểu tiên sinh rằng thứ mai mà tiên sinh gọi là Bắc mai ấy không phải cùng một giống với mai của miền Nam. Ở đây, đứng về lãnh vực danh từ, mỹ cảm, tôi muốn thêm một vài nhận xét nầy :

Người ở Bắc Việt có phân biệt thứ hoa màu hồng lợt và thứ hoa trắng. Riêng thứ hoa trắng, trong giới thi, họa gia, (về phương diện mỹ cảm) có chia ra một thứ gọi là bạch mai mà coi đó mới là loại chính một thứ gọi là cây mơ (trái đem ướp muối làm ô. mai). Loại mơ cũng khá đẹp, nhưng còn kém xa hẳn thứ bạch mai. Nếu Việt điểu tiên sinh đứng thuần túy về phương diện thảo mộc học thôi thì không nói làm gì, nhưng nếu đứng về phương diện thi nhân họa sĩ (về mỹ cảm) mà xét, thì phải nói rằng thứ bạch mai như tôi nhận xét trên, phải được coi là loại chính, (hồng-mai nói trên, cũng được liệt vào loại này) Còn các thứ khác

https://tieulun.hopto.org

ta quen gọi là mai đó, chỉ là thứ tạp mai mà thôi. Chu-Mạnh-Trinh, trong thơ tả rằng : *Thỏ thẻ rừng mai,* mới chỉ là thứ tạp mai, tức là *thứ mơ*, chớ không phải là bạch-mai chính thức như trên tôi nói (ở một phần dưới MAI CỦA THI NHÂN HỌA SĨ sẽ bàn thêm).

Vì trong đoạn này, ngoài sự khảo-cứu theo lối thảo-mộc học về giống Bắc mai, Việt-điểu tiên sinh *có ý nghiêng nhiều về phía văn-chương mỹ-cảm* nên đã đem mấy câu thi-văn cổ ra điểm-xuyết, dẫn chứng, khiến cho người đọc (về phương-diện mỹ-cảm) có thể lầm rằng loại *cây mơ cũng được thi-nhân Trung-hoa ca-tụng nồng nhiệt đến thế ư* ? Vì dẫn thơ ra, mà người đọc có thể lầm lẫn *cây mơ* với (*bạch mai* chỉ là một về phương-diện mỹ-cảm) và loại *hòa mơ* cũng có thể coi là đầu trăm hoa (về phương-diện văn chương) ?

Cũng trong đoạn này, tiên-sinh đã dẫn Quảng-sự-loại :

« *Xét theo Quảng-sự loại, mai có 5 loại :*
« *hồng-mai, bạch-mai, hoàng-mai, lục-mai và lạp-mai* ».

Tiếc rằng tôi không có Quảng-sự loại hoặc Uyên-giám loại hàm để kê cứu. Theo thiển-kiến, thì người Tàu có chữ hoàng-mai là để chỉ cho khi trái mai chín vàng, chớ không phải là chỉ về loại mai bông vàng. Nhưng người ta cũng có dùng tên hoàng mai mà để chỉ cho lạp-mai. Vậy hoàng-mai, lạp mai có thể là một loại, nở hoa về mùa đông, bông hoa vàng, bên trong hơi có ánh tía **Người chơi hoa cho đấy không phải là giống mai. Chỉ vì hoa nó nở cùng thời với giống mai chính thức, hương lại hơi giống, và vì cánh nó như chất sáp ong, nên gọi là lạp mai.** Còn như lục-mai thì không thấy ai nói đến hoặc sách nào nói tới ngoài Quảng-sự loại theo như Việt-điểu tiên-sinh cho biết. (Không biết trong Liễu-trai chí-dị có nói đến *lục mai* cũng như nói đến *lục cúc* chăng ?) Mong rằng, nếu có thể xin Việt-điểu tiên-sinh chép đoạn trong Quảng-sự loại nói về 5 loại mai ấy (xin chép nguyên-văn bằng chữ nho) rồi công-bố lên cho.

https://tieulun.hopto.org

Về phần tôi, chỉ biết có thứ mai (không phải là *giống riêng biệt*) các nhà chơi hoa gọi là *lục ngạc mai* (tôi đã có trồng), là nói về cái *đài* hoa mai. Nhà chơi hoa chia ra thứ hoa trắng có đài *sắc lục* thì gọi là *lục-ngạc mai*, với thứ hoa trắng có *đài* màu *đỏ tía*. Có lẽ đứng về phương-diện nhà thảo-mộc học, thì 2 thứ chỉ là một ; nhưng đứng về phía các thi nhân, họa-gia họ quý thứ có đài màu lục, vì hoa trắng lại có ánh lục từ dưới lên thì đẹp hơn. (*Phàm mai-hoa phụ đế dai giáng tử sắc, duy thử thuần lục, chi ngạnh diệc thanh, đặc vi thanh cao*... QUẦN-PHƯƠNG PHẢ : Phàm cái đài ở hoa mai đều màu sắc đỏ tía, duy có thứ mai này là màu thuần lục, cành và nhánh cũng xanh, riêng là giống thanh cao).

Trong đoạn kê cứu nói về giống Bắc mai, Việt điểu tiên sinh còn kết thúc bằng nhiều câu thơ. Cuối cùng tiên sinh dẫn hai câu của Lý-Bạch :

« *Hoàng-hạc lâu trung xuy ngọc địch*
« *Giang thành ngũ nguyệt lạc mai hoa* (*1*)

mà dịch rằng :

« *Tiếng sáo thổi trong lầu Hoàng hạc*
« *Tháng năm mai rụng chốn Giang thành.*

Thực không còn trời đất nào nữa ! Làm gì có mai rụng về mùa hạ tháng năm, vả Lý-Bạch có vịnh mai mùa hạ bao giờ ?

Hai câu trên là ở trong bài GIỮ SỬ-LANG TRUNG KHÂM THÍNH HOÀNG HẠC LÂU THƯỢNG XUY ĐỊCH. Cứ cái tiêu đề (cái tựa) này với chữ THÍNH... XUY ĐỊCH, cũng đủ rõ LẠC MAI HOA ở đây là tên riêng của khúc nhạc thổi vào ống địch, chớ không phải là *Vịnh hoa mai rụng* ! (xin coi Lý Thái Bạch toàn tập, quyển 23). Cũng trong tập này (quyển 4) bài TƯ MÃ TƯỚNG QUÂN CA có câu tả khúc LẠC MAI rằng :

Khướng địch hoành suy A ĐẢ HỒI
Hương nguyệt lâu trung xuy LẠC MAI (*2*)

càng rõ rằng LẠC MAI là nhạc khúc thổi vào ống địch của

https://tieulun.hopto.org

người Khương. (*Khương địch...xuy LẠC MAI*, không phải là ống địch người Khương... thổi rụng hoa mai đâu)

Lại như Vương-Nguyên-Chương, một danh họa Trung hoa nổi tiếng về vẽ mai, đề bức tranh mai có câu rằng :

« Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết
Khương-địch suy tha bất hạ lai » (3)

ý nói gốc mai, với cành giao nhau, đan lại như cái lồng đơm cá bằng nan thưa mà đeo những bông mai như băng tuyết vào. Nói rằng : *Khương-địch thổi đến mấy cũng không làm cho hoa ở đây rụng xuống được*, là ý nói bóng bẩy, mượn chữ LẠC MAI HOA để tả mai ở đây chỉ là mai vẽ. Đã là mai vẽ, thì đem khúc LẠC MAI HOA ra thổi một ngàn năm chăng nữa, *mai của tôi* (họ Vương) *y nhiên không rụng*. (Cái tài tình ở câu thơ là điểm bật lên thứ mai vẽ, mai trong tờ tranh.)

Khỏi phải kê-cứu đâu xa xôi, Chinh-phụ-ngâm-khúc Đặng trần-Côn tả lúc thiếu-phụ tiễn chồng, đoàn quân ra đi, lần lần khuất-dạng, chỉ còn vẳng lại tiếng khúc địch LẠC MAI với bóng cờ phất phơ cứ nhạt mờ dần :

Khứ khứ LẠC MAI thanh tiệm viễn
Hành hành CHINH BÁI sắc hà mang (4)

bản dịch nôm rằng :

Tiếng địch thổi nghe chừng đồng vọng
Hàng cờ bay trông bóng phất phơ

thiết-tưởng đủ rõ nghĩa chữ LẠC-MAI hay LẠC MAI HOA lắm vậy.

mai của thi nhân họa sĩ ?

Trở lên, tôi đã đứng trên lãnh vực hình tướng mỹ cảm để phân biệt rằng giống mai vàng, mai trắng ta thường thấy ở đây không phải là giống danh họa *mình băng chất ngọc* được các thi nhân họa sĩ Trung hoa (*kể cả những thi nhân họa gia Việt Nam sành sỏi*) ca vịnh và miêu tả. Xin thanh minh rằng tôi

https://tieulun.hopto.org

không phải là nhà thực vật học, những điều tôi cố gắng trình bày dưới đây chỉ là đứng về phương diện hình tướng mỹ cảm mà bàn nói hoặc phân biệt về loại danh hoa được ca tụng là *băng cơ ngọc cốt*. Không phải là nhà thực vật học, tôi đành không dám xếp thứ danh hoa này vào loại nào, xin tạm gọi đây là « *mai của thi nhân họa sĩ* ». Sự phân loại theo thực vật học xin chất chính các nhà thực vật học.

***

Bắc Việt có giống cây, người Bắc quen gọi là cây mơ, có hề nó rằng khắp vùng quê đâu cũng có.

— Hoa nó trắng. Trái hình trái đào vào cỡ ngón chân cái, còn nhỏ thì xanh, ăn hơi đắng, lớn lên rất chua. khi chín thì da vàng, đôi khi có chỗ chín ửng đỏ, tính không còn chua gay gắt nữa. Loại cây mơ này, ở chùa Hương mọc thành rừng. Người ta đẽo lấy vỏ những thân cây già, dùng làm thuốc, dùng thay cho trà. Có lẽ vì nước vỏ thứ mơ này sắc đỏ nên gọi là « *nước hồng mai* », chớ lấy đâu ra lắm vỏ thứ cây mai hoa đỏ mà nấu làm nước uống.

— Thứ mơ này, có lẽ trong Quần-phương-phả, Giới tử viên gọi là *cức mai* chăng ? vì ở cành nó có nhiều ngạnh cứng đâm ra tua tủa.

— Thứ mơ này không được liệt vào hạng danh-hoa « *cao-sĩ-tiết* » với « *ngọc cốt băng cơ* », không phải vì nó sinh-sản rất nhiều mà người ta không coi là quý. chính vì hình-tướng cốt cách nó, từ thân cây cho đến cành, lá, hoa, kết-cấu không được thanh-kỳ lắm. Thứ mơ này thực ra cũng đẹp, nhất là cả một rừng mơ trắng toát thì cũng ngoạn mục. Nhưng nếu so nó với thứ gọi là « *cao-sĩ-tiết, ngọc cốt băng cơ* » thì nó chẳng thấm vào đâu cả, tuy nó không đến nỗi tầm thường quá như mấy loại ta thường gặp ở đây.

Thứ mai, tạm gọi là « *mai của thi-nhân họa sĩ* », ở Bắc

https://tieulun.hopto.org

có, nhưng cũng ít nhà trồng được, nên cũng chỉ có số ít được thưởng-thức, được biết :

— Thứ gọi là *hồng mai*, hoa sắc phấn hồng tươi sáng. Không rõ có thứ hoa cánh đơn chăng ? Riêng tôi chỉ được thấy thứ cánh kép. Tôi đã chịu khó đi tìm kiếm thứ hồng mai này. Duy ở nhà Cụ Án Kiến-Xương (Thái bình) có một gốc, thân tầy bắp đùi người lớn, cao tới trên hai thước. Theo Cụ Nguyễn Công Diệu thuật lại thì khi xưa mua tới giá 10 lạng bạc. Còn lác đác, năm mười nhà khác có trồng, mà thân cây hoặc lớn lắm chỉ tầy cổ chân, hoặc đường kính thân cây tới bốn năm phân, kể cũng ngoạn mục lắm rồi.

Người ta cũng hay trồng trong bồn lớn, thân cây nhỏ độ trên ngón chân cái mà gọi là *chi-mai* là *phi-mai*, cũng có người vì thấy cành và hoa có vẻ nhẹ nhàng thanh thú mà gọi đùa là *mai Nhật bản*.

— Cũng như bạch mai, khi có hoa thì không có lá ; hoa rụng rồi lá mới sinh

— Nói chung về hình tướng cốt cách, thứ hồng mai cũng được thi nhân, họa gia ca tụng. Thạch-Man-Khanh có câu vịnh hồng mai

. . . . . .

Nhận đào vô lục diệp
Biện hạnh hữu thanh chi (5)

. . . . . .

Ý câu thơ chỉ chú trọng so sánh về chỗ lá đào không có sắc lục như thứ mai này, và mai này khác với hạnh là cành lại xanh. Nhưng chính vì thơ của Man Khanh ý tứ thô thiển quá, không nói được cái « *hình tướng phẩm cách* » đặc biệt của thứ mai này ra, nên Tô Đông Pha làm liền ba bài vịnh hồng mai, trong có một bài cực lực biện bác làm sáng tỏ cái phần văn vẻ mỹ quan với phẩm cách thanh kỳ của hồng mai ra :

Phạ sầu tham thụy độc khai trì
Tự khủng băng dung bất nhập thì

https://tieulun.hopto.org

Cố tác tiều hồng đào hạnh sắc
Thượng dư cô sấu tuyết sương ti (tư)
Hàn tâm vị khẳng tùy xuân thái
Tửu vụng vô đoan thượng ngọc kì (cơ)
Thi lão bất tri mai cách tại !
Cánh khan lục diệp giữ thanh chi !

Hai câu phá thừ, dùng chữ *băng dung* để điểm bật cái *dung diện* thứ mai của thi nhân, họa gia và cho biết thứ mai này nở hơi muộn (vẫn xuân.) Đến câu thực : «*Cố tác tiều hồng đào hạnh sắc, Thượng dư cô sấu tuyết sương ti* » thì điểm bật đủ cả màu sắc, cốt cách, tư thái ra mà văn đi nhất khí tài tình. Hai câu 5 và 6 nói về cái phẩm tiết và còn dư bút luận về cái ánh sắc hồng thực là đặc biệt. Suốt trong năm câu thơ (từ câu 2 đến câu 6) tả hình dung, tư thái cho đến cả phẩm cách. Nhưng vì thứ bạch mai của thi nhân họa gia cũng đủ hình dung, tư thái cốt cách ấy, cho nên ở đây đặc biệt tả cái sắc hồng ấy ra : sắc hồng này người ta chỉ có thể thấy ở dung diện mỹ nhân những khi *e ngại thẹn thò*, hay khi mỹ nhân có *ngấn rượu ửng hồng trên má phấn*. Sau khi điểm bật được dung, nhan, cốt cách thanh kỳ của hồng mai lên rồi. hai câu hết quay về ý chê trách Man Khanh không biết thưởng thức không biết cái phần cốt cách của mai, cho nên vịnh giống danh hoa dật-phẩm như hồng-mai mà chỉ nhằm nói về *lá lục* với *cành xanh*, chẳng cũng là tục lắm ru !

Đọc bài thơ trên, ta có thể có một ấn-tượng thanh-kỳ về hình-tướng cốt cách của hồng-mai, và nhất là ta phải nhận rằng thi-nhân có sự quan-sát tế-nhị và có quan-niệm riêng biệt : Không phải *giống mai nào cốt cách tầm thường cũng được ca-tụng*.

— Giống bạch-mai, (không phải giống bạch-mai như ở đây, cũng không phải giống mơ) ở Bắc tuy nói là hiếm, nhưng thực ra có nhiều.

Nói là hiếm, vì hiếm có nhà trồng. Cứ như tôi biết, trong khoảng mấy chục năm trở lại đây, trước hết có nhà Cụ Án Kiến-xương ở Thái-bình, nhân có người đi sứ mà lấy được giống ở

https://tieulun.hopto.org

Tàu, — sau đó nhà Ông Hai Lẫm chiết giống này về trồng ở Yên-Mô.

Nói là nhiều, vì nguyên một nhà Cụ Án Kiến-xương gây được đủ 100 gốc, rồi nhà Ông Hai Lẫm cũng gây được 17 gốc. Năm ba nhà nữa cũng gây được giống, nhưng mỗi nhà chỉ lác đác vài ba gốc thôi. Cho nên, ngay ở Bắc, phi người thích chơi mai, cũng hiếm người thực mắt trông thấy thứ mai này, rồi khi nói hay tả, khi đọc thi văn nói về mai, chẳng qua chỉ là *nghe hình bắt bóng*.....

Những điều tôi đã thấy về thứ mai này
thử so sánh với mai trong thi, họa phẩm

a) Hai gốc mai trồng ở nhà tôi (nơi từ-đường tại làng Quán-gánh Nhị-khê Hà-đông) vì trồng sau nên thân cây nhỏ chỉ gần tầy bắp đùi thôi. Những gốc mai ở vườn Cụ Án Kiến-Xương, có gốc lớn vừa tầy vòng tay người ôm ; mai ở vườn nhà Ô. Hai Lẫm hơi nhỏ hơn. Nhưng gốc và thân, *dù lớn, dù nhỏ*, mà y nhiên là gốc mai tả trong thi họa phầm Trung-hoa, nghĩa là hình tướng *cổ-sấu* (*Xương mai tính đã gầy mòn*. Nguyễn-Du đã thoát ý ở chữ *cốt xấu như mai*) chớ không trùng trục nặng nề, thấy chất thịt.

b) Thân cây, hoặc ngay từ nơi gốc, hoặc cao lên đến 1 hay 1 thước rưỡi là cùng, thì phân ra *nữ-tự*. (女) Phân nữ-tự, nghĩa là thân cây mai, hoặc cong vặn đi, hoặc gặp gãy thành khuỷu như nét của chữ *nữ*. Các nhà chơi mai có câu : *Thân bất thất nữ, loan khúc chiết toàn* (thân theo nét chữ nữ, loan khúc quanh co) ; các họa gia chuyên về vẽ mai, có câu khẩu đầu : *vô nữ bất thành mai* (ý nói vẽ mai, không theo nét chữ nữ, không thành ra mai.) Về phần tôi, đã được quan sát thưởng ngoạn trên một trăm gốc mai trứ danh ở Bắc, tôi thấy ý-tứ quả đúng như vậy.

c) Cành mai dù kính-bạt, dù loan-khúc mà vẫn thanh thú hợp điệu với thân cây. Cành lớn như ném vứt ra, có khi đâm ngang, có khi vống chúi xuống như hình *đạn đạo* (đường đi vòng của viên đạn khi tới cuối tầm), mạnh như nét vẽ phá tận lực văng ra. Nhánh nhỏ xương-kính, hoặc

https://tieulun.hopto.org

đâm thẳng lên trời, vút đi như nét cái roi ngựa bằng sắt ; hoặc như gối hạc, như sừng rồng, sừng hươu ; hoặc uốn như vành cánh cung, hoặc vương thoát ra như cành câu. Có khi, chỗ cành hơi rậm, giao thác nhau tưởng như một cái lồng đơm cá thưa gài những bông hoa trắng ngần. Câu thơ của Vương Nguyên-Chương « *Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết* » như trên đã có dẫn, thực tả truyền thần ra sự kết cấu về cành nhánh và hoa mai ở trường hợp này.

c) Cánh hoa (đơn và kép) đều mỏng. Cánh đơn, có thứ 5 cánh (ngũ xuất) mỗi cánh là một đường tròn dịu dàng (không phải là tròn lăn). Các thi nhân, họa gia coi *thứ 5 cánh này mới là thứ chính*. Quần phương phả, Giới tử viên họa phả có nói đến thứ 4 cánh và 6 cánh, và cũng đứng trên quan điểm thi, họa gia, gọi là cức mai, là thứ tạp. Có lẽ là loại như cây mơ chăng? Thân hình, cành, hoa, lá của loại mơ, kết cấu cũng khá đẹp, tuy kém hẳn thứ mai chính.

Nói đến nét tròn dịu của cánh hoa mai, thực là khó tả. Họa gia trứ danh về vẽ mai là Thích-Nhân-Tế, cho biết rằng ông phải dụng công tới bốn chục năm trong việc cầm cây bút lông, khoanh những vành cánh mai mới mô phỏng được cái nét tròn tròn dịu dàng kỳ thú.

Lại như *trong con mắt họa gia*, tụ tinh hội thần quan sát, họ có một ấn tượng chung là bông mai nở (mai đơn) phía *chính diện*, cánh hoa hợp lại *có tượng tròn*, *phía lưng* lại *có tượng vuông*. Cái hình tướng này, người có khiếu thẩm mỹ, có con mắt họa gia mới nhận thấy.

d) Sắc hoa bạch-mai (sắc hồng-mai thì như bài thơ Tô Đông Pha tả, đã nói ở trên rồi, đây xin miễn nói), khi mới nở thì trắng ngần. Hơi có ánh lục, nếu đài của nó thuần lục, vì thế họa gia, thi gia gọi là Lục ngạc mai; hơi có ánh đỏ nếu đài của nó sắc đỏ tía.

Cái chất trắng ở đây là chất trắng tinh-khiết, như có lần phấn *trắng mà trong sáng* **ánh ánh ra**, trắng trong như có **ngưng đọng một chất gì lạnh lạnh**, cho nên chỉ ánh trăng thu trắng trong vắt, chỉ có hơi sương, băng hay tuyết là có thể so sánh với nó, hay nói khác đi, chỉ đem

https://tieulun.hopto.org

nó sánh với ánh trăng, với băng, với tuyết (về cả sắc và chất) thì mới hình-dung ra được cái chất ấy. Và phải nói rằng sắc hoa thủy-tiên có trắng, nhưng chất trắng ấy còn tục nếu so với chất ngọc của thứ mai này.

đ) Nhị-hoa này sắc vàng tươi mà sáng, vút tơ ra, rất thanh thú. Tôi nhớ rằng nhị-hoa tua ra, số tua không rậm lắm, nhưng ước chừng tới 15, 20 tua. Họa-gia tả mai, vì giản dị đi phần nào, nên thường vẽ đến bảy tua là cùng.

e) Về phương-diện mỹ-cảm tôi đã quan-sát kỹ cái đài của thứ mai này. Đài hoa là phần cái đế hoa (có cánh nhỏ) tiếp dưới là cuống hoa gắn hoa vào với cành. Thứ đài màu lục với thứ đài màu đỏ tía, — về hình-dáng thật hệt nhau. Bông hoa kết-cấu cũng thần-tình như nhau. Nhưng về mỹ-cảm, chính màu sắc cái đài đã ảnh-hưởng đến phần mỹ-quan của bông hoa trong con mắt người sành chơi hoa. Hai thứ hoa, cùng sắc trắng như nhau, nhưng với thứ đài thuần lục, nó ánh màu lục lên cánh hoa, làm cho sắc trắng có ửng màu xanh lục, người ta cảm thấy như có chất gì nhẹ nhàng thanh thú, mát dịu, **có chất gì lạnh hơn so với chất trắng ở thứ hoa có đài màu đỏ tía.** Vậy thì *lục-ngạc mai* chỉ là danh từ của nhà thơ, nhà họa phân biệt ra, cực-lực tán thưởng thứ hoa mai có đài lục, thực ra nó không phải là một loại riêng biệt hẳn. (Vì lẽ đó, theo thiển-ý tôi, quảng-sự loại có thể lầm mà nói là giống *lục-mai*, Phải nói là lục-ngạc mai mới rõ nghĩa.)

g) Người ta cũng chia ra có thứ gọi là Song-mai. Thân cây, cành lá, hoa cũng in hệt thứ mai kia, duy có thứ này mỗi bông hoa sau kết thành 2 trái, ít khi thành 3 trái. (Thường thì mỗi bông hoa kết thành 1 trái).

h) Lá mai bầu dục, đầu lá hơi nhọn, có viền răng cưa. Có hoa rồi thì không có lá. Hoa rụng mới sinh lá.

Cho nên khi cây mai có hoa, không nói gì như cảnh vườn nhà Cụ Án Kiến-xương với hàng trăm gốc mai, như cảnh vườn nhà ông Hai Lẫm có tới 17 gốc, chỉ cần có một vài gốc thôi, trắng toát như phủ bằng hoa tuyết, linh-lung thanh thú thực là kỳ-tuyệt. Chỉ riêng về điểm này thôi

https://tieulun.hopto.org

về phương-diện mỹ-quan, ta chớ có chút nghĩ gì về hình-sắc giống mai ở Đồn Cây mai (hoa nở lẫn trong những chùm lá, lá lại dầy và dài, không có răng cưa) liên-quan đến hình sắc loại mai thi - nhân họa-sĩ

***

Đại đề như trên, tôi mới thâu lượm sơ sơ chút ít tài-liệu về thi-ca, về ý-tứ các thi-gia, họa-gia đối với hình-tướng cốt-cách của thứ mai mà tôi tạm gọi là « **mai của thi nhân họa gia** », *hợp lại với những sở-kiến riêng của tôi* là người may mắn đã được hân thưởng thứ mai này. Và tôi mong tả-diễn được phần nào cái **hình-tướng luân-quách** của thứ hoa được coi là *dật-phẩm* (coi hình 1 vẽ cành mai, hình 2 vẽ thân và cành mai).

Phong Tử-Khải tiên-sinh, một giáo-sư trong trường mỹ-thuật Trung-hoa quốc gia, gần đây trong tập sách nhỏ NGHỆ-THUẬT THÚ-VỊ có dẫn câu nói về GIÁ-TRỊ MỸ-CẢM của thứ mai này :

« *Tầm-thường nhất dạng song tiền nguyệt,*
« *Tài hữu mai hoa tiện bất đồng*

ý nói : một mảnh trăng trong trước khung cửa sổ, chỉ là sự vật rất thường, đâu chẳng có được. Thế nhưng hễ có điểm bóng La-phù tiên-tử (mai) thì không còn là tầm-thường nữa, là một thế-giới bất-phàm rồi.

Khương Bạch-Thạch đời Tống có hai bài từ « *Ám hương* » và « *Sơ ảnh* » nổi tiếng là danh-tác, khiến người đọc lên, trong thâm-tâm cảm thấy được cái vẻ thanh-cao, tư-thái của thứ danh-hoa này.

Lâm Hòa-Tĩnh vịnh mai có câu rằng :

« *Sơ ảnh hoành-tà thủy thâm thiền*
« *Ám hương phù-động nguyệt hoàng-hôn*

đã tả từ cái tinh-anh bóng dáng, đến cái lãnh-hương hạo-phách tiêu-sái xuất trần của giống mai này. Hèn chi mà chẳng say mê với mai. Bốn chữ « *Mai thê hạc tử* » nói về họ Lâm, khiến thâm-tâm ta cũng hiện ra cái phong-độ của Ông vậy.

https://tieulun.hopto.org

Hình vẽ 2.— *Vẽ thân cây mai với cành của nó vắt ngang. (Tranh trong giới-tử viên hoa phổ)*

https://tieulun.hopto.org

Tương truyền rằng Cụ Nguyễn-Trãi, Đệ Hoàng Ngự-sử Mai tuyết hiên, có câu rằng :

. . . . . .

La phù tiên tử băng vi hồn.
Khoảnh khắc năng linh quỳnh tác tiết.
Dạ thâm kỳ thụ toái linh lung,
Nguyệt hộ phong song hàn lẫm liệt
Nhược phi phong độ ám hương lai
Phân phân nhất sắc hà do biệt.

. . . . . .

Sáu câu trên, tả mai và tuyết. Đâu là mai, đâu là tuyết, dưới ánh trăng, hồn mai, phách tuyết thực không thể phân biệt được nếu không nhờ có gió thoảng đưa cái hương thanh thú kín đáo kia tới. Đọc đoạn trên, ít nhất cũng phải có một ấn-tượng kỳ-tuyệt về mai, về tuyết. Và phải nhận rằng chất mai có thế nào thì mới linh lung huyền ảo như vậy.

Nói tóm lại, thi-nhân, hoạ-gia, khi gọi là « *ngọc cốt băng cơ* », là « *cô xấu* » là « *ám hương, sơ ảnh* », là « *mai cốt cánh* » là « *điệu gầy như mai* » v.v... hoàn-toàn không phải là loại mai vàng ở đây bán vào dịp Tết âm-lịch, cũng không phải là loại mai trắng ở Đồn Cây-Mai hay Chùa Gò, không phải là *cây mơ* (ô-mai). Phân loại mai theo thực-vật-học là một việc, ta quen gọi là mai vàng, mai trắng, gọi là mù u, không sao. Nhưng *chớ quá ngoa ngoắt, đem lời quá đẹp để mà từ xưa trong thi-giới, họa-giới đã dùng để chỉ riêng cho một thứ mai khác, rồi bất cứ gặp thứ mai nào cũng gán cho những lời như hoa tựa gấm cả !*

Nhớ lại mấy năm về trước, hồi mới di cư. dạy giảng Việt-văn ở mấy trường công, tư-thục. Học-sinh có người chợt hỏi về cốt cách cây mai thế nào ? Tôi cố gắng miêu-tả mai (thứ mai của thi-nhân họa-gia) thì nhiều người lấy làm sửng sốt và ngờ là tôi **đã quá văn hoa bịa đặt**. Về phần tôi, cố nhiên tôi yên trí là họ không có khiếu văn-chương và nhất là không có óc thẩm mỹ. Ít lâu sau, một dịp khác, họ lại : « Đọc Đoạn trường tân thanh của Nguyễn-Du, tả thần-thái cốt-cách cô Kiều mà ví với mai, như « *Mai cốt cách* tuyết tinh

https://tieulun.hoptoi.org

thần», hoặc « Nét buồn như cúc, *điệu gầy như mai*», hoặc như « *Xương mai* tính đã *gầy mòn* ». Lại trong các áng thi-văn khác cũng vậy, nói đến mai là nói đến *sương ngưng tuyết đóng*, là *tuyệt - đại giai - nhân*, là *cao - sĩ - phẩm tiết*, v. v... Vậy mà cây mai, hoa mai, đâu có được cái hương kiều-diễm, cái sắc sa-hoa như thế »? Tôi vẫn yên-trí là họ không có khiếu thơ văn, kém óc thẩm-mỹ nên đành mặc-nhiên giữ thái độ « *lãnh mãn tự tri* : lạnh hay nóng thì một mình mình tự biết, nói ra sao được » không có ý-kiến gì bàn nói hơn nữa.

Thế rồi, vụ Tết đến với « *mai vàng* » đầy đường, nghẹt chợ. Trong bụng tôi lúc đó hơi hiểu vì sao học-sinh đã ngờ vực những câu thơ cổ là quá xa sự thực. Tôi lại tìm hỏi về « **giống mai trắng** » ở đây. Đại-đề cũng lãnh-hội được phần nào về hình-sắc giống mai trắng này rồi. Tới đây thì tôi hoảng-nhiên giác-ngộ, rồi tự trách mình đã lầm. Thì ra mấy chị em, anh em học-sinh họ rất có ý tứ về thơ văn, có óc thẩm-mỹ chắc chắn là khác. Trước kia nghe tôi miêu tả về mai mà họ cho là tả quá văn-hoa bịa đặt, họ đọc Nguyễn-Du mà ngờ rằng thi-nhân đã quá *thần thánh hóa* hoa mai, và đối với họ như thế thì cốt-cách, nhan-sắc, tinh-thần cô Kiều chẳng cũng tầm-thường sao ?, sở-dĩ họ nghĩ vậy là vì bình-sinh họ chỉ biết có thứ *mai vàng* hoặc xa hơn nữa là thứ *mai trắng* ở đây. Không trông thấy «*thứ mai của thi-nhân họa sĩ*» hèn chi mà không thể lãnh-hội thông-cảm được ý-tứ thi-nhân.....

Câu chuyện trên, lâu nay tôi vẫn lấy làm canh cánh bên lòng, xét rằng sự tìm hiểu biện minh về vấn đề này, rất ảnh hưởng sâu xa đến trình độ và việc xét văn chương, mỹ thẩm thuật. Cho nên, khi đọc bài của Việt điểu tiên sinh bàn nói về *các giống mai với giá trị mỹ cảm của nó*, tôi nhận thấy rằng bài đó rất quan hệ. Và bài đó lại đặt vào khung khổ của *mục khảo cứu*. Nếu khảo xét đúng, thì sự lợi ích về việc hiểu văn chương, nâng cao trình độ thẩm mỹ không phải là nhỏ; nếu sai lầm thì sự phương hại về lãnh vực này cũng lớn lắm. Bởi lẽ đã đặt bài đó trong *mục khảo cứu*, thì càng dễ gây tin tưởng cho người đọc một cách sâu xa, lâu dài. Người đọc, người viết, sẽ yên trí là như thế. Nó sẽ là một liều thuốc hay vô cùng, nếu sự khảo

https://tieulun.hopto.org

xét kia đúng, trái lại, nếu sai, thì nó thành một cố tật mà người đọc sẽ mang lấy suốt đời, sẽ lan truyền mãi mãi.

Cho nên bữa nay, viết bài này, tôi thành thực nghĩ rằng sự hiểu biết của tôi dù có điều sai lầm, hay dù là hoàn toàn sai lầm nhưng nếu được Việt điều tiên sinh và bạn đọc cho ý kiến và biện biệt những điều sai lầm ra cho, thì âu cũng là một sự lợi ích không nhỏ.

QUỐC-NGHI
TRƯƠNG-CAM-KHẢI

NHỮNG CÂU THƠ VÀ BÀI THƠ CHỮ HÁN TRÊN ĐÃ ĐƯỢC THI SĨ NHẤT-ANH DỊCH RA NHƯ SAU NÀY :

(1) *Hoàng-hạc lầu trung xuy ngọc-địch, Giang thành ngũ nguyệt lạc-mai-hoa !*

Dịch : Khúc sáo Lạc-Mai Lầu Hạc vắng, Giang-thành nhớ cảnh tháng năm xưa !

(2) *Khương địch hoành suy A-Đả Hồi, Hướng nguyệt lầu trung suy Lạc-Mai !*

Dịch : Não nùng sái rợ tiếng chơi vơi, Rõi bóng trăng lầu khúc Lạc-Mai !

(3) *Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết, Khương địch suy tha bất hạ lai !*

Dịch : Xương gầy chẳng chịt đơm bông tuyết, Sáo rợ rung cành, cánh chẳng rơi !

(4) *Khứ khứ Lạc-Mai thanh tiệm viễn, Hành hành chinh-bái sắc hà mang !*

Dịch : Khúc Lạc-Mai gần xa réo rắt, Bóng tinh-kỳ phấp phới mơ màng !

(5) *Nhận đào vô lục diệp, Biện hạnh hữu thanh chi !*

Dịch : Đào kia thua lá thắm, Hạnh nọ kém cành xanh !

(6) *Phạ sầu tham thụy độc khai trì*
Tự khủng băng dung bất nhập thì
Cố tác tiểu hồng đào hạnh sắc
Thượng dư cô sấu tuyết sương ti (tư)
Hàn tâm vị khẳng tùy xuân thải
Tửu vựng vô đoan thượng ngọc ki (cơ)
Thi lão bất tri mai cách tại !
Cánh khan lục diệp giữ thanh chi !

https://tieulun.hopto.org

Dịch : Ngại tỉnh giấc mơ đành nỡ muộn !
Thời qua sắc nõn khéo buồn tênh !
Hồng pha cánh phấn tinh thần đượm,
Tuyết phủ thân gầy cốt cách thanh !
Lạnh lẽo chẳng cùng xuân thắm mởm,
Nồng say chợt ửng má đào xinh !
Giá này phẩm ấy Già quên nhỉ
Vơ vẩn cành xanh lại lá xanh !

(7) *Tầm thường nhất dạng song tiền nguyệt,*
Tài hữu Mai hoatiện bất đồng !

Dịch : Mảnh nguyệt dòm song đâu chẳng có,
Mai cười dưới bóng cảnh thêm thơ !

(8) *Sơ ảnh hoành tà thủy thâm thiển,*
Ám hương phù động nguyệthoàng hôn !

Dịch : Sâu cạn nước chiều ngời ánh tuyết,
Mập mờ trăng tối toả hương mơ !

(9) *...La phù tiên-tử Băng vi hồn !*
Khoảng khắc năng linh quỳnh tác tiết.
Dạ thâm kỳ thụ toái linh lung,
Nguyệt hộ phong song hàn lẫm liệt
Nhược phi phong độ ám hương tai
Phân phân nhất sắc hà do biệt...

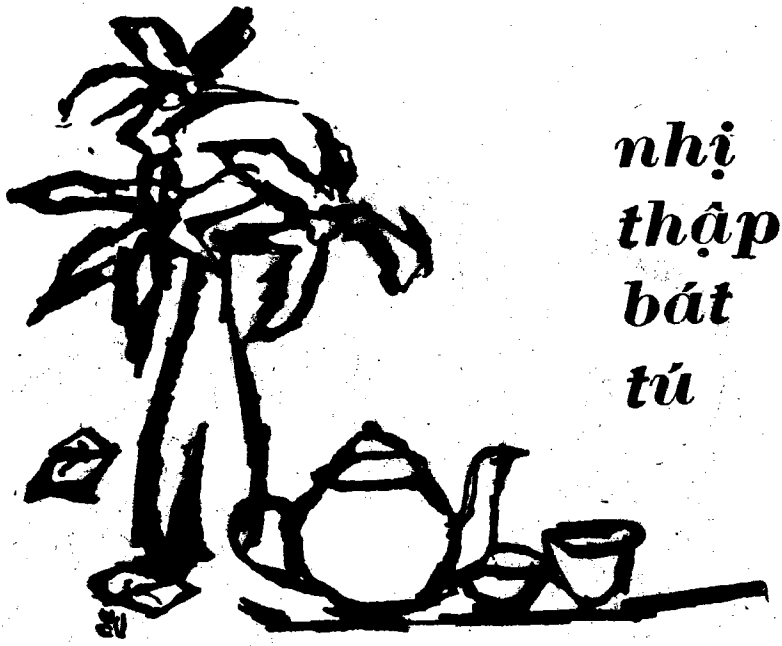
Dịch : ...La-Phù tiên-tử, Băng là hồn !
Trong trắng ảo huyền nêu khí tiết !
Đêm trường cây ngọc rắc tung châu
Gió lọt song trăng mờ lạnh tuyết !
Lưng trời không thoảng ánh hương mơ,
Một sắc phau phau ai kẻ biết !...

(NHẤT ANH dịch)

Khi công việc thất bại, điều an ủi nhất là hồi tưởng lại rằng mình vẫn luôn luôn nghĩ điều phải và lòng mình luôn luôn thẳng thắn.
Ciceron.

Những vết thương của lương tâm không bao giờ lành được.
Publius Syrus.

https://tieulun.hopto.org

nhị thập bát tú

tho VŨ HOÀNG CHƯƠNG

Trong phòng triển lãm

Thẳng trắng cong vàng gẫy đỏ xanh
Thịt xương Hội-Họa ném tung hoành
Có ai nhìn được sau bề mặt
Để thấy oan hồn mỗi bức tranh

Hương gọi Tiếng về

Trời không trăng sáng với sao thưa
Cũng chẳng đầy sương rụng nguyệt mờ
Tào - Tứ Trương - Tam đều tịch mịch
Đây còn « hương - quạ » réo đèn mơ

https://tieulun.hopto.org

Nguyên tác của **EMILY BRONTE**
Bản dịch của **NHẤT - LINH**

(*tiếp theo*)

VI

HẠNH trở về để đưa đám và trở về với một người vợ khiến chúng tôi kinh ngạc, và người quanh vùng bàn tán. Bà vợ trẻ là ai, quê quán ở đâu, không bao giờ Hạnh cho chúng tôi hay. Chắc bà ta không có của hồi môn, không phải con nhà gia thế vì vậy Hạnh phải giấu sự ôn thú ấy không cho cha biết...

Sau ba năm vắng nhà, Hạnh thay đổi rất nhiều, người gầy đi kém hồng hào, lời nói và cách ăn mặc khác hẳn trước. Ngay hôm mới về, cậu ấy ra lệnh bắt bác Dọi và tôi từ nay phải ở luôn trong bếp và để cả phòng lớn cho cậu ấy dùng.

Còn mợ Hạnh tỏ ý thích muốn làm chị làm em với người trong

https://tieulun.hopto.org

họ chồng ; lúc đầu mợ ta truyện trò thân mật với Liên, hôn hít Liên, đi chơi khắp nơi với em chồng và mua cho rất nhiều quà bánh. Nhưng về sau sự thân yêu ấy nhạt dần và khi mợ ta trở nên cau có thì Hạnh trở thành độc đoán. Một vài câu mợ nói tỏ ý không ưa Hy cũng đủ làm nổi dậy trong lòng Hạnh tất cả mối thù hằn xưa. Hạnh bắt Hy sống với bọn tôi tớ, không cho đi học nữa, bắt làm lụng ở ngoài đồng và cũng làm vất vả như một tên thợ cầy.

Lúc đầu Hy cũng chịu đựng được sự khổ nhục ấy, vì Liên học được đến đâu thì lại dạy lại Hy, cùng Hy làm việc và chơi đùa ở ngoài đồng. Cả hai thực tình hứa hẹn với nhau sẽ cố trở thành thô bạo như lũ mán mọi ; Hạnh không để ý gì đến cách ăn ở của hai đứa trẻ và mọi việc chúng nó làm, miễn là ông không gặp mặt chúng. Hạnh cũng chẳng cần để ý tới xem chúng có đi lễ nhà thờ ngày chủ nhật không, nếu không có lời bác Dọi và ông mục sư trách móc về sự vắng mặt của Hy và Liên ; Hạnh bảo đem Hy đi đánh đòn và bắt Liên nhịn cơm trưa hay cơm chiều. Nhưng hai đứa không lấy gì làm thích hơn là cùng nhau chạy trốn vào rừng cỏ, từ sáng sớm và ở đấy suốt ngày ; sự trừng phạt chắc sẽ có nhưng chúng chỉ coi đó là một thứ đề đùa riễu. Ông mục sư muốn bắt Liên học thuộc lòng bao nhiêu chương sách đó là tùy ý ông, bác Dọi muốn cầm roi vụt Hy cho đến khi tê dại cả cánh tay, đó cũng là tùy ý bác ta ; hễ Hy và Liên gặp nhau là chúng quên hết mọi sự, nhất là khi chúng đã mưu mô được một cách trả thù ranh quái. Nhiều lần tôi đã phải khóc thầm thấy hai đứa trẻ ngày một trâng tráo quá, nhưng tôi không dám ngỏ một lời nào sợ mất hết đôi chút oai quyền còn lại đối với hai đứa trẻ thiếu thốn thương yêu ấy.

Một buổi chiều chủ nhật, chúng bị đuổi ra khỏi buồng vì làm rầm rĩ hay vì một lỗi nhỏ gì đấy. Khi đi gọi chúng về ăn cơm thì tìm hết nơi cũng không thấy chúng đâu cả. Sau cùng Hạnh cáu tiết ra lệnh đóng hết các cửa và cấm bất kỳ ai cho chúng vào nhà đêm nay. Mọi người đã đi ngủ. Riêng tôi, vì lo lắng không sao ngủ được, tôi mở cửa sổ, thò đầu ra ngoài nghe ngóng mặc dầu lúc đó trời mưa : nếu chúng về, tôi nhất quyết sẽ mở cửa cho chúng bất chấp cả lệnh cấm. Sau một lúc lâu có tiếng chân đi trên đường và có ánh sáng một ngọn đèn lấp loáng sau hàng rào ngắn. Tôi choàng khăn, chạy vội ra sợ chúng gõ cửa làm tỉnh giấc Hạnh. Chỉ có một mình Hy về, tôi giựt mình :

— Còn Liên đâu ? không xảy ra tai nạn gì chứ ?

— Ở Họa mi Trang ; còn tôi, tôi cũng ngủ lại đây, nếu họ có đôi chút lễ độ mời tôi ở lại.

— Thế cậu làm gì ở Họa mi Trang.

— Để tôi thay quần áo ướt rồi tôi sẽ kể hết, vú nghe.

Tôi bảo Hy cẩn thận đừng làm Hạnh thức giấc và trong lúc hắn thay quần áo Hy nói tiếp :

— Chúng tôi đi ra qua cửa buồng giặt, chạy chơi loăng quăng. Thấy có ánh sáng ở Hoa-mi-Trang, chúng tôi nẩy ra ý kiến đến xem hai đứa bé nhà họ Tôn chiều chủ nhật có ngồi ré trun ở một só không, trong khi bố mẹ ăn no, uống say

https://tieulun.hopto.org

cười hát cạnh lò sưởi ; hoặc xem chúng có bị bắt đọc sách thuyết giáo, bị một tên đầy tớ già giảng đạo hoặc bị phạt học thuộc lòng cả một cột tên trong thánh kinh nếu chúng trả lời sai.

— Chắc là không. Vì đó là những đứa trẻ ngoan ; người ta không bao giờ đối đãi chúng như đối đãi hai cô cậu xấu tính xấu nết nhà này.

— Thôi đi, vú. Đừng giảng đạo nữa. Láo, láo tuốt chúng tôi chạy một mạch từ Đỉnh Gió Hú đến Hoạ-mi-Trang... Liên bị tôi bỏ xa vì nó chạy chân không. Chúng tôi chui qua một lỗ hổng ở hàng rào, lần mò theo một con đường nhỏ, rồi leo lên một cái bồn hoa nhìn qua cửa sổ vào trong... thật là tuyệt : một gian buồng sang trọng có thảm đỏ, các bàn ghế đều phủ nhung đỏ, trần nhà trắng toát viền kim nhũ và ở ngay giữa trần các ngọn nến chiếu sáng long lanh một chùm mảnh thủy tinh treo bằng những sợi giây bạc. Ông bà Tôn không có đấy, chắc là hai đứa trẻ sung sướng như tiên. Chúng tôi thì tưởng mình đã lên tiên rồi ! Thế mà, vú có biết hai đứa bé ngoan của vú làm gì không ? Con Sa — nó độ mười một tuổi nghĩa là kém Liên một tuổi — con Sa nằm lăn xuống nền nhà, kêu la như có lũ quỷ cái đương tùng sẻo, thằng Kha thì ngồi ở cạnh lò sưởi khóc ri rỉ. Ở giữa bàn có một con chó con vừa kêu ăng ẳng vừa cựa quậy chân. Thấy đứa nọ đổ lỗi cho đứa kia, chúng tôi hiểu ngay là chúng đã suýt kéo đứt đôi con chó. Đấy vú xem chúng nó nghịch như thế đấy. Đánh nhau chí chết tranh nhau một con chó rồi sau lại hờn khóc vì cả hai đều không ai muốn lấy con chó nữa. Thấy hai đứa trẻ hư thân mất nết ấy, chúng tôi cười vỡ bụng; thực lũ đáng khinh. Vú xem, có bao giờ vú thấy tôi cỏ đòi một thứ gì mà Liên thích không, có bao giờ vú thấy hai chúng tôi một mình với nhau mà người thì khóc nức nở, người thì nằm lăn ra đất, mỗi người ở một phía buồng. Không thứ gì ở đời có thể khiến tôi đổi địa vị tôi ở đây lấy địa vị thằng Kha ở Hoạ - mi - Trang. Tôi không bao giờ làm thế cho dẫu người ta cho tôi ngay cái quyền ném lão già Dọi từ đỉnh nóc nhà cao nhất hoặc quét vôi tất cả cái nhà này bằng máu của thằng Hạnh.

* * *

Tôi ngắt lời :

— Câm mồm ngay ! Nhưng còn vì sao cậu về, để cô ấy lại đấy thì cậu chưa nói.

— Tôi đã bảo vú là chúng tôi cười nôn ruột. Hai đứa nhà họ Tôn nghe thấy, cùng một loạt chạy vụt ra cửa nhanh như tên. Yên lặng một lúc chúng cùng kêu « Mợ ơi mợ ! Cậu ơi ! Mợ ơi mợ vào mau. Cậu ơi ! » Chúng tôi lại đập thình thình để làm chúng sợ hơn ; sau nghe có tiếng người kéo then cổng chúng tôi thấy là nên chuồn ngay. Tôi cầm tay Liên, kéo đi, rồi bỗng nhiên Liên ngã xuống đất. Liên thầm thì bảo tôi : « Anh Hy, anh trốn đi, trốn đi ngay ! Em đã bị con chó chúng nó thả ra... » Con chó quỷ đã ngoạm vào mắt cá chân Liên, vú ạ. Liên không kêu một tiếng nào. Không nó không kêu, nó cho kêu là xấu hổ cho dẫu là bị một con bò hăng tiết húc sừng đưa cả người nó lên. Nhưng tôi, tôi kêu ầm ỹ, tôi nguyền rủa luôn miệng, rủa nhiều đủ để diệt trừ tất cả yêu quái ở trên đời. Vớ lấy một hòn đá, tôi nhét vào giữa hàm răng con chó rồi tôi ráng lấy hết sức ấn hòn đá vào trong cổ họng nó. Sau cùng

https://tieulun.hopto.org

một thằng đầy tớ chạy ra tay cầm một cái đèn lồng : « Mày cứ ngoạm chắc lấy » nhưng khi thấy chó mình cắn một cô gái bé, hắn đổi giọng và bảo chó nhả ra. Hắn đỡ Liên dậy, Liên tỏ vẻ khó chịu nhưng tôi chắc thế không phải vì sợ mà vì đau. Hắn mang Liên vào trong nhà. Ông Tôn đứng ở cửa hỏi vào :

« — Nó bắt được cái gì ?

« — Thưa cậu nó bắt được một con bé.

« Người đầy tớ trả lời như vậy « rồi giơ quả đấm vào mặt tôi, hắn « tiếp thêm :

« — Còn thằng này có vẻ là một tên bịp dẫn đường. Chắc là bọn cướp định cho hai đứa này trèo qua cửa sổ rồi mở cửa cho bọn cướp vào giết sạch cả nhà. Ông Tôn, xin ông đừng rời cây súng ra.

« Ông Tôn nói :

« — Bọn bợm này biết hôm nay là ngày thu tiền nhà, chúng định làm một mẻ.

« Rồi ông quay lại phía bà Tôn :

— « Này mình xem, nhưng đừng sợ, nó chỉ là một đứa bé, nhưng trông gian ra mặt.

« Ông Tôn đẩy tôi ra đứng dưới ánh đèn sáng treo trên trần. Bà Tôn lấy kính đeo rồi giơ hai tay lên tỏ vẻ ghê tởm. Hai đứa trẻ rút rát cũng mon mon lại gần. Con Sa nói : Người gì mà ghê thế này. Nhốt nó xuống hầm rượu, cậu ạ. Nó giống như hệt đứa con trai con mụ thầy số nó ăn cắp con chim da-da nuôi của con.

« Trong lúc họ ngắm xét tôi thì Liên vào ; nghe thấy mấy câu nói sau cùng nó bật lên cười. Thằng Kha sau khi nhìn Liên soi mói, nhận ra ngay, và nói tiếng rất nhỏ với bà Tôn :

— « Liên đấy, mợ ạ. Liên ấy mà. Mợ xem con vện nó cắn... chân ra bao nhiêu là máu.

« Bà Tôn cất tiếng nói to :

— « Yên Liên à ? Sao lại lạ lùng thế ! Con Liên đi cò bơ cò bất với một thằng vô loài. Ử mà thật, nó ăn mặc tang phục, đích Liên rồi,.. khổ con bé có thề quẻ suốt đời.

« Ông Tôn quay về phía Liên, kêu lên :

— « Cậu Hạnh không săn sóc gì đến em gái cả. Tôi thấy ông mục sư nói, cậu Hạnh để em gái sao lãng cả việc lễ bái. Thế còn thằng bé kia, ở đâu ra ? À, à, thôi đích là thằng con nuôi mà ông Yên đã nhặt được hồi ông đi Li-vơ-pun, một thằng nhãi ranh hoặc một đứa ở I-pha-nho hay ở Mỹ lạc loài đến.

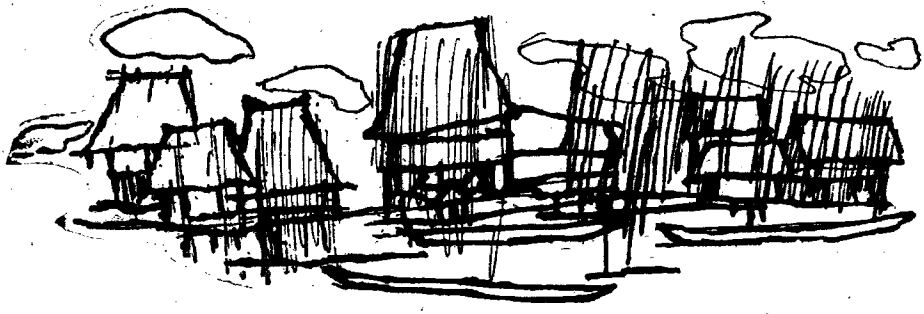
« Bà Tôn điểm thêm :

— « Dầu sao cũng là một đứa trẻ hung tợn, không đáng được ở trong một gia đình lương thiện. Ông có để ý đến cách nó ăn nói không. Thế mà mình để các con mình nghe nó nói, có chết người không ?

« Tôi lại bắt đầu rủa, vú ạ. Vú đừng giận nhé ! Lão đầy tớ được lệnh tống cổ tôi ra ngoài. Tôi kháng cự, không muốn ra đi, một mình và Liên ở lại đó. Lão kéo tôi ra vườn, bảo tôi cầm cây đèn lồng, ra lệnh bảo tôi đi rồi đóng cửa lại. Nhưng màn treo vẫn còn hé mở, tôi đứng nhìn vào ; nếu Liên muốn về mà bọn họ không cho về, tôi sẽ đập tan cửa kính ra làm trăm nghìn mảnh. Liên ngồi yên ở ghế đệm dài. Bà Tôn vừa lắc đầu vừa nói những câu mà tôi đoán chắc là những câu nửa khuyên nửa cự gì đó. Liên là con cái nhà gia thế cho nên bọn họ đối đãi với Liên khác hẳn với tôi. Người hầu gái đem vào một thau nước nóng và rửa chân cho Liên.

(còn tiếp)

https://tieulun.hopto.org

một mái nhà tranh

Mến tặng K.C. (vai Mỹ-Liên trong kịch « Trà-hoa-Nữ »)

Một mái nhà tranh, hai trái tim !
Giữa thời nguyên-tử dễ đâu tìm ?
Ôi, em lãng-mạn, chung tình quá !
Nghe nói mà thương, em hỡi em !

« Xa thiệt là xa » ! em quyết đi,
Phồn-hoa lánh bỏ, chẳng màng chi !
Khi yêu, nào quản điều hơn thiệt,
Cho hết, riêng em có được gì !

Ta tặng em yêu một mái tranh,
Để em xây ấm mộng chung tình.
Nhẹ-nhàng em nhé ! Nâng-niu nhé !
Ong bướm qua hoài, hoa vẫn trinh.

(9-4-60)

BÀNG-BÁ-LÂN

https://tieulun.hopto.org

Vợ chồng trẻ

TRUYỆN NGẮN ĐĂNG BỐN KỲ

Phóng tác của PHẠM-LỆ-OANH

(tiếp theo và hết)

— Hỏng, hỏng ! sao nàng lại biết tôi ở đây ? (chàng vỗ lên trán mấy cái) À thôi, đúng rồi ! ban nãy tôi thấy một người con gái đi vào phòng điện-thoại, trông mặt quen lắm, bây giờ nghĩ lại mới nhớ ra là Thu-Hằng. Nàng trông thấy tôi, nên gọi điện-thoại nhờ người báo tin cho Hiền. Phải, phải ,đúng rồi ! (Tấn dậm chân xuống đất).

— Bây giờ không phải là lúc tìm hiểu xem ai báo tin cho chị ấy biết. Trước hết ta phải tìm cách đối phó thế nào chứ ? Anh có thể ra mắt nàng được không ?

— Không được, không được ! (Tấn lắc đầu lia lịa) gặp nàng bấy giờ thì chết ! Tôi lại không muốn ly-dị.

Thế thì làm thế nào ? chẳng lẽ cứ trốn mãi ở trong chuồng tiêu không ra nữa à ?

Tấn lo quá, mồ hội nhỏ ra từng giọt, mất hết cả chủ ý. Chung còn có vẻ bình-tĩnh hơn :

— Tôi nghĩ được cách này, không biết có ổn không ?

— Cách gì ? Nói đi, mau lên !

— Điệu-hổ ly-sơn !

— Làm thế nào mà điệu được ? (Tấn nói như người mếu)

— Tôi với anh, vóc người bằng nhau, quần áo cũng đồng màu, có thể nhá nhem trà trộn được. Chờ lát nữa, khi âm nhạc nổi lên, ánh đèn mập mờ, tôi sẽ đi nép vào một người bồi bàn, qua chỗ chị

https://tieulun.hopto.org

ấy ngồi, cố ý làm lộ hình tích để chị ấy tưởng là anh. Ra tới cửa tôi nhẩy lên taxi, dử cho chị ấy đuổi theo, anh nhân dịp cáo bệnh với Kiều-Lệ rồi chuồn ngay đi. Chị ấy có đuổi kịp tôi hay không mặc kệ, lúc biết ra thì anh đã về tới nhà rồi. Có hỏi cứ chối bay chối biến đi, không bắt được quả tang, làm gì nhau tốt ;

— Hay, hay lắm ! kế ấy hay ! (Tấn đã không có chủ ý, thì bất cứ chủ-ý nào mà chẳng cho là hay) Nhưng nếu anh có nhẩy taxi thì nhớ đi về phía tây.

— Sao vậy ?

— Nhà tôi ở phía đông, nếu nàng đuổi theo anh, biết là lầm, quay trở lại thì thế nào cũng chạm trán với tôi mất.

— Ừ được, thôi cứ thế mà làm sẵn sàng nhé ! Tôi chờ có dịp là đi ngay, thấy chị ấy ra khỏi, anh phải cáo bệnh với Kiều Lệ rồi liệu mà chuồn cho nhanh !

— O.K.

Hai người đứng trong nhìn ra, thấy Hiền đã ngồi bên cạnh một người đàn ông và một người đàn bà. Tấn nhìn kỹ người đàn quả nhiên là Thu-Hằng. Chàng giận lắm, nghiến răng ken két.

Đợi một lúc không lâu, tiếng âm nhạc bắt đầu nổi lên ánh đèn tối lại. Chung níu lấy một người bồi bàn vừa đi ngang qua mặt :

— Xin lỗi anh nhé ! Vợ tôi đến tìm tôi. anh làm ơn che cho tôi ra khỏi đây.

Tên hầu bàn nhường như đã quen với những việc như thế lắm, nên vui lòng che cho Chung đi. Khi qua chỗ Hiền ngồi, chàng giả vờ sô mạnh vào cái ghế không gần đấy để cho Hiền chú-ý, quả nhiên nàng tưởng Tấn thực, lập tức đứng lên đi theo. Tấn đứng trong trông thấy rõ ràng, liền làm bộ đau đớn, tập tễnh đi về chỗ ngồi.

Kể ra, kế sách của họ cũng hay lắm, nhưng người tính không bằng trời tính. Chung vừa ra tới cửa thì vừa hay một đôi trai gái dìu nhau bước xuống, thực là một cơ hội hản hữu. Chung mừng lắm rảo bước chạy ra, định trèo lên xe, bất đồ quá hấp tấp va ngay phải người đàn ông một cái thực mạnh, tức thì bị gã túm chặt lấy vạt áo.

— Xin lỗi ! xin lỗi !

Chung giằng áo định chạy, nhưng gã đàn ông cứ nắm chặt lấy nhất định không buông, mồn lẻ nhẻ :

— À anh này to gan nhỉ ! sao anh dám chạm vào tôi ? Anh phải uống với tôi ba trăm chén rượu, tôi mới để cho anh đi !

— Lần sau, lần sau tôi sẽ uống với anh ba ngàn chén ! (Chung cuống quít nói liền cho xong chuyện).

— Ba ngàn chén à ? ừ được ! ba ngàn chén thì ba ngàn chén ! Nào đi ngay bây giờ đi ! (Miệng nói tay gã vẫn khư khư nắm chặt lấy áo Chung).

Người thiếu-phụ cùng đi với gã cũng hết sức can ngăn, tiếc thay không kịp nữa, Hiền đã theo ra đến nơi. Vừa trông thấy Chung lập tức nàng hiểu ngay là họ dùng kế điệu-hổ ly-sơn để đánh lừa nàng. Nàng lại lẳng lặng quay về chỗ cũ, quả nhiên thấy Tấn vẫn ngồi bên cạnh Kiều-Lệ, nàng tức phát run lên.

Tấn đang nhăn nhó nói với Kiều-Lệ :

— Chân tôi bị thủng mất một miếng lớn, máu ra nhiều lắm, trông thấy cả xương.

— Chết chửa. Thực thế à ! (Kiều-

https://tieulun.hopto.org

Lệ kinh ngạc) Xin lỗi anh nhé ! chắc anh đau lắm phải không ?

— Vâng đau lắm ! đau lắm !! Tôi phải về ngay buộc thuốc mới được, để lâu quá sợ đến phải tiếp máu mất !

— Không, anh về thì tối ở đây một mình à ?

Thốt nhiên phía sau có tiếng nói :

— Không sao, để tôi tiếp cô.

Hai người cùng ngoảnh lại. Hiền đã đứng đấy từ lúc nào, Tấn choáng người lên như bị điện giật, lúng túng đứng dậy, cố làm ra vẻ bình tĩnh :

— Sao em lại đến đây ?

— Chị Thu-Hằng mời tôi đến. Có gì phiền cho anh không !

— Không, không, mời em ngồi để anh giới thiệu : đây là cô Kiều-Lệ, con gái ông quản-lý sở anh, đây là Hiền, vợ tôi.

Hiền ngồi xuống, Kiều-Lệ lại nói tiếp :

— Anh ấy lại dậy học, nhưng tôi quên chưa mua sách, nên rủ anh lại đây ngồi chơi một lát, chị không phiền lòng chứ ?

— Dạ, không sao ạ ! (Hiền cố nén giận, gượng cười trả lời).

Chung bị anh chàng say rượu phá hỏng mưu-kế, lại thấy Hiền quay vào, sợ xảy ra chuyện lôi thôi, nên cũng vội vàng đến ngay chỗ Tấn ngồi.

— Anh cũng đến đây à ? (Kiều-Lệ đang áy náy chưa biết xử trí thế nào, nên trông thấy Chung, nàng rất mừng) Lại đây anh, ta cùng nói chuyện cho vui.

Chung ngồi xuống, làm bộ tự nhiên :

— À lại có cả chị Tấn ở đây, vui quá nhỉ !

— Vâng. (Hiền mím chặt môi lại) anh uống rượu xong rồi chứ ?

— Đâu có ? (Chung ngạc nhiên) Tôi có uống rượu bao giờ đâu ?

— Vừa rồi tôi nghe có người thách anh uống ba trăm chén cơ mà.

— À... (Chung ấp úng) đấy là là... cái thằng say rượu ở đâu không biết.

Tấn đã biết tính Hiền, nàng đang cố nén để cơn giận khỏi bùng lên, nếu chậm lúc nữa, nàng, không nén nổi thì nguy to. Chàng đương tính kế rút lui, thì Hiền cũng vừa thoáng ngửi thấy mùi thơm từ áo Kiều-Lệ đưa ra, giống hệt mùi nước hoa ở áo Tấn hôm qua, bất giác như lửa đổ dầu thêm.

— Cô Kiều-Lệ ạ, hình như nhà cô có con chó Nhật-Bản đẹp lắm phải không ?

— Dạ, không có, (Kiều-Lệ ngơ ngác không hiểu Hiền có dụng ý gì) tôi rất ghét mèo và chó.

Hiền đưa mắt nhìn Tấn, làm cho chàng lạnh toát cả xương sống, chàng nghĩ bụng : « Thôi khôn hồn thì chuồn đi Tấn ơi ! » rồi quay lại nói với Chung :

— Anh ở đây tiếp cô Kiều-Lệ nhé ! Tôi trong người không được khỏe xin cho cáo trước.

Nói xong đứng lên, Hiền cũng đứng lên, Kiều-Lệ thấy tình hình như vậy cũng không giữ nữa. Tấn sợ Chung không có tiền, liền cầm món tiền ban nãy dúi vào tay Chung rồi cùng Hiền quay ra.

Đi đường, không ai nói với ai câu nào, về đến nhà mỗi người ngồi một ghế sa-lông. Hiền giận lắm, nhưng không biết nói câu gì trước, Tấn cũng băn khoăn tìm cách che đậy lỗi mình. Yên lặng một lúc lâu, Hiền không nhịn được nữa, mới lên tiếng :

https://tieulun.hopto.org

— À thì ra cô học trò của anh đẹp thế đấy, hèn nào anh chịu khó đi dạy học thế!

— Không phải vì cô ta đẹp mà anh đến dạy học đâu. Ông quản lý mời anh dậy, anh từ chối không tiện. Vả lại anh cũng cần phải kiếm thêm tiền cho đủ chi dùng.

— Thế tại sao anh không nói rõ là cô ấy lớn hay bé ? Tôi vẫn tưởng cô ta là một đứa trẻ độ lên bầy lên tám thôi.

— Lên bầy lên tám với ngoài hai mươi tuổi thì có khác gì đâu ? Việc của anh chỉ là dạy học...

Hiền trừng mắt :

— Không có gì khác ? Nếu là một đứa trẻ bầy tám tuổi thì có thể đi đến tiệm nhầy với anh được không ?

Tấn không trả lời được, ngập ngừng mãi mới nói :

— Đó cũng chỉ là một sự ngẫu nhiên.

— Ngẫu nhiên ? Thế còn cái mùi nước hoa của con chó Nhật cũng là một sự ngẫu nhiên đấy hử ?

Tấn ấp úng :

— Đấy là... là... có lẽ là... tại... tại cái ghế sa-lông nhà cô ta có cái mùi nước hoa ấy. Vì sợ em nghi ngờ, nên anh mới nói là của con chó Nhật bản.

— Hừ, giá anh bảo là của con mèo Xiêm thì đúng hơn là chó Nhật ! Anh đã yêu nó thì còn cần gì tôi nữa ! (Hiền càng nói, giọng càng gay gắt)

— Em đừng có « hàm huyết phún nhân » Anh có nói anh yêu cô ấy bao giờ ?

— Việc gì phải nói : sự thực đã rành rành ra đấy, còn phải nói gì nữa ? Nếu không thì tại sao mùi nước hoa của cô ta lại bám vào áo anh được ?

— Anh đã giải thích rõ ràng cho em nghe, mà em vẫn không tin thì anh biết làm thế nào được ?

— Không tin thì cố nhiên là không tin ! chỉ trừ phi từ nay trở đi anh không giáp mặt nó nữa ?

— Không giáp mặt cô ấy nữa thì làm thế nào ? Lại còn số tiền lương ba ngàn, bỏ à ?

— Tại sao anh không nói với ông ta là buổi tối anh không có thì giờ dạy học, có được không ? Không lẽ ông ấy cách chức anh đi hay sao ? Còn số tiền lương, mọi khi không có nó, tôi với anh đã chết đâu !

Tấn ngẫm nghĩ một lát, rồi quả quyết :

— Anh không thể làm thế được !

— À được ! ngày mai nếu anh còn đến đấy nữa, thì đừng nhìn mặt tôi !

Nàng chạy nhanh vào phòng ngủ, đóng cửa đánh rầm một tiếng, rồi khoá luôn lại. Tấn chạy theo không kịp, chàng cố đẩy cánh cửa nhưng không chuyển, định lấy búa phá cửa, lại sợ kinh động hàng xóm, đành hậm hực cuộn tròn mình nằm trên ghế sa-lông.

Hôm sau, tuy Hiền không thèm hỏi han gì đến Tấn, nhưng nàng vẫn cứ đúng lệ làm món ăn sáng cho Tấn như thường lệ. Tấn ngủ một đêm trên ghế sa-lông, vừa bị muỗi cắn, vừa phải nằm co quắp, trong bụng ấm ức, nên bỏ quà sáng không ăn, cứ thế đi làm.

Buổi trưa buổi tối Tấn vẫn phải ăn cơm của vợ thôi. Chín giờ, chàng lại thay mặc quần áo đi dạy học.

— Anh vẫn đi dạy học phải không ? (Hiền vừa lườm vừa hỏi)

https://tieulun.hopto.org

- Cố-nhiên ! sao lại không đi ? Không đi thì trả lời người ta làm sao ?

— Được ! (Hiền nghiến răng lại) Anh cứ đi lại, từ sau đừng nhìn mặt tôi nữa !

Tấn chẳng nói chẳng rằng đi thẳng ra cửa.

Đến nhà Kiều-Lệ, thấy nàng đang ngồi xem sách trên ghế sa-lông.

— Mời anh ngồi, xin lỗi anh nhé ? Câu chuyện hôm qua làm cho vợ chồng anh cãi nhau phải không ? (Kiều-Lệ chăm chú nhìn vào mặt Tấn, đoán là chàng đương có chuyện bực mình).

— Tính « en » vẫn trẻ con như thế ! không có gì đâu.

— Những sự giao tế phổ thông như vậy, mà chị ấy cũng không chịu lượng thứ ! Kể ra cũng quá hẹp hòi.

— Tính « en » bao giờ chả thế.

— Người tâm tính nhỏ nhen quá, làm sao có thể chung sống với nhau mãi mãi được ? (Kiều-Lệ châm một điếu thuốc hút, ung dung nói tiếp :) Chồng tôi trước cũng nhỏ nhen thế đấy, vì thế tôi mới ly hôn với hắn.

Ly-hôn ! câu đó thực ra ngoài ý nghĩ của Tấn, chàng chưa bao giờ nghĩ đến sự ly-hôn với Hiền.

— Vợ chồng nếu đối với nhau không tốt thì thà rằng ly-dị còn hơn ! (nàng vẫn giữ vẻ mặt bình tĩnh) Ly-dị không phải là xấu, chia rẽ một cặp vợ chồng trái duyên ra, để tác-thành nên một đôi giai-ngẫu khác, có phải là hay hơn không ? Một người tài hoa như anh, ly-dị rồi, lại lo không có người lấy hay sao ?

— Tấn ! (giọng nàng tự nhiên trở nên thân mật) tôi bảo anh là một người tài hoa, không phải trước mặt anh tôi nói nịnh đâu, ba tôi vẫn khen anh là người tốt, siêng năng công việc, không có nhiều thị hiếu, tính tình thành thực, nếu không quí anh, thì sao ông lại bằng lòng cho anh dạy tôi học ? Anh mà được lòng ông, thì lo gì không có tiền đồ ? Anh thử nghĩ xem... (câu này nàng nói thực nhỏ) chắc anh cũng biết là tôi rất mến anh !

Đôi mắt long lanh sáng ngời của nàng ngước lên nhìn Tấn, mặt Tấn tự nhiên thấy nóng bừng, nhưng chàng vừa chợt nhớ tới Hiền, vội nói lảng :

— À, cô mua sách rồi phải không ? cho tôi xem qua một chút. Ta có thể bắt đầu học ngay bây giờ.

Kiều-Lệ so vai cười, hình như nàng cũng không cần Tấn giải quyết vấn đề đó ngay lập tức, nàng đứng lên cầm mấy cuốn sách trao cho Tấn.

— Hôm nay cô hãy học sử ký trước.

— Không, (nàng uể oải ngả lưng vào thành ghế) hôm nay tôi không có bụng dạ nào nghĩ đến chuyện học. Nói chuyện đủ rồi.

— Thế để tôi dạy cô đánh cờ vậy. (Tấn tỏ vẻ cao hứng).

— Không, cờ với chẳng cờ ! ai học làm gì cái trò ma ấy ! (nàng đứng lên) để tôi đi pha cà-phê cho anh.

Tấn lại nghĩ đến Hiền, Hiền tuy hay gây sự, hay hờn dỗi, nhưng ít nhất nàng còn chịu khó ngồi tiếp cờ chàng.

— Anh đã đọc Hồng-lâu-mộng chưa ? Tôi chưa đọc bao giờ, nhưng nghe người ta nói thì hình như Lâm-Đại-Ngọc vì cớ Giả-Bảo-Ngọc lấy Tiết-Bảo-Thoa nên uất ức mà

https://tieulun.hopto.org

chết phải không ? (nàng vừa quấy cà-phê vừa hỏi).

— Vậng đúng thế.

— Nếu thế thì Lâm-Đại-Ngọc hèn quá ! Đại phạm trong tình nam nữ, hễ đối phương phụ bạc thì nên quên phắt ngay họ đi, việc gì đến nỗi phải hy sinh thân mình như vậy ?

— Cái đó là do ở tình yêu.

— Hừ ! (Kiều-Lệ bĩu môi) người ta đã hết yêu mình thì thôi, mình còn yêu cái khỉ gì nữa ?

Tấn không trả lời được, dù sao thì câu nói của nàng cũng có đúng một phần nào.

Kiều-Lệ bưng cà-phê lại. Uống hết ly cà-phê, chàng lại nhớ đến Hiền, Kiều-Lệ giữ thế nào, chàng cũng cố đòi về cho bằng được.

Về tới nhà, chàng đẩy cửa bước vào, trong nhà im vắng. không một tiếng động. Tấn vào phòng ngủ, xuống bếp, không thấy Hiền đâu cả, đó thực là một sự lạ, xưa nay chưa có bao giờ Tấn biết ngoài Thu - Hằng ra, nàng không có bạn nào khác nữa, mà Thu-Hằng thì từ ngày có vị hôn-phu về, nàng rất ít đến chơi, vậy thì nàng đi đâu ?

Tấn chợt nhớ đến câu nói của Hiền : « nếu anh cứ đi thì đừng nhìn mặt tôi nữa ». Bất giác chàng sợ cuống lên, vội chạy ra tìm chai dầu nóng, chai dầu vẫn y nguyên chỗ cũ. Tấn hơi thấy yên tâm. Bỗng chàng lại nghĩ : nếu nàng muốn tự tử thì thiếu gì cách ? Có lẽ không nhẩy xuống sông, hoặc đâm đầu vào đường xe lửa được ư ? ý nghĩ ấy lại làm cho chàng sợ toát mồ hôi ra. Chàng đi vào buồng, rồi lại ra nhà ngoài, đầu óc hoang mang bất định. Xưa nay chàng không bao giờ hỏi Hiền về số nhà Thu-Hằng, tuy đã có một lần chàng đến chơi, nhưng không chú ý nên lại quên mất, bây giờ làm thế nào để đến đấy tìm Hiền được ? Trong nhà mọi vật vẫn y nguyên, nàng không mang gì đi cả, điều đó đủ chứng tỏ là nàng chưa hề ra khỏi nhà, thế thì nàng đâu ? Tấn vò đầu bứt tóc, ngồi thừ ra nghĩ ngợi ; Hiền đã chịu cực khổ vì mình rất nhiều, vậy mà mình chỉ đem những sự chẳng ra gì đối lại với nàng, nếu nàng có bề nào, thì mình sẽ mang một mối hận suốt đời. Tấn càng nghĩ càng thấy mình có lỗi, chàng nắm chặt tay đấm xuống bàn đánh thình một tiếng :

— Nếu nàng chết thì ta cũng tự tử nốt !

Tấn lại ném mình xuống ghế, khoanh hai tay lại, ôm lấy đầu. Thời gian đi chậm một cách đáng sợ, tuy nhiên nó cũng vẫn trôi qua. Một giờ đêm rồi mà chưa thấy bóng dáng Hiền, chàng không sao ngồi yên ở nhà được nữa, bèn mở cửa ra đường đứng đợi, mấy ngọn đèn điện ngoài đường lạnh lùng tỏa ra những ánh sáng yếu ớt lờ mờ. Tấn đi tới đầu phố lại quay trở lại, không biết bao nhiêu lượt. Chàng không có đồng hồ nên không biết lúc ấy đã mấy giờ, và mình đợi như thế đã mất bao nhiêu thời khắc. Thỉnh thoảng một chiếc xe chở khách chơi đêm vù vù lướt qua mặt chàng, đem theo những tâm hồn sung sướng thỏa mãn về gia đình êm ấm của họ, chỉ còn lại một mình chàng, ngẩn ngơ bên đường như người loạn óc, chốc chốc lại thở dài sườn sượt. Nếu đêm nay mà nàng không về, thì chàng cũng nhất quyết đứng đây, chờ đến sáng vào báo quận Cảnh Sát.

Đi mãi, hai ống chân đã mỏi rồi,

https://tieulun.hopto.org

chàng mới đứng tựa vào cây cột đèn góc phố, chú ý nhìn những chiếc xe hơi qua lại, lại trải qua không biết bao lâu nữa, chợt chàng trông thấy một chiếc xe Huê-kỳ lộng lẫy từ phía sau vùn vụt đi lại, rẽ ngang trước mặt chàng, trong xe có một người đàn ông và một người đàn bà, người đàn bà trông từa tựa như Hiền, Chàng vội rảo bước đi theo xa xa trông thấy xe đậu ngay trước cửa nhà mình, người đàn bà mở cửa xe bước xuống, đích thị là Hiền. nàng mặc bộ áo mầu hoa cà, đúng là bộ áo mà nàng đã mặc hôm đi với Tấn tới tiệm cầm đồ, lại cả đôi giầy mầu cà phê sữa nữa, chính là nàng, không còn lầm được nữa. Đêm hôm khuya khoắt thế này, mà nàng đi đâu với một người đàn ông lạ mặt? Nghĩ thế, bao nhiêu sự lo lắng hối hận ban nãy, phút chốc đã biến thành ngọn lửa căm hờn. Chàng đi như người chạy, ba bước đổ dồn lại một, định nhìn rõ mặt người đàn ông lạ kia là ai, nhưng chậm quá, chàng vừa tới nơi, thì chiếc xe cũng vừa dồ máy lao vụt đi mất dạng. Tấn đẩy cánh cổng hầm hầm bước vào, Hiền đang mở cửa, Tấn quát thực to :

— Đi đâu mà giờ này mới về ?

Hiền vẫn không đáp. Tấn nhìn đồng hồ thấy kim chỉ ba giờ rưỡi, chàng càng như lửa đổ dầu thêm :

— Cô thử nhìn xem bây giờ là mấy giờ ? Đàn bà con gái được quyền đi chơi thế hả ? Tưởng không dám nói mà xong à ?

— Không dám nói ! (nàng ném cái ví lên mặt bàn, ngồi xuống ghế, cất cao giọng :) Làm sao mà không dám nói ? Anh đi đâu tôi không thể can thiệp được, thì tại sao anh lại có quyền can thiệp được tôi ?

— Tôi là chồng cô, tại sao tôi không có quyền ?

— Thế thì tôi là vợ anh, sao tôi lại không có thể can thiệp được công việc của anh ? (Hiền nói rất nhẹ nhàng)

— Tôi phải đi làm để kiếm thêm tiền chứ có đi chơi đâu mà cô can thiệp ?

— Nhà này là của chung của cả hai người, trong số đó nếu có một người phản đối việc gì có ảnh hưởng đến hạnh phúc gia đình thì người kia không thể cứ cương-quyết làm theo ý mình ! Anh không để tôi can thiệp được anh, thì tôi cũng không để anh can thiệp được tôi.

— Thôi không nói chuyện ấy nữa ! (Tấn đuối lý đánh trống lảng) cô phải nói cho tôi biết. Vừa rồi cô đi đâu ? Cái thằng đưa cô về đây là ai ?

— Tại sao tôi lại phải nói ? Anh có chó Nhật dễ tôi không có mèo xiêm hả ?

— Cô có nói hay không ? (Tấn gào lên)

— Không nói thì anh làm gì ? (Hiền vẫn điềm tĩnh)

— Không nói thì ly-dị !

— Ly-dị ? (Hiền ngồi thẳng người lên)

— Ly-dị ! (Tấn nhắc lại) giỏi thực ! Bắt đầu từ mười giờ tới bây giờ, trong năm tiếng rưỡi đồng hồ ấy, cô đi đâu ? Một thời gian dài như thế, thì việc khốn nào mà chả làm được !

— Hừ ! « Hiền cũng nổi giận) Anh đừng có ngậm máu phun người ! Anh không được nói nhục đến tôi !

— Cô đã làm những việc khốn nạn, lại cấm người ta không được nói à ?

https://tieulun.hopto.org

— Anh có chứng cớ gì là tôi làm những việc khốn nạn không?

— Cô không nói rõ được là cô đi đâu, tức là cô đã làm những việc ám muội, không ra gì? Vì thế tôi phải ly-dị!

— À được! (Hiền lạnh lùng đáp) Từ ngày lấy nhau, không biết chúng mình đã cãi nhau đến mấy trăm lần rồi, mà chưa bao giờ nghe anh nói đến ly-dị, bây giờ vừa mở mồm ra là đòi ly dị. Tôi hiểu, tôi hiểu lắm! (nàng gật gù, đau đớn nói tiếp :) Anh đã tìm được duyên mới : con gái ông quản lý, vừa đẹp vừa có địa vị, lại được ông quản lý che chở nâng đỡ cho anh! Tốt lắm, không sao! Ly-dị thì ly-dị, tôi không làm trở ngại việc tốt của anh đâu?

— Hừ, tự mình có tội lại đổ cho người ta tìm được duyên mới! còn ra nghĩa lý gì nữa!

— Anh tìm được duyên mới, nên mới gắp lửa bỏ tay người, thế là có nghĩa lý phải không? (Hiền đứng phắt dậy) quân tử tuyệt giao không nói những câu thâm độc. Không phải [nhiều lời, ly-dị thì ly-dị! Tôi biết rõ anh lắm rồi!

Nàng nói xong, bỏ vào trong nhà thu xếp quần áo, chàng ngồi ngây người trên ghế sa lông. Trong nhà yên lặng như tờ, chỉ còn nghe tiếng thu dọn đồ đạc của Hiền.

Gian phòng tự nhiên trở nên trống trải lạnh lẽo, nghe những tiếng lịch kịch phát ra bởi sự dọn dẹp của nàng. Tấn bỗng cảm thấy cái tư vị khó tả. Ngồi một lúc khá lâu, tâm trí chàng trở nên bình tĩnh, chàng bắt đầu nghi ngờ cử chỉ của mình đối với nàng vừa rồi là không phải. Lúc ấy trời vừa tang tảng, ánh sáng ngọn đèn trong phòng đã loãng dần, thỉnh thoảng một luồng gió mát từ ngoài cửa sổ lùa vào, trí não chàng tuy sáng suốt, nhưng ruột gan chàng vẫn rối bời bời. Trong tòa nhà rộng lớn đã dần dần có tiếng người, sự huyên-náo đã bắt đầu trở lại. Chàng như người vừa từ thế giới nào trở về, còn đương hoang mang chưa nhận rõ phương hướng, thì Hiền đã thu thập xong, tay chỉ cầm chiếc va-ly nhỏ bước ra nói với chàng ;

— Tôi đi đây, những cái gì của tôi, tôi đã thu dọn cả rồi, lát nữa Thu-Hằng sẽ đến lấy hộ tôi. Tôi chỉ đem đi một chục bạc tiền xe thôi, còn mấy trăm, tôi để trong cái tủ nhỏ đầu giường. Đợi tôi tìm xong luật-sư sẽ bảo anh đi làm các giấy tờ cũng không muộn. Chúc anh thành công trên con đường tình ái.

Nói xong Hiền đi ra mở cửa, rồi lại quay lại gật đầu chào Tấn :

— Thôi chào anh!

Điệu chào của nàng nhắc cho chàng liên tưởng tới lúc chàng đứng trong tiệm cầm đồ ; hôm ấy nàng cũng mặc bộ áo này, và cũng nhìn chàng gật đầu như thế, chàng mới chạy bổ ra thì vấp phải Chung. Mỗi lần nhớ tới cảnh tượng ấy, Tấn lại áy náy thương vợ đã vì mình mà chịu cực, bây giờ chàng đang tâm cư xử với vợ như vậy, thực là đồ bội bạc! Chàng lại liếc nhìn những đồ đạc trần thiết trong phòng không cái gì là không do bàn tay nàng xếp đặt ; cái bộ quân cờ thiếu mất một tướng, với cỗ bài vẫn dùng để quyết đoán trái phải mỗi khi hai người bất đồng ý kiến với nhau, vẫn nằm im lìm một chỗ, hết thảy mọi vật mọi nơi đều tử khí nặng nề như không còn chút gì là sinh khí, nàng đã đem theo tất cả những cái gì gọi là vui tươi, êm ấm ngọt ngào, cái gia đình này

https://tieulun.hopto.org

nay chỉ còn là một cái xác. Lúc ấy chàng mới nhận thấy cái địa vị trọng yếu của nàng trong gia đình. Nhà này không thể thiếu nàng được, mà chàng thì lại càng không thể thiếu nàng được lắm.

Tấn như người điên chạy theo ra cửa, xa trông thấy nàng vẫn đứng đợi xe ở bên đường, đang giơ tay toan vẫy một cái tắc-xi, chàng hốt hoảng gọi rầm lên, Hiền giật mình quay lại, lạnh lùng hỏi :

— Anh gọi tôi làm gì ?

Chàng muốn bảo nàng quay về nhưng ngượng ngùng không biết nói thế nào. chợt nghĩ ra một kế :

— Sao lại đem cả cái vé cầm đồ của tôi đi ?

— Tôi đem đi làm gì ? Tất cả mấy trăm bạc với cái vé cầm đồ đều để ở trong cái tủ con ấy.

— Tôi đã tìm rồi không có.

— Sao lại không có, rõ ràng tôi vừa để đấy thôi.

— Không có là không có, thử vào tìm lại xem.

Hiền vô tình không biết kế lừa, hầm hầm quay trở lại, Tấn cũng theo vào, khóa chặt cửa lại, bỏ chìa khóa vào túi áo. Lúc ấy Hiền mới biết là bị lừa, bất giác nổi giận :

— Anh làm thế là nghĩa gì ?

— Tôi thấy cô thiếu lễ-độ, nên bảo cô quay lại ! (Tấn làm bộ giận dữ).

— Thế nào là thiếu lễ-độ ?

— Đại-phàm cặp vợ chồng nào nào sắp sửa ly-hôn, lúc chia tay nhau phải cử hành một cái hôn cuối cùng, cô có hiểu cái luật ấy không ?

Hiền lườm :

— Đồ chết dẫm ! làm gì có cái luật ấy !

— Trước kia cô đã ly-hôn rồi à ?

— Anh đừng có nói láo !

— Không ly-hôn rồi, sao cô lại biết là không hề có cái luật ấy ?

— Đã bảo không có là không có ! Tôi không nói chuyện bài bây với anh !

— Ai không có mặc kệ người ta riêng tôi, tôi cần phải có !

Hiền không thèm đáp, quay lưng đi ra, Tấn kéo lại, rồi bất thình lình ôm ghì lấy Hiền, hôn lấy hôn để vào hai bên má. Hiền buông rơi chiếc va ly, cố sức chống lại, nhưng sức yếu không cưỡng nổi. Tấn hôn chán chê rồi mới buông ra.

— Thôi được ! (Hiền rút mùi xao chùi má, hậm hực nói) giờ tôi có thể đi được rồi chứ ?

— Hãy khoan, để tôi viết cho cô một tờ ly hôn thư.

— Thế cũng được. anh viết đi ! (Nàng ngồi xuống ghế đợi, chiếc va ly vẫn để yên trên lòng).

Tấn lấy giấy bút, phục xuống bàn hý hoáy viết, một lúc sau viết xong, chàng đưa cho Hiền :

— Đây cô xem, tôi viết thế này có được không.

Hiền cầm lấy đọc, thì ra đó không phải là ly hôn thư mà lại là đơn xin từ chức trong công ty Đại-Hưng của chàng gửi cho ông quản-lý Huỳnh-Văn.

— Sao lại thế này ? (Hiền ngẩn ngơ nhìn Tấn)

— Từ chức. (Tấn thản nhiên trả lời)

— Sao lại từ chức ? (giọng Hiền đã dịu)

— Vì không muốn gặp con chó Nhật Bản nữa.

— Anh bỏ được cơ à ? (Môi nàng đã thoáng một nụ cười.)

https://tieulun.hopto.org

— Anh chỉ không bỏ được có một mình em ! (Tấn nắm chặt tay Hiền nói nhỏ) Tuy chúng ta chưa đủ chứng cớ để tha thứ cho nhau nhưng anh chết cũng không thể để em bỏ anh được ! (giọng Tấn nghẹn ngào, Hiền cũng ứa nước mắt)

— Em cũng vậy, em dù chết cũng không bỏ được anh, anh Tấn ạ ! Em mong rằng chúng ta sẽ hiểu nhau hơn nữa !

Tấn ngồi ngay ngắn lại :

— Hiền ơi ! chúng ta lại chuẩn bị sẵn sàng để bước vào cuộc đời cực khổ một lần nữa. Cũng may bây giờ đã gần cuối tháng, anh sẽ nhờ Chung lĩnh nốt hộ số tiền lương hơn hai mươi ngày. Với số tiền ấy, chúng ta cũng có thể duy trì được ít lâu.

— Lần này có cần cầm quần áo thì khỏi phải bói bài nữa, cố nhiên là đến lượt em.

— Anh sẽ cố sức đi tìm việc làm. Hy vọng rằng anh sẽ tìm được việc trước khi phải cầm đến quần áo của em ! Thực anh làm khổ em nhiều quá !

— Chỉ cốt là anh vẫn thuộc về riêng một mình em, còn khổ thế nào em cũng chịu được.

— Hay lắm ! (Tấn lại cao hứng) chúng ta lại gắng sức tranh đấu với những sự gian khổ một lần nữa. Miễn là được ở bên nhau mãi mãi.

— Phải đấy... (Tiếng chuông cửa chợt reo vang lên, ngắt ngang câu nói của Hiền).

Tấn vội vàng chạy ra ;

— Ai đấy ?

— Ra ký nhận thư đảm - bảo (người ngoài cửa trả lời).

Tấn mở cửa, ký vào sổ nhận thư, rồi lại khoá cửa lại, cầm phong thư đi vào, xé ra đọc. Đó là thư của công-ty Tín-Nghĩa. Trong thư đại ý nói công ty mới thay quản-lý mới, ông quản lý này nhận thấy công việc buôn bán ở Saigon có thể khuyếch trương được, nên ông lập lại chi nhánh cũ, và lục-dụng hết thảy những nhân viên trước. Trong số đó Tấn là người có thành tích khá hơn cả. nên công ty thăng chàng lên chức chủ-sự, lương mỗi tháng tám ngàn rưỡi, mùng một tháng tới sẽ bắt đầu nhận việc, ngoài ra thư lại còn kèm theo một tấm các mời của ông quản-lý.

Xem hết bức thư Tấn như người được lên cung trăng, bàng hoàng giây lát, rồi mới sực nhớ ra, bèn trao phong thư cho Hiền :

— Này em coi, vận đỏ của chúng mình đã đến rồi đó !

Hiền đọc xong cũng quớ lên.

— À hay quá ! vận đỏ của chúng mình đã đến thực rồi !

Tấn cao hứng đấm thùm thụp vào lưng Hiền, Hiền nhăn mặt kêu lên :

— Ấy chết chết ! đừng...

Sao, em có nhọt à ? (Tấn dừng tay ngơ ngác hỏi)

— Không, nhưng mấy hôm nay em hay bị... nôn ọe, và thèm ăn của chua, em sợ,.. (Hiền ngập ngừng trả lời, má đỏ ửng)

— ừ ừ! sao không bảo ngay người ta ? (Tấn đứng phắt dậy, hét thực to) :

— Em chưa biết đích xác thì bảo anh làm gì vội ?

— Đúng, nhất-định đúng ! (Tấn nhảy quẩng lên, đụng cả đầu vào trần nhà) A ha ! Anh sắp được làm cha rồi ! khoái quá ! Em để cho anh một đứa con gái nhé !

— Không, em thích con trai.

https://tieulun.hopto.org

— Không, con gái !

— Không, con trai !

— Em lại bướng rồi, bỏ cỗ bài ấy, ta rút thử xem ai thắng.

— Anh điên đấy à ! Gái gì cũng đòi bài ! (Hiền cười)

Thốt nhiên Tấn ngồi im ra vẻ suy nghĩ :

— Anh sung sướng quá đến nỗi lẻ lú cả ruột ! Bây giờ em phải nói cho anh biết đêm qua em đi đâu ? Và « con mèo xiêm » của em là của nào ?

— Ừ để tôi bảo cho anh biết, anh giúp phải dấm rồi ? (Hiền cười) Tôi sang bên Thu-Hằng, định bụng không về nữa, nhưng Thu-Hằng cố lỗi tôi về và bắt vị hôn-phu lái xe cho tôi, chị ấy nói : « Đàn ông ai cũng thích chơi bời phóng đãng, nhưng lại không muốn cho vợ lỡ làm một bước, chị về khuya thế này lại có người đàn ông lạ đưa về, thì thế nào anh ấy cũng nghi ngờ. Mình kích thích cái tính ghen của họ lên, tất họ phải để hết tinh thần để phòng mình, không dám ra ngoài chơi láo nữa ! » Tôi cho chị ấy nói có lý, nên nghe ngay. Anh trêu tức tôi như thế là đủ, bây giờ tôi lại mời anh nếm thử cái mùi vị ấy một chút xem anh có chịu nổi không ?

— Thu-Hằng giỏi thực, báo hại mình chịu khổ suốt đêm ! thiếu chút nữa thì vợ chồng người ta lìa bỏ nhau ! Thế mà cũng đòi kế với sách !

— Anh thử nghĩ xem, chị ấy làm thế là thành toàn hay là chia rẽ ? Anh chỉ hồ đồ !

— Anh bảo là chị ấy chia rẽ !

— Em bảo là chị ấy cố thành-toàn !

— Chúng mình ý kiến lại không thống nhất rồi, bói bài xem ai phải ai trái nào ! (Tấn xăm xăm đi lấy bài).

— Ai có thì giờ rút bài với anh ? (Hiền ngáp) Thức suốt một đêm buồn ngủ quá ! Tôi đi ngủ đây !

— Còn dễ anh không buồn ngủ ! Rút bài xong rồi đi ngủ cũng vừa.

Hiền lẳng lặng đứng lên đi vào phòng ngủ, Tấn vội chạy theo, nhưng « bình » một tiếng, Hiền đã đóng sập cửa lại, Tấn lay mãi không được, hậm hực ném cỗ bài xuống bàn, rồi nằm cuộn tròn trên ghế sa-lông.

HẾT

PHẠM-LỆ-OANH dịch

Không gì êm ái bằng hoà nước mắt với nước mắt : nỗi đau khổ mà phải âm thầm chịu đựng thực là não lòng, cùng khóc với nhau thì sẽ được khuây khoả.

Seneque.

Chỉ có cái chết buộc chúng ta phải thú nhận con người chẳng đáng là bao.

Juneval

Nếu đời bạn trong sạch, bạn hãy khinh bỏ ngoài tai những lời rèm pha nói xấu của những kẻ gian ác : cấm thiên hạ nói không phải là công việc của chúng ta.

Caton Denys

https://tieulun.hopto.org

Phụng hoạ bài thơ

HƯƠNG LÒNG

của Nhất-Trần tiên-sinh (1)

(Hoạ cả tám vần)

Non thẳm một cành treo giá ngọc,
Vô tình đã ghẹo khách tình chung!
Khói hơi những tưởng ngăn đường Nhạn
Sương gió nào hay dậy lửa lòng!
Tự cổ đồng thanh do nhất khí,
Mà nay có biển phải còn sông!
Còn trời còn nước hồn thơ sống
Kìa đóa hoa rừng cợt gió đông!

HỌC-CANH

(1) *Xin coi Tân-Phong số 8 trang 14.*

https://tieulun.hopto.org

thơ PHAN-LẠC-TUYÊN

nhớ em đêm biên giới

Trao ILY
P L T

I

Giòng sông nhỏ xanh xanh
Vương vương dài cát nắng
Nghiêng nghiêng mái tóc dừa
Mướt buông dài xóm vắng
Giòng nước trôi dịu hiền
Như tình Anh thương Em
Tim đời không cạn máu
Tâm hồn mãi say mê
Hôm nay thuyền mơ buồn
Trong câu hò lênh đênh
« *Ai suôi trên Vàm-Cỏ Đông*
« *Bâng khuâng sông nước bình bồng thuyền trôi*
« *Bao nhiêu sông lạch xa vời*
« *Bấy nhiêu thương nhớ gửi người Em thương* »
Bao nhiêu sông rạch
Bao nhiêu ngả đường
Bao nhiêu bờ bến

https://tieulun.hopto.org

Bao nhiêu vấn vương
Đồng cỏ cháy khô cằn
Hai mùa nghiêng mưa nắng
Những hoàng hôn câm nín
Gió thương nhớ cuộc đời
Trên tóc bạc Mẹ già
Nước mắt cạn từ lâu
Những người Em u sầu
Héo hon từng mưa nắng
Năm tháng đượm màu đen
Nhạt phai nụ cười xinh

II

Những buổi chiều cát bay
Gió buồn đi lang thang
Não nề trong hồn tôi
Nhìn hoàng hôn chết đuối
Tôi đã nhớ thương Em
Như mong chờ bóng tối
Trăng hiền vén tóc mây
Nhìn Em cười mê say
Dù tình yêu mong manh
Như cánh gió bồng bềnh
Đi không về đôi tay
Ngày mai dù mặt trăng đã lặn
Hồn tôi vẫn còn đầy ánh sáng
Của trăng chiều biên giới đêm nay

III

Đêm biên giới quạnh hiu
Những mắt sao đợi chờ.
Bơ vơ trên đồng cỏ
Đất hừng hực thở dài
Sau những mùa nắng cháy
Bưng xa mờ mờ phai
Như hồn tôi đêm nay
Nếp làng xa vỡ tan từng đốm lửa

https://tieulun.hopto.org

Trong đêm khuya gió bập bùng mờ tỏ
Tôi chờ đợi Em những mùa mưa lớn
Sông lạch khô cằn sóng nghiêng đùa rỡn
Hoa tâm tư nở trên vùng sỏi cát
Mía tươi ngọt tình thương nhau thắm thiết
Gió lộng mớ tóc huyền
Em cười miền Nam tỏa nắng
Ngất ngây mây nước Hà-Tiên

IV

Dù bao lần anh hỏi
Em chỉ trao nụ cười
Nụ cười như mùa xuân
Của quê hương Anh
Có bốn mùa nhẹ nhàng
Lưu luyến biết thương nhau
Có hoa bưởi hoa cau
Thơm thơm mùi cốm mới
Của quê hương Anh
Hoa đào hồng phơi phới
Chùa Thầy, hội Láng, hội Lim
Có mùa-xuân-Hà-nội
Thẹn thùng tươi khóe mắt
Những cô Em mười bảy, đôi mươi
Của quê hương Anh
Giòng sông Hồng anh hùng trôi ra biển
Giòng máu thiêng bất khuất
Cao cao núi Ba-Vì
Thiêng liêng đồi Yên-Thế
Của quê hương Anh
Những môi hồng cắn chỉ
Dệt tình thương trên tấm lụa Hà-đông
Gửi tình yêu trong màu xanh Cốm Vòng
Giờ tôi buồn tưởng niệm
Quê hương trong se sắt.

V

Những đêm dài biên giới

https://tieulun.hopto.org

Biết bao ánh sao rơi
Chảy dài trên đồng cỏ
Suối buồn trong khóe mắt
Dù đêm mù gió cát
Tôi vẫn ngủ giữa những vì sao
Như phủ bằng ánh mắt Em yêu
Tôi vẫn ngủ giữa đồng cỏ hoang
Gió lùa nhè nhẹ tóc
Như tay Em êm dịu
Sóa dần cát bụi đường xa
Ấm tình đêm lạnh biên khu.
Có giòng sông nào
Chảy miền Thành Đô
Tôi gửi hồn tôi
Qua nước triều đầy vơi
Về người Em xa vắng
Vì sao ngàn năm chờ đợi
Đêm đêm vương buồn biên giới

PHAN-LẠC-TUYÊN

LỚP TỐI 15-6-60
(hồi 7 giờ tối) khai giảng :

— LỚP TRIẾT-HỌC.— Luyện thi Tú-Tài 2 Kỳ 2

G.S. Nguyễn-Thành-Vinh, Tốt nghiệp tại Đại-Học-Đường LAVAL
G.S. Triết-Học Trường GIA-LONG

— LỚP L.T. TÚ-TÀI.— Phần I khóa 60-61
(Có ôn kỳ lớp Đệ Tam)

Bài vở in Ronéo thành tập gọn gàng, dễ hiểu, do các Giáo-Sư danh tiếng tại các trường Công-Tư-Thục lớn Đô-Thành phụ-trách.

Xin kíp ghi tên tại văn-phòng trường XUÂN-THU (từ 18 giờ 30) Số 380 Phan-Thanh-Giản Saigon (Giấy phép số 14.5000/GD/HV của Bộ Q. G. G. D.)

https://tieulun.hopto.org

Khu rừng lau

TRUYỆN DÀI CỦA DOÃN-QUỐC-SỸ

XVII

(tiếp theo)

BẮNG không khỏi, nhưng Đồng, Uy không kịp để ý đến điều đó vì ngày tháng càng đen tối hơn. Phi cơ địch bắt đầu oanh tạc dữ. Một ngày biết bao nhiêu lần kẻng báo động và tiếng bom rội rung chuyển cả vùng. Tiếng rú của những chiếc Spitfire kế tiếp nhào xuống và tiếng liên thanh 12.7 giữ lấy hơi thở những người trú ẩn dưới hầm. Trại thiếu nhi vội di chuyển vào sâu hơn nữa, thoạt tạm ở Phương-Viên cách chỗ cũ chừng ba cây số. Một tuần sau trại chuyển thẳng tới Hà-Lương, cách chỗ cũ đến mười cây. Xung quanh toàn là tre nứa và chuối, đồi núi như bát úp, mất hẳn chân trời, chỉ có buổi sáng sớm là mát đôi chút. Kể từ lúc mặt trời cao bằng quan sào không khí bắt đầu oi bức, tới trưa mùi tre, nứa, chuối mục xông lên đến nghẹt thở.

Bệnh rốt sét chưa giết hại em nào, giờ đây bệnh dịch tả xuất hiện, Không có thuốc ! Các em rụng như sung. Các em sống khiêng chôn các em chết. Đêm hôm trước một bạn đồng đội yếu còn nói chuyện với Uy, sớm hôm sau đã chết tự bao giờ.

Đồng, Uy chỉ còn xương bọc da. Uy giờ đây cũng có báng như Đồng, cả hai tóc rụng, gần hết chỉ còn lơ thơ.

https://tieulun.hopto.org

May sao vừa lúc đó có người lạ đến gặp ban Giám-đốc xin cho Uy về với gia đình.

Nguyên ba Uy trước đây bị bắt tình nghi, nay được thả về nhận công tác ở ngay ủy-ban tỉnh Phú-Thọ. Ông phải tích cực làm việc để tự thanh minh. Mẹ Uy trải qua một thời lo buồn quá dài mắc chứng tê thấp nặng không thể đi xa được. Bà hay tin trại thiếu nhi hiện ở Hà-Lương bèn nhờ ông chủ nhà nơi bà tản cư lên tìm đón Uy về giúp. Mới lần đầu gặp ông ở ban Giám-đốc Uy gọi luôn ông ta một cách thân mật là Bủ. Uy đã quen thân mật với Bủ Tôn !

— Bủ làm ơn — Uy nói — nhận giúp cháu anh Đồng cũng là người nhà để auh Đồng cùng về với cháu.

Ông ta nhận lời. Lý lịch của Đồng đã mất, ban Giám Đốc còn nhớ đâu Đồng là con mồ côi vào cô-nhi viện Hàng-Bột từ ngày ấm ngửa vả lại trông tạng Đồng, Uy khi đó mặt bủng da chì, bụng bảng, tóc rụng, chân tay như cẳng que thì cũng gần đất xa giời lắm giữ làm gì ? Ban giám đốc cho cả hai ly khai trại về với gia đình. Đôi bạn không quên tới chào từ biệt Bủ Tôn.

Về tới nơi mẹ Uy ôm Uy khóc rồi bà ôm cả Đồng khóc ; bà vừa khóc vừa nói không ngờ có ngày cha mẹ con cái được đoàn tụ như thế này. Ba Uy ngồi ngay đấy cùng với một cán bộ tỉnh, ông cố giữ vẻ mặt nghiêm lạnh để tỏ rằng mình đã làm chủ được tình cảm.

Ba Uy có một người bạn thân làm y-tá trưởng tại cơ quan tỉnh Uy, Đồng được uống thuốc trừ sốt rét, tiêm thuốc trợ lực. Chừng hơn một tháng sau cả hai khỏi sốt rét, khỏi bảng, duy có Đồng còn giữ xung quanh rốn ba cái sẹo xinh, kỷ niệm châm cứu của Bủ Tôn.

Mẹ Uy chợt bị một cơn đau nặng, liệt hẳn nửa phần thân thể ba ngày sau bà mất, khuôn mặt khi chết còn giữ vẻ hỉ hả vì cha mẹ con cái được sống đoàn tụ. Ba Uy vẫn như có linh tính báo cho biết là ông còn ở tình trạng bất an lắm, ông ưng cho Uy mang theo Đồng cùng đi nhận công tác xa.

Thời này nhiều địa phương nổi tiếng về những vụ thủ tiêu khủng khiếp do những hung thần khát máu gặp thời nắm trọn được quyền hành.

Liên khu III, tại quản Âm-Hồn, giữa cánh đồng chiêm mênh mông thuộc Phủ-Lý, đêm đêm cán bộ ra xử án « Việt gian » Một tên ngồi giữa cầm quyển sổ ghi tên những người chúng cho là việt gian, hai tên đứng hầu hai bên, một cầm thanh long đao một cầm kiếm, cách bố trí ngồi và đứng như vậy là do chúng khiển hứng theo bức tranh Quan Công ngồi xem binh thư, Quan Bình và Chu Xương đứng hầu hai bên.

Sau một tiếng cồng rùng rợn « Việt gian » được điệu ra trước « ba tòa quan lớn » Lẽ cố nhiên những người khốn nạn này chỉ được hỏi vài câu chiếu lệ, sau đó kiếm của « Quan-Bình » hoặc thanh long đao của « Chu-Xương » được uống máu. Đau đớn thay, phần lớn nạn nhân thuộc thành phần trí thức ưu tú của dân tộc.

Tại Liên khu 10 cũng vậy, khúc quành con sông Thao bên trên ga Thanh ba một chút có khoảng nước xoáy sâu hoắm thành vực, bờ sông chỗ này cao vời vợi và dựng đứng như bức tường. nhìn xuống

https://tieulun.hopto.org

thấy chóng mặt. Cả một mảng rừng cổ thụ từ bờ sông ăn lấn vào chân đồi gần đấy. Trên một cây đa cổ thụ giữa rừng có tổ quạ khoang. Hễ đêm nào dân chúng xung quanh nghe tiếng quạ kêu bất thường, ấy là đêm tên chủ tịch tỉnh cho đốt đuốc xử trảm « việt gian » rồi quăng xác xuống khoảng vực sông. Tên này chủ trương « phòng bệnh còn hơn chữa bệnh » Phòng bệnh có nghĩa là xử trảm những tên đương bị tình nghi hoặc trước đây đã có lần bị tình nghi.

Sau chiến thắng sông Lô và Bông Lau của ta quân Pháp mở chiến dịch càn quét miền đồng bằng Thái Bình, Nam Định, để trả thù, rồi lại có tin chúng sửa soạn vượt Việt-Trì lên càn quét Phú-Thọ. Dân chúng hốt hoảng chuẩn bị tản cư. Đồng, Uy đã về tới huyện Yên-Thế (Bắc-Giang) nhận công tác liên lạc viên cho Ủy ban huyện sở tại. Uy vẫn hy vọng có ngày trở lại Phú Thọ gặp ba, Uy đâu có ngờ... dân chúng rục rịch tản cư... Phòng bệnh còn hơn chữa bệnh... ánh đuốc bập bùng trong khu rừng cổ thụ... có tiếng quạ khoang kêu bất thường... Ba Uy là một trong số 10 nạn nhân bị quẳng xác xuống vực đêm ấy.

* * *

Cơ quan hành chính huyện Yên Thế ở ngay xóm nhà lá thuộc đồn điền Bến Trăm trên bờ sông Thương. Thời Pháp thuộc, Bến Trăm là nơi buôn gỗ khá sầm uất. Gỗ từ trong rừng đóng bè trở ra chất cao như núi ở Bến Trăm. Các thầy đội kiểm lâm tự ngoài đồn Bố Hạ vào đây kiểm soát, bổng lộc kiếm ra trò. Đã có nhà tư bản trù tính đặt máy cưa ở đây để sẻ gỗ thành ván rồi vẫn theo đường thủy chở về Bắc Giang. Dự định đó chưa thành thì tác chiến.

Nếu thời bình Bến Trăm sầm uất về buôn gỗ thì thời chiến Bến Trăm sầm uất về các cơ quan hành chính. Nguyên do vùng này đã bắt đầu chuyển mình vào miền rừng núi lại thêm là đầu mối các đường giao thông giữa Yên Thế - Thượng và Yên - Thế Hạ, giữa Yên-Thế và Lạng - Giang, có đường xuôi qua Chợ Bằng đi Kép về Bắc - Giang, có đường ngược qua chợ Phồng gặp quốc lộ số 1 đi Lạng - Sơn. Đồng, Uy đến nhận công tác nơi đây khi đó đương vào mùa mưa, con sông Thương cuồn cuộn sóng, đêm ngày táp nước vào ven bờ phá huỷ các bụi cây. Những dòng suối đổ ra sông Thương thì thật thất thường, những ngày nắng ráo nước lội đến bắp chân, nhưng sau một trận mưa lớn lập tức nước tự dãy núi bên trong chợ Phồng đổ ra ào ạt, suối sâu ngập nửa ngọn tre, nhiều khi cuốn phăng cả cầu giây.

Đồng làm liên lạc viên giữa Ủy Ban với ty Thông tin tỉnh Bắc Giang, trụ sở đặt ở Vi-Sơn, tức là dãy đồi đất ngay cuối đặng Kai King, đường đi qua Đồi-Hồng.

Uy làm liên lạc viên giữa Ủy ban với cấp hành chính tỉnh, trụ sở đặt ở phía trong gần chợ Phồng, đường đi qua đồn điền Mai Chỉ Nam. Ban ngày làm đầy đủ bổn phận, ban đêm Đồng, Uy ưa nhất những đêm mưa. Thoạt tiếng mưa rơi hắp tắp lộn xộn trên mái lá như một khúc rạo vô tổ chức sau đó là âm thanh rào rào đều đặn, hơi ấm của Đồng cũng vừa kịp toả ra dưới lần chăn mỏng. Những lúc đó Uy thường nói với Đồng :

— Anh em mình khi vui khi buồn có nhau nhỉ.

https://tieulun.hopto.org

Thâm tâm, Uy nhắc vậy để riễu đùa bạn, nhưng Đồng thực thà cựa mình nhìn nghiêng Uy trong bóng tối, gật đầu làm lung lay gối rồi nhắc lại bằng một giọng thật trịnh trọng :

— Anh em mình khi vui khi buồn có nhau !

May cho Đồng Uy trong thời gian công tác ở đấy được gặp anh thư ký Ủy ban là một sinh viên cũ trường Luật. Hàng ngày khi thấy hai chú liên lạc đã về đủ, anh lên tiếng

— Chú Đồng, chú Uy đâu ra học !

Anh đã tuần tự dạy Đồng, Uy đủ các môn, toán, khoa học, sinh ngữ... từ dễ đến khó để cuối năm Đồng Uy có thể đi thi Trung-Học Phổ-Thông.

Anh rất vui tính. Đây, lời anh thường tuyên bố với Đồng, Uy :

— Cuối niên khoá hai chú có thi trượt — mà chắc chắn là lần đầu thế nào cũng trượt rồi — sang năm anh dạy lại y hệt như thế. Càng trượt nhiều, sự học, như cách mạng, càng chính mùi vì giầu kin nghiệm.

Hết mùa mưa, nước rút dần để lại ngấn bùn trên ngang lưng các bụi cây ven sông. Rồi những trận mưa ngâu dìu dặt rửa sạch những ngấn bùn đó. Tạo hóa nhường như ra công lau chùi vạn vật bằng những trận mưa ngâu.

Cuối thu, sông Thương chỉ còn là một dòng xanh êm chảy, nhiều nơi nước sông chưa đến đầu gối có thể lội tự bên này sang lên kia. Những ghềnh đá lòng sông được dịp phô lên mầu nâu xẫm sạch bóng. Cũng vào mùa này sông Thương về đến gần Bắc Giang thì gặp một dòng suối đục đổ vào, ngấn nước hai dòng bên đục bên trong phân biệt rõ rệt ra đến một cây số xa, vì vậy mới có câu ca dao bất hủ :

Sông Thương nước chảy đôi dòng
Đèn khêu đôi ngọn anh trông ngọn nào.
Muốn tắm mát lên ngọn sông Đào.
Muốn ăn xim chín thì vào rừng xanh.

Đồng Uy cùng nghĩ giá cuối niên khóa đi thi mà gặp đề luận Việt-văn : « Anh hãy tả dòng sông mà anh thích », Đồng Uy sẽ tả dòng sông Thương, chắc chắn được nhiều điểm lắm. Nhưng đề thi Trung học phải khó hơn chứ, lẽ nào người ta lại chỉ đòi hỏi tả có một dòng sông như ở tiểu học ?

Cuối niên khóa, Đồng Uy đi thi và trượt thật, đúng như lời anh thư ký tiên đoán và anh dạy lại chương trình đúng như đã hứa. Học lại, nhiều chỗ vỡ lẽ hiểu thêm Đồng, Uy mới thấy sức học năm ngoái của mình còn non nớt quá.

Ai qua Việt Bắc vào những năm 1949-50 đều nhận thấy hồi đó đồng bào thanh niên thiểu số miền này đã vắn han. Tới bản nào cũng chỉ thấy ông già bà cả, phụ nữ và trẻ con. Thanh niên đã gia nhập bộ đội để thường xuyên quấy phá chặn đánh địch, dọc theo đường số 4 (chạy từ Móng Cáy theo biên thùy Hoa Việt qua các tỉnh Lạng-Sơn Cao - Bằng). Quân đội kháng chiến đang lớn mạnh cần được tăng cường gấp. Đồng, Uy thôi công tác liên lạc viên, gia nhập bộ đội vào dịp này. Hai chú đã mười bảy rồi còn gì.

Hai chú cùng được huấn luyện ở Thái-Nguyên, cùng được vực đi đột kích địch ở mấy đường giao

https://tieulun.hopto.org

thông nhỏ miền trung du. Trong một trận gần giáp lá cà, một bạn đồng đội của Đồng, Uy bỏ hớ hênh thế nào bị đạn địch bắn bay mất hạ bộ. Được chở vào quân y băng bó, anh bạn đã rên rỉ nói với y tá trưởng « Thưa đồng chí em còn thiết gì đời nữa ».

Về sau này mỗi lần chuẩn bị đi đột kích Đồng, Uy lại nhắc đùa nhau : « Có bò thì khép đùi cẩn thận nhé, kẻo mất chân lý hạnh phúc ». Rồi nhìn nhau cười phá. Cả hai cũng đã lớn, đã đến tuổi dậy thì !

Vui nhất và cũng đáng tiếc nhất là trận đánh lấy đồn Đông Khê lần thứ nhất. Đánh một đồn quan trọng như vậy (giữa Lạng-Sơn và Cao-Bằng) mà bên nhà chỉ chết có hai người. Có biết cơ man nào là chiến lợi phẩm ! Lẽ ra chiếm đồn xong, lập tức phải thu dọn chiến trường mà rút lui mới phải đằng này ban chỉ huy thấy trời bảng lảng về chiều, cho rằng địch không dám nhảy dù cứu viện nên để anh em đủng đỉnh nán lại. Ai ngờ địch nhảy dù thật, quân ta rút lui còn bị nó truy kích đến mười mấy cây số, chiến lợi phẩm bỏ lại hết. Rõ hoài ! Rồi Hồng quân của họ Mao chiếm trọn Hoa Nam lập đồn ở bên kia biên giới, Pháp phải tính chuyện rút gấp khỏi Cao-Bằng. Đồn Đông Khê bị quân ta chiếm lần thứ hai, lần này chiếm đứt.

Bông Lau ! Bông Lau !
Rừng xanh pha máu.
Bông Lau ! Bông Lau !
Ngàn đời lưu danh về sau.

Bài ca chiến thắng Bông Lau từ năm 1947 nay lại vang lên trong đoàn quân có Đồng và Uy. Họ gồm hàng ngàn người tiến đến địa điểm trên, khi tới nơi họ bí mật đào công sự đợi phục kích đoàn Lê dương Pháp từ Cao Bằng sắp rút qua.

Cảnh trí đèo Bông Lau — tiếng địa phương gọi là đèo Lũng Vài — có vẻ đặc biệt ngoài những chiến công lịch sử của nó. Một bên là khu đồi trùng điệp thuần một giống lau mọc san sát, một bên là sườn núi đứng dựng như bức tường. Bộ đội của Đồng, Uy nấp sao núi đó đã rót rất đúng những trái móc-chế 81 ly vào khúc giữa con trăn khổng lồ là đoàn lê-dương của Pháp.

Đồng cười lớn :

Uy ơi, anh em mình vui buồn có nhau nhỉ !

Uy nắm lấy tay Đồng cười theo.

Hai chú bé ở trại thiếu nhi, hai chú liên lạc ở Ủy ban Bến Trăm nay đã là hai chiến sĩ. Khuôn mặt có già giặn trước tuổi vì nắng gió nhưng tâm hồn còn như trẻ thơ.

Có tin hai đại tá địch bị bắt sống. Vài ngày sau tiếp tin quân đồn trú địch tại Lạng-Sơn cũng đã rút lui không kèn không trống. Miền Bắc hoàn toàn được giải phóng ! Tinh thần quân đội và nhân dân phấn khởi tới tối cao độ. Đồng, Uy cùng được kết nạp là đảng viên vào dịp này để rồi cùng được cử sang Tàu theo lục quân khóa bảy.

Cũng kể từ đấy Đảng chuyển hướng. Cho rằng mình đã tuyệt đối nắm vững được ưu thế thiên thời và nhân hòa, Đảng bắt đầu dời bỏ mảnh đất dân tộc nhảy sang mảnh đất giai cấp.

(Còn nữa)

DOÃN-QUỐC-SỸ

https://tieulun.hopto.org

thơ nhạc

Nhạc Johan Strauss thơ Hoàng Lang
Vút bóng mây xanh đầm tiếng vàng
Nhạc ấy Thơ này muốn thuở đẹp
Lời hoa còn gợn lối thư trang.

Phương ấy lâu soi bóng nước xanh
Còn đây cỏ biếc điểm hoa tình
Nhịp valse điên đảo lòng xuân-nữ
Thơ cũng say người mắt tuyết-trinh

Dòng sông Danube nhỡ duyên yêu
Người ngậm ngùi mơ bóng diễm-kiều
Thuyền lạ sông xanh trời nước thắm
Thành Vienne một thuở ngút hoang-liêu

Đây biển Nha Trang ngát sóng hồng
Hồn-thơ-hoa gửi mộng Thanh-Nhung
Ta say múa bút kiều-thơm vẽ
Đôi mắt người yêu đẹp não nùng

Ôi một trời Tây nhạc ảo-huyền
Nghìn sau còn thoảng giấc mơ duyên
Sử mây nhạc-sĩ vào kiều-hãnh
Tiếng hát ân-tình dựng kỷ-nguyên

Ta vẫn Thơ Hoa nửa tuổi đời
Đài danh chưa một nét son tươi
Thầm mơ lửa-ý bừng phong-vũ
Đem mộng thư sinh đọ bể trời

CAO-HOÀNG-NHÂN

https://tieulun.hopto.org

lá thư balê

của LINH-BẢO

Chị Vinh,

Paris độ rày mới có ba đám cưới của người Việt, nghĩa là người Việt cưới người Việt. Đám thứ nhất tiệc trà rất long trọng trong một nhà hàng lớn. Quan khách đến ngồi riêng từng bàn cách xa nhau độ hai thước, phần đông không quen nhau lại không được giới-thiệu nên có vẻ « tuy trong gang tấc gấp mười quan san » dữ lắm. Không khí nghiêm trang long trọng quá chừng, nhất là phái trưởng lão ngồi riêng, phái trẻ ngồi riêng, nên có vẻ « chiếu trên chiếu dưới ». Chủ nhân có mời các tài tử đến giúp vui nên « hai họ » ngồi nhìn lên sân khấu xem hát cũng qua được thời gian.

https://tieulun.hopto.org

Ra về ai cũng công nhận đó là một lễ cưới rất sang, và có lẽ tốn rất nhiều tiền..

Lễ cưới thứ hai của một sinh viên ở trong Đông-Dương Học-Xá. Chiều hôm ấy em đang đi ở nghĩa địa bỗng nghe có tiếng gọi sau lưng ; em quay lại và ngạc nhiên thấy anh X đang đi theo vừa nói vừa thở :

— Kìa chị, tôi chạy mệt gần muốn đứt hơi mãi mới « bắt » được chị. Tôi và mấy người bạn đang ngồi trên xe đi ngang qua, có người nhìn ra chị, tôi bảo ngừng xe nhưng xa quá làm tôi phải chạy theo mãi.

— Có đại sự gì thế ?

— Mời chị đi ăn cưới.

— Cưới ai ?

Anh X cười một cách sung sướng hãnh diện :

— Tôi đây chứ còn ai nữa ! Chiều mai nhé. Đáng lẽ gửi thiếp nhưng không biết địa chỉ của chị ; mãi chiều hôm nay mới vừa hỏi được số điện thoại, nhưng may quá gặp chị đây rồi.

— Anh đi đâu mà diện bảnh thế ?

— Thì cưới vợ mà lại. Vừa mới đi ký hợp đồng « chung thân... » xong. Tối mai « đại yến » mời cô bác đến « chia vui cùng đôi trẻ ». Thế nào hai chị cũng đến.

— Anh đã có lòng như thế thì nếu có thể không có điều gì trở ngại, có lẽ, không biết chừng...

— Trời ! Ai lại nói một câu dài như thế mà vẫn không dứt khoát. Nhất định cả hai chị cùng đến, nếu không chúng tôi sẽ đem xe đến xeo, nạy, bứng, bắt cóc...

— Thôi đủ rồi. Đối hay lắm. Ở Đông-Dương-Học Xá phải không ?

* * *

Bước vào phòng ai cũng ngạc nhiên vì lối trang hoàng đặc-biệt. Ngoài hoa của các bạn đến mừng để đầy phòng, chung quanh tường treo rất nhiều tranh hài hước do họa sĩ Hiếu trình bầy. Tranh treo đầy tường nhưng em chỉ nhớ được vài bức. Một bức vẽ một anh chàng nằm trên phản mặt mày hớn hở, có vợ ngồi bên cạnh quạt mát, cuối tranh cũng anh chàng ấy nhưng nằm trong chuồng lợn cùng chung với một đàn lợn, đề bằng chữ thực lớn : « Một vợ nằm giường lèo. Hai vợ nằm queo. Ba vợ ra chuồng heo mà nằm ». Một bức khác cảm đề hai câu « Dang tay muốn dứt tơ hồng. Bực mình muốn đạp tiêu phòng mà ra ». « Tiêu phòng » đây không phải là cái phòng trát bằng hồ tiêu cho ấm của

https://tieulun.hopto.org

người cung nữ thời xưa nhưng là cái phòng có chữ WC và bà vợ khóa cửa đứng tấn ở ngoài, làm anh chồng bị nhốt co chân tống mãi vẫn không mở ra được. Còn nhiều tranh nữa cảm đề những câu « Trống treo ai dám đánh thùng. Bậu mà không, ai dám mở mùng chun vô », « Chuột kêu chút chít trong rương, Anh đi cho khéo đụng giường má hay » v.v... Chỉ mải xem tranh khôi hài cũng đủ thú vị rồi.

Chung quanh cột nhà còn dán nhiều câu viết lăng nhăng theo kiểu chữ tầu ; em cố đọc mãi mới ra :

« Thân em như c.c. trôi sông. Thân anh như con chó đói đứng trông bên bờ ».

Và còn nhiều nữa em không nhớ. Thực lần đầu tiên em được trông thấy một tiệc cưới trang hoàng « bất hủ » như vậy.

Trong một dịp đứng cạnh chú rể em hỏi :

— Phỏng vấn anh một câu nhé. Tại sao anh cưới vợ Việt ? Tôi có thể đoán được anh sẽ trả lời ra sao nhưng tôi vẫn hỏi vì muốn nghe chính anh nói ra.

— Tôi nói cho chị biết nhưng cấm không được mách lẻo.

— Tôi không hứa, nhưng nếu có mách lẻo thì nói anh X chứ không nói tên anh đâu.

— Thế cũng tạm được. Chị sang đây tôi cho chị xem cái này chị sẽ hiểu.

Anh sang phòng bên cạnh lấy ra một hộp bánh bích quy đựng đầy thư, tất cả đều còn nguyên phong bì đánh số từ 1 đến 127.

— Tôi cho chị xem đây là mối tình Pháp Việt của tôi. Tôi cũng yêu « chị » Pháp này ghê lắm, nhưng cưới vợ thì tôi cưới « chị » Việt.

Thấy anh gọi vợ bằng chị, em hơi buồn cười :

— Thế anh chọn « chị » Việt vì cớ gì ?

— Vì một ngày kia tôi sẽ về Việt-Nam, như thế cuộc sống sẽ dễ chịu và thích hợp đối với « chị » Việt hơn « chị » Pháp. Về tình yêu thì « chị » nào tôi cũng yêu.

Em xem ảnh của « chị » Pháp và thấy « chị » nào cũng xinh như nhau cả.

— Ngoài ra còn lý do gì nữa không ?

— Còn nhiều hôm khác tôi sẽ kể chị nghe vì dài lắm. Đối với tôi việc quan hệ ở đời không phải là việc vợ con thành ra tôi không mất công lắm khi phải chọn một trong hai « chị ».

https://tieulun.hopto.org

— Ai cũng khen anh chị rất đẹp đôi. Trông hạnh phúc cứ tràn ngập cả ra.

— Chuyện, ta về ta tắm ao ta mà lại. Hạnh phúc cứ là như nước vỡ bờ.

Anh còn đang định nói thêm bỗng thấy cô dâu đến tìm bảo :

— Kìa anh ở đây làm bao nhiêu khách người ta chờ. Một mình em tiếp mệt quá.

Cô nói xong xỉu trong tay chú rể.

Tiệc cưới thứ ba của một cô em không quen. Cô ta có mời với em gái nhưng cả hai cùng mệt nên không thể dự được.

Sáng hôm ấy cô em đang lên cơn đau dạ dày nằm trên giường bỗng có điện thoại :

— Chị Minh ơi, thế nào cũng đi nhé, Nếu không thì khổ thân tôi quá !

— Ai dám bắt nạt chị đấy hở.

— Tôi đang lo điên lên đây này. Tối nay 8 giờ tiệc trà bắt đầu mà sáng nay các chị mới trả lời từ chối cả. Thế có nguy cho tôi không ? Có 40 anh mà chả có chị nào thì còn nhảy làm sao được. Chị cố giúp tôi nhé !

— Tiệc gì đấy ?

— Bánh bao !

— Thế phải đấy. Tối qua có tiệc cưới anh X làm chả dò, đồi món thế là phải.

— Nhất định đến chứ ?

— Còn tùy cái dạ dày, không bớt thì không đến được. Chỉ hứa cố gắng thôi.

Sau mấy vụ này em rút được kinh nghiệm là nếu cô dâu có tổ chức trước một số bạn phụ dâu, giúp đỡ tiếp khách thì không đến nỗi xỉu trong tiệc, hay là đến ngày cuối cùng gọi điện thoại cấp cứu tung cả lên.

Ở đây các cuộc hội họp có khi đến 2, 3 giờ sáng nhưng đến nửa đêm những người không có xe hơi sợ hết xe điện phải lo về sớm. Vì thế sau nửa đêm là nhạt hẳn đi, có khi cảnh « dương thạnh âm suy » trông thấy rõ ràng quá .

Nếu cô dâu mời trước một số độ 5 chị ở lại phụ giúp đến lúc tiệc tàn, lo xe đưa về cẩn thận sẽ đỡ mệt hơn nhiều.

Điều này tuy là ý kiến riêng của em nhưng nói ra để chị nào sắp « vào tròng » tham khảo.

Chị Vinh, giao hẹn với chị, không được thư thì cũng không viết cho chị nữa.

Ba-lê 1960
LINH BẢO

https://tieulun.hopto.org

ngẩn - ngơ

Mịt mù cồ-mộ dưới màn sương
Khách đã dừng chân bốn ngả đường
Bắc : *lửa hè nung sông núi đỏ*
Nam : *chiều thu mát cỏ cây vàng*
Tây : *guồng cơ-khí rung bình-địa*
Đông : *lớp ba-đào cuốn đại-dương*
Khách ngẩng lên tìm tia nắng nhạt
Mong rồi định hướng một lòng hoang.

BÙI - KHÁNH - ĐẢN

https://tieulun.hopto.org

Truyện ngắn
của DOÃN-DÂN

KHÉP CỬA

Tôi lấy Hoài đã gần một năm. Nhưng nhiều khi tôi vẫn băn khoăn thắc mắc, không hiểu tại sao hồi đó tôi lại bằng lòng lấy Hoài. Nỗi băn khoăn này lắm lúc trở nên rộng lớn, dày vò, dai dứt tâm tư tôi khiến tôi đau khổ. Tôi biết như thế là tôi có lỗi với chồng tôi, hay ít ra thì cũng không giữ được vẹn tình nghĩa vợ chồng đối với chính lương tâm tôi. Song tôi không sao xóa bỏ nổi thắc mắc ấy đi được. Lắm khi tôi đã thử đổ « tội » cho số mệnh, vì số mệnh mà chúng tôi lấy nhau — hay đúng hơn — tôi lấy Hoài để mong gạt bỏ được sự băn khoăn luôn luôn ám ảnh tâm trí tôi đi. Nhưng tôi càng muốn quên thì hình như nó lại càng hiện lên mãnh liệt. Tôi cho rằng một phần có lẽ vì tôi không thể bầy tỏ được lòng tôi cho một người thứ hai nào biết. Tôi chỉ âm thầm chịu đựng sự dằn vặt của chính tâm tư tôi. Mà tôi cũng chưa bao giờ có ý nghĩ để cho một người nào khác hay. Bởi vậy đối với Hoài, tôi vẫn làm tròn bổn phận của một người vợ. Tôi chắc Hoài không sao hiểu nổi những nỗi phức tạp, phiền nhiễu và rất mong manh của tâm hồn tôi. Qua mắt tôi, chàng chỉ là một người đàn ông khoẻ mạnh, chịu khó, ngăn nắp và chiều chuộng vợ con. Nghĩa là đối với những người con gái khác, có thể Hoài là một người đàn ông hoàn toàn tốt. Nhưng với tôi, mỗi khi nghĩ về chàng, những « đức tính » ấy của chàng không bao giờ *chiếm được ý nghĩ đầu tiên* của tôi. Tôi chỉ nghĩ đến những cái Hoài có sau khi đã tìm kiếm ở chàng một điều gì mà không được. Tôi nghĩ đến chỉ cốt để tự an-ủi tôi, để tự bắt tôi phải

https://tieulun.hopto.org

âu chàng. Điều này khiến tôi cảm hấy mình giả-dối đơn độc và đau hổ. Giả dối và đau khổ cho tôi ơn nữa là mỗi khi nói chuyện với ạn bè về chồng tôi, bao giờ tôi cũng tán tụng Hoài. Tôi bảo tôi yêu chàng vì chàng yêu tôi, thương tôi à chiều chuộng tôi nữa. Hình như ôi nói thế chỉ cốt để lấp những ý nghĩ « thật » của tôi về Hoài, hay tôi sợ rằng nếu không ca tụng Hoài như vậy, các bạn tôi sẽ trông thấu được lòng tôi. Và cũng có lẽ vì tôi nghĩ rằng nếu tôi không nói những điều ấy, tôi sẽ chẳng biết nói gì về chàng cả. Tuy nhiên, nếu bảo là tôi ghét Hoài thì không đúng. Tôi không hề có ý nghĩ ấy bao giờ. Mà trái lại, nhiều khi lòng chân thành của chàng đã làm tôi, cảm động. Những lúc ấy, tôi cố tỏ vẻ âu yếm chàng, cố lựa những lời thân yêu của tình chồng vợ để nói bên tai chàng. Nhưng chính ngay lúc ấy, lại là lúc tôi biết rằng mình chẳng yêu gì chàng cả, mà đã giả dối với chính tôi. Tôi thật không sao hiểu nổi tâm trạng tôi lúc đó. Tôi ngượng ngập và hổ thẹn. Muốn đè nỗi hổ thẹn ấy, tôi lại càng âu yếm Hoài, lại càng vuốt ve chàng hơn, tôi cố gượng cười, gượng nói để cho Hoài vui và mong mình cũng được vui lây. Nhưng khi trông nét mặt sung sướng và những cử chỉ lời nói dịu dàng một cách vụng về của Hoài, tôi biết rằng tôi không vui một chút nào. Tôi hiểu rằng tôi đã đánh lừa chàng. Tình thương chàng len vào lòng tôi rồi lớn dần và thành thực làm tôi ứa nước mắt. Tôi biết là mình đã có lỗi với chồng mà không sao tránh được. Những lúc ấy, Hoài nhìn tôi với một vẻ mặt hơi ngạc nhiên và ngơ ngác. Chắc chàng không hiểu tại sao tôi vừa cười nói với chàng lại vừa có thể khóc được. Những ngày mới lấy nhau, thấy tôi khóc như thế, chàng tưởng tôi buồn vì « nhớ nhà » chỉ bảo.

— Em trẻ con lắm ! Để chủ nhật anh đưa em về thăm thầy mẹ.

Tôi chỉ lắc đầu không nói gì cả. Về sau, Hoài biết tính tôi hay khóc thì bảo ;

— Em rõ lẩn thẩn ! Nhiều lúc anh lại tưởng em là người điên !

Tôi mỉm cười gượng gạo khi nghe chàng nói vậy. Và tôi thầm nghĩ : « Có lẽ mình điên thật ».

Câu nói của Hoài thường thay đổi mỗi khi chàng thấy tôi khóc một cách « vô lý » như thế. Có lần chàng đùa bảo tôi :

— Em đúng là một người « đa sầu đa cảm ». Em nên đi học nghề « nghệ sỹ » thì hơn.

Tôi biết rằng tuy Hoài nói vậy, nhưng thực ra thì chàng chẳng sao hiểu được những nỗi uẩn khúc của lòng tôi. Bởi vậy những câu nói đó của chàng vẫn không thay đổi được tâm hồn tôi. Tôi vẫn sống trong những nỗi băn khoăn, thắc mắc, vò xé, day dứt lẫn lộn với tình thương của tôi đối với Hoài. Tôi nghiệm ra rằng : tôi càng băn khoăn và đau khổ bao nhiêu thì tôi lại càng thương Hoài và chua sót bấy nhiêu. Thật là phức tạp và mâu thuẫn mà chính tôi cũng chẳng hiểu được tại sao.

Nhiều đêm nằm bên Hoài mà ý nghĩ của tôi cứ quanh quẩn lạc lõng đi những đâu đâu. Những cử chỉ của chàng ve vuốt tôi lúc ấy không làm tôi xúc động, lòng tôi dửng dưng. Lắm khi tôi lại thấy những cử chỉ của Hoài trơ trẽn và sống sượng. Nhưng tôi vẫn không tỏ ra cho Hoài biết không bằng lòng hoặc khó chịu. Tôi để mặc cho

https://tieulun.hopto.org

chàng vuốt ve tôi như một bức tượng nằm im cho người ta nặn. Cũng có lúc tôi khó chịu quá định tỏ ra cho chàng hay, nhưng không hiểu sao khi trông thấy nét mặt chàng nhờ-nhờ trong bóng tối, tôi lại thương hại chàng và tôi nín-lặng. Tôi tự an-ủi tôi với ý nghĩ : dầu sao thì tôi cũng là vợ Hoài. Tôi coi sự chiều chồng và chịu đựng là một bổn phận của tôi phải có với Hoài để bù đắp lại chỗ tôi đã không yêu chàng. Nhưng có điều tôi không hiểu là tại sao tôi lại không yêu Hoài ? Hình như tôi luôn luôn muốn tìm ở chàng một cái gì khác nữa — mà chính tôi cũng không biết là cái gì. Và chẳng hiểu sao, tôi lại biết rằng chàng không thể có được điều tôi mong muốn, ngay từ lúc tôi gặp chàng lần đầu tiên khi chàng theo thày me chàng đến nhà tôi hôm ăn hỏi.

Hôm ấy, tôi nhớ rõ lắm, khi Đẻ tôi cho tôi biết là Ba tôi muốn gả tôi cho Hoài — con ông Thái, bạn làm cùng sở với ba tôi — và muốn tôi ra để « họ » « xem mặt » tôi và nhân tiện để tôi biết mặt Hoài, tôi dửng-dưng như khi nghe tin một người khách đến hỏi thuê nhà. Tôi cố lắng nghe xem lòng tôi lúc ấy ra sao. Hình như tôi không hồi hộp một tý nào và còn thấy lòng vui vui. Tôi muốn ra xem « mặt mũi » Hoài nên khi Đẻ tôi gọi tôi rót nước cho « ông bà và cậu sơi », tôi « dạ » một tiếng hơi to rồi bưng khay nước ra. Tuy nhiên, khi đặt khay nước trước mặt thày mẹ Hoài, tôi lại thấy mặt và hái tai tôi hơi nóng lên. Không hiểu lúc ấy tôi có hồi hộp không mà tôi chỉ nói được một câu : « Mời ông bà sơi nước ạ ! » bằng một giọng lí nhí và có vẻ như ngượng ngùng Rồi tôi nhìn ngay sang người đàn ông hơn tôi chừng 3, 4 tuổi. dáng người hơi cao, da trắng trẻo — có thể nói là đẹp trai, vẻ đẹp thật thà chất phác — mà tôi đoán là Hoài — đang ngồi trên divan cạnh Trường — em trai tôi — khi ánh mắt tôi gặp ánh mắt Hoài, chẳng hiểu cái nhìn của tôi thế nào mà tôi thấy mặt chàng bỗng đỏ lên. Chàng lúng túng cầm lấy chén nước rồi e thẹn cúi nhìn xuống đất. Cử chỉ ấy của Hoài làm bao nhiêu ngượng ngùng trong lòng tôi vụt tan đi hết. Tôi phải cố nhịn mới khỏi bật cười thành tiếng. Tôi thầm nghĩ : « một người chồng biết bẽn lẽn ! » và tôi mỉm cười trong ý nghĩ này (Về sau, khi lấy tôi rồi, Hoài lại khen là hôm đó, tôi đẹp, nụ cười của tôi có duyên lắm !)

Sau buổi ấy, tôi vẫn thấy « trong người » tôi không có một biến đổi gì lạ cả. Tôi coi sự ăn hỏi tôi như một chuyện không quan trọng đối với tôi. Tôi đi nói chuyện này với một vài người bạn thân. Họ khuyên tôi nên lấy Hoài vì họ biết gia đình chàng. Hiền nghiêm mặt khuyên tôi :

— Theo ý em thì chị nên lấy Hoài. Gia đình Hoài chẳng gì cũng khá giả. Hoài lại có chút học vấn và đẹp trai xứng với chị lắm rồi.

Tôi chỉ đưởi, đùa :

— Theo ý chị thì em nên lấy. Còn theo ý em thì nên... « thôi » phải không ?

Hiền có vẻ giận tôi, trả lời :

—Ấy là chị hỏi thì em cũng lấy tình thân mà nói thế thôi. Chứ còn ý chị thế nào em làm sao mà biết được.

Tôi biết các bạn tôi đều thành thực khuyên tôi như vậy. Nhưng tôi thầm nghĩ :

« Mình lấy một người có phải chỉ vì gia đình người ấy khá giả đâu»!

https://tieulun.hopto.org

Nhưng rồi tôi cũng bằng lòng lấy Hoài. Khi nói điều đó cho Đệ tôi hay tôi cũng không hiểu tôi đã « quyết định » chưa. Vì thực ra tôi không suy nghĩ gì cả. Có điều tôi biết chắc chắn là tôi lấy Hoài không phải vì những lời khuyên của các bạn tôi. Mà tôi cho có lẽ vì tôi cảm thấy đến lúc đó tôi nên có một người chồng, tôi có thể lấy chồng được rồi — các bạn cùng lứa tuổi với tôi đều đã có chồng. có người đã có con — Hơn nữa, trước Hoài, đã có mấy đám hỏi tôi, tôi không bằng lòng, Ba Đệ tôi có vẻ không vui, vì toàn là con bạn Ba tôi cả. Lần này, tôi nhận lời lấy Hoài có lẽ một phần cũng vì vậy. Vả lại. tôi nghĩ : miễn sao tôi không ghét Hoài là được. Nhưng yêu thì quả thật là không. Điều này, lúc ấy tôi cho không quan trọng vì tôi tin rằng khi lấy nhau về chúng tôi sẽ yêu nhau sau như, Ba Đệ tôi ngày xưa.

Thế là tôi lấy Hoài, không hối hận mà cũng không sung-sướng. Hôm cưới tôi, Hoài vui mừng hiện ra mặt. Chàng uống nhiều rượu mà bạn chàng và bạn tôi chuốc cho nên cười nói luôn miệng, mất cả vẻ bẽn lẽn hôm tôi mới gặp. Trông cử chỉ hơi lố bịch của chàng (vì chàng cố làm ra mình là người ăn nói hoạt bát và thạo đời) tự nhiên tôi chợt nhận ra là Hoài giống một anh chàng nói để quảng cáo cho một thứ hàng nào đó, hơn là một chú rể. Ý tưởng so sánh này chợt nẩy ra trong đầu óc tôi khiến từ phút đó tôi thấy ngượng thay cho chàng và ngượng cả cho chính tôi.

Và đêm hôm đó, khi tiệc cưới đã tàn, mọi người đã ra về cả rồi. tôi mới thấy lòng buồn bã đến muốn khóc to lên. Nhưng cũng ngay trong cái buồn ấy, tôi lại thấy vui vui, niềm vui mới lạ và rạo rực.

Tôi bước vào căn phòng đã được trang hoàng từ trước dành cho riêng Hoài và tôi. Khi tôi bước chân đi qua ngưỡng cửa, tôi có cảm tưởng như tôi vừa để lại bên ngoài một cái gì đẹp đẽ và thiêng liêng lắm mà từ nay tôi không bao giờ còn lấy lại được nữa. Ánh sáng mờ mờ của ngọn đèn ngủ đặt ở đầu giường, sự trống vắng của căn phòng khiến tôi gai gai lo sợ vẩn vơ và bâng-khuâhg buồn, cái buồn thấm thía của một người biết mình vừa đánh mất đi vật gì quý giá nhất trên đời...

Tôi đến bên khung cửa sổ, nhìn ra khu vườn sau nhà chìm trong bóng tối ; làn không khí về khuya mát và dịu lùa vào toàn thân tôi, làm mối buồn trong lòng tôi tan ra và tôi không nghĩ gì cả.

Tôi muốn đứng mãi như thế để suy nghĩ vẩn vơ... Tôi nghĩ đến Ba Đệ tôi, các em tôi và tất cả bạn bè, chẳng hiểu sao, tự nhiên tôi lại cho rằng từ nay tôi mất tất cả. Đời tôi từ hôm qua trở về trước và từ hôm nay trở về sau như bị cách biệt hẳn ra bằng một đoạn đường ngắn ngủi từ nhà tôi đến nhà Hoài. Tự nhiên tôi thấy thương tôi. Sự u-tối và vắng lặng đang bao quanh tôi làm tôi có cảm tưởng như mình là một tù-nhân đang đứng trong nhà giam, nhìn ra ngoài mà khao - khát cuộc đời tự do không bao giờ còn nữa.

Tôi đứng như thế không biết bao nhiêu lâu và để mặc cho ý nghĩ mình lạc lõng chìm nổi trong những trạng thái vui buồn lẫn-lộn của tâm hồn. Nước mắt tôi ứa ra lúc nào

https://tieulun.hopto.org

tôi cũng không hay. Đến khi tôi biết là tôi khóc thì lại là lúc tôi thấy mình sung-sướng — vì sao mà sung sướng thì tôi không biết. Tôi ước ao được đứng như vậy suốt đêm ấy mà nghĩ vơ-vẩn, mà buồn, mà vui, mà tiếc cuộc sống tươi trẻ vừa lìa bỏ đời tôi vĩnh-viễn...

Nhưng... một mùi rượu nồng nồng thoảng đến chỗ tôi. Rồi có bước chân đi nhè nhẹ. Không quay lại, tôi cũng biết là Hoài đã vào. Tôi vẫn đứng yên như thế. Hoài rón rén đến bên tôi. Lúc này tôi mới hồi hộp. Tim tôi thốt đập rộn lên. Tôi nhớ nhanh đến những lần các bạn tôi nói về đêm tân hôn trong đời họ bằng một giọng e thẹn và thích thú ! Đêm nay, chính tôi cũng được hưởng đây. Tôi không biết sẽ thú đến thế nào. Tôi chờ đợi... chờ đợi để được biết mình sung sướng, chờ đợi một cái gì chắc là đẹp đẽ và dịu-dàng lắm mà từ trước đến nay tôi chưa bao giờ biết tới...

Đến khi Hoài đặt hai tay chàng lên hai vai tôi thì tôi linh cảm thấy rằng sự chờ đợi của tôi đã hết...

Hoài ghé sát mặt xuống má tôi nói khẽ, giọng run run :

— Vân chờ anh... có lâu không ? Em đi vào kẻo lạnh...

Tôi hơi bàng hoàng vì thực ra tôi có chờ chàng đâu. Hình như tôi chờ một điều gì khác cơ mà tôi không biết. Tôi nói không quay đầu lại :

— Anh cứ để mặc Vân...

Hoài cười, nắm hai cánh tay tôi, xoay mạnh người tôi lại, nói như điên cuồng :

— Trời ơi ! Vân của tôi ! Anh... yêu em..,

Và tôi không kịp nói gì thì Hoài đã ôm chặt lấy tôi và hôn thật lâu lên môi tôi.

Sau đó thì người tôi như lả đi. Tôi chỉ biết mang máng rằng tôi sợ Hoài, tôi sợ hơi rượu nồng nặc ở miệng chàng. Toàn thân tôi bủn rủn một cách khó chịu.

Hoài bế bổng tôi lên tay, đi lại giường, đặt tôi xuống mặt chiếc «drap»trắng toát rồi nằm xuống cạnh tôi. Tôi nhắm mắt lại và hình như tôi không nghĩ gì cả mà cũng hình như tôi nghĩ rất nhiều... Người tôi nóng ran lên hay lạnh toát đi tôi cũng không hiểu. Bên tôi, Hoài thở hổn-hển và vẫn còn mùi rượu vương trong hơi thở của chàng. Tôi mơ hồ thấy tâm-hồn tôi lịm dần, lịm dần vào những lời nói và hơi rượu nồng nồng khó chịu của Hoài. Khi mở mắt ra, xoay người nhìn sang bên cạnh, tôi chợt gặp bộ mặt thờ thẫn gần như đần độn của Hoài chìm trong mầu đỏ ệch của ánh đèn ngủ. Tự nhiên tôi đâm ra ngượng ngập và xấu hổ. Hoài nhìn tôi cười để lộ hàm răng không đều, nhờ-nhờ đỏ. Lúc ấy tôi thấy nụ cười của chàng thật vô duyên và ngờ-nghệch. Tôi nhắm vội mắt lại và chờ một lời nói êm đềm của Hoài...

Nhưng chàng bỗng ôm chặt tôi vào lòng, tay chàng lướt mau trên cơ-thể tôi và người tôi ớn lên một cảm giác khó tả, toàn thân tôi lạnh hẳn đi, tê-tê rờn-rợn. Tôi chỉ mơ hồ biết rằng tôi kinh tởm, nhưng không biết kinh tởm cái gì, kinh tởm ai và tại sao. Tôi thầm nghĩ : « Ra đêm tân hôn là thế đấy ! » và trong chớp mắt, tôi bừng hiểu tại sao trước kia các bạn tôi lại e thẹn và thích thú khi nói đến hai chữ « tân hôn ». Riêng tôi, tôi không thấy « nó » đáng « thú » một chút nào, mà chỉ làm tôi khó chịu và bực bội. Tôi thấy những

https://tieulun.hopto.org

sử chỉ của Hoài có vẻ sỗ sàng và trơ trẽn quá đối với một người con gái còn bỡ ngỡ, lạ lùng như tôi. Tôi thật không hiểu tại sao chàng lại cư sử với tôi như thế ngay phút đầu mới được biết nhau, tại sao chàng không cho tôi được biết sự thân mật đằm ấm và êm đềm của tình chồng vợ bằng những lời nói dịu dàng đẹp đẽ hay bằng những cử chỉ âu yếm mà trang nghiêm? Hay cứ đêm tân hôn là phải đối xử với nhau xàm xỡ như vậy? Tôi hoang mang trong những ý nghĩ hỗn độn. Tôi tưởng dù sao thì chàng cũng nên biết là tôi có vui lòng hoặc khó chịu không chứ? Hay ít ra thì chàng cũng nên nể tôi để tôi nể lại chàng. Tôi nghĩ rằng Hoài đã coi tôi chỉ là một người con gái có những ý nghĩ thiển cận về tình chồng vợ như những người con gái tầm thường khác. Nghĩ vậy làm tôi tủi thân và bực tức với Hoài. Tôi muốn kêu lên thật to và vùng ra khỏi tay chàng nhưng hình như người tôi đã mềm nhũn đi khiến tôi vẫn phải nằm yên.

Trong một thoáng, tôi nghĩ một cách thất vọng và chua chát rằng «mình đã là vợ người ta rồi!» Tôi bỗng cảm thấy sợ hãi một cái gì mơ hồ và rộng lớn hẳn đang từ từ chụp lấy đời tôi...

Nước mắt tôi tự nhiên trào ra...

Từ đêm hôm đó, tôi biết rằng Hoài khó có thể là người tôi yêu được...

* * *

Ý tưởng đó cứ lớn dần lên trong lòng tôi. Tôi vẫn sống bên Hoài và vẫn mang những niềm thắc mắc dày vò, day dứt như thế trong thâm tâm. Tuy nhiên, nếu trông bề ngoài thì ai cũng bảo là vợ chồng chúng tôi hạnh phúc: Hoài đi làm được nhiều tiền lại chiều chuộng tôi. Tôi vui vẻ vâng lời chàng. Tất cả đều êm thắm. Êm thắm đến nỗi nhiều khi tôi đâm ra lo sợ rằng rồi đây biết đâu tôi lại chả không giữ nổi sự êm thắm đó nữa. Muốn lấp mối lo sợ đó, tôi lại phải sống giả dối với lòng tôi hơn nữa. Những lúc sống như vậy, đầu óc tôi lại hoang mang hỗn loạn những ý nghĩ mung lung. Tôi cũng không phân biệt được rõ ràng rằng tôi đã giả dối với Hoài hay thành thực. Có thể là sự thành thực chìm sâu trong tiềm thức tôi, tôi không biết đến nên tưởng là mình giả dối. Nhưng tôi vẫn không dám nghĩ hẳn là mình thành thực. Vì tôi biết nếu nghĩ vậy tôi sẽ lại nhận ra ngay là mình giả dối. Bởi vậy, ở trường hợp tôi, tôi cho rằng: có lẽ giả dối là điều cần thiết để giữ cho hạnh phúc gia-đình được bền vững. Nhưng sống như vậy, tôi lại lâm vào một mối lo khác. Tôi lo một ngày nào đó nếu sự giả dối của tôi mất đi, tình vợ chồng giữa Hoài và tôi khó mà toàn vẹn...

Vì luôn luôn phải sống trong trạng thái tâm hồn phiền muộn và phức tạp như thế nên lắm khi tôi như người «ho nhẹn» (theo lời gia đình Hoài thường bảo thế). Hồi còn ở nhà với Ba Đẻ tôi, tôi hồn nhiên vui vẻ bao nhiêu thì từ ngày lấy chồng, tôi suy tư và phiền muộn bấy nhiêu. Các bạn tôi, mỗi lần gặp tôi lại đùa:

— Gớm! Dạo này cô Vân đã ra dáng «bà» lắm rồi!

Phượng táo bạo hơn:

— Con Vân mà có đến đứa con thứ ba thì tao cam đoan với chúng

https://tieulun.hopto.org

mày là nó sẽ già hơn cả « mẹ chồng » nó nữa !

Nghe họ nói thế, tôi chỉ biết mỉm cười ngượng ngập. Có ai hiểu lòng tôi đâu.

Nhiều lúc, tôi ngồi hàng giờ bên cửa sổ suy nghĩ vẩn vơ. Những lúc ấy, tôi không muốn làm gì cả mà cũng không muốn ai « đả động » đến tôi. Tôi biết Mẹ Hoài và các em chàng khó chịu lắm về điều đó. Vì tôi nghĩ : Tôi lấy Hoài là để làm vợ chàng chứ không phải để làm đầy tớ cho gia đình chàng. » Có lần Mẹ Hoài chủ ý nói cạnh tôi bằng cách mắng nhiếc Hoài hoặc các em chàng cho lọt vào tai tôi. Lúc ấy, vì nể Hoài nên tôi lại làm ra vui vẻ chịu khó và ngoan ngoãn nữa. Tôi coi như không nghe thấy Bà nói gì và vẫn ngọt ngào lễ phép với Bà. Tuyệt nhiên tôi không hề phàn nàn với Hoài về cách đối sử của gia đình chàng với tôi bao-giờ. Nhưng Hoài cũng biết. Chàng thấy mẹ mắng tôi « kiểu ấy » thì khổ tâm lắm, tôi hiểu thế. Và cũng vì thế nên tôi lại thương chàng hơn. Chính niềm thương này đã như một bức tường chặn nỗi khó chịu trong lòng tôi, không cho bộc phát.

Rồi độ già nửa năm, sau khi chúng tôi lấy nhau, chính Hoài không chịu nổi sự « nói bóng nói gió » này của mẹ và có lẽ vì thường và muốn chiều lòng tôi nên chàng xin với thầy mẹ chàng cho chúng tôi ra ở riêng, lấy cớ là để tiện chỗ tôi « ăn nằm » trong thời gian sinh đẻ. Ông cụ còn lưỡng lự, bà cụ thì bằng lòng ngay nhất là mấy cô em gái Hoài.

Ngày đầu tiên chúng tôi dọn đến căn gác xinh, xắn này chỉ có riêng Hoài và tôi, tôi có cảm tưởng như bắt đầu từ hôm nay mới thật là tôi đi lấy chồng...

* * *

Chúng tôi đến đây được gần hai tháng thì Hoài phải tạm thời đổi đi làm việc ở một tỉnh khác, chỉ nửa tháng hay có khi một tháng chàng mới về một lần. Tuy sống bên Hoài tình cảm của tôi bình thản, nhưng khi xa chàng tôi lại nhớ và thương chàng nhiều hơn. Tôi hy vọng rằng niềm thương và sự nhớ nhung này sẽ làm tôi yêu Hoài nên khi chàng muốn tôi cùng lên ở nơi chàng làm việc, tôi từ chối ngay, lấy cớ là ở đấy, xa gia đình. xa mọi người thân thuộc, không có lợi khi tôi sinh đẻ. Thực ra thì tôi muốn xa chàng như vậy để được mang một niềm hy vọng trong lòng, để được thấy mình «gần» chàng hơn. Những ngày đầu xa Hoài, tôi cũng thấy. Nhưng mối buồn chỉ man mác thôi, không tha thiết như tôi mong muốn. Nhiều khi tôi ước ao mối buồn đó nở rộng ra và tăng lên trong lòng tôi khiến tôi phải nhớ Hoài đến đau khổ để được cảm thấy mình yêu chàng. Nhưng có ai buồn chỉ vì tự bắt mình phải buồn mà được bao giờ ! Bởi vậy chính ngay trong lúc ước ao thế thì lại là lúc nỗi buồn vì nhớ Hoài biến đi, nhường cho một nỗi buồn khác xâm chiếm hồn tôi. Lúc đó thì tôi buồn vì tôi đã không « buồn » được như tôi mong muốn ! Tôi lại cảm thấy mình « xa » Hoài và tôi hoàn toàn đơn độc.

Ít lâu sau, tôi quen vợ chồng Thùy — ở ngay sát vách nhà tôi. Thùy cũng còn trẻ như tôi và Trọng — chồng nàng — cũng vào trạc tuổi Hoài.

Sự hiểu biết của vợ chồng Thùy và sự đơn độc của tôi khiến chúng tôi dễ thân nhau. Thùy biết Hoà

https://tieulun.hopto.org

thường vắng nhà, tôi sống một mình buồn nên tối nào nàng cũng sang ngồi nói chuyện với tôi hàng giờ đồng hồ. Tuy chẳng chuyện nào quan trọng mà cũng chẳng chuyện nào có đầu có đuôi, nhưng nhờ vậy mà cuộc sống của tôi đỡ buồn tẻ hơn. Một hôm Thùy nhìn bụng nàng rồi lại nhìn bụng tôi nói đùa :

— Mình kém Vân ở điểm nào thì không biết, chứ so « bụng » thì nhất định mình không chịu thua Vân rồi !

Rồi nàng cười, nói bông là về sau chúng tôi sẽ « thông gia » với nhau nếu tôi sinh con trai nàng sinh con gái, hay ngược lại.

Thùy nói đùa như thế được hơn một tuần thì tôi trở dạ đẻ. Vì tôi đẻ thiếu tháng nên không kịp cho gia đình tôi và gia đình Hoài hay và cũng không kịp nhắn Hoài về.

Đêm hôm đó, chính Thùy đã thuê xe đưa tôi vào nhà thương. Và khi tôi sinh rồi lại cũng chính nàng phải đi báo tin cho gia đình tôi biết.

Trong tuần lễ đầu, mọi người, họ hàng thân thuộc lần lượt vào nhà thương thăm tôi. Chỉ riêng Hoài là vẫn chưa về được. Tôi không thể ngờ rằng lúc ấy tôi lại nhớ chàng và cần chàng đến thế. Tất cả sự trông nom săn sóc của Đẻ tôi mẹ Hoài và các bạn tôi đối với tôi lúc đó không làm giảm được sự nhớ Hoài của tôi. Tôi biết rằng nếu phải đổi tất cả những sự trông nom ấy để lấy riêng sự có mặt của Hoài tôi cũng bằng lòng. Thiếu Hoài tôi có cảm tưởng như tôi thiếu tất cả.

Những người nằm cùng phòng tôi, cũng sinh nở như tôi, đứng tuổi có, mà còn trẻ như tôi cũng có, người nào sau khi sinh nở, chồng họ cũng vào thăm nom họ. Nằm nhìn những hình ảnh thân yêu của người chồng ấp tay lên trán vợ, bồng nương nương đứa con thơ trong lòng, người vợ âu yếm nhìn chồng mỉm cười, lòng tôi nôn nao một cảm giác khó tả. Tôi vừa thèm khát lại vừa khó chịu. Điều làm tôi cảm thấy mình khổ sở hơn hết là tôi không hiểu họ nhìn tôi bằng con mắt thế nào và họ nghĩ gì, khi không thấy người đàn ông nào có thể gọi được là « chồng » tôi vào thăm tôi. Tôi biết rằng tôi mong Hoài và cần chàng không phải chỉ vì thế. Hình như còn vì một lẽ nào khác nữa quan trọng và thiêng liêng hơn nhiều mà chính tôi cũng không biết. Tôi chỉ biết rằng, tôi muốn Hoài có mặt ở đây với tôi để cùng trông thấy đứa con đầu tiên của riêng chàng và tôi mới ra đời. Chàng cũng được vui niềm vui của tôi. Mỗi lần nhìn thằng bé đỏ hon-hỏn và nhỏ xíu như con búp-bê nằm trên tay, lòng tôi lại rộn lên một niềm sung-sướng nao-nao và rạo rực. Tôi muốn được thấy Hoài cũng có những cảm giác như tôi. Vì đó là giọt máu của cả hai chúng tôi chung đúc lại.

Nhưng Hoài vẫn biệt tăm. Mãi năm hôm sau tôi mới nhận được tin của chàng cho tôi biết là chàng bận nhiều việc quá nên chưa về được. Thế là suốt một tuần lễ ở nhà thương tôi phải sống trong chờ đợi mong ngóng. Dần dần sự mong mỏi làm tôi đâm ra khổ sở và tủi thân. Nhưng chính ngay trong những phút ấy, tôi lại mơ hồ hiểu rằng khuất sau nỗi khổ sở đó, hình như còn có một nguồn vui sướng âm thầm và rộng lớn đang chờ dịp để dâng lên, từ đáy tâm hồn tôi.

https://tieulun.hoptoc.org

mày là nó sẽ già hơn cả « mẹ chồng » nó nữa !

Nghe họ nói thế, tôi chỉ biết mỉm cười ngượng ngập. Có ai hiểu lòng tôi đâu.

Nhiều lúc, tôi ngồi hàng giờ bên cửa sổ suy nghĩ vẩn vơ. Những lúc ấy, tôi không muốn làm gì cả mà cũng không muốn ai « đả động » đến tôi. Tôi biết Mẹ Hoài và các em chàng khó chịu lắm về điều đó. Vì tôi nghĩ : Tôi lấy Hoài là để làm vợ chàng chứ không phải để làm đầy tớ cho gia đình chàng. » Có lần Mẹ Hoài chủ ý nói cạnh tôi bằng cách mắng nhiếc Hoài hoặc các em chàng cho lọt vào tai tôi. Lúc ấy, vì nể Hoài nên tôi lại làm ra vui vẻ chịu khó và ngoan ngoãn nữa. Tôi coi như không nghe thấy Bà nói gì và vẫn ngọt ngào lễ phép với Bà. Tuyệt nhiên tôi không hề phàn nàn với Hoài về cách đối sử của gia đình chàng với tôi bao-giờ. Nhưng Hoài cũng biết. Chàng thấy mẹ mắng tôi « kiểu ấy » thì khổ tâm lắm, tôi hiểu thế. Và cũng vì thế nên tôi lại thương chàng hơn. Chính niềm thương này đã như một bức tường chặn nỗi khó chịu trong lòng tôi, không cho bộc phát.

Rồi độ già nửa năm, sau khi chúng tôi lấy [illegible]au, chính Hoài không chịu nổi sự « nói bóng nói gió » này của mẹ và có lẽ vì thương và muốn chiều lòng tôi nên chàng xin với thầy mẹ chàng cho chúng tôi ra ở riêng, lấy cớ là để tiện chỗ tôi « ăn nằm » trong thời gian sinh đẻ. Ông cụ còn lưỡng lự, bà cụ thì bằng lòng ngay nhất là mấy cô em gái Hoài.

Ngày đầu tiên chúng tôi dọn đến căn gác xinh, xắn này chỉ có riêng Hoài và tôi, tôi có cảm tưởng như bắt đầu từ hôm nay mới thật là tôi đi lấy chồng...

* * *

Chúng tôi đến đây được gần hai tháng thì Hoài phải tạm thời đổi đi làm việc ở một tỉnh khác, chỉ nửa tháng hay có khi một tháng chàng mới về một lần. Tuy sống bên Hoài tình cảm của tôi bình thản, những khi xa chàng tôi lại nhớ và thương chàng nhiều hơn. Tôi hy vọng rằng niềm thương và sự nhớ nhung này sẽ làm tôi yêu Hoài nên khi chàng muốn tôi cùng lên ở nơi chàng làm việc, tôi từ chối ngay, lấy cớ là ở đấy, xa gia đình. xa mọi người thân thuộc, không có lợi khi tôi sinh đẻ. Thực ra thì tôi muốn xa chàng như vậy để được mang một niềm hy vọng trong lòng, để được thấy mình «gần» chàng hơn.Những ngày đầu xa Hoài,tôi cũng thấy.Nhưng mối buồn chỉ man mác thôi, không tha thiết như tôi mong muốn. Nhiều khi tôi ước ao mối buồn đó nở rộng ra và tăng lên trong lòng tôi khiến tôi phải nhớ Hoài đến đau khổ, để được cảm thấy mình yêu chàng. Nhưng có ai buồn chỉ vì tự bắt mình phải buồn mà được bao giờ ! Bởi vậy chính ngay trong lúc ước ao thế thì lại là lúc nỗi buồn vì nhớ Hoài biến đi, nhường cho một nỗi buồn khác xâm chiếm hồn tôi. Lúc đó thì tôi buồn vì tôi đã không « buồn » được như tôi mong muốn ! Tôi lại cảm thấy mình « xa » Hoài và tôi hoàn toàn đơn độc.

Ít lâu sau, tôi quen vợ chồng Thùy — ở ngay sát vách nhà tôi. Thùy cũng còn trẻ như tôi và Trọng — chồng nàng — cũng vào trạc tuổi Hoài.

Sự hiểu biết của vợ chồng Thùy và sự đơn độc của tôi khiến chúng tôi dễ thân nhau. Thùy biết Hoà

https://tieulun.hopto.org

thường vắng nhà, tôi sống một mình buồn nên tối nào nàng cũng sang ngồi nói chuyện với tôi hàng giờ đồng hồ. Tuy chẳng chuyện nào quan trọng mà cũng chẳng chuyện nào có đầu có đuôi, nhưng nhờ vậy mà cuộc sống của tôi đỡ buồn tẻ hơn. Một hôm Thùy nhìn bụng nàng rồi lại nhìn bụng tôi nói đùa :

— Mình kém Vân ở điểm nào thì không biết, chứ so « bụng » thì nhất định mình không chịu thua Vân rồi !

Rồi nàng cười, nói bông là về sau chúng tôi sẽ « thông gia » với nhau nếu tôi sinh con trai nàng sinh con gái, hay ngược lại.

Thùy nói đùa như thế được hơn một tuần thì tôi trở dạ đẻ. Vì tôi đẻ thiếu tháng nên không kịp cho gia đình tôi và gia đình Hoài hay và cũng không kịp nhắn Hoài về.

Đêm hôm đó, chính Thùy đã thuê xe đưa tôi vào nhà thương. Và khi tôi sinh rồi lại cũng chính nàng phải đi báo tin cho gia đình tôi biết.

Trong tuần lễ đầu, mọi người, họ hàng thân thuộc lần lượt vào nhà thương thăm tôi. Chỉ riêng Hoài là vẫn chưa về được. Tôi không thể ngờ rằng lúc ấy tôi lại nhớ chàng và cần chàng đến thế. Tất cả sự trông nom săn sóc của Đệ tôi mẹ Hoài và các bạn tôi đối với tôi lúc đó không làm giảm được sự nhớ Hoài của tôi. Tôi biết rằng nếu phải đổi tất cả những sự trông nom ấy để lấy riêng sự có mặt của Hoài tôi cũng bằng lòng. Thiếu Hoài tôi có cảm tưởng như tôi thiếu tất cả.

Những người nằm cùng phòng tôi, cũng sinh nở như tôi, đứng tuổi có, mà còn trẻ như tôi cũng có, người nào sau khi sinh nở, chồng họ cũng vào thăm nom họ. Nằm nhìn những hình ảnh thân yêu của người chồng ấp tay lên trán vợ, bồng nương nương đứa con thơ trong lòng, người vợ âu yếm nhìn chồng mỉm cười, lòng tôi nôn nao một cảm giác khó tả. Tôi vừa thèm khát lại vừa khó chịu. Điều làm tôi cảm thấy mình khổ sở hơn hết là tôi không hiểu họ nhìn tôi bằng con mắt thế nào và họ nghĩ gì, khi không thấy người đàn ông nào có thể gọi được là « chồng » tôi vào thăm tôi. Tôi biết rằng tôi mong Hoài và cần chàng không phải chỉ vì thế. Hình như còn vì một lẽ nào khác nữa quan trọng và thiêng liêng hơn nhiều mà chính tôi cũng không biết. Tôi chỉ biết rằng, tôi muốn Hoài có mặt ở đây với tôi để cùng trông thấy đứa con đầu tiên của riêng chàng và tôi mới ra đời. Chàng cũng được vui niềm vui của tôi. Mỗi lần nhìn thằng bé đỏ hon-hỏn và nhỏ xíu như con búp-bê nằm trên tay, lòng tôi lại rộn lên một niềm sung-sướng nao-nao và rạo rực. Tôi muốn được thấy Hoài cũng có những cảm giác như tôi. Vì đó là giọt máu của cả hai chúng tôi chung đúc lại.

Nhưng Hoài vẫn biệt tăm. Mãi năm hôm sau tôi mới nhận được tin của chàng cho tôi biết là chàng bận nhiều việc quá nên chưa về được. Thế là suốt một tuần lễ ở nhà thương tôi phải sống trong chờ đợi mong ngóng. Dần dần sự mong mỏi làm tôi đâm ra khổ sở và tủi thân. Nhưng chính ngay trong những phút ấy, tôi lại mơ hồ hiểu rằng khuất sau nỗi khổ sở đó, hình như còn có một nguồn vui sướng âm thầm và rộng lớn đang chờ dịp để dâng lên, từ đáy tâm hồn tôi.

https://tieulun.hopto.org

Đỗ-Mục thi thoại

Tự là Mục-Chi hiệu Phàn-Xuyên quê ở huyện Lâm-đồng tỉnh Thiểm tây, vốn con nhà thế-phiệt lại thông minh hoạt bát, văn-chương học vấn đều xuất sắc tài hoa. Đỗ là một thi-nhân đệ nhất đời Văn-Đường, không kém gì Đỗ-Phủ đời Thịnh-Đường nên đời gọi là Tiểu-Đỗ.

Năm 18 tuổi Đỗ đi chơi kinh-đô có quan Thái-học Bác-sĩ Ngô-vi-Lang nghe danh tiếp đãi vào bậc thượng khách. Đỗ đưa những tác phẩm đến yết kiến quan Thị-lang Thôi Yên. Thôi đọc bài phú A-phòng cũng rất là kính phục.

Đỗ-Mục đỗ Tiến-sĩ năm 26 tuổi đời vua Văn-Tôn (827-841). Quan Tiết độ sứ Hoài-nam là Ngưu-tăng-Nhụ đóng đại-dinh ở Dương-châu chomời Đỗ làm Bí-thư. Xưa nay Đỗ vốn hoài bảo lớn nay phải khuất thân làm môn-hạ nên trong lòng phẫn uất không vui.

Đất Dương-châu là chỗ phồn hoa đệ nhất miền Nam nước Tầu, mà Đỗ thì đương độ thanh niên tính tình phong lưu lãng mạn nên ngày đêm cứ liên miên ở thanh-lâu tửu quán để miệt-mài trong những cuộc vui. Sau gặp bè bạn khuyên nhủ mới tỉnh ngộ và nhớ lại những ngày chơi bời lêu lổng, Đỗ có làm bài Khiển-hoài như sau :

Lạc phách giang hồ tải tửu hành
Sở yêu tiêm tế chưởng trung khinh
Thập niên nhất giác Dương châu mộng
Doanh đắc thanh lâu bạc hạnh danh

DỊCH :

Quầy rượu lang thang khắp đó đây
Lưng thon gái Sở nhẹ trên tay
Mười năm tỉnh giấc Dương-châu mộng
Để lại lầu-xanh tiếng mặt dầy

https://tieulun.hopto.org

Ở Dương - châu về kinh được thăng Giám-sát Ngự-sử, Đỗ dâng những bài điều-trần ích quốc lợi dân. Vua Văn Tôn xem biết là hay nhưng không thi hành được.

Cuối đời vua Văn-Tôn thiên ra làm Thứ-sử Hoàng châu sau lại cải nhận Thứ-sử Trì-châu và Hồ-châu.

Đời tình ái của Đỗ kể thực ly kỳ có thể thành một thiên giai-thoại. Khi làm Thứ-sử Trì-châu, Đỗ nghe nói đất Hồ-châu có nhiều mỹ-nữ liền thân đến tìm thì gặp một cô gái nhan sắc nhưng mới có 10 tuổi. Đỗ theo thiếu-nữ về nhà, đưa sính lễ đính hôn và giao-ước với thân mẫu nàng xin mười năm nữa đến làm ở Hồ-châu sẽ cưới. Nếu quá hạn ấy mà không đến thì nàng hãy lấy người khác.

Mẹ nàng nhận lời. Nhưng chờ đợi đến 12 năm cũng không thấy Đỗ trở lại, bất đắc dĩ phải cho nàng đi lấy chồng.

Sau 14 năm, Đỗ được về làm Thứ-sử Hồ-châu, thân đến tìm người thiếu-nữ thì nàng đã được hai con. Đỗ thất vọng làm bài Tự-úy để an ủi :

Tự thị tầm xuân khứ hiệu trì
Bất phòng trù trướng oán phương thì
Cuồng phong lạc tận thâm hồng sắc
Lục diệp thành âm tử mãn chi

DỊCH :

Bởi chậm tìm xuân mộng chẳng thành
Hương xưa sao để bận lòng mình
Cuồng phong rụng hết màu hồng thắm
Lá đã xanh cây, quả nặng cành

Khi Đỗ làm Ngự-sử ở kinh-đô, đồng thời có quan Tư-đồ Lý-Cao là người rất hào hoa phong-nhã. Trong nhà Lý nuôi không biết bao nhiêu ca-nhi thị-nữ, mỗi khi yến tiệc mời khắp mặt danh-sĩ thi-nhân ở kinh-đô đến họp.

Một hôm nhà Lý hội yến, vì Đỗ là đường-quan lại chưa quen biết nên không dám mời. Nhưng Đỗ tính rất tự nhiên, nghe tin là cứ đến. Lý lấy làm hân hạnh thân ra cửa đón giắt tay vào ngồi bên cạnh. Rượu được vài tuần, Đỗ liếc mắt nhìn khắp bọn thị-nữ, rồi đột ngột hỏi Lý : « Tôi nghe trong quý-phủ có một giai-nhân tên gọi Tử-Vân không hay nàng ấy ở đâu ? »

Lý cho gọi Tử-Vân ra chào. Đỗ vừa trông thấy đã tấm tắc khen : « Thực là danh bất hư truyền, ngài cho tôi nhé ?»

Lý mỉm cười không nói, cử tọa đều ngơ ngác, còn bọn thị-nữ thì tất cả quay lại nhìn Đỗ mà che miệng cười thầm.

Đỗ tự tay rót rượu uống luôn ba chén rồi cao giọng ngâm một bài thơ để đánh trống lảng :

Hoa đường kim nhật ỷ diên khai
Thùy hoán Phân ty Ngự sử lai
Hốt phát cuồng ngôn kinh cử tọa
Lưỡng hàng hồng phấn nhất thời hồi

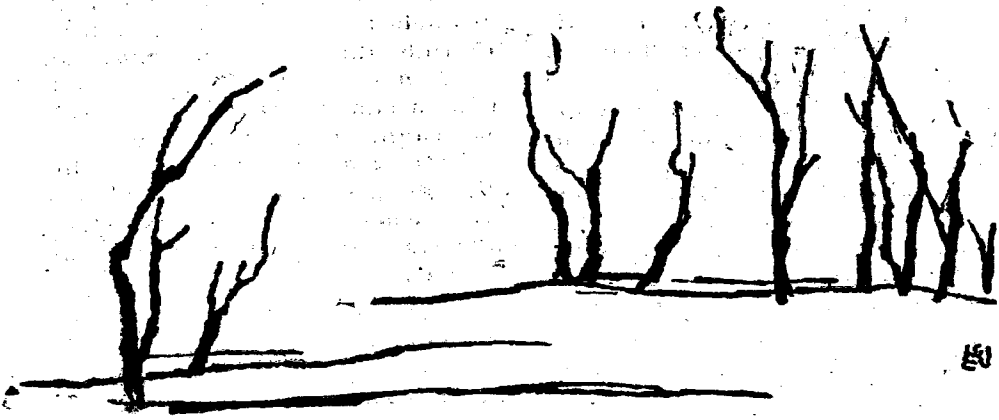
DỊCH :

Hôm nay yến tiệc ở Hoa-đường
Ngự-sử ai mời, kéo dở dang
Câu chuyện điên cuồng kinh tử-tọa
Hai bên người đẹp ngảnh nhìn sang

Tác - phẩm còn lưu lại : Phàn-Xuyên thi-tập 20 quyển, Ngoại-tập một quyển.

ĐỖ-BẰNG-ĐOÀN và
BÙI - KHÁNH - ĐẢN
« Đường Thi Trích-Dịch »

https://tieulun.hopto.org

lòng hoang

Sàu xây nước dựng thủy triều
Máu căng buồng phổi tim nghèo buốt da
Đêm đêm một giấc thơ ngà
Gối tay vòng những màu hoa chết rồi
Linh hồn không đủ chung đôi
Mà tôi nhỏ bé hơn lời kiêu sang
Tay run nét chữ vội vàng
Bao nhiêu mộng xếp áo quan cũng vừa
Mái làu hàn kín song thưa
Chiêm bao tưởng có hương thừa vào chăn
Ô khi từ bỏ dương trần
Trong em tôi có chút phần nào không ?

12-59

VÕ-THÙY-LAM

https://tieulun.hopto.org

TRUYỆN DÀI CỦA DUY-LAM

(tiếp theo)

ĐÊM đã khuya. Vợ tôi vẫn chưa ngủ. Tuy mắt nhắm nghiền nhưng thỉnh thoảng vợ tôi vẫn thở dài nhè nhẹ. Tôi cũng thao thức không yên. Tôi ôn lại những chuyện xảy ra trong ngày hôm nay và những chuyện tôi sẽ phải làm ngày mai. Cơm tối xong, ngồi nhà được một lúc, khi Ngạc một người bạn trai của Di, đến rủ, Di đã rời khỏi khung cảnh gia đình, vội vã. Hình như nó không chịu nổi bầu không khí nặng nề bao trùm lên mọi người. Hiện giờ nó cũng chưa về.

Vợ tôi tự nhiên lên tiếng, mắt vẫn nhắm :

— Thằng Di ho lao nặng lắm !... Tại sao nó lại không chịu cho tôi biết trước...

— Sao mình biết nó ho lao ?

— Lan vừa nói với tôi ban chiều...

Giọng vợ tôi hạ thấp xuống, chỉ còn là tiếng thì thầm, hối hận và thương xót.

— Trời ơi !... chắc nó khổ lắm !... lỗi ở tôi hết ! Tại tôi mới đến nông nỗi đó...

Tôi bồi hồi xúc động. Tôi không ngờ vợ tôi lại đau khổ đến như vậy. Tuy nhiên tôi gay gắt đáp lại :

— Mình điên đấy ư ?... Tại sao

https://tieulun.hopto.org

lại tại mình? Đi chơi nhảm mãi với thằng Ngạc làm gì mà chẳng mang bệnh vào người... Con nhà tử tế lại đi kết thân với một thằng cà lơ, chuyên môn ăn cắp vặt... Lần sau thằng Ngạc đến tôi tống nó ra cửa. Còn mình nữa cứ bênh nó chầm chập.

Vợ tôi im lặng không cãi. Thân hình đẫy đà của vợ tôi bất động. Vợ tôi hình như bị đè bẹp dưới những ám ảnh hãi hùng nên không lưu ý đến những lời nói. Vợ tôi lại lên tiếng :

— Nhỡ nó bỏ nhà ra đi thì sao?... Nó doạ Lan nếu Lan ưng thuận lấy Nghĩa nó sẽ bỏ nhà ra đi ngay lập tức...

Rồi vợ tôi hốt hoảng ngồi nhổm dậy :

— Sao bây giờ nó chưa về ?.. Hay không biết chừng nó đi luôn không về... Đúng rồi ! Tôi thấy nó xếp dọn quần áo và sửa soạn từ mấy hôm nay.

Tôi với tay kéo vợ tôi nằm xuống. Người vợ tôi nóng như lửa và run lẩy bẩy. Chắc vợ tôi bị lên cơn sốt rét nên mới lảm nhảm những lời lẽ vô lý. Tôi mắng vợ tôi :

— Đi đi đâu ? Nó về bây giờ đây này... Lan ơi ! Dậy lấy thuốc men uống...

Vợ tôi ngoan ngoãn nằm xuống. Lan vén màn ngồi xuống giường cạnh vợ tôi và đỡ vợ tôi uống thuốc, khuôn mặt nó lo lắng, vợ tôi nắm tay Lan, gặng hỏi :

— Lan ! con không nói dối mẹ đấy chứ ?... Bệnh anh Di chắc còn hy vọng chữa khỏi, nếu anh được tĩnh dưỡng và tẩm bổ nhiều... Con nói phải lắm ! chỉ có mỗi cách lấy Nghĩa gia đình ta mới đủ tiền để chữa Di khỏi bệnh. Nhưng con phải cả quyết với mẹ là anh Di sẽ không bỏ nhà ra đi...

Vợ tôi quay sang tôi :

— Nếu nó có mệnh hệ nào và nếu nó nhắm mắt không phải trong căn nhà này !.. Nó oán mình lắm đấy !. Nó oán cả tôi...

Giọng vợ tôi, run rẩy, kinh hãi :

—... Nó oán tôi là phải lắm !...Tôi đã không yêu nó... Tôi không chăm nom nó đầy đủ.., Tôi bất công ! Tôi đã không nuông chiều và săn sóc nó bằng thằng Tô. Bây giờ tôi lại đứng về phe mình để xô đẩy nó khỏi gia đình này. Tại sao tôi lại làm thế ? Lan ! con cũng công nhận là mẹ yêu quí anh Di lắm lắm, nhưng nhiều khi mẹ sợ anh ấy. Anh ấy khó tính quá sức...

Lan vuốt làn tóc loà xoà trên trán của vợ tôi, khuôn mặt xinh đẹp của nó chan hoà nước mắt. Sau khi vợ tôi đã thiếp ngủ vì quá mệt, Lan còn kê ghế cạnh giường và ngồi suy nghĩ rất lâu, đôi mắt không rời khuôn mặt xanh xao đầy mồ hôi của vợ tôi. Tôi phải mắng, Lan mới chịu đi ngủ. Tôi không thể đoán hiểu nó đã nghĩ gì và quyết định những gì trong những giây phút ngồi cạnh mẹ. Tôi biết nó yêu mẹ nhưng nó cũng các anh không kém.

Tôi nằm vắt tay lên trán suy nghĩ. Không phải chỉ có Lan xúc động trước những lời nói mê hoảng và nỗi đau khổ của vợ tôi. Đêm khuya thanh vắng, càng nghĩ tôi càng thương vợ tôi. Tôi biết rõ hiện giờ sự tranh chấp nội tâm của vợ thật mãnh liệt. Vợ tôi bị dằng xé giữa nhiều tư tưởng khác nhau. Vừa cảm thấy có lỗi với Di lại vừa băn khoăn trước ý định không biết có nên đứng về phe tôi để Lan lấy Nghĩa hay không ; kết cục vợ tôi đã cảm thấy hoàn toàn bất lực trước hoàn cảnh éo le. Không thể xoay sở giúp đỡ mọi người, không thể

https://tieuluun.hopto.org

đổ lỗi cho ai, vợ tôi quay về đổ lỗi cho chính mình. Đó là điều cuối cùng vợ tôi có thể làm được. Hành hạ chính mình vì quá yêu mọi người, vợ tôi thật cao quý và cũng thật tội nghiệp.

Chợp được một giấc ngủ ngắn, tỉnh dậy tôi không thấy vợ tôi nằm cạnh. Tôi ngồi dậy dụi mắt, khoa chân trên mặt đất tìm đôi guốc định đi tìm vợ tôi. Đêm lạnh, người lại đang sốt, nhỡ bị gió độc vợ tôi chắc khó mà chịu đựng nổi. Dưới ánh đèn ngủ mờ ảo, tôi ngạc nhiên trước một cảnh tượng kỳ lạ. Vợ tôi đang ngồi ở chiếc ghế cạnh giường Di (Di vẫn chưa về), đầu hơi cúi, một tay ôm đầu, một tay vuốt ve nhè nhẹ chiếc gối. Miệng vợ tôi mấp máy, hình như vợ tôi đang thì thầm nói chuyện với một nhân vật vô hình. Tôi lại cạnh, vợ tôi cũng không hay biết. Loáng thoáng tôi nghe lõm bõm câu được câu chăng những lời nói âu yếm và dịu dàng của vợ tôi. Tên Di được vợ tôi nhắc đi nhắc lại nhiều lần. Tôi đặt tay lên vai vợ tôi và hỏi :

—Mình ngồi làm gì đây!... Đi ngủ đi chứ? Thằng Di không về thời mặc nó, hơi đâu mà chờ...

Vợ tôi vẫn ngồi im lặng trong tư thế và cũng không trả lời tôi. Chợt có tiếng động khẽ. Tôi quay đầu lại. Tô đang đứng nhìn vợ tôi đăm đăm, khuôn mặt thoáng một vẻ khắc khoải lo âu. Đoạn nó ngửng đầu lên và nhìn thẳng vào mắt tôi. Một phút trôi qua, hai cha con tôi vẫn đối diện nhìn nhau chẳng một lời. Tôi và nó, hai người đàn ông đối lập với nhau, không ai chịu thua ai, hiện giờ đều phải chứng kiến những sự đau khổ của một nạn nhân chung của chúng tôi. Nó nghĩ gì và quyết định ra sao? Tôi chịu không thể đoán hiểu. Nhưng có một điều khiến tôi yên lặng. Trong đôi mắt đứa con đầu lòng của tôi tuyệt nhiên không một chút oán ghét hay trách móc. Nó chắc đã hiểu sâu xa ; sở dĩ tôi đã độc tài trong mọi hành động không phải hoàn toàn vì tham vọng thúc đẩy, mà cũng còn vì lòng yêu vợ tôi và gia đình. Tuy nhiên tôi và nó mỗi người yêu gia đình một cách khác.

Tô giúp tôi dìu vợ tôi vào giường nằm. Khuôn mặt Tô vẫn thản nhiên Nó có vẻ rất xúc động.

* * *

Tôi rất ác cảm và khinh Ngạc. Nó rất hay đến thăm Di, tôi biết hắn khá rõ vì Ngạc là con trai một người bạn của tôi. Trong gia đình Ngạc là một gia đình khá giả và giòng dõi nhưng điều đó không mảy may thay đổi quan niệm bất di bất dịch của tôi về Ngạc ; hắn chỉ là một người vô dụng. chuyên môn ăn bám vào mọi người và sở dĩ hắn còn sống được đến giờ cũng nhờ ở tài xoay sở và những mánh khoé ranh khôn vặt. Tôi thường rất kinh tởm hạng người như hắn, hạng người không bao giờ thành công trong bất cứ địa hạt nào. Đối với Nghĩa, mặc dầu tôi thấy hắn hèn hạ. nhưng tôi vẫn phải e. ngại hắn. Hắn đã thành công trong việc làm giầu, một điều không dễ mấy ai làm nổi.

Ngạc vào tuổi Di. Tôi không hiểu sao người như ông bạn tôi lại có thể sinh ra một đứa con trai xấu xí như Ngạc. Ngạc tầm người thấp bé, chân tay thô kịch, khuôn mặt choắt bằng hai ngón tay chéo, tóc cứng, lúc nào cũng bù rối. Nhất

https://tieulun.hopto.org

là giáng đi của hắn càng khiến hắn giống một con hầu, thoắt ở chỗ này, thoắt ở chỗ khác. Trong người hắn chỉ có đôi mắt là khá, sáng long lanh và nếp xâu sau cặp lông mày rậm. Nhưng theo tôi, mắt hắn không sáng một cách thông minh như mấy đứa con tôi, trái lại sáng một ánh gian giảo rất đáng nghi ngại.

Mọi người trong gia-đình tôi, kể cả Di, tuy chơi rất thân với Ngạc, nhưng cũng không ai biết hắn làm nghề gì rõ rệt. Có hôm hắn đến thăm Di, mặc một bộ quần áo complet tề chỉnh, thắt cravate đoàng hoàng, và cắp một chiếc cặp lớn, Theo hắn nói hắn vừa tìm được một việc làm : đại diện cho một hãng buôn. Nửa tháng sau hắn hắn trở lại, quần áo cũ rách, tóc trên đầu như mới mọc. Hắn vừa ở tù ra vì một tội lường gạt. Rồi lại chỉ mấy hôm sau nữa. Ngạc không biết kiếm đâu ra tiền, mua biếu vợ tôi và Lan rất nhiều hoa quả và lôi Di đi chơi, ăn uống lu bù.

Đối với mọi người và nhất riêng với tôi, hắn đóng kịch rất khéo. Không ai có thể quả quyết lúc nào hắn nói thật và lúc nào hắn đóng kịch đánh lừa người đối thoại với hắn. Hắn rất mềm dẻo và khôn khéo. Khi đến bao giờ cũng chào tôi rất lễ phép và hễ mở mồm là thưa bẩm, vâng, dạ... Thái độ tự hạ quá đáng của hắn càng khiến tôi lãnh đạm và lộ vẻ khinh bỉ hắn ra mặt, vì tôi thừa biết trong thâm tâm hắn ghét, khinh tôi mãnh liệt, hơn cả tôi khinh hắn. Hắn chửi thầm tôi ngay khi ngồi cúi đầu, hai tay đặt ngoan ngoãn trên đầu gối và tiếp chuyện tôi, trong trường hợp hắn đến không gặp Di : Tuy nhiên có một điều tôi lưu ý, hắn không bao giờ mua biếu tôi một vật gì. Hắn xếp tôi vào hạng những kẻ thù của hắn, một trong những người hành hạ hắn hoặc hất hủi ruồng bỏ hắn.

Điều khiến tôi ngạc nhiên và bực mình hơn nữa là tại sao vợ tôi và các con tôi lại có thể rộng lượng với những tật xấu không thể tha thứ của Ngọc. Hắn đã có lần vì quá túng thiếu nên đã mượn một chiếc xe đạp của Di, mang bán hay cầm đi lấy tiền. Hắn tránh không đến gia đình tôi trong một tháng trời, nhưng rồi hắn lại đến thăm Di, khi tôi vắng nhà theo lời vợ tôi kể lại, hắn đã đóng vở kịch một kẻ hối lỗi, tiu nghỉu như mèo cắt tai, và lẳng lặng ngồi nghe Di mắng cho một trận tàn tệ. Vì mọi người nói dối tôi là chiếc xe của Di bị mất cắp nên tôi đã không đuổi hắn ra khỏi nhà và cấm cửa hắn. Khi nhờ vợ tôi, tôi rõ đầu đuôi câu chuyện, hắn đã kiếm được tiền mua đền Di một chiếc xe khác.— mua hay ăn cắp của một người khác thì cũng khó xác định được.

Tuy vậy Ngạc có một cái tài mà chính tôi cũng phải công nhận : hắn ăn nói thật có duyên và khéo. Hắn có vẻ thông thạo rất nhiều vấn đề và hình như ai hắn cũng quen rất tường tận. Nghe hắn nói chuyện về người khác thật không biết chán, nhưng phải đề phòng cẩn thận vì Ngạc có tật thỉnh thoảng hứng lên, thêu dệt và bịa đặt rất nhiều chi tiết lệch lạc.

Đối với gia đình hắn, Ngạc có những quan niệm rất chua chát và đen tối. Hắn không dấu diếm và luôn luôn nói ra miệng là hắn

https://tieulun.hopto.org

không được ai yêu. Hắn thường ví mình với một nhân vật Hạnh trong một truyện ngắn của Khái-Hưng: một đứa con bị hắt hủi và luôn luôn là nạn nhân của mọi người. Thỉnh thoảng nếu hắn hô hố cười quá lớn và nói đến bố mẹ hắn qua những lời lẽ châm biếm hỗn láo sâu độc và chẳng may tôi nghe thấy, tôi chỉ trừng mắt hay dặng hắng, hắn im ngay và lảng sang chuyện khác.

Kể ra bản tính hắn cũng không đến nỗi xấu xa quá lắm và sở dĩ hắn nhớn lên thành một con người như vậy phần lớn cũng vì sự giáo dục về khung cảnh gia đình. Ông Lân, cha hắn, sinh ra trên đời hình như chỉ để tìm cách tạo vui thú cho chính mình. Ông hiện là một công chức giữa một chức vụ quan trọng. Đó là một người lãnh đạm đến độ khinh khỉnh, ích kỷ và sống qua thời Pháp thuộc, thời kháng chiến, và đến ngày nay, vẫn không thay đổi. Thời nào người ta cũng cần đến ông gạt, sang bên xu hướng chính trị, mọi lý tưởng cao xa trừu tượng và tiếp tục hưởng lạc, lấy hết vợ này sang nàng khác, đánh bạc, uống rượu và sống hoàn toàn theo ý mình muốn. Nhưng trong công việc ông rất thẳng thắn và có tài chỉ huy nên mọi người dù không chấp nhận lối sống của ông, cũng đều phải kính phục và kiêng nể ông.

(còn tiếp)

DUY-LAM

ĐÃ PHÁT HÀNH

KỲ-HOA TỬ

của NGUYỄN MẠNH-CÔN

Cuốn thứ II trong Tủ sách
NHỮNG TÁC PHẨM HAY

Do nhà Xuất Bản NGUYỄN-ĐÌNH-VƯỢNG Ấn hành

SAU 10 NĂM THAI NGHÉN, ĐÃ PHÁT HÀNH:

HAI CÁNH HOA TIM

Thi-phẩm đầu tiên của SONG-HỒ

Minh hoạ của hoạ sĩ DUY-THANH
Hình bìa của nhiếp ảnh gia NGUYỄN-CAO-ĐÀM
(Hon. F. Kortrijk)

https://tieulun.hopto.org

Thơ TRƯỜNG-ANH

bây giờ con gặp mẹ

Mẹ đẻ con trong đói khổ,
Cơm ăn cháo trộn củ mì.
Xanh mồ cỏ sầu mẹ chết
Khi con còn chập-chững đi.

Còn giữ gì về mẹ không ?
Lung-linh bóng hòm sơn đỏ,
Giã-từ nhà hoang cửa ngỏ,
Mẹ đã đi vào mênh-mông...

Người ta nói mẹ đi chợ,
Và con thấp-thỏm chờ trông.
Hài ai thấp-thoáng ngoài ngõ,
Dáng nào lảng-vảng bên song !

Nằm trong đất, giường vĩnh-viễn
Của đời người, mẹ bỏ con.
Áo-não chim thơ lạc mẹ.
Bùn cuộc đời lấm chân son.

https://tieulun.hopto.org

Con đi vay tình thiên-hạ,
Đau lòng đâu dám nói ra !
Có khi con quên mất mẹ,
Và, đời con lắm phong-ba !

Trắng tay tan giấc mơ-màng,
Nương đâu nơi với nhờ trông.
Kéo lê kiếp người cô-độc,
Không-tình-thương giết chờ mong !

Những chiều dừng chân quán vắng,
Chập-chờn nửa tỉnh nửa mơ,
Con thấy tường in bóng mẹ,
Ngoài hiên sương lạnh trăng mờ.

Kéo dài số kiếp tha-hương,
Cầu-bơ, cầu-bất ven đường,
Con đi tình không trọn vẹn,
Trăng vờn thoi-thóp cầu-vương !

Đêm đêm đất khách con nằm
Bên giường tiếng mẹ hỏi thăm.
Bơ-vơ tỉnh linh-hồn nhỏ,
Con tìm mẹ hai-mươi-năm !

Nếu bảo rằng có linh-hồn,
Bao-giờ mẹ chẳng quanh con.
Sao con thấy chiều tê-tái,
Nhớ mẹ hiền dạ héo-hon,

Thắp nến sáng đi tìm mẹ,
Thoát hồn lên đến hư-không.
Bây giờ con yêu gặp mẹ,
Mẹ ơi ! Mẹ ở trong lòng,

TRƯỜNG - ANH

https://tieulun.hopto.org

MỐI TÌNH CỦA PÉDRITO

nguyên tác của RAPHAEL SANCHEZ MAZAS
bản dịch của THẾ - UYÊN

TÔI chẳng bao giờ quên được mùa hè năm đó... mùa hè có lẽ buồn nhất mà cũng đẹp nhất đời tôi... Hồi ấy tôi về Bilbao ngay sau lễ phát phần thưởng để cùng mọi người đi nghỉ mát ở một biệt thự lớn ven biển vùng Las Arenas. Từ ngày nhập trường niên học vừa qua cho tới giờ, ba me tôi mới được gặp tôi. Các người than thở khi thấy tôi không cao lớn thêm phần nào. Me tôi buồn rầu nói :

— Pédrito gần 15 tuổi rồi mà vẫn thấp bé như thuở 12.

Hai ba năm nay tôi không cao thêm chút nào. Điều này làm tôi tủi hổ hơn ba me tôi nhiều, nhất là ở trường. Nhưng tôi vẫn còn nhiều hy vọng vì các nhà chuyên môn cả quyết rằng người ta quá 24 tuổi mới thôi cao.

Để thưởng cho tôi đã học giỏi, ba tôi thuê riêng cho tôi một chiếc thuyền buồm nhỏ xuốt dịp hè. Phần thưởng này đã làm cho tôi tưởng rằng không còn gì có thể làm tôi sung sướng hơn được nữa, cho tới một buổi sáng kia me tôi vào buồng báo cho tôi một tin đẹp đẽ nhất trên cõi đời này : Isabel sắp đến.

Sau khi biết tin này, tôi viết rất nhiều thư cho Joshe — người bạn thân độc nhất của tôi. Tôi không thể được giữ cho khỏi viết nhiều vì chỉ có Joshe mới hiểu được Isabel đối với tôi là tượng trưng cho cái gì, và cũng chỉ có mình Joshe biết Isabel và tôi đã đính

https://tieulun.hopto.org

hôn với nhau từ hồi nhỏ. Những người khác nhất là những người nhớn, truyện này chắc sẽ chế riễu tôi nếu biết. Họ không thể hiểu được tôi yêu Isabel nhiều và mãnh liệt như thế nào từ thuở thơ ấu. Bây giờ nàng sắp đến đây, tôi lại yêu nàng hơn bao giờ hết, yêu đến nỗi không thở được nữa.

Trong 3 năm vừa qua. Isabel học nội trú ở 1 trường trung học tại Londres. Nàng chỉ gửi cho tôi thiếp chúc mừng lễ giáng sinh, năm mới, và 1 thiếp chúc mừng ngày sinh nhật của tôi mà thôi. Còn tôi mỗi kỳ nghỉ hè tôi viết rất nhiều cho nàng vì khi ở trong trường tôi không được phép gửi thư cho bạn gái.

Tôi không muốn nghĩ tới những việc đã xảy ra từ khi nàng xa tôi. Nhưng chắc chẳng ai trên cõi đời này cướp nổi Isabel của tôi... chẳng ai biết... suốt ba năm dài đằng đẵng vừa qua. Tôi đã mong nhớ nàng biết là chừng nào tôi ở trong phòng 1 mình, đầu nóng như lửa đốt. Mỗi khi nhìn vào gương, thấy mình thấp bé, tôi lại nghiến răng cố nuốt nước mắt.

Trong khi chờ đợi, tôi không 1 lần nào tưởng tượng trước cuộc gặp gỡ sắp đến giữa tôi và Isabal. Không, tôi không thể ngờ được mọi sự sẽ xảy ra như vậy. Tầu từ từ cập bến. Thân mẫu của Isabel và toàn thể gia đình tôi vội vã lên tầu tìm buồng của nàng. Tôi nhận ra ngay lập tức bà Bennet, vú nuôi của nàng. Còn Isabel ? Isabel đâu rồi ?

Một thiếu nữ tóc vàng óng ả, cao hơn cả mẹ tôi mừng rỡ ôm lấy bà mẹ của Isabel. Lúc cô gái này quay lại, tôi mới nhận ra là Isabel. Trời ơi ! Đó chính là Isabel thật ! Tôi muốn nhìn thẳng vào mắt nàng, nhưng không được vì nàng đã lao mình tới ôm lấy tôi mạnh đến nỗi cả hai đứa ngã ra divan. Nàng đưa 2 tay ôm đầu tôi và ghì chặt vào ngực nàng. Tôi không trông thấy gì hết nhưng tôi nghe thấy tim nàng đập như hồi nhỏ chúng tôi thường nghe tim nhau xem ai đập mạnh hơn và yêu nhiều hơn.

Nàng khác xưa nhiều, có 1 cái gì mà tôi không thể tả được làm tôi xấu hổ, và sợ hãi nữa, y như khi người ta quá sung sướng. Tôi bối rối.

Isabel lay mạnh tôi và nói :

Pedrito... Em đây, Isabel đây ! Anh không nhận ra em sao ! Tại sao anh đứng im như tượng gỗ thế ? Anh Pedrito ! Sao anh không nói gì với em cả ?

Không, tôi không thể nói được, tôi không làm sao nói được nữa. Toàn thân tôi như xụp đổ, vỡ nát, chìm vào trong tâm hồn tôi. Bây giờ Isabel đã là một thiếu nữ hoàn toàn xinh, đẹp và cao lớn ! Còn tôi, tôi là gì đối với nàng ? Tôi chẳng có nghĩa lý gì hết. Đối với nàng, tôi không có vẻ gì là 1 thanh niên cả. Tại sao nàng lớn nhanh như vậy ! Còn tôi lại không ! Tôi tự nghĩ rằng như thế mọi sự sẽ vĩnh viễn tan vỡ giữa nàng và tôi.

Khoảng thời gian sau đó qua đi với tôi như một giấc mộng, một cơn ác mộng. Tôi nghe loáng thoáng tiếng mọi người chung quanh :

https://tieulun.hopto.org

« Không ngờ con bé có thể lớn nhanh như vậy... Thật là một hiện tượng quái dị... Isabel ! Quay người cho bác xem nào... cháu cao hơn cả tôi rồi ».

Tôi muốn người tôi tan thành tro bụi biến hẳn trên cõi đời này. Tôi muốn chết quá... Isabel, vị hôn thê của tôi...

Mọi người lên xe về nhà. Khi xe tôi vượt qua chiếc xe sập mui của gia đình nàng, Isabel đứng dậy vui vẻ vẫy tay chào tôi và gọi to :

— Anh Pedrito, chúng ta phải gặp lại nhau mới được.

Chúng ta phải gặp lại nhau nữa ! Nàng nói câu ấy như người lớn vậy. Chính ra nàng bằng tuổi tôi, mới 14 tuổi rưỡi, nhưng nàng đã là một người lớn rồi

Mãi tám ngày sau, nhân dịp dự đám cưới của một người anh họ, tôi và nàng mới lại gặp nhau. Có lẽ tôi không nên đến dự lễ cưới này mới phải. Trước ngày dự lễ, tôi đã sống suốt một tuần đầy đau khổ vì chờ đợi nàng, vì hoài công tìm cách gặp nàng. Tuy ở miền Las Anenas này, nhà của cha mẹ nàng chỉ cách nhà tôi ở chừng 20 phút đi bộ. Mỗi ngày xa nàng tôi cảm thấy hình như chết thêm đi một ít. Tôi biết rõ rằng nàng rời nước Anh về đây là vì ông thân sinh nàng ốm nặng, cần phải mổ, nhưng cuộc giải phẫu đã xong rồi. Vậy thì ít nhất nàng cũng phải tỏ ra một vài dấu hiệu nàng cho tôi biết rằng nàng có sống thực trên đời mới phải. Về phần tôi không dám làm gì hết. Mỗi lần liếc vội hình bóng mình trong gương và đoán thử những phản ứng của Isabel khi trông thấy tôi, tôi lại đau khổ hơn tại sao ? tại sao chúa không để tôi cao như Isabel ?

Khi ngồi trong nhà thờ Santa Maria dự lễ cưới anh họ tôi, tôi khám phá ra và hiểu rằng đối với tôi, Isabel đã thành một nàng tiên. Khi nàng mới tới, tôi chỉ thoáng trông thấy, nhưng suốt thời gian hành lễ, mắt tôi không rời nàng. Nàng quỳ trước vài hàng ghế, quay lại nhìn tôi vài ba lần bằng một đôi mắt tôi thường cho là vật đẹp nhất trong vũ trụ... Mỗi lần Isabel nhìn lên bàn thờ, nàng chẳng khác gì hiện thân của một giấc mơ.

Có tới gần ba trăm người tới dự tiệc cưới. Rất nhiều bàn ghế đặt rải rác trong vườn, dưới bóng cây dâm mát. Tôi không được ngồi cùng bàn với Isabel. thật đau khổ cho tôi. Người ta bắt tôi ngồi bàn với các trẻ con trong khi Isabel chưa thật sự là một người lớn nhưng vẫn được xếp ngồi cùng bàn với các thiếu niên thiếu nữ 18 hay 20 tuổi. Tôi tưởng có thể chết được vì xấu hổ ! Người ta để Willy Adamson, con một thương gia Anh ngồi cạnh nàng. Willy cao lớn, vẻ mặt ngốc ngếch, tóc hung hung đỏ và hàm răng lớn. Có lẽ người ta cho rằng nàng ở Anh Quốc về thì cần có người Anh ngồi cạnh hay sao ? Hắn âu yếm

https://tieulun.hopto.org

săn sóc Isabel nhiều đến nỗi khi tiệc tàn, tôi suýt đứng lên ném chai rượu vào mặt hắn... thứ người như hắn có vứt rượu cũng đến phí rượu đi. Tôi uống khá nhiều rượu . . . Đột nhiên Isabel đến gần bàn, đưa tay vuốt tóc tôi và dịu dàng nắn hộ nút cà-vạt.

Tôi càu nhàu nói :

— Anh không muốn thấy em ngồi cạnh, nói chuyện với anh chàng người Anh ấy.

Nàng trả lời cộc lốc :

— Đừng độc ác thế anh. Em sẽ tìm gặp anh ngay.

Khi đã quay đi, nàng quay lại nói thêm :

— Anh Pedrito, em phải lên giúp cô dâu sửa soạn.

Lúc ấy nếu tôi mà biết trước được rằng vài giờ sau tôi sẽ gặp nàng trong tình cảnh như thế . . . Đêm đến, nhân khi mọi người bận rộn vì hôn lễ, tôi tiếp tục ngồi uống rượu. Trong phòng khách, mọi người đã bắt đầu khiêu vũ. Lễ rước dâu đã cử hành xong từ lâu, đáng lẽ Isabel đã phải xuống tìm tôi rồi, nhưng mãi vẫn không thấy nàng đâu.

Tôi tò mò ghé vào phòng khách và thấy lạnh buốt tới sương : Isabel đang khiêu vũ với Willy Adamson. Mặt tái xanh, đầu như muốn nổ tan ra vì đau đớn, tôi phải tựa vào cánh cửa cho khỏi ngã. Tôi thú thực rằng đó là lần đầu tiên tôi cảm thấy ghen tị thèm muốn. Willy thì cao lớn như vậy, còn tôi, tôi nhỏ bé biết bao ! tôi thất vọng tràn trề vì tôi chưa biết khiêu vũ. Tôi điên lên vì tức giận khi nghĩ tới truyện Isabel có thể đem so sánh tôi với anh chàng cao lớn tóc đỏ kia. Lúc ấy tôi sẵn lòng đổi một nửa tuổi thọ của tôi lấy chiều cao của Willy.

Isabel nhìn thấy tôi, nàng thì thầm điều gì với Willy rồi cả hai cùng cười. Tôi chắc nàng đang chế riễu mối tình trẻ con của tôi với nàng hồi nhỏ. Tôi cố gắng nuốt nước bọt nhưng những giọt nước mắt đã lăn dài trên má.

Bản nhạc tưởng như dài bất tận, nhưng rồi cũng chấm dứt. Tuy nhiên vài giây sau, khi nhạc cất lên, hai người lại ôm nhau tiếp tục kiêu vũ. Tôi nghe thoáng thấy Willy gọi nàng « em yêu ». Tôi nắm tay lại. Chắc chắn Willy trông thấy vì khi tới gần tôi, hắn búng tay chế riễu và thè lưỡi ra nhạo... Isabel kinh tởm khẽ đẩy hắn ra và ngừng khiêu vũ. Tôi lại gần anh chàng và nói giọng cả quyết :

— Có người đang đợi anh ngoài kia, có việc cần.

— Ai vậy ?

Người đó không muốn nói tên, chỉ bảo tôi vào tìm anh.

Willy gần hai mươi tuổi, khi hai đứa chúng tôi ra khỏi phòng, bóng hắn in trên đất đột nhiên trở thành vĩ đại một cách khủng khiếp. Tới sân chơi khúc côn cầu, Willy hỏi :

— Đâu ? Ai hỏi tôi đâu ?

https://tieulun.hopto.org

Tôi vùng quay lại ; răng nghiến chặt :

— Người hỏi anh là tôi. Tôi sẽ đập vỡ mặt anh ra. Đồ Ăng-lê bần thỉu !

Hắn nhảy bổ tới định đánh, tôi cúi xuống nhanh nhẹn nhặt một cái côn gỗ tròn dùng để chơi khúc côn cầu đưa lên dọa hắn, hắn vội cầm lấy một cái côn khác lăn lóc dưới đất. Chúng tôi đứng khiêu khích nhìn nhau như vậy một lúc, chửi rủa nhau không tiếc lời. Hắn đá tôi một cái trúng chân, tưởng đến vỡ mắt cá. Một chiếc vòng tung theo đà chân rơi đúng vào trán tôi xé rách da thịt.

Cảm thấy máu chảy trên mặt, thấm vào cổ, tôi tức điên lên. Khi hắn dơ côn định phang, tôi lao mạnh cái côn của tôi vào mặt hắn. Bị ném trúng trán, hắn loạng choạng ngã gục xuống. Khi hắn định đứng dậy, tôi bẻ gẫy một cái vòng sắt, dí đầu nhọn vào cổ kẻ địch.

Tôi không nhớ rõ sau đó đã xảy ra những gì. Chỉ biết rằng tôi không đâm vào cổ Willy, nhưng khi hắn gỡ ra, hắn để mũi sắt nhọn đâm chảy máu cổ hắn ra. Hắn kêu ầm lên như bò rống. Mọi người cầm đèn chạy tới, tôi nghe thấy họ kêu lên : « có 2 người đang giết nhau đây này ! ». Tất cả hình như hoảng sợ, ngạc nhiên khi thấy anh chàng Pedrito bế con đứng đó. nhiều cánh tay mạnh mẽ cứng rắn lôi tôi đi và nhét vào xe. Trong phòng khách, dàn nhạc im tiếng — Khi ba tôi cùng một ông chú lôi tôi lên xe, tôi thoáng thấy Isabel đứng trước thềm nhà. Nàng gọi to :

— Pedrito ! Anh can đảm chẳng khác gì người lớn.

Ngay sáng hôm sau, tôi bị đưa lên tàu tống về Andia. Biện pháp này cốt để cho mọi người chóng quên vụ rắc rối đi hơn là để trừng phạt tôi. Ba tôi mắng tôi thậm tệ nhưng tôi biết là người không có ý làm tôi phải xấu hổ vì truyện đã xảy ra. Người nói :

— Dù sao thằng Pedrito cũng không làm gì hại tới danh giá của gia-đình.

Ngôi nhà ở Las Arenas chỉ là 1 biệt thự lạnh lẽo nằm lẫn với các biệt thự khác ở ven bờ biển. Đã 3 năm nay gia đình tôi mới tới nghỉ hè ở đấy. Trang trại ở Andia do mấy đời họ tôi xây dựng lên mới thực là nơi ở của gia đình tôi. Từ khu vườn rộng cho tới những góc cạnh, đồ-đạc trong nhà đều quen thuộc, thân mật với tôi. Khu trại này thường được trao cho dì Clara trông coi, dì là một phu nhân quý phái theo đúng mọi cổ tục của xứ Tây ban Nha. Tôi yêu mến trang trại vì chính ở nơi này Isabel và tôi đã biết nhau. Các bực thân sinh của Isabel và của Tôi có họ tuy rất xa nhưng lại là lân bang.

Tất cả mọi sự bắt đầu ở Andia năm tôi lên 7. Một buổi chiều đầu tháng 9, đang đi về nhà, tôi trông thấy 1 bóng người đứng trơ trọi ở đầu đường. Lần đầu tiên gặp Isabel hôm đó, tôi tưởng trông thấy mặt trời. Sắc đẹp của nàng làm tôi hoa

https://tieulun.hopto.org

nắt chẳng khác gì tượng đức mẹ đồng trinh. Khi tôi lại gần, nàng đưa hai tay lên che mặt, vùng bỏ chạy. Tôi đuổi theo nàng như một thằng điên đến tận bờ đầm. Nàng không còn lối nào thoát. Tôi khe khẽ lại gần để nàng khỏi sợ hải. Tôi đã tưởng nàng sẽ khóc nhưng sự thực nàng chỉ lao mình vào trong tay tôi — người nàng thơm 1 cách kỳ diệu, mùi cỏ mùi đồi.

Nàng dưng dưng nước mắt :

— Tôi biết anh là Pedrito. Tôi là Isabel.. Tôi bị lạc đường.

Mải chơi đùa với người vú nuôi nàng đi quá xa thành thử không sao tìm được lối về.

Nàng cầu khẩn :

— Anh đưa tôi về nhà đi. Tôi không thế nào tìm ra tối 1 mình.

Nàng sắp sửa oà lên khóc, nước mắt lấp lánh quanh mi. Để an ủi, tôi tháo chiếc vòng vàng người ta cho tôi ngày lễ Rửa Tội, buộc vào cổ nàng.

Khi về tới hàng rào bao quanh nhà nàng, Isabel hôn lên trán tôi :

— Anh Pedrito, anh tử tế quá. Em sẽ yêu anh mãi mãi.

Nghe nàng nói người tôi run lên sung sướng. Sáng hôm sau mẹ Isabel lại thăm mẹ tôi để cám ơn và để gửi trả lại chiếc vòng. Từ ngày đó, Isabel và tôi không mấy khi rời nhau. Ngày nào chúng tôi cũng tìm gặp nhau. Chúng tôi đính hôn với nhau hôm chú nàng đưa đi chơi thuyền trên hồ. Hôm ấy trời nắng gắt, chúng tôi nằm ngủ trưa bên nhau dưới 1 tấm vải căng trong rừng cây. Khi thức dậy chúng tôi đã đính hôn với nhau rồi, vì đã nắm tay nhau, ôm chặt nhau ngủ. Chúng tôi sung sướng, yêu nhau tới điên cuồng. Những khi không thể nào gặp mặt, tôi góp lá khô ngoài vườn, đốt lên. Khi làn khói nhẹ lướt khỏi ngọn cây, Isabel đứng trên lan can ở nhà sẽ biết là tôi đang nhớ tới nàng. Chúng tôi có nhiều điều bí mật không thể cho ai biết được. Điều bí mật nhất là cái cửa sắt nhỏ khuất trong bụi rậm ven tường ngăn hai trang trại.

Chúng tôi khám phá ra cái cửa kín này nhân một buổi đi hái dâu. Chúng tôi đặt tên là « cửa bí mật » nhờ có nó chúng tôi có thể gặp nhau mà không cần ra khỏi trại. Sau khi chui qua bụi cây phủ kín, chúng tôi có một tục lệ mở cửa riêng. Bao giờ tôi cũng gõ đầu tiên :

— Pan ! Pan !

Isabel cất tiếng hỏi :

— Ai đấy ?

— Tôi.

— Tôi là ai ?

— Tôi...

— Nếu là anh và nếu chính là anh, em sẽ mở.

Sau đó nàng hé mở từ từ cánh cửa...

(Còn tiếp)

THẾ - UYÊN dịch

Trên đời có một thứ mình không có nhưng lại có thể đem cho người khác được : Đó là hạnh-phúc.

https://tieulun.hopto.org

thèm hoang

TRUYỆN DÀI CỦA NHẬT-TIẾN

CHƯƠNG IV

(tiếp theo)

Một buổi tối, Huệ dìu về nhà một người lính say. Trời lất phất bụi mưa. Xóm cỏ im lặng và tối om như đường hầm sâu vô tận. Lối đi nhớp nháp bùn. Trận mưa buổi chiều làm nước đọng thành vũng lớn. Người lính say ngoeo đầu lên vai Huệ. Anh ta đi lảo đảo, tiếng giầy đinh miết vào lòng sỏi kêu lộp cộp ầm ĩ. Một tay Huệ đỡ lấy lưng anh ta, một tay nàng nắm lấy ngực áo, vừa đi, Huệ vừa cất mồm chửi. Tiếng chửi chanh chua len qua kẽ vách, khiến có người ở trong nhà bật lên cười, hỏi vọng ra : Gì thế Cô Huệ ơi !...

Huệ không quay lại, nhưng nói bâng quơ :

— Cha bố cái giống .. Chỉ muốn là khỏe thôi.

Anh lính rú lên cười. Lần này thì đầu Huệ chúi xuống. Hai người líu ríu vướng nhau loạng choạng. Huệ ghé mồm vào tai anh ta hét lên :

— Khí gió đùng lăn nhà mày lắm nữa, béo mỡ chửa !...

Giọng nói của Huệ bị cắt ngang

https://tieulun.hopto.org

vụt im lặng hẳn. Bên tai Huệ, chỉ còn tiếng hơi thở rất nặng nề sặc sụa mùi rượu bia làm nóng cả mũi và má Huệ. Nàng vội vàng túm lấy mái tóc của hắn ta, giật ngửa đầu hắn về phía đằng sau. Lần này hắn xiết hai vòng tay nhấc bổng hắn nàng lên vai Huệ hét lên ầm ĩ, nhưng hắn ta vẫn bế nàng trâng tráo đi lảo đảo vào lối ngõ. Chó hai bên lề hực lên rồi sủa loạn xạ. Tiếng chó, tiếng Huệ, tiếng cười của người lính say xen lẫn tiếng giầy đinh xục vào rãnh vào bùn khiến vang rộn cả khúc đường tối tăm, vắng vẻ.

Qua cửa nhà, Huệ nói rối rít :

— Ici ! ici !... Tốp là bas !...

Hắn vội vàng đứng lại, đặt Huệ xuống hàng hiên. Huệ thọc tay vào túi của hắn tìm ra được cái bật lửa Ánh sáng đỏ đùng đục sáng lên nhấp nháy, soi rõ khuôn cửa gỗ xộc xệch và những mô đất ẩm ướt xung quanh. Huệ lùa khóa vào ổ, lách cách mở. Lúc nàng vặn sáng được ngọn đèn lên thì người lính vẫn ngập ngừng ở bực cửa. Bây giờ hắn ta có kẻ thẹn thùng, và ngượng ngập. Dưới ánh đèn, nom hắn trẻ và đẹp trai. Mái tóc vàng óng cắt gọn ghẽ, uốn rất nhẹ mấy làn sóng nhỏ. Vừng trán cao quắn và phẳng. Đôi mắt hắn tuy ngầu đỏ nhưng vẫn còn ánh lên một mầu xanh biếc khiến Huệ nghĩ đến tròng mắt của những con mèo ban đêm. Miệng hắn nhỏ, cặp môi đỏ và dầy. Lúc hắn cười, Huệ trông thấy hai hàm răng trắng, khấp khểnh một cách rất có duyên Huệ mới quen hắn từ hồi chập tối. Hắn vào quán rượu với mấy người bạn đồng ngũ. Bọn này cần đàn bà hơn cả cần ăn cần uống. Trong khi họ dìu nhau từng cặp đi vào dẫy hành lang phía sau thì hắn ta ngồi lầm lì uống rượu một mình trong một góc nhỏ. Huệ rót cho hắn hết ly này đến ly khác. Hơi men bốc lên làm cặp mắt xanh của hắn trở thành đỏ ngầu. Hắn nhìn Huệ chăm chú rồi mỉm cười. Huệ lùa cánh tay qua cổ hắn, những móng đỏ của nàng vuốt nhè nhẹ lên nếp áo vải dày. Từ lúc ấy, Huệ ngồi với hắn như một đôi nhân tình thực thụ. Hai mái đầu chụm vào nhau, hắn tiếp tục uống rượu như không bao giờ biết say là gì cả. Tiếng nhạc nhè nhẹ âm từ một góc phòng. Đêm càng về khuya, càng im lặng. Trong những góc tối, từng cặp như thế ngồi với nhau thủ thỉ. Thỉnh thoảng lại có đôi đứng dậy đi vào nhà trong. Huệ không nói với hắn vì nàng không biết nói thế nào cả. Hai người chỉ nhìn nhau mỉm cười. Thỉnh thoảng Huệ trao cho hắn một cái hôn. Bây giờ thì mặt hắn đỏ rừ và đang ngả sang mầu tái lợt. Hắn cất giọng hát ồm ồm nho nhỏ theo tiếng nhạc. Hồi lâu, Huệ thấy hắn khóc. Nàng kéo hắn đứng dậy, và quay sang hỏi cô giữ két :

— Bảo nó về nhà mình thì nói thế nào ? Cô ta nhìn Huệ, nhìn hắn rồi mỉm cười đáp :

— Tu viens, chez moi ?

Huệ nhắc lại câu ấy với hắn. Hắn ta ôm lấy Huệ lảo đảo. Nàng dìu hắn đi ra cửa. Bên ngoài trời lất phất mưa. Hai người dìu nhau đi dưới ánh đèn héo úa. Hắn bắt đầu cất tiếng hát ông ổng và cười đùa rũ rượi. Huệ vừa buồn cười vừa bực mình. Nhiều khi nàng vặng tục ra với hắn, nhưng hắn không hiểu gì cả. Đường phố về khuya vắng ngắt bóng người. Lùm cây hai bên đường loang loáng bụi

https://tieulun.hopto.org

mưa. Qua những đống rác bẩn, tiếng mèo hoang rú lên trong đêm khuya khiến hai người dừng lại. Huệ nhặt lên một viên đá nhỏ ném về phía ấy. Con mèo càng rú to thêm khiến hắn phá lên cười. Huệ tức mình cũng chửi đổng một câu :

— Chà tổ bố !...

Hắn nhắc lại nhiều lần mấy tiếng « cha tổ bố » một cách thú vị.

Sự có mặt của hắn khiến Huệ thấy lòng nẩy ra những niềm vui. Nàng nghĩ đến sự cô đơn của mình trong những đêm mưa rả rích phải lủi thủi một mình trở về trong ngõ tối. Bất giác Huệ thấy mến hắn và lôi hắn bằng được về xóm cỏ. Nàng săn sóc hắn một cách thật tình và thân mật. Lúc hắn ngồi ở ghế, Huệ tháo giầy cho hắn. Đôi giầy đinh sũng nước nặng như hai cái cùm, Huệ ghếch vào một góc. Nàng bưng cho hắn một chậu nước rửa mặt rồi vào cài then cánh cửa thông với buồng trong. Tiếng thở nặng nề của cụ Chín khiến Huệ biết bà ta đã ngủ say. Huệ vào chạn bát lục được tô cháo đậu xanh. Tô cháo này tối nào bà cụ cũng để dành cho Huệ lúc nàng đi khuya về. Huệ bưng ra cho hắn. Hắn nhìn Huệ bằng con mắt cám ơn. Rồi tự nhiên hắn lục ví lấy ra mấy tờ giấy bạc. Huệ gạt tay hắn ra một cách giận dỗi. Lần này thì đến lượt hắn ta thẹn thùng. Hắn nhét tiền vào ví một cách ngượng ngập rồi húp cháo như một đứa trẻ. Dưới ánh đèn, cặp mắt của hắn bớt đỏ. Trong khi hắn ngồi ăn thì Huệ đi thay quần áo. Một lát nàng ngồi trang điểm lại trước cái gương kê ghếch lên chân ngọn đèn dầu. Hắn chăm chú nhìn công việc của Huệ làm. Nước mưa làm mái tóc Huệ trở nên óng ả. Nàng không cuộn mà để xõa xuống hai bờ với Cái tự nhiên ấy làm Huệ trẻ lại như một thiếu nữ còn xuân sắc. Lúc nàng tô son lên môi, Huệ thấy hắn nhìn mình một cách đắm đuối. Huệ cũng thấy hắn không xa cách với mình. Nàng xà vào lòng hắn như một người yêu thực thụ. Bao nhiêu lần nằm trong tay mọi người đàn ông, chưa lần nào Huệ xao xuyến như thế. Nàng muốn trao cho hắn tất cả nỗi xao xuyến của mình. Nàng dẫn hắn đi lại phía giường, và đem ngọn đèn dầu đặt trên cái ghế kê ngay bên cạnh. Căn buồng chỉ sáng lên ở một góc. Ánh sáng rung rinh, ấm cúng in bóng hai người lên vách gỗ. Nàng châm cho hắn một điếu thuốc lá. Khói thuốc mầu xanh lơ bay tản mạn trong bầu không khí lạnh và ẩm. Hai người ngồi dựa lưng vào thành giường nhìn những con thiêu thân nhảy loạn xạ quanh bầu đèn. Mưa bên ngoài rỏ xuống mái tôn nghe tí tách. Huệ thấy mình dễ chịu lạ. Nàng muốn nói với hắn nhưng không biết phát biểu thế nào. Nghĩ một hồi lâu, Huệ bảo :

— Moi Huệ... et toi ?

Mặt hắn ngớ ra và hắn nhắc lại tiếng Huệ một cách ngượng ngập. Huệ nhớ đến một người bạn có tên tây nên vội tiếp :

— Moi : Marie, et toi ?...

Mắt hắn sáng lên. Hắn lùa tay vào cổ Huệ nhắc lại tiếng Marie mấy lần. Điều ấy khiến Huệ có vẻ tự hào về cái tên chọn rất nhanh chóng của mình. Từ lúc ấy, hắn gọi Huệ là Marie và Huệ cũng biết tên hắn là Jean. Jean lục ví cho Huệ xem tất cả ảnh của gia đình hắn, và hắn nói huyên thuyên. Huệ tuy không hiểu nhưng cũng gật đầu lia lịa. Thật ra qua mấy tấm ảnh cũ kỹ Huệ chỉ đoán phỏng hắn ta còn cả ông nội, bà nội, bố hắn, mẹ

https://tieulun.hopto.org

hắn và cả các anh, các chị nữa. Nàng nói với hắn :

— Toute famille ?

Hắn sung sướng gật đầu và có vẻ thích thú về sự thông minh của Huệ. Dưới ánh đèn, đôi mắt cũa Huệ long lanh một cách quyến rũ. Nàng dựa đầu lên thành giường, cổ nghiêng sang một bên. Mái tóc xoã xợi rũ xuống bờ vai đầy đàn. Huệ cao nên chân nàng ruỗi ra tới mãi tận gần cuối giường. Bàn chân của Huệ gếch lên đùi Jean. Hắn ủ hai cái gót nhỏ vào lòng bàn tay của mình. Giây lâu, hắn lại tìm ra ở trong ví một cái ảnh của hắn trao cho Huệ. Huệ cầm lấy, ngắm nghía rồi hỏi :

— A moi ? ..

Hắn gật đầu, lấy bút hý hoáy kỷ tặng. Huệ đưa tấm ảnh lên môi hôn rồi nhìn hắn cười. Hắn ném bút lên đầu giường và thò tay vặn nhỏ cái đèn. Huệ ôm lấy hắn. Hắn gọi tên Marie rất nhiều lần ở trong bóng tối...

(Còn nữa)

NHẬT-TIẾN

Sống một cuộc đời xa lánh công việc sung sướng biết chừng nào !

Publiusu Syrus

Trị một gia-đình khó khăn chẳng kém gì trị cả một quốc-gia.

Montaigne

Chỉ có giống lừa mới chối bỏ gia-đình.

Phương Ngôn Morocco

TẶNG QUÝ BẠN

1200 TẬP NHẠC (CÁY DA MẠ VÀNG)

TRỊ GIÁ 400.000$

Quý Bạn dùng Brilliantine Gold đều có thể được tập nhạc này để trong tủ sách gia đình. Tặng bạn hữu hoặc cho con em quý vô cùng.

Quý vị dùng Brillantine khi hết nên xem sau nhản hiệu nếu có chữ ký và dấu của nhà sản xuất xin đem lại số 4 Nguyễn-minh-Chiếu Phú-Nhuận sẽ được tặng một tập nhạc chọn lọc gồm 50 bản, bìa đóng gáy da, chữ vàng của nhà Xuất Bản LAM-SƠN.

Muốn hợp lệ xin đừng bóc dời nhản hiệu ra

https://tieulun.hopto.org

Thơ hôm nay... ngày mai...

TRONG THƠ hôm nay... ngày mai (1) tôi muốn làm ấm lên những hồn thơ khác biệt, những vần thơ đẹp và kiêu hùng như từng chùm hoa sứ nở đỏ trên đỉnh đồi cao, có mây buồn vuốt nhẹ cánh hoa, có sương đêm nạm ngọc trên cành những cảnh đẹp ấy, tiếc thay không mấy người được thưởng thức, vì cảnh rừng man dại, vì núi đèo cao vút, vì cảnh vật vĩ đại mênh mông... Hôm nay những chùm hoa đẹp và kiêu hùng đó sẽ trở về góp với muôn hoa trong thi đàn.

Dù cánh hoa chưa đẹp tuyệt vời, dù hương thơm chưa ngát, dù màu sắc chưa lộng lẫy, thì ít nhất những chùm hoa sứ cũng sẽ góp với muôn hoa cuộc đời hương sắc kỳ diệu của mình.

Tôi muốn nhắc đến vần thơ của những chiến binh trong Quân đội Quốc gia. Tôi đã gặp những người ấy, tôi đã sống với nhau qua những đêm tưng bừng nhạc ca doanh trại, qua những đêm dài biên giới mắt nhìn suốt đêm chờ địch. Có những buổi chiều ở một miền đồng khô cỏ cháy nào đó. hoàng hôn úa dần trong nắng quái, cát bụi theo gió vây kín chân trời, bóng chúng tôi dài trên con kinh nước mặn trong buổi chiều hành quân.

Tất cả những niềm rung cảm ấy, tôi từng được đọc tâm sự của đồng ngũ qua những câu thơ chân thành » :

« Ta vẫn biết tâm hồn văn nghệ sĩ
« Là mơ trăng hẹn gió tự ngàn phương
« Để cảm yêu vũ trụ đượm tình thương
« Và rung động trước những gì tuyệt mỹ.
« Nhưng hôm nay giang sơn còn khói lửa
« Ta há nào quay mặt để làm ngơ
« Và thản nhiên mơ mộng vẫn làm thơ
« Để cát bụi vương buồn làng hoang vắng
« Trong cuộc sống dung hòa thơ với súng
« Say tình thơ và cuộc sống hiên ngang
« Và nguồn thơ đời đẹp để huy hoàng
« Trong khói súng dệt tình thơ muôn thủa

(Trích TÂM SỰ *của* **Võ Hữu Hanh**)

https://tieulun.hopto.org

Tâm hồn của người cầm súng và làm thơ thật là phức tạp và tế nhị. Thực ra họ muốn sống thực với lòng họ, không muốn đóng vai những người thợ thơ, ngồi trong tháp ngà để mơ chuyện ngàn phương. Họ cũng không muốn giả tạo sợ cuộc sống, viết những câu thơ thật kêu đầy rẫy những « cung tên, hoa nở trên đầu súng... » mà kỳ thực tác giả chỉ vui mừng trong hoan lạc đô-thành. Người thơ chiến sĩ hay người chiến sĩ làm thơ đã sống thực cuộc đời mình, đi vào những cung bực tột độ của cung đàn cuộc sống lúc kiêu hùng cùng những nhìn thấy những đau khổ của con người. Họ luôn luôn được dịp suy tưởng về thân phận con người trong nhiều hoàn cảnh khác nhau, trong cuộc sống nội tâm của chính mình cũng như bởi các đồng ngũ và của mọi người.

Một Pétoeffi thi sĩ nổi danh của Hung-Gia-Lợi, mà lời thơ từng là câu nói tượng trưng của đoàn quân Cách-Mạng Hung-Gia-Lợi chống Cộng Sản trong vụ quật khởi Budapest từng là một người thơ chiến sĩ, và đã bỏ mình ngoài trận địa. Rimbaud sau khi chán chường cuộc sống gia nhập đoàn quân tình nguyện Hòa-Lan trôi dạt sang Nam-Dương để tìm một chân trời mới. Gần đây chúng ta đã nhớ một Trần-Quang-Dũng với bài *Tây Tiến*, một Hoàng-Lẫm với bài *Bên kia sông Đuống* vì những tác giả của nó đã cầm súng và làm thơ; đã chân thành bộc lộ hồn mình trong cơn đau đất nước dù sau này họ bị Việt Cộng thanh toán.

Gần đây hơn tôi đã từng chung sống và thương nhớ một Nguyễn-văn-Long, một Song-Song văn Hai vì những bài thơ đẹp như bóng dừa trên sông nước Liên khu Năm hay nồng nàn như tiếng hò của cô gái Hậu giang, Sự có mặt của họ và những câu thơ đượm tình thương yêu đất nước. ngát tình người, thi đàn của chúng ta quá đà thắm thiết tình cảm tế nhị và khác biệt của thế hệ hôm nay, lớn lên trong cơn đau dân tộc.

Tôi đã từng bắt gặp những tâm tình tha thiết của chia ly và nhớ mong những lời thơ nhẹ như tiếng thở dài của chinh phụ bên song cửa ngóng chờ.

Đêm nay đang ngủ im lìm,
Thoáng nghe tiếng gió gõ mành bước sang
Dạy khêu ngọn đèn tàn sắp tắt
Em thẫn thờ dìu dặt tựa song
Nhìn sương thu tỏa bên sông
Nghiêng nghiêng cồn cát một giòng thiết tha
Lặng ngắm ánh trăng tà man mác
Trên mái lầu lác đác sương rơi
Tiếng thu lá đổ bồi hồi
Hồn thu, hoa lá ngậm ngùi nhớ thương
Em trạnh nhớ người phương trời lạ
Người hôm xưa tay đã cầm tay
Biệt ly buổi ấy tới nay
Hoàng hôn quanh vắng nhảy bay lưng trời
Nhớ thu nọ, cùng ngồi tựa cửa
Cùng ngắm trăng tha thướt bên hồ

https://tieulun.hopto.org

Ngoài hiên dế nỉ non ca.
Mùa thu năm ấy tình thơ mộng lành
Từ ngày ấy mong Anh trở lại
Đời chiến binh gió trải ngàn phương
Gian nan cát bụi ven đường
Chiến chinh ở mãi dặm trường nơi nao.
Anh có biết chăng người yêu dấu mến
Những đêm trường mơ tưởng đến anh
Hỏi trăng trăng vẫn làm thinh
Gửi người muôn dặm mối tình nhớ thương...

(trích bản NHỚ NGƯỜI XƯA
của LÊ-PHÚ-HẢI)

Với thể thơ song thất lục bát đượm tính chất dân tộc, tác giả đã nói lên được nỗi lòng tha thiết nhẹ nhàng của mối tình nhớ người ngàn dặn mối tình nhớ nhung thầm kín từ muôn thuở của những người chinh phụ.

Tôi đã gặp một người lính chiến, tuổi hai mươi còn in trên khoé mắt và nụ cười hồn nhiên, dáng dấp còn đầy vẻ nhà trường, một người lính điển hình cho tất cả có cái biệt danh là Hùng-chính. Hùng-chính không phải là một nhà thơ chuyên nghiệp mà anh chỉ là một chiến sĩ làm thơ. Sau những giờ hành quân, sau những giờ thao luyện, anh thấy như muốn cầm bút để ghi lại những rung cảm của cuộc đời.

« Bóng mẹ già lạnh lẽo xóm cô đơn
« Bước phong sương con tiến mãi không sờn
« Phận bé bỏng điểm tô hồn sông núi
« Rồi những buổi khi chiều tà khuất bóng
« Bóng mẹ già mờ khuất nẻo cuối thôn
« Thầm mong con bên những khóm tre vàng
« Cho ấm lại lòng mẹ già cô quạnh
. . . . . .
« Con trở lại khi thanh bình đất nước
« Khi Thăng Long vai đẹp khải hoàn ca
« Bao tâm tình thắm nở ngát quê nhà
« Đoàn quân hát vang tình yêu đất nước

(Trích bài CHIỀU NAY CỐ THÔN của Hùng-Chính)

Lời thơ của Hùng-chính không điêu luyện, cầu kỳ nhưng tha thiết, chân thành và dản dị. Tôi nhìn người lính chiến tuổi hai mươi đưa cho tôi xem bài thơ này với nụ cười học sinh của anh tôi thấy sung sướng như vừa bắt chợt được một cảnh trăng lên đẹp giữa một đêm hành quân miền hoang vu đồng khô cỏ cháy.

PHAN-LẠC-TUYÊN

(1) *Những bài thơ trong bài này trích ở các tờ bích báo CAO-THẮNG ĐỀ-THÁM.*

https://tieulun.hopto.org

Gửi độc giả xa gần

Bạn Văn-Hiền USA.— Cám ơn sự cộng tác của bạn. Tiếc không thích hợp, xin gửi loại bài khác.

Bạn Giang-King.— Đã nhận được bài và chuyển ban đọc. Số 11 còn. Xin gửi cho 18$ kể cả cước phí bảo đảm.

Bạn Trung-Thiên (Tri-Thiện) — Tân Phong hiện có đóng thành bộ 18 tập (từ số 1 đến số 18) đóng thành 3 cuốn bìa cứng in chữ vàng giá chung 3 cuốn 270$ thêm cước phí bảo đảm 15$ nữa. Nếu bạn muốn mua xin gởi bưu phí về ông Trương-Cam-Vĩnh Tòa-Soạn — 193, Gia-Long — Saigon.

BÀI NHẬN ĐƯỢC

Tân Phong nhận được những bài sau đây của các bạn xa gần gửi về :

Thơ : Đắm say, Dư âm (T.H.T), Chiều (D.L.H), Đêm dài, Hoa xưa, giận hờn, giờ tan học (Song Giang T.V.T), Dạ Vũ (Y.S), Bỡ ngỡ, Linh hồn (N.V.T), Mơ xưa em (N.T), Thương về Cố đô, Nam Bắc Yêu Thương (H.L), Thác loạn (T.T.G), Phụ Phàng, Ngày xưa (Nam Phong) Say trăng (N.A), Nắng Đa Thành (V.H), Lặng lẽ (T.Đ), Đêm trắng (S.B), Hành khúc (S.B), Bao giờ có tình thương đêm ấy (T.P), Lìa Hồn (N.A), Tình Xưa (H.G), Con tầu đêm Nhạc Thu, Khúc Tình ca quê hương (T.V), Thuyền đêm (T.H.L), Những ý tưởng đẹp, Tình anh qua mắt em (M.Q.H), Gió Mưa, Cung đàn nghệ sĩ (T.Q.P), Xuất thần, Duyên trăng nước, Anh muốn hỏi (N.T.M.L), Đường Đèo, Về đi (V.M.L), Mưa Buồn, Giang hồ, Quê xưa, (C.L).

Truyện ngắn : Tiếng Kêu (Y.U), Trưa tha hương (M.P.T) Đẹp (T.G), Im Lìm (Đ), Bến Mơ (X.K), Gọi là (Đ.L), Đất Mẹ (H.D), Tuyên Ngôn (L.V), Đàn Thông (V.L), Đàn Xưa, Hình Ảnh (V.N.T), Mong Manh, Hoa Tím (B.Đ), Bài ca thế kỷ, Dừng Chân (V.H), Sầm Thương Sầu Khúc (V.S), Tâm Tình Em Tôi (Đ.H), Ngăn Cách (H.G), Chiều Sơ Nguyệt, Bài ca người Giang Hồ Lẳng Lơ (T.H), Yêu (T.T.L), Phụ Phàng, Mộng Lòng tan vỡ (N.P), Xao Xuyến (P.L.P) Trôi Giạt, Bơ Vơ. Chuyến Đò Ngang (H.L), Tịch Liêu, Ánh lửa trên vàm Nhật tảo (Đ.H), Cảm Thông, Nỗi buồn Mười tám, Chân thực (L.V), Kiếp thi nhân, Tạ Từ (T.Đ), Bão Rớt, Gác Phố (T.Đ), Buồn Chiều Bể lạnh (B.X), Chiều quê, Vườn hoa (D.L),

https://tieulun.hopto.org

ĐÍNH CHÍNH

Trong Tân Phong tập 20 — Bài thơ « Nghề Mọn » của Bàng-Bá-Lân. Trang 14 câu thứ 24 :

Tôi cười, chia vui với **nghĩ**

Xin đọc là : *Tôi cười, chia vui với* **nghỉ**

Câu thứ 32 (trang 15) *Hấp* **hấy** *cụ nhìn như hỏi*

Xin đọc là : *Hấp* **hay** *cụ nhìn như hỏi*

Câu thứ 43 (trang 15) *Tôi vì người ta* **trống** *trải*

Xin đọc là : *Tôi vì người ta* **trang** *trải*

Bài « CÁI LƯỚI » của Duy-Lam : Đoạn văn bắt đầu từ 4 giòng cuối trang 70 đến giòng 19, cột 2, trang 71 :

« ... cũ của vợ tôi lại tái phát . . . . . .
. . . . . bỏ nhà ra đi thì sao » ?

Xin độc giả đọc Đoạn văn này tiếp theo trang 72, trước khi sang trang 73.

Chúng tôi thành thực cáo lỗi cùng độc giả và tác giả của hai bài kể trên.

CÁO LỖI ĐỘC GIẢ

Vì một lẽ riêng bài « Cố Nghệ sĩ Nguyễn-đình-Nghị » với « Điệu hát Chèo Cải Lương » của Vũ-Huy-Chấn tạm gác lại một kỳ. Xin trân trọng cáo lỗi cùng độc giả xa gần.

ẤN LOÁT PHẨM MỚI

Tân Phong mới nhận được những ấn phẩm mới dưới đây :

— **Mùa Hoa Phượng Vỹ**.— (Khúc hát chia tay ngày hè) nhạc và lời của Duy-Cường và Duy-Mãnh.

— **Men nhạc chiều**.— (Khúc hát chia tay của những người bạn thân nhau) nhạc và lời của Duy-Cường).

— **Truyện người Vượt Tuyến**.— Của Nguyễn-ngọc-Thanh chính tác giả là người đã vượt tuyến kể lại những truyện xảy ra tại miền Bắc xa xôi bí mật mà ai cũng đều tò mò muốn biết. Sách dày 128 trang ấn loát công phu giá bán 50$.

— **Xây dựng đời sống Xã Thôn**.— Của Khắc-Minh Phan-Huy-Anh, một cuốn sách dầy trên 100 trang khảo sát nhiều vấn đề quan trọng có liên quan đến đời sống của dân quê.

— **Sơn Nhân Nhàn Bút**.— Một tập gồm hơn 100 bài thơ, sáng tác hoặc dịch đủ các thể của Chiêu-Dương Nguyễn-cao-Phụng, chỉ vì : « Biết chữ nhẽ ngồi ngây, cũng phá, cũng thơ, tiêu khiển vài bài khi hứng bút. Làm văn nào viết gượng, này người, này cảnh, sinh tình dặm vận để mua vui » Sách dày trên 100 trang, cỡ 16 x 21, in dán dị bìa 3 màu sơn láng của hoạ sĩ Mộng-Chương, giá bán 30$.

https://tieulun.hopto.org

DAKAO CÓ GÌ LẠ ? ? ?

PHÒNG - TRÀ CA - NHẠC TỨ - HẢI

(Bar La Mer)

số 44 - 46 Đại-Lộ Đinh - Tiên - Hoàng (Albert 1ER cũ)

KHAI TRƯƠNG NGÀY THỨ BẢY 18 - 6 - 1960

Quý vị sẽ có dịp thưởng thức các món ăn như : NEM CHUA HUẾ từ Huế gửi vào, BONG BÓNG cá tươi, CHẢ RÁN Đặc-biệt, CƠM CHIÊN TỨ-HẢI v.v...

Chỗ ngồi lịch - sự, mát mẻ rộng rãi, tiếp đãi niềm nở và lễ phép, giá phải chăng, giá món ăn từ 12$ đến 15$.

Từ 20 giờ 30 Đến 23 giờ 30 CÓ CA - NHẠC GIÚP VUI

TAM TINH

HÀI-CẦU

BỔ THẬN HOÀN

CỦA

VÕ-VĂN-VÂN

Báu thế gian

MỘNG, HUỘT, DI..

TINH CHUYỂN TRỊ HẾT

BẤY LÂU KIẾN HIỆU

VẪN RÀNG RÀNG

CHI NGÁNH

D. LÊ THÁNH TÔN SAIGON

Nhà May

CHUA

MỚI VỀ

TERGAL-ANGLAIS

51, Đỗ - Hữu - Vị

SAIGON

Điện Thoại : 23.413

https://tieulun.hoptp.org

A-PDF Merger DEMO : Purchase from www.A-PDF.com to remove the watern

MỘT CHỦ TRƯƠNG MỚI

IN GIÁ HẠ

— SÁCH GIÁO KHOA
— TẠP CHÍ
— TIỂU THUYẾT
— THI CA NHẠC KỊCH
— GIẤY TỜ VĂN PHÒNG, HỌC ĐƯỜ

Nhà in VIỆT-LIÊ

193, Đường Gia-Long — Saigon
Đ.T. 270 Saigon

CHỦ TRƯƠNG NÂNG ĐỠ VĂN HÓA BẢN
CÁCH HẠ GIÁ TẤT CẢ ẤN LOÁT PHẢ
DÙNG TOÀN MÁY MỚI—THỢ LÀNH NGH
IN ĐẸP — NHANH CHÓNG — ĐÚNG HẸ

ĐÃ ĐỌC GIAI PHẨM « THƯƠNG »

TÌM ĐỌC :

SINH LỰC

CẢI TIẾN TỪ NỘI DUNG ĐẾN HÌNH THỨ

Bộ một — số 1

★ *Phê bình Triển Lãm Hội Họa Mùa Xuân Canh*
★ *Đăng trọn một truyện ngắn đặc sắc của EDGA*
★ Những *sáng tác* và *khảo luận* giá trị của :
Trọng-Lang, Châu-Sơn, Chế-Vũ, Văn-t
Huy-Trân, Tô-Hà-Vân, Hoàng-Bình-Sơn,
Anh, Xuyên-Việt, Duy-Thương v.v...

15-4-60, phát hành toàn quốc VĂN-THẾ-BẢ
Giá 10$,00 Chủ Trương Biê

https://tieulun.hopto.org

mark

ùn
ong

tập 21

https://tieulun.hoptc.org

https://tieulun.hopto.org

tân phong

tập 21

BẢO-SƠN chủ-trương

Địa-chỉ Tòa-soạn :
193, đường Gia-Long, Saigon — Đ. T : Saigon 270

MỤC-LỤC

TRANG

Hình tướng cốt cách các loại Mai . . . . của Quốc-Nghi Trương-Cam-Khải 3
Nhị thập bát tú . . . . . thơ Vũ-Hoàng-Chương 27
Đỉnh gió hú . . . . của E. Bronte — Nhất-Linh dịch 28
Một mái nhà tranh . . . . . thơ Bàng-Bá-Lân 32
Vợ chồng trẻ . . . . . Phạm-Lệ-Oanh phóng tác 33
Hương lòng . . . . . Học Canh 44
Nhớ em biên giới . . . . . thơ Phan-Lạc-Tuyên 45
Khu rừng lau . . . . . của Doãn-Quốc-Sỹ 49
Thơ nhạc . . . . . thơ Cao-Hoàng-Nhân 54
Lá thư Ba-Lê . . . . . Linh-Bảo 55
Ngần ngơ . . . . . thơ Bùi-khánh-Đản 59
Khép cửa . . . . . Doãn-Dân 60
Bản nhạc xưa . . . . . thơ Minh-Đức 69
Đố-mục thi thoại . . Đỗ-Bằng-Đoàn và Bùi Khánh-Đản 70
Lòng hoang . . . . . thơ Võ-Thùy-Lam 72
Cái lưới . . . . . Duy-Lam 73
Bây giờ con gặp mẹ . . . . . thơ Trường-Anh 78
Mối tình của Pédrito . . . . . Thế-Uyên dịch 80
Thềm hoang . . . . . Nhật-Tiến 86
Thơ hôm nay... Ngày mai . . . . Phan-Lạc-Tuyên 90

https://tieulun.hopto.org

NHÀ XUẤT-BẢN

PHƯỢNG-GIANG

KHÁI-HƯNG

— Băn khoăn
— Dọc đường gió bụi
— Đẹp
— Đội Mũ Lệch
— Đợi Chờ
— Gia-Đình
— Hạnh
— Hồn Bướm Mơ Tiên
— Những Ngày Vui
— Nửa Chừng Xuân
— Thoát Ly
— Thừa Tự
— Tiêu Sơn Tráng Sỹ
— Trống Mái

THẠCH-LAM

— Gió Đầu Mùa
— Nắng Trong Vườn
— Ngày Mới
— Hà-Nội 36 phố phường
— Sợi Tóc

THẾ-LỮ

— Gói thuốc lá
— Vàng và Máu
— Trại Bồ Tùng Linh
— Mai-Hương và Lê-Phong

ĐỖ-ĐỨC-THU

— Đứa con

NGUYỄN-THỊ-VINH

— Hai chị em

https://tieulun.hopto.org

CÂU CHUYỆN NGHỆ THUẬT

hình-tướng, cốt-cách loại MAI của thi-nhân họa-sĩ

« Góp ý-kiến về bài TÌM DẤU BẠCH-MAI THI-

— Thương Yêu
— Xóm Nghèo

NHẤT-LINH và KHÁI-HƯNG

— Anh Phải Sống
— Đời Mưa Gió
— Gánh Hàng Hoa

NHẤT-LINH

— Nắng Thu
— Đoạn Tuyệt
— Thế rồi một buổi chiều
— Hai buổi chiều vàng
— Lạnh Lùng
— Đôi Bạn
— Bướm Trắng
— Đi Tây

ĐỖ-TỐN

— Hoa Vông vang

NHẬT-TIẾN

— Những vì sao lạc

TƯỜNG-HÙNG

— Gió Mát

TÚ-MỠ

— Giòng Nước Ngược

LINH-BẢO

— Gió Bấc

BẢO-SƠN dịch

— Tình nghĩa vợ chồng
của Tolstoi,
— Con nai tơ
của M.K. Rawlings.

VĨNH-SƠN-LANG

— Chiếc lá cuối cùng

« XÃ của Đông-hồ tiên-sinh và bài TÌM DẤU
« BẠCH-MAI hoặc TỪ-LĂNG MẠC-CỬU ĐẾN ĐỒN
« CÂY MAI của Việt-Điểu tiên-sinh »

Bách-khoa số 76 ngày 1.3.1960, có bài TÌM DẤU BẠCH-MAI THI-XÃ của Đông-hồ Lâm-Tấn-Phác Tiên-sinh; sau đó số 78 ngày 1-4-1960 có bài TÌM DẤU CÂY BẠCH-MAI của Việt-điểu Thái-văn-Kiểm tiên-sinh (Bài này cũng thấy đăng trong Văn-hóa nguyệt-san loại mới số 49 tháng 3 và 4, 1960 ở mục KHẢO-CỨU với tiêu-đề là TỪ LĂNG MẠC-CỬU ĐẾN ĐỒN CÂY MAI, tác-giả là Tân Việt-điểu).

Đọc hai bài trên, riêng về phương-diện khảo-xét sự-truyện, dấu-tích Bạch-mai thi-xã (Chùa Cây Mai xưa), tôi hành-thực cảm-ơn hai tiên-sinh đã cung cho độc-giả nhiều tài-liệu, kể cả ý-kiến, tư-tưởng có giá-trị liên-quan đến một sự-kiện, một di-tích lịch-sử trong khoảng một trăm năm rở lại đây, một nơi mà nhiều người thường khi đi ngang qua, nhưng lại « *khéo ngẫn-ngơ thay* » như khách ở nước lạ lạ nào mới tới!

https://tieulun.hopto.org

Cả hai bài trên, đặc biệt là bài của Việt-điểu tiên-sinh, ngoài việc cung-cấp tài-liệu khá phong-phú về di-tích Chùa Cây Mai, tiên-sinh đã có công-phu dành hẳn một phần lớn cho việc *khảo-cứu về* CÁC GIỐNG MAI, và đi xa hơn nữa tiên-sinh có dẫn nhiều thi ca, thi-liệu, điểm-xuyết vào Phần Khảo-cứu làm nổi bật cái cốt-cách, hình-tướng với giá-trị mỹ-cảm của giống mai nữa.

Dụng ý này rất hay, rất thú-vị ! Được lắm ! nếu chỉ cứ khảo-cứu như lối các nhà thực-vật-học rồi viết ra thì khô-khan, không văn vẻ. Nhưng cũng chính ở chỗ công-phu dụng ý này đã khiến cho độc-giả sinh ra nhiều thắc-mắc, ngờ-vực và phải nêu ra nhiều câu-hỏi ! Thực vậy, như trên nếu tôi đã thành-thực cám ơn tiên-sinh về những tài-liệu có giá-trị khảo-cứu dấu vết còn lại của một di-tích lịch-sử, thì ở một phương-diện khác liên-quan đến hình-tướng mỹ-cảm về cây mai, — qua một số những danh-từ, những chữ sẵn, những thi-ca tiên-sinh đã đem ra bàn nói, tô-điểm về giá-trị cây mai, — tôi không thể không thành-thực trách tiên-sinh đã có những lầm lẫn đáng tiếc. Trước hết tôi hãy có một vài ý-kiến về bài TÌM DẤU BẠCH MAI THI XÃ của Đông hồ tiên-sinh.

« **Tìm dấu Bạch-mai thi-xã** », bài của Đông-hồ thi-lão cho biết rằng giống mai ở nền Sơn-xuyên, Xã-tắc trên Bình-san thuộc tỉnh Hà-tiên với giống mai ở Đồn Cây-Mai bây giờ cùng một loại. Việt điểu tiên-sinh lại cho biết thêm rằng ba cây bạch mai ở Chùa Gò cùng họ với cây mai ở Đồn Cây mai) Vậy tôi có thể hợp cả những nhận xét của hai tiên sinh lại và thấy rằng bạch mai ở Hà-tiên, ở Đồn Cây mai, ở Chùa Gò đều cùng một giống (họ).

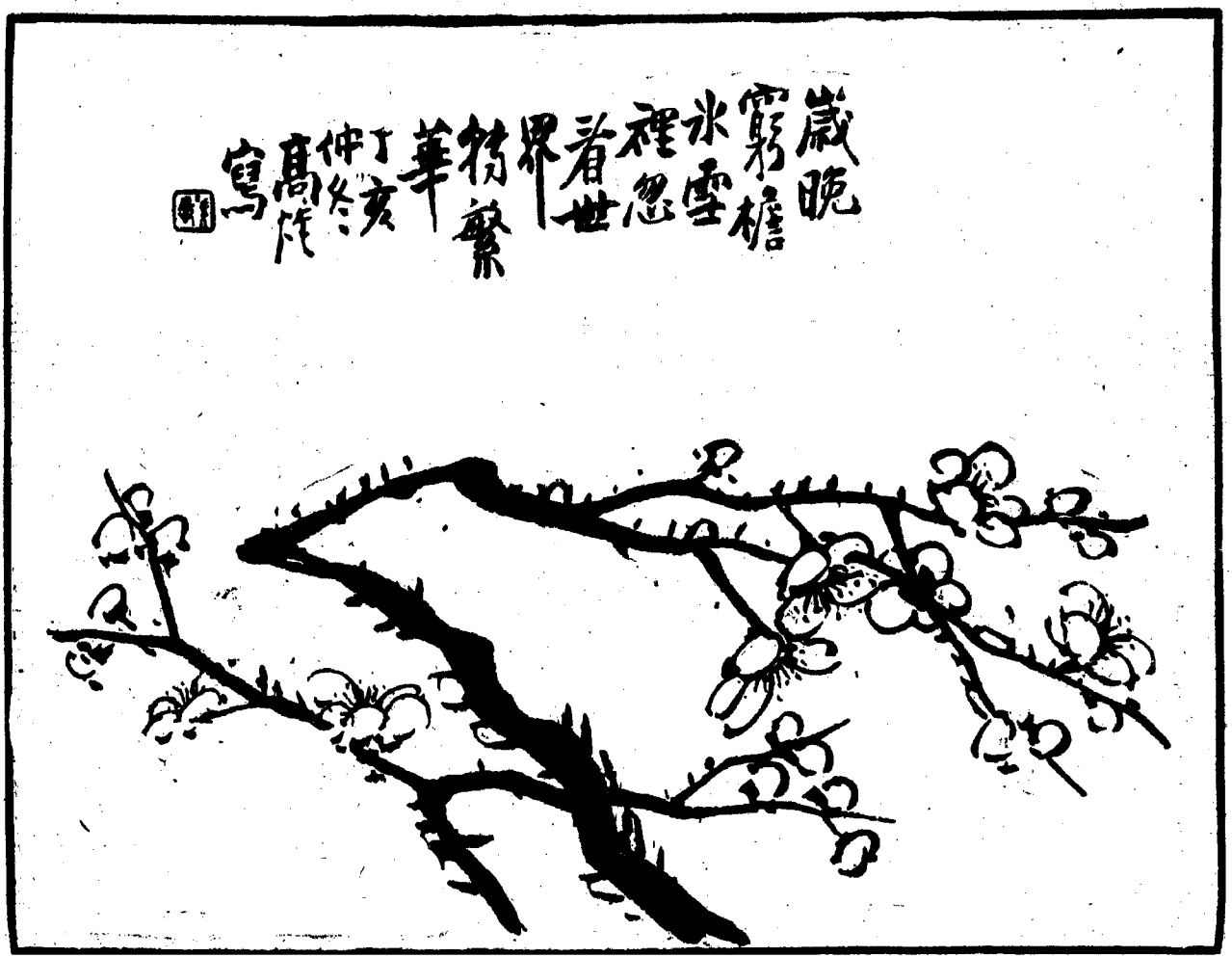
Tuy nhiên, đọc bài của tiên sinh, — với những lời văn bóng bẩy, với những thi liệu, thi ca dẫn vào để tả cho giống mai này, tôi thấy rằng tiên-sinh đã lầm lộn *giống mai ở đây* với thứ mai mà từ xưa các thi nhân họa sĩ Trung-hoa thường ca tụng hoặc bằng thi văn hoặc bằng nét vẽ. « Chính sau bữa được đọc bài của Việt điểu tiên sinh rồi, tôi vội đi kiếm tập

https://tieulun.hopto.org

Bách-khoa số 76 có bài của Đông hồ tiên-sinh và sáng hôm sau (thứ Tư 12 tháng năm dương-lịch) tôi cùng Cụ Tử-minh Nguyễn Công-Diệu và bạn Nguyễn Danh-Kham, tới đồn Cây mai, được Thiếu-tá Phạm-văn-Sơn thân hành hướng-dẫn cho xem Cây mai». Ở đây khỏi phải thuật lại những tình tiết về việc điếu cổ của chúng tôi, chỉ xin nói riêng về phương diện nhận xét lấy hình tướng mỹ cảm cây mai này. Nếu tôi không hiểu lầm thì Thiếu-tá Phạm-quân, về phương-diện mỹ-thuật hình tướng, cũng đồng ý với chúng tôi là cây mai ở đây không phải là thứ mai thường thấy ca tụng trong các thi ca, tả vẻ trong các họa-phẩm xưa của các thi, họa gia Trung hoa.

Từ xa nhìn lên, tôi đã nhận ngay ra dáng điệu, thân và cành lá cây mai ở đây (lúc này cây mai đã hết hoa rồi) không phải thứ mai mà thi, họa-gia Trung-hoa gọi là « *ngọc cốt băng cơ* » như tôi đã trồng hồi còn ở Bắc. Cây mai ở đây, tuy tuổi có già mà thân cây trần trẫn vẫn thấy nhiều chất thịt nặng nề. Từ thân cây cho đến cành lớn, ngạnh nhỏ, lá cây, kết-cấu một cách tầm-thường và tục, tưởng như hóa-công cũng **túng quẫn trong việc giàn-giá bố-cục loại mai này**. Bạn Nguyễn-danh-Kham ngắt lấy một cành lá. Thoạt nhìn, tôi có cảm-tưởng như đây là một cành với tươi mà màu sắc lá gần như lá cây thị. Tới đây, tôi chợt nhớ lại những lời, những chữ, những câu rất đẹp trong bài TÌM DẤU BẠCH MAI THI XÃ như : **cành hoa thiên kim. — loài danh hoa... — thế phượng vô song phẩm, nhân gian đệ nhất chi.., — mình băng chất ngọc..,** — mũi kề tiếp xúc làn **ngọc cốt băng cơ.., — chất ngọc hồn băng.., — cánh ngọc hương thần.., — xương mai gầy gõ..,** — **phẩm tiên** v...v.., tôi không khỏi băn khoăn nghĩ rằng thi-lão chưa từng mắt thấy giống mai ở Bắc mà trước kia cũng chỉ một số ít nhà có trồng, nhưng thi lảo đã từng đọc nhiều thi ca cổ, vịnh tả thứ mai « *tiên phẩm* » đó. Thế rồi, trước kia, khi gặp giống mai ở Hà-Tiên và bây giờ, bữa mồng hai tết Canh-tí vừa qua ở Đồn Cây-Mai, thi-nhân sẵn những chữ, sẵn những lời thơ xưa, cao-hứng đem ra dùng để nói cho Cây Mai ở đây. Kỳ thực *về phương-*

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

tiện mỹ cảm, thì Cây-Mai ở đây, từ gốc đến thân, đến cành, hoa (lúc này tuy không có hoa, nhưng được Thiếu tá Phạm quân tả ra nên tôi cũng biết được qua hình sắc về hoa) và lá, kết cấu thô thiển, tầm thường. Như vậy sao gọi là danh hoa với *chất ngọc hồn băng* được!

Tôi lại nghĩ cả đến câu thơ Vịnh Chùa Cây Mai « *Sương in tuyết đóng cành thưa thớt* », Tôn-Thọ-Tường cũng như một số thi-nhân khác, đại-đề như Lâm-Hữu-Lân tiên sinh, trong bài vịnh thứ mai ở Hà-Tiên, câu mở đầu rằng . « *Ngọc vi cốt cách, tuyết vi thần* », với giống mai ở đây mà dùng những chữ, những ý xưa như **sương in, tuyết đóng**, mà nói đến **cốt-cách như ngọc, tinh-thần như tuyết**, thì thật là ngoa-ngôn, thác-đoạt. Sở-dĩ có sự quá ngoa-ngoắt như vậy, chỉ vì nhà thơ *thiểu sở kiến*, nhưng « *đa sở độc* » ; trong khi sẵn có nhiều chữ sáo, *gặp mai nào cũng* đem *gán cho nó những phẩm-cách, những vẻ vô-cùng mỹ-diệu mà bản-thân hình-tướng nó không có.*

« **TỪ LĂNG MẶC-CỬU ĐẾN ĐỒN CÂY MAI** » bài của Việt-điểu tiên-sinh cũng không khỏi phạm phải cái tệ-bệnh là đem những chữ sẵn, những lời, những câu của người xưa *Tả vịnh cho một giống mai khác*, mà cứ gán tả cho *giống mai ở đây*.

Bài này, ở Phần II, sau khi kê-cứu về CÁC GIỐNG MAI Văn-hoá nguyệt-san số 49 từ trang 190 đến 194, Bách-khoa số 78 từ trang 54 đến 57) ngoài mấy bản kẽm in hình giống mai vàng, mai trắng ở miền Nam này (Bản kẽm in trong Văn-hoá nguyệt-san của Nha Sưu-tầm và Nghiên-cứu Nông-lâm không nói rõ là giống mai này hiện có ở đâu. Phải chăng nó cùng giống với cây mai ở Đồn Cây Mai), từ Phần III trở xuống (Văn hoá nguyệt-san từ trang 194, Bách-khoa từ trang 57), Việt-điểu tiên-sinh đã đặc-biệt nói đến *giá-trị mỹ-cảm* của giống mai (phần III **GIÁ TRỊ HOA MAI**). Phần này, đoạn đầu nói về nghệ-thuật chơi hoa, Việt-điểu tiên-sinh dẫn chứng rằng các cụ chia ra :

. . . . . .

Phú hào chi hoa như hồng, mai, cúc.

. . . . . .

https://tieulun.hopto.org

Mai với *cúc* mà gọi là phú-hào chi hoa (?) lại liệt-hạng với *hồng* (*Không hiểu các Cụ đây là Cụ ta hay cụ tàu*), ý hẳn các cụ này biệt-lập ra một phái có quan-niệm khác hẳn với phái Lâm Hòa Tĩnh (ẩn sĩ và thi nhân), Khương Bạch Thạch, Tô Đông Pha (thi nhân), Ngô Xương-Thạc, Đương Vô Cữu (họa gia) cho mai là tiêu biểu phẩm-cách cao quí, là dật-phẩm. Xin thú thực rằng vì ít đọc, tôi chưa từng nghe nói đến *phái coi mai, cúc là phú-hào chi hoa !* Đã vậy, liền đó lại nêu ra một phái các cụ nhìn nhận rằng :

. . . . . .

Băng cơ ngọc cốt nãi mai-ngạc chi thanh-kỳ...

. . . . . .

càng khiến độc-giả ngẩn-ngơ không hiểu được cái hình-tướng của « mai » nó thế nào (là thứ mai nào) mà người thì coi là *phú-hào chi-hoa*, kẻ thì lại coi là *băng-cơ ngọc-cốt chi thanh-kỳ*. Vả lại, nêu ra hai quan-niệm trên có liên-quan gì đến giống mai ở miền Nam này chăng? trong khi nói về giá-trị chung của các loại mai? (vì trong mục nói về GIÁ TRI HOA-MAI không nói rõ được là thứ mai nào). Hơn nữa, nếu tôi không lầm, thì câu này Việt-điều tiên-sinh đã kê-cứu lầm, hoặc nhớ sai. Nói rằng *mai ngạc chi thanh-kỳ* là thế nào? **Mai ngạc** là cái đài của bông mai, làm gì có giống mai gọi là *mai-ngạc*? Tại sao *băng cơ ngọc cốt không chỉ cho chính bản-thân của bông mai mà lại nhè chỉ cho* **cái đài** *của nó mà thôi*. Hèn chi Tô học sĩ có thơ chế riễu Man Khanh làm thơ không biết nói đến phẩm cách của mai mà cứ nhè nói đến màu sắc cành và lá thôi (*xin coi thơ họ Tô ở một phần dưới*)

Một điều quan hệ hơn là, sau đoạn trên *nói trùm lớp* GIÁ TRỊ HOA MAI (về hình tướng mỹ cảm) rồi, tiên sinh còn viết rằng :

« *Riêng về hoa mai, từ xưa nay thứ hoa băng cơ ngọc cốt*
« *này đã đem lại một nguồn cảm hứng dồi dào cho văn*
« *nhân thi sĩ.*
« *Vì thế mà sáng hôm nay, các bạn. . . , . . . ,*

https://tieulun.hopto.org

« . . . . . và tôi đã cùng nhau
« đi chiêm ngưỡng cây Bạch Mai trong Đồn Cây Mai v.v...
« . . . . . .

Trong đoạn tự sự trên, rõ ràng tiên sinh đã dùng những chữ *băng cơ ngọc cốt*, **là chữ mà thi họa gia Trung hoa dùng riêng để chỉ cho một thứ mai khác, nay đem gán vào cho giống mai ở Đồn Cây Mai.** Như vậy, độc giả khỏi sao bỡ ngỡ, lầm lộn không còn hiểu giá trị mỹ quan của từng loại mai ? Mai nào cũng gọi là *băng cơ ngọc cốt* ư ? Tại sao không tự tìm đặt lấy những chữ, những lời đẹp để khác nếu tiên sinh cảm thấy rằng giống mai ở Đồn Cây là tuyệt đẹp

Tiếp theo đoạn trên, sau khi viếng thăm nơi cựu chỉ Mai sơn tự, Việt điểu tiên sinh *«tìm hoa quá bước»* sang nơi Chùa Gò ; độc giả hãy theo dõi tiên sinh :

« *Cảnh trí nơi Chùa Gò thật là trang nghiêm, mỹ lệ,*
« *hoàng mai, bạch mai, thi nhau đua nở trên bồng-đảo,*
« *làm cho chúng tôi liên tưởng đến mấy vần thơ kim cổ :*
« *Thỏ thẻ rừng mai chim cúng trái*
« *Lửng lơ khe yến cá nghe kinh*
. . . . . .

(Chu Mạnh Trinh)

« *Nghêu ngao vui thú sơn hà*
« *Mai là cảnh cũ, hạc là bạn quen*

(Nguyễn Du)

Mấy câu thơ trên đem dùng vào đây thì chủ ý tiên sinh muốn nói đến hoa mai. Bởi lẽ, **cái gì** đã khiến cho tiên-sinh liên tưởng đến mấy vần thơ kim cổ (?). Nhất định chỉ có **hoa mai** là mối dây rung cảm chính trong sự truyền-cảm và rung cảm này. Thế mà cảnh ở Chùa Hương có cả **1 rừng hoa mơ trắng như tuyết phủ**, còn như năm ba gốc mai ở Chùa Gò, lại lẫn cả mai vàng, hoàn toàn không phải là *thứ hoa mơ* thì làm sao khiến cho Việt-điểu tiên sinh có thể liên

https://tieulun.hopto.org

tưởng đến *cảnh Chùa Hương* hay đến giống *hoa mơ* ở Chùa Hương được. Tôi phải nghĩ rằng tiên-sinh chưa từng được biết Cảnh Chùa Hương với *hoa mơ* của nó.

Tiên-sinh liên-tưởng đến cảnh Chùa Hương (hay hoa mơ ở Chùa Hương) đều chỉ là lối *bắt bóng đè chừng*, mắt chưa trông thấy ; thế rồi lại liên-tưởng đến cảnh (hoặc đến hoa mai) ở chiếc chén sứ vẽ một gốc mai (thứ mai mã ở đây không có) với con hạc. Nếu tôi không lầm thì hai câu lục bát *Nghêu ngao vui thú* **yên hà** (chớ không nhải là **sơn hà**) *Mai là* **bạn cũ** (chớ không phải **cảnh cũ**), *hạc là* **người quen** (*chớ không phải là* **bạn quen**) » là thoát ở ý ở bốn chữ MAI THÊ HẠC TỬ, người Trung-hoa dùng để ca tụng Lâm-Hòa. Tĩnh, một cao-sĩ ẩn cư ở Cô-sơn, Hồ-tây, 20 năm không bước chân tới thị thành, chỉ trồng mai (không phải là thứ mai ở miền Nam này), và nuôi hạc làm bạn. Tôi băn khoăn nghĩ ngợi mãi, không hiểu rằng **trong một bài có tính cách khảo cứu**, lại sau cái mục nói về **GIÁ TRỊ MAI**, Việt-điều tiên-sinh dẫn ra những câu thơ trên để chứng thực *Giá trị* (về văn-chương mỹ-cảm) cho *giống mai ở đây* chăng ? để tán thưởng cái khung cảnh Chùa Gò ư ? thì cảnh ở Chùa Gò có gì là « *non non, nước nước, mây mây,* » có gì là « *thỏ thẻ rừng mai* » mà khiến cho khách viếng cảnh có thể liên tưởng đến cảnh Chùa Hương? Cảnh ở Chùa Gò có gì khiến cho khách viếng cảnh liên tưởng đến cái cảnh ở chiếc chén sứ vẽ gốc mai với con hạc ? Nếu bảo rằng vì ở Chùa Gò có mai mà ở chùa Hương, ở chiếc chén sứ, cũng có mai, cho nên có thể có sự liên tưởng ấy, thì trong phạm vi một bài được đặt vào Mục Khảo cứu ở PHẦN GIÁ TRỊ HOA MAI (hoặc dù là ở phần kết của toàn bài) sự liên tưởng ấy quả là tai hại khiến cho độc giả càng đọc càng không hiểu bản thân diện mục của cây mai nó thế nào ? Người chưa biết cảnh Chùa Gò chưa trông thấy Cây mai ở Đồn Cây mai, đọc bài khảo cứu của tiên sinh, sẽ giật mình mà nghĩ rằng ở nơi đó có *giống cây mơ* và cả giống mai gọi là « *băng cơ ngọc cốt* » Còn người

https://tieulun.hopto.org

chưa được thấy *giống cây mơ*, hoặc chưa từng được thấy giống mai « *băng cơ ngọc cốt* » bao giờ, không khỏi buồn rầu mà nghĩ rằng : « Tưởng là gì ! thì ra từ xưa các thi nhân chỉ quen phóng đại, nói láo, Nghĩ rằng hình dáng cốt cách mai thế này chứ ? Như vầy mà cũng ca tụng là tiên phẩm, là *mình băng chất ngọc*, thì hoa gì mà chẳng gọi là tiên phẩm được ».

Trong phần II (khảo về CÁC GIỐNG HOA MAI), đoạn C đại đề rằng :

« *Bắc Mai là thứ mai có nhiều ở Bắc Việt. Tuy cũng*
« *gọi là mai, nhưng không cùng một họ với mai vàng*
« *(Ochanacées) hoặc bạch mai (guttifères) của miền Nam.*
« *Mai miền Bắc thuờng có hoa trắng hoặc hồng thuộc về*
« *họ cây đào, cây mận, cây mơ (ô. mai) và cùng họ với*
« *cây hường (Rosacées). Tên mai Bắc là Prunus arméniaca*
« *Lin cho nên Tây phương thường gọi là prunier :*
« *Các thứ mai Trung hoa cũng thuộc về dòng Bắc mai,*
« *thuộc họ cây mơ (Rosacées).*

. . . . . .

Tôi đồng ý với Việt điểu tiên sinh rằng thứ mai mà tiên sinh gọi là Bắc mai ấy không phải cùng một giống với mai của miền Nam. Ở đây, đứng về lãnh vực danh từ, mỹ cảm, tôi muốn thêm một vài nhận xét nầy :

Người ở Bắc Việt có phân biệt thứ hoa màu hồng lợt và thứ hoa trắng. Riêng thứ hoa trắng, trong giới thi, họa gia, (về phương diện mỹ cảm) có chia ra một thứ gọi là bạch mai mà coi đó mới là loại chính một thứ gọi là cây mơ (trái đem ướp muối làm ô. mai). Loại mơ cũng khá đẹp, nhưng còn kém xa hẳn thứ bạch mai. Nếu Việt điểu tiên sinh đứng thuần túy về phương diện thảo mộc học thôi thì không nói làm gì, nhưng nếu đứng về phương diện thi nhân họa sĩ (về mỹ cảm) mà xét, thì phải nói rằng thứ bạch mai như tôi nhận xét trên, phải được coi là loại chính, (hồng-mai nói trên, cũng được liệt vào loại này) Còn các thứ khác

https://tieulun.hopto.org

ta quen gọi là mai đó, chỉ là thứ tạp mai mà thôi. Chu-Mạnh-Trinh, trong thơ tả rằng : *Thỏ thẻ rừng mai,* mới chỉ là thứ tạp mai, tức là *thứ mơ*, chớ không phải là bạch-mai chính thức như trên tôi nói (ở một phần dưới MAI CỦA THI NHÂN HỌA SĨ sẽ bàn thêm).

Vì trong đoạn này, ngoài sự khảo-cứu theo lối thảo-mộc học về giống Bắc mai, Việt-điểu tiên sinh *có ý nghiêng nhiều về phía văn-chương mỹ-cảm* nên đã đem mấy câu thi-văn cổ ra điểm-xuyết, dẫn chứng, khiến cho người đọc (về phương-diện mỹ-cảm) có thể lầm rằng loại *cây mơ cũng được thi-nhân Trung-hoa ca-tụng nồng nhiệt đến thế ư* ? Vì dẫn thơ ra, mà người đọc có thể lầm lẫn *cây mơ* với (*bạch mai* chỉ là một về phương-diện mỹ-cảm) và loại *hòa mơ* cũng có thể coi là đầu trăm hoa (về phương-diện văn chương) ?

Cũng trong đoạn này, tiên-sinh đã dẫn Quảng-sự-loại :

« *Xét theo Quảng-sự loại, mai có 5 loại :*
« *hồng-mai, bạch-mai, hoàng-mai, lục-mai và lạp-mai* ».

Tiếc rằng tôi không có Quảng-sự loại hoặc Uyên-giám loại hàm để kê cứu. Theo thiển-kiến, thì người Tàu có chữ hoàng-mai là để chỉ cho khi trái mai chín vàng, chớ không phải là chỉ về loại mai bông vàng. Nhưng người ta cũng có dùng tên hoàng mai mà để chỉ cho lạp-mai. Vậy hoàng-mai, lạp mai có thể là một loại, nở hoa về mùa đông, bông hoa vàng, bên trong hơi có ánh tía **Người chơi hoa cho đấy không phải là giống mai. Chỉ vì hoa nó nở cùng thời với giống mai chính thức, hương lại hơi giống, và vì cánh nó như chất sáp ong, nên gọi là lạp mai.** Còn như lục-mai thì không thấy ai nói đến hoặc sách nào nói tới ngoài Quảng-sự loại theo như Việt-điểu tiên-sinh cho biết. (Không biết trong Liễu-trai chí-dị có nói đến *lục mai* cũng như nói đến *lục cúc* chăng ?) Mong rằng, nếu có thể xin Việt-điểu tiên-sinh chép đoạn trong Quảng-sự loại nói về 5 loại mai ấy (xin chép nguyên-văn bằng chữ nho) rồi công-bố lên cho.

https://tieulun.hopto.org

Về phần tôi, chỉ biết có thứ mai (không phải là *giống riêng biệt*) các nhà chơi hoa gọi là *lục ngạc mai* (tôi đã có trồng), là nói về cái *đài* hoa mai. Nhà chơi hoa chia ra thứ hoa trắng có đài *sắc lục* thì gọi là *lục-ngạc mai*, với thứ hoa trắng có *đài* màu *đỏ tía*. Có lẽ đứng về phương-diện nhà thảo-mộc học, thì 2 thứ chỉ là một ; nhưng đứng về phía các thi nhân, họa-gia họ quý thứ có đài màu lục, vì hoa trắng lại có ánh lục từ dưới lên thì đẹp hơn. (*Phàm mai-hoa phụ đế dai giáng tử sắc, duy thử thuần lục, chi ngạnh diệc thanh, đặc vi thanh cao*... QUẦN-PHƯƠNG PHẢ : Phàm cái đài ở hoa mai đều màu sắc đỏ tía, duy có thứ mai này là màu thuần lục, cành và nhánh cũng xanh, riêng là giống thanh cao).

Trong đoạn kê cứu nói về giống Bắc mai, Việt điểu tiên sinh còn kết thúc bằng nhiều câu thơ. Cuối cùng tiên sinh dẫn hai câu của Lý-Bạch :

« *Hoàng-hạc lâu trung xuy ngọc địch*
« *Giang thành ngũ nguyệt lạc mai hoa* (*1*)

mà dịch rằng :

« *Tiếng sáo thổi trong lầu Hoàng hạc*
« *Tháng năm mai rụng chốn Giang thành.*

Thực không còn trời đất nào nữa ! Làm gì có mai rụng về mùa hạ tháng năm, vả Lý-Bạch có vịnh mai mùa hạ bao giờ ?

Hai câu trên là ở trong bài GIỮ SỬ-LANG TRUNG KHÂM THÍNH HOÀNG HẠC LÂU THƯỢNG XUY ĐỊCH. Cứ cái tiêu đề (cái tựa) này với chữ THÍNH... XUY ĐỊCH, cũng đủ rõ LẠC MAI HOA ở đây là tên riêng của khúc nhạc thổi vào ống địch, chớ không phải là *Vịnh hoa mai rụng* ! (xin coi Lý Thái Bạch toàn tập, quyển 23). Cũng trong tập này (quyển 4) bài TƯ MÃ TƯỚNG QUÂN CA có câu tả khúc LẠC MAI rằng :

Khướng địch hoành suy A ĐẢ HỒI
Hương nguyệt lâu trung xuy LẠC MAI (*2*)

càng rõ rằng LẠC MAI là nhạc khúc thổi vào ống địch của

https://tieulun.hopto.org

người Khương. (*Khương địch...xuy LẠC MAI*, không phải là ống địch người Khương... thổi rụng hoa mai đâu)

Lại như Vương-Nguyên-Chương, một danh họa Trung hoa nổi tiếng về vẽ mai, đề bức tranh mai có câu rằng :

« Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết
Khương-địch suy tha bất hạ lai » (3)

ý nói gốc mai, với cành giao nhau, đan lại như cái lồng đơm cá bằng nan thưa mà đeo những bông mai như băng tuyết vào. Nói rằng : *Khương-địch thổi đến mấy cũng không làm cho hoa ở đây rụng xuống được*, là ý nói bóng bẩy, mượn chữ LẠC MAI HOA để tả mai ở đây chỉ là mai vẽ. Đã là mai vẽ, thì đem khúc LẠC MAI HOA ra thổi một ngàn năm chăng nữa, *mai của tôi* (họ Vương) *y nhiên không rụng*. (Cái tài tình ở câu thơ là điểm bật lên thứ mai vẽ, mai trong tờ tranh.)

Khỏi phải kê-cứu đâu xa xôi, Chinh-phụ-ngâm-khúc Đặng trần-Côn tả lúc thiếu-phụ tiễn chồng, đoàn quân ra đi, lần lần khuất-dạng, chỉ còn vẳng lại tiếng khúc địch LẠC MAI với bóng cờ phất phơ cứ nhạt mờ dần :

Khứ khứ LẠC MAI thanh tiệm viễn
Hành hành CHINH BÁI sắc hà mang (4)

bản dịch nôm rằng :

Tiếng địch thổi nghe chừng đồng vọng
Hàng cờ bay trông bóng phất phơ

thiết-tưởng đủ rõ nghĩa chữ LẠC-MAI hay LẠC MAI HOA lắm vậy.

mai của thi nhân họa sĩ ?

Trở lên, tôi đã đứng trên lãnh vực hình tướng mỹ cảm để phân biệt rằng giống mai vàng, mai trắng ta thường thấy ở đây không phải là giống danh họa *mình băng chất ngọc* được các thi nhân họa sĩ Trung hoa (*kể cả những thi nhân họa gia Việt Nam sành sỏi*) ca vịnh và miêu tả. Xin thanh minh rằng tôi

https://tieulun.hopto.org

không phải là nhà thực vật học, những điều tôi cố gắng trình bày dưới đây chỉ là đứng về phương diện hình tướng mỹ cảm mà bàn nói hoặc phân biệt về loại danh hoa được ca tụng là *băng cơ ngọc cốt*. Không phải là nhà thực vật học, tôi đành không dám xếp thứ danh hoa này vào loại nào, xin tạm gọi đây là « *mai của thi nhân họa sĩ* ». Sự phân loại theo thực vật học xin chất chính các nhà thực vật học.

***

Bắc Việt có giống cây, người Bắc quen gọi là cây mơ, có hề nó rằng khắp vùng quê đâu cũng có.

— Hoa nó trắng. Trái hình trái đào vào cỡ ngón chân cái, còn nhỏ thì xanh, ăn hơi đắng, lớn lên rất chua. khi chín thì da vàng, đôi khi có chỗ chín ửng đỏ, tính không còn chua gay gắt nữa. Loại cây mơ này, ở chùa Hương mọc thành rừng. Người ta đẽo lấy vỏ những thân cây già, dùng làm thuốc, dùng thay cho trà. Có lẽ vì nước vỏ thứ mơ này sắc đỏ nên gọi là « *nước hồng mai* », chớ lấy đâu ra lắm vỏ thứ cây mai hoa đỏ mà nấu làm nước uống.

— Thứ mơ này, có lẽ trong Quần-phương-phả, Giới tử viên gọi là *cức mai* chăng ? vì ở cành nó có nhiều ngạnh cứng đâm ra tua tủa.

— Thứ mơ này không được liệt vào hạng danh-hoa « *cao-sĩ-tiết* » với « *ngọc cốt băng cơ* », không phải vì nó sinh-sản rất nhiều mà người ta không coi là quý. chính vì hình-tướng cốt cách nó, từ thân cây cho đến cành, lá, hoa, kết-cấu không được thanh-kỳ lắm. Thứ mơ này thực ra cũng đẹp, nhất là cả một rừng mơ trắng toát thì cũng ngoạn mục. Nhưng nếu so nó với thứ gọi là « *cao-sĩ-tiết, ngọc cốt băng cơ* » thì nó chẳng thấm vào đâu cả, tuy nó không đến nỗi tầm thường quá như mấy loại ta thường gặp ở đây.

Thứ mai, tạm gọi là « *mai của thi-nhân họa sĩ* », ở Bắc

https://tieulun.hopto.org

có, nhưng cũng ít nhà trồng được, nên cũng chỉ có số ít được thưởng-thức, được biết :

— Thứ gọi là *hồng mai*, hoa sắc phấn hồng tươi sáng. Không rõ có thứ hoa cánh đơn chăng ? Riêng tôi chỉ được thấy thứ cánh kép. Tôi đã chịu khó đi tìm kiếm thứ hồng mai này. Duy ở nhà Cụ Án Kiến-Xương (Thái bình) có một gốc, thân tầy bắp đùi người lớn, cao tới trên hai thước. Theo Cụ Nguyễn Công Diệu thuật lại thì khi xưa mua tới giá 10 lạng bạc. Còn lác đác, năm mười nhà khác có trồng, mà thân cây hoặc lớn lắm chỉ tầy cổ chân, hoặc đường kính thân cây tới bốn năm phân, kể cũng ngoạn mục lắm rồi.

Người ta cũng hay trồng trong bồn lớn, thân cây nhỏ độ trên ngón chân cái mà gọi là *chi-mai* là *phi-mai*, cũng có người vì thấy cành và hoa có vẻ nhẹ nhàng thanh thú mà gọi đùa là *mai Nhật bản*.

— Cũng như bạch mai, khi có hoa thì không có lá ; hoa rụng rồi lá mới sinh

— Nói chung về hình tướng cốt cách, thứ hồng mai cũng được thi nhân, họa gia ca tụng. Thạch-Man-Khanh có câu vịnh hồng mai

. . . . . .

Nhận đào vô lục diệp
Biện hạnh hữu thanh chi (5)

. . . . . .

Ý câu thơ chỉ chú trọng so sánh về chỗ lá đào không có sắc lục như thứ mai này, và mai này khác với hạnh là cành lại xanh. Nhưng chính vì thơ của Man Khanh ý tứ thô thiển quá, không nói được cái « *hình tướng phẩm cách* » đặc biệt của thứ mai này ra, nên Tô Đông Pha làm liền ba bài vịnh hồng mai, trong có một bài cực lực biện bác làm sáng tỏ cái phần văn vẻ mỹ quan với phẩm cách thanh kỳ của hồng mai ra :

Phạ sầu tham thụy độc khai trì
Tự khủng băng dung bất nhập thì

https://tieulun.hopto.org

Cố tác tiều hồng đào hạnh sắc
Thượng dư cô sấu tuyết sương ti (tư)
Hàn tâm vị khẳng tùy xuân thái
Tửu vụng vô đoan thượng ngọc kì (cơ)
Thi lão bất tri mai cách tại !
Cánh khan lục diệp giữ thanh chi !

Hai câu phá thừ, dùng chữ *băng dung* để điểm bật cái *dung diện* thứ mai của thi nhân, họa gia và cho biết thứ mai này nở hơi muộn (vẫn xuân.) Đến câu thực : «*Cố tác tiều hồng đào hạnh sắc, Thượng dư cô sấu tuyết sương ti* » thì điểm bật đủ cả màu sắc, cốt cách, tư thái ra mà văn đi nhất khí tài tình. Hai câu 5 và 6 nói về cái phẩm tiết và còn dư bút luận về cái ánh sắc hồng thực là đặc biệt. Suốt trong năm câu thơ (từ câu 2 đến câu 6) tả hình dung, tư thái cho đến cả phẩm cách. Nhưng vì thứ bạch mai của thi nhân họa gia cũng đủ hình dung, tư thái cốt cách ấy, cho nên ở đây đặc biệt tả cái sắc hồng ấy ra : sắc hồng này người ta chỉ có thể thấy ở dung diện mỹ nhân những khi *e ngại thẹn thò*, hay khi mỹ nhân có *ngấn rượu ửng hồng trên má phấn*. Sau khi điểm bật được dung, nhan, cốt cách thanh kỳ của hồng mai lên rồi. hai câu hết quay về ý chê trách Man Khanh không biết thưởng thức không biết cái phần cốt cách của mai, cho nên vịnh giống danh hoa dật-phẩm như hồng-mai mà chỉ nhằm nói về *lá lục* với *cành xanh*, chẳng cũng là tục lắm ru !

Đọc bài thơ trên, ta có thể có một ấn-tượng thanh-kỳ về hình-tướng cốt cách của hồng-mai, và nhất là ta phải nhận rằng thi-nhân có sự quan-sát tế-nhị và có quan-niệm riêng biệt : Không phải *giống mai nào cốt cách tầm thường cũng được ca-tụng*.

— Giống bạch-mai, (không phải giống bạch-mai như ở đây, cũng không phải giống mơ) ở Bắc tuy nói là hiếm, nhưng thực ra có nhiều.

Nói là hiếm, vì hiếm có nhà trồng. Cứ như tôi biết, trong khoảng mấy chục năm trở lại đây, trước hết có nhà Cụ Án Kiến-xương ở Thái-bình, nhân có người đi sứ mà lấy được giống ở

https://tieulun.hopto.org

Tàu, — sau đó nhà Ông Hai Lẫm chiết giống này về trồng ở Yên-Mô.

Nói là nhiều, vì nguyên một nhà Cụ Án Kiến-xương gây được đủ 100 gốc, rồi nhà Ông Hai Lẫm cũng gây được 17 gốc. Năm ba nhà nữa cũng gây được giống, nhưng mỗi nhà chỉ lác đác vài ba gốc thôi. Cho nên, ngay ở Bắc, phi người thích chơi mai, cũng hiếm người thực mắt trông thấy thứ mai này, rồi khi nói hay tả, khi đọc thi văn nói về mai, chẳng qua chỉ là *nghe hình bắt bóng*.....

Những điều tôi đã thấy về thứ mai này
thử so sánh với mai trong thi, họa phẩm

a) Hai gốc mai trồng ở nhà tôi (nơi từ-đường tại làng Quán-gánh Nhị-khê Hà-đông) vì trồng sau nên thân cây nhỏ chỉ gần tầy bắp đùi thôi. Những gốc mai ở vườn Cụ Án Kiến-Xương, có gốc lớn vừa tầy vòng tay người ôm ; mai ở vườn nhà Ô. Hai Lẫm hơi nhỏ hơn. Nhưng gốc và thân, *dù lớn, dù nhỏ*, mà y nhiên là gốc mai tả trong thi họa phầm Trung-hoa, nghĩa là hình tướng *cổ-sấu* (*Xương mai tính đã gầy mòn*. Nguyễn-Du đã thoát ý ở chữ *cốt xấu như mai*) chớ không trùng trục nặng nề, thấy chất thịt.

b) Thân cây, hoặc ngay từ nơi gốc, hoặc cao lên đến 1 hay 1 thước rưỡi là cùng, thì phân ra *nữ-tự*. (女) Phân nữ-tự, nghĩa là thân cây mai, hoặc cong vặn đi, hoặc gặp gãy thành khuỷu như nét của chữ *nữ*. Các nhà chơi mai có câu : *Thân bất thất nữ, loan khúc chiết toàn* (thân theo nét chữ nữ, loan khúc quanh co) ; các họa gia chuyên về vẽ mai, có câu khẩu đầu : *vô nữ bất thành mai* (ý nói vẽ mai, không theo nét chữ nữ, không thành ra mai.) Về phần tôi, đã được quan sát thưởng ngoạn trên một trăm gốc mai trứ danh ở Bắc, tôi thấy ý-tứ quả đúng như vậy.

c) Cành mai dù kính-bạt, dù loan-khúc mà vẫn thanh thú hợp điệu với thân cây. Cành lớn như ném vứt ra, có khi đâm ngang, có khi vống chúi xuống như hình *đạn đạo* (đường đi vòng của viên đạn khi tới cuối tầm), mạnh như nét vẽ phá tận lực văng ra. Nhánh nhỏ xương-kính, hoặc

https://tieulun.hopto.org

đâm thẳng lên trời, vút đi như nét cái roi ngựa bằng sắt ; hoặc như gối hạc, như sừng rồng, sừng hươu ; hoặc uốn như vành cánh cung, hoặc vương thoát ra như cành câu. Có khi, chỗ cành hơi rậm, giao thác nhau tưởng như một cái lồng đơm cá thưa gài những bông hoa trắng ngần. Câu thơ của Vương Nguyên-Chương « *Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết* » như trên đã có dẫn, thực tả truyền thần ra sự kết cấu về cành nhánh và hoa mai ở trường hợp này.

c) Cánh hoa (đơn và kép) đều mỏng. Cánh đơn, có thứ 5 cánh (ngũ xuất) mỗi cánh là một đường tròn dịu dàng (không phải là tròn lăn). Các thi nhân, họa gia coi *thứ 5 cánh này mới là thứ chính*. Quần phương phả, Giới tử viên họa phả có nói đến thứ 4 cánh và 6 cánh, và cũng đứng trên quan điểm thi, họa gia, gọi là cức mai, là thứ tạp. Có lẽ là loại như cây mơ chăng? Thân hình, cành, hoa, lá của loại mơ, kết cấu cũng khá đẹp, tuy kém hẳn thứ mai chính.

Nói đến nét tròn dịu của cánh hoa mai, thực là khó tả. Họa gia trứ danh về vẽ mai là Thích-Nhân-Tế, cho biết rằng ông phải dụng công tới bốn chục năm trong việc cầm cây bút lông, khoanh những vành cánh mai mới mô phỏng được cái nét tròn tròn dịu dàng kỳ thú.

Lại như *trong con mắt họa gia*, tụ tinh hội thần quan sát, họ có một ấn tượng chung là bông mai nở (mai đơn) phía *chính diện*, cánh hoa hợp lại *có tượng tròn*, *phía lưng* lại *có tượng vuông*. Cái hình tướng này, người có khiếu thẩm mỹ, có con mắt họa gia mới nhận thấy.

d) Sắc hoa bạch-mai (sắc hồng-mai thì như bài thơ Tô Đông Pha tả, đã nói ở trên rồi, đây xin miễn nói), khi mới nở thì trắng ngần. Hơi có ánh lục, nếu đài của nó thuần lục, vì thế họa gia, thi gia gọi là Lục ngạc mai; hơi có ánh đỏ nếu đài của nó sắc đỏ tía.

Cái chất trắng ở đây là chất trắng tinh-khiết, như có lần phấn *trắng mà trong sáng* **ánh ánh ra**, trắng trong như có **ngưng đọng một chất gì lạnh lạnh**, cho nên chỉ ánh trăng thu trắng trong vắt, chỉ có hơi sương, băng hay tuyết là có thể so sánh với nó, hay nói khác đi, chỉ đem

https://tieulun.hopto.org

nó sánh với ánh trăng, với băng, với tuyết (về cả sắc và chất) thì mới hình-dung ra được cái chất ấy. Và phải nói rằng sắc hoa thủy-tiên có trắng, nhưng chất trắng ấy còn tục nếu so với chất ngọc của thứ mai này.

đ) Nhị-hoa này sắc vàng tươi mà sáng, vút tơ ra, rất thanh thú. Tôi nhớ rằng nhị-hoa tua ra, số tua không rậm lắm, nhưng ước chừng tới 15, 20 tua. Họa-gia tả mai, vì giản dị đi phần nào, nên thường vẽ đến bảy tua là cùng.

e) Về phương-diện mỹ-cảm tôi đã quan-sát kỹ cái đài của thứ mai này. Đài hoa là phần cái đế hoa (có cánh nhỏ) tiếp dưới là cuống hoa gắn hoa vào với cành. Thứ đài màu lục với thứ đài màu đỏ tía, — về hình-dáng thật hệt nhau. Bông hoa kết-cấu cũng thần-tình như nhau. Nhưng về mỹ-cảm, chính màu sắc cái đài đã ảnh-hưởng đến phần mỹ-quan của bông hoa trong con mắt người sành chơi hoa. Hai thứ hoa, cùng sắc trắng như nhau, nhưng với thứ đài thuần lục, nó ánh màu lục lên cánh hoa, làm cho sắc trắng có ửng màu xanh lục, người ta cảm thấy như có chất gì nhẹ nhàng thanh thú, mát dịu, **có chất gì lạnh hơn so với chất trắng ở thứ hoa có đài màu đỏ tía.** Vậy thì *lục-ngạc mai* chỉ là danh từ của nhà thơ, nhà họa phân biệt ra, cực-lực tán thưởng thứ hoa mai có đài lục, thực ra nó không phải là một loại riêng biệt hẳn. (Vì lẽ đó, theo thiển-ý tôi, quảng-sự loại có thể lầm mà nói là giống *lục-mai*, Phải nói là lục-ngạc mai mới rõ nghĩa.)

g) Người ta cũng chia ra có thứ gọi là Song-mai. Thân cây, cành lá, hoa cũng in hệt thứ mai kia, duy có thứ này mỗi bông hoa sau kết thành 2 trái, ít khi thành 3 trái. (Thường thì mỗi bông hoa kết thành 1 trái).

h) Lá mai bầu dục, đầu lá hơi nhọn, có viền răng cưa. Có hoa rồi thì không có lá. Hoa rụng mới sinh lá.

Cho nên khi cây mai có hoa, không nói gì như cảnh vườn nhà Cụ Án Kiến-xương với hàng trăm gốc mai, như cảnh vườn nhà ông Hai Lẫm có tới 17 gốc, chỉ cần có một vài gốc thôi, trắng toát như phủ bằng hoa tuyết, linh-lung thanh thú thực là kỳ-tuyệt. Chỉ riêng về điểm này thôi

https://tieulun.hopto.org

về phương-diện mỹ-quan, ta chớ có chút nghĩ gì về hình-sắc giống mai ở Đồn Cây mai (hoa nở lẫn trong những chùm lá, lá lại dầy và dài, không có răng cưa) liên-quan đến hình sắc loại mai thi - nhân họa-sĩ

***

Đại đề như trên, tôi mới thâu lượm sơ sơ chút ít tài-liệu về thi-ca, về ý-tứ các thi-gia, họa-gia đối với hình-tướng cốt-cách của thứ mai mà tôi tạm gọi là « **mai của thi nhân họa gia** », *hợp lại với những sở-kiến riêng của tôi* là người may mắn đã được hân thưởng thứ mai này. Và tôi mong tả-diễn được phần nào cái **hình-tướng luân-quách** của thứ hoa được coi là *dật-phẩm* (coi hình 1 vẽ cành mai, hình 2 vẽ thân và cành mai).

Phong Tử-Khải tiên-sinh, một giáo-sư trong trường mỹ-thuật Trung-hoa quốc gia, gần đây trong tập sách nhỏ NGHỆ-THUẬT THÚ-VỊ có dẫn câu nói về GIÁ-TRỊ MỸ-CẢM của thứ mai này :

« *Tầm-thường nhất dạng song tiền nguyệt,*
« *Tài hữu mai hoa tiện bất đồng*

ý nói : một mảnh trăng trong trước khung cửa sổ, chỉ là sự vật rất thường, đâu chẳng có được. Thế nhưng hễ có điểm bóng La-phù tiên-tử (mai) thì không còn là tầm-thường nữa, là một thế-giới bất-phàm rồi.

Khương Bạch-Thạch đời Tống có hai bài từ « *Ám hương* » và « *Sơ ảnh* » nổi tiếng là danh-tác, khiến người đọc lên, trong thâm-tâm cảm thấy được cái vẻ thanh-cao, tư-thái của thứ danh-hoa này.

Lâm Hòa-Tĩnh vịnh mai có câu rằng :

« *Sơ ảnh hoành-tà thủy thâm thiền*
« *Ám hương phù-động nguyệt hoàng-hôn*

đã tả từ cái tinh-anh bóng dáng, đến cái lãnh-hương hạo-phách tiêu-sái xuất trần của giống mai này. Hèn chi mà chẳng say mê với mai. Bốn chữ « *Mai thê hạc tử* » nói về họ Lâm, khiến thâm-tâm ta cũng hiện ra cái phong-độ của Ông vậy.

https://tieulun.hopto.org

Hình vẽ 2.— *Vẽ thân cây mai với cành của nó vắt ngang. (Tranh trong giới-tử viên hoa phổ)*

https://tieulun.hopto.org

Tương truyền rằng Cụ Nguyễn-Trãi, Đệ Hoàng Ngự-sử Mai tuyết hiên, có câu rằng :

. . . . . .

La phù tiên tử băng vi hồn.
Khoảnh khắc năng linh quỳnh tác tiết.
Dạ thâm kỳ thụ toái linh lung,
Nguyệt hộ phong song hàn lẫm liệt
Nhược phi phong độ ám hương lai
Phân phân nhất sắc hà do biệt.

. . . . . .

Sáu câu trên, tả mai và tuyết. Đâu là mai, đâu là tuyết, dưới ánh trăng, hồn mai, phách tuyết thực không thể phân biệt được nếu không nhờ có gió thoảng đưa cái hương thanh thú kín đáo kia tới. Đọc đoạn trên, ít nhất cũng phải có một ấn-tượng kỳ-tuyệt về mai, về tuyết. Và phải nhận rằng chất mai có thế nào thì mới linh lung huyền ảo như vậy.

Nói tóm lại, thi-nhân, hoạ-gia, khi gọi là « *ngọc cốt băng cơ* », là « *cô xấu* » là « *ám hương, sơ ảnh* », là « *mai cốt cánh* » là « *điệu gầy như mai* » v.v... hoàn-toàn không phải là loại mai vàng ở đây bán vào dịp Tết âm-lịch, cũng không phải là loại mai trắng ở Đồn Cây-Mai hay Chùa Gò, không phải là *cây mơ* (ô-mai). Phân loại mai theo thực-vật-học là một việc, ta quen gọi là mai vàng, mai trắng, gọi là mù u, không sao. Nhưng *chớ quá ngoa ngoắt, đem lời quá đẹp để mà từ xưa trong thi-giới, họa-giới đã dùng để chỉ riêng cho một thứ mai khác, rồi bất cứ gặp thứ mai nào cũng gán cho những lời như hoa tựa gấm cả !*

Nhớ lại mấy năm về trước, hồi mới di cư. dạy giảng Việt-văn ở mấy trường công, tư-thục. Học-sinh có người chợt hỏi về cốt cách cây mai thế nào ? Tôi cố gắng miêu-tả mai (thứ mai của thi-nhân họa-gia) thì nhiều người lấy làm sửng sốt và ngờ là tôi **đã quá văn hoa bịa đặt**. Về phần tôi, cố nhiên tôi yên trí là họ không có khiếu văn-chương và nhất là không có óc thẩm mỹ. Ít lâu sau, một dịp khác, họ lại : « Đọc Đoạn trường tân thanh của Nguyễn-Du, tả thần-thái cốt-cách cô Kiều mà ví với mai, như « *Mai cốt cách* tuyết tinh

https://tieulun.hoptoi.org

thần», hoặc « Nét buồn như cúc, *điệu gầy như mai*», hoặc như « *Xương mai* tính đã *gầy mòn* ». Lại trong các áng thi-văn khác cũng vậy, nói đến mai là nói đến *sương ngưng tuyết đóng*, là *tuyệt - đại giai - nhân*, là *cao - sĩ - phẩm tiết*, v. v... Vậy mà cây mai, hoa mai, đâu có được cái hương kiều-diễm, cái sắc sa-hoa như thế »? Tôi vẫn yên-trí là họ không có khiếu thơ văn, kém óc thẩm-mỹ nên đành mặc-nhiên giữ thái độ « *lãnh mãn tự tri* : lạnh hay nóng thì một mình mình tự biết, nói ra sao được » không có ý-kiến gì bàn nói hơn nữa.

Thế rồi, vụ Tết đến với « *mai vàng* » đầy đường, nghẹt chợ. Trong bụng tôi lúc đó hơi hiểu vì sao học-sinh đã ngờ vực những câu thơ cổ là quá xa sự thực. Tôi lại tìm hỏi về « **giống mai trắng** » ở đây. Đại-đề cũng lãnh-hội được phần nào về hình-sắc giống mai trắng này rồi. Tới đây thì tôi hoảng-nhiên giác-ngộ, rồi tự trách mình đã lầm. Thì ra mấy chị em, anh em học-sinh họ rất có ý tứ về thơ văn, có óc thẩm-mỹ chắc chắn là khác. Trước kia nghe tôi miêu tả về mai mà họ cho là tả quá văn-hoa bịa đặt, họ đọc Nguyễn-Du mà ngờ rằng thi-nhân đã quá *thần thánh hóa* hoa mai, và đối với họ như thế thì cốt-cách, nhan-sắc, tinh-thần cô Kiều chẳng cũng tầm-thường sao ?, sở-dĩ họ nghĩ vậy là vì bình-sinh họ chỉ biết có thứ *mai vàng* hoặc xa hơn nữa là thứ *mai trắng* ở đây. Không trông thấy «*thứ mai của thi-nhân họa sĩ*» hèn chi mà không thể lãnh-hội thông-cảm được ý-tứ thi-nhân.....

Câu chuyện trên, lâu nay tôi vẫn lấy làm canh cánh bên lòng, xét rằng sự tìm hiểu biện minh về vấn đề này, rất ảnh hưởng sâu xa đến trình độ và việc xét văn chương, mỹ thẩm thuật. Cho nên, khi đọc bài của Việt điểu tiên sinh bàn nói về *các giống mai với giá trị mỹ cảm của nó*, tôi nhận thấy rằng bài đó rất quan hệ. Và bài đó lại đặt vào khung khổ của *mục khảo cứu*. Nếu khảo xét đúng, thì sự lợi ích về việc hiểu văn chương, nâng cao trình độ thẩm mỹ không phải là nhỏ; nếu sai lầm thì sự phương hại về lãnh vực này cũng lớn lắm. Bởi lẽ đã đặt bài đó trong *mục khảo cứu*, thì càng dễ gây tin tưởng cho người đọc một cách sâu xa, lâu dài. Người đọc, người viết, sẽ yên trí là như thế. Nó sẽ là một liều thuốc hay vô cùng, nếu sự khảo

https://tieulun.hopto.org

xét kia đúng, trái lại, nếu sai, thì nó thành một cố tật mà người đọc sẽ mang lấy suốt đời, sẽ lan truyền mãi mãi.

Cho nên bữa nay, viết bài này, tôi thành thực nghĩ rằng sự hiểu biết của tôi dù có điều sai lầm, hay dù là hoàn toàn sai lầm nhưng nếu được Việt điều tiên sinh và bạn đọc cho ý kiến và biện biệt những điều sai lầm ra cho, thì âu cũng là một sự lợi ích không nhỏ.

QUỐC-NGHI
TRƯƠNG-CAM-KHẢI

NHỮNG CÂU THƠ VÀ BÀI THƠ CHỮ HÁN TRÊN ĐÃ ĐƯỢC THI SĨ NHẤT-ANH DỊCH RA NHƯ SAU NÀY :

(1) *Hoàng-hạc lầu trung xuy ngọc-địch, Giang thành ngũ nguyệt lạc-mai-hoa !*

Dịch : Khúc sáo Lạc-Mai Lầu Hạc vắng, Giang-thành nhớ cảnh tháng năm xưa !

(2) *Khương địch hoành suy A-Đả Hồi, Hướng nguyệt lầu trung suy Lạc-Mai !*

Dịch : Não nùng sái rợ tiếng chơi vơi, Rõi bóng trăng lầu khúc Lạc-Mai !

(3) *Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết, Khương địch suy tha bất hạ lai !*

Dịch : Xương gầy chẳng chịt đơm bông tuyết, Sáo rợ rung cành, cánh chẳng rơi !

(4) *Khứ khứ Lạc-Mai thanh tiệm viễn, Hành hành chinh-bái sắc hà mang !*

Dịch : Khúc Lạc-Mai gần xa réo rắt, Bóng tinh-kỳ phấp phới mơ màng !

(5) *Nhận đào vô lục diệp, Biện hạnh hữu thanh chi !*

Dịch : Đào kia thua lá thắm, Hạnh nọ kém cành xanh !

(6) *Phạ sầu tham thụy độc khai trì*
Tự khủng băng dung bất nhập thì
Cố tác tiểu hồng đào hạnh sắc
Thượng dư cô sấu tuyết sương ti (tư)
Hàn tâm vị khẳng tùy xuân thải
Tửu vựng vô đoan thượng ngọc ki (cơ)
Thi lão bất tri mai cách tại !
Cánh khan lục diệp giữ thanh chi !

https://tieulun.hopto.org

Dịch : Ngại tỉnh giấc mơ đành nỡ muộn !
Thời qua sắc nõn khéo buồn tênh !
Hồng pha cánh phấn tinh thần đượm,
Tuyết phủ thân gầy cốt cách thanh !
Lạnh lẽo chẳng cùng xuân thắm mởm,
Nồng say chợt ửng má đào xinh !
Giá này phẩm ấy Già quên nhỉ
Vơ vẩn cành xanh lại lá xanh !

(7) *Tầm thường nhất dạng song tiền nguyệt,*
Tài hữu Mai hoatiện bất đồng !

Dịch : Mảnh nguyệt dòm song đâu chẳng có,
Mai cười dưới bóng cảnh thêm thơ !

(8) *Sơ ảnh hoành tà thủy thâm thiển,*
Ám hương phù động nguyệthoàng hôn !

Dịch : Sâu cạn nước chiều ngời ánh tuyết,
Mập mờ trăng tối toả hương mơ !

(9) *...La phù tiên-tử Băng vi hồn !*
Khoảng khắc năng linh quỳnh tác tiết.
Dạ thâm kỳ thụ toái linh lung,
Nguyệt hộ phong song hàn lẫm liệt
Nhược phi phong độ ám hương tai
Phân phân nhất sắc hà do biệt...

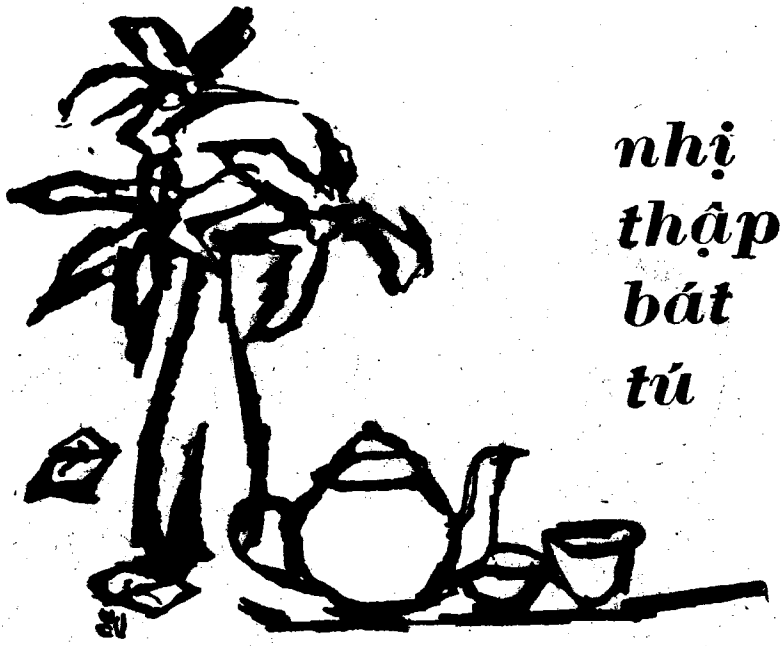
Dịch : ...La-Phù tiên-tử, Băng là hồn !
Trong trắng ảo huyền nêu khí tiết !
Đêm trường cây ngọc rắc tung châu
Gió lọt song trăng mờ lạnh tuyết !
Lưng trời không thoảng ánh hương mơ,
Một sắc phau phau ai kẻ biết !...

(NHẤT ANH dịch)

Khi công việc thất bại, điều an ủi nhất là hồi tưởng lại rằng mình vẫn luôn luôn nghĩ điều phải và lòng mình luôn luôn thẳng thắn.
Ciceron.

Những vết thương của lương tâm không bao giờ lành được.
Publius Syrus.

https://tieulun.hopto.org

nhị thập bát tú

tho VŨ HOÀNG CHƯƠNG

Trong phòng triển lãm

Thẳng trắng cong vàng gẫy đỏ xanh
Thịt xương Hội-Họa ném tung hoành
Có ai nhìn được sau bề mặt
Để thấy oan hồn mỗi bức tranh

Hương gọi Tiếng về

Trời không trăng sáng với sao thưa
Cũng chẳng đầy sương rụng nguyệt mờ
Tào - Tứ Trương - Tam đều tịch mịch
Đây còn « hương - quạ » réo đèn mơ

https://tieulun.hopto.org

Nguyên tác của **EMILY BRONTE**
Bản dịch của **NHẤT - LINH**

(*tiếp theo*)

VI

HẠNH trở về để đưa đám và trở về với một người vợ khiến chúng tôi kinh ngạc, và người quanh vùng bàn tán. Bà vợ trẻ là ai, quê quán ở đâu, không bao giờ Hạnh cho chúng tôi hay. Chắc bà ta không có của hồi môn, không phải con nhà gia thế vì vậy Hạnh phải giấu sự ôn thú ấy không cho cha biết...

Sau ba năm vắng nhà, Hạnh thay đổi rất nhiều, người gầy đi kém hồng hào, lời nói và cách ăn mặc khác hẳn trước. Ngay hôm mới về, cậu ấy ra lệnh bắt bác Dọi và tôi từ nay phải ở luôn trong bếp và để cả phòng lớn cho cậu ấy dùng.

Còn mợ Hạnh tỏ ý thích muốn làm chị làm em với người trong

https://tieulun.hopto.org

họ chồng ; lúc đầu mợ ta truyện trò thân mật với Liên, hôn hít Liên, đi chơi khắp nơi với em chồng và mua cho rất nhiều quà bánh. Nhưng về sau sự thân yêu ấy nhạt dần và khi mợ ta trở nên cau có thì Hạnh trở thành độc đoán. Một vài câu mợ nói tỏ ý không ưa Hy cũng đủ làm nổi dậy trong lòng Hạnh tất cả mối thù hằn xưa. Hạnh bắt Hy sống với bọn tôi tớ, không cho đi học nữa, bắt làm lụng ở ngoài đồng và cũng làm vất vả như một tên thợ cầy.

Lúc đầu Hy cũng chịu đựng được sự khổ nhục ấy, vì Liên học được đến đâu thì lại dạy lại Hy, cùng Hy làm việc và chơi đùa ở ngoài đồng. Cả hai thực tình hứa hẹn với nhau sẽ cố trở thành thô bạo như lũ mán mọi ; Hạnh không để ý gì đến cách ăn ở của hai đứa trẻ và mọi việc chúng nó làm, miễn là ông không gặp mặt chúng. Hạnh cũng chẳng cần để ý tới xem chúng có đi lễ nhà thờ ngày chủ nhật không, nếu không có lời bác Dọi và ông mục sư trách móc về sự vắng mặt của Hy và Liên ; Hạnh bảo đem Hy đi đánh đòn và bắt Liên nhịn cơm trưa hay cơm chiều. Nhưng hai đứa không lấy gì làm thích hơn là cùng nhau chạy trốn vào rừng cỏ, từ sáng sớm và ở đấy suốt ngày ; sự trừng phạt chắc sẽ có nhưng chúng chỉ coi đó là một thứ đề đùa riễu. Ông mục sư muốn bắt Liên học thuộc lòng bao nhiêu chương sách đó là tùy ý ông, bác Dọi muốn cầm roi vụt Hy cho đến khi tê dại cả cánh tay, đó cũng là tùy ý bác ta ; hễ Hy và Liên gặp nhau là chúng quên hết mọi sự, nhất là khi chúng đã mưu mô được một cách trả thù ranh quái. Nhiều lần tôi đã phải khóc thầm thấy hai đứa trẻ ngày một trâng tráo quá, nhưng tôi không dám ngỏ một lời nào sợ mất hết đôi chút oai quyền còn lại đối với hai đứa trẻ thiếu thốn thương yêu ấy.

Một buổi chiều chủ nhật, chúng bị đuổi ra khỏi buồng vì làm rầm rĩ hay vì một lỗi nhỏ gì đấy. Khi đi gọi chúng về ăn cơm thì tìm hết nơi cũng không thấy chúng đâu cả. Sau cùng Hạnh cáu tiết ra lệnh đóng hết các cửa và cấm bất kỳ ai cho chúng vào nhà đêm nay. Mọi người đã đi ngủ. Riêng tôi, vì lo lắng không sao ngủ được, tôi mở cửa sổ, thò đầu ra ngoài nghe ngóng mặc dầu lúc đó trời mưa : nếu chúng về, tôi nhất quyết sẽ mở cửa cho chúng bất chấp cả lệnh cấm. Sau một lúc lâu có tiếng chân đi trên đường và có ánh sáng một ngọn đèn lấp loáng sau hàng rào ngắn. Tôi choàng khăn, chạy vội ra sợ chúng gõ cửa làm tỉnh giấc Hạnh. Chỉ có một mình Hy về, tôi giựt mình :

— Còn Liên đâu ? không xảy ra tai nạn gì chứ ?

— Ở Họa mi Trang ; còn tôi, tôi cũng ngủ lại đây, nếu họ có đôi chút lễ độ mời tôi ở lại.

— Thế cậu làm gì ở Họa mi Trang.

— Để tôi thay quần áo ướt rồi tôi sẽ kể hết, vú nghe.

Tôi bảo Hy cẩn thận đừng làm Hạnh thức giấc và trong lúc hắn thay quần áo Hy nói tiếp :

— Chúng tôi đi ra qua cửa buồng giặt, chạy chơi loăng quăng. Thấy có ánh sáng ở Hoa-mi-Trang, chúng tôi nẩy ra ý kiến đến xem hai đứa bé nhà họ Tôn chiều chủ nhật có ngồi ré trun ở một só không, trong khi bố mẹ ăn no, uống say

https://tieulun.hopto.org

cười hát cạnh lò sưởi ; hoặc xem chúng có bị bắt đọc sách thuyết giáo, bị một tên đầy tớ già giảng đạo hoặc bị phạt học thuộc lòng cả một cột tên trong thánh kinh nếu chúng trả lời sai.

— Chắc là không. Vì đó là những đứa trẻ ngoan ; người ta không bao giờ đối đãi chúng như đối đãi hai cô cậu xấu tính xấu nết nhà này.

— Thôi đi, vú. Đừng giảng đạo nữa. Láo, láo tuốt chúng tôi chạy một mạch từ Đỉnh Gió Hú đến Hoạ-mi-Trang... Liên bị tôi bỏ xa vì nó chạy chân không. Chúng tôi chui qua một lỗ hổng ở hàng rào, lần mò theo một con đường nhỏ, rồi leo lên một cái bồn hoa nhìn qua cửa sổ vào trong... thật là tuyệt : một gian buồng sang trọng có thảm đỏ, các bàn ghế đều phủ nhung đỏ, trần nhà trắng toát viền kim nhũ và ở ngay giữa trần các ngọn nến chiếu sáng long lanh một chùm mảnh thủy tinh treo bằng những sợi giây bạc. Ông bà Tôn không có đấy, chắc là hai đứa trẻ sung sướng như tiên. Chúng tôi thì tưởng mình đã lên tiên rồi ! Thế mà, vú có biết hai đứa bé ngoan của vú làm gì không ? Con Sa — nó độ mười một tuổi nghĩa là kém Liên một tuổi — con Sa nằm lăn xuống nền nhà, kêu la như có lũ quỷ cái đương tùng sẻo, thằng Kha thì ngồi ở cạnh lò sưởi khóc ri rỉ. Ở giữa bàn có một con chó con vừa kêu ăng ẳng vừa cựa quậy chân. Thấy đứa nọ đổ lỗi cho đứa kia, chúng tôi hiểu ngay là chúng đã suýt kéo đứt đôi con chó. Đấy vú xem chúng nó nghịch như thế đấy. Đánh nhau chí chết tranh nhau một con chó rồi sau lại hờn khóc vì cả hai đều không ai muốn lấy con chó nữa. Thấy hai đứa trẻ hư thân mất nết ấy, chúng tôi cười vỡ bụng; thực lũ đáng khinh. Vú xem, có bao giờ vú thấy tôi cỏ đòi một thứ gì mà Liên thích không, có bao giờ vú thấy hai chúng tôi một mình với nhau mà người thì khóc nức nở, người thì nằm lăn ra đất, mỗi người ở một phía buồng. Không thứ gì ở đời có thể khiến tôi đổi địa vị tôi ở đây lấy địa vị thằng Kha ở Hoạ - mi - Trang. Tôi không bao giờ làm thế cho dẫu người ta cho tôi ngay cái quyền ném lão già Dọi từ đỉnh nóc nhà cao nhất hoặc quét vôi tất cả cái nhà này bằng máu của thằng Hạnh.

* * *

Tôi ngắt lời :

— Câm mồm ngay ! Nhưng còn vì sao cậu về, để cô ấy lại đấy thì cậu chưa nói.

— Tôi đã bảo vú là chúng tôi cười nôn ruột. Hai đứa nhà họ Tôn nghe thấy, cùng một loạt chạy vụt ra cửa nhanh như tên. Yên lặng một lúc chúng cùng kêu « Mợ ơi mợ ! Cậu ơi ! Mợ ơi mợ vào mau. Cậu ơi ! » Chúng tôi lại đập thình thình để làm chúng sợ hơn ; sau nghe có tiếng người kéo then cổng chúng tôi thấy là nên chuồn ngay. Tôi cầm tay Liên, kéo đi, rồi bỗng nhiên Liên ngã xuống đất. Liên thầm thì bảo tôi : « Anh Hy, anh trốn đi, trốn đi ngay ! Em đã bị con chó chúng nó thả ra... » Con chó quỷ đã ngoạm vào mắt cá chân Liên, vú ạ. Liên không kêu một tiếng nào. Không nó không kêu, nó cho kêu là xấu hổ cho dẫu là bị một con bò hăng tiết húc sừng đưa cả người nó lên. Nhưng tôi, tôi kêu ầm ỹ, tôi nguyền rủa luôn miệng, rủa nhiều đủ để diệt trừ tất cả yêu quái ở trên đời. Vớ lấy một hòn đá, tôi nhét vào giữa hàm răng con chó rồi tôi ráng lấy hết sức ấn hòn đá vào trong cổ họng nó. Sau cùng

https://tieulun.hopto.org

một thằng đầy tớ chạy ra tay cầm một cái đèn lồng : « Mày cứ ngoạm chắc lấy » nhưng khi thấy chó mình cắn một cô gái bé, hắn đổi giọng và bảo chó nhả ra. Hắn đỡ Liên dậy, Liên tỏ vẻ khó chịu nhưng tôi chắc thế không phải vì sợ mà vì đau. Hắn mang Liên vào trong nhà. Ông Tôn đứng ở cửa hỏi vào :

« — Nó bắt được cái gì ?

« — Thưa cậu nó bắt được một con bé.

« Người đầy tớ trả lời như vậy « rồi giơ quả đấm vào mặt tôi, hắn « tiếp thêm :

« — Còn thằng này có vẻ là một tên bịp dẫn đường. Chắc là bọn cướp định cho hai đứa này trèo qua cửa sổ rồi mở cửa cho bọn cướp vào giết sạch cả nhà. Ông Tôn, xin ông đừng rời cây súng ra.

« Ông Tôn nói :

« — Bọn bợm này biết hôm nay là ngày thu tiền nhà, chúng định làm một mẻ.

« Rồi ông quay lại phía bà Tôn :

— « Này mình xem, nhưng đừng sợ, nó chỉ là một đứa bé, nhưng trông gian ra mặt.

« Ông Tôn đẩy tôi ra đứng dưới ánh đèn sáng treo trên trần. Bà Tôn lấy kính đeo rồi giơ hai tay lên tỏ vẻ ghê tởm. Hai đứa trẻ rút rát cũng mon mon lại gần. Con Sa nói : Người gì mà ghê thế này. Nhốt nó xuống hầm rượu, cậu ạ. Nó giống như hệt đứa con trai con mụ thầy số nó ăn cắp con chim da-da nuôi của con.

« Trong lúc họ ngắm xét tôi thì Liên vào ; nghe thấy mấy câu nói sau cùng nó bật lên cười. Thằng Kha sau khi nhìn Liên soi mói, nhận ra ngay, và nói tiếng rất nhỏ với bà Tôn :

— « Liên đấy, mợ ạ. Liên ấy mà. Mợ xem con vện nó cắn... chân ra bao nhiêu là máu.

« Bà Tôn cất tiếng nói to :

— « Yên Liên à ? Sao lại lạ lùng thế ! Con Liên đi cò bơ cò bất với một thằng vô loài. Ử mà thật, nó ăn mặc tang phục, đích Liên rồi,.. khổ con bé có thề quẻ suốt đời.

« Ông Tôn quay về phía Liên, kêu lên :

— « Cậu Hạnh không săn sóc gì đến em gái cả. Tôi thấy ông mục sư nói, cậu Hạnh để em gái sao lãng cả việc lễ bái. Thế còn thằng bé kia, ở đâu ra ? À, à, thôi đích là thằng con nuôi mà ông Yên đã nhặt được hồi ông đi Li-vơ-pun, một thằng nhãi ranh hoặc một đứa ở I-pha-nho hay ở Mỹ lạc loài đến.

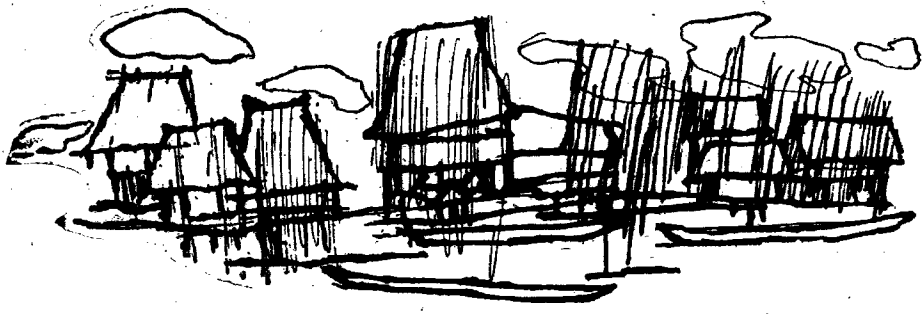
« Bà Tôn điểm thêm :

— « Dầu sao cũng là một đứa trẻ hung tợn, không đáng được ở trong một gia đình lương thiện. Ông có để ý đến cách nó ăn nói không. Thế mà mình để các con mình nghe nó nói, có chết người không ?

« Tôi lại bắt đầu rủa, vú ạ. Vú đừng giận nhé ! Lão đầy tớ được lệnh tống cổ tôi ra ngoài. Tôi kháng cự, không muốn ra đi, một mình và Liên ở lại đó. Lão kéo tôi ra vườn, bảo tôi cầm cây đèn lồng, ra lệnh bảo tôi đi rồi đóng cửa lại. Nhưng màn treo vẫn còn hé mở, tôi đứng nhìn vào ; nếu Liên muốn về mà bọn họ không cho về, tôi sẽ đập tan cửa kính ra làm trăm nghìn mảnh. Liên ngồi yên ở ghế đệm dài. Bà Tôn vừa lắc đầu vừa nói những câu mà tôi đoán chắc là những câu nửa khuyên nửa cự gì đó. Liên là con cái nhà gia thế cho nên bọn họ đối đãi với Liên khác hẳn với tôi. Người hầu gái đem vào một thau nước nóng và rửa chân cho Liên.

(còn tiếp)

https://tieulun.hopto.org

một mái nhà tranh

Mến tặng K.C. (vai Mỹ-Liên trong kịch « Trà-hoa-Nữ »)

Một mái nhà tranh, hai trái tim !
Giữa thời nguyên-tử dễ đâu tìm ?
Ôi, em lãng-mạn, chung tình quá !
Nghe nói mà thương, em hỡi em !

« Xa thiệt là xa » ! em quyết đi,
Phồn-hoa lánh bỏ, chẳng màng chi !
Khi yêu, nào quản điều hơn thiệt,
Cho hết, riêng em có được gì !

Ta tặng em yêu một mái tranh,
Để em xây ấm mộng chung tình.
Nhẹ-nhàng em nhé ! Nâng-niu nhé !
Ong bướm qua hoài, hoa vẫn trinh.

(9-4-60)

BÀNG-BÁ-LÂN

https://tieulun.hopto.org

Vợ chồng trẻ

TRUYỆN NGẮN ĐĂNG BỐN KỲ

Phóng tác của PHẠM-LỆ-OANH

(tiếp theo và hết)

— Hỏng, hỏng ! sao nàng lại biết tôi ở đây ? (chàng vỗ lên trán mấy cái) À thôi, đúng rồi ! ban nãy tôi thấy một người con gái đi vào phòng điện-thoại, trông mặt quen lắm, bây giờ nghĩ lại mới nhớ ra là Thu-Hằng. Nàng trông thấy tôi, nên gọi điện-thoại nhờ người báo tin cho Hiền. Phải, phải ,đúng rồi ! (Tấn dậm chân xuống đất).

— Bây giờ không phải là lúc tìm hiểu xem ai báo tin cho chị ấy biết. Trước hết ta phải tìm cách đối phó thế nào chứ ? Anh có thể ra mắt nàng được không ?

— Không được, không được ! (Tấn lắc đầu lia lịa) gặp nàng bấy giờ thì chết ! Tôi lại không muốn ly-dị.

Thế thì làm thế nào ? chẳng lẽ cứ trốn mãi ở trong chuồng tiêu không ra nữa à ?

Tấn lo quá, mồ hội nhỏ ra từng giọt, mất hết cả chủ ý. Chung còn có vẻ bình-tĩnh hơn :

— Tôi nghĩ được cách này, không biết có ổn không ?

— Cách gì ? Nói đi, mau lên !

— Điệu-hổ ly-sơn !

— Làm thế nào mà điệu được ? (Tấn nói như người mếu)

— Tôi với anh, vóc người bằng nhau, quần áo cũng đồng màu, có thể nhá nhem trà trộn được. Chờ lát nữa, khi âm nhạc nổi lên, ánh đèn mập mờ, tôi sẽ đi nép vào một người bồi bàn, qua chỗ chị

https://tieulun.hopto.org

ấy ngồi, cố ý làm lộ hình tích để chị ấy tưởng là anh. Ra tới cửa tôi nhẩy lên taxi, dử cho chị ấy đuổi theo, anh nhân dịp cáo bệnh với Kiều-Lệ rồi chuồn ngay đi. Chị ấy có đuổi kịp tôi hay không mặc kệ, lúc biết ra thì anh đã về tới nhà rồi. Có hỏi cứ chối bay chối biến đi, không bắt được quả tang, làm gì nhau tốt ;

— Hay, hay lắm ! kế ấy hay ! (Tấn đã không có chủ ý, thì bất cứ chủ-ý nào mà chẳng cho là hay) Nhưng nếu anh có nhẩy taxi thì nhớ đi về phía tây.

— Sao vậy ?

— Nhà tôi ở phía đông, nếu nàng đuổi theo anh, biết là lầm, quay trở lại thì thế nào cũng chạm trán với tôi mất.

— Ừ được, thôi cứ thế mà làm sẵn sàng nhé ! Tôi chờ có dịp là đi ngay, thấy chị ấy ra khỏi, anh phải cáo bệnh với Kiều Lệ rồi liệu mà chuồn cho nhanh !

— O.K.

Hai người đứng trong nhìn ra, thấy Hiền đã ngồi bên cạnh một người đàn ông và một người đàn bà. Tấn nhìn kỹ người đàn quả nhiên là Thu-Hằng. Chàng giận lắm, nghiến răng ken két.

Đợi một lúc không lâu, tiếng âm nhạc bắt đầu nổi lên ánh đèn tối lại. Chung níu lấy một người bồi bàn vừa đi ngang qua mặt :

— Xin lỗi anh nhé ! Vợ tôi đến tìm tôi. anh làm ơn che cho tôi ra khỏi đây.

Tên hầu bàn nhường như đã quen với những việc như thế lắm, nên vui lòng che cho Chung đi. Khi qua chỗ Hiền ngồi, chàng giả vờ sô mạnh vào cái ghế không gần đấy để cho Hiền chú-ý, quả nhiên nàng tưởng Tấn thực, lập tức đứng lên đi theo. Tấn đứng trong trông thấy rõ ràng, liền làm bộ đau đớn, tập tễnh đi về chỗ ngồi.

Kể ra, kế sách của họ cũng hay lắm, nhưng người tính không bằng trời tính. Chung vừa ra tới cửa thì vừa hay một đôi trai gái dìu nhau bước xuống, thực là một cơ hội hản hữu. Chung mừng lắm rảo bước chạy ra, định trèo lên xe, bất đồ quá hấp tấp va ngay phải người đàn ông một cái thực mạnh, tức thì bị gã túm chặt lấy vạt áo.

— Xin lỗi ! xin lỗi !

Chung giằng áo định chạy, nhưng gã đàn ông cứ nắm chặt lấy nhất định không buông, mồn lẻ nhẻ :

— À anh này to gan nhỉ ! sao anh dám chạm vào tôi ? Anh phải uống với tôi ba trăm chén rượu, tôi mới để cho anh đi !

— Lần sau, lần sau tôi sẽ uống với anh ba ngàn chén ! (Chung cuống quít nói liền cho xong chuyện).

— Ba ngàn chén à ? ừ được ! ba ngàn chén thì ba ngàn chén ! Nào đi ngay bây giờ đi ! (Miệng nói tay gã vẫn khư khư nắm chặt lấy áo Chung).

Người thiếu-phụ cùng đi với gã cũng hết sức can ngăn, tiếc thay không kịp nữa, Hiền đã theo ra đến nơi. Vừa trông thấy Chung lập tức nàng hiểu ngay là họ dùng kế điệu-hổ ly-sơn để đánh lừa nàng. Nàng lại lẳng lặng quay về chỗ cũ, quả nhiên thấy Tấn vẫn ngồi bên cạnh Kiều-Lệ, nàng tức phát run lên.

Tấn đang nhăn nhó nói với Kiều-Lệ :

— Chân tôi bị thủng mất một miếng lớn, máu ra nhiều lắm, trông thấy cả xương.

— Chết chửa. Thực thế à ! (Kiều-

https://tieulun.hopto.org

Lệ kinh ngạc) Xin lỗi anh nhé ! chắc anh đau lắm phải không ?

— Vâng đau lắm ! đau lắm !! Tôi phải về ngay buộc thuốc mới được, để lâu quá sợ đến phải tiếp máu mất !

— Không, anh về thì tối ở đây một mình à ?

Thốt nhiên phía sau có tiếng nói :

— Không sao, để tôi tiếp cô.

Hai người cùng ngoảnh lại. Hiền đã đứng đấy từ lúc nào, Tấn choáng người lên như bị điện giật, lúng túng đứng dậy, cố làm ra vẻ bình tĩnh :

— Sao em lại đến đây ?

— Chị Thu-Hằng mời tôi đến. Có gì phiền cho anh không !

— Không, không, mời em ngồi để anh giới thiệu : đây là cô Kiều-Lệ, con gái ông quản-lý sở anh, đây là Hiền, vợ tôi.

Hiền ngồi xuống, Kiều-Lệ lại nói tiếp :

— Anh ấy lại dậy học, nhưng tôi quên chưa mua sách, nên rủ anh lại đây ngồi chơi một lát, chị không phiền lòng chứ ?

— Dạ, không sao ạ ! (Hiền cố nén giận, gượng cười trả lời).

Chung bị anh chàng say rượu phá hỏng mưu-kế, lại thấy Hiền quay vào, sợ xảy ra chuyện lôi thôi, nên cũng vội vàng đến ngay chỗ Tấn ngồi.

— Anh cũng đến đây à ? (Kiều-Lệ đang áy náy chưa biết xử trí thế nào, nên trông thấy Chung, nàng rất mừng) Lại đây anh, ta cùng nói chuyện cho vui.

Chung ngồi xuống, làm bộ tự nhiên :

— À lại có cả chị Tấn ở đây, vui quá nhỉ !

— Vâng. (Hiền mím chặt môi lại) anh uống rượu xong rồi chứ ?

— Đâu có ? (Chung ngạc nhiên) Tôi có uống rượu bao giờ đâu ?

— Vừa rồi tôi nghe có người thách anh uống ba trăm chén cơ mà.

— À... (Chung ấp úng) đấy là là... cái thằng say rượu ở đâu không biết.

Tấn đã biết tính Hiền, nàng đang cố nén để cơn giận khỏi bùng lên, nếu chậm lúc nữa, nàng, không nén nổi thì nguy to. Chàng đương tính kế rút lui, thì Hiền cũng vừa thoáng ngửi thấy mùi thơm từ áo Kiều-Lệ đưa ra, giống hệt mùi nước hoa ở áo Tấn hôm qua, bất giác như lửa đổ dầu thêm.

— Cô Kiều-Lệ ạ, hình như nhà cô có con chó Nhật-Bản đẹp lắm phải không ?

— Dạ, không có, (Kiều-Lệ ngơ ngác không hiểu Hiền có dụng ý gì) tôi rất ghét mèo và chó.

Hiền đưa mắt nhìn Tấn, làm cho chàng lạnh toát cả xương sống, chàng nghĩ bụng : « Thôi khôn hồn thì chuồn đi Tấn ơi ! » rồi quay lại nói với Chung :

— Anh ở đây tiếp cô Kiều-Lệ nhé ! Tôi trong người không được khỏe xin cho cáo trước.

Nói xong đứng lên, Hiền cũng đứng lên, Kiều-Lệ thấy tình hình như vậy cũng không giữ nữa. Tấn sợ Chung không có tiền, liền cầm món tiền ban nãy dúi vào tay Chung rồi cùng Hiền quay ra.

Đi đường, không ai nói với ai câu nào, về đến nhà mỗi người ngồi một ghế sa-lông. Hiền giận lắm, nhưng không biết nói câu gì trước, Tấn cũng băn khoăn tìm cách che đậy lỗi mình. Yên lặng một lúc lâu, Hiền không nhịn được nữa, mới lên tiếng :

https://tieulun.hopto.org

— À thì ra cô học trò của anh đẹp thế đấy, hèn nào anh chịu khó đi dạy học thế!

— Không phải vì cô ta đẹp mà anh đến dạy học đâu. Ông quản lý mời anh dậy, anh từ chối không tiện. Vả lại anh cũng cần phải kiếm thêm tiền cho đủ chi dùng.

— Thế tại sao anh không nói rõ là cô ấy lớn hay bé ? Tôi vẫn tưởng cô ta là một đứa trẻ độ lên bầy lên tám thôi.

— Lên bầy lên tám với ngoài hai mươi tuổi thì có khác gì đâu ? Việc của anh chỉ là dạy học...

Hiền trừng mắt :

— Không có gì khác ? Nếu là một đứa trẻ bầy tám tuổi thì có thể đi đến tiệm nhầy với anh được không ?

Tấn không trả lời được, ngập ngừng mãi mới nói :

— Đó cũng chỉ là một sự ngẫu nhiên.

— Ngẫu nhiên ? Thế còn cái mùi nước hoa của con chó Nhật cũng là một sự ngẫu nhiên đấy hử ?

Tấn ấp úng :

— Đấy là... là... có lẽ là... tại... tại cái ghế sa-lông nhà cô ta có cái mùi nước hoa ấy. Vì sợ em nghi ngờ, nên anh mới nói là của con chó Nhật bản.

— Hừ, giá anh bảo là của con mèo Xiêm thì đúng hơn là chó Nhật ! Anh đã yêu nó thì còn cần gì tôi nữa ! (Hiền càng nói, giọng càng gay gắt)

— Em đừng có « hàm huyết phún nhân » Anh có nói anh yêu cô ấy bao giờ ?

— Việc gì phải nói : sự thực đã rành rành ra đấy, còn phải nói gì nữa ? Nếu không thì tại sao mùi nước hoa của cô ta lại bám vào áo anh được ?

— Anh đã giải thích rõ ràng cho em nghe, mà em vẫn không tin thì anh biết làm thế nào được ?

— Không tin thì cố nhiên là không tin ! chỉ trừ phi từ nay trở đi anh không giáp mặt nó nữa ?

— Không giáp mặt cô ấy nữa thì làm thế nào ? Lại còn số tiền lương ba ngàn, bỏ à ?

— Tại sao anh không nói với ông ta là buổi tối anh không có thì giờ dạy học, có được không ? Không lẽ ông ấy cách chức anh đi hay sao ? Còn số tiền lương, mọi khi không có nó, tôi với anh đã chết đâu !

Tấn ngẫm nghĩ một lát, rồi quả quyết :

— Anh không thể làm thế được !

— À được ! ngày mai nếu anh còn đến đấy nữa, thì đừng nhìn mặt tôi !

Nàng chạy nhanh vào phòng ngủ, đóng cửa đánh rầm một tiếng, rồi khoá luôn lại. Tấn chạy theo không kịp, chàng cố đẩy cánh cửa nhưng không chuyển, định lấy búa phá cửa, lại sợ kinh động hàng xóm, đành hậm hực cuộn tròn mình nằm trên ghế sa-lông.

Hôm sau, tuy Hiền không thèm hỏi han gì đến Tấn, nhưng nàng vẫn cứ đúng lệ làm món ăn sáng cho Tấn như thường lệ. Tấn ngủ một đêm trên ghế sa-lông, vừa bị muỗi cắn, vừa phải nằm co quắp, trong bụng ấm ức, nên bỏ quà sáng không ăn, cứ thế đi làm.

Buổi trưa buổi tối Tấn vẫn phải ăn cơm của vợ thôi. Chín giờ, chàng lại thay mặc quần áo đi dạy học.

— Anh vẫn đi dạy học phải không ? (Hiền vừa lườm vừa hỏi)

https://tieulun.hopto.org

- Cố-nhiên ! sao lại không đi ? Không đi thì trả lời người ta làm sao ?

— Được ! (Hiền nghiến răng lại) Anh cứ đi lại, từ sau đừng nhìn mặt tôi nữa !

Tấn chẳng nói chẳng rằng đi thẳng ra cửa.

Đến nhà Kiều-Lệ, thấy nàng đang ngồi xem sách trên ghế sa-lông.

— Mời anh ngồi, xin lỗi anh nhé ? Câu chuyện hôm qua làm cho vợ chồng anh cãi nhau phải không ? (Kiều-Lệ chăm chú nhìn vào mặt Tấn, đoán là chàng đương có chuyện bực mình).

— Tính « en » vẫn trẻ con như thế ! không có gì đâu.

— Những sự giao tế phổ thông như vậy, mà chị ấy cũng không chịu lượng thứ ! Kể ra cũng quá hẹp hòi.

— Tính « en » bao giờ chả thế.

— Người tâm tính nhỏ nhen quá, làm sao có thể chung sống với nhau mãi mãi được ? (Kiều-Lệ châm một điếu thuốc hút, ung dung nói tiếp :) Chồng tôi trước cũng nhỏ nhen thế đấy, vì thế tôi mới ly hôn với hắn.

Ly-hôn ! câu đó thực ra ngoài ý nghĩ của Tấn, chàng chưa bao giờ nghĩ đến sự ly-hôn với Hiền.

— Vợ chồng nếu đối với nhau không tốt thì thà rằng ly-dị còn hơn ! (nàng vẫn giữ vẻ mặt bình tĩnh) Ly-dị không phải là xấu, chia rẽ một cặp vợ chồng trái duyên ra, để tác-thành nên một đôi giai-ngẫu khác, có phải là hay hơn không ? Một người tài hoa như anh, ly-dị rồi, lại lo không có người lấy hay sao ?

— Tấn ! (giọng nàng tự nhiên trở nên thân mật) tôi bảo anh là một người tài hoa, không phải trước mặt anh tôi nói nịnh đâu, ba tôi vẫn khen anh là người tốt, siêng năng công việc, không có nhiều thị hiếu, tính tình thành thực, nếu không quí anh, thì sao ông lại bằng lòng cho anh dạy tôi học ? Anh mà được lòng ông, thì lo gì không có tiền đồ ? Anh thử nghĩ xem... (câu này nàng nói thực nhỏ) chắc anh cũng biết là tôi rất mến anh !

Đôi mắt long lanh sáng ngời của nàng ngước lên nhìn Tấn, mặt Tấn tự nhiên thấy nóng bừng, nhưng chàng vừa chợt nhớ tới Hiền, vội nói lảng :

— À, cô mua sách rồi phải không ? cho tôi xem qua một chút. Ta có thể bắt đầu học ngay bây giờ.

Kiều-Lệ so vai cười, hình như nàng cũng không cần Tấn giải quyết vấn đề đó ngay lập tức, nàng đứng lên cầm mấy cuốn sách trao cho Tấn.

— Hôm nay cô hãy học sử ký trước.

— Không, (nàng uể oải ngả lưng vào thành ghế) hôm nay tôi không có bụng dạ nào nghĩ đến chuyện học. Nói chuyện đủ rồi.

— Thế để tôi dạy cô đánh cờ vậy. (Tấn tỏ vẻ cao hứng).

— Không, cờ với chẳng cờ ! ai học làm gì cái trò ma ấy ! (nàng đứng lên) để tôi đi pha cà-phê cho anh.

Tấn lại nghĩ đến Hiền, Hiền tuy hay gây sự, hay hờn dỗi, nhưng ít nhất nàng còn chịu khó ngồi tiếp cờ chàng.

— Anh đã đọc Hồng-lâu-mộng chưa ? Tôi chưa đọc bao giờ, nhưng nghe người ta nói thì hình như Lâm-Đại-Ngọc vì cớ Giả-Bảo-Ngọc lấy Tiết-Bảo-Thoa nên uất ức mà

https://tieulun.hopto.org

chết phải không ? (nàng vừa quấy cà-phê vừa hỏi).

— Vậng đúng thế.

— Nếu thế thì Lâm-Đại-Ngọc hèn quá ! Đại phạm trong tình nam nữ, hễ đối phương phụ bạc thì nên quên phắt ngay họ đi, việc gì đến nỗi phải hy sinh thân mình như vậy ?

— Cái đó là do ở tình yêu.

— Hừ ! (Kiều-Lệ bĩu môi) người ta đã hết yêu mình thì thôi, mình còn yêu cái khỉ gì nữa ?

Tấn không trả lời được, dù sao thì câu nói của nàng cũng có đúng một phần nào.

Kiều-Lệ bưng cà-phê lại. Uống hết ly cà-phê, chàng lại nhớ đến Hiền, Kiều-Lệ giữ thế nào, chàng cũng cố đòi về cho bằng được.

Về tới nhà, chàng đẩy cửa bước vào, trong nhà im vắng. không một tiếng động. Tấn vào phòng ngủ, xuống bếp, không thấy Hiền đâu cả, đó thực là một sự lạ, xưa nay chưa có bao giờ Tấn biết ngoài Thu - Hằng ra, nàng không có bạn nào khác nữa, mà Thu-Hằng thì từ ngày có vị hôn-phu về, nàng rất ít đến chơi, vậy thì nàng đi đâu ?

Tấn chợt nhớ đến câu nói của Hiền : « nếu anh cứ đi thì đừng nhìn mặt tôi nữa ». Bất giác chàng sợ cuống lên, vội chạy ra tìm chai dầu nóng, chai dầu vẫn y nguyên chỗ cũ. Tấn hơi thấy yên tâm. Bỗng chàng lại nghĩ : nếu nàng muốn tự tử thì thiếu gì cách ? Có lẽ không nhẩy xuống sông, hoặc đâm đầu vào đường xe lửa được ư ? ý nghĩ ấy lại làm cho chàng sợ toát mồ hôi ra. Chàng đi vào buồng, rồi lại ra nhà ngoài, đầu óc hoang mang bất định. Xưa nay chàng không bao giờ hỏi Hiền về số nhà Thu-Hằng, tuy đã có một lần chàng đến chơi, nhưng không chú ý nên lại quên mất, bây giờ làm thế nào để đến đấy tìm Hiền được ? Trong nhà mọi vật vẫn y nguyên, nàng không mang gì đi cả, điều đó đủ chứng tỏ là nàng chưa hề ra khỏi nhà, thế thì nàng đâu ? Tấn vò đầu bứt tóc, ngồi thừ ra nghĩ ngợi ; Hiền đã chịu cực khổ vì mình rất nhiều, vậy mà mình chỉ đem những sự chẳng ra gì đối lại với nàng, nếu nàng có bề nào, thì mình sẽ mang một mối hận suốt đời. Tấn càng nghĩ càng thấy mình có lỗi, chàng nắm chặt tay đấm xuống bàn đánh thình một tiếng :

— Nếu nàng chết thì ta cũng tự tử nốt !

Tấn lại ném mình xuống ghế, khoanh hai tay lại, ôm lấy đầu. Thời gian đi chậm một cách đáng sợ, tuy nhiên nó cũng vẫn trôi qua. Một giờ đêm rồi mà chưa thấy bóng dáng Hiền, chàng không sao ngồi yên ở nhà được nữa, bèn mở cửa ra đường đứng đợi, mấy ngọn đèn điện ngoài đường lạnh lùng tỏa ra những ánh sáng yếu ớt lờ mờ. Tấn đi tới đầu phố lại quay trở lại, không biết bao nhiêu lượt. Chàng không có đồng hồ nên không biết lúc ấy đã mấy giờ, và mình đợi như thế đã mất bao nhiêu thời khắc. Thỉnh thoảng một chiếc xe chở khách chơi đêm vù vù lướt qua mặt chàng, đem theo những tâm hồn sung sướng thỏa mãn về gia đình êm ấm của họ, chỉ còn lại một mình chàng, ngẩn ngơ bên đường như người loạn óc, chốc chốc lại thở dài sườn sượt. Nếu đêm nay mà nàng không về, thì chàng cũng nhất quyết đứng đây, chờ đến sáng vào báo quận Cảnh Sát.

Đi mãi, hai ống chân đã mỏi rồi,

https://tieulun.hopto.org

chàng mới đứng tựa vào cây cột đèn góc phố, chú ý nhìn những chiếc xe hơi qua lại, lại trải qua không biết bao lâu nữa, chợt chàng trông thấy một chiếc xe Huê-kỳ lộng lẫy từ phía sau vùn vụt đi lại, rẽ ngang trước mặt chàng, trong xe có một người đàn ông và một người đàn bà, người đàn bà trông từa tựa như Hiền, Chàng vội rảo bước đi theo xa xa trông thấy xe đậu ngay trước cửa nhà mình, người đàn bà mở cửa xe bước xuống, đích thị là Hiền. nàng mặc bộ áo mầu hoa cà, đúng là bộ áo mà nàng đã mặc hôm đi với Tấn tới tiệm cầm đồ, lại cả đôi giầy mầu cà phê sữa nữa, chính là nàng, không còn lầm được nữa. Đêm hôm khuya khoắt thế này, mà nàng đi đâu với một người đàn ông lạ mặt? Nghĩ thế, bao nhiêu sự lo lắng hối hận ban nãy, phút chốc đã biến thành ngọn lửa căm hờn. Chàng đi như người chạy, ba bước đổ dồn lại một, định nhìn rõ mặt người đàn ông lạ kia là ai, nhưng chậm quá, chàng vừa tới nơi, thì chiếc xe cũng vừa dồ máy lao vụt đi mất dạng. Tấn đẩy cánh cổng hầm hầm bước vào, Hiền đang mở cửa, Tấn quát thực to :

— Đi đâu mà giờ này mới về ?

Hiền vẫn không đáp. Tấn nhìn đồng hồ thấy kim chỉ ba giờ rưỡi, chàng càng như lửa đổ dầu thêm :

— Cô thử nhìn xem bây giờ là mấy giờ ? Đàn bà con gái được quyền đi chơi thế hả ? Tưởng không dám nói mà xong à ?

— Không dám nói ! (nàng ném cái ví lên mặt bàn, ngồi xuống ghế, cất cao giọng :) Làm sao mà không dám nói ? Anh đi đâu tôi không thể can thiệp được, thì tại sao anh lại có quyền can thiệp được tôi ?

— Tôi là chồng cô, tại sao tôi không có quyền ?

— Thế thì tôi là vợ anh, sao tôi lại không có thể can thiệp được công việc của anh ? (Hiền nói rất nhẹ nhàng)

— Tôi phải đi làm để kiếm thêm tiền chứ có đi chơi đâu mà cô can thiệp ?

— Nhà này là của chung của cả hai người, trong số đó nếu có một người phản đối việc gì có ảnh hưởng đến hạnh phúc gia đình thì người kia không thể cứ cương-quyết làm theo ý mình ! Anh không để tôi can thiệp được anh, thì tôi cũng không để anh can thiệp được tôi.

— Thôi không nói chuyện ấy nữa ! (Tấn đuối lý đánh trống lảng) cô phải nói cho tôi biết. Vừa rồi cô đi đâu ? Cái thằng đưa cô về đây là ai ?

— Tại sao tôi lại phải nói ? Anh có chó Nhật dễ tôi không có mèo xiêm hả ?

— Cô có nói hay không ? (Tấn gào lên)

— Không nói thì anh làm gì ? (Hiền vẫn điềm tĩnh)

— Không nói thì ly-dị !

— Ly-dị ? (Hiền ngồi thẳng người lên)

— Ly-dị ! (Tấn nhắc lại) giỏi thực ! Bắt đầu từ mười giờ tới bây giờ, trong năm tiếng rưỡi đồng hồ ấy, cô đi đâu ? Một thời gian dài như thế, thì việc khốn nào mà chả làm được !

— Hừ ! « Hiền cũng nổi giận) Anh đừng có ngậm máu phun người ! Anh không được nói nhục đến tôi !

— Cô đã làm những việc khốn nạn, lại cấm người ta không được nói à ?

https://tieulun.hopto.org

— Anh có chứng cớ gì là tôi làm những việc khốn nạn không?

— Cô không nói rõ được là cô đi đâu, tức là cô đã làm những việc ám muội, không ra gì? Vì thế tôi phải ly-dị!

— À được! (Hiền lạnh lùng đáp) Từ ngày lấy nhau, không biết chúng mình đã cãi nhau đến mấy trăm lần rồi, mà chưa bao giờ nghe anh nói đến ly-dị, bây giờ vừa mở mồm ra là đòi ly dị. Tôi hiểu, tôi hiểu lắm! (nàng gật gù, đau đớn nói tiếp :) Anh đã tìm được duyên mới : con gái ông quản lý, vừa đẹp vừa có địa vị, lại được ông quản lý che chở nâng đỡ cho anh! Tốt lắm, không sao! Ly-dị thì ly-dị, tôi không làm trở ngại việc tốt của anh đâu?

— Hừ, tự mình có tội lại đổ cho người ta tìm được duyên mới! còn ra nghĩa lý gì nữa!

— Anh tìm được duyên mới, nên mới gắp lửa bỏ tay người, thế là có nghĩa lý phải không? (Hiền đứng phắt dậy) quân tử tuyệt giao không nói những câu thâm độc. Không phải [nhiều lời, ly-dị thì ly-dị! Tôi biết rõ anh lắm rồi!

Nàng nói xong, bỏ vào trong nhà thu xếp quần áo, chàng ngồi ngây người trên ghế sa lông. Trong nhà yên lặng như tờ, chỉ còn nghe tiếng thu dọn đồ đạc của Hiền.

Gian phòng tự nhiên trở nên trống trải lạnh lẽo, nghe những tiếng lịch kịch phát ra bởi sự dọn dẹp của nàng. Tấn bỗng cảm thấy cái tư vị khó tả. Ngồi một lúc khá lâu, tâm trí chàng trở nên bình tĩnh, chàng bắt đầu nghi ngờ cử chỉ của mình đối với nàng vừa rồi là không phải. Lúc ấy trời vừa tang tảng, ánh sáng ngọn đèn trong phòng đã loãng dần, thỉnh thoảng một luồng gió mát từ ngoài cửa sổ lùa vào, trí não chàng tuy sáng suốt, nhưng ruột gan chàng vẫn rối bời bời. Trong tòa nhà rộng lớn đã dần dần có tiếng người, sự huyên-náo đã bắt đầu trở lại. Chàng như người vừa từ thế giới nào trở về, còn đương hoang mang chưa nhận rõ phương hướng, thì Hiền đã thu thập xong, tay chỉ cầm chiếc va-ly nhỏ bước ra nói với chàng ;

— Tôi đi đây, những cái gì của tôi, tôi đã thu dọn cả rồi, lát nữa Thu-Hằng sẽ đến lấy hộ tôi. Tôi chỉ đem đi một chục bạc tiền xe thôi, còn mấy trăm, tôi để trong cái tủ nhỏ đầu giường. Đợi tôi tìm xong luật-sư sẽ bảo anh đi làm các giấy tờ cũng không muộn. Chúc anh thành công trên con đường tình ái.

Nói xong Hiền đi ra mở cửa, rồi lại quay lại gật đầu chào Tấn :

— Thôi chào anh!

Điệu chào của nàng nhắc cho chàng liên tưởng tới lúc chàng đứng trong tiệm cầm đồ ; hôm ấy nàng cũng mặc bộ áo này, và cũng nhìn chàng gật đầu như thế, chàng mới chạy bổ ra thì vấp phải Chung. Mỗi lần nhớ tới cảnh tượng ấy, Tấn lại áy náy thương vợ đã vì mình mà chịu cực, bây giờ chàng đang tâm cư xử với vợ như vậy, thực là đồ bội bạc! Chàng lại liếc nhìn những đồ đạc trần thiết trong phòng không cái gì là không do bàn tay nàng xếp đặt ; cái bộ quân cờ thiếu mất một tướng, với cỗ bài vẫn dùng để quyết đoán trái phải mỗi khi hai người bất đồng ý kiến với nhau, vẫn nằm im lìm một chỗ, hết thảy mọi vật mọi nơi đều tử khí nặng nề như không còn chút gì là sinh khí, nàng đã đem theo tất cả những cái gì gọi là vui tươi, êm ấm ngọt ngào, cái gia đình này

https://tieulun.hopto.org

nay chỉ còn là một cái xác. Lúc ấy chàng mới nhận thấy cái địa vị trọng yếu của nàng trong gia đình. Nhà này không thể thiếu nàng được, mà chàng thì lại càng không thể thiếu nàng được lắm.

Tấn như người điên chạy theo ra cửa, xa trông thấy nàng vẫn đứng đợi xe ở bên đường, đang giơ tay toan vẫy một cái tắc-xi, chàng hốt hoảng gọi rầm lên, Hiền giật mình quay lại, lạnh lùng hỏi :

— Anh gọi tôi làm gì ?

Chàng muốn bảo nàng quay về nhưng ngượng ngùng không biết nói thế nào. chợt nghĩ ra một kế :

— Sao lại đem cả cái vé cầm đồ của tôi đi ?

— Tôi đem đi làm gì ? Tất cả mấy trăm bạc với cái vé cầm đồ đều để ở trong cái tủ con ấy.

— Tôi đã tìm rồi không có.

— Sao lại không có, rõ ràng tôi vừa để đấy thôi.

— Không có là không có, thử vào tìm lại xem.

Hiền vô tình không biết kế lừa, hầm hầm quay trở lại, Tấn cũng theo vào, khóa chặt cửa lại, bỏ chìa khóa vào túi áo. Lúc ấy Hiền mới biết là bị lừa, bất giác nổi giận :

— Anh làm thế là nghĩa gì ?

— Tôi thấy cô thiếu lễ-độ, nên bảo cô quay lại ! (Tấn làm bộ giận dữ).

— Thế nào là thiếu lễ-độ ?

— Đại-phàm cặp vợ chồng nào nào sắp sửa ly-hôn, lúc chia tay nhau phải cử hành một cái hôn cuối cùng, cô có hiểu cái luật ấy không ?

Hiền lườm :

— Đồ chết dẫm ! làm gì có cái luật ấy !

— Trước kia cô đã ly-hôn rồi à ?

— Anh đừng có nói láo !

— Không ly-hôn rồi, sao cô lại biết là không hề có cái luật ấy ?

— Đã bảo không có là không có ! Tôi không nói chuyện bài bây với anh !

— Ai không có mặc kệ người ta riêng tôi, tôi cần phải có !

Hiền không thèm đáp, quay lưng đi ra, Tấn kéo lại, rồi bất thình lình ôm ghì lấy Hiền, hôn lấy hôn để vào hai bên má. Hiền buông rơi chiếc va ly, cố sức chống lại, nhưng sức yếu không cưỡng nổi. Tấn hôn chán chê rồi mới buông ra.

— Thôi được ! (Hiền rút mùi xao chùi má, hậm hực nói) giờ tôi có thể đi được rồi chứ ?

— Hãy khoan, để tôi viết cho cô một tờ ly hôn thư.

— Thế cũng được. anh viết đi ! (Nàng ngồi xuống ghế đợi, chiếc va ly vẫn để yên trên lòng).

Tấn lấy giấy bút, phục xuống bàn hý hoáy viết, một lúc sau viết xong, chàng đưa cho Hiền :

— Đây cô xem, tôi viết thế này có được không.

Hiền cầm lấy đọc, thì ra đó không phải là ly hôn thư mà lại là đơn xin từ chức trong công ty Đại-Hưng của chàng gửi cho ông quản-lý Huỳnh-Văn.

— Sao lại thế này ? (Hiền ngẩn ngơ nhìn Tấn)

— Từ chức. (Tấn thản nhiên trả lời)

— Sao lại từ chức ? (giọng Hiền đã dịu)

— Vì không muốn gặp con chó Nhật Bản nữa.

— Anh bỏ được cơ à ? (Môi nàng đã thoáng một nụ cười.)

https://tieulun.hopto.org

— Anh chỉ không bỏ được có một mình em ! (Tấn nắm chặt tay Hiền nói nhỏ) Tuy chúng ta chưa đủ chứng cớ để tha thứ cho nhau nhưng anh chết cũng không thể để em bỏ anh được ! (giọng Tấn nghẹn ngào, Hiền cũng ứa nước mắt)

— Em cũng vậy, em dù chết cũng không bỏ được anh, anh Tấn ạ ! Em mong rằng chúng ta sẽ hiểu nhau hơn nữa !

Tấn ngồi ngay ngắn lại :

— Hiền ơi ! chúng ta lại chuẩn bị sẵn sàng để bước vào cuộc đời cực khổ một lần nữa. Cũng may bây giờ đã gần cuối tháng, anh sẽ nhờ Chung lĩnh nốt hộ số tiền lương hơn hai mươi ngày. Với số tiền ấy, chúng ta cũng có thể duy trì được ít lâu.

— Lần này có cần cầm quần áo thì khỏi phải bói bài nữa, cố nhiên là đến lượt em.

— Anh sẽ cố sức đi tìm việc làm. Hy vọng rằng anh sẽ tìm được việc trước khi phải cầm đến quần áo của em ! Thực anh làm khổ em nhiều quá !

— Chỉ cốt là anh vẫn thuộc về riêng một mình em, còn khổ thế nào em cũng chịu được.

— Hay lắm ! (Tấn lại cao hứng) chúng ta lại gắng sức tranh đấu với những sự gian khổ một lần nữa. Miễn là được ở bên nhau mãi mãi.

— Phải đấy... (Tiếng chuông cửa chợt reo vang lên, ngắt ngang câu nói của Hiền).

Tấn vội vàng chạy ra ;

— Ai đấy ?

— Ra ký nhận thư đảm - bảo (người ngoài cửa trả lời).

Tấn mở cửa, ký vào sổ nhận thư, rồi lại khoá cửa lại, cầm phong thư đi vào, xé ra đọc. Đó là thư của công-ty Tín-Nghĩa. Trong thư đại ý nói công ty mới thay quản-lý mới, ông quản lý này nhận thấy công việc buôn bán ở Saigon có thể khuyếch trương được, nên ông lập lại chi nhánh cũ, và lục-dụng hết thảy những nhân viên trước. Trong số đó Tấn là người có thành tích khá hơn cả. nên công ty thăng chàng lên chức chủ-sự, lương mỗi tháng tám ngàn rưỡi, mùng một tháng tới sẽ bắt đầu nhận việc, ngoài ra thư lại còn kèm theo một tấm các mời của ông quản-lý.

Xem hết bức thư Tấn như người được lên cung trăng, bàng hoàng giây lát, rồi mới sực nhớ ra, bèn trao phong thư cho Hiền :

— Này em coi, vận đỏ của chúng mình đã đến rồi đó !

Hiền đọc xong cũng quớ lên.

— À hay quá ! vận đỏ của chúng mình đã đến thực rồi !

Tấn cao hứng đấm thùm thụp vào lưng Hiền, Hiền nhăn mặt kêu lên :

— Ấy chết chết ! đừng...

Sao, em có nhọt à ? (Tấn dừng tay ngơ ngác hỏi)

— Không, nhưng mấy hôm nay em hay bị... nôn ọe, và thèm ăn của chua, em sợ,.. (Hiền ngập ngừng trả lời, má đỏ ửng)

— ừ ừ! sao không bảo ngay người ta ? (Tấn đứng phắt dậy, hét thực to) :

— Em chưa biết đích xác thì bảo anh làm gì vội ?

— Đúng, nhất-định đúng ! (Tấn nhảy quẩng lên, đụng cả đầu vào trần nhà) A ha ! Anh sắp được làm cha rồi ! khoái quá ! Em để cho anh một đứa con gái nhé !

— Không, em thích con trai.

https://tieulun.hopto.org

— Không, con gái !

— Không, con trai !

— Em lại bướng rồi, bỏ cỗ bài ấy, ta rút thử xem ai thắng.

— Anh điên đấy à ! Gái gì cũng đòi bài ! (Hiền cười)

Thốt nhiên Tấn ngồi im ra vẻ suy nghĩ :

— Anh sung sướng quá đến nỗi lẻ lú cả ruột ! Bây giờ em phải nói cho anh biết đêm qua em đi đâu ? Và « con mèo xiêm » của em là của nào ?

— Ừ để tôi bảo cho anh biết, anh giúp phải dấm rồi ? (Hiền cười) Tôi sang bên Thu-Hằng, định bụng không về nữa, nhưng Thu-Hằng cố lỗi tôi về và bắt vị hôn-phu lái xe cho tôi, chị ấy nói : « Đàn ông ai cũng thích chơi bời phóng đãng, nhưng lại không muốn cho vợ lỡ làm một bước, chị về khuya thế này lại có người đàn ông lạ đưa về, thì thế nào anh ấy cũng nghi ngờ. Mình kích thích cái tính ghen của họ lên, tất họ phải để hết tinh thần để phòng mình, không dám ra ngoài chơi láo nữa ! » Tôi cho chị ấy nói có lý, nên nghe ngay. Anh trêu tức tôi như thế là đủ, bây giờ tôi lại mời anh nếm thử cái mùi vị ấy một chút xem anh có chịu nổi không ?

— Thu-Hằng giỏi thực, báo hại mình chịu khổ suốt đêm ! thiếu chút nữa thì vợ chồng người ta lìa bỏ nhau ! Thế mà cũng đòi kế với sách !

— Anh thử nghĩ xem, chị ấy làm thế là thành toàn hay là chia rẽ ? Anh chỉ hồ đồ !

— Anh bảo là chị ấy chia rẽ !

— Em bảo là chị ấy cố thành-toàn !

— Chúng mình ý kiến lại không thống nhất rồi, bói bài xem ai phải ai trái nào ! (Tấn xăm xăm đi lấy bài).

— Ai có thì giờ rút bài với anh ? (Hiền ngáp) Thức suốt một đêm buồn ngủ quá ! Tôi đi ngủ đây !

— Còn dễ anh không buồn ngủ ! Rút bài xong rồi đi ngủ cũng vừa.

Hiền lẳng lặng đứng lên đi vào phòng ngủ, Tấn vội chạy theo, nhưng « bình » một tiếng, Hiền đã đóng sập cửa lại, Tấn lay mãi không được, hậm hực ném cỗ bài xuống bàn, rồi nằm cuộn tròn trên ghế sa-lông.

HẾT

PHẠM-LỆ-OANH dịch

Không gì êm ái bằng hoà nước mắt với nước mắt : nỗi đau khổ mà phải âm thầm chịu đựng thực là não lòng, cùng khóc với nhau thì sẽ được khuây khoả.

Seneque.

Chỉ có cái chết buộc chúng ta phải thú nhận con người chẳng đáng là bao.

Juneval

Nếu đời bạn trong sạch, bạn hãy khinh bỏ ngoài tai những lời rèm pha nói xấu của những kẻ gian ác : cấm thiên hạ nói không phải là công việc của chúng ta.

Caton Denys

https://tieulun.hopto.org

Phụng hoạ bài thơ

HƯƠNG LÒNG

của Nhất-Trần tiên-sinh (1)

(Hoạ cả tám vần)

Non thẳm một cành treo giá ngọc,
Vô tình đã ghẹo khách tình chung!
Khói hơi những tưởng ngăn đường Nhạn
Sương gió nào hay dậy lửa lòng!
Tự cổ đồng thanh do nhất khí,
Mà nay có biển phải còn sông!
Còn trời còn nước hồn thơ sống
Kìa đóa hoa rừng cợt gió đông!

HỌC-CANH

(1) *Xin coi Tân-Phong số 8 trang 14.*

https://tieulun.hopto.org

thơ PHAN-LẠC-TUYÊN

nhớ em đêm biên giới

Trao ILY
P L T

I

Giòng sông nhỏ xanh xanh
Vương vương dài cát nắng
Nghiêng nghiêng mái tóc dừa
Mướt buông dài xóm vắng
Giòng nước trôi dịu hiền
Như tình Anh thương Em
Tim đời không cạn máu
Tâm hồn mãi say mê
Hôm nay thuyền mơ buồn
Trong câu hò lênh đênh
« *Ai suôi trên Vàm-Cỏ Đông*
« *Bâng khuâng sông nước bình bồng thuyền trôi*
« *Bao nhiêu sông lạch xa vời*
« *Bấy nhiêu thương nhớ gửi người Em thương* »
Bao nhiêu sông rạch
Bao nhiêu ngả đường
Bao nhiêu bờ bến

https://tieulun.hopto.org

Bao nhiêu vấn vương
Đồng cỏ cháy khô cằn
Hai mùa nghiêng mưa nắng
Những hoàng hôn câm nín
Gió thương nhớ cuộc đời
Trên tóc bạc Mẹ già
Nước mắt cạn từ lâu
Những người Em u sầu
Héo hon từng mưa nắng
Năm tháng đượm màu đen
Nhạt phai nụ cười xinh

II

Những buổi chiều cát bay
Gió buồn đi lang thang
Não nề trong hồn tôi
Nhìn hoàng hôn chết đuối
Tôi đã nhớ thương Em
Như mong chờ bóng tối
Trăng hiền vén tóc mây
Nhìn Em cười mê say
Dù tình yêu mong manh
Như cánh gió bồng bềnh
Đi không về đôi tay
Ngày mai dù mặt trăng đã lặn
Hồn tôi vẫn còn đầy ánh sáng
Của trăng chiều biên giới đêm nay

III

Đêm biên giới quạnh hiu
Những mắt sao đợi chờ.
Bơ vơ trên đồng cỏ
Đất hừng hực thở dài
Sau những mùa nắng cháy
Bưng xa mờ mờ phai
Như hồn tôi đêm nay
Nếp làng xa vỡ tan từng đốm lửa

https://tieulun.hopto.org

Trong đêm khuya gió bập bùng mờ tỏ
Tôi chờ đợi Em những mùa mưa lớn
Sông lạch khô cằn sóng nghiêng đùa rỡn
Hoa tâm tư nở trên vùng sỏi cát
Mía tươi ngọt tình thương nhau thắm thiết
Gió lộng mớ tóc huyền
Em cười miền Nam tỏa nắng
Ngất ngây mây nước Hà-Tiên

IV

Dù bao lần anh hỏi
Em chỉ trao nụ cười
Nụ cười như mùa xuân
Của quê hương Anh
Có bốn mùa nhẹ nhàng
Lưu luyến biết thương nhau
Có hoa bưởi hoa cau
Thơm thơm mùi cốm mới
Của quê hương Anh
Hoa đào hồng phơi phới
Chùa Thầy, hội Láng, hội Lim
Có mùa-xuân-Hà-nội
Thẹn thùng tươi khóe mắt
Những cô Em mười bảy, đôi mươi
Của quê hương Anh
Giòng sông Hồng anh hùng trôi ra biển
Giòng máu thiêng bất khuất
Cao cao núi Ba-Vì
Thiêng liêng đồi Yên-Thế
Của quê hương Anh
Những môi hồng cắn chỉ
Dệt tình thương trên tấm lụa Hà-đông
Gửi tình yêu trong màu xanh Cốm Vòng
Giờ tôi buồn tưởng niệm
Quê hương trong se sắt.

V

Những đêm dài biên giới

https://tieulun.hopto.org

Biết bao ánh sao rơi
Chảy dài trên đồng cỏ
Suối buồn trong khóe mắt
Dù đêm mù gió cát
Tôi vẫn ngủ giữa những vì sao
Như phủ bằng ánh mắt Em yêu
Tôi vẫn ngủ giữa đồng cỏ hoang
Gió lùa nhè nhẹ tóc
Như tay Em êm dịu
Sóa dần cát bụi đường xa
Ấm tình đêm lạnh biên khu.
Có giòng sông nào
Chảy miền Thành Đô
Tôi gửi hồn tôi
Qua nước triều đầy vơi
Về người Em xa vắng
Vì sao ngàn năm chờ đợi
Đêm đêm vương buồn biên giới

PHAN-LẠC-TUYÊN

LỚP TỐI 15-6-60
(hồi 7 giờ tối) khai giảng :

— LỚP TRIẾT-HỌC.— Luyện thi Tú-Tài 2 Kỳ 2

G.S. Nguyễn-Thành-Vinh, Tốt nghiệp tại Đại-Học-Đường LAVAL
G.S. Triết-Học Trường GIA-LONG

— LỚP L.T. TÚ-TÀI.— Phần I khóa 60-61
(Có ôn kỳ lớp Đệ Tam)

Bài vở in Ronéo thành tập gọn gàng, dễ hiểu, do các Giáo-Sư danh tiếng tại các trường Công-Tư-Thục lớn Đô-Thành phụ-trách.

Xin kíp ghi tên tại văn-phòng trường XUÂN-THU (từ 18 giờ 30) Số 380 Phan-Thanh-Giản Saigon (Giấy phép số 14.5000/GD/HV của Bộ Q. G. G. D.)

https://tieulun.hopto.org

Khu rừng lau

TRUYỆN DÀI CỦA DOÃN-QUỐC-SỸ

XVII

(tiếp theo)

BẮNG không khỏi, nhưng Đồng, Uy không kịp để ý đến điều đó vì ngày tháng càng đen tối hơn. Phi cơ địch bắt đầu oanh tạc dữ. Một ngày biết bao nhiêu lần kẻng báo động và tiếng bom rội rung chuyển cả vùng. Tiếng rú của những chiếc Spitfire kế tiếp nhào xuống và tiếng liên thanh 12.7 giữ lấy hơi thở những người trú ẩn dưới hầm. Trại thiếu nhi vội di chuyển vào sâu hơn nữa, thoạt tạm ở Phương-Viên cách chỗ cũ chừng ba cây số. Một tuần sau trại chuyển thẳng tới Hà-Lương, cách chỗ cũ đến mười cây. Xung quanh toàn là tre nứa và chuối, đồi núi như bát úp, mất hẳn chân trời, chỉ có buổi sáng sớm là mát đôi chút. Kể từ lúc mặt trời cao bằng quan sào không khí bắt đầu oi bức, tới trưa mùi tre, nứa, chuối mục xông lên đến nghẹt thở.

Bệnh rốt sét chưa giết hại em nào, giờ đây bệnh dịch tả xuất hiện, Không có thuốc ! Các em rụng như sung. Các em sống khiêng chôn các em chết. Đêm hôm trước một bạn đồng đội yếu còn nói chuyện với Uy, sớm hôm sau đã chết tự bao giờ.

Đồng, Uy chỉ còn xương bọc da. Uy giờ đây cũng có báng như Đồng, cả hai tóc rụng, gần hết chỉ còn lơ thơ.

https://tieulun.hopto.org

May sao vừa lúc đó có người lạ đến gặp ban Giám-đốc xin cho Uy về với gia đình.

Nguyên ba Uy trước đây bị bắt tình nghi, nay được thả về nhận công tác ở ngay ủy-ban tỉnh Phú-Thọ. Ông phải tích cực làm việc để tự thanh minh. Mẹ Uy trải qua một thời lo buồn quá dài mắc chứng tê thấp nặng không thể đi xa được. Bà hay tin trại thiếu nhi hiện ở Hà-Lương bèn nhờ ông chủ nhà nơi bà tản cư lên tìm đón Uy về giúp. Mới lần đầu gặp ông ở ban Giám-đốc Uy gọi luôn ông ta một cách thân mật là Bủ. Uy đã quen thân mật với Bủ Tôn !

— Bủ làm ơn — Uy nói — nhận giúp cháu anh Đồng cũng là người nhà để auh Đồng cùng về với cháu.

Ông ta nhận lời. Lý lịch của Đồng đã mất, ban Giám Đốc còn nhớ đâu Đồng là con mồ côi vào cô-nhi viện Hàng-Bột từ ngày ấm ngửa vả lại trông tạng Đồng, Uy khi đó mặt bủng da chì, bụng bảng, tóc rụng, chân tay như cẳng que thì cũng gần đất xa giời lắm giữ làm gì ? Ban giám đốc cho cả hai ly khai trại về với gia đình. Đôi bạn không quên tới chào từ biệt Bủ Tôn.

Về tới nơi mẹ Uy ôm Uy khóc rồi bà ôm cả Đồng khóc ; bà vừa khóc vừa nói không ngờ có ngày cha mẹ con cái được đoàn tụ như thế này. Ba Uy ngồi ngay đấy cùng với một cán bộ tỉnh, ông cố giữ vẻ mặt nghiêm lạnh để tỏ rằng mình đã làm chủ được tình cảm.

Ba Uy có một người bạn thân làm y-tá trưởng tại cơ quan tỉnh Uy, Đồng được uống thuốc trừ sốt rét, tiêm thuốc trợ lực. Chừng hơn một tháng sau cả hai khỏi sốt rét, khỏi bảng, duy có Đồng còn giữ xung quanh rốn ba cái sẹo xinh, kỷ niệm châm cứu của Bủ Tôn.

Mẹ Uy chợt bị một cơn đau nặng, liệt hẳn nửa phần thân thể ba ngày sau bà mất, khuôn mặt khi chết còn giữ vẻ hỉ hả vì cha mẹ con cái được sống đoàn tụ. Ba Uy vẫn như có linh tính báo cho biết là ông còn ở tình trạng bất an lắm, ông ưng cho Uy mang theo Đồng cùng đi nhận công tác xa.

Thời này nhiều địa phương nổi tiếng về những vụ thủ tiêu khủng khiếp do những hung thần khát máu gặp thời nắm trọn được quyền hành.

Liên khu III, tại quản Âm-Hồn, giữa cánh đồng chiêm mênh mông thuộc Phủ-Lý, đêm đêm cán bộ ra xử án « Việt gian » Một tên ngồi giữa cầm quyển sổ ghi tên những người chúng cho là việt gian, hai tên đứng hầu hai bên, một cầm thanh long đao một cầm kiếm, cách bố trí ngồi và đứng như vậy là do chúng khiển hứng theo bức tranh Quan Công ngồi xem binh thư, Quan Bình và Chu Xương đứng hầu hai bên.

Sau một tiếng cồng rùng rợn « Việt gian » được điệu ra trước « ba tòa quan lớn » Lẽ cố nhiên những người khốn nạn này chỉ được hỏi vài câu chiếu lệ, sau đó kiếm của « Quan-Bình » hoặc thanh long đao của « Chu-Xương » được uống máu. Đau đớn thay, phần lớn nạn nhân thuộc thành phần trí thức ưu tú của dân tộc.

Tại Liên khu 10 cũng vậy, khúc quành con sông Thao bên trên ga Thanh ba một chút có khoảng nước xoáy sâu hoắm thành vực, bờ sông chỗ này cao vời vợi và dựng đứng như bức tường. nhìn xuống

https://tieulun.hopto.org

thấy chóng mặt. Cả một mảng rừng cổ thụ từ bờ sông ăn lấn vào chân đồi gần đấy. Trên một cây đa cổ thụ giữa rừng có tổ quạ khoang. Hễ đêm nào dân chúng xung quanh nghe tiếng quạ kêu bất thường, ấy là đêm tên chủ tịch tỉnh cho đốt đuốc xử trảm « việt gian » rồi quăng xác xuống khoảng vực sông. Tên này chủ trương « phòng bệnh còn hơn chữa bệnh » Phòng bệnh có nghĩa là xử trảm những tên đương bị tình nghi hoặc trước đây đã có lần bị tình nghi.

Sau chiến thắng sông Lô và Bông Lau của ta quân Pháp mở chiến dịch càn quét miền đồng bằng Thái Bình, Nam Định, để trả thù, rồi lại có tin chúng sửa soạn vượt Việt-Trì lên càn quét Phú-Thọ. Dân chúng hốt hoảng chuẩn bị tản cư. Đồng, Uy đã về tới huyện Yên-Thế (Bắc-Giang) nhận công tác liên lạc viên cho Ủy ban huyện sở tại. Uy vẫn hy vọng có ngày trở lại Phú Thọ gặp ba, Uy đâu có ngờ... dân chúng rục rịch tản cư... Phòng bệnh còn hơn chữa bệnh... ánh đuốc bập bùng trong khu rừng cổ thụ... có tiếng quạ khoang kêu bất thường... Ba Uy là một trong số 10 nạn nhân bị quẳng xác xuống vực đêm ấy.

* * *

Cơ quan hành chính huyện Yên Thế ở ngay xóm nhà lá thuộc đồn điền Bến Trăm trên bờ sông Thương. Thời Pháp thuộc, Bến Trăm là nơi buôn gỗ khá sầm uất. Gỗ từ trong rừng đóng bè trở ra chất cao như núi ở Bến Trăm. Các thầy đội kiểm lâm tự ngoài đồn Bố Hạ vào đây kiểm soát, bổng lộc kiếm ra trò. Đã có nhà tư bản trù tính đặt máy cưa ở đây để sẻ gỗ thành ván rồi vẫn theo đường thủy chở về Bắc Giang. Dự định đó chưa thành thì tác chiến.

Nếu thời bình Bến Trăm sầm uất về buôn gỗ thì thời chiến Bến Trăm sầm uất về các cơ quan hành chính. Nguyên do vùng này đã bắt đầu chuyển mình vào miền rừng núi lại thêm là đầu mối các đường giao thông giữa Yên Thế - Thượng và Yên - Thế Hạ, giữa Yên-Thế và Lạng - Giang, có đường xuôi qua Chợ Bằng đi Kép về Bắc - Giang, có đường ngược qua chợ Phồng gặp quốc lộ số 1 đi Lạng - Sơn. Đồng, Uy đến nhận công tác nơi đây khi đó đương vào mùa mưa, con sông Thương cuồn cuộn sóng, đêm ngày táp nước vào ven bờ phá huỷ các bụi cây. Những dòng suối đổ ra sông Thương thì thật thất thường, những ngày nắng ráo nước lội đến bắp chân, nhưng sau một trận mưa lớn lập tức nước tự dãy núi bên trong chợ Phồng đổ ra ào ạt, suối sâu ngập nửa ngọn tre, nhiều khi cuốn phăng cả cầu giây.

Đồng làm liên lạc viên giữa Ủy Ban với ty Thông tin tỉnh Bắc Giang, trụ sở đặt ở Vi-Sơn, tức là dãy đồi đất ngay cuối đặng Kai King, đường đi qua Đồi-Hồng.

Uy làm liên lạc viên giữa Ủy ban với cấp hành chính tỉnh, trụ sở đặt ở phía trong gần chợ Phồng, đường đi qua đồn điền Mai Chỉ Nam. Ban ngày làm đầy đủ bổn phận, ban đêm Đồng, Uy ưa nhất những đêm mưa. Thoạt tiếng mưa rơi hắp tắp lộn xộn trên mái lá như một khúc rạo vô tổ chức sau đó là âm thanh rào rào đều đặn, hơi ấm của Đồng cũng vừa kịp toả ra dưới lần chăn mỏng. Những lúc đó Uy thường nói với Đồng :

— Anh em mình khi vui khi buồn có nhau nhỉ.

https://tieulun.hopto.org

Thâm tâm, Uy nhắc vậy để riễu đùa bạn, nhưng Đồng thực thà cựa mình nhìn nghiêng Uy trong bóng tối, gật đầu làm lung lay gối rồi nhắc lại bằng một giọng thật trịnh trọng :

— Anh em mình khi vui khi buồn có nhau !

May cho Đồng Uy trong thời gian công tác ở đấy được gặp anh thư ký Ủy ban là một sinh viên cũ trường Luật. Hàng ngày khi thấy hai chú liên lạc đã về đủ, anh lên tiếng

— Chú Đồng, chú Uy đâu ra học !

Anh đã tuần tự dạy Đồng, Uy đủ các môn, toán, khoa học, sinh ngữ... từ dễ đến khó để cuối năm Đồng Uy có thể đi thi Trung-Học Phổ-Thông.

Anh rất vui tính. Đây, lời anh thường tuyên bố với Đồng, Uy :

— Cuối niên khoá hai chú có thi trượt — mà chắc chắn là lần đầu thế nào cũng trượt rồi — sang năm anh dạy lại y hệt như thế. Càng trượt nhiều, sự học, như cách mạng, càng chính mùi vì giầu kin nghiệm.

Hết mùa mưa, nước rút dần để lại ngấn bùn trên ngang lưng các bụi cây ven sông. Rồi những trận mưa ngâu dìu dặt rửa sạch những ngấn bùn đó. Tạo hóa nhường như ra công lau chùi vạn vật bằng những trận mưa ngâu.

Cuối thu, sông Thương chỉ còn là một dòng xanh êm chảy, nhiều nơi nước sông chưa đến đầu gối có thể lội tự bên này sang lên kia. Những ghềnh đá lòng sông được dịp phô lên mầu nâu xẫm sạch bóng. Cũng vào mùa này sông Thương về đến gần Bắc Giang thì gặp một dòng suối đục đổ vào, ngấn nước hai dòng bên đục bên trong phân biệt rõ rệt ra đến một cây số xa, vì vậy mới có câu ca dao bất hủ :

Sông Thương nước chảy đôi dòng
Đèn khêu đôi ngọn anh trông ngọn nào.
Muốn tắm mát lên ngọn sông Đào.
Muốn ăn xim chín thì vào rừng xanh.

Đồng Uy cùng nghĩ giá cuối niên khóa đi thi mà gặp đề luận Việt-văn : « Anh hãy tả dòng sông mà anh thích », Đồng Uy sẽ tả dòng sông Thương, chắc chắn được nhiều điểm lắm. Nhưng đề thi Trung học phải khó hơn chứ, lẽ nào người ta lại chỉ đòi hỏi tả có một dòng sông như ở tiểu học ?

Cuối niên khóa, Đồng Uy đi thi và trượt thật, đúng như lời anh thư ký tiên đoán và anh dạy lại chương trình đúng như đã hứa. Học lại, nhiều chỗ vỡ lẽ hiểu thêm Đồng, Uy mới thấy sức học năm ngoái của mình còn non nớt quá.

Ai qua Việt Bắc vào những năm 1949-50 đều nhận thấy hồi đó đồng bào thanh niên thiểu số miền này đã vắn han. Tới bản nào cũng chỉ thấy ông già bà cả, phụ nữ và trẻ con. Thanh niên đã gia nhập bộ đội để thường xuyên quấy phá chặn đánh địch, dọc theo đường số 4 (chạy từ Móng Cáy theo biên thùy Hoa Việt qua các tỉnh Lạng-Sơn Cao - Bằng). Quân đội kháng chiến đang lớn mạnh cần được tăng cường gấp. Đồng, Uy thôi công tác liên lạc viên, gia nhập bộ đội vào dịp này. Hai chú đã mười bảy rồi còn gì.

Hai chú cùng được huấn luyện ở Thái-Nguyên, cùng được vực đi đột kích địch ở mấy đường giao

https://tieulun.hopto.org

thông nhỏ miền trung du. Trong một trận gần giáp lá cà, một bạn đồng đội của Đồng, Uy bỏ hớ hênh thế nào bị đạn địch bắn bay mất hạ bộ. Được chở vào quân y băng bó, anh bạn đã rên rỉ nói với y tá trưởng « Thưa đồng chí em còn thiết gì đời nữa ».

Về sau này mỗi lần chuẩn bị đi đột kích Đồng, Uy lại nhắc đùa nhau : « Có bò thì khép đùi cẩn thận nhé, kẻo mất chân lý hạnh phúc ». Rồi nhìn nhau cười phá. Cả hai cũng đã lớn, đã đến tuổi dậy thì !

Vui nhất và cũng đáng tiếc nhất là trận đánh lấy đồn Đông Khê lần thứ nhất. Đánh một đồn quan trọng như vậy (giữa Lạng-Sơn và Cao-Bằng) mà bên nhà chỉ chết có hai người. Có biết cơ man nào là chiến lợi phẩm ! Lẽ ra chiếm đồn xong, lập tức phải thu dọn chiến trường mà rút lui mới phải đằng này ban chỉ huy thấy trời bảng lảng về chiều, cho rằng địch không dám nhảy dù cứu viện nên để anh em đủng đỉnh nán lại. Ai ngờ địch nhảy dù thật, quân ta rút lui còn bị nó truy kích đến mười mấy cây số, chiến lợi phẩm bỏ lại hết. Rõ hoài ! Rồi Hồng quân của họ Mao chiếm trọn Hoa Nam lập đồn ở bên kia biên giới, Pháp phải tính chuyện rút gấp khỏi Cao-Bằng. Đồn Đông Khê bị quân ta chiếm lần thứ hai, lần này chiếm đứt.

Bông Lau ! Bông Lau !
Rừng xanh pha máu.
Bông Lau ! Bông Lau !
Ngàn đời lưu danh về sau.

Bài ca chiến thắng Bông Lau từ năm 1947 nay lại vang lên trong đoàn quân có Đồng và Uy. Họ gồm hàng ngàn người tiến đến địa điểm trên, khi tới nơi họ bí mật đào công sự đợi phục kích đoàn Lê dương Pháp từ Cao Bằng sắp rút qua.

Cảnh trí đèo Bông Lau — tiếng địa phương gọi là đèo Lũng Vài — có vẻ đặc biệt ngoài những chiến công lịch sử của nó. Một bên là khu đồi trùng điệp thuần một giống lau mọc san sát, một bên là sườn núi đứng dựng như bức tường. Bộ đội của Đồng, Uy nấp sao núi đó đã rót rất đúng những trái móc-chế 81 ly vào khúc giữa con trăn khổng lồ là đoàn lê-dương của Pháp.

Đồng cười lớn :

Uy ơi, anh em mình vui buồn có nhau nhỉ !

Uy nắm lấy tay Đồng cười theo.

Hai chú bé ở trại thiếu nhi, hai chú liên lạc ở Ủy ban Bến Trăm nay đã là hai chiến sĩ. Khuôn mặt có già giặn trước tuổi vì nắng gió nhưng tâm hồn còn như trẻ thơ.

Có tin hai đại tá địch bị bắt sống. Vài ngày sau tiếp tin quân đồn trú địch tại Lạng-Sơn cũng đã rút lui không kèn không trống. Miền Bắc hoàn toàn được giải phóng ! Tinh thần quân đội và nhân dân phấn khởi tới tối cao độ. Đồng, Uy cùng được kết nạp là đảng viên vào dịp này để rồi cùng được cử sang Tàu theo lục quân khóa bảy.

Cũng kể từ đấy Đảng chuyển hướng. Cho rằng mình đã tuyệt đối nắm vững được ưu thế thiên thời và nhân hòa, Đảng bắt đầu dời bỏ mảnh đất dân tộc nhảy sang mảnh đất giai cấp.

(Còn nữa)

DOÃN-QUỐC-SỸ

https://tieulun.hopto.org

thơ nhạc

Nhạc Johan Strauss thơ Hoàng Lang
Vút bóng mây xanh đầm tiếng vàng
Nhạc ấy Thơ này muốn thuở đẹp
Lời hoa còn gợn lối thư trang.

Phương ấy lâu soi bóng nước xanh
Còn đây cỏ biếc điểm hoa tình
Nhịp valse điên đảo lòng xuân-nữ
Thơ cũng say người mắt tuyết-trinh

Dòng sông Danube nhỡ duyên yêu
Người ngậm ngùi mơ bóng diễm-kiều
Thuyền lạ sông xanh trời nước thắm
Thành Vienne một thuở ngút hoang-liêu

Đây biển Nha Trang ngát sóng hồng
Hồn-thơ-hoa gửi mộng Thanh-Nhung
Ta say múa bút kiều-thơm vẽ
Đôi mắt người yêu đẹp não nùng

Ôi một trời Tây nhạc ảo-huyền
Nghìn sau còn thoảng giấc mơ duyên
Sử mây nhạc-sĩ vào kiều-hãnh
Tiếng hát ân-tình dựng kỷ-nguyên

Ta vẫn Thơ Hoa nửa tuổi đời
Đài danh chưa một nét son tươi
Thầm mơ lửa-ý bừng phong-vũ
Đem mộng thư sinh đọ bể trời

CAO-HOÀNG-NHÂN

https://tieulun.hopto.org

lá thư balê

của LINH-BẢO

Chị Vinh,

Paris độ rày mới có ba đám cưới của người Việt, nghĩa là người Việt cưới người Việt. Đám thứ nhất tiệc trà rất long trọng trong một nhà hàng lớn. Quan khách đến ngồi riêng từng bàn cách xa nhau độ hai thước, phần đông không quen nhau lại không được giới-thiệu nên có vẻ « tuy trong gang tấc gấp mười quan san » dữ lắm. Không khí nghiêm trang long trọng quá chừng, nhất là phái trưởng lão ngồi riêng, phái trẻ ngồi riêng, nên có vẻ « chiếu trên chiếu dưới ». Chủ nhân có mời các tài tử đến giúp vui nên « hai họ » ngồi nhìn lên sân khấu xem hát cũng qua được thời gian.

https://tieulun.hopto.org

Ra về ai cũng công nhận đó là một lễ cưới rất sang, và có lẽ tốn rất nhiều tiền..

Lễ cưới thứ hai của một sinh viên ở trong Đông-Dương Học-Xá. Chiều hôm ấy em đang đi ở nghĩa địa bỗng nghe có tiếng gọi sau lưng ; em quay lại và ngạc nhiên thấy anh X đang đi theo vừa nói vừa thở :

— Kìa chị, tôi chạy mệt gần muốn đứt hơi mãi mới « bắt » được chị. Tôi và mấy người bạn đang ngồi trên xe đi ngang qua, có người nhìn ra chị, tôi bảo ngừng xe nhưng xa quá làm tôi phải chạy theo mãi.

— Có đại sự gì thế ?

— Mời chị đi ăn cưới.

— Cưới ai ?

Anh X cười một cách sung sướng hãnh diện :

— Tôi đây chứ còn ai nữa ! Chiều mai nhé. Đáng lẽ gửi thiếp nhưng không biết địa chỉ của chị ; mãi chiều hôm nay mới vừa hỏi được số điện thoại, nhưng may quá gặp chị đây rồi.

— Anh đi đâu mà diện bảnh thế ?

— Thì cưới vợ mà lại. Vừa mới đi ký hợp đồng « chung thân... » xong. Tối mai « đại yến » mời cô bác đến « chia vui cùng đôi trẻ ». Thế nào hai chị cũng đến.

— Anh đã có lòng như thế thì nếu có thể không có điều gì trở ngại, có lẽ, không biết chừng...

— Trời ! Ai lại nói một câu dài như thế mà vẫn không dứt khoát. Nhất định cả hai chị cùng đến, nếu không chúng tôi sẽ đem xe đến xeo, nạy, bứng, bắt cóc...

— Thôi đủ rồi. Đối hay lắm. Ở Đông-Dương-Học Xá phải không ?

* * *

Bước vào phòng ai cũng ngạc nhiên vì lối trang hoàng đặc-biệt. Ngoài hoa của các bạn đến mừng để đầy phòng, chung quanh tường treo rất nhiều tranh hài hước do họa sĩ Hiếu trình bầy. Tranh treo đầy tường nhưng em chỉ nhớ được vài bức. Một bức vẽ một anh chàng nằm trên phản mặt mày hớn hở, có vợ ngồi bên cạnh quạt mát, cuối tranh cũng anh chàng ấy nhưng nằm trong chuồng lợn cùng chung với một đàn lợn, đề bằng chữ thực lớn : « Một vợ nằm giường lèo. Hai vợ nằm queo. Ba vợ ra chuồng heo mà nằm ». Một bức khác cảm đề hai câu « Dang tay muốn dứt tơ hồng. Bực mình muốn đạp tiêu phòng mà ra ». « Tiêu phòng » đây không phải là cái phòng trát bằng hồ tiêu cho ấm của

https://tieulun.hopto.org

người cung nữ thời xưa nhưng là cái phòng có chữ WC và bà vợ khóa cửa đứng tấn ở ngoài, làm anh chồng bị nhốt co chân tống mãi vẫn không mở ra được. Còn nhiều tranh nữa cảm đề những câu « Trống treo ai dám đánh thùng. Bậu mà không, ai dám mở mùng chun vô », « Chuột kêu chút chít trong rương, Anh đi cho khéo đụng giường má hay » v.v... Chỉ mải xem tranh khôi hài cũng đủ thú vị rồi.

Chung quanh cột nhà còn dán nhiều câu viết lăng nhăng theo kiểu chữ tầu ; em cố đọc mãi mới ra :

« Thân em như c.c. trôi sông. Thân anh như con chó đói đứng trông bên bờ ».

Và còn nhiều nữa em không nhớ. Thực lần đầu tiên em được trông thấy một tiệc cưới trang hoàng « bất hủ » như vậy.

Trong một dịp đứng cạnh chú rể em hỏi :

— Phỏng vấn anh một câu nhé. Tại sao anh cưới vợ Việt ? Tôi có thể đoán được anh sẽ trả lời ra sao nhưng tôi vẫn hỏi vì muốn nghe chính anh nói ra.

— Tôi nói cho chị biết nhưng cấm không được mách lẻo.

— Tôi không hứa, nhưng nếu có mách lẻo thì nói anh X chứ không nói tên anh đâu.

— Thế cũng tạm được. Chị sang đây tôi cho chị xem cái này chị sẽ hiểu.

Anh sang phòng bên cạnh lấy ra một hộp bánh bích quy đựng đầy thư, tất cả đều còn nguyên phong bì đánh số từ 1 đến 127.

— Tôi cho chị xem đây là mối tình Pháp Việt của tôi. Tôi cũng yêu « chị » Pháp này ghê lắm, nhưng cưới vợ thì tôi cưới « chị » Việt.

Thấy anh gọi vợ bằng chị, em hơi buồn cười :

— Thế anh chọn « chị » Việt vì cớ gì ?

— Vì một ngày kia tôi sẽ về Việt-Nam, như thế cuộc sống sẽ dễ chịu và thích hợp đối với « chị » Việt hơn « chị » Pháp. Về tình yêu thì « chị » nào tôi cũng yêu.

Em xem ảnh của « chị » Pháp và thấy « chị » nào cũng xinh như nhau cả.

— Ngoài ra còn lý do gì nữa không ?

— Còn nhiều hôm khác tôi sẽ kể chị nghe vì dài lắm. Đối với tôi việc quan hệ ở đời không phải là việc vợ con thành ra tôi không mất công lắm khi phải chọn một trong hai « chị ».

https://tieulun.hopto.org

— Ai cũng khen anh chị rất đẹp đôi. Trông hạnh phúc cứ tràn ngập cả ra.

— Chuyện, ta về ta tắm ao ta mà lại. Hạnh phúc cứ là như nước vỡ bờ.

Anh còn đang định nói thêm bỗng thấy cô dâu đến tìm bảo :

— Kìa anh ở đây làm bao nhiêu khách người ta chờ. Một mình em tiếp mệt quá.

Cô nói xong xỉu trong tay chú rể.

Tiệc cưới thứ ba của một cô em không quen. Cô ta có mời với em gái nhưng cả hai cùng mệt nên không thể dự được.

Sáng hôm ấy cô em đang lên cơn đau dạ dày nằm trên giường bỗng có điện thoại :

— Chị Minh ơi, thế nào cũng đi nhé, Nếu không thì khổ thân tôi quá !

— Ai dám bắt nạt chị đấy hở.

— Tôi đang lo điên lên đây này. Tối nay 8 giờ tiệc trà bắt đầu mà sáng nay các chị mới trả lời từ chối cả. Thế có nguy cho tôi không ? Có 40 anh mà chả có chị nào thì còn nhảy làm sao được. Chị cố giúp tôi nhé !

— Tiệc gì đấy ?

— Bánh bao !

— Thế phải đấy. Tối qua có tiệc cưới anh X làm chả dò, đồi món thế là phải.

— Nhất định đến chứ ?

— Còn tùy cái dạ dày, không bớt thì không đến được. Chỉ hứa cố gắng thôi.

Sau mấy vụ này em rút được kinh nghiệm là nếu cô dâu có tổ chức trước một số bạn phụ dâu, giúp đỡ tiếp khách thì không đến nỗi xỉu trong tiệc, hay là đến ngày cuối cùng gọi điện thoại cấp cứu tung cả lên.

Ở đây các cuộc hội họp có khi đến 2, 3 giờ sáng nhưng đến nửa đêm những người không có xe hơi sợ hết xe điện phải lo về sớm. Vì thế sau nửa đêm là nhạt hẳn đi, có khi cảnh « dương thạnh âm suy » trông thấy rõ ràng quá .

Nếu cô dâu mời trước một số độ 5 chị ở lại phụ giúp đến lúc tiệc tàn, lo xe đưa về cẩn thận sẽ đỡ mệt hơn nhiều.

Điều này tuy là ý kiến riêng của em nhưng nói ra để chị nào sắp « vào tròng » tham khảo.

Chị Vinh, giao hẹn với chị, không được thư thì cũng không viết cho chị nữa.

Ba-lê 1960
LINH BẢO

https://tieulun.hopto.org

ngẩn - ngơ

Mịt mù cồ-mộ dưới màn sương
Khách đã dừng chân bốn ngả đường
Bắc : *lửa hè nung sông núi đỏ*
Nam : *chiều thu mát cỏ cây vàng*
Tây : *guồng cơ-khí rung bình-địa*
Đông : *lớp ba-đào cuốn đại-dương*
Khách ngẩng lên tìm tia nắng nhạt
Mong rồi định hướng một lòng hoang.

BÙI - KHÁNH - ĐẢN

https://tieulun.hopto.org

Truyện ngắn
của DOÃN-DÂN

KHÉP CỬA

Tôi lấy Hoài đã gần một năm. Nhưng nhiều khi tôi vẫn băn khoăn thắc mắc, không hiểu tại sao hồi đó tôi lại bằng lòng lấy Hoài. Nỗi băn khoăn này lắm lúc trở nên rộng lớn, dày vò, dai dứt tâm tư tôi khiến tôi đau khổ. Tôi biết như thế là tôi có lỗi với chồng tôi, hay ít ra thì cũng không giữ được vẹn tình nghĩa vợ chồng đối với chính lương tâm tôi. Song tôi không sao xóa bỏ nổi thắc mắc ấy đi được. Lắm khi tôi đã thử đổ « tội » cho số mệnh, vì số mệnh mà chúng tôi lấy nhau — hay đúng hơn — tôi lấy Hoài để mong gạt bỏ được sự băn khoăn luôn luôn ám ảnh tâm trí tôi đi. Nhưng tôi càng muốn quên thì hình như nó lại càng hiện lên mãnh liệt. Tôi cho rằng một phần có lẽ vì tôi không thể bầy tỏ được lòng tôi cho một người thứ hai nào biết. Tôi chỉ âm thầm chịu đựng sự dằn vặt của chính tâm tư tôi. Mà tôi cũng chưa bao giờ có ý nghĩ để cho một người nào khác hay. Bởi vậy đối với Hoài, tôi vẫn làm tròn bổn phận của một người vợ. Tôi chắc Hoài không sao hiểu nổi những nỗi phức tạp, phiền nhiễu và rất mong manh của tâm hồn tôi. Qua mắt tôi, chàng chỉ là một người đàn ông khoẻ mạnh, chịu khó, ngăn nắp và chiều chuộng vợ con. Nghĩa là đối với những người con gái khác, có thể Hoài là một người đàn ông hoàn toàn tốt. Nhưng với tôi, mỗi khi nghĩ về chàng, những « đức tính » ấy của chàng không bao giờ *chiếm được ý nghĩ đầu tiên* của tôi. Tôi chỉ nghĩ đến những cái Hoài có sau khi đã tìm kiếm ở chàng một điều gì mà không được. Tôi nghĩ đến chỉ cốt để tự an-ủi tôi, để tự bắt tôi phải

https://tieulun.hopto.org

âu chàng. Điều này khiến tôi cảm hấy mình giả-dối đơn độc và đau hổ. Giả dối và đau khổ cho tôi ơn nữa là mỗi khi nói chuyện với ạn bè về chồng tôi, bao giờ tôi cũng tán tụng Hoài. Tôi bảo tôi yêu chàng vì chàng yêu tôi, thương tôi à chiều chuộng tôi nữa. Hình như ôi nói thế chỉ cốt để lấp những ý nghĩ « thật » của tôi về Hoài, hay tôi sợ rằng nếu không ca tụng Hoài như vậy, các bạn tôi sẽ trông thấu được lòng tôi. Và cũng có lẽ vì tôi nghĩ rằng nếu tôi không nói những điều ấy, tôi sẽ chẳng biết nói gì về chàng cả. Tuy nhiên, nếu bảo là tôi ghét Hoài thì không đúng. Tôi không hề có ý nghĩ ấy bao giờ. Mà trái lại, nhiều khi lòng chân thành của chàng đã làm tôi, cảm động. Những lúc ấy, tôi cố tỏ vẻ âu yếm chàng, cố lựa những lời thân yêu của tình chồng vợ để nói bên tai chàng. Nhưng chính ngay lúc ấy, lại là lúc tôi biết rằng mình chẳng yêu gì chàng cả, mà đã giả dối với chính tôi. Tôi thật không sao hiểu nổi tâm trạng tôi lúc đó. Tôi ngượng ngập và hổ thẹn. Muốn đè nỗi hổ thẹn ấy, tôi lại càng âu yếm Hoài, lại càng vuốt ve chàng hơn, tôi cố gượng cười, gượng nói để cho Hoài vui và mong mình cũng được vui lây. Nhưng khi trông nét mặt sung sướng và những cử chỉ lời nói dịu dàng một cách vụng về của Hoài, tôi biết rằng tôi không vui một chút nào. Tôi hiểu rằng tôi đã đánh lừa chàng. Tình thương chàng len vào lòng tôi rồi lớn dần và thành thực làm tôi ứa nước mắt. Tôi biết là mình đã có lỗi với chồng mà không sao tránh được. Những lúc ấy, Hoài nhìn tôi với một vẻ mặt hơi ngạc nhiên và ngơ ngác. Chắc chàng không hiểu tại sao tôi vừa cười nói với chàng lại vừa có thể khóc được. Những ngày mới lấy nhau, thấy tôi khóc như thế, chàng tưởng tôi buồn vì « nhớ nhà » chỉ bảo.

— Em trẻ con lắm ! Để chủ nhật anh đưa em về thăm thầy mẹ.

Tôi chỉ lắc đầu không nói gì cả. Về sau, Hoài biết tính tôi hay khóc thì bảo ;

— Em rõ lẩn thẩn ! Nhiều lúc anh lại tưởng em là người điên !

Tôi mỉm cười gượng gạo khi nghe chàng nói vậy. Và tôi thầm nghĩ : « Có lẽ mình điên thật ».

Câu nói của Hoài thường thay đổi mỗi khi chàng thấy tôi khóc một cách « vô lý » như thế. Có lần chàng đùa bảo tôi :

— Em đúng là một người « đa sầu đa cảm ». Em nên đi học nghề « nghệ sỹ » thì hơn.

Tôi biết rằng tuy Hoài nói vậy, nhưng thực ra thì chàng chẳng sao hiểu được những nỗi uẩn khúc của lòng tôi. Bởi vậy những câu nói đó của chàng vẫn không thay đổi được tâm hồn tôi. Tôi vẫn sống trong những nỗi băn khoăn, thắc mắc, vò xé, day dứt lẫn lộn với tình thương của tôi đối với Hoài. Tôi nghiệm ra rằng : tôi càng băn khoăn và đau khổ bao nhiêu thì tôi lại càng thương Hoài và chua sót bấy nhiêu. Thật là phức tạp và mâu thuẫn mà chính tôi cũng chẳng hiểu được tại sao.

Nhiều đêm nằm bên Hoài mà ý nghĩ của tôi cứ quanh quẩn lạc lõng đi những đâu đâu. Những cử chỉ của chàng ve vuốt tôi lúc ấy không làm tôi xúc động, lòng tôi dửng dưng. Lắm khi tôi lại thấy những cử chỉ của Hoài trơ trẽn và sống sượng. Nhưng tôi vẫn không tỏ ra cho Hoài biết không bằng lòng hoặc khó chịu. Tôi để mặc cho

https://tieulun.hopto.org

chàng vuốt ve tôi như một bức tượng nằm im cho người ta nặn. Cũng có lúc tôi khó chịu quá định tỏ ra cho chàng hay, nhưng không hiểu sao khi trông thấy nét mặt chàng nhờ-nhờ trong bóng tối, tôi lại thương hại chàng và tôi nín-lặng. Tôi tự an-ủi tôi với ý nghĩ : dầu sao thì tôi cũng là vợ Hoài. Tôi coi sự chiều chồng và chịu đựng là một bổn phận của tôi phải có với Hoài để bù đắp lại chỗ tôi đã không yêu chàng. Nhưng có điều tôi không hiểu là tại sao tôi lại không yêu Hoài ? Hình như tôi luôn luôn muốn tìm ở chàng một cái gì khác nữa — mà chính tôi cũng không biết là cái gì. Và chẳng hiểu sao, tôi lại biết rằng chàng không thể có được điều tôi mong muốn, ngay từ lúc tôi gặp chàng lần đầu tiên khi chàng theo thày me chàng đến nhà tôi hôm ăn hỏi.

Hôm ấy, tôi nhớ rõ lắm, khi Đẻ tôi cho tôi biết là Ba tôi muốn gả tôi cho Hoài — con ông Thái, bạn làm cùng sở với ba tôi — và muốn tôi ra để « họ » « xem mặt » tôi và nhân tiện để tôi biết mặt Hoài, tôi dửng-dưng như khi nghe tin một người khách đến hỏi thuê nhà. Tôi cố lắng nghe xem lòng tôi lúc ấy ra sao. Hình như tôi không hồi hộp một tý nào và còn thấy lòng vui vui. Tôi muốn ra xem « mặt mũi » Hoài nên khi Đẻ tôi gọi tôi rót nước cho « ông bà và cậu sơi », tôi « dạ » một tiếng hơi to rồi bưng khay nước ra. Tuy nhiên, khi đặt khay nước trước mặt thày mẹ Hoài, tôi lại thấy mặt và hái tai tôi hơi nóng lên. Không hiểu lúc ấy tôi có hồi hộp không mà tôi chỉ nói được một câu : « Mời ông bà sơi nước ạ ! » bằng một giọng lí nhí và có vẻ như ngượng ngùng Rồi tôi nhìn ngay sang người đàn ông hơn tôi chừng 3, 4 tuổi. dáng người hơi cao, da trắng trẻo — có thể nói là đẹp trai, vẻ đẹp thật thà chất phác — mà tôi đoán là Hoài — đang ngồi trên divan cạnh Trường — em trai tôi — khi ánh mắt tôi gặp ánh mắt Hoài, chẳng hiểu cái nhìn của tôi thế nào mà tôi thấy mặt chàng bỗng đỏ lên. Chàng lúng túng cầm lấy chén nước rồi e thẹn cúi nhìn xuống đất. Cử chỉ ấy của Hoài làm bao nhiêu ngượng ngùng trong lòng tôi vụt tan đi hết. Tôi phải cố nhịn mới khỏi bật cười thành tiếng. Tôi thầm nghĩ : « một người chồng biết bẽn lẽn ! » và tôi mỉm cười trong ý nghĩ này (Về sau, khi lấy tôi rồi, Hoài lại khen là hôm đó, tôi đẹp, nụ cười của tôi có duyên lắm !)

Sau buổi ấy, tôi vẫn thấy « trong người » tôi không có một biến đổi gì lạ cả. Tôi coi sự ăn hỏi tôi như một chuyện không quan trọng đối với tôi. Tôi đi nói chuyện này với một vài người bạn thân. Họ khuyên tôi nên lấy Hoài vì họ biết gia đình chàng. Hiền nghiêm mặt khuyên tôi :

— Theo ý em thì chị nên lấy Hoài. Gia đình Hoài chẳng gì cũng khá giả. Hoài lại có chút học vấn và đẹp trai xứng với chị lắm rồi.

Tôi chỉ đưởi, đùa :

— Theo ý chị thì em nên lấy. Còn theo ý em thì nên... « thôi » phải không ?

Hiền có vẻ giận tôi, trả lời :

—Ấy là chị hỏi thì em cũng lấy tình thân mà nói thế thôi. Chứ còn ý chị thế nào em làm sao mà biết được.

Tôi biết các bạn tôi đều thành thực khuyên tôi như vậy. Nhưng tôi thầm nghĩ :

« Mình lấy một người có phải chỉ vì gia đình người ấy khá giả đâu»!

https://tieulun.hopto.org

Nhưng rồi tôi cũng bằng lòng lấy Hoài. Khi nói điều đó cho Đệ tôi hay tôi cũng không hiểu tôi đã « quyết định » chưa. Vì thực ra tôi không suy nghĩ gì cả. Có điều tôi biết chắc chắn là tôi lấy Hoài không phải vì những lời khuyên của các bạn tôi. Mà tôi cho có lẽ vì tôi cảm thấy đến lúc đó tôi nên có một người chồng, tôi có thể lấy chồng được rồi — các bạn cùng lứa tuổi với tôi đều đã có chồng. có người đã có con — Hơn nữa, trước Hoài, đã có mấy đám hỏi tôi, tôi không bằng lòng, Ba Đệ tôi có vẻ không vui, vì toàn là con bạn Ba tôi cả. Lần này, tôi nhận lời lấy Hoài có lẽ một phần cũng vì vậy. Vả lại. tôi nghĩ : miễn sao tôi không ghét Hoài là được. Nhưng yêu thì quả thật là không. Điều này, lúc ấy tôi cho không quan trọng vì tôi tin rằng khi lấy nhau về chúng tôi sẽ yêu nhau sau như, Ba Đệ tôi ngày xưa.

Thế là tôi lấy Hoài, không hối hận mà cũng không sung-sướng. Hôm cưới tôi, Hoài vui mừng hiện ra mặt. Chàng uống nhiều rượu mà bạn chàng và bạn tôi chuốc cho nên cười nói luôn miệng, mất cả vẻ bẽn lẽn hôm tôi mới gặp. Trông cử chỉ hơi lố bịch của chàng (vì chàng cố làm ra mình là người ăn nói hoạt bát và thạo đời) tự nhiên tôi chợt nhận ra là Hoài giống một anh chàng nói để quảng cáo cho một thứ hàng nào đó, hơn là một chú rể. Ý tưởng so sánh này chợt nẩy ra trong đầu óc tôi khiến từ phút đó tôi thấy ngượng thay cho chàng và ngượng cả cho chính tôi.

Và đêm hôm đó, khi tiệc cưới đã tàn, mọi người đã ra về cả rồi. tôi mới thấy lòng buồn bã đến muốn khóc to lên. Nhưng cũng ngay trong cái buồn ấy, tôi lại thấy vui vui, niềm vui mới lạ và rạo rực.

Tôi bước vào căn phòng đã được trang hoàng từ trước dành cho riêng Hoài và tôi. Khi tôi bước chân đi qua ngưỡng cửa, tôi có cảm tưởng như tôi vừa để lại bên ngoài một cái gì đẹp đẽ và thiêng liêng lắm mà từ nay tôi không bao giờ còn lấy lại được nữa. Ánh sáng mờ mờ của ngọn đèn ngủ đặt ở đầu giường, sự trống vắng của căn phòng khiến tôi gai gai lo sợ vẩn vơ và bâng-khuâhg buồn, cái buồn thấm thía của một người biết mình vừa đánh mất đi vật gì quý giá nhất trên đời...

Tôi đến bên khung cửa sổ, nhìn ra khu vườn sau nhà chìm trong bóng tối ; làn không khí về khuya mát và dịu lùa vào toàn thân tôi, làm mối buồn trong lòng tôi tan ra và tôi không nghĩ gì cả.

Tôi muốn đứng mãi như thế để suy nghĩ vẩn vơ... Tôi nghĩ đến Ba Đệ tôi, các em tôi và tất cả bạn bè, chẳng hiểu sao, tự nhiên tôi lại cho rằng từ nay tôi mất tất cả. Đời tôi từ hôm qua trở về trước và từ hôm nay trở về sau như bị cách biệt hẳn ra bằng một đoạn đường ngắn ngủi từ nhà tôi đến nhà Hoài. Tự nhiên tôi thấy thương tôi. Sự u-tối và vắng lặng đang bao quanh tôi làm tôi có cảm tưởng như mình là một tù-nhân đang đứng trong nhà giam, nhìn ra ngoài mà khao - khát cuộc đời tự do không bao giờ còn nữa.

Tôi đứng như thế không biết bao nhiêu lâu và để mặc cho ý nghĩ mình lạc lõng chìm nổi trong những trạng thái vui buồn lẫn-lộn của tâm hồn. Nước mắt tôi ứa ra lúc nào

https://tieulun.hopto.org

tôi cũng không hay. Đến khi tôi biết là tôi khóc thì lại là lúc tôi thấy mình sung-sướng — vì sao mà sung sướng thì tôi không biết. Tôi ước ao được đứng như vậy suốt đêm ấy mà nghĩ vơ-vẩn, mà buồn, mà vui, mà tiếc cuộc sống tươi trẻ vừa lìa bỏ đời tôi vĩnh-viễn...

Nhưng... một mùi rượu nồng nồng thoảng đến chỗ tôi. Rồi có bước chân đi nhè nhẹ. Không quay lại, tôi cũng biết là Hoài đã vào. Tôi vẫn đứng yên như thế. Hoài rón rén đến bên tôi. Lúc này tôi mới hồi hộp. Tim tôi thốt đập rộn lên. Tôi nhớ nhanh đến những lần các bạn tôi nói về đêm tân hôn trong đời họ bằng một giọng e thẹn và thích thú ! Đêm nay, chính tôi cũng được hưởng đây. Tôi không biết sẽ thú đến thế nào. Tôi chờ đợi... chờ đợi để được biết mình sung sướng, chờ đợi một cái gì chắc là đẹp đẽ và dịu-dàng lắm mà từ trước đến nay tôi chưa bao giờ biết tới...

Đến khi Hoài đặt hai tay chàng lên hai vai tôi thì tôi linh cảm thấy rằng sự chờ đợi của tôi đã hết...

Hoài ghé sát mặt xuống má tôi nói khẽ, giọng run run :

— Vân chờ anh... có lâu không ? Em đi vào kẻo lạnh...

Tôi hơi bàng hoàng vì thực ra tôi có chờ chàng đâu. Hình như tôi chờ một điều gì khác cơ mà tôi không biết. Tôi nói không quay đầu lại :

— Anh cứ để mặc Vân...

Hoài cười, nắm hai cánh tay tôi, xoay mạnh người tôi lại, nói như điên cuồng :

— Trời ơi ! Vân của tôi ! Anh... yêu em..,

Và tôi không kịp nói gì thì Hoài đã ôm chặt lấy tôi và hôn thật lâu lên môi tôi.

Sau đó thì người tôi như lả đi. Tôi chỉ biết mang máng rằng tôi sợ Hoài, tôi sợ hơi rượu nồng nặc ở miệng chàng. Toàn thân tôi bủn rủn một cách khó chịu.

Hoài bế bổng tôi lên tay, đi lại giường, đặt tôi xuống mặt chiếc «drap»trắng toát rồi nằm xuống cạnh tôi. Tôi nhắm mắt lại và hình như tôi không nghĩ gì cả mà cũng hình như tôi nghĩ rất nhiều... Người tôi nóng ran lên hay lạnh toát đi tôi cũng không hiểu. Bên tôi, Hoài thở hổn-hển và vẫn còn mùi rượu vương trong hơi thở của chàng. Tôi mơ hồ thấy tâm-hồn tôi lịm dần, lịm dần vào những lời nói và hơi rượu nồng nồng khó chịu của Hoài. Khi mở mắt ra, xoay người nhìn sang bên cạnh, tôi chợt gặp bộ mặt thờ thẫn gần như đần độn của Hoài chìm trong mầu đỏ ệch của ánh đèn ngủ. Tự nhiên tôi đâm ra ngượng ngập và xấu hổ. Hoài nhìn tôi cười để lộ hàm răng không đều, nhờ-nhờ đỏ. Lúc ấy tôi thấy nụ cười của chàng thật vô duyên và ngờ-nghệch. Tôi nhắm vội mắt lại và chờ một lời nói êm đềm của Hoài...

Nhưng chàng bỗng ôm chặt tôi vào lòng, tay chàng lướt mau trên cơ-thể tôi và người tôi ớn lên một cảm giác khó tả, toàn thân tôi lạnh hẳn đi, tê-tê rờn-rợn. Tôi chỉ mơ hồ biết rằng tôi kinh tởm, nhưng không biết kinh tởm cái gì, kinh tởm ai và tại sao. Tôi thầm nghĩ : « Ra đêm tân hôn là thế đấy ! » và trong chớp mắt, tôi bừng hiểu tại sao trước kia các bạn tôi lại e thẹn và thích thú khi nói đến hai chữ « tân hôn ». Riêng tôi, tôi không thấy « nó » đáng « thú » một chút nào, mà chỉ làm tôi khó chịu và bực bội. Tôi thấy những

https://tieulun.hopto.org

sử chỉ của Hoài có vẻ sỗ sàng và trơ trẽn quá đối với một người con gái còn bỡ ngỡ, lạ lùng như tôi. Tôi thật không hiểu tại sao chàng lại cư sử với tôi như thế ngay phút đầu mới được biết nhau, tại sao chàng không cho tôi được biết sự thân mật đằm ấm và êm đềm của tình chồng vợ bằng những lời nói dịu dàng đẹp đẽ hay bằng những cử chỉ âu yếm mà trang nghiêm? Hay cứ đêm tân hôn là phải đối xử với nhau xàm xỡ như vậy? Tôi hoang mang trong những ý nghĩ hỗn độn. Tôi tưởng dù sao thì chàng cũng nên biết là tôi có vui lòng hoặc khó chịu không chứ? Hay ít ra thì chàng cũng nên nể tôi để tôi nể lại chàng. Tôi nghĩ rằng Hoài đã coi tôi chỉ là một người con gái có những ý nghĩ thiển cận về tình chồng vợ như những người con gái tầm thường khác. Nghĩ vậy làm tôi tủi thân và bực tức với Hoài. Tôi muốn kêu lên thật to và vùng ra khỏi tay chàng nhưng hình như người tôi đã mềm nhũn đi khiến tôi vẫn phải nằm yên.

Trong một thoáng, tôi nghĩ một cách thất vọng và chua chát rằng «mình đã là vợ người ta rồi!» Tôi bỗng cảm thấy sợ hãi một cái gì mơ hồ và rộng lớn hẳn đang từ từ chụp lấy đời tôi...

Nước mắt tôi tự nhiên trào ra...

Từ đêm hôm đó, tôi biết rằng Hoài khó có thể là người tôi yêu được...

* * *

Ý tưởng đó cứ lớn dần lên trong lòng tôi. Tôi vẫn sống bên Hoài và vẫn mang những niềm thắc mắc dày vò, day dứt như thế trong thâm tâm. Tuy nhiên, nếu trông bề ngoài thì ai cũng bảo là vợ chồng chúng tôi hạnh phúc: Hoài đi làm được nhiều tiền lại chiều chuộng tôi. Tôi vui vẻ vâng lời chàng. Tất cả đều êm thắm. Êm thắm đến nỗi nhiều khi tôi đâm ra lo sợ rằng rồi đây biết đâu tôi lại chả không giữ nổi sự êm thắm đó nữa. Muốn lấp mối lo sợ đó, tôi lại phải sống giả dối với lòng tôi hơn nữa. Những lúc sống như vậy, đầu óc tôi lại hoang mang hỗn loạn những ý nghĩ mung lung. Tôi cũng không phân biệt được rõ ràng rằng tôi đã giả dối với Hoài hay thành thực. Có thể là sự thành thực chìm sâu trong tiềm thức tôi, tôi không biết đến nên tưởng là mình giả dối. Nhưng tôi vẫn không dám nghĩ hẳn là mình thành thực. Vì tôi biết nếu nghĩ vậy tôi sẽ lại nhận ra ngay là mình giả dối. Bởi vậy, ở trường hợp tôi, tôi cho rằng: có lẽ giả dối là điều cần thiết để giữ cho hạnh phúc gia-đình được bền vững. Nhưng sống như vậy, tôi lại lâm vào một mối lo khác. Tôi lo một ngày nào đó nếu sự giả dối của tôi mất đi, tình vợ chồng giữa Hoài và tôi khó mà toàn vẹn...

Vì luôn luôn phải sống trong trạng thái tâm hồn phiền muộn và phức tạp như thế nên lắm khi tôi như người «ho nhẹn» (theo lời gia đình Hoài thường bảo thế). Hồi còn ở nhà với Ba Đẻ tôi, tôi hồn nhiên vui vẻ bao nhiêu thì từ ngày lấy chồng, tôi suy tư và phiền muộn bấy nhiêu. Các bạn tôi, mỗi lần gặp tôi lại đùa:

— Gớm! Dạo này cô Vân đã ra dáng «bà» lắm rồi!

Phượng táo bạo hơn:

— Con Vân mà có đến đứa con thứ ba thì tao cam đoan với chúng

https://tieulun.hopto.org

mày là nó sẽ già hơn cả « mẹ chồng » nó nữa !

Nghe họ nói thế, tôi chỉ biết mỉm cười ngượng ngập. Có ai hiểu lòng tôi đâu.

Nhiều lúc, tôi ngồi hàng giờ bên cửa sổ suy nghĩ vẩn vơ. Những lúc ấy, tôi không muốn làm gì cả mà cũng không muốn ai « đả động » đến tôi. Tôi biết Mẹ Hoài và các em chàng khó chịu lắm về điều đó. Vì tôi nghĩ : Tôi lấy Hoài là để làm vợ chàng chứ không phải để làm đầy tớ cho gia đình chàng. » Có lần Mẹ Hoài chủ ý nói cạnh tôi bằng cách mắng nhiếc Hoài hoặc các em chàng cho lọt vào tai tôi. Lúc ấy, vì nể Hoài nên tôi lại làm ra vui vẻ chịu khó và ngoan ngoãn nữa. Tôi coi như không nghe thấy Bà nói gì và vẫn ngọt ngào lễ phép với Bà. Tuyệt nhiên tôi không hề phàn nàn với Hoài về cách đối sử của gia đình chàng với tôi bao-giờ. Nhưng Hoài cũng biết. Chàng thấy mẹ mắng tôi « kiểu ấy » thì khổ tâm lắm, tôi hiểu thế. Và cũng vì thế nên tôi lại thương chàng hơn. Chính niềm thương này đã như một bức tường chặn nỗi khó chịu trong lòng tôi, không cho bộc phát.

Rồi độ già nửa năm, sau khi chúng tôi lấy nhau, chính Hoài không chịu nổi sự « nói bóng nói gió » này của mẹ và có lẽ vì thường và muốn chiều lòng tôi nên chàng xin với thầy mẹ chàng cho chúng tôi ra ở riêng, lấy cớ là để tiện chỗ tôi « ăn nằm » trong thời gian sinh đẻ. Ông cụ còn lưỡng lự, bà cụ thì bằng lòng ngay nhất là mấy cô em gái Hoài.

Ngày đầu tiên chúng tôi dọn đến căn gác xinh, xắn này chỉ có riêng Hoài và tôi, tôi có cảm tưởng như bắt đầu từ hôm nay mới thật là tôi đi lấy chồng...

* * *

Chúng tôi đến đây được gần hai tháng thì Hoài phải tạm thời đổi đi làm việc ở một tỉnh khác, chỉ nửa tháng hay có khi một tháng chàng mới về một lần. Tuy sống bên Hoài tình cảm của tôi bình thản, nhưng khi xa chàng tôi lại nhớ và thương chàng nhiều hơn. Tôi hy vọng rằng niềm thương và sự nhớ nhung này sẽ làm tôi yêu Hoài nên khi chàng muốn tôi cùng lên ở nơi chàng làm việc, tôi từ chối ngay, lấy cớ là ở đấy, xa gia đình. xa mọi người thân thuộc, không có lợi khi tôi sinh đẻ. Thực ra thì tôi muốn xa chàng như vậy để được mang một niềm hy vọng trong lòng, để được thấy mình «gần» chàng hơn. Những ngày đầu xa Hoài, tôi cũng thấy. Nhưng mối buồn chỉ man mác thôi, không tha thiết như tôi mong muốn. Nhiều khi tôi ước ao mối buồn đó nở rộng ra và tăng lên trong lòng tôi khiến tôi phải nhớ Hoài đến đau khổ để được cảm thấy mình yêu chàng. Nhưng có ai buồn chỉ vì tự bắt mình phải buồn mà được bao giờ ! Bởi vậy chính ngay trong lúc ước ao thế thì lại là lúc nỗi buồn vì nhớ Hoài biến đi, nhường cho một nỗi buồn khác xâm chiếm hồn tôi. Lúc đó thì tôi buồn vì tôi đã không « buồn » được như tôi mong muốn ! Tôi lại cảm thấy mình « xa » Hoài và tôi hoàn toàn đơn độc.

Ít lâu sau, tôi quen vợ chồng Thùy — ở ngay sát vách nhà tôi. Thùy cũng còn trẻ như tôi và Trọng — chồng nàng — cũng vào trạc tuổi Hoài.

Sự hiểu biết của vợ chồng Thùy và sự đơn độc của tôi khiến chúng tôi dễ thân nhau. Thùy biết Hoà

https://tieulun.hopto.org

thường vắng nhà, tôi sống một mình buồn nên tối nào nàng cũng sang ngồi nói chuyện với tôi hàng giờ đồng hồ. Tuy chẳng chuyện nào quan trọng mà cũng chẳng chuyện nào có đầu có đuôi, nhưng nhờ vậy mà cuộc sống của tôi đỡ buồn tẻ hơn. Một hôm Thùy nhìn bụng nàng rồi lại nhìn bụng tôi nói đùa :

— Mình kém Vân ở điểm nào thì không biết, chứ so « bụng » thì nhất định mình không chịu thua Vân rồi !

Rồi nàng cười, nói bông là về sau chúng tôi sẽ « thông gia » với nhau nếu tôi sinh con trai nàng sinh con gái, hay ngược lại.

Thùy nói đùa như thế được hơn một tuần thì tôi trở dạ đẻ. Vì tôi đẻ thiếu tháng nên không kịp cho gia đình tôi và gia đình Hoài hay và cũng không kịp nhắn Hoài về.

Đêm hôm đó, chính Thùy đã thuê xe đưa tôi vào nhà thương. Và khi tôi sinh rồi lại cũng chính nàng phải đi báo tin cho gia đình tôi biết.

Trong tuần lễ đầu, mọi người, họ hàng thân thuộc lần lượt vào nhà thương thăm tôi. Chỉ riêng Hoài là vẫn chưa về được. Tôi không thể ngờ rằng lúc ấy tôi lại nhớ chàng và cần chàng đến thế. Tất cả sự trông nom săn sóc của Đẻ tôi mẹ Hoài và các bạn tôi đối với tôi lúc đó không làm giảm được sự nhớ Hoài của tôi. Tôi biết rằng nếu phải đổi tất cả những sự trông nom ấy để lấy riêng sự có mặt của Hoài tôi cũng bằng lòng. Thiếu Hoài tôi có cảm tưởng như tôi thiếu tất cả.

Những người nằm cùng phòng tôi, cũng sinh nở như tôi, đứng tuổi có, mà còn trẻ như tôi cũng có, người nào sau khi sinh nở, chồng họ cũng vào thăm nom họ. Nằm nhìn những hình ảnh thân yêu của người chồng ấp tay lên trán vợ, bồng nương nương đứa con thơ trong lòng, người vợ âu yếm nhìn chồng mỉm cười, lòng tôi nôn nao một cảm giác khó tả. Tôi vừa thèm khát lại vừa khó chịu. Điều làm tôi cảm thấy mình khổ sở hơn hết là tôi không hiểu họ nhìn tôi bằng con mắt thế nào và họ nghĩ gì, khi không thấy người đàn ông nào có thể gọi được là « chồng » tôi vào thăm tôi. Tôi biết rằng tôi mong Hoài và cần chàng không phải chỉ vì thế. Hình như còn vì một lẽ nào khác nữa quan trọng và thiêng liêng hơn nhiều mà chính tôi cũng không biết. Tôi chỉ biết rằng, tôi muốn Hoài có mặt ở đây với tôi để cùng trông thấy đứa con đầu tiên của riêng chàng và tôi mới ra đời. Chàng cũng được vui niềm vui của tôi. Mỗi lần nhìn thằng bé đỏ hon-hỏn và nhỏ xíu như con búp-bê nằm trên tay, lòng tôi lại rộn lên một niềm sung-sướng nao-nao và rạo rực. Tôi muốn được thấy Hoài cũng có những cảm giác như tôi. Vì đó là giọt máu của cả hai chúng tôi chung đúc lại.

Nhưng Hoài vẫn biệt tăm. Mãi năm hôm sau tôi mới nhận được tin của chàng cho tôi biết là chàng bận nhiều việc quá nên chưa về được. Thế là suốt một tuần lễ ở nhà thương tôi phải sống trong chờ đợi mong ngóng. Dần dần sự mong mỏi làm tôi đâm ra khổ sở và tủi thân. Nhưng chính ngay trong những phút ấy, tôi lại mơ hồ hiểu rằng khuất sau nỗi khổ sở đó, hình như còn có một nguồn vui sướng âm thầm và rộng lớn đang chờ dịp để dâng lên, từ đáy tâm hồn tôi.

https://tieulun.hoptoc.org

mày là nó sẽ già hơn cả « mẹ chồng » nó nữa !

Nghe họ nói thế, tôi chỉ biết mỉm cười ngượng ngập. Có ai hiểu lòng tôi đâu.

Nhiều lúc, tôi ngồi hàng giờ bên cửa sổ suy nghĩ vẩn vơ. Những lúc ấy, tôi không muốn làm gì cả mà cũng không muốn ai « đả động » đến tôi. Tôi biết Mẹ Hoài và các em chàng khó chịu lắm về điều đó. Vì tôi nghĩ : Tôi lấy Hoài là để làm vợ chàng chứ không phải để làm đầy tớ cho gia đình chàng. » Có lần Mẹ Hoài chủ ý nói cạnh tôi bằng cách mắng nhiếc Hoài hoặc các em chàng cho lọt vào tai tôi. Lúc ấy, vì nể Hoài nên tôi lại làm ra vui vẻ chịu khó và ngoan ngoãn nữa. Tôi coi như không nghe thấy Bà nói gì và vẫn ngọt ngào lễ phép với Bà. Tuyệt nhiên tôi không hề phàn nàn với Hoài về cách đối sử của gia đình chàng với tôi bao-giờ. Nhưng Hoài cũng biết. Chàng thấy mẹ mắng tôi « kiểu ấy » thì khổ tâm lắm, tôi hiểu thế. Và cũng vì thế nên tôi lại thương chàng hơn. Chính niềm thương này đã như một bức tường chặn nỗi khó chịu trong lòng tôi, không cho bộc phát.

Rồi độ già nửa năm, sau khi chúng tôi lấy [illegible]au, chính Hoài không chịu nổi sự « nói bóng nói gió » này của mẹ và có lẽ vì thương và muốn chiều lòng tôi nên chàng xin với thầy mẹ chàng cho chúng tôi ra ở riêng, lấy cớ là để tiện chỗ tôi « ăn nằm » trong thời gian sinh đẻ. Ông cụ còn lưỡng lự, bà cụ thì bằng lòng ngay nhất là mấy cô em gái Hoài.

Ngày đầu tiên chúng tôi dọn đến căn gác xinh, xắn này chỉ có riêng Hoài và tôi, tôi có cảm tưởng như bắt đầu từ hôm nay mới thật là tôi đi lấy chồng...

* * *

Chúng tôi đến đây được gần hai tháng thì Hoài phải tạm thời đổi đi làm việc ở một tỉnh khác, chỉ nửa tháng hay có khi một tháng chàng mới về một lần. Tuy sống bên Hoài tình cảm của tôi bình thản, những khi xa chàng tôi lại nhớ và thương chàng nhiều hơn. Tôi hy vọng rằng niềm thương và sự nhớ nhung này sẽ làm tôi yêu Hoài nên khi chàng muốn tôi cùng lên ở nơi chàng làm việc, tôi từ chối ngay, lấy cớ là ở đấy, xa gia đình. xa mọi người thân thuộc, không có lợi khi tôi sinh đẻ. Thực ra thì tôi muốn xa chàng như vậy để được mang một niềm hy vọng trong lòng, để được thấy mình «gần» chàng hơn.Những ngày đầu xa Hoài,tôi cũng thấy.Nhưng mối buồn chỉ man mác thôi, không tha thiết như tôi mong muốn. Nhiều khi tôi ước ao mối buồn đó nở rộng ra và tăng lên trong lòng tôi khiến tôi phải nhớ Hoài đến đau khổ, để được cảm thấy mình yêu chàng. Nhưng có ai buồn chỉ vì tự bắt mình phải buồn mà được bao giờ ! Bởi vậy chính ngay trong lúc ước ao thế thì lại là lúc nỗi buồn vì nhớ Hoài biến đi, nhường cho một nỗi buồn khác xâm chiếm hồn tôi. Lúc đó thì tôi buồn vì tôi đã không « buồn » được như tôi mong muốn ! Tôi lại cảm thấy mình « xa » Hoài và tôi hoàn toàn đơn độc.

Ít lâu sau, tôi quen vợ chồng Thùy — ở ngay sát vách nhà tôi. Thùy cũng còn trẻ như tôi và Trọng — chồng nàng — cũng vào trạc tuổi Hoài.

Sự hiểu biết của vợ chồng Thùy và sự đơn độc của tôi khiến chúng tôi dễ thân nhau. Thùy biết Hoài

https://tieulun.hopto.org

thường vắng nhà, tôi sống một mình buồn nên tối nào nàng cũng sang ngồi nói chuyện với tôi hàng giờ đồng hồ. Tuy chẳng chuyện nào quan trọng mà cũng chẳng chuyện nào có đầu có đuôi, nhưng nhờ vậy mà cuộc sống của tôi đỡ buồn tẻ hơn. Một hôm Thùy nhìn bụng nàng rồi lại nhìn bụng tôi nói đùa :

— Mình kém Vân ở điểm nào thì không biết, chứ so « bụng » thì nhất định mình không chịu thua Vân rồi !

Rồi nàng cười, nói bông là về sau chúng tôi sẽ « thông gia » với nhau nếu tôi sinh con trai nàng sinh con gái, hay ngược lại.

Thùy nói đùa như thế được hơn một tuần thì tôi trở dạ đẻ. Vì tôi đẻ thiếu tháng nên không kịp cho gia đình tôi và gia đình Hoài hay và cũng không kịp nhắn Hoài về.

Đêm hôm đó, chính Thùy đã thuê xe đưa tôi vào nhà thương. Và khi tôi sinh rồi lại cũng chính nàng phải đi báo tin cho gia đình tôi biết.

Trong tuần lễ đầu, mọi người, họ hàng thân thuộc lần lượt vào nhà thương thăm tôi. Chỉ riêng Hoài là vẫn chưa về được. Tôi không thể ngờ rằng lúc ấy tôi lại nhớ chàng và cần chàng đến thế. Tất cả sự trông nom săn sóc của Đệ tôi mẹ Hoài và các bạn tôi đối với tôi lúc đó không làm giảm được sự nhớ Hoài của tôi. Tôi biết rằng nếu phải đổi tất cả những sự trông nom ấy để lấy riêng sự có mặt của Hoài tôi cũng bằng lòng. Thiếu Hoài tôi có cảm tưởng như tôi thiếu tất cả.

Những người nằm cùng phòng tôi, cũng sinh nở như tôi, đứng tuổi có, mà còn trẻ như tôi cũng có, người nào sau khi sinh nở, chồng họ cũng vào thăm nom họ. Nằm nhìn những hình ảnh thân yêu của người chồng ấp tay lên trán vợ, bồng nương nương đứa con thơ trong lòng, người vợ âu yếm nhìn chồng mỉm cười, lòng tôi nôn nao một cảm giác khó tả. Tôi vừa thèm khát lại vừa khó chịu. Điều làm tôi cảm thấy mình khổ sở hơn hết là tôi không hiểu họ nhìn tôi bằng con mắt thế nào và họ nghĩ gì, khi không thấy người đàn ông nào có thể gọi được là « chồng » tôi vào thăm tôi. Tôi biết rằng tôi mong Hoài và cần chàng không phải chỉ vì thế. Hình như còn vì một lẽ nào khác nữa quan trọng và thiêng liêng hơn nhiều mà chính tôi cũng không biết. Tôi chỉ biết rằng, tôi muốn Hoài có mặt ở đây với tôi để cùng trông thấy đứa con đầu tiên của riêng chàng và tôi mới ra đời. Chàng cũng được vui niềm vui của tôi. Mỗi lần nhìn thằng bé đỏ hon-hỏn và nhỏ xíu như con búp-bê nằm trên tay, lòng tôi lại rộn lên một niềm sung-sướng nao-nao và rạo rực. Tôi muốn được thấy Hoài cũng có những cảm giác như tôi. Vì đó là giọt máu của cả hai chúng tôi chung đúc lại.

Nhưng Hoài vẫn biệt tăm. Mãi năm hôm sau tôi mới nhận được tin của chàng cho tôi biết là chàng bận nhiều việc quá nên chưa về được. Thế là suốt một tuần lễ ở nhà thương tôi phải sống trong chờ đợi mong ngóng. Dần dần sự mong mỏi làm tôi đâm ra khổ sở và tủi thân. Nhưng chính ngay trong những phút ấy, tôi lại mơ hồ hiểu rằng khuất sau nỗi khổ sở đó, hình như còn có một nguồn vui sướng âm thầm và rộng lớn đang chờ dịp để dâng lên, từ đáy tâm hồn tôi.

https://tieulun.hopto.org

Đỗ-Mục thi thoại

Tự là Mục-Chi hiệu Phàn-Xuyên quê ở huyện Lâm-đồng tỉnh Thiểm tây, vốn con nhà thế-phiệt lại thông minh hoạt bát, văn-chương học vấn đều xuất sắc tài hoa. Đỗ là một thi-nhân đệ nhất đời Văn-Đường, không kém gì Đỗ-Phủ đời Thịnh-Đường nên đời gọi là Tiểu-Đỗ.

Năm 18 tuổi Đỗ đi chơi kinh-đô có quan Thái-học Bác-sĩ Ngô-vi-Lang nghe danh tiếp đãi vào bậc thượng khách. Đỗ đưa những tác phẩm đến yết kiến quan Thị-lang Thôi Yên. Thôi đọc bài phú A-phòng cũng rất là kính phục.

Đỗ-Mục đỗ Tiến-sĩ năm 26 tuổi đời vua Văn-Tôn (827-841). Quan Tiết độ sứ Hoài-nam là Ngưu-tăng-Nhụ đóng đại-dinh ở Dương-châu chomời Đỗ làm Bí-thư. Xưa nay Đỗ vốn hoài bảo lớn nay phải khuất thân làm môn-hạ nên trong lòng phẫn uất không vui.

Đất Dương-châu là chỗ phồn hoa đệ nhất miền Nam nước Tầu, mà Đỗ thì đương độ thanh niên tính tình phong lưu lãng mạn nên ngày đêm cứ liên miên ở thanh-lâu tửu quán để miệt-mài trong những cuộc vui. Sau gặp bè bạn khuyên nhủ mới tỉnh ngộ và nhớ lại những ngày chơi bời lêu lổng, Đỗ có làm bài Khiển-hoài như sau :

Lạc phách giang hồ tải tửu hành
Sở yêu tiêm tế chưởng trung khinh
Thập niên nhất giác Dương châu mộng
Doanh đắc thanh lâu bạc hạnh danh

DỊCH :

Quầy rượu lang thang khắp đó đây
Lưng thon gái Sở nhẹ trên tay
Mười năm tỉnh giấc Dương-châu mộng
Để lại lầu-xanh tiếng mặt dầy

https://tieulun.hopto.org

Ở Dương - châu về kinh được thăng Giám-sát Ngự-sử, Đỗ dâng những bài điều-trần ích quốc lợi dân. Vua Văn Tôn xem biết là hay nhưng không thi hành được.

Cuối đời vua Văn-Tôn thiên ra làm Thứ-sử Hoàng châu sau lại cải nhận Thứ-sử Trì-châu và Hồ-châu.

Đời tình ái của Đỗ kể thực ly kỳ có thể thành một thiên giai-thoại. Khi làm Thứ-sử Trì-châu, Đỗ nghe nói đất Hồ-châu có nhiều mỹ-nữ liền thân đến tìm thì gặp một cô gái nhan sắc nhưng mới có 10 tuổi. Đỗ theo thiếu-nữ về nhà, đưa sính lễ đính hôn và giao-ước với thân mẫu nàng xin mười năm nữa đến làm ở Hồ-châu sẽ cưới. Nếu quá hạn ấy mà không đến thì nàng hãy lấy người khác.

Mẹ nàng nhận lời. Nhưng chờ đợi đến 12 năm cũng không thấy Đỗ trở lại, bất đắc dĩ phải cho nàng đi lấy chồng.

Sau 14 năm, Đỗ được về làm Thứ-sử Hồ-châu, thân đến tìm người thiếu-nữ thì nàng đã được hai con. Đỗ thất vọng làm bài Tự-úy để an ủi :

Tự thị tầm xuân khứ hiệu trì
Bất phòng trù trướng oán phương thì
Cuồng phong lạc tận thâm hồng sắc
Lục diệp thành âm tử mãn chi

DỊCH :

Bởi chậm tìm xuân mộng chẳng thành
Hương xưa sao để bận lòng mình
Cuồng phong rụng hết màu hồng thắm
Lá đã xanh cây, quả nặng cành

Khi Đỗ làm Ngự-sử ở kinh-đô, đồng thời có quan Tư-đồ Lý-Cao là người rất hào hoa phong-nhã. Trong nhà Lý nuôi không biết bao nhiêu ca-nhi thị-nữ, mỗi khi yến tiệc mời khắp mặt danh-sĩ thi-nhân ở kinh-đô đến họp.

Một hôm nhà Lý hội yến, vì Đỗ là đường-quan lại chưa quen biết nên không dám mời. Nhưng Đỗ tính rất tự nhiên, nghe tin là cứ đến. Lý lấy làm hân hạnh thân ra cửa đón giắt tay vào ngồi bên cạnh. Rượu được vài tuần, Đỗ liếc mắt nhìn khắp bọn thị-nữ, rồi đột ngột hỏi Lý : « Tôi nghe trong quý-phủ có một giai-nhân tên gọi Tử-Vân không hay nàng ấy ở đâu ? »

Lý cho gọi Tử-Vân ra chào. Đỗ vừa trông thấy đã tấm tắc khen : « Thực là danh bất hư truyền, ngài cho tôi nhé ?»

Lý mỉm cười không nói, cử tọa đều ngơ ngác, còn bọn thị-nữ thì tất cả quay lại nhìn Đỗ mà che miệng cười thầm.

Đỗ tự tay rót rượu uống luôn ba chén rồi cao giọng ngâm một bài thơ để đánh trống lảng :

Hoa đường kim nhật ỷ diên khai
Thùy hoán Phân ty Ngự sử lai
Hốt phát cuồng ngôn kinh cử tọa
Lưỡng hàng hồng phấn nhất thời hồi

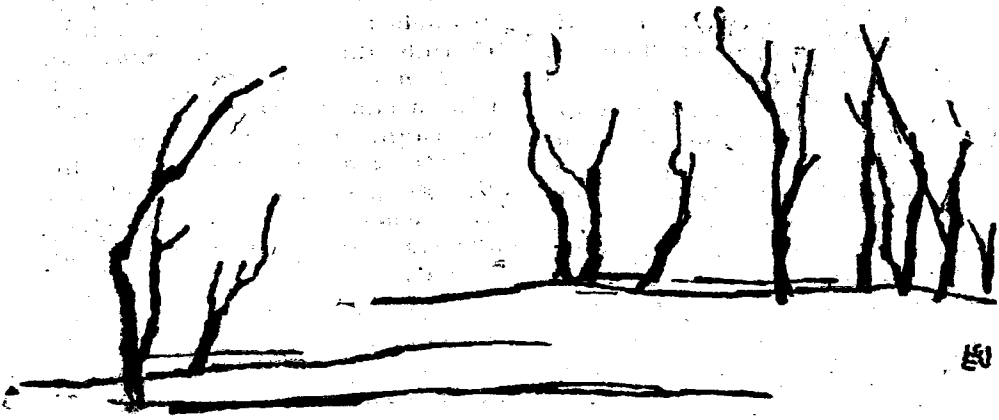
DỊCH :

Hôm nay yến tiệc ở Hoa-đường
Ngự-sử ai mời, kéo dở dang
Câu chuyện điên cuồng kinh tử-tọa
Hai bên người đẹp ngảnh nhìn sang

Tác - phẩm còn lưu lại : Phàn-Xuyên thi-tập 20 quyển, Ngoại-tập một quyển.

ĐỖ-BẰNG-ĐOÀN và
BÙI - KHÁNH - ĐẢN
« Đường Thi Trích-Dịch »

https://tieulun.hopto.org

lòng hoang

Sàu xây nước dựng thủy triều
Máu căng buồng phổi tim nghèo buốt da
Đêm đêm một giấc thơ ngà
Gối tay vòng những màu hoa chết rồi
Linh hồn không đủ chung đôi
Mà tôi nhỏ bé hơn lời kiêu sang
Tay run nét chữ vội vàng
Bao nhiêu mộng xếp áo quan cũng vừa
Mái làu hàn kín song thưa
Chiêm bao tưởng có hương thừa vào chăn
Ô khi từ bỏ dương trần
Trong em tôi có chút phần nào không ?

12-59

VÕ-THÙY-LAM

https://tieulun.hopto.org

TRUYỆN DÀI CỦA DUY-LAM

(tiếp theo)

ĐÊM đã khuya. Vợ tôi vẫn chưa ngủ. Tuy mắt nhắm nghiền nhưng thỉnh thoảng vợ tôi vẫn thở dài nhè nhẹ. Tôi cũng thao thức không yên. Tôi ôn lại những chuyện xảy ra trong ngày hôm nay và những chuyện tôi sẽ phải làm ngày mai. Cơm tối xong, ngồi nhà được một lúc, khi Ngạc một người bạn trai của Di, đến rủ, Di đã rời khỏi khung cảnh gia đình, vội vã. Hình như nó không chịu nổi bầu không khí nặng nề bao trùm lên mọi người. Hiện giờ nó cũng chưa về.

Vợ tôi tự nhiên lên tiếng, mắt vẫn nhắm :

— Thằng Di ho lao nặng lắm !... Tại sao nó lại không chịu cho tôi biết trước...

— Sao mình biết nó ho lao ?

— Lan vừa nói với tôi ban chiều...

Giọng vợ tôi hạ thấp xuống, chỉ còn là tiếng thì thầm, hối hận và thương xót.

— Trời ơi !... chắc nó khổ lắm !... lỗi ở tôi hết ! Tại tôi mới đến nông nỗi đó...

Tôi bồi hồi xúc động. Tôi không ngờ vợ tôi lại đau khổ đến như vậy. Tuy nhiên tôi gay gắt đáp lại :

— Mình điên đấy ư ?... Tại sao

https://tieulun.hopto.org

lại tại mình? Đi chơi nhảm mãi với thằng Ngạc làm gì mà chẳng mang bệnh vào người... Con nhà tử tế lại đi kết thân với một thằng cà lơ, chuyên môn ăn cắp vặt... Lần sau thằng Ngạc đến tôi tống nó ra cửa. Còn mình nữa cứ bênh nó chầm chập.

Vợ tôi im lặng không cãi. Thân hình đẫy đà của vợ tôi bất động. Vợ tôi hình như bị đè bẹp dưới những ám ảnh hãi hùng nên không lưu ý đến những lời nói. Vợ tôi lại lên tiếng :

— Nhỡ nó bỏ nhà ra đi thì sao?... Nó doạ Lan nếu Lan ưng thuận lấy Nghĩa nó sẽ bỏ nhà ra đi ngay lập tức...

Rồi vợ tôi hốt hoảng ngồi nhổm dậy :

— Sao bây giờ nó chưa về ?.. Hay không biết chừng nó đi luôn không về... Đúng rồi ! Tôi thấy nó xếp dọn quần áo và sửa soạn từ mấy hôm nay.

Tôi với tay kéo vợ tôi nằm xuống. Người vợ tôi nóng như lửa và run lẩy bẩy. Chắc vợ tôi bị lên cơn sốt rét nên mới lảm nhảm những lời lẽ vô lý. Tôi mắng vợ tôi :

— Đi đi đâu ? Nó về bây giờ đây này... Lan ơi ! Dậy lấy thuốc men uống...

Vợ tôi ngoan ngoãn nằm xuống. Lan vén màn ngồi xuống giường cạnh vợ tôi và đỡ vợ tôi uống thuốc, khuôn mặt nó lo lắng, vợ tôi nắm tay Lan, gặng hỏi :

— Lan ! con không nói dối mẹ đấy chứ ?... Bệnh anh Di chắc còn hy vọng chữa khỏi, nếu anh được tĩnh dưỡng và tẩm bổ nhiều... Con nói phải lắm ! chỉ có mỗi cách lấy Nghĩa gia đình ta mới đủ tiền để chữa Di khỏi bệnh. Nhưng con phải cả quyết với mẹ là anh Di sẽ không bỏ nhà ra đi...

Vợ tôi quay sang tôi :

— Nếu nó có mệnh hệ nào và nếu nó nhắm mắt không phải trong căn nhà này !.. Nó oán mình lắm đấy !. Nó oán cả tôi...

Giọng vợ tôi, run rẩy, kinh hãi :

—... Nó oán tôi là phải lắm !...Tôi đã không yêu nó... Tôi không chăm nom nó đầy đủ.., Tôi bất công ! Tôi đã không nuông chiều và săn sóc nó bằng thằng Tô. Bây giờ tôi lại đứng về phe mình để xô đẩy nó khỏi gia đình này. Tại sao tôi lại làm thế ? Lan ! con cũng công nhận là mẹ yêu quí anh Di lắm lắm, nhưng nhiều khi mẹ sợ anh ấy. Anh ấy khó tính quá sức...

Lan vuốt làn tóc loà xoà trên trán của vợ tôi, khuôn mặt xinh đẹp của nó chan hoà nước mắt. Sau khi vợ tôi đã thiếp ngủ vì quá mệt, Lan còn kê ghế cạnh giường và ngồi suy nghĩ rất lâu, đôi mắt không rời khuôn mặt xanh xao đầy mồ hôi của vợ tôi. Tôi phải mắng, Lan mới chịu đi ngủ. Tôi không thể đoán hiểu nó đã nghĩ gì và quyết định những gì trong những giây phút ngồi cạnh mẹ. Tôi biết nó yêu mẹ nhưng nó cũng các anh không kém.

Tôi nằm vắt tay lên trán suy nghĩ. Không phải chỉ có Lan xúc động trước những lời nói mê hoảng và nỗi đau khổ của vợ tôi. Đêm khuya thanh vắng, càng nghĩ tôi càng thương vợ tôi. Tôi biết rõ hiện giờ sự tranh chấp nội tâm của vợ thật mãnh liệt. Vợ tôi bị dằng xé giữa nhiều tư tưởng khác nhau. Vừa cảm thấy có lỗi với Di lại vừa băn khoăn trước ý định không biết có nên đứng về phe tôi để Lan lấy Nghĩa hay không ; kết cục vợ tôi đã cảm thấy hoàn toàn bất lực trước hoàn cảnh éo le. Không thể xoay sở giúp đỡ mọi người, không thể

https://tieuluun.hopto.org

đổ lỗi cho ai, vợ tôi quay về đổ lỗi cho chính mình. Đó là điều cuối cùng vợ tôi có thể làm được. Hành hạ chính mình vì quá yêu mọi người, vợ tôi thật cao quý và cũng thật tội nghiệp.

Chợp được một giấc ngủ ngắn, tỉnh dậy tôi không thấy vợ tôi nằm cạnh. Tôi ngồi dậy dụi mắt, khoa chân trên mặt đất tìm đôi guốc định đi tìm vợ tôi. Đêm lạnh, người lại đang sốt, nhỡ bị gió độc vợ tôi chắc khó mà chịu đựng nổi. Dưới ánh đèn ngủ mờ ảo, tôi ngạc nhiên trước một cảnh tượng kỳ lạ. Vợ tôi đang ngồi ở chiếc ghế cạnh giường Di (Di vẫn chưa về), đầu hơi cúi, một tay ôm đầu, một tay vuốt ve nhè nhẹ chiếc gối. Miệng vợ tôi mấp máy, hình như vợ tôi đang thì thầm nói chuyện với một nhân vật vô hình. Tôi lại cạnh, vợ tôi cũng không hay biết. Loáng thoáng tôi nghe lõm bõm câu được câu chăng những lời nói âu yếm và dịu dàng của vợ tôi. Tên Di được vợ tôi nhắc đi nhắc lại nhiều lần. Tôi đặt tay lên vai vợ tôi và hỏi :

—Mình ngồi làm gì đây!... Đi ngủ đi chứ? Thằng Di không về thời mặc nó, hơi đâu mà chờ...

Vợ tôi vẫn ngồi im lặng trong tư thế và cũng không trả lời tôi. Chợt có tiếng động khẽ. Tôi quay đầu lại. Tô đang đứng nhìn vợ tôi đăm đăm, khuôn mặt thoáng một vẻ khắc khoải lo âu. Đoạn nó ngửng đầu lên và nhìn thẳng vào mắt tôi. Một phút trôi qua, hai cha con tôi vẫn đối diện nhìn nhau chẳng một lời. Tôi và nó, hai người đàn ông đối lập với nhau, không ai chịu thua ai, hiện giờ đều phải chứng kiến những sự đau khổ của một nạn nhân chung của chúng tôi. Nó nghĩ gì và quyết định ra sao? Tôi chịu không thể đoán hiểu. Nhưng có một điều khiến tôi yên lặng. Trong đôi mắt đứa con đầu lòng của tôi tuyệt nhiên không một chút oán ghét hay trách móc. Nó chắc đã hiểu sâu xa ; sở dĩ tôi đã độc tài trong mọi hành động không phải hoàn toàn vì tham vọng thúc đẩy, mà cũng còn vì lòng yêu vợ tôi và gia đình. Tuy nhiên tôi và nó mỗi người yêu gia đình một cách khác.

Tô giúp tôi dìu vợ tôi vào giường nằm. Khuôn mặt Tô vẫn thản nhiên Nó có vẻ rất xúc động.

* * *

Tôi rất ác cảm và khinh Ngạc. Nó rất hay đến thăm Di, tôi biết hắn khá rõ vì Ngạc là con trai một người bạn của tôi. Trong gia đình Ngạc là một gia đình khá giả và giòng dõi nhưng điều đó không mảy may thay đổi quan niệm bất di bất dịch của tôi về Ngạc ; hắn chỉ là một người vô dụng. chuyên môn ăn bám vào mọi người và sở dĩ hắn còn sống được đến giờ cũng nhờ ở tài xoay sở và những mánh khoé ranh khôn vặt. Tôi thường rất kinh tởm hạng người như hắn, hạng người không bao giờ thành công trong bất cứ địa hạt nào. Đối với Nghĩa, mặc dầu tôi thấy hắn hèn hạ. nhưng tôi vẫn phải e. ngại hắn. Hắn đã thành công trong việc làm giầu, một điều không dễ mấy ai làm nổi.

Ngạc vào tuổi Di. Tôi không hiểu sao người như ông bạn tôi lại có thể sinh ra một đứa con trai xấu xí như Ngạc. Ngạc tầm người thấp bé, chân tay thô kịch, khuôn mặt choắt bằng hai ngón tay chéo, tóc cứng, lúc nào cũng bù rối. Nhất

https://tieulun.hopto.org

là giáng đi của hắn càng khiến hắn giống một con hầu, thoắt ở chỗ này, thoắt ở chỗ khác. Trong người hắn chỉ có đôi mắt là khá, sáng long lanh và nếp xâu sau cặp lông mày rậm. Nhưng theo tôi, mắt hắn không sáng một cách thông minh như mấy đứa con tôi, trái lại sáng một ánh gian giảo rất đáng nghi ngại.

Mọi người trong gia-đình tôi, kể cả Di, tuy chơi rất thân với Ngạc, nhưng cũng không ai biết hắn làm nghề gì rõ rệt. Có hôm hắn đến thăm Di, mặc một bộ quần áo complet tề chỉnh, thắt cravate đoàng hoàng, và cắp một chiếc cặp lớn, Theo hắn nói hắn vừa tìm được một việc làm : đại diện cho một hãng buôn. Nửa tháng sau hắn hắn trở lại, quần áo cũ rách, tóc trên đầu như mới mọc. Hắn vừa ở tù ra vì một tội lường gạt. Rồi lại chỉ mấy hôm sau nữa. Ngạc không biết kiếm đâu ra tiền, mua biếu vợ tôi và Lan rất nhiều hoa quả và lôi Di đi chơi, ăn uống lu bù.

Đối với mọi người và nhất riêng với tôi, hắn đóng kịch rất khéo. Không ai có thể quả quyết lúc nào hắn nói thật và lúc nào hắn đóng kịch đánh lừa người đối thoại với hắn. Hắn rất mềm dẻo và khôn khéo. Khi đến bao giờ cũng chào tôi rất lễ phép và hễ mở mồm là thưa bẩm, vâng, dạ... Thái độ tự hạ quá đáng của hắn càng khiến tôi lãnh đạm và lộ vẻ khinh bỉ hắn ra mặt, vì tôi thừa biết trong thâm tâm hắn ghét, khinh tôi mãnh liệt, hơn cả tôi khinh hắn. Hắn chửi thầm tôi ngay khi ngồi cúi đầu, hai tay đặt ngoan ngoãn trên đầu gối và tiếp chuyện tôi, trong trường hợp hắn đến không gặp Di : Tuy nhiên có một điều tôi lưu ý, hắn không bao giờ mua biếu tôi một vật gì. Hắn xếp tôi vào hạng những kẻ thù của hắn, một trong những người hành hạ hắn hoặc hất hủi ruồng bỏ hắn.

Điều khiến tôi ngạc nhiên và bực mình hơn nữa là tại sao vợ tôi và các con tôi lại có thể rộng lượng với những tật xấu không thể tha thứ của Ngọc. Hắn đã có lần vì quá túng thiếu nên đã mượn một chiếc xe đạp của Di, mang bán hay cầm đi lấy tiền. Hắn tránh không đến gia đình tôi trong một tháng trời, nhưng rồi hắn lại đến thăm Di, khi tôi vắng nhà theo lời vợ tôi kể lại, hắn đã đóng vở kịch một kẻ hối lỗi, tiu nghỉu như mèo cắt tai, và lẳng lặng ngồi nghe Di mắng cho một trận tàn tệ. Vì mọi người nói dối tôi là chiếc xe của Di bị mất cắp nên tôi đã không đuổi hắn ra khỏi nhà và cấm cửa hắn. Khi nhờ vợ tôi, tôi rõ đầu đuôi câu chuyện, hắn đã kiếm được tiền mua đền Di một chiếc xe khác.— mua hay ăn cắp của một người khác thì cũng khó xác định được.

Tuy vậy Ngạc có một cái tài mà chính tôi cũng phải công nhận : hắn ăn nói thật có duyên và khéo. Hắn có vẻ thông thạo rất nhiều vấn đề và hình như ai hắn cũng quen rất tường tận. Nghe hắn nói chuyện về người khác thật không biết chán, nhưng phải đề phòng cẩn thận vì Ngạc có tật thỉnh thoảng hứng lên, thêu dệt và bịa đặt rất nhiều chi tiết lệch lạc.

Đối với gia đình hắn, Ngạc có những quan niệm rất chua chát và đen tối. Hắn không dấu diếm và luôn luôn nói ra miệng là hắn

https://tieulun.hopto.org

không được ai yêu. Hắn thường ví mình với một nhân vật Hạnh trong một truyện ngắn của Khái-Hưng: một đứa con bị hắt hủi và luôn luôn là nạn nhân của mọi người. Thỉnh thoảng nếu hắn hô hố cười quá lớn và nói đến bố mẹ hắn qua những lời lẽ châm biếm hỗn láo sâu độc và chẳng may tôi nghe thấy, tôi chỉ trừng mắt hay dặng hắng, hắn im ngay và lảng sang chuyện khác.

Kể ra bản tính hắn cũng không đến nỗi xấu xa quá lắm và sở dĩ hắn nhớn lên thành một con người như vậy phần lớn cũng vì sự giáo dục về khung cảnh gia đình. Ông Lân, cha hắn, sinh ra trên đời hình như chỉ để tìm cách tạo vui thú cho chính mình. Ông hiện là một công chức giữa một chức vụ quan trọng. Đó là một người lãnh đạm đến độ khinh khỉnh, ích kỷ và sống qua thời Pháp thuộc, thời kháng chiến, và đến ngày nay, vẫn không thay đổi. Thời nào người ta cũng cần đến ông gạt, sang bên xu hướng chính trị, mọi lý tưởng cao xa trừu tượng và tiếp tục hưởng lạc, lấy hết vợ này sang nàng khác, đánh bạc, uống rượu và sống hoàn toàn theo ý mình muốn. Nhưng trong công việc ông rất thẳng thắn và có tài chỉ huy nên mọi người dù không chấp nhận lối sống của ông, cũng đều phải kính phục và kiêng nể ông.

(còn tiếp)

DUY-LAM

ĐÃ PHÁT HÀNH

KỲ-HOA TỬ

của NGUYỄN MẠNH-CÔN

Cuốn thứ II trong Tủ sách
NHỮNG TÁC PHẨM HAY

Do nhà Xuất Bản NGUYỄN-ĐÌNH-VƯỢNG Ấn hành

SAU 10 NĂM THAI NGHÉN, ĐÃ PHÁT HÀNH:

HAI CÁNH HOA TIM

Thi-phẩm đầu tiên của SONG-HỒ

Minh hoạ của hoạ sĩ DUY-THANH
Hình bìa của nhiếp ảnh gia NGUYỄN-CAO-ĐÀM
(Hon. F. Kortrijk)

https://tieulun.hopto.org

Thơ TRƯỜNG-ANH

bây giờ con gặp mẹ

Mẹ đẻ con trong đói khổ,
Cơm ăn cháo trộn củ mì.
Xanh mồ cỏ sầu mẹ chết
Khi con còn chập-chững đi.

Còn giữ gì về mẹ không ?
Lung-linh bóng hòm sơn đỏ,
Giã-từ nhà hoang cửa ngỏ,
Mẹ đã đi vào mênh-mông...

Người ta nói mẹ đi chợ,
Và con thấp-thỏm chờ trông.
Hài ai thấp-thoáng ngoài ngõ,
Dáng nào lảng-vảng bên song !

Nằm trong đất, giường vĩnh-viễn
Của đời người, mẹ bỏ con.
Áo-não chim thơ lạc mẹ.
Bùn cuộc đời lấm chân son.

https://tieulun.hopto.org

Con đi vay tình thiên-hạ,
Đau lòng đâu dám nói ra !
Có khi con quên mất mẹ,
Và, đời con lắm phong-ba !

Trắng tay tan giấc mơ-màng,
Nương đâu nơi với nhờ trông.
Kéo lê kiếp người cô-độc,
Không-tình-thương giết chờ mong !

Những chiều dừng chân quán vắng,
Chập-chờn nửa tỉnh nửa mơ,
Con thấy tường in bóng mẹ,
Ngoài hiên sương lạnh trăng mờ.

Kéo dài số kiếp tha-hương,
Cầu-bơ, cầu-bất ven đường,
Con đi tình không trọn vẹn,
Trăng vờn thoi-thóp cầu-vương !

Đêm đêm đất khách con nằm
Bên giường tiếng mẹ hỏi thăm.
Bơ-vơ tỉnh linh-hồn nhỏ,
Con tìm mẹ hai-mươi-năm !

Nếu bảo rằng có linh-hồn,
Bao-giờ mẹ chẳng quanh con.
Sao con thấy chiều tê-tái,
Nhớ mẹ hiền dạ héo-hon,

Thắp nến sáng đi tìm mẹ,
Thoát hồn lên đến hư-không.
Bây giờ con yêu gặp mẹ,
Mẹ ơi ! Mẹ ở trong lòng,

TRƯỜNG - ANH

https://tieulun.hopto.org

MỐI TÌNH CỦA PÉDRITO

nguyên tác của RAPHAEL SANCHEZ MAZAS
bản dịch của THẾ - UYÊN

TÔI chẳng bao giờ quên được mùa hè năm đó... mùa hè có lẽ buồn nhất mà cũng đẹp nhất đời tôi... Hồi ấy tôi về Bilbao ngay sau lễ phát phần thưởng để cùng mọi người đi nghỉ mát ở một biệt thự lớn ven biển vùng Las Arenas. Từ ngày nhập trường niên học vừa qua cho tới giờ, ba me tôi mới được gặp tôi. Các người than thở khi thấy tôi không cao lớn thêm phần nào. Me tôi buồn rầu nói :

— Pédrito gần 15 tuổi rồi mà vẫn thấp bé như thuở 12.

Hai ba năm nay tôi không cao thêm chút nào. Điều này làm tôi tủi hổ hơn ba me tôi nhiều, nhất là ở trường. Nhưng tôi vẫn còn nhiều hy vọng vì các nhà chuyên môn cả quyết rằng người ta quá 24 tuổi mới thôi cao.

Để thưởng cho tôi đã học giỏi, ba tôi thuê riêng cho tôi một chiếc thuyền buồm nhỏ xuốt dịp hè. Phần thưởng này đã làm cho tôi tưởng rằng không còn gì có thể làm tôi sung sướng hơn được nữa, cho tới một buổi sáng kia me tôi vào buồng báo cho tôi một tin đẹp đẽ nhất trên cõi đời này : Isabel sắp đến.

Sau khi biết tin này, tôi viết rất nhiều thư cho Joshe — người bạn thân độc nhất của tôi. Tôi không thể được giữ cho khỏi viết nhiều vì chỉ có Joshe mới hiểu được Isabel đối với tôi là tượng trưng cho cái gì, và cũng chỉ có mình Joshe biết Isabel và tôi đã đính

https://tieulun.hopto.org

hôn với nhau từ hồi nhỏ. Những người khác nhất là những người nhớn, truyện này chắc sẽ chế riễu tôi nếu biết. Họ không thể hiểu được tôi yêu Isabel nhiều và mãnh liệt như thế nào từ thuở thơ ấu. Bây giờ nàng sắp đến đây, tôi lại yêu nàng hơn bao giờ hết, yêu đến nỗi không thở được nữa.

Trong 3 năm vừa qua. Isabel học nội trú ở 1 trường trung học tại Londres. Nàng chỉ gửi cho tôi thiếp chúc mừng lễ giáng sinh, năm mới, và 1 thiếp chúc mừng ngày sinh nhật của tôi mà thôi. Còn tôi mỗi kỳ nghỉ hè tôi viết rất nhiều cho nàng vì khi ở trong trường tôi không được phép gửi thư cho bạn gái.

Tôi không muốn nghĩ tới những việc đã xảy ra từ khi nàng xa tôi. Nhưng chắc chẳng ai trên cõi đời này cướp nổi Isabel của tôi... chẳng ai biết... suốt ba năm dài đằng đẵng vừa qua. Tôi đã mong nhớ nàng biết là chừng nào tôi ở trong phòng 1 mình, đầu nóng như lửa đốt. Mỗi khi nhìn vào gương, thấy mình thấp bé, tôi lại nghiến răng cố nuốt nước mắt.

Trong khi chờ đợi, tôi không 1 lần nào tưởng tượng trước cuộc gặp gỡ sắp đến giữa tôi và Isabal. Không, tôi không thể ngờ được mọi sự sẽ xảy ra như vậy. Tầu từ từ cập bến. Thân mẫu của Isabel và toàn thể gia đình tôi vội vã lên tầu tìm buồng của nàng. Tôi nhận ra ngay lập tức bà Bennet, vú nuôi của nàng. Còn Isabel ? Isabel đâu rồi ?

Một thiếu nữ tóc vàng óng ả, cao hơn cả mẹ tôi mừng rỡ ôm lấy bà mẹ của Isabel. Lúc cô gái này quay lại, tôi mới nhận ra là Isabel. Trời ơi ! Đó chính là Isabel thật ! Tôi muốn nhìn thẳng vào mắt nàng, nhưng không được vì nàng đã lao mình tới ôm lấy tôi mạnh đến nỗi cả hai đứa ngã ra divan. Nàng đưa 2 tay ôm đầu tôi và ghì chặt vào ngực nàng. Tôi không trông thấy gì hết nhưng tôi nghe thấy tim nàng đập như hồi nhỏ chúng tôi thường nghe tim nhau xem ai đập mạnh hơn và yêu nhiều hơn.

Nàng khác xưa nhiều, có 1 cái gì mà tôi không thể tả được làm tôi xấu hổ, và sợ hãi nữa, y như khi người ta quá sung sướng. Tôi bối rối.

Isabel lay mạnh tôi và nói :

Pedrito... Em đây, Isabel đây ! Anh không nhận ra em sao ! Tại sao anh đứng im như tượng gỗ thế ? Anh Pedrito ! Sao anh không nói gì với em cả ?

Không, tôi không thể nói được, tôi không làm sao nói được nữa. Toàn thân tôi như xụp đổ, vỡ nát, chìm vào trong tâm hồn tôi. Bây giờ Isabel đã là một thiếu nữ hoàn toàn xinh, đẹp và cao lớn ! Còn tôi, tôi là gì đối với nàng ? Tôi chẳng có nghĩa lý gì hết. Đối với nàng, tôi không có vẻ gì là 1 thanh niên cả. Tại sao nàng lớn nhanh như vậy ! Còn tôi lại không ! Tôi tự nghĩ rằng như thế mọi sự sẽ vĩnh viễn tan vỡ giữa nàng và tôi.

Khoảng thời gian sau đó qua đi với tôi như một giấc mộng, một cơn ác mộng. Tôi nghe loáng thoáng tiếng mọi người chung quanh :

https://tieulun.hopto.org

« Không ngờ con bé có thể lớn nhanh như vậy... Thật là một hiện tượng quái dị... Isabel ! Quay người cho bác xem nào... cháu cao hơn cả tôi rồi ».

Tôi muốn người tôi tan thành tro bụi biến hẳn trên cõi đời này. Tôi muốn chết quá... Isabel, vị hôn thê của tôi...

Mọi người lên xe về nhà. Khi xe tôi vượt qua chiếc xe sập mui của gia đình nàng, Isabel đứng dậy vui vẻ vẫy tay chào tôi và gọi to :

— Anh Pedrito, chúng ta phải gặp lại nhau mới được.

Chúng ta phải gặp lại nhau nữa ! Nàng nói câu ấy như người lớn vậy. Chính ra nàng bằng tuổi tôi, mới 14 tuổi rưỡi, nhưng nàng đã là một người lớn rồi

Mãi tám ngày sau, nhân dịp dự đám cưới của một người anh họ, tôi và nàng mới lại gặp nhau. Có lẽ tôi không nên đến dự lễ cưới này mới phải. Trước ngày dự lễ, tôi đã sống suốt một tuần đầy đau khổ vì chờ đợi nàng, vì hoài công tìm cách gặp nàng. Tuy ở miền Las Anenas này, nhà của cha mẹ nàng chỉ cách nhà tôi ở chừng 20 phút đi bộ. Mỗi ngày xa nàng tôi cảm thấy hình như chết thêm đi một ít. Tôi biết rõ rằng nàng rời nước Anh về đây là vì ông thân sinh nàng ốm nặng, cần phải mổ, nhưng cuộc giải phẫu đã xong rồi. Vậy thì ít nhất nàng cũng phải tỏ ra một vài dấu hiệu nàng cho tôi biết rằng nàng có sống thực trên đời mới phải. Về phần tôi không dám làm gì hết. Mỗi lần liếc vội hình bóng mình trong gương và đoán thử những phản ứng của Isabel khi trông thấy tôi, tôi lại đau khổ hơn tại sao ? tại sao chúa không để tôi cao như Isabel ?

Khi ngồi trong nhà thờ Santa Maria dự lễ cưới anh họ tôi, tôi khám phá ra và hiểu rằng đối với tôi, Isabel đã thành một nàng tiên. Khi nàng mới tới, tôi chỉ thoáng trông thấy, nhưng suốt thời gian hành lễ, mắt tôi không rời nàng. Nàng quỳ trước vài hàng ghế, quay lại nhìn tôi vài ba lần bằng một đôi mắt tôi thường cho là vật đẹp nhất trong vũ trụ... Mỗi lần Isabel nhìn lên bàn thờ, nàng chẳng khác gì hiện thân của một giấc mơ.

Có tới gần ba trăm người tới dự tiệc cưới. Rất nhiều bàn ghế đặt rải rác trong vườn, dưới bóng cây dâm mát. Tôi không được ngồi cùng bàn với Isabel. thật đau khổ cho tôi. Người ta bắt tôi ngồi bàn với các trẻ con trong khi Isabel chưa thật sự là một người lớn nhưng vẫn được xếp ngồi cùng bàn với các thiếu niên thiếu nữ 18 hay 20 tuổi. Tôi tưởng có thể chết được vì xấu hổ ! Người ta để Willy Adamson, con một thương gia Anh ngồi cạnh nàng. Willy cao lớn, vẻ mặt ngốc ngếch, tóc hung hung đỏ và hàm răng lớn. Có lẽ người ta cho rằng nàng ở Anh Quốc về thì cần có người Anh ngồi cạnh hay sao ? Hắn âu yếm

https://tieulun.hopto.org

săn sóc Isabel nhiều đến nỗi khi tiệc tàn, tôi suýt đứng lên ném chai rượu vào mặt hắn... thứ người như hắn có vứt rượu cũng đến phí rượu đi. Tôi uống khá nhiều rượu . . . Đột nhiên Isabel đến gần bàn, đưa tay vuốt tóc tôi và dịu dàng nắn hộ nút cà-vạt.

Tôi càu nhàu nói :

— Anh không muốn thấy em ngồi cạnh, nói chuyện với anh chàng người Anh ấy.

Nàng trả lời cộc lốc :

— Đừng độc ác thế anh. Em sẽ tìm gặp anh ngay.

Khi đã quay đi, nàng quay lại nói thêm :

— Anh Pedrito, em phải lên giúp cô dâu sửa soạn.

Lúc ấy nếu tôi mà biết trước được rằng vài giờ sau tôi sẽ gặp nàng trong tình cảnh như thế . . . Đêm đến, nhân khi mọi người bận rộn vì hôn lễ, tôi tiếp tục ngồi uống rượu. Trong phòng khách, mọi người đã bắt đầu khiêu vũ. Lễ rước dâu đã cử hành xong từ lâu, đáng lẽ Isabel đã phải xuống tìm tôi rồi, nhưng mãi vẫn không thấy nàng đâu.

Tôi tò mò ghé vào phòng khách và thấy lạnh buốt tới sương : Isabel đang khiêu vũ với Willy Adamson. Mặt tái xanh, đầu như muốn nổ tan ra vì đau đớn, tôi phải tựa vào cánh cửa cho khỏi ngã. Tôi thú thực rằng đó là lần đầu tiên tôi cảm thấy ghen tị thèm muốn. Willy thì cao lớn như vậy, còn tôi, tôi nhỏ bé biết bao ! tôi thất vọng tràn trề vì tôi chưa biết khiêu vũ. Tôi điên lên vì tức giận khi nghĩ tới truyện Isabel có thể đem so sánh tôi với anh chàng cao lớn tóc đỏ kia. Lúc ấy tôi sẵn lòng đổi một nửa tuổi thọ của tôi lấy chiều cao của Willy.

Isabel nhìn thấy tôi, nàng thì thầm điều gì với Willy rồi cả hai cùng cười. Tôi chắc nàng đang chế riễu mối tình trẻ con của tôi với nàng hồi nhỏ. Tôi cố gắng nuốt nước bọt nhưng những giọt nước mắt đã lăn dài trên má.

Bản nhạc tưởng như dài bất tận, nhưng rồi cũng chấm dứt. Tuy nhiên vài giây sau, khi nhạc cất lên, hai người lại ôm nhau tiếp tục kiêu vũ. Tôi nghe thoáng thấy Willy gọi nàng « em yêu ». Tôi nắm tay lại. Chắc chắn Willy trông thấy vì khi tới gần tôi, hắn búng tay chế riễu và thè lưỡi ra nhạo... Isabel kinh tởm khẽ đẩy hắn ra và ngừng khiêu vũ. Tôi lại gần anh chàng và nói giọng cả quyết :

— Có người đang đợi anh ngoài kia, có việc cần.

— Ai vậy ?

Người đó không muốn nói tên, chỉ bảo tôi vào tìm anh.

Willy gần hai mươi tuổi, khi hai đứa chúng tôi ra khỏi phòng, bóng hắn in trên đất đột nhiên trở thành vĩ đại một cách khủng khiếp. Tới sân chơi khúc côn cầu, Willy hỏi :

— Đâu ? Ai hỏi tôi đâu ?

https://tieulun.hopto.org

Tôi vùng quay lại ; răng nghiến chặt :

— Người hỏi anh là tôi. Tôi sẽ đập vỡ mặt anh ra. Đồ Ăng-lê bần thỉu !

Hắn nhảy bổ tới định đánh, tôi cúi xuống nhanh nhẹn nhặt một cái côn gỗ tròn dùng để chơi khúc côn cầu đưa lên dọa hắn, hắn vội cầm lấy một cái côn khác lăn lóc dưới đất. Chúng tôi đứng khiêu khích nhìn nhau như vậy một lúc, chửi rủa nhau không tiếc lời. Hắn đá tôi một cái trúng chân, tưởng đến vỡ mắt cá. Một chiếc vòng tung theo đà chân rơi đúng vào trán tôi xé rách da thịt.

Cảm thấy máu chảy trên mặt, thấm vào cổ, tôi tức điên lên. Khi hắn dơ côn định phang, tôi lao mạnh cái côn của tôi vào mặt hắn. Bị ném trúng trán, hắn loạng choạng ngã gục xuống. Khi hắn định đứng dậy, tôi bẻ gẫy một cái vòng sắt, dí đầu nhọn vào cổ kẻ địch.

Tôi không nhớ rõ sau đó đã xảy ra những gì. Chỉ biết rằng tôi không đâm vào cổ Willy, nhưng khi hắn gỡ ra, hắn để mũi sắt nhọn đâm chảy máu cổ hắn ra. Hắn kêu ầm lên như bò rống. Mọi người cầm đèn chạy tới, tôi nghe thấy họ kêu lên : « có 2 người đang giết nhau đây này ! ». Tất cả hình như hoảng sợ, ngạc nhiên khi thấy anh chàng Pedrito bế con đứng đó. nhiều cánh tay mạnh mẽ cứng rắn lôi tôi đi và nhét vào xe. Trong phòng khách, dàn nhạc im tiếng — Khi ba tôi cùng một ông chú lôi tôi lên xe, tôi thoáng thấy Isabel đứng trước thềm nhà. Nàng gọi to :

— Pedrito ! Anh can đảm chẳng khác gì người lớn.

Ngay sáng hôm sau, tôi bị đưa lên tàu tống về Andia. Biện pháp này cốt để cho mọi người chóng quên vụ rắc rối đi hơn là để trừng phạt tôi. Ba tôi mắng tôi thậm tệ nhưng tôi biết là người không có ý làm tôi phải xấu hổ vì truyện đã xảy ra. Người nói :

— Dù sao thằng Pedrito cũng không làm gì hại tới danh giá của gia-đình.

Ngôi nhà ở Las Arenas chỉ là 1 biệt thự lạnh lẽo nằm lẫn với các biệt thự khác ở ven bờ biển. Đã 3 năm nay gia đình tôi mới tới nghỉ hè ở đấy. Trang trại ở Andia do mấy đời họ tôi xây dựng lên mới thực là nơi ở của gia đình tôi. Từ khu vườn rộng cho tới những góc cạnh, đồ-đạc trong nhà đều quen thuộc, thân mật với tôi. Khu trại này thường được trao cho dì Clara trông coi, dì là một phu nhân quý phái theo đúng mọi cổ tục của xứ Tây ban Nha. Tôi yêu mến trang trại vì chính ở nơi này Isabel và tôi đã biết nhau. Các bực thân sinh của Isabel và của Tôi có họ tuy rất xa nhưng lại là lân bang.

Tất cả mọi sự bắt đầu ở Andia năm tôi lên 7. Một buổi chiều đầu tháng 9, đang đi về nhà, tôi trông thấy 1 bóng người đứng trơ trọi ở đầu đường. Lần đầu tiên gặp Isabel hôm đó, tôi tưởng trông thấy mặt trời. Sắc đẹp của nàng làm tôi hoa

https://tieulun.hopto.org

nắt chẳng khác gì tượng đức mẹ đồng trinh. Khi tôi lại gần, nàng đưa hai tay lên che mặt, vùng bỏ chạy. Tôi đuổi theo nàng như một thằng điên đến tận bờ đầm. Nàng không còn lối nào thoát. Tôi khe khẽ lại gần để nàng khỏi sợ hải. Tôi đã tưởng nàng sẽ khóc nhưng sự thực nàng chỉ lao mình vào trong tay tôi — người nàng thơm 1 cách kỳ diệu, mùi cỏ mùi đồi.

Nàng dưng dưng nước mắt :

— Tôi biết anh là Pedrito. Tôi là Isabel.. Tôi bị lạc đường.

Mải chơi đùa với người vú nuôi nàng đi quá xa thành thử không sao tìm được lối về.

Nàng cầu khẩn :

— Anh đưa tôi về nhà đi. Tôi không thế nào tìm ra tối 1 mình.

Nàng sắp sửa oà lên khóc, nước mắt lấp lánh quanh mi. Để an ủi, tôi tháo chiếc vòng vàng người ta cho tôi ngày lễ Rửa Tội, buộc vào cổ nàng.

Khi về tới hàng rào bao quanh nhà nàng, Isabel hôn lên trán tôi :

— Anh Pedrito, anh tử tế quá. Em sẽ yêu anh mãi mãi.

Nghe nàng nói người tôi run lên sung sướng. Sáng hôm sau mẹ Isabel lại thăm mẹ tôi để cám ơn và để gửi trả lại chiếc vòng. Từ ngày đó, Isabel và tôi không mấy khi rời nhau. Ngày nào chúng tôi cũng tìm gặp nhau. Chúng tôi đính hôn với nhau hôm chú nàng đưa đi chơi thuyền trên hồ. Hôm ấy trời nắng gắt, chúng tôi nằm ngủ trưa bên nhau dưới 1 tấm vải căng trong rừng cây. Khi thức dậy chúng tôi đã đính hôn với nhau rồi, vì đã nắm tay nhau, ôm chặt nhau ngủ. Chúng tôi sung sướng, yêu nhau tới điên cuồng. Những khi không thể nào gặp mặt, tôi góp lá khô ngoài vườn, đốt lên. Khi làn khói nhẹ lướt khỏi ngọn cây, Isabel đứng trên lan can ở nhà sẽ biết là tôi đang nhớ tới nàng. Chúng tôi có nhiều điều bí mật không thể cho ai biết được. Điều bí mật nhất là cái cửa sắt nhỏ khuất trong bụi rậm ven tường ngăn hai trang trại.

Chúng tôi khám phá ra cái cửa kín này nhân một buổi đi hái dâu. Chúng tôi đặt tên là « cửa bí mật » nhờ có nó chúng tôi có thể gặp nhau mà không cần ra khỏi trại. Sau khi chui qua bụi cây phủ kín, chúng tôi có một tục lệ mở cửa riêng. Bao giờ tôi cũng gõ đầu tiên :

— Pan ! Pan !

Isabel cất tiếng hỏi :

— Ai đấy ?

— Tôi.

— Tôi là ai ?

— Tôi...

— Nếu là anh và nếu chính là anh, em sẽ mở.

Sau đó nàng hé mở từ từ cánh cửa...

(Còn tiếp)

THẾ - UYÊN dịch

Trên đời có một thứ mình không có nhưng lại có thể đem cho người khác được : Đó là hạnh-phúc.

https://tieulun.hopto.org

thèm hoang

TRUYỆN DÀI CỦA NHẬT-TIẾN

CHƯƠNG IV

(tiếp theo)

Một buổi tối, Huệ dìu về nhà một người lính say. Trời lất phất bụi mưa. Xóm cỏ im lặng và tối om như đường hầm sâu vô tận. Lối đi nhớp nháp bùn. Trận mưa buổi chiều làm nước đọng thành vũng lớn. Người lính say ngoeo đầu lên vai Huệ. Anh ta đi lảo đảo, tiếng giầy đinh miết vào lòng sỏi kêu lộp cộp ầm ĩ. Một tay Huệ đỡ lấy lưng anh ta, một tay nàng nắm lấy ngực áo, vừa đi, Huệ vừa cất mồm chửi. Tiếng chửi chanh chua len qua kẽ vách, khiến có người ở trong nhà bật lên cười, hỏi vọng ra : Gì thế Cô Huệ ơi !...

Huệ không quay lại, nhưng nói bâng quơ :

— Cha bố cái giống .. Chỉ muốn là khỏe thôi.

Anh lính rú lên cười. Lần này thì đầu Huệ chúi xuống. Hai người líu ríu vướng nhau loạng choạng. Huệ ghé mồm vào tai anh ta hét lên :

— Khí gió đùng lăn nhà mày lắm nữa, béo mỡ chửa !...

Giọng nói của Huệ bị cắt ngang

https://tieulun.hopto.org

vụt im lặng hẳn. Bên tai Huệ, chỉ còn tiếng hơi thở rất nặng nề sặc sụa mùi rượu bia làm nóng cả mũi và má Huệ. Nàng vội vàng túm lấy mái tóc của hắn ta, giật ngửa đầu hắn về phía đằng sau. Lần này hắn xiết hai vòng tay nhấc bổng hắn nàng lên vai Huệ hét lên ầm ĩ, nhưng hắn ta vẫn bế nàng trâng tráo đi lảo đảo vào lối ngõ. Chó hai bên lề hực lên rồi sủa loạn xạ. Tiếng chó, tiếng Huệ, tiếng cười của người lính say xen lẫn tiếng giầy đinh xục vào rãnh vào bùn khiến vang rộn cả khúc đường tối tăm, vắng vẻ.

Qua cửa nhà, Huệ nói rối rít :

— Ici ! ici !... Tốp là bas !...

Hắn vội vàng đứng lại, đặt Huệ xuống hàng hiên. Huệ thọc tay vào túi của hắn tìm ra được cái bật lửa Ánh sáng đỏ đùng đục sáng lên nhấp nháy, soi rõ khuôn cửa gỗ xộc xệch và những mô đất ẩm ướt xung quanh. Huệ lùa khóa vào ổ, lách cách mở. Lúc nàng vặn sáng được ngọn đèn lên thì người lính vẫn ngập ngừng ở bực cửa. Bây giờ hắn ta có kẻ thẹn thùng, và ngượng ngập. Dưới ánh đèn, nom hắn trẻ và đẹp trai. Mái tóc vàng óng cắt gọn ghẽ, uốn rất nhẹ mấy làn sóng nhỏ. Vừng trán cao quắn và phẳng. Đôi mắt hắn tuy ngầu đỏ nhưng vẫn còn ánh lên một mầu xanh biếc khiến Huệ nghĩ đến tròng mắt của những con mèo ban đêm. Miệng hắn nhỏ, cặp môi đỏ và dầy. Lúc hắn cười, Huệ trông thấy hai hàm răng trắng, khấp khểnh một cách rất có duyên Huệ mới quen hắn từ hồi chập tối. Hắn vào quán rượu với mấy người bạn đồng ngũ. Bọn này cần đàn bà hơn cả cần ăn cần uống. Trong khi họ dìu nhau từng cặp đi vào dẫy hành lang phía sau thì hắn ta ngồi lầm lì uống rượu một mình trong một góc nhỏ. Huệ rót cho hắn hết ly này đến ly khác. Hơi men bốc lên làm cặp mắt xanh của hắn trở thành đỏ ngầu. Hắn nhìn Huệ chăm chú rồi mỉm cười. Huệ lùa cánh tay qua cổ hắn, những móng đỏ của nàng vuốt nhè nhẹ lên nếp áo vải dày. Từ lúc ấy, Huệ ngồi với hắn như một đôi nhân tình thực thụ. Hai mái đầu chụm vào nhau, hắn tiếp tục uống rượu như không bao giờ biết say là gì cả. Tiếng nhạc nhè nhẹ âm từ một góc phòng. Đêm càng về khuya, càng im lặng. Trong những góc tối, từng cặp như thế ngồi với nhau thủ thỉ. Thỉnh thoảng lại có đôi đứng dậy đi vào nhà trong. Huệ không nói với hắn vì nàng không biết nói thế nào cả. Hai người chỉ nhìn nhau mỉm cười. Thỉnh thoảng Huệ trao cho hắn một cái hôn. Bây giờ thì mặt hắn đỏ rừ và đang ngả sang mầu tái lợt. Hắn cất giọng hát ồm ồm nho nhỏ theo tiếng nhạc. Hồi lâu, Huệ thấy hắn khóc. Nàng kéo hắn đứng dậy, và quay sang hỏi cô giữ két :

— Bảo nó về nhà mình thì nói thế nào ? Cô ta nhìn Huệ, nhìn hắn rồi mỉm cười đáp :

— Tu viens, chez moi ?

Huệ nhắc lại câu ấy với hắn. Hắn ta ôm lấy Huệ lảo đảo. Nàng dìu hắn đi ra cửa. Bên ngoài trời lất phất mưa. Hai người dìu nhau đi dưới ánh đèn héo úa. Hắn bắt đầu cất tiếng hát ông ổng và cười đùa rũ rượi. Huệ vừa buồn cười vừa bực mình. Nhiều khi nàng vặng tục ra với hắn, nhưng hắn không hiểu gì cả. Đường phố về khuya vắng ngắt bóng người. Lùm cây hai bên đường loang loáng bụi

https://tieulun.hopto.org

mưa. Qua những đống rác bẩn, tiếng mèo hoang rú lên trong đêm khuya khiến hai người dừng lại. Huệ nhặt lên một viên đá nhỏ ném về phía ấy. Con mèo càng rú to thêm khiến hắn phá lên cười. Huệ tức mình cũng chửi đổng một câu :

— Chà tổ bố !...

Hắn nhắc lại nhiều lần mấy tiếng « cha tổ bố » một cách thú vị.

Sự có mặt của hắn khiến Huệ thấy lòng nẩy ra những niềm vui. Nàng nghĩ đến sự cô đơn của mình trong những đêm mưa rả rích phải lủi thủi một mình trở về trong ngõ tối. Bất giác Huệ thấy mến hắn và lôi hắn bằng được về xóm cỏ. Nàng săn sóc hắn một cách thật tình và thân mật. Lúc hắn ngồi ở ghế, Huệ tháo giầy cho hắn. Đôi giầy đinh sũng nước nặng như hai cái cùm, Huệ ghếch vào một góc. Nàng bưng cho hắn một chậu nước rửa mặt rồi vào cài then cánh cửa thông với buồng trong. Tiếng thở nặng nề của cụ Chín khiến Huệ biết bà ta đã ngủ say. Huệ vào chạn bát lục được tô cháo đậu xanh. Tô cháo này tối nào bà cụ cũng để dành cho Huệ lúc nàng đi khuya về. Huệ bưng ra cho hắn. Hắn nhìn Huệ bằng con mắt cám ơn. Rồi tự nhiên hắn lục ví lấy ra mấy tờ giấy bạc. Huệ gạt tay hắn ra một cách giận dỗi. Lần này thì đến lượt hắn ta thẹn thùng. Hắn nhét tiền vào ví một cách ngượng ngập rồi húp cháo như một đứa trẻ. Dưới ánh đèn, cặp mắt của hắn bớt đỏ. Trong khi hắn ngồi ăn thì Huệ đi thay quần áo. Một lát nàng ngồi trang điểm lại trước cái gương kê ghếch lên chân ngọn đèn dầu. Hắn chăm chú nhìn công việc của Huệ làm. Nước mưa làm mái tóc Huệ trở nên óng ả. Nàng không cuộn mà để xõa xuống hai bờ với Cái tự nhiên ấy làm Huệ trẻ lại như một thiếu nữ còn xuân sắc. Lúc nàng tô son lên môi, Huệ thấy hắn nhìn mình một cách đắm đuối. Huệ cũng thấy hắn không xa cách với mình. Nàng xà vào lòng hắn như một người yêu thực thụ. Bao nhiêu lần nằm trong tay mọi người đàn ông, chưa lần nào Huệ xao xuyến như thế. Nàng muốn trao cho hắn tất cả nỗi xao xuyến của mình. Nàng dẫn hắn đi lại phía giường, và đem ngọn đèn dầu đặt trên cái ghế kê ngay bên cạnh. Căn buồng chỉ sáng lên ở một góc. Ánh sáng rung rinh, ấm cúng in bóng hai người lên vách gỗ. Nàng châm cho hắn một điếu thuốc lá. Khói thuốc mầu xanh lơ bay tản mạn trong bầu không khí lạnh và ẩm. Hai người ngồi dựa lưng vào thành giường nhìn những con thiêu thân nhảy loạn xạ quanh bầu đèn. Mưa bên ngoài rỏ xuống mái tôn nghe tí tách. Huệ thấy mình dễ chịu lạ. Nàng muốn nói với hắn nhưng không biết phát biểu thế nào. Nghĩ một hồi lâu, Huệ bảo :

— Moi Huệ... et toi ?

Mặt hắn ngớ ra và hắn nhắc lại tiếng Huệ một cách ngượng ngập. Huệ nhớ đến một người bạn có tên tây nên vội tiếp :

— Moi : Marie, et toi ?...

Mắt hắn sáng lên. Hắn lùa tay vào cổ Huệ nhắc lại tiếng Marie mấy lần. Điều ấy khiến Huệ có vẻ tự hào về cái tên chọn rất nhanh chóng của mình. Từ lúc ấy, hắn gọi Huệ là Marie và Huệ cũng biết tên hắn là Jean. Jean lục ví cho Huệ xem tất cả ảnh của gia đình hắn, và hắn nói huyên thuyên. Huệ tuy không hiểu nhưng cũng gật đầu lia lịa. Thật ra qua mấy tấm ảnh cũ kỹ Huệ chỉ đoán phỏng hắn ta còn cả ông nội, bà nội, bố hắn, mẹ

https://tieulun.hopto.org

hắn và cả các anh, các chị nữa. Nàng nói với hắn :

— Toute famille ?

Hắn sung sướng gật đầu và có vẻ thích thú về sự thông minh của Huệ. Dưới ánh đèn, đôi mắt cũa Huệ long lanh một cách quyến rũ. Nàng dựa đầu lên thành giường, cổ nghiêng sang một bên. Mái tóc xoã xợi rũ xuống bờ vai đầy đàn. Huệ cao nên chân nàng ruỗi ra tới mãi tận gần cuối giường. Bàn chân của Huệ gếch lên đùi Jean. Hắn ủ hai cái gót nhỏ vào lòng bàn tay của mình. Giây lâu, hắn lại tìm ra ở trong ví một cái ảnh của hắn trao cho Huệ. Huệ cầm lấy, ngắm nghía rồi hỏi :

— A moi ? ..

Hắn gật đầu, lấy bút hý hoáy kỷ tặng. Huệ đưa tấm ảnh lên môi hôn rồi nhìn hắn cười. Hắn ném bút lên đầu giường và thò tay vặn nhỏ cái đèn. Huệ ôm lấy hắn. Hắn gọi tên Marie rất nhiều lần ở trong bóng tối...

(Còn nữa)

NHẬT-TIẾN

Sống một cuộc đời xa lánh công việc sung sướng biết chừng nào !

Publiusu Syrus

Trị một gia-đình khó khăn chẳng kém gì trị cả một quốc-gia.

Montaigne

Chỉ có giống lừa mới chối bỏ gia-đình.

Phương Ngôn Morocco

TẶNG QUÝ BẠN

1200 TẬP NHẠC (CÁY DA MẠ VÀNG)

TRỊ GIÁ 400.000$

Quý Bạn dùng Brilliantine Gold đều có thể được tập nhạc này để trong tủ sách gia đình. Tặng bạn hữu hoặc cho con em quý vô cùng.

Quý vị dùng Brillantine khi hết nên xem sau nhản hiệu nếu có chữ ký và dấu của nhà sản xuất xin đem lại số 4 Nguyễn-minh-Chiếu Phú-Nhuận sẽ được tặng một tập nhạc chọn lọc gồm 50 bản, bìa đóng gáy da, chữ vàng của nhà Xuất Bản LAM-SƠN.

Muốn hợp lệ xin đừng bóc dời nhản hiệu ra

https://tieulun.hopto.org

Thơ hôm nay... ngày mai...

TRONG THƠ hôm nay... ngày mai (1) tôi muốn làm ấm lên những hồn thơ khác biệt, những vần thơ đẹp và kiêu hùng như từng chùm hoa sứ nở đỏ trên đỉnh đồi cao, có mây buồn vuốt nhẹ cánh hoa, có sương đêm nạm ngọc trên cành những cảnh đẹp ấy, tiếc thay không mấy người được thưởng thức, vì cảnh rừng man dại, vì núi đèo cao vút, vì cảnh vật vĩ đại mênh mông... Hôm nay những chùm hoa đẹp và kiêu hùng đó sẽ trở về góp với muôn hoa trong thi đàn.

Dù cánh hoa chưa đẹp tuyệt vời, dù hương thơm chưa ngát, dù màu sắc chưa lộng lẫy, thì ít nhất những chùm hoa sứ cũng sẽ góp với muôn hoa cuộc đời hương sắc kỳ diệu của mình.

Tôi muốn nhắc đến vần thơ của những chiến binh trong Quân đội Quốc gia. Tôi đã gặp những người ấy, tôi đã sống với nhau qua những đêm tưng bừng nhạc ca doanh trại, qua những đêm dài biên giới mắt nhìn suốt đêm chờ địch. Có những buổi chiều ở một miền đồng khô cỏ cháy nào đó. hoàng hôn úa dần trong nắng quái, cát bụi theo gió vây kín chân trời, bóng chúng tôi dài trên con kinh nước mặn trong buổi chiều hành quân.

Tất cả những niềm rung cảm ấy, tôi từng được đọc tâm sự của đồng ngũ qua những câu thơ chân thành » :

« Ta vẫn biết tâm hồn văn nghệ sĩ
« Là mơ trăng hẹn gió tự ngàn phương
« Để cảm yêu vũ trụ đượm tình thương
« Và rung động trước những gì tuyệt mỹ.
« Nhưng hôm nay giang sơn còn khói lửa
« Ta há nào quay mặt để làm ngơ
« Và thản nhiên mơ mộng vẫn làm thơ
« Để cát bụi vương buồn làng hoang vắng
« Trong cuộc sống dung hòa thơ với súng
« Say tình thơ và cuộc sống hiên ngang
« Và nguồn thơ đời đẹp để huy hoàng
« Trong khói súng dệt tình thơ muôn thủa

(Trích TÂM SỰ *của* **Võ Hữu Hanh**)

https://tieulun.hopto.org

Tâm hồn của người cầm súng và làm thơ thật là phức tạp và tế nhị. Thực ra họ muốn sống thực với lòng họ, không muốn đóng vai những người thợ thơ, ngồi trong tháp ngà để mơ chuyện ngàn phương. Họ cũng không muốn giả tạo sợ cuộc sống, viết những câu thơ thật kêu đầy rẫy những « cung tên, hoa nở trên đầu súng... » mà kỳ thực tác giả chỉ vui mừng trong hoan lạc đô-thành. Người thơ chiến sĩ hay người chiến sĩ làm thơ đã sống thực cuộc đời mình, đi vào những cung bực tột độ của cung đàn cuộc sống lúc kiêu hùng cùng những nhìn thấy những đau khổ của con người. Họ luôn luôn được dịp suy tưởng về thân phận con người trong nhiều hoàn cảnh khác nhau, trong cuộc sống nội tâm của chính mình cũng như bởi các đồng ngũ và của mọi người.

Một Pétoeffi thi sĩ nổi danh của Hung-Gia-Lợi, mà lời thơ từng là câu nói tượng trưng của đoàn quân Cách-Mạng Hung-Gia-Lợi chống Cộng Sản trong vụ quật khởi Budapest từng là một người thơ chiến sĩ, và đã bỏ mình ngoài trận địa. Rimbaud sau khi chán chường cuộc sống gia nhập đoàn quân tình nguyện Hòa-Lan trôi dạt sang Nam-Dương để tìm một chân trời mới. Gần đây chúng ta đã nhớ một Trần-Quang-Dũng với bài *Tây Tiến*, một Hoàng-Lẫm với bài *Bên kia sông Đuống* vì những tác giả của nó đã cầm súng và làm thơ; đã chân thành bộc lộ hồn mình trong cơn đau đất nước dù sau này họ bị Việt Cộng thanh toán.

Gần đây hơn tôi đã từng chung sống và thương nhớ một Nguyễn-văn-Long, một Song-Song văn Hai vì những bài thơ đẹp như bóng dừa trên sông nước Liên khu Năm hay nồng nàn như tiếng hò của cô gái Hậu giang, Sự có mặt của họ và những câu thơ đượm tình thương yêu đất nước. ngát tình người, thi đàn của chúng ta quá đà thắm thiết tình cảm tế nhị và khác biệt của thế hệ hôm nay, lớn lên trong cơn đau dân tộc.

Tôi đã từng bắt gặp những tâm tình tha thiết của chia ly và nhớ mong những lời thơ nhẹ như tiếng thở dài của chinh phụ bên song cửa ngóng chờ.

Đêm nay đang ngủ im lìm,
Thoáng nghe tiếng gió gõ mành bước sang
Dạy khêu ngọn đèn tàn sắp tắt
Em thẫn thờ dìu dặt tựa song
Nhìn sương thu tỏa bên sông
Nghiêng nghiêng cồn cát một giòng thiết tha
Lặng ngắm ánh trăng tà man mác
Trên mái lầu lác đác sương rơi
Tiếng thu lá đổ bồi hồi
Hồn thu, hoa lá ngậm ngùi nhớ thương
Em trạnh nhớ người phương trời lạ
Người hôm xưa tay đã cầm tay
Biệt ly buổi ấy tới nay
Hoàng hôn quanh vắng nhảy bay lưng trời
Nhớ thu nọ, cùng ngồi tựa cửa
Cùng ngắm trăng tha thướt bên hồ

https://tieulun.hopto.org

Ngoài hiên dế nỉ non ca.
Mùa thu năm ấy tình thơ mộng lành
Từ ngày ấy mong Anh trở lại
Đời chiến binh gió trải ngàn phương
Gian nan cát bụi ven đường
Chiến chinh ở mãi dặm trường nơi nao.
Anh có biết chăng người yêu dấu mến
Những đêm trường mơ tưởng đến anh
Hỏi trăng trăng vẫn làm thinh
Gửi người muôn dặm mối tình nhớ thương...

(trích bản NHỚ NGƯỜI XƯA
của LÊ-PHÚ-HẢI)

Với thể thơ song thất lục bát đượm tính chất dân tộc, tác giả đã nói lên được nỗi lòng tha thiết nhẹ nhàng của mối tình nhớ người ngàn dặn mối tình nhớ nhung thầm kín từ muôn thuở của những người chinh phụ.

Tôi đã gặp một người lính chiến, tuổi hai mươi còn in trên khoé mắt và nụ cười hồn nhiên, dáng dấp còn đầy vẻ nhà trường, một người lính điển hình cho tất cả có cái biệt danh là Hùng-chính. Hùng-chính không phải là một nhà thơ chuyên nghiệp mà anh chỉ là một chiến sĩ làm thơ. Sau những giờ hành quân, sau những giờ thao luyện, anh thấy như muốn cầm bút để ghi lại những rung cảm của cuộc đời.

« Bóng mẹ già lạnh lẽo xóm cô đơn
« Bước phong sương con tiến mãi không sờn
« Phận bé bỏng điểm tô hồn sông núi
« Rồi những buổi khi chiều tà khuất bóng
« Bóng mẹ già mờ khuất nẻo cuối thôn
« Thầm mong con bên những khóm tre vàng
« Cho ấm lại lòng mẹ già cô quạnh
. . . . . .
« Con trở lại khi thanh bình đất nước
« Khi Thăng Long vai đẹp khải hoàn ca
« Bao tâm tình thắm nở ngát quê nhà
« Đoàn quân hát vang tình yêu đất nước

(Trích bài CHIỀU NAY CÔ THÔN của Hùng-Chính)

Lời thơ của Hùng-chính không điêu luyện, cầu kỳ nhưng tha thiết, chân thành và dản dị. Tôi nhìn người lính chiến tuổi hai mươi đưa cho tôi xem bài thơ này với nụ cười học sinh của anh tôi thấy sung sướng như vừa bắt chợt được một cảnh trăng lên đẹp giữa một đêm hành quân miền hoang vu đồng khô cỏ cháy.

PHAN-LẠC-TUYÊN

(1) *Những bài thơ trong bài này trích ở các tờ bích báo CAO-THẮNG ĐỀ-THÁM.*

https://tieulun.hopto.org

Gửi độc giả xa gần

Bạn Văn-Hiền USA.— Cám ơn sự cộng tác của bạn. Tiếc không thích hợp, xin gửi loại bài khác.

Bạn Giang-King.— Đã nhận được bài và chuyển ban đọc. Số 11 còn. Xin gửi cho 18$ kể cả cước phí bảo đảm.

Bạn Trung-Thiên (Tri-Thiện) — Tân Phong hiện có đóng thành bộ 18 tập (từ số 1 đến số 18) đóng thành 3 cuốn bìa cứng in chữ vàng giá chung 3 cuốn 270$ thêm cước phí bảo đảm 15$ nữa. Nếu bạn muốn mua xin gởi bưu phí về ông Trương-Cam-Vĩnh Tòa-Soạn — 193, Gia-Long — Saigon.

BÀI NHẬN ĐƯỢC

Tân Phong nhận được những bài sau đây của các bạn xa gần gửi về :

Thơ : Đắm say, Dư âm (T.H.T), Chiều (D.L.H), Đêm dài, Hoa xưa, giận hờn, giờ tan học (Song Giang T.V.T), Dạ Vũ (Y.S), Bỡ ngỡ, Linh hồn (N.V.T), Mơ xưa em (N.T), Thương về Cố đô, Nam Bắc Yêu Thương (H.L), Thác loạn (T.T.G), Phụ Phàng, Ngày xưa (Nam Phong) Say trăng (N.A), Nắng Đa Thành (V.H), Lặng lẽ (T.Đ), Đêm trắng (S.B), Hành khúc (S.B), Bao giờ có tình thương đêm ấy (T.P), Lìa Hồn (N.A), Tình Xưa (H.G), Con tầu đêm Nhạc Thu, Khúc Tình ca quê hương (T.V), Thuyền đêm (T.H.L), Những ý tưởng đẹp, Tình anh qua mắt em (M.Q.H), Gió Mưa, Cung đàn nghệ sĩ (T.Q.P), Xuất thần, Duyên trăng nước, Anh muốn hỏi (N.T.M.L), Đường Đèo, Về đi (V.M.L), Mưa Buồn, Giang hồ, Quê xưa, (C.L).

Truyện ngắn : Tiếng Kêu (Y.U), Trưa tha hương (M.P.T) Đẹp (T.G), Im Lìm (Đ), Bến Mơ (X.K), Gọi là (Đ.L), Đất Mẹ (H.D), Tuyên Ngôn (L.V), Đàn Thông (V.L), Đàn Xưa, Hình Ảnh (V.N.T), Mong Manh, Hoa Tím (B.Đ), Bài ca thế kỷ, Dừng Chân (V.H), Sầm Thương Sầu Khúc (V.S), Tâm Tình Em Tôi (Đ.H), Ngăn Cách (H.G), Chiều Sơ Nguyệt, Bài ca người Giang Hồ Lẳng Lơ (T.H), Yêu (T.T.L), Phụ Phàng, Mộng Lòng tan vỡ (N.P), Xao Xuyến (P.L.P) Trôi Giạt, Bơ Vơ. Chuyến Đò Ngang (H.L), Tịch Liêu, Ánh lửa trên vàm Nhật tảo (Đ.H), Cảm Thông, Nỗi buồn Mười tám, Chân thực (L.V), Kiếp thi nhân, Tạ Từ (T.Đ), Bão Rớt, Gác Phố (T.Đ), Buồn Chiều Bể lạnh (B.X), Chiều quê, Vườn hoa (D.L),

https://tieulun.hopto.org

ĐÍNH CHÍNH

Trong Tân Phong tập 20 — Bài thơ « Nghề Mọn » của Bàng-Bá-Lân. Trang 14 câu thứ 24 :

Tôi cười, chia vui với **nghĩ**

Xin đọc là : *Tôi cười, chia vui với* **nghỉ**

Câu thứ 32 (trang 15) *Hấp* **hấy** *cụ nhìn như hỏi*

Xin đọc là : *Hấp* **hay** *cụ nhìn như hỏi*

Câu thứ 43 (trang 15) *Tôi vì người ta* **trống** *trải*

Xin đọc là : *Tôi vì người ta* **trang** *trải*

Bài « CÁI LƯỚI » của Duy-Lam : Đoạn văn bắt đầu từ 4 giòng cuối trang 70 đến giòng 19, cột 2, trang 71 :

« ... cũ của vợ tôi lại tái phát . . . . . .
. . . . . bỏ nhà ra đi thì sao » ?

Xin độc giả đọc Đoạn văn này tiếp theo trang 72, trước khi sang trang 73.

Chúng tôi thành thực cáo lỗi cùng độc giả và tác giả của hai bài kể trên.

CÁO LỖI ĐỘC GIẢ

Vì một lẽ riêng bài « Cố Nghệ sĩ Nguyễn-đình-Nghị » với « Điệu hát Chèo Cải Lương » của Vũ-Huy-Chấn tạm gác lại một kỳ. Xin trân trọng cáo lỗi cùng độc giả xa gần.

ẤN LOÁT PHẨM MỚI

Tân Phong mới nhận được những ấn phẩm mới dưới đây :

— **Mùa Hoa Phượng Vỹ**.— (Khúc hát chia tay ngày hè) nhạc và lời của Duy-Cường và Duy-Mãnh.

— **Men nhạc chiều**.— (Khúc hát chia tay của những người bạn thân nhau) nhạc và lời của Duy-Cường).

— **Truyện người Vượt Tuyến**.— Của Nguyễn-ngọc-Thanh chính tác giả là người đã vượt tuyến kể lại những truyện xảy ra tại miền Bắc xa xôi bí mật mà ai cũng đều tò mò muốn biết. Sách dày 128 trang ấn loát công phu giá bán 50$.

— **Xây dựng đời sống Xã Thôn**.— Của Khắc-Minh Phan-Huy-Anh, một cuốn sách dầy trên 100 trang khảo sát nhiều vấn đề quan trọng có liên quan đến đời sống của dân quê.

— **Sơn Nhân Nhàn Bút**.— Một tập gồm hơn 100 bài thơ, sáng tác hoặc dịch đủ các thể của Chiêu-Dương Nguyễn-cao-Phụng, chỉ vì : « Biết chữ nhẽ ngồi ngây, cũng phá, cũng thơ, tiêu khiển vài bài khi hứng bút. Làm văn nào viết gượng, này người, này cảnh, sinh tình dặm vận để mua vui » Sách dày trên 100 trang, cỡ 16 x 21, in dán dị bìa 3 màu sơn láng của hoạ sĩ Mộng-Chương, giá bán 30$.

https://tieulun.hopto.org

DAKAO CÓ GÌ LẠ ? ? ?

PHÒNG - TRÀ CA - NHẠC TỨ - HẢI

(Bar La Mer)

số 44 - 46 Đại-Lộ Đinh - Tiên - Hoàng (Albert 1ER cũ)

KHAI TRƯƠNG NGÀY THỨ BẢY 18 - 6 - 1960

Quý vị sẽ có dịp thưởng thức các món ăn như : NEM CHUA HUẾ từ Huế gửi vào, BONG BÓNG cá tươi, CHẢ RÁN Đặc-biệt, CƠM CHIÊN TỨ-HẢI v.v...

Chỗ ngồi lịch - sự, mát mẻ rộng rãi, tiếp đãi niềm nở và lễ phép, giá phải chăng, giá món ăn từ 12$ đến 15$.

Từ 20 giờ 30 Đến 23 giờ 30 CÓ CA - NHẠC GIÚP VUI

TAM TINH

HÀI-CẦU

BỔ THẬN HOÀN

CỦA

VÕ-VĂN-VÂN

Báu thế gian

MỘNG, HUỘT, DI..

TINH CHUYỂN TRỊ HẾT

BẤY LÂU KIẾN HIỆU

VẪN RÀNG RÀNG

CHI NGÁNH

D. LÊ THÁNH TÔN SAIGON

Nhà May

CHUA

MỚI VỀ

TERGAL-ANGLAIS

51, Đỗ - Hữu - Vị

SAIGON

Điện Thoại : 23.413

https://tieulun.hoptp.org

https://tieulun.hopto.org

tân phong

tập 21

BẢO-SƠN chủ-trương

Địa-chỉ Tòa-soạn :
193, đường Gia-Long, Saigon — Đ. T : Saigon 270

MỤC-LỤC

TRANG

Hình tướng cốt cách các loại Mai . . . . của Quốc-Nghi Trương-Cam-Khải 3
Nhị thập bát tú . . . . . thơ Vũ-Hoàng-Chương 27
Đỉnh gió hú . . . . của E. Bronte — Nhất-Linh dịch 28
Một mái nhà tranh . . . . . thơ Bàng-Bá-Lân 32
Vợ chồng trẻ . . . . . Phạm-Lệ-Oanh phóng tác 33
Hương lòng . . . . . Học Canh 44
Nhớ em biên giới . . . . . thơ Phan-Lạc-Tuyên 45
Khu rừng lau . . . . . của Doãn-Quốc-Sỹ 49
Thơ nhạc . . . . . thơ Cao-Hoàng-Nhân 54
Lá thư Ba-Lê . . . . . Linh-Bảo 55
Ngần ngơ . . . . . thơ Bùi-khánh-Đản 59
Khép cửa . . . . . Doãn-Dân 60
Bản nhạc xưa . . . . . thơ Minh-Đức 69
Đố-mục thi thoại . . Đỗ-Bằng-Đoàn và Bùi Khánh-Đản 70
Lòng hoang . . . . . thơ Võ-Thùy-Lam 72
Cái lưới . . . . . Duy-Lam 73
Bây giờ con gặp mẹ . . . . . thơ Trường-Anh 78
Mối tình của Pédrito . . . . . Thế-Uyên dịch 80
Thềm hoang . . . . . Nhật-Tiến 86
Thơ hôm nay... Ngày mai . . . . Phan-Lạc-Tuyên 90

https://tieulun.hopto.org

NHÀ XUẤT-BẢN

PHƯỢNG-GIANG

KHÁI-HƯNG

— Băn khoăn
— Dọc đường gió bụi
— Đẹp
— Đội Mũ Lệch
— Đợi Chờ
— Gia-Đình
— Hạnh
— Hồn Bướm Mơ Tiên
— Những Ngày Vui
— Nửa Chừng Xuân
— Thoát Ly
— Thừa Tự
— Tiêu Sơn Tráng Sỹ
— Trống Mái

THẠCH-LAM

— Gió Đầu Mùa
— Nắng Trong Vườn
— Ngày Mới
— Hà-Nội 36 phố phường
— Sợi Tóc

THẾ-LỮ

— Gói thuốc lá
— Vàng và Máu
— Trại Bồ Tùng Linh
— Mai-Hương và Lê-Phong

ĐỖ-ĐỨC-THU

— Đứa con

NGUYỄN-THỊ-VINH

— Hai chị em

https://tieulun.hopto.org

CÂU CHUYỆN NGHỆ THUẬT

hình-tướng, cốt-cách loại MAI của thi-nhân họa-sĩ

« Góp ý-kiến về bài TÌM DẤU BẠCH-MAI THI-

— Thương Yêu
— Xóm Nghèo

NHẤT-LINH và KHÁI-HƯNG

— Anh Phải Sống
— Đời Mưa Gió
— Gánh Hàng Hoa

NHẤT-LINH

— Nắng Thu
— Đoạn Tuyệt
— Thế rồi một buổi chiều
— Hai buổi chiều vàng
— Lạnh Lùng
— Đôi Bạn
— Bướm Trắng
— Đi Tây

ĐỖ-TỐN

— Hoa Vông vang

NHẬT-TIẾN

— Những vì sao lạc

TƯỜNG-HÙNG

— Gió Mát

TÚ-MỠ

— Giòng Nước Ngược

LINH-BẢO

— Gió Bấc

BẢO-SƠN dịch

— Tình nghĩa vợ chồng
của Tolstoi,
— Con nai tơ
của M.K. Rawlings.

VĨNH-SƠN-LANG

— Chiếc lá cuối cùng

« XÃ của Đông-hồ tiên-sinh và bài TÌM DẤU
« BẠCH-MAI hoặc TỪ-LĂNG MẠC-CỬU ĐẾN ĐỒN
« CÂY MAI của Việt-Điểu tiên-sinh »

Bách-khoa số 76 ngày 1.3.1960, có bài TÌM DẤU BẠCH-MAI THI-XÃ của Đông-hồ Lâm-Tấn-Phác Tiên-sinh; sau đó số 78 ngày 1-4-1960 có bài TÌM DẤU CÂY BẠCH-MAI của Việt-điểu Thái-văn-Kiểm tiên-sinh (Bài này cũng thấy đăng trong Văn-hóa nguyệt-san loại mới số 49 tháng 3 và 4, 1960 ở mục KHẢO-CỨU với tiêu-đề là TỪ LĂNG MẠC-CỬU ĐẾN ĐỒN CÂY MAI, tác-giả là Tân Việt-điểu).

Đọc hai bài trên, riêng về phương-diện khảo-xét sự-truyện, dấu-tích Bạch-mai thi-xã (Chùa Cây Mai xưa), tôi hành-thực cảm-ơn hai tiên-sinh đã cung cho độc-giả nhiều tài-liệu, kể cả ý-kiến, tư-tưởng có giá-trị liên-quan đến một sự-kiện, một di-tích lịch-sử trong khoảng một trăm năm rở lại đây, một nơi mà nhiều người thường khi đi ngang qua, nhưng lại « *khéo ngẫn-ngơ thay* » như khách ở nước lạ lạ nào mới tới!

https://tieulun.hopto.org

Cả hai bài trên, đặc biệt là bài của Việt-điểu tiên-sinh, ngoài việc cung-cấp tài-liệu khá phong-phú về di-tích Chùa Cây Mai, tiên-sinh đã có công-phu dành hẳn một phần lớn cho việc *khảo-cứu về* CÁC GIỐNG MAI, và đi xa hơn nữa tiên-sinh có dẫn nhiều thi ca, thi-liệu, điểm-xuyết vào Phần Khảo-cứu làm nổi bật cái cốt-cách, hình-tướng với giá-trị mỹ-cảm của giống mai nữa.

Dụng ý này rất hay, rất thú-vị ! Được lắm ! nếu chỉ cứ khảo-cứu như lối các nhà thực-vật-học rồi viết ra thì khô-khan, không văn vẻ. Nhưng cũng chính ở chỗ công-phu dụng ý này đã khiến cho độc-giả sinh ra nhiều thắc-mắc, ngờ-vực và phải nêu ra nhiều câu-hỏi ! Thực vậy, như trên nếu tôi đã thành-thực cám ơn tiên-sinh về những tài-liệu có giá-trị khảo-cứu dấu vết còn lại của một di-tích lịch-sử, thì ở một phương-diện khác liên-quan đến hình-tướng mỹ-cảm về cây mai, — qua một số những danh-từ, những chữ sẵn, những thi-ca tiên-sinh đã đem ra bàn nói, tô-điểm về giá-trị cây mai, — tôi không thể không thành-thực trách tiên-sinh đã có những lầm lẫn đáng tiếc. Trước hết tôi hãy có một vài ý-kiến về bài TÌM DẤU BẠCH MAI THI XÃ của Đông hồ tiên-sinh.

« **Tìm dấu Bạch-mai thi-xã** », bài của Đông-hồ thi-lão cho biết rằng giống mai ở nền Sơn-xuyên, Xã-tắc trên Bình-san thuộc tỉnh Hà-tiên với giống mai ở Đồn Cây-Mai bây giờ cùng một loại. Việt điểu tiên-sinh lại cho biết thêm rằng ba cây bạch mai ở Chùa Gò cùng họ với cây mai ở Đồn Cây mai) Vậy tôi có thể hợp cả những nhận xét của hai tiên sinh lại và thấy rằng bạch mai ở Hà-tiên, ở Đồn Cây mai, ở Chùa Gò đều cùng một giống (họ).

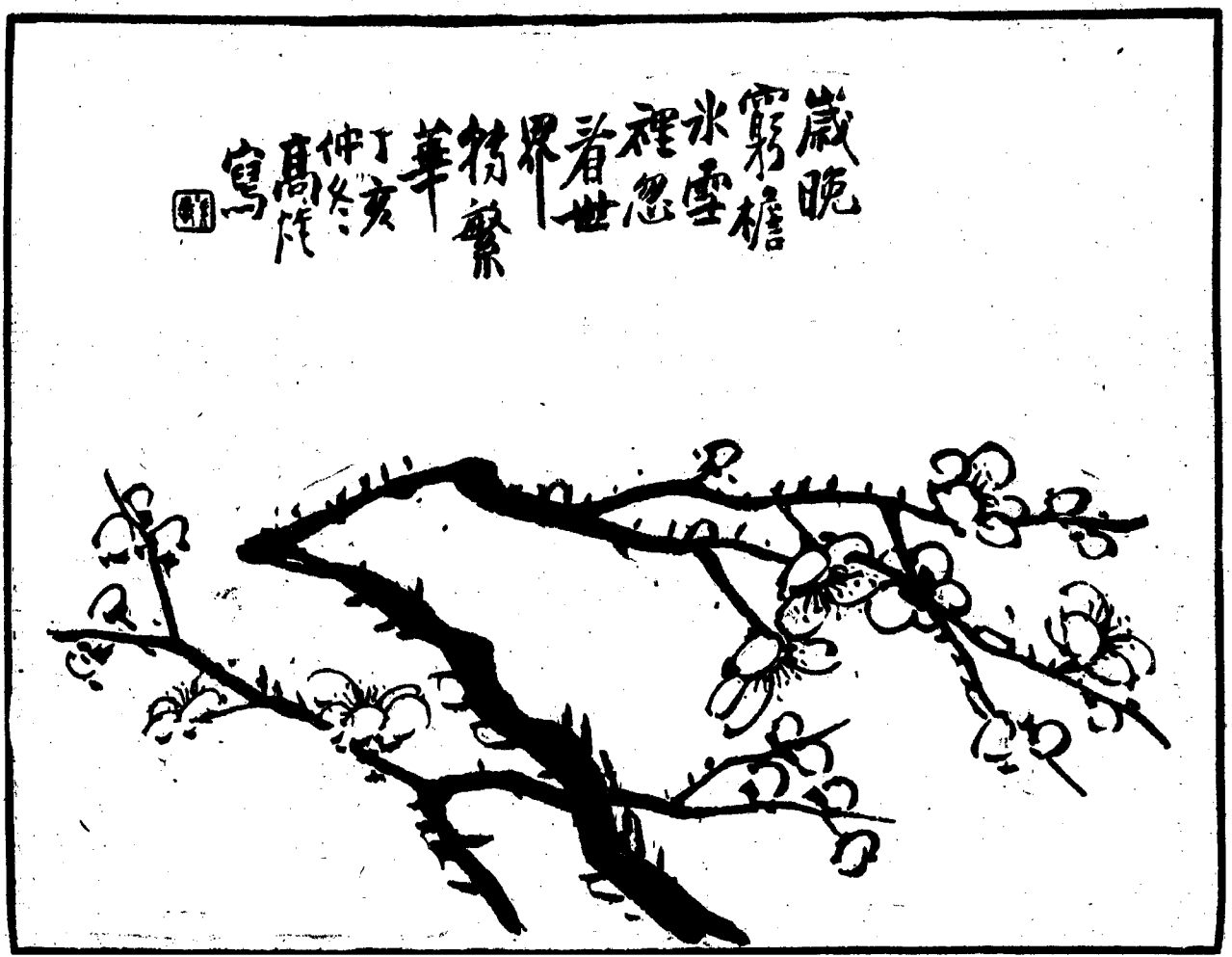
Tuy nhiên, đọc bài của tiên sinh, — với những lời văn bóng bẩy, với những thi liệu, thi ca dẫn vào để tả cho giống mai này, tôi thấy rằng tiên-sinh đã lầm lộn *giống mai ở đây* với thứ mai mà từ xưa các thi nhân họa sĩ Trung-hoa thường ca tụng hoặc bằng thi văn hoặc bằng nét vẽ. « Chính sau bữa được đọc bài của Việt điểu tiên sinh rồi, tôi vội đi kiếm tập

https://tieulun.hopto.org

Bách-khoa số 76 có bài của Đông hồ tiên-sinh và sáng hôm sau (thứ Tư 12 tháng năm dương-lịch) tôi cùng Cụ Tử-minh Nguyễn Công-Diệu và bạn Nguyễn Danh-Kham, tới đồn Cây mai, được Thiếu-tá Phạm-văn-Sơn thân hành hướng-dẫn cho xem Cây mai». Ở đây khỏi phải thuật lại những tình tiết về việc điếu cổ của chúng tôi, chỉ xin nói riêng về phương diện nhận xét lấy hình tướng mỹ cảm cây mai này. Nếu tôi không hiểu lầm thì Thiếu-tá Phạm-quân, về phương-diện mỹ-thuật hình tướng, cũng đồng ý với chúng tôi là cây mai ở đây không phải là thứ mai thường thấy ca tụng trong các thi ca, tả vẻ trong các họa-phẩm xưa của các thi, họa gia Trung hoa.

Từ xa nhìn lên, tôi đã nhận ngay ra dáng điệu, thân và cành lá cây mai ở đây (lúc này cây mai đã hết hoa rồi) không phải thứ mai mà thi, họa-gia Trung-hoa gọi là « *ngọc cốt băng cơ* » như tôi đã trồng hồi còn ở Bắc. Cây mai ở đây, tuy tuổi có già mà thân cây trần trẫn vẫn thấy nhiều chất thịt nặng nề. Từ thân cây cho đến cành lớn, ngạnh nhỏ, lá cây, kết-cấu một cách tầm-thường và tục, tưởng như hóa-công cũng **túng quẫn trong việc giàn-giá bố-cục loại mai này**. Bạn Nguyễn-danh-Kham ngắt lấy một cành lá. Thoạt nhìn, tôi có cảm-tưởng như đây là một cành với tươi mà màu sắc lá gần như lá cây thị. Tới đây, tôi chợt nhớ lại những lời, những chữ, những câu rất đẹp trong bài TÌM DẤU BẠCH MAI THI XÃ như : **cành hoa thiên kim. — loài danh hoa... — thế phượng vô song phẩm, nhân gian đệ nhất chi.., — mình băng chất ngọc..,** — mũi kề tiếp xúc làn **ngọc cốt băng cơ.., — chất ngọc hồn băng.., — cánh ngọc hương thần.., — xương mai gầy gõ..,** — **phẩm tiên** v...v.., tôi không khỏi băn khoăn nghĩ rằng thi-lão chưa từng mắt thấy giống mai ở Bắc mà trước kia cũng chỉ một số ít nhà có trồng, nhưng thi lảo đã từng đọc nhiều thi ca cổ, vịnh tả thứ mai « *tiên phẩm* » đó. Thế rồi, trước kia, khi gặp giống mai ở Hà-Tiên và bây giờ, bữa mồng hai tết Canh-tí vừa qua ở Đồn Cây-Mai, thi-nhân sẵn những chữ, sẵn những lời thơ xưa, cao-hứng đem ra dùng để nói cho Cây Mai ở đây. Kỳ thực *về phương-*

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

tiện mỹ cảm, thì Cây-Mai ở đây, từ gốc đến thân, đến cành, hoa (lúc này tuy không có hoa, nhưng được Thiếu tá Phạm quân tả ra nên tôi cũng biết được qua hình sắc về hoa) và lá, kết cấu thô thiển, tầm thường. Như vậy sao gọi là danh hoa với *chất ngọc hồn băng* được!

Tôi lại nghĩ cả đến câu thơ Vịnh Chùa Cây Mai « *Sương in tuyết đóng cành thưa thớt* », Tôn-Thọ-Tường cũng như một số thi-nhân khác, đại-đề như Lâm-Hữu-Lân tiên sinh, trong bài vịnh thứ mai ở Hà-Tiên, câu mở đầu rằng . « *Ngọc vi cốt cách, tuyết vi thần* », với giống mai ở đây mà dùng những chữ, những ý xưa như **sương in, tuyết đóng**, mà nói đến **cốt-cách như ngọc, tinh-thần như tuyết**, thì thật là ngoa-ngôn, thác-đoạt. Sở-dĩ có sự quá ngoa-ngoắt như vậy, chỉ vì nhà thơ *thiểu sở kiến*, nhưng « *đa sở độc* » ; trong khi sẵn có nhiều chữ sáo, *gặp mai nào cũng* đem *gán cho nó những phẩm-cách, những vẻ vô-cùng mỹ-diệu mà bản-thân hình-tướng nó không có.*

« **TỪ LĂNG MẶC-CỬU ĐẾN ĐỒN CÂY MAI** » bài của Việt-điểu tiên-sinh cũng không khỏi phạm phải cái tệ-bệnh là đem những chữ sẵn, những lời, những câu của người xưa *Tả vịnh cho một giống mai khác*, mà cứ gán tả cho *giống mai ở đây*.

Bài này, ở Phần II, sau khi kê-cứu về CÁC GIỐNG MAI Văn-hoá nguyệt-san số 49 từ trang 190 đến 194, Bách-khoa số 78 từ trang 54 đến 57) ngoài mấy bản kẽm in hình giống mai vàng, mai trắng ở miền Nam này (Bản kẽm in trong Văn-hoá nguyệt-san của Nha Sưu-tầm và Nghiên-cứu Nông-lâm không nói rõ là giống mai này hiện có ở đâu. Phải chăng nó cùng giống với cây mai ở Đồn Cây Mai), từ Phần III trở xuống (Văn hoá nguyệt-san từ trang 194, Bách-khoa từ trang 57), Việt-điểu tiên-sinh đã đặc-biệt nói đến *giá-trị mỹ-cảm* của giống mai (phần III **GIÁ TRỊ HOA MAI**). Phần này, đoạn đầu nói về nghệ-thuật chơi hoa, Việt-điểu tiên-sinh dẫn chứng rằng các cụ chia ra :

. . . . . .

Phú hào chi hoa như hồng, mai, cúc.

. . . . . .

https://tieulun.hopto.org

Mai với *cúc* mà gọi là phú-hào chi hoa (?) lại liệt-hạng với *hồng* (*Không hiểu các Cụ đây là Cụ ta hay cụ tàu*), ý hẳn các cụ này biệt-lập ra một phái có quan-niệm khác hẳn với phái Lâm Hòa Tĩnh (ẩn sĩ và thi nhân), Khương Bạch Thạch, Tô Đông Pha (thi nhân), Ngô Xương-Thạc, Đương Vô Cữu (họa gia) cho mai là tiêu biểu phẩm-cách cao quí, là dật-phẩm. Xin thú thực rằng vì ít đọc, tôi chưa từng nghe nói đến *phái coi mai, cúc là phú-hào chi hoa !* Đã vậy, liền đó lại nêu ra một phái các cụ nhìn nhận rằng :

. . . . . .

Băng cơ ngọc cốt nãi mai-ngạc chi thanh-kỳ...

. . . . . .

càng khiến độc-giả ngẩn-ngơ không hiểu được cái hình-tướng của « mai » nó thế nào (là thứ mai nào) mà người thì coi là *phú-hào chi-hoa*, kẻ thì lại coi là *băng-cơ ngọc-cốt chi thanh-kỳ*. Vả lại, nêu ra hai quan-niệm trên có liên-quan gì đến giống mai ở miền Nam này chăng? trong khi nói về giá-trị chung của các loại mai? (vì trong mục nói về GIÁ TRI HOA-MAI không nói rõ được là thứ mai nào). Hơn nữa, nếu tôi không lầm, thì câu này Việt-điều tiên-sinh đã kê-cứu lầm, hoặc nhớ sai. Nói rằng *mai ngạc chi thanh-kỳ* là thế nào? **Mai ngạc** là cái đài của bông mai, làm gì có giống mai gọi là *mai-ngạc*? Tại sao *băng cơ ngọc cốt không chỉ cho chính bản-thân của bông mai mà lại nhè chỉ cho* **cái đài** *của nó mà thôi*. Hèn chi Tô học sĩ có thơ chế riễu Man Khanh làm thơ không biết nói đến phẩm cách của mai mà cứ nhè nói đến màu sắc cành và lá thôi (*xin coi thơ họ Tô ở một phần dưới*)

Một điều quan hệ hơn là, sau đoạn trên *nói trùm lớp* GIÁ TRỊ HOA MAI (về hình tướng mỹ cảm) rồi, tiên sinh còn viết rằng :

« *Riêng về hoa mai, từ xưa nay thứ hoa băng cơ ngọc cốt*
« *này đã đem lại một nguồn cảm hứng dồi dào cho văn*
« *nhân thi sĩ.*
« *Vì thế mà sáng hôm nay, các bạn. . . , . . . ,*

https://tieulun.hopto.org

« . . . . . và tôi đã cùng nhau
« đi chiêm ngưỡng cây Bạch Mai trong Đồn Cây Mai v.v...
« . . . . . .

Trong đoạn tự sự trên, rõ ràng tiên sinh đã dùng những chữ *băng cơ ngọc cốt*, **là chữ mà thi họa gia Trung hoa dùng riêng để chỉ cho một thứ mai khác, nay đem gán vào cho giống mai ở Đồn Cây Mai.** Như vậy, độc giả khỏi sao bỡ ngỡ, lầm lộn không còn hiểu giá trị mỹ quan của từng loại mai ? Mai nào cũng gọi là *băng cơ ngọc cốt* ư ? Tại sao không tự tìm đặt lấy những chữ, những lời đẹp để khác nếu tiên sinh cảm thấy rằng giống mai ở Đồn Cây là tuyệt đẹp

Tiếp theo đoạn trên, sau khi viếng thăm nơi cựu chỉ Mai sơn tự, Việt điểu tiên sinh *«tìm hoa quá bước»* sang nơi Chùa Gò ; độc giả hãy theo dõi tiên sinh :

« *Cảnh trí nơi Chùa Gò thật là trang nghiêm, mỹ lệ,*
« *hoàng mai, bạch mai, thi nhau đua nở trên bồng-đảo,*
« *làm cho chúng tôi liên tưởng đến mấy vần thơ kim cổ :*
« *Thỏ thẻ rừng mai chim cúng trái*
« *Lửng lơ khe yến cá nghe kinh*
. . . . . .

(Chu Mạnh Trinh)

« *Nghêu ngao vui thú sơn hà*
« *Mai là cảnh cũ, hạc là bạn quen*

(Nguyễn Du)

Mấy câu thơ trên đem dùng vào đây thì chủ ý tiên sinh muốn nói đến hoa mai. Bởi lẽ, **cái gì** đã khiến cho tiên-sinh liên tưởng đến mấy vần thơ kim cổ (?). Nhất định chỉ có **hoa mai** là mối dây rung cảm chính trong sự truyền-cảm và rung cảm này. Thế mà cảnh ở Chùa Hương có cả **1 rừng hoa mơ trắng như tuyết phủ**, còn như năm ba gốc mai ở Chùa Gò, lại lẫn cả mai vàng, hoàn toàn không phải là *thứ hoa mơ* thì làm sao khiến cho Việt-điểu tiên sinh có thể liên

https://tieulun.hopto.org

tưởng đến *cảnh Chùa Hương* hay đến giống *hoa mơ* ở Chùa Hương được. Tôi phải nghĩ rằng tiên-sinh chưa từng được biết Cảnh Chùa Hương với *hoa mơ* của nó.

Tiên-sinh liên-tưởng đến cảnh Chùa Hương (hay hoa mơ ở Chùa Hương) đều chỉ là lối *bắt bóng đè chừng*, mắt chưa trông thấy ; thế rồi lại liên-tưởng đến cảnh (hoặc đến hoa mai) ở chiếc chén sứ vẽ một gốc mai (thứ mai mã ở đây không có) với con hạc. Nếu tôi không lầm thì hai câu lục bát *Nghêu ngao vui thú* **yên hà** (chớ không nhải là **sơn hà**) *Mai là* **bạn cũ** (chớ không phải **cảnh cũ**), *hạc là* **người quen** (*chớ không phải là* **bạn quen**) » là thoát ở ý ở bốn chữ MAI THÊ HẠC TỬ, người Trung-hoa dùng để ca tụng Lâm-Hòa. Tĩnh, một cao-sĩ ẩn cư ở Cô-sơn, Hồ-tây, 20 năm không bước chân tới thị thành, chỉ trồng mai (không phải là thứ mai ở miền Nam này), và nuôi hạc làm bạn. Tôi băn khoăn nghĩ ngợi mãi, không hiểu rằng **trong một bài có tính cách khảo cứu**, lại sau cái mục nói về **GIÁ TRỊ MAI**, Việt-điều tiên-sinh dẫn ra những câu thơ trên để chứng thực *Giá trị* (về văn-chương mỹ-cảm) cho *giống mai ở đây* chăng ? để tán thưởng cái khung cảnh Chùa Gò ư ? thì cảnh ở Chùa Gò có gì là « *non non, nước nước, mây mây,* » có gì là « *thỏ thẻ rừng mai* » mà khiến cho khách viếng cảnh có thể liên tưởng đến cảnh Chùa Hương? Cảnh ở Chùa Gò có gì khiến cho khách viếng cảnh liên tưởng đến cái cảnh ở chiếc chén sứ vẽ gốc mai với con hạc ? Nếu bảo rằng vì ở Chùa Gò có mai mà ở chùa Hương, ở chiếc chén sứ, cũng có mai, cho nên có thể có sự liên tưởng ấy, thì trong phạm vi một bài được đặt vào Mục Khảo cứu ở PHẦN GIÁ TRỊ HOA MAI (hoặc dù là ở phần kết của toàn bài) sự liên tưởng ấy quả là tai hại khiến cho độc giả càng đọc càng không hiểu bản thân diện mục của cây mai nó thế nào ? Người chưa biết cảnh Chùa Gò chưa trông thấy Cây mai ở Đồn Cây mai, đọc bài khảo cứu của tiên sinh, sẽ giật mình mà nghĩ rằng ở nơi đó có *giống cây mơ* và cả giống mai gọi là « *băng cơ ngọc cốt* » Còn người

https://tieulun.hopto.org

chưa được thấy *giống cây mơ*, hoặc chưa từng được thấy giống mai « *băng cơ ngọc cốt* » bao giờ, không khỏi buồn rầu mà nghĩ rằng : « Tưởng là gì ! thì ra từ xưa các thi nhân chỉ quen phóng đại, nói láo, Nghĩ rằng hình dáng cốt cách mai thế này chứ ? Như vầy mà cũng ca tụng là tiên phẩm, là *mình băng chất ngọc*, thì hoa gì mà chẳng gọi là tiên phẩm được ».

Trong phần II (khảo về CÁC GIỐNG HOA MAI), đoạn C đại đề rằng :

« *Bắc Mai là thứ mai có nhiều ở Bắc Việt. Tuy cũng*
« *gọi là mai, nhưng không cùng một họ với mai vàng*
« *(Ochanacées) hoặc bạch mai (guttifères) của miền Nam.*
« *Mai miền Bắc thuờng có hoa trắng hoặc hồng thuộc về*
« *họ cây đào, cây mận, cây mơ (ô. mai) và cùng họ với*
« *cây hường (Rosacées). Tên mai Bắc là Prunus arméniaca*
« *Lin cho nên Tây phương thường gọi là prunier :*
« *Các thứ mai Trung hoa cũng thuộc về dòng Bắc mai,*
« *thuộc họ cây mơ (Rosacées).*

. . . . . .

Tôi đồng ý với Việt điểu tiên sinh rằng thứ mai mà tiên sinh gọi là Bắc mai ấy không phải cùng một giống với mai của miền Nam. Ở đây, đứng về lãnh vực danh từ, mỹ cảm, tôi muốn thêm một vài nhận xét nầy :

Người ở Bắc Việt có phân biệt thứ hoa màu hồng lợt và thứ hoa trắng. Riêng thứ hoa trắng, trong giới thi, họa gia, (về phương diện mỹ cảm) có chia ra một thứ gọi là bạch mai mà coi đó mới là loại chính một thứ gọi là cây mơ (trái đem ướp muối làm ô. mai). Loại mơ cũng khá đẹp, nhưng còn kém xa hẳn thứ bạch mai. Nếu Việt điểu tiên sinh đứng thuần túy về phương diện thảo mộc học thôi thì không nói làm gì, nhưng nếu đứng về phương diện thi nhân họa sĩ (về mỹ cảm) mà xét, thì phải nói rằng thứ bạch mai như tôi nhận xét trên, phải được coi là loại chính, (hồng-mai nói trên, cũng được liệt vào loại này) Còn các thứ khác

https://tieulun.hopto.org

ta quen gọi là mai đó, chỉ là thứ tạp mai mà thôi. Chu-Mạnh-Trinh, trong thơ tả rằng : *Thỏ thẻ rừng mai,* mới chỉ là thứ tạp mai, tức là *thứ mơ*, chớ không phải là bạch-mai chính thức như trên tôi nói (ở một phần dưới MAI CỦA THI NHÂN HỌA SĨ sẽ bàn thêm).

Vì trong đoạn này, ngoài sự khảo-cứu theo lối thảo-mộc học về giống Bắc mai, Việt-điểu tiên sinh *có ý nghiêng nhiều về phía văn-chương mỹ-cảm* nên đã đem mấy câu thi-văn cổ ra điểm-xuyết, dẫn chứng, khiến cho người đọc (về phương-diện mỹ-cảm) có thể lầm rằng loại *cây mơ cũng được thi-nhân Trung-hoa ca-tụng nồng nhiệt đến thế ư* ? Vì dẫn thơ ra, mà người đọc có thể lầm lẫn *cây mơ* với (*bạch mai* chỉ là một về phương-diện mỹ-cảm) và loại *hòa mơ* cũng có thể coi là đầu trăm hoa (về phương-diện văn chương) ?

Cũng trong đoạn này, tiên-sinh đã dẫn Quảng-sự-loại :

« *Xét theo Quảng-sự loại, mai có 5 loại :*
« *hồng-mai, bạch-mai, hoàng-mai, lục-mai và lạp-mai* ».

Tiếc rằng tôi không có Quảng-sự loại hoặc Uyên-giám loại hàm để kê cứu. Theo thiển-kiến, thì người Tàu có chữ hoàng-mai là để chỉ cho khi trái mai chín vàng, chớ không phải là chỉ về loại mai bông vàng. Nhưng người ta cũng có dùng tên hoàng mai mà để chỉ cho lạp-mai. Vậy hoàng-mai, lạp mai có thể là một loại, nở hoa về mùa đông, bông hoa vàng, bên trong hơi có ánh tía **Người chơi hoa cho đấy không phải là giống mai. Chỉ vì hoa nó nở cùng thời với giống mai chính thức, hương lại hơi giống, và vì cánh nó như chất sáp ong, nên gọi là lạp mai.** Còn như lục-mai thì không thấy ai nói đến hoặc sách nào nói tới ngoài Quảng-sự loại theo như Việt-điểu tiên-sinh cho biết. (Không biết trong Liễu-trai chí-dị có nói đến *lục mai* cũng như nói đến *lục cúc* chăng ?) Mong rằng, nếu có thể xin Việt-điểu tiên-sinh chép đoạn trong Quảng-sự loại nói về 5 loại mai ấy (xin chép nguyên-văn bằng chữ nho) rồi công-bố lên cho.

https://tieulun.hopto.org

Về phần tôi, chỉ biết có thứ mai (không phải là *giống riêng biệt*) các nhà chơi hoa gọi là *lục ngạc mai* (tôi đã có trồng), là nói về cái *đài* hoa mai. Nhà chơi hoa chia ra thứ hoa trắng có đài *sắc lục* thì gọi là *lục-ngạc mai*, với thứ hoa trắng có *đài* màu *đỏ tía*. Có lẽ đứng về phương-diện nhà thảo-mộc học, thì 2 thứ chỉ là một ; nhưng đứng về phía các thi nhân, họa-gia họ quý thứ có đài màu lục, vì hoa trắng lại có ánh lục từ dưới lên thì đẹp hơn. (*Phàm mai-hoa phụ đế dai giáng tử sắc, duy thử thuần lục, chi ngạnh diệc thanh, đặc vi thanh cao*... QUẦN-PHƯƠNG PHẢ : Phàm cái đài ở hoa mai đều màu sắc đỏ tía, duy có thứ mai này là màu thuần lục, cành và nhánh cũng xanh, riêng là giống thanh cao).

Trong đoạn kê cứu nói về giống Bắc mai, Việt điểu tiên sinh còn kết thúc bằng nhiều câu thơ. Cuối cùng tiên sinh dẫn hai câu của Lý-Bạch :

« *Hoàng-hạc lâu trung xuy ngọc địch*
« *Giang thành ngũ nguyệt lạc mai hoa* (*1*)

mà dịch rằng :

« *Tiếng sáo thổi trong lầu Hoàng hạc*
« *Tháng năm mai rụng chốn Giang thành.*

Thực không còn trời đất nào nữa ! Làm gì có mai rụng về mùa hạ tháng năm, vả Lý-Bạch có vịnh mai mùa hạ bao giờ ?

Hai câu trên là ở trong bài GIỮ SỬ-LANG TRUNG KHÂM THÍNH HOÀNG HẠC LÂU THƯỢNG XUY ĐỊCH. Cứ cái tiêu đề (cái tựa) này với chữ THÍNH... XUY ĐỊCH, cũng đủ rõ LẠC MAI HOA ở đây là tên riêng của khúc nhạc thổi vào ống địch, chớ không phải là *Vịnh hoa mai rụng* ! (xin coi Lý Thái Bạch toàn tập, quyển 23). Cũng trong tập này (quyển 4) bài TƯ MÃ TƯỚNG QUÂN CA có câu tả khúc LẠC MAI rằng :

Khướng địch hoành suy A ĐẢ HỒI
Hương nguyệt lâu trung xuy LẠC MAI (*2*)

càng rõ rằng LẠC MAI là nhạc khúc thổi vào ống địch của

https://tieulun.hopto.org

người Khương. (*Khương địch...xuy LẠC MAI*, không phải là ống địch người Khương... thổi rụng hoa mai đâu)

Lại như Vương-Nguyên-Chương, một danh họa Trung hoa nổi tiếng về vẽ mai, đề bức tranh mai có câu rằng :

« Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết
Khương-địch suy tha bất hạ lai » (3)

ý nói gốc mai, với cành giao nhau, đan lại như cái lồng đơm cá bằng nan thưa mà đeo những bông mai như băng tuyết vào. Nói rằng : *Khương-địch thổi đến mấy cũng không làm cho hoa ở đây rụng xuống được*, là ý nói bóng bẩy, mượn chữ LẠC MAI HOA để tả mai ở đây chỉ là mai vẽ. Đã là mai vẽ, thì đem khúc LẠC MAI HOA ra thổi một ngàn năm chăng nữa, *mai của tôi* (họ Vương) *y nhiên không rụng*. (Cái tài tình ở câu thơ là điểm bật lên thứ mai vẽ, mai trong tờ tranh.)

Khỏi phải kê-cứu đâu xa xôi, Chinh-phụ-ngâm-khúc Đặng trần-Côn tả lúc thiếu-phụ tiễn chồng, đoàn quân ra đi, lần lần khuất-dạng, chỉ còn vẳng lại tiếng khúc địch LẠC MAI với bóng cờ phất phơ cứ nhạt mờ dần :

Khứ khứ LẠC MAI thanh tiệm viễn
Hành hành CHINH BÁI sắc hà mang (4)

bản dịch nôm rằng :

Tiếng địch thổi nghe chừng đồng vọng
Hàng cờ bay trông bóng phất phơ

thiết-tưởng đủ rõ nghĩa chữ LẠC-MAI hay LẠC MAI HOA lắm vậy.

mai của thi nhân họa sĩ ?

Trở lên, tôi đã đứng trên lãnh vực hình tướng mỹ cảm để phân biệt rằng giống mai vàng, mai trắng ta thường thấy ở đây không phải là giống danh họa *mình băng chất ngọc* được các thi nhân họa sĩ Trung hoa (*kể cả những thi nhân họa gia Việt Nam sành sỏi*) ca vịnh và miêu tả. Xin thanh minh rằng tôi

https://tieulun.hopto.org

không phải là nhà thực vật học, những điều tôi cố gắng trình bày dưới đây chỉ là đứng về phương diện hình tướng mỹ cảm mà bàn nói hoặc phân biệt về loại danh hoa được ca tụng là *băng cơ ngọc cốt*. Không phải là nhà thực vật học, tôi đành không dám xếp thứ danh hoa này vào loại nào, xin tạm gọi đây là « *mai của thi nhân họa sĩ* ». Sự phân loại theo thực vật học xin chất chính các nhà thực vật học.

***

Bắc Việt có giống cây, người Bắc quen gọi là cây mơ, có hề nó rằng khắp vùng quê đâu cũng có.

— Hoa nó trắng. Trái hình trái đào vào cỡ ngón chân cái, còn nhỏ thì xanh, ăn hơi đắng, lớn lên rất chua. khi chín thì da vàng, đôi khi có chỗ chín ửng đỏ, tính không còn chua gay gắt nữa. Loại cây mơ này, ở chùa Hương mọc thành rừng. Người ta đẽo lấy vỏ những thân cây già, dùng làm thuốc, dùng thay cho trà. Có lẽ vì nước vỏ thứ mơ này sắc đỏ nên gọi là « *nước hồng mai* », chớ lấy đâu ra lắm vỏ thứ cây mai hoa đỏ mà nấu làm nước uống.

— Thứ mơ này, có lẽ trong Quần-phương-phả, Giới tử viên gọi là *cức mai* chăng ? vì ở cành nó có nhiều ngạnh cứng đâm ra tua tủa.

— Thứ mơ này không được liệt vào hạng danh-hoa « *cao-sĩ-tiết* » với « *ngọc cốt băng cơ* », không phải vì nó sinh-sản rất nhiều mà người ta không coi là quý. chính vì hình-tướng cốt cách nó, từ thân cây cho đến cành, lá, hoa, kết-cấu không được thanh-kỳ lắm. Thứ mơ này thực ra cũng đẹp, nhất là cả một rừng mơ trắng toát thì cũng ngoạn mục. Nhưng nếu so nó với thứ gọi là « *cao-sĩ-tiết, ngọc cốt băng cơ* » thì nó chẳng thấm vào đâu cả, tuy nó không đến nỗi tầm thường quá như mấy loại ta thường gặp ở đây.

Thứ mai, tạm gọi là « *mai của thi-nhân họa sĩ* », ở Bắc

https://tieulun.hopto.org

có, nhưng cũng ít nhà trồng được, nên cũng chỉ có số ít được thưởng-thức, được biết :

— Thứ gọi là *hồng mai*, hoa sắc phấn hồng tươi sáng. Không rõ có thứ hoa cánh đơn chăng ? Riêng tôi chỉ được thấy thứ cánh kép. Tôi đã chịu khó đi tìm kiếm thứ hồng mai này. Duy ở nhà Cụ Án Kiến-Xương (Thái bình) có một gốc, thân tầy bắp đùi người lớn, cao tới trên hai thước. Theo Cụ Nguyễn Công Diệu thuật lại thì khi xưa mua tới giá 10 lạng bạc. Còn lác đác, năm mười nhà khác có trồng, mà thân cây hoặc lớn lắm chỉ tầy cổ chân, hoặc đường kính thân cây tới bốn năm phân, kể cũng ngoạn mục lắm rồi.

Người ta cũng hay trồng trong bồn lớn, thân cây nhỏ độ trên ngón chân cái mà gọi là *chi-mai* là *phi-mai*, cũng có người vì thấy cành và hoa có vẻ nhẹ nhàng thanh thú mà gọi đùa là *mai Nhật bản*.

— Cũng như bạch mai, khi có hoa thì không có lá ; hoa rụng rồi lá mới sinh

— Nói chung về hình tướng cốt cách, thứ hồng mai cũng được thi nhân, họa gia ca tụng. Thạch-Man-Khanh có câu vịnh hồng mai

. . . . . .

Nhận đào vô lục diệp
Biện hạnh hữu thanh chi (5)

. . . . . .

Ý câu thơ chỉ chú trọng so sánh về chỗ lá đào không có sắc lục như thứ mai này, và mai này khác với hạnh là cành lại xanh. Nhưng chính vì thơ của Man Khanh ý tứ thô thiển quá, không nói được cái « *hình tướng phẩm cách* » đặc biệt của thứ mai này ra, nên Tô Đông Pha làm liền ba bài vịnh hồng mai, trong có một bài cực lực biện bác làm sáng tỏ cái phần văn vẻ mỹ quan với phẩm cách thanh kỳ của hồng mai ra :

Phạ sầu tham thụy độc khai trì
Tự khủng băng dung bất nhập thì

https://tieulun.hopto.org

Cố tác tiều hồng đào hạnh sắc
Thượng dư cô sấu tuyết sương ti (tư)
Hàn tâm vị khẳng tùy xuân thái
Tửu vụng vô đoan thượng ngọc kì (cơ)
Thi lão bất tri mai cách tại !
Cánh khan lục diệp giữ thanh chi !

Hai câu phá thừ, dùng chữ *băng dung* để điểm bật cái *dung diện* thứ mai của thi nhân, họa gia và cho biết thứ mai này nở hơi muộn (vẫn xuân.) Đến câu thực : «*Cố tác tiều hồng đào hạnh sắc, Thượng dư cô sấu tuyết sương ti* » thì điểm bật đủ cả màu sắc, cốt cách, tư thái ra mà văn đi nhất khí tài tình. Hai câu 5 và 6 nói về cái phẩm tiết và còn dư bút luận về cái ánh sắc hồng thực là đặc biệt. Suốt trong năm câu thơ (từ câu 2 đến câu 6) tả hình dung, tư thái cho đến cả phẩm cách. Nhưng vì thứ bạch mai của thi nhân họa gia cũng đủ hình dung, tư thái cốt cách ấy, cho nên ở đây đặc biệt tả cái sắc hồng ấy ra : sắc hồng này người ta chỉ có thể thấy ở dung diện mỹ nhân những khi *e ngại thẹn thò*, hay khi mỹ nhân có *ngấn rượu ửng hồng trên má phấn*. Sau khi điểm bật được dung, nhan, cốt cách thanh kỳ của hồng mai lên rồi. hai câu hết quay về ý chê trách Man Khanh không biết thưởng thức không biết cái phần cốt cách của mai, cho nên vịnh giống danh hoa dật-phẩm như hồng-mai mà chỉ nhằm nói về *lá lục* với *cành xanh*, chẳng cũng là tục lắm ru !

Đọc bài thơ trên, ta có thể có một ấn-tượng thanh-kỳ về hình-tướng cốt cách của hồng-mai, và nhất là ta phải nhận rằng thi-nhân có sự quan-sát tế-nhị và có quan-niệm riêng biệt : Không phải *giống mai nào cốt cách tầm thường cũng được ca-tụng*.

— Giống bạch-mai, (không phải giống bạch-mai như ở đây, cũng không phải giống mơ) ở Bắc tuy nói là hiếm, nhưng thực ra có nhiều.

Nói là hiếm, vì hiếm có nhà trồng. Cứ như tôi biết, trong khoảng mấy chục năm trở lại đây, trước hết có nhà Cụ Án Kiến-xương ở Thái-bình, nhân có người đi sứ mà lấy được giống ở

https://tieulun.hopto.org

Tàu, — sau đó nhà Ông Hai Lẫm chiết giống này về trồng ở Yên-Mô.

Nói là nhiều, vì nguyên một nhà Cụ Án Kiến-xương gây được đủ 100 gốc, rồi nhà Ông Hai Lẫm cũng gây được 17 gốc. Năm ba nhà nữa cũng gây được giống, nhưng mỗi nhà chỉ lác đác vài ba gốc thôi. Cho nên, ngay ở Bắc, phi người thích chơi mai, cũng hiếm người thực mắt trông thấy thứ mai này, rồi khi nói hay tả, khi đọc thi văn nói về mai, chẳng qua chỉ là *nghe hình bắt bóng*.....

Những điều tôi đã thấy về thứ mai này
thử so sánh với mai trong thi, họa phẩm

a) Hai gốc mai trồng ở nhà tôi (nơi từ-đường tại làng Quán-gánh Nhị-khê Hà-đông) vì trồng sau nên thân cây nhỏ chỉ gần tầy bắp đùi thôi. Những gốc mai ở vườn Cụ Án Kiến-Xương, có gốc lớn vừa tầy vòng tay người ôm ; mai ở vườn nhà Ô. Hai Lẫm hơi nhỏ hơn. Nhưng gốc và thân, *dù lớn, dù nhỏ*, mà y nhiên là gốc mai tả trong thi họa phầm Trung-hoa, nghĩa là hình tướng *cổ-sấu* (*Xương mai tính đã gầy mòn*. Nguyễn-Du đã thoát ý ở chữ *cốt xấu như mai*) chớ không trùng trục nặng nề, thấy chất thịt.

b) Thân cây, hoặc ngay từ nơi gốc, hoặc cao lên đến 1 hay 1 thước rưỡi là cùng, thì phân ra *nữ-tự*. (女) Phân nữ-tự, nghĩa là thân cây mai, hoặc cong vặn đi, hoặc gặp gãy thành khuỷu như nét của chữ *nữ*. Các nhà chơi mai có câu : *Thân bất thất nữ, loan khúc chiết toàn* (thân theo nét chữ nữ, loan khúc quanh co) ; các họa gia chuyên về vẽ mai, có câu khẩu đầu : *vô nữ bất thành mai* (ý nói vẽ mai, không theo nét chữ nữ, không thành ra mai.) Về phần tôi, đã được quan sát thưởng ngoạn trên một trăm gốc mai trứ danh ở Bắc, tôi thấy ý-tứ quả đúng như vậy.

c) Cành mai dù kính-bạt, dù loan-khúc mà vẫn thanh thú hợp điệu với thân cây. Cành lớn như ném vứt ra, có khi đâm ngang, có khi vống chúi xuống như hình *đạn đạo* (đường đi vòng của viên đạn khi tới cuối tầm), mạnh như nét vẽ phá tận lực văng ra. Nhánh nhỏ xương-kính, hoặc

https://tieulun.hopto.org

đâm thẳng lên trời, vút đi như nét cái roi ngựa bằng sắt ; hoặc như gối hạc, như sừng rồng, sừng hươu ; hoặc uốn như vành cánh cung, hoặc vương thoát ra như cành câu. Có khi, chỗ cành hơi rậm, giao thác nhau tưởng như một cái lồng đơm cá thưa gài những bông hoa trắng ngần. Câu thơ của Vương Nguyên-Chương « *Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết* » như trên đã có dẫn, thực tả truyền thần ra sự kết cấu về cành nhánh và hoa mai ở trường hợp này.

c) Cánh hoa (đơn và kép) đều mỏng. Cánh đơn, có thứ 5 cánh (ngũ xuất) mỗi cánh là một đường tròn dịu dàng (không phải là tròn lăn). Các thi nhân, họa gia coi *thứ 5 cánh này mới là thứ chính*. Quần phương phả, Giới tử viên họa phả có nói đến thứ 4 cánh và 6 cánh, và cũng đứng trên quan điểm thi, họa gia, gọi là cức mai, là thứ tạp. Có lẽ là loại như cây mơ chăng? Thân hình, cành, hoa, lá của loại mơ, kết cấu cũng khá đẹp, tuy kém hẳn thứ mai chính.

Nói đến nét tròn dịu của cánh hoa mai, thực là khó tả. Họa gia trứ danh về vẽ mai là Thích-Nhân-Tế, cho biết rằng ông phải dụng công tới bốn chục năm trong việc cầm cây bút lông, khoanh những vành cánh mai mới mô phỏng được cái nét tròn tròn dịu dàng kỳ thú.

Lại như *trong con mắt họa gia*, tụ tinh hội thần quan sát, họ có một ấn tượng chung là bông mai nở (mai đơn) phía *chính diện*, cánh hoa hợp lại *có tượng tròn*, *phía lưng* lại *có tượng vuông*. Cái hình tướng này, người có khiếu thẩm mỹ, có con mắt họa gia mới nhận thấy.

d) Sắc hoa bạch-mai (sắc hồng-mai thì như bài thơ Tô Đông Pha tả, đã nói ở trên rồi, đây xin miễn nói), khi mới nở thì trắng ngần. Hơi có ánh lục, nếu đài của nó thuần lục, vì thế họa gia, thi gia gọi là Lục ngạc mai; hơi có ánh đỏ nếu đài của nó sắc đỏ tía.

Cái chất trắng ở đây là chất trắng tinh-khiết, như có lần phấn *trắng mà trong sáng* **ánh ánh ra**, trắng trong như có **ngưng đọng một chất gì lạnh lạnh**, cho nên chỉ ánh trăng thu trắng trong vắt, chỉ có hơi sương, băng hay tuyết là có thể so sánh với nó, hay nói khác đi, chỉ đem

https://tieulun.hopto.org

nó sánh với ánh trăng, với băng, với tuyết (về cả sắc và chất) thì mới hình-dung ra được cái chất ấy. Và phải nói rằng sắc hoa thủy-tiên có trắng, nhưng chất trắng ấy còn tục nếu so với chất ngọc của thứ mai này.

đ) Nhị-hoa này sắc vàng tươi mà sáng, vút tơ ra, rất thanh thú. Tôi nhớ rằng nhị-hoa tua ra, số tua không rậm lắm, nhưng ước chừng tới 15, 20 tua. Họa-gia tả mai, vì giản dị đi phần nào, nên thường vẽ đến bảy tua là cùng.

e) Về phương-diện mỹ-cảm tôi đã quan-sát kỹ cái đài của thứ mai này. Đài hoa là phần cái đế hoa (có cánh nhỏ) tiếp dưới là cuống hoa gắn hoa vào với cành. Thứ đài màu lục với thứ đài màu đỏ tía, — về hình-dáng thật hệt nhau. Bông hoa kết-cấu cũng thần-tình như nhau. Nhưng về mỹ-cảm, chính màu sắc cái đài đã ảnh-hưởng đến phần mỹ-quan của bông hoa trong con mắt người sành chơi hoa. Hai thứ hoa, cùng sắc trắng như nhau, nhưng với thứ đài thuần lục, nó ánh màu lục lên cánh hoa, làm cho sắc trắng có ửng màu xanh lục, người ta cảm thấy như có chất gì nhẹ nhàng thanh thú, mát dịu, **có chất gì lạnh hơn so với chất trắng ở thứ hoa có đài màu đỏ tía.** Vậy thì *lục-ngạc mai* chỉ là danh từ của nhà thơ, nhà họa phân biệt ra, cực-lực tán thưởng thứ hoa mai có đài lục, thực ra nó không phải là một loại riêng biệt hẳn. (Vì lẽ đó, theo thiển-ý tôi, quảng-sự loại có thể lầm mà nói là giống *lục-mai*, Phải nói là lục-ngạc mai mới rõ nghĩa.)

g) Người ta cũng chia ra có thứ gọi là Song-mai. Thân cây, cành lá, hoa cũng in hệt thứ mai kia, duy có thứ này mỗi bông hoa sau kết thành 2 trái, ít khi thành 3 trái. (Thường thì mỗi bông hoa kết thành 1 trái).

h) Lá mai bầu dục, đầu lá hơi nhọn, có viền răng cưa. Có hoa rồi thì không có lá. Hoa rụng mới sinh lá.

Cho nên khi cây mai có hoa, không nói gì như cảnh vườn nhà Cụ Án Kiến-xương với hàng trăm gốc mai, như cảnh vườn nhà ông Hai Lẫm có tới 17 gốc, chỉ cần có một vài gốc thôi, trắng toát như phủ bằng hoa tuyết, linh-lung thanh thú thực là kỳ-tuyệt. Chỉ riêng về điểm này thôi

https://tieulun.hopto.org

về phương-diện mỹ-quan, ta chớ có chút nghĩ gì về hình-sắc giống mai ở Đồn Cây mai (hoa nở lẫn trong những chùm lá, lá lại dầy và dài, không có răng cưa) liên-quan đến hình sắc loại mai thi - nhân họa-sĩ

***

Đại đề như trên, tôi mới thâu lượm sơ sơ chút ít tài-liệu về thi-ca, về ý-tứ các thi-gia, họa-gia đối với hình-tướng cốt-cách của thứ mai mà tôi tạm gọi là « **mai của thi nhân họa gia** », *hợp lại với những sở-kiến riêng của tôi* là người may mắn đã được hân thưởng thứ mai này. Và tôi mong tả-diễn được phần nào cái **hình-tướng luân-quách** của thứ hoa được coi là *dật-phẩm* (coi hình 1 vẽ cành mai, hình 2 vẽ thân và cành mai).

Phong Tử-Khải tiên-sinh, một giáo-sư trong trường mỹ-thuật Trung-hoa quốc gia, gần đây trong tập sách nhỏ NGHỆ-THUẬT THÚ-VỊ có dẫn câu nói về GIÁ-TRỊ MỸ-CẢM của thứ mai này :

« *Tầm-thường nhất dạng song tiền nguyệt,*
« *Tài hữu mai hoa tiện bất đồng*

ý nói : một mảnh trăng trong trước khung cửa sổ, chỉ là sự vật rất thường, đâu chẳng có được. Thế nhưng hễ có điểm bóng La-phù tiên-tử (mai) thì không còn là tầm-thường nữa, là một thế-giới bất-phàm rồi.

Khương Bạch-Thạch đời Tống có hai bài từ « *Ám hương* » và « *Sơ ảnh* » nổi tiếng là danh-tác, khiến người đọc lên, trong thâm-tâm cảm thấy được cái vẻ thanh-cao, tư-thái của thứ danh-hoa này.

Lâm Hòa-Tĩnh vịnh mai có câu rằng :

« *Sơ ảnh hoành-tà thủy thâm thiền*
« *Ám hương phù-động nguyệt hoàng-hôn*

đã tả từ cái tinh-anh bóng dáng, đến cái lãnh-hương hạo-phách tiêu-sái xuất trần của giống mai này. Hèn chi mà chẳng say mê với mai. Bốn chữ « *Mai thê hạc tử* » nói về họ Lâm, khiến thâm-tâm ta cũng hiện ra cái phong-độ của Ông vậy.

https://tieulun.hopto.org

Hình vẽ 2.— *Vẽ thân cây mai với cành của nó vắt ngang. (Tranh trong giới-tử viên hoa phổ)*

https://tieulun.hopto.org

Tương truyền rằng Cụ Nguyễn-Trãi, Đệ Hoàng Ngự-sử Mai tuyết hiên, có câu rằng :

. . . . . .

La phù tiên tử băng vi hồn.
Khoảnh khắc năng linh quỳnh tác tiết.
Dạ thâm kỳ thụ toái linh lung,
Nguyệt hộ phong song hàn lẫm liệt
Nhược phi phong độ ám hương lai
Phân phân nhất sắc hà do biệt.

. . . . . .

Sáu câu trên, tả mai và tuyết. Đâu là mai, đâu là tuyết, dưới ánh trăng, hồn mai, phách tuyết thực không thể phân biệt được nếu không nhờ có gió thoảng đưa cái hương thanh thú kín đáo kia tới. Đọc đoạn trên, ít nhất cũng phải có một ấn-tượng kỳ-tuyệt về mai, về tuyết. Và phải nhận rằng chất mai có thế nào thì mới linh lung huyền ảo như vậy.

Nói tóm lại, thi-nhân, hoạ-gia, khi gọi là « *ngọc cốt băng cơ* », là « *cô xấu* » là « *ám hương, sơ ảnh* », là « *mai cốt cánh* » là « *điệu gầy như mai* » v.v... hoàn-toàn không phải là loại mai vàng ở đây bán vào dịp Tết âm-lịch, cũng không phải là loại mai trắng ở Đồn Cây-Mai hay Chùa Gò, không phải là *cây mơ* (ô-mai). Phân loại mai theo thực-vật-học là một việc, ta quen gọi là mai vàng, mai trắng, gọi là mù u, không sao. Nhưng *chớ quá ngoa ngoắt, đem lời quá đẹp để mà từ xưa trong thi-giới, họa-giới đã dùng để chỉ riêng cho một thứ mai khác, rồi bất cứ gặp thứ mai nào cũng gán cho những lời như hoa tựa gấm cả !*

Nhớ lại mấy năm về trước, hồi mới di cư. dạy giảng Việt-văn ở mấy trường công, tư-thục. Học-sinh có người chợt hỏi về cốt cách cây mai thế nào ? Tôi cố gắng miêu-tả mai (thứ mai của thi-nhân họa-gia) thì nhiều người lấy làm sửng sốt và ngờ là tôi **đã quá văn hoa bịa đặt**. Về phần tôi, cố nhiên tôi yên trí là họ không có khiếu văn-chương và nhất là không có óc thẩm mỹ. Ít lâu sau, một dịp khác, họ lại : « Đọc Đoạn trường tân thanh của Nguyễn-Du, tả thần-thái cốt-cách cô Kiều mà ví với mai, như « *Mai cốt cách* tuyết tinh

https://tieulun.hoptoi.org

thần», hoặc « Nét buồn như cúc, *điệu gầy như mai*», hoặc như « *Xương mai* tính đã *gầy mòn* ». Lại trong các áng thi-văn khác cũng vậy, nói đến mai là nói đến *sương ngưng tuyết đóng*, là *tuyệt - đại giai - nhân*, là *cao - sĩ - phẩm tiết*, v. v... Vậy mà cây mai, hoa mai, đâu có được cái hương kiều-diễm, cái sắc sa-hoa như thế »? Tôi vẫn yên-trí là họ không có khiếu thơ văn, kém óc thẩm-mỹ nên đành mặc-nhiên giữ thái độ « *lãnh mãn tự tri* : lạnh hay nóng thì một mình mình tự biết, nói ra sao được » không có ý-kiến gì bàn nói hơn nữa.

Thế rồi, vụ Tết đến với « *mai vàng* » đầy đường, nghẹt chợ. Trong bụng tôi lúc đó hơi hiểu vì sao học-sinh đã ngờ vực những câu thơ cổ là quá xa sự thực. Tôi lại tìm hỏi về « **giống mai trắng** » ở đây. Đại-đề cũng lãnh-hội được phần nào về hình-sắc giống mai trắng này rồi. Tới đây thì tôi hoảng-nhiên giác-ngộ, rồi tự trách mình đã lầm. Thì ra mấy chị em, anh em học-sinh họ rất có ý tứ về thơ văn, có óc thẩm-mỹ chắc chắn là khác. Trước kia nghe tôi miêu tả về mai mà họ cho là tả quá văn-hoa bịa đặt, họ đọc Nguyễn-Du mà ngờ rằng thi-nhân đã quá *thần thánh hóa* hoa mai, và đối với họ như thế thì cốt-cách, nhan-sắc, tinh-thần cô Kiều chẳng cũng tầm-thường sao ?, sở-dĩ họ nghĩ vậy là vì bình-sinh họ chỉ biết có thứ *mai vàng* hoặc xa hơn nữa là thứ *mai trắng* ở đây. Không trông thấy «*thứ mai của thi-nhân họa sĩ*» hèn chi mà không thể lãnh-hội thông-cảm được ý-tứ thi-nhân.....

Câu chuyện trên, lâu nay tôi vẫn lấy làm canh cánh bên lòng, xét rằng sự tìm hiểu biện minh về vấn đề này, rất ảnh hưởng sâu xa đến trình độ và việc xét văn chương, mỹ thẩm thuật. Cho nên, khi đọc bài của Việt điểu tiên sinh bàn nói về *các giống mai với giá trị mỹ cảm của nó*, tôi nhận thấy rằng bài đó rất quan hệ. Và bài đó lại đặt vào khung khổ của *mục khảo cứu*. Nếu khảo xét đúng, thì sự lợi ích về việc hiểu văn chương, nâng cao trình độ thẩm mỹ không phải là nhỏ; nếu sai lầm thì sự phương hại về lãnh vực này cũng lớn lắm. Bởi lẽ đã đặt bài đó trong *mục khảo cứu*, thì càng dễ gây tin tưởng cho người đọc một cách sâu xa, lâu dài. Người đọc, người viết, sẽ yên trí là như thế. Nó sẽ là một liều thuốc hay vô cùng, nếu sự khảo

https://tieulun.hopto.org

xét kia đúng, trái lại, nếu sai, thì nó thành một cố tật mà người đọc sẽ mang lấy suốt đời, sẽ lan truyền mãi mãi.

Cho nên bữa nay, viết bài này, tôi thành thực nghĩ rằng sự hiểu biết của tôi dù có điều sai lầm, hay dù là hoàn toàn sai lầm nhưng nếu được Việt điều tiên sinh và bạn đọc cho ý kiến và biện biệt những điều sai lầm ra cho, thì âu cũng là một sự lợi ích không nhỏ.

QUỐC-NGHI
TRƯƠNG-CAM-KHẢI

NHỮNG CÂU THƠ VÀ BÀI THƠ CHỮ HÁN TRÊN ĐÃ ĐƯỢC THI SĨ NHẤT-ANH DỊCH RA NHƯ SAU NÀY :

(1) *Hoàng-hạc lầu trung xuy ngọc-địch, Giang thành ngũ nguyệt lạc-mai-hoa !*

Dịch : Khúc sáo Lạc-Mai Lầu Hạc vắng, Giang-thành nhớ cảnh tháng năm xưa !

(2) *Khương địch hoành suy A-Đả Hồi, Hướng nguyệt lầu trung suy Lạc-Mai !*

Dịch : Não nùng sái rợ tiếng chơi vơi, Rõi bóng trăng lầu khúc Lạc-Mai !

(3) *Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết, Khương địch suy tha bất hạ lai !*

Dịch : Xương gầy chẳng chịt đơm bông tuyết, Sáo rợ rung cành, cánh chẳng rơi !

(4) *Khứ khứ Lạc-Mai thanh tiệm viễn, Hành hành chinh-bái sắc hà mang !*

Dịch : Khúc Lạc-Mai gần xa réo rắt, Bóng tinh-kỳ phấp phới mơ màng !

(5) *Nhận đào vô lục diệp, Biện hạnh hữu thanh chi !*

Dịch : Đào kia thua lá thắm, Hạnh nọ kém cành xanh !

(6) *Phạ sầu tham thụy độc khai trì*
Tự khủng băng dung bất nhập thì
Cố tác tiểu hồng đào hạnh sắc
Thượng dư cô sấu tuyết sương ti (tư)
Hàn tâm vị khẳng tùy xuân thải
Tửu vựng vô đoan thượng ngọc ki (cơ)
Thi lão bất tri mai cách tại !
Cánh khan lục diệp giữ thanh chi !

https://tieulun.hopto.org

Dịch : Ngại tỉnh giấc mơ đành nỡ muộn !
Thời qua sắc nõn khéo buồn tênh !
Hồng pha cánh phấn tinh thần đượm,
Tuyết phủ thân gầy cốt cách thanh !
Lạnh lẽo chẳng cùng xuân thắm mởm,
Nồng say chợt ửng má đào xinh !
Giá này phẩm ấy Già quên nhỉ
Vơ vẩn cành xanh lại lá xanh !

(7) *Tầm thường nhất dạng song tiền nguyệt,*
Tài hữu Mai hoatiện bất đồng !

Dịch : Mảnh nguyệt dòm song đâu chẳng có,
Mai cười dưới bóng cảnh thêm thơ !

(8) *Sơ ảnh hoành tà thủy thâm thiển,*
Ám hương phù động nguyệthoàng hôn !

Dịch : Sâu cạn nước chiều ngời ánh tuyết,
Mập mờ trăng tối toả hương mơ !

(9) *...La phù tiên-tử Băng vi hồn !*
Khoảng khắc năng linh quỳnh tác tiết.
Dạ thâm kỳ thụ toái linh lung,
Nguyệt hộ phong song hàn lẫm liệt
Nhược phi phong độ ám hương tai
Phân phân nhất sắc hà do biệt...

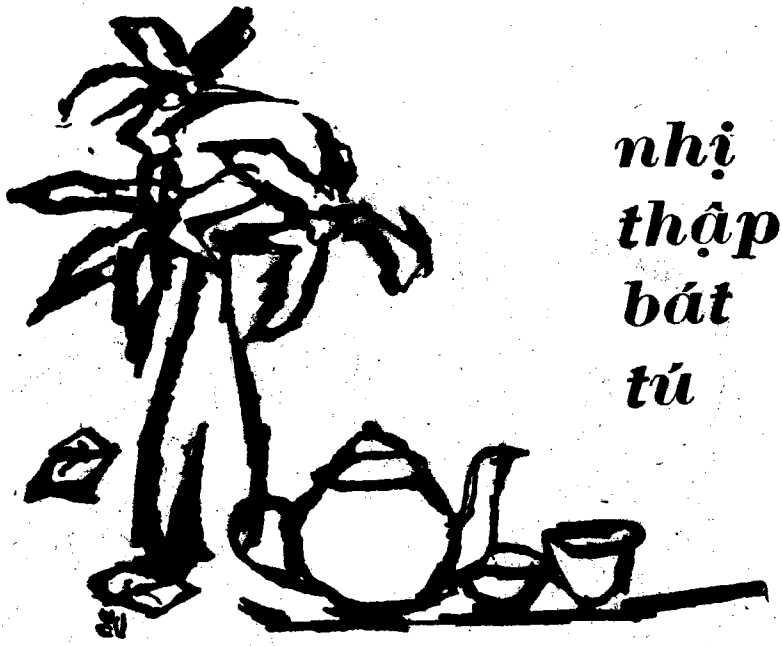
Dịch : ...La-Phù tiên-tử, Băng là hồn !
Trong trắng ảo huyền nêu khí tiết !
Đêm trường cây ngọc rắc tung châu
Gió lọt song trăng mờ lạnh tuyết !
Lưng trời không thoảng ánh hương mơ,
Một sắc phau phau ai kẻ biết !...

(NHẤT ANH dịch)

Khi công việc thất bại, điều an ủi nhất là hồi tưởng lại rằng mình vẫn luôn luôn nghĩ điều phải và lòng mình luôn luôn thẳng thắn.
Ciceron.

Những vết thương của lương tâm không bao giờ lành được.
Publius Syrus.

https://tieulun.hopto.org

nhị thập bát tú

tho VŨ HOÀNG CHƯƠNG

Trong phòng triển lãm

Thẳng trắng cong vàng gẫy đỏ xanh
Thịt xương Hội-Họa ném tung hoành
Có ai nhìn được sau bề mặt
Để thấy oan hồn mỗi bức tranh

Hương gọi Tiếng về

Trời không trăng sáng với sao thưa
Cũng chẳng đầy sương rụng nguyệt mờ
Tào - Tứ Trương - Tam đều tịch mịch
Đây còn « hương - quạ » réo đèn mơ

https://tieulun.hopto.org

Nguyên tác của **EMILY BRONTE**
Bản dịch của **NHẤT - LINH**

(*tiếp theo*)

VI

HẠNH trở về để đưa đám và trở về với một người vợ khiến chúng tôi kinh ngạc, và người quanh vùng bàn tán. Bà vợ trẻ là ai, quê quán ở đâu, không bao giờ Hạnh cho chúng tôi hay. Chắc bà ta không có của hồi môn, không phải con nhà gia thế vì vậy Hạnh phải giấu sự ôn thú ấy không cho cha biết...

Sau ba năm vắng nhà, Hạnh thay đổi rất nhiều, người gầy đi kém hồng hào, lời nói và cách ăn mặc khác hẳn trước. Ngay hôm mới về, cậu ấy ra lệnh bắt bác Dọi và tôi từ nay phải ở luôn trong bếp và để cả phòng lớn cho cậu ấy dùng.

Còn mợ Hạnh tỏ ý thích muốn làm chị làm em với người trong

https://tieulun.hopto.org

họ chồng ; lúc đầu mợ ta truyện trò thân mật với Liên, hôn hít Liên, đi chơi khắp nơi với em chồng và mua cho rất nhiều quà bánh. Nhưng về sau sự thân yêu ấy nhạt dần và khi mợ ta trở nên cau có thì Hạnh trở thành độc đoán. Một vài câu mợ nói tỏ ý không ưa Hy cũng đủ làm nổi dậy trong lòng Hạnh tất cả mối thù hằn xưa. Hạnh bắt Hy sống với bọn tôi tớ, không cho đi học nữa, bắt làm lụng ở ngoài đồng và cũng làm vất vả như một tên thợ cầy.

Lúc đầu Hy cũng chịu đựng được sự khổ nhục ấy, vì Liên học được đến đâu thì lại dạy lại Hy, cùng Hy làm việc và chơi đùa ở ngoài đồng. Cả hai thực tình hứa hẹn với nhau sẽ cố trở thành thô bạo như lũ mán mọi ; Hạnh không để ý gì đến cách ăn ở của hai đứa trẻ và mọi việc chúng nó làm, miễn là ông không gặp mặt chúng. Hạnh cũng chẳng cần để ý tới xem chúng có đi lễ nhà thờ ngày chủ nhật không, nếu không có lời bác Dọi và ông mục sư trách móc về sự vắng mặt của Hy và Liên ; Hạnh bảo đem Hy đi đánh đòn và bắt Liên nhịn cơm trưa hay cơm chiều. Nhưng hai đứa không lấy gì làm thích hơn là cùng nhau chạy trốn vào rừng cỏ, từ sáng sớm và ở đấy suốt ngày ; sự trừng phạt chắc sẽ có nhưng chúng chỉ coi đó là một thứ đề đùa riễu. Ông mục sư muốn bắt Liên học thuộc lòng bao nhiêu chương sách đó là tùy ý ông, bác Dọi muốn cầm roi vụt Hy cho đến khi tê dại cả cánh tay, đó cũng là tùy ý bác ta ; hễ Hy và Liên gặp nhau là chúng quên hết mọi sự, nhất là khi chúng đã mưu mô được một cách trả thù ranh quái. Nhiều lần tôi đã phải khóc thầm thấy hai đứa trẻ ngày một trâng tráo quá, nhưng tôi không dám ngỏ một lời nào sợ mất hết đôi chút oai quyền còn lại đối với hai đứa trẻ thiếu thốn thương yêu ấy.

Một buổi chiều chủ nhật, chúng bị đuổi ra khỏi buồng vì làm rầm rĩ hay vì một lỗi nhỏ gì đấy. Khi đi gọi chúng về ăn cơm thì tìm hết nơi cũng không thấy chúng đâu cả. Sau cùng Hạnh cáu tiết ra lệnh đóng hết các cửa và cấm bất kỳ ai cho chúng vào nhà đêm nay. Mọi người đã đi ngủ. Riêng tôi, vì lo lắng không sao ngủ được, tôi mở cửa sổ, thò đầu ra ngoài nghe ngóng mặc dầu lúc đó trời mưa : nếu chúng về, tôi nhất quyết sẽ mở cửa cho chúng bất chấp cả lệnh cấm. Sau một lúc lâu có tiếng chân đi trên đường và có ánh sáng một ngọn đèn lấp loáng sau hàng rào ngắn. Tôi choàng khăn, chạy vội ra sợ chúng gõ cửa làm tỉnh giấc Hạnh. Chỉ có một mình Hy về, tôi giựt mình :

— Còn Liên đâu ? không xảy ra tai nạn gì chứ ?

— Ở Họa mi Trang ; còn tôi, tôi cũng ngủ lại đây, nếu họ có đôi chút lễ độ mời tôi ở lại.

— Thế cậu làm gì ở Họa mi Trang.

— Để tôi thay quần áo ướt rồi tôi sẽ kể hết, vú nghe.

Tôi bảo Hy cẩn thận đừng làm Hạnh thức giấc và trong lúc hắn thay quần áo Hy nói tiếp :

— Chúng tôi đi ra qua cửa buồng giặt, chạy chơi loăng quăng. Thấy có ánh sáng ở Hoa-mi-Trang, chúng tôi nẩy ra ý kiến đến xem hai đứa bé nhà họ Tôn chiều chủ nhật có ngồi ré trun ở một só không, trong khi bố mẹ ăn no, uống say

https://tieulun.hopto.org

cười hát cạnh lò sưởi ; hoặc xem chúng có bị bắt đọc sách thuyết giáo, bị một tên đầy tớ già giảng đạo hoặc bị phạt học thuộc lòng cả một cột tên trong thánh kinh nếu chúng trả lời sai.

— Chắc là không. Vì đó là những đứa trẻ ngoan ; người ta không bao giờ đối đãi chúng như đối đãi hai cô cậu xấu tính xấu nết nhà này.

— Thôi đi, vú. Đừng giảng đạo nữa. Láo, láo tuốt chúng tôi chạy một mạch từ Đỉnh Gió Hú đến Hoạ-mi-Trang... Liên bị tôi bỏ xa vì nó chạy chân không. Chúng tôi chui qua một lỗ hổng ở hàng rào, lần mò theo một con đường nhỏ, rồi leo lên một cái bồn hoa nhìn qua cửa sổ vào trong... thật là tuyệt : một gian buồng sang trọng có thảm đỏ, các bàn ghế đều phủ nhung đỏ, trần nhà trắng toát viền kim nhũ và ở ngay giữa trần các ngọn nến chiếu sáng long lanh một chùm mảnh thủy tinh treo bằng những sợi giây bạc. Ông bà Tôn không có đấy, chắc là hai đứa trẻ sung sướng như tiên. Chúng tôi thì tưởng mình đã lên tiên rồi ! Thế mà, vú có biết hai đứa bé ngoan của vú làm gì không ? Con Sa — nó độ mười một tuổi nghĩa là kém Liên một tuổi — con Sa nằm lăn xuống nền nhà, kêu la như có lũ quỷ cái đương tùng sẻo, thằng Kha thì ngồi ở cạnh lò sưởi khóc ri rỉ. Ở giữa bàn có một con chó con vừa kêu ăng ẳng vừa cựa quậy chân. Thấy đứa nọ đổ lỗi cho đứa kia, chúng tôi hiểu ngay là chúng đã suýt kéo đứt đôi con chó. Đấy vú xem chúng nó nghịch như thế đấy. Đánh nhau chí chết tranh nhau một con chó rồi sau lại hờn khóc vì cả hai đều không ai muốn lấy con chó nữa. Thấy hai đứa trẻ hư thân mất nết ấy, chúng tôi cười vỡ bụng; thực lũ đáng khinh. Vú xem, có bao giờ vú thấy tôi cỏ đòi một thứ gì mà Liên thích không, có bao giờ vú thấy hai chúng tôi một mình với nhau mà người thì khóc nức nở, người thì nằm lăn ra đất, mỗi người ở một phía buồng. Không thứ gì ở đời có thể khiến tôi đổi địa vị tôi ở đây lấy địa vị thằng Kha ở Hoạ - mi - Trang. Tôi không bao giờ làm thế cho dẫu người ta cho tôi ngay cái quyền ném lão già Dọi từ đỉnh nóc nhà cao nhất hoặc quét vôi tất cả cái nhà này bằng máu của thằng Hạnh.

* * *

Tôi ngắt lời :

— Câm mồm ngay ! Nhưng còn vì sao cậu về, để cô ấy lại đấy thì cậu chưa nói.

— Tôi đã bảo vú là chúng tôi cười nôn ruột. Hai đứa nhà họ Tôn nghe thấy, cùng một loạt chạy vụt ra cửa nhanh như tên. Yên lặng một lúc chúng cùng kêu « Mợ ơi mợ ! Cậu ơi ! Mợ ơi mợ vào mau. Cậu ơi ! » Chúng tôi lại đập thình thình để làm chúng sợ hơn ; sau nghe có tiếng người kéo then cổng chúng tôi thấy là nên chuồn ngay. Tôi cầm tay Liên, kéo đi, rồi bỗng nhiên Liên ngã xuống đất. Liên thầm thì bảo tôi : « Anh Hy, anh trốn đi, trốn đi ngay ! Em đã bị con chó chúng nó thả ra... » Con chó quỷ đã ngoạm vào mắt cá chân Liên, vú ạ. Liên không kêu một tiếng nào. Không nó không kêu, nó cho kêu là xấu hổ cho dẫu là bị một con bò hăng tiết húc sừng đưa cả người nó lên. Nhưng tôi, tôi kêu ầm ỹ, tôi nguyền rủa luôn miệng, rủa nhiều đủ để diệt trừ tất cả yêu quái ở trên đời. Vớ lấy một hòn đá, tôi nhét vào giữa hàm răng con chó rồi tôi ráng lấy hết sức ấn hòn đá vào trong cổ họng nó. Sau cùng

https://tieulun.hopto.org

một thằng đầy tớ chạy ra tay cầm một cái đèn lồng : « Mày cứ ngoạm chắc lấy » nhưng khi thấy chó mình cắn một cô gái bé, hắn đổi giọng và bảo chó nhả ra. Hắn đỡ Liên dậy, Liên tỏ vẻ khó chịu nhưng tôi chắc thế không phải vì sợ mà vì đau. Hắn mang Liên vào trong nhà. Ông Tôn đứng ở cửa hỏi vào :

« — Nó bắt được cái gì ?

« — Thưa cậu nó bắt được một con bé.

« Người đầy tớ trả lời như vậy « rồi giơ quả đấm vào mặt tôi, hắn « tiếp thêm :

« — Còn thằng này có vẻ là một tên bịp dẫn đường. Chắc là bọn cướp định cho hai đứa này trèo qua cửa sổ rồi mở cửa cho bọn cướp vào giết sạch cả nhà. Ông Tôn, xin ông đừng rời cây súng ra.

« Ông Tôn nói :

« — Bọn bợm này biết hôm nay là ngày thu tiền nhà, chúng định làm một mẻ.

« Rồi ông quay lại phía bà Tôn :

— « Này mình xem, nhưng đừng sợ, nó chỉ là một đứa bé, nhưng trông gian ra mặt.

« Ông Tôn đẩy tôi ra đứng dưới ánh đèn sáng treo trên trần. Bà Tôn lấy kính đeo rồi giơ hai tay lên tỏ vẻ ghê tởm. Hai đứa trẻ rút rát cũng mon mon lại gần. Con Sa nói : Người gì mà ghê thế này. Nhốt nó xuống hầm rượu, cậu ạ. Nó giống như hệt đứa con trai con mụ thầy số nó ăn cắp con chim da-da nuôi của con.

« Trong lúc họ ngắm xét tôi thì Liên vào ; nghe thấy mấy câu nói sau cùng nó bật lên cười. Thằng Kha sau khi nhìn Liên soi mói, nhận ra ngay, và nói tiếng rất nhỏ với bà Tôn :

— « Liên đấy, mợ ạ. Liên ấy mà. Mợ xem con vện nó cắn... chân ra bao nhiêu là máu.

« Bà Tôn cất tiếng nói to :

— « Yên Liên à ? Sao lại lạ lùng thế ! Con Liên đi cò bơ cò bất với một thằng vô loài. Ử mà thật, nó ăn mặc tang phục, đích Liên rồi,.. khổ con bé có thề quẻ suốt đời.

« Ông Tôn quay về phía Liên, kêu lên :

— « Cậu Hạnh không săn sóc gì đến em gái cả. Tôi thấy ông mục sư nói, cậu Hạnh để em gái sao lãng cả việc lễ bái. Thế còn thằng bé kia, ở đâu ra ? À, à, thôi đích là thằng con nuôi mà ông Yên đã nhặt được hồi ông đi Li-vơ-pun, một thằng nhãi ranh hoặc một đứa ở I-pha-nho hay ở Mỹ lạc loài đến.

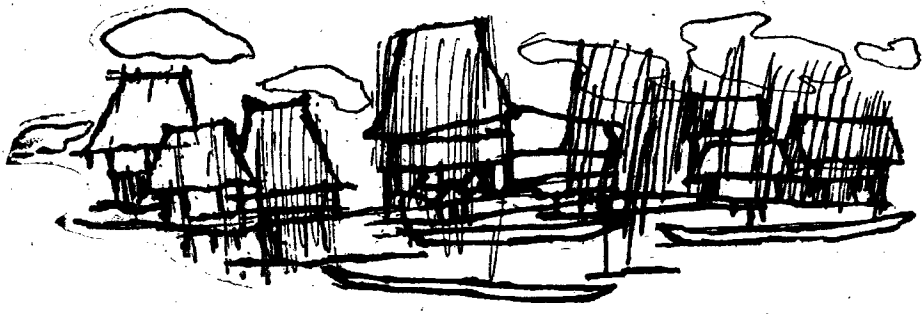
« Bà Tôn điểm thêm :

— « Dầu sao cũng là một đứa trẻ hung tợn, không đáng được ở trong một gia đình lương thiện. Ông có để ý đến cách nó ăn nói không. Thế mà mình để các con mình nghe nó nói, có chết người không ?

« Tôi lại bắt đầu rủa, vú ạ. Vú đừng giận nhé ! Lão đầy tớ được lệnh tống cổ tôi ra ngoài. Tôi kháng cự, không muốn ra đi, một mình và Liên ở lại đó. Lão kéo tôi ra vườn, bảo tôi cầm cây đèn lồng, ra lệnh bảo tôi đi rồi đóng cửa lại. Nhưng màn treo vẫn còn hé mở, tôi đứng nhìn vào ; nếu Liên muốn về mà bọn họ không cho về, tôi sẽ đập tan cửa kính ra làm trăm nghìn mảnh. Liên ngồi yên ở ghế đệm dài. Bà Tôn vừa lắc đầu vừa nói những câu mà tôi đoán chắc là những câu nửa khuyên nửa cự gì đó. Liên là con cái nhà gia thế cho nên bọn họ đối đãi với Liên khác hẳn với tôi. Người hầu gái đem vào một thau nước nóng và rửa chân cho Liên.

(còn tiếp)

https://tieulun.hopto.org

một mái nhà tranh

Mến tặng K.C. (vai Mỹ-Liên trong kịch « Trà-hoa-Nữ »)

Một mái nhà tranh, hai trái tim !
Giữa thời nguyên-tử dễ đâu tìm ?
Ôi, em lãng-mạn, chung tình quá !
Nghe nói mà thương, em hỡi em !

« Xa thiệt là xa » ! em quyết đi,
Phồn-hoa lánh bỏ, chẳng màng chi !
Khi yêu, nào quản điều hơn thiệt,
Cho hết, riêng em có được gì !

Ta tặng em yêu một mái tranh,
Để em xây ấm mộng chung tình.
Nhẹ-nhàng em nhé ! Nâng-niu nhé !
Ong bướm qua hoài, hoa vẫn trinh.

(9-4-60)

BÀNG-BÁ-LÂN

https://tieulun.hopto.org

Vợ chồng trẻ

TRUYỆN NGẮN ĐĂNG BỐN KỲ

Phóng tác của PHẠM-LỆ-OANH

(tiếp theo và hết)

— Hỏng, hỏng ! sao nàng lại biết tôi ở đây ? (chàng vỗ lên trán mấy cái) À thôi, đúng rồi ! ban nãy tôi thấy một người con gái đi vào phòng điện-thoại, trông mặt quen lắm, bây giờ nghĩ lại mới nhớ ra là Thu-Hằng. Nàng trông thấy tôi, nên gọi điện-thoại nhờ người báo tin cho Hiền. Phải, phải ,đúng rồi ! (Tấn dậm chân xuống đất).

— Bây giờ không phải là lúc tìm hiểu xem ai báo tin cho chị ấy biết. Trước hết ta phải tìm cách đối phó thế nào chứ ? Anh có thể ra mắt nàng được không ?

— Không được, không được ! (Tấn lắc đầu lia lịa) gặp nàng bấy giờ thì chết ! Tôi lại không muốn ly-dị.

Thế thì làm thế nào ? chẳng lẽ cứ trốn mãi ở trong chuồng tiêu không ra nữa à ?

Tấn lo quá, mồ hội nhỏ ra từng giọt, mất hết cả chủ ý. Chung còn có vẻ bình-tĩnh hơn :

— Tôi nghĩ được cách này, không biết có ổn không ?

— Cách gì ? Nói đi, mau lên !

— Điệu-hổ ly-sơn !

— Làm thế nào mà điệu được ? (Tấn nói như người mếu)

— Tôi với anh, vóc người bằng nhau, quần áo cũng đồng màu, có thể nhá nhem trà trộn được. Chờ lát nữa, khi âm nhạc nổi lên, ánh đèn mập mờ, tôi sẽ đi nép vào một người bồi bàn, qua chỗ chị

https://tieulun.hopto.org

ấy ngồi, cố ý làm lộ hình tích để chị ấy tưởng là anh. Ra tới cửa tôi nhẩy lên taxi, dử cho chị ấy đuổi theo, anh nhân dịp cáo bệnh với Kiều-Lệ rồi chuồn ngay đi. Chị ấy có đuổi kịp tôi hay không mặc kệ, lúc biết ra thì anh đã về tới nhà rồi. Có hỏi cứ chối bay chối biến đi, không bắt được quả tang, làm gì nhau tốt ;

— Hay, hay lắm ! kế ấy hay ! (Tấn đã không có chủ ý, thì bất cứ chủ-ý nào mà chẳng cho là hay) Nhưng nếu anh có nhẩy taxi thì nhớ đi về phía tây.

— Sao vậy ?

— Nhà tôi ở phía đông, nếu nàng đuổi theo anh, biết là lầm, quay trở lại thì thế nào cũng chạm trán với tôi mất.

— Ừ được, thôi cứ thế mà làm sẵn sàng nhé ! Tôi chờ có dịp là đi ngay, thấy chị ấy ra khỏi, anh phải cáo bệnh với Kiều Lệ rồi liệu mà chuồn cho nhanh !

— O.K.

Hai người đứng trong nhìn ra, thấy Hiền đã ngồi bên cạnh một người đàn ông và một người đàn bà. Tấn nhìn kỹ người đàn quả nhiên là Thu-Hằng. Chàng giận lắm, nghiến răng ken két.

Đợi một lúc không lâu, tiếng âm nhạc bắt đầu nổi lên ánh đèn tối lại. Chung níu lấy một người bồi bàn vừa đi ngang qua mặt :

— Xin lỗi anh nhé ! Vợ tôi đến tìm tôi. anh làm ơn che cho tôi ra khỏi đây.

Tên hầu bàn nhường như đã quen với những việc như thế lắm, nên vui lòng che cho Chung đi. Khi qua chỗ Hiền ngồi, chàng giả vờ sô mạnh vào cái ghế không gần đấy để cho Hiền chú-ý, quả nhiên nàng tưởng Tấn thực, lập tức đứng lên đi theo. Tấn đứng trong trông thấy rõ ràng, liền làm bộ đau đớn, tập tễnh đi về chỗ ngồi.

Kể ra, kế sách của họ cũng hay lắm, nhưng người tính không bằng trời tính. Chung vừa ra tới cửa thì vừa hay một đôi trai gái dìu nhau bước xuống, thực là một cơ hội hản hữu. Chung mừng lắm rảo bước chạy ra, định trèo lên xe, bất đồ quá hấp tấp va ngay phải người đàn ông một cái thực mạnh, tức thì bị gã túm chặt lấy vạt áo.

— Xin lỗi ! xin lỗi !

Chung giằng áo định chạy, nhưng gã đàn ông cứ nắm chặt lấy nhất định không buông, mồn lẻ nhẻ :

— À anh này to gan nhỉ ! sao anh dám chạm vào tôi ? Anh phải uống với tôi ba trăm chén rượu, tôi mới để cho anh đi !

— Lần sau, lần sau tôi sẽ uống với anh ba ngàn chén ! (Chung cuống quít nói liền cho xong chuyện).

— Ba ngàn chén à ? ừ được ! ba ngàn chén thì ba ngàn chén ! Nào đi ngay bây giờ đi ! (Miệng nói tay gã vẫn khư khư nắm chặt lấy áo Chung).

Người thiếu-phụ cùng đi với gã cũng hết sức can ngăn, tiếc thay không kịp nữa, Hiền đã theo ra đến nơi. Vừa trông thấy Chung lập tức nàng hiểu ngay là họ dùng kế điệu-hổ ly-sơn để đánh lừa nàng. Nàng lại lẳng lặng quay về chỗ cũ, quả nhiên thấy Tấn vẫn ngồi bên cạnh Kiều-Lệ, nàng tức phát run lên.

Tấn đang nhăn nhó nói với Kiều-Lệ :

— Chân tôi bị thủng mất một miếng lớn, máu ra nhiều lắm, trông thấy cả xương.

— Chết chửa. Thực thế à ! (Kiều-

https://tieulun.hopto.org

Lệ kinh ngạc) Xin lỗi anh nhé ! chắc anh đau lắm phải không ?

— Vâng đau lắm ! đau lắm !! Tôi phải về ngay buộc thuốc mới được, để lâu quá sợ đến phải tiếp máu mất !

— Không, anh về thì tối ở đây một mình à ?

Thốt nhiên phía sau có tiếng nói :

— Không sao, để tôi tiếp cô.

Hai người cùng ngoảnh lại. Hiền đã đứng đấy từ lúc nào, Tấn choáng người lên như bị điện giật, lúng túng đứng dậy, cố làm ra vẻ bình tĩnh :

— Sao em lại đến đây ?

— Chị Thu-Hằng mời tôi đến. Có gì phiền cho anh không !

— Không, không, mời em ngồi để anh giới thiệu : đây là cô Kiều-Lệ, con gái ông quản-lý sở anh, đây là Hiền, vợ tôi.

Hiền ngồi xuống, Kiều-Lệ lại nói tiếp :

— Anh ấy lại dậy học, nhưng tôi quên chưa mua sách, nên rủ anh lại đây ngồi chơi một lát, chị không phiền lòng chứ ?

— Dạ, không sao ạ ! (Hiền cố nén giận, gượng cười trả lời).

Chung bị anh chàng say rượu phá hỏng mưu-kế, lại thấy Hiền quay vào, sợ xảy ra chuyện lôi thôi, nên cũng vội vàng đến ngay chỗ Tấn ngồi.

— Anh cũng đến đây à ? (Kiều-Lệ đang áy náy chưa biết xử trí thế nào, nên trông thấy Chung, nàng rất mừng) Lại đây anh, ta cùng nói chuyện cho vui.

Chung ngồi xuống, làm bộ tự nhiên :

— À lại có cả chị Tấn ở đây, vui quá nhỉ !

— Vâng. (Hiền mím chặt môi lại) anh uống rượu xong rồi chứ ?

— Đâu có ? (Chung ngạc nhiên) Tôi có uống rượu bao giờ đâu ?

— Vừa rồi tôi nghe có người thách anh uống ba trăm chén cơ mà.

— À... (Chung ấp úng) đấy là là... cái thằng say rượu ở đâu không biết.

Tấn đã biết tính Hiền, nàng đang cố nén để cơn giận khỏi bùng lên, nếu chậm lúc nữa, nàng, không nén nổi thì nguy to. Chàng đương tính kế rút lui, thì Hiền cũng vừa thoáng ngửi thấy mùi thơm từ áo Kiều-Lệ đưa ra, giống hệt mùi nước hoa ở áo Tấn hôm qua, bất giác như lửa đổ dầu thêm.

— Cô Kiều-Lệ ạ, hình như nhà cô có con chó Nhật-Bản đẹp lắm phải không ?

— Dạ, không có, (Kiều-Lệ ngơ ngác không hiểu Hiền có dụng ý gì) tôi rất ghét mèo và chó.

Hiền đưa mắt nhìn Tấn, làm cho chàng lạnh toát cả xương sống, chàng nghĩ bụng : « Thôi khôn hồn thì chuồn đi Tấn ơi ! » rồi quay lại nói với Chung :

— Anh ở đây tiếp cô Kiều-Lệ nhé ! Tôi trong người không được khỏe xin cho cáo trước.

Nói xong đứng lên, Hiền cũng đứng lên, Kiều-Lệ thấy tình hình như vậy cũng không giữ nữa. Tấn sợ Chung không có tiền, liền cầm món tiền ban nãy dúi vào tay Chung rồi cùng Hiền quay ra.

Đi đường, không ai nói với ai câu nào, về đến nhà mỗi người ngồi một ghế sa-lông. Hiền giận lắm, nhưng không biết nói câu gì trước, Tấn cũng băn khoăn tìm cách che đậy lỗi mình. Yên lặng một lúc lâu, Hiền không nhịn được nữa, mới lên tiếng :

https://tieulun.hopto.org

— À thì ra cô học trò của anh đẹp thế đấy, hèn nào anh chịu khó đi dạy học thế!

— Không phải vì cô ta đẹp mà anh đến dạy học đâu. Ông quản lý mời anh dậy, anh từ chối không tiện. Vả lại anh cũng cần phải kiếm thêm tiền cho đủ chi dùng.

— Thế tại sao anh không nói rõ là cô ấy lớn hay bé ? Tôi vẫn tưởng cô ta là một đứa trẻ độ lên bầy lên tám thôi.

— Lên bầy lên tám với ngoài hai mươi tuổi thì có khác gì đâu ? Việc của anh chỉ là dạy học...

Hiền trừng mắt :

— Không có gì khác ? Nếu là một đứa trẻ bầy tám tuổi thì có thể đi đến tiệm nhầy với anh được không ?

Tấn không trả lời được, ngập ngừng mãi mới nói :

— Đó cũng chỉ là một sự ngẫu nhiên.

— Ngẫu nhiên ? Thế còn cái mùi nước hoa của con chó Nhật cũng là một sự ngẫu nhiên đấy hử ?

Tấn ấp úng :

— Đấy là... là... có lẽ là... tại... tại cái ghế sa-lông nhà cô ta có cái mùi nước hoa ấy. Vì sợ em nghi ngờ, nên anh mới nói là của con chó Nhật bản.

— Hừ, giá anh bảo là của con mèo Xiêm thì đúng hơn là chó Nhật ! Anh đã yêu nó thì còn cần gì tôi nữa ! (Hiền càng nói, giọng càng gay gắt)

— Em đừng có « hàm huyết phún nhân » Anh có nói anh yêu cô ấy bao giờ ?

— Việc gì phải nói : sự thực đã rành rành ra đấy, còn phải nói gì nữa ? Nếu không thì tại sao mùi nước hoa của cô ta lại bám vào áo anh được ?

— Anh đã giải thích rõ ràng cho em nghe, mà em vẫn không tin thì anh biết làm thế nào được ?

— Không tin thì cố nhiên là không tin ! chỉ trừ phi từ nay trở đi anh không giáp mặt nó nữa ?

— Không giáp mặt cô ấy nữa thì làm thế nào ? Lại còn số tiền lương ba ngàn, bỏ à ?

— Tại sao anh không nói với ông ta là buổi tối anh không có thì giờ dạy học, có được không ? Không lẽ ông ấy cách chức anh đi hay sao ? Còn số tiền lương, mọi khi không có nó, tôi với anh đã chết đâu !

Tấn ngẫm nghĩ một lát, rồi quả quyết :

— Anh không thể làm thế được !

— À được ! ngày mai nếu anh còn đến đấy nữa, thì đừng nhìn mặt tôi !

Nàng chạy nhanh vào phòng ngủ, đóng cửa đánh rầm một tiếng, rồi khoá luôn lại. Tấn chạy theo không kịp, chàng cố đẩy cánh cửa nhưng không chuyển, định lấy búa phá cửa, lại sợ kinh động hàng xóm, đành hậm hực cuộn tròn mình nằm trên ghế sa-lông.

Hôm sau, tuy Hiền không thèm hỏi han gì đến Tấn, nhưng nàng vẫn cứ đúng lệ làm món ăn sáng cho Tấn như thường lệ. Tấn ngủ một đêm trên ghế sa-lông, vừa bị muỗi cắn, vừa phải nằm co quắp, trong bụng ấm ức, nên bỏ quà sáng không ăn, cứ thế đi làm.

Buổi trưa buổi tối Tấn vẫn phải ăn cơm của vợ thôi. Chín giờ, chàng lại thay mặc quần áo đi dạy học.

— Anh vẫn đi dạy học phải không ? (Hiền vừa lườm vừa hỏi)

https://tieulun.hopto.org

- Cố-nhiên ! sao lại không đi ? Không đi thì trả lời người ta làm sao ?

— Được ! (Hiền nghiến răng lại) Anh cứ đi lại, từ sau đừng nhìn mặt tôi nữa !

Tấn chẳng nói chẳng rằng đi thẳng ra cửa.

Đến nhà Kiều-Lệ, thấy nàng đang ngồi xem sách trên ghế sa-lông.

— Mời anh ngồi, xin lỗi anh nhé ? Câu chuyện hôm qua làm cho vợ chồng anh cãi nhau phải không ? (Kiều-Lệ chăm chú nhìn vào mặt Tấn, đoán là chàng đương có chuyện bực mình).

— Tính « en » vẫn trẻ con như thế ! không có gì đâu.

— Những sự giao tế phổ thông như vậy, mà chị ấy cũng không chịu lượng thứ ! Kể ra cũng quá hẹp hòi.

— Tính « en » bao giờ chả thế.

— Người tâm tính nhỏ nhen quá, làm sao có thể chung sống với nhau mãi mãi được ? (Kiều-Lệ châm một điếu thuốc hút, ung dung nói tiếp :) Chồng tôi trước cũng nhỏ nhen thế đấy, vì thế tôi mới ly hôn với hắn.

Ly-hôn ! câu đó thực ra ngoài ý nghĩ của Tấn, chàng chưa bao giờ nghĩ đến sự ly-hôn với Hiền.

— Vợ chồng nếu đối với nhau không tốt thì thà rằng ly-dị còn hơn ! (nàng vẫn giữ vẻ mặt bình tĩnh) Ly-dị không phải là xấu, chia rẽ một cặp vợ chồng trái duyên ra, để tác-thành nên một đôi giai-ngẫu khác, có phải là hay hơn không ? Một người tài hoa như anh, ly-dị rồi, lại lo không có người lấy hay sao ?

— Tấn ! (giọng nàng tự nhiên trở nên thân mật) tôi bảo anh là một người tài hoa, không phải trước mặt anh tôi nói nịnh đâu, ba tôi vẫn khen anh là người tốt, siêng năng công việc, không có nhiều thị hiếu, tính tình thành thực, nếu không quí anh, thì sao ông lại bằng lòng cho anh dạy tôi học ? Anh mà được lòng ông, thì lo gì không có tiền đồ ? Anh thử nghĩ xem... (câu này nàng nói thực nhỏ) chắc anh cũng biết là tôi rất mến anh !

Đôi mắt long lanh sáng ngời của nàng ngước lên nhìn Tấn, mặt Tấn tự nhiên thấy nóng bừng, nhưng chàng vừa chợt nhớ tới Hiền, vội nói lảng :

— À, cô mua sách rồi phải không ? cho tôi xem qua một chút. Ta có thể bắt đầu học ngay bây giờ.

Kiều-Lệ so vai cười, hình như nàng cũng không cần Tấn giải quyết vấn đề đó ngay lập tức, nàng đứng lên cầm mấy cuốn sách trao cho Tấn.

— Hôm nay cô hãy học sử ký trước.

— Không, (nàng uể oải ngả lưng vào thành ghế) hôm nay tôi không có bụng dạ nào nghĩ đến chuyện học. Nói chuyện đủ rồi.

— Thế để tôi dạy cô đánh cờ vậy. (Tấn tỏ vẻ cao hứng).

— Không, cờ với chẳng cờ ! ai học làm gì cái trò ma ấy ! (nàng đứng lên) để tôi đi pha cà-phê cho anh.

Tấn lại nghĩ đến Hiền, Hiền tuy hay gây sự, hay hờn dỗi, nhưng ít nhất nàng còn chịu khó ngồi tiếp cờ chàng.

— Anh đã đọc Hồng-lâu-mộng chưa ? Tôi chưa đọc bao giờ, nhưng nghe người ta nói thì hình như Lâm-Đại-Ngọc vì cớ Giả-Bảo-Ngọc lấy Tiết-Bảo-Thoa nên uất ức mà

https://tieulun.hopto.org

chết phải không ? (nàng vừa quấy cà-phê vừa hỏi).

— Vậng đúng thế.

— Nếu thế thì Lâm-Đại-Ngọc hèn quá ! Đại phạm trong tình nam nữ, hễ đối phương phụ bạc thì nên quên phắt ngay họ đi, việc gì đến nỗi phải hy sinh thân mình như vậy ?

— Cái đó là do ở tình yêu.

— Hừ ! (Kiều-Lệ bĩu môi) người ta đã hết yêu mình thì thôi, mình còn yêu cái khỉ gì nữa ?

Tấn không trả lời được, dù sao thì câu nói của nàng cũng có đúng một phần nào.

Kiều-Lệ bưng cà-phê lại. Uống hết ly cà-phê, chàng lại nhớ đến Hiền, Kiều-Lệ giữ thế nào, chàng cũng cố đòi về cho bằng được.

Về tới nhà, chàng đẩy cửa bước vào, trong nhà im vắng. không một tiếng động. Tấn vào phòng ngủ, xuống bếp, không thấy Hiền đâu cả, đó thực là một sự lạ, xưa nay chưa có bao giờ Tấn biết ngoài Thu - Hằng ra, nàng không có bạn nào khác nữa, mà Thu-Hằng thì từ ngày có vị hôn-phu về, nàng rất ít đến chơi, vậy thì nàng đi đâu ?

Tấn chợt nhớ đến câu nói của Hiền : « nếu anh cứ đi thì đừng nhìn mặt tôi nữa ». Bất giác chàng sợ cuống lên, vội chạy ra tìm chai dầu nóng, chai dầu vẫn y nguyên chỗ cũ. Tấn hơi thấy yên tâm. Bỗng chàng lại nghĩ : nếu nàng muốn tự tử thì thiếu gì cách ? Có lẽ không nhẩy xuống sông, hoặc đâm đầu vào đường xe lửa được ư ? ý nghĩ ấy lại làm cho chàng sợ toát mồ hôi ra. Chàng đi vào buồng, rồi lại ra nhà ngoài, đầu óc hoang mang bất định. Xưa nay chàng không bao giờ hỏi Hiền về số nhà Thu-Hằng, tuy đã có một lần chàng đến chơi, nhưng không chú ý nên lại quên mất, bây giờ làm thế nào để đến đấy tìm Hiền được ? Trong nhà mọi vật vẫn y nguyên, nàng không mang gì đi cả, điều đó đủ chứng tỏ là nàng chưa hề ra khỏi nhà, thế thì nàng đâu ? Tấn vò đầu bứt tóc, ngồi thừ ra nghĩ ngợi ; Hiền đã chịu cực khổ vì mình rất nhiều, vậy mà mình chỉ đem những sự chẳng ra gì đối lại với nàng, nếu nàng có bề nào, thì mình sẽ mang một mối hận suốt đời. Tấn càng nghĩ càng thấy mình có lỗi, chàng nắm chặt tay đấm xuống bàn đánh thình một tiếng :

— Nếu nàng chết thì ta cũng tự tử nốt !

Tấn lại ném mình xuống ghế, khoanh hai tay lại, ôm lấy đầu. Thời gian đi chậm một cách đáng sợ, tuy nhiên nó cũng vẫn trôi qua. Một giờ đêm rồi mà chưa thấy bóng dáng Hiền, chàng không sao ngồi yên ở nhà được nữa, bèn mở cửa ra đường đứng đợi, mấy ngọn đèn điện ngoài đường lạnh lùng tỏa ra những ánh sáng yếu ớt lờ mờ. Tấn đi tới đầu phố lại quay trở lại, không biết bao nhiêu lượt. Chàng không có đồng hồ nên không biết lúc ấy đã mấy giờ, và mình đợi như thế đã mất bao nhiêu thời khắc. Thỉnh thoảng một chiếc xe chở khách chơi đêm vù vù lướt qua mặt chàng, đem theo những tâm hồn sung sướng thỏa mãn về gia đình êm ấm của họ, chỉ còn lại một mình chàng, ngẩn ngơ bên đường như người loạn óc, chốc chốc lại thở dài sườn sượt. Nếu đêm nay mà nàng không về, thì chàng cũng nhất quyết đứng đây, chờ đến sáng vào báo quận Cảnh Sát.

Đi mãi, hai ống chân đã mỏi rồi,

https://tieulun.hopto.org

chàng mới đứng tựa vào cây cột đèn góc phố, chú ý nhìn những chiếc xe hơi qua lại, lại trải qua không biết bao lâu nữa, chợt chàng trông thấy một chiếc xe Huê-kỳ lộng lẫy từ phía sau vùn vụt đi lại, rẽ ngang trước mặt chàng, trong xe có một người đàn ông và một người đàn bà, người đàn bà trông từa tựa như Hiền, Chàng vội rảo bước đi theo xa xa trông thấy xe đậu ngay trước cửa nhà mình, người đàn bà mở cửa xe bước xuống, đích thị là Hiền. nàng mặc bộ áo mầu hoa cà, đúng là bộ áo mà nàng đã mặc hôm đi với Tấn tới tiệm cầm đồ, lại cả đôi giầy mầu cà phê sữa nữa, chính là nàng, không còn lầm được nữa. Đêm hôm khuya khoắt thế này, mà nàng đi đâu với một người đàn ông lạ mặt? Nghĩ thế, bao nhiêu sự lo lắng hối hận ban nãy, phút chốc đã biến thành ngọn lửa căm hờn. Chàng đi như người chạy, ba bước đổ dồn lại một, định nhìn rõ mặt người đàn ông lạ kia là ai, nhưng chậm quá, chàng vừa tới nơi, thì chiếc xe cũng vừa dồ máy lao vụt đi mất dạng. Tấn đẩy cánh cổng hầm hầm bước vào, Hiền đang mở cửa, Tấn quát thực to :

— Đi đâu mà giờ này mới về ?

Hiền vẫn không đáp. Tấn nhìn đồng hồ thấy kim chỉ ba giờ rưỡi, chàng càng như lửa đổ dầu thêm :

— Cô thử nhìn xem bây giờ là mấy giờ ? Đàn bà con gái được quyền đi chơi thế hả ? Tưởng không dám nói mà xong à ?

— Không dám nói ! (nàng ném cái ví lên mặt bàn, ngồi xuống ghế, cất cao giọng :) Làm sao mà không dám nói ? Anh đi đâu tôi không thể can thiệp được, thì tại sao anh lại có quyền can thiệp được tôi ?

— Tôi là chồng cô, tại sao tôi không có quyền ?

— Thế thì tôi là vợ anh, sao tôi lại không có thể can thiệp được công việc của anh ? (Hiền nói rất nhẹ nhàng)

— Tôi phải đi làm để kiếm thêm tiền chứ có đi chơi đâu mà cô can thiệp ?

— Nhà này là của chung của cả hai người, trong số đó nếu có một người phản đối việc gì có ảnh hưởng đến hạnh phúc gia đình thì người kia không thể cứ cương-quyết làm theo ý mình ! Anh không để tôi can thiệp được anh, thì tôi cũng không để anh can thiệp được tôi.

— Thôi không nói chuyện ấy nữa ! (Tấn đuối lý đánh trống lảng) cô phải nói cho tôi biết. Vừa rồi cô đi đâu ? Cái thằng đưa cô về đây là ai ?

— Tại sao tôi lại phải nói ? Anh có chó Nhật dễ tôi không có mèo xiêm hả ?

— Cô có nói hay không ? (Tấn gào lên)

— Không nói thì anh làm gì ? (Hiền vẫn điềm tĩnh)

— Không nói thì ly-dị !

— Ly-dị ? (Hiền ngồi thẳng người lên)

— Ly-dị ! (Tấn nhắc lại) giỏi thực ! Bắt đầu từ mười giờ tới bây giờ, trong năm tiếng rưỡi đồng hồ ấy, cô đi đâu ? Một thời gian dài như thế, thì việc khốn nào mà chả làm được !

— Hừ ! « Hiền cũng nổi giận) Anh đừng có ngậm máu phun người ! Anh không được nói nhục đến tôi !

— Cô đã làm những việc khốn nạn, lại cấm người ta không được nói à ?

https://tieulun.hopto.org

— Anh có chứng cớ gì là tôi làm những việc khốn nạn không?

— Cô không nói rõ được là cô đi đâu, tức là cô đã làm những việc ám muội, không ra gì? Vì thế tôi phải ly-dị!

— À được! (Hiền lạnh lùng đáp) Từ ngày lấy nhau, không biết chúng mình đã cãi nhau đến mấy trăm lần rồi, mà chưa bao giờ nghe anh nói đến ly-dị, bây giờ vừa mở mồm ra là đòi ly dị. Tôi hiểu, tôi hiểu lắm! (nàng gật gù, đau đớn nói tiếp :) Anh đã tìm được duyên mới : con gái ông quản lý, vừa đẹp vừa có địa vị, lại được ông quản lý che chở nâng đỡ cho anh! Tốt lắm, không sao! Ly-dị thì ly-dị, tôi không làm trở ngại việc tốt của anh đâu?

— Hừ, tự mình có tội lại đổ cho người ta tìm được duyên mới! còn ra nghĩa lý gì nữa!

— Anh tìm được duyên mới, nên mới gắp lửa bỏ tay người, thế là có nghĩa lý phải không? (Hiền đứng phắt dậy) quân tử tuyệt giao không nói những câu thâm độc. Không phải [nhiều lời, ly-dị thì ly-dị! Tôi biết rõ anh lắm rồi!

Nàng nói xong, bỏ vào trong nhà thu xếp quần áo, chàng ngồi ngây người trên ghế sa lông. Trong nhà yên lặng như tờ, chỉ còn nghe tiếng thu dọn đồ đạc của Hiền.

Gian phòng tự nhiên trở nên trống trải lạnh lẽo, nghe những tiếng lịch kịch phát ra bởi sự dọn dẹp của nàng. Tấn bỗng cảm thấy cái tư vị khó tả. Ngồi một lúc khá lâu, tâm trí chàng trở nên bình tĩnh, chàng bắt đầu nghi ngờ cử chỉ của mình đối với nàng vừa rồi là không phải. Lúc ấy trời vừa tang tảng, ánh sáng ngọn đèn trong phòng đã loãng dần, thỉnh thoảng một luồng gió mát từ ngoài cửa sổ lùa vào, trí não chàng tuy sáng suốt, nhưng ruột gan chàng vẫn rối bời bời. Trong tòa nhà rộng lớn đã dần dần có tiếng người, sự huyên-náo đã bắt đầu trở lại. Chàng như người vừa từ thế giới nào trở về, còn đương hoang mang chưa nhận rõ phương hướng, thì Hiền đã thu thập xong, tay chỉ cầm chiếc va-ly nhỏ bước ra nói với chàng ;

— Tôi đi đây, những cái gì của tôi, tôi đã thu dọn cả rồi, lát nữa Thu-Hằng sẽ đến lấy hộ tôi. Tôi chỉ đem đi một chục bạc tiền xe thôi, còn mấy trăm, tôi để trong cái tủ nhỏ đầu giường. Đợi tôi tìm xong luật-sư sẽ bảo anh đi làm các giấy tờ cũng không muộn. Chúc anh thành công trên con đường tình ái.

Nói xong Hiền đi ra mở cửa, rồi lại quay lại gật đầu chào Tấn :

— Thôi chào anh!

Điệu chào của nàng nhắc cho chàng liên tưởng tới lúc chàng đứng trong tiệm cầm đồ ; hôm ấy nàng cũng mặc bộ áo này, và cũng nhìn chàng gật đầu như thế, chàng mới chạy bổ ra thì vấp phải Chung. Mỗi lần nhớ tới cảnh tượng ấy, Tấn lại áy náy thương vợ đã vì mình mà chịu cực, bây giờ chàng đang tâm cư xử với vợ như vậy, thực là đồ bội bạc! Chàng lại liếc nhìn những đồ đạc trần thiết trong phòng không cái gì là không do bàn tay nàng xếp đặt ; cái bộ quân cờ thiếu mất một tướng, với cỗ bài vẫn dùng để quyết đoán trái phải mỗi khi hai người bất đồng ý kiến với nhau, vẫn nằm im lìm một chỗ, hết thảy mọi vật mọi nơi đều tử khí nặng nề như không còn chút gì là sinh khí, nàng đã đem theo tất cả những cái gì gọi là vui tươi, êm ấm ngọt ngào, cái gia đình này

https://tieulun.hopto.org

nay chỉ còn là một cái xác. Lúc ấy chàng mới nhận thấy cái địa vị trọng yếu của nàng trong gia đình. Nhà này không thể thiếu nàng được, mà chàng thì lại càng không thể thiếu nàng được lắm.

Tấn như người điên chạy theo ra cửa, xa trông thấy nàng vẫn đứng đợi xe ở bên đường, đang giơ tay toan vẫy một cái tắc-xi, chàng hốt hoảng gọi rầm lên, Hiền giật mình quay lại, lạnh lùng hỏi :

— Anh gọi tôi làm gì ?

Chàng muốn bảo nàng quay về nhưng ngượng ngùng không biết nói thế nào. chợt nghĩ ra một kế :

— Sao lại đem cả cái vé cầm đồ của tôi đi ?

— Tôi đem đi làm gì ? Tất cả mấy trăm bạc với cái vé cầm đồ đều để ở trong cái tủ con ấy.

— Tôi đã tìm rồi không có.

— Sao lại không có, rõ ràng tôi vừa để đấy thôi.

— Không có là không có, thử vào tìm lại xem.

Hiền vô tình không biết kế lừa, hầm hầm quay trở lại, Tấn cũng theo vào, khóa chặt cửa lại, bỏ chìa khóa vào túi áo. Lúc ấy Hiền mới biết là bị lừa, bất giác nổi giận :

— Anh làm thế là nghĩa gì ?

— Tôi thấy cô thiếu lễ-độ, nên bảo cô quay lại ! (Tấn làm bộ giận dữ).

— Thế nào là thiếu lễ-độ ?

— Đại-phàm cặp vợ chồng nào nào sắp sửa ly-hôn, lúc chia tay nhau phải cử hành một cái hôn cuối cùng, cô có hiểu cái luật ấy không ?

Hiền lườm :

— Đồ chết dẫm ! làm gì có cái luật ấy !

— Trước kia cô đã ly-hôn rồi à ?

— Anh đừng có nói láo !

— Không ly-hôn rồi, sao cô lại biết là không hề có cái luật ấy ?

— Đã bảo không có là không có ! Tôi không nói chuyện bài bây với anh !

— Ai không có mặc kệ người ta riêng tôi, tôi cần phải có !

Hiền không thèm đáp, quay lưng đi ra, Tấn kéo lại, rồi bất thình lình ôm ghì lấy Hiền, hôn lấy hôn để vào hai bên má. Hiền buông rơi chiếc va ly, cố sức chống lại, nhưng sức yếu không cưỡng nổi. Tấn hôn chán chê rồi mới buông ra.

— Thôi được ! (Hiền rút mùi xao chùi má, hậm hực nói) giờ tôi có thể đi được rồi chứ ?

— Hãy khoan, để tôi viết cho cô một tờ ly hôn thư.

— Thế cũng được. anh viết đi ! (Nàng ngồi xuống ghế đợi, chiếc va ly vẫn để yên trên lòng).

Tấn lấy giấy bút, phục xuống bàn hý hoáy viết, một lúc sau viết xong, chàng đưa cho Hiền :

— Đây cô xem, tôi viết thế này có được không.

Hiền cầm lấy đọc, thì ra đó không phải là ly hôn thư mà lại là đơn xin từ chức trong công ty Đại-Hưng của chàng gửi cho ông quản-lý Huỳnh-Văn.

— Sao lại thế này ? (Hiền ngẩn ngơ nhìn Tấn)

— Từ chức. (Tấn thản nhiên trả lời)

— Sao lại từ chức ? (giọng Hiền đã dịu)

— Vì không muốn gặp con chó Nhật Bản nữa.

— Anh bỏ được cơ à ? (Môi nàng đã thoáng một nụ cười.)

https://tieulun.hopto.org

— Anh chỉ không bỏ được có một mình em ! (Tấn nắm chặt tay Hiền nói nhỏ) Tuy chúng ta chưa đủ chứng cớ để tha thứ cho nhau nhưng anh chết cũng không thể để em bỏ anh được ! (giọng Tấn nghẹn ngào, Hiền cũng ứa nước mắt)

— Em cũng vậy, em dù chết cũng không bỏ được anh, anh Tấn ạ ! Em mong rằng chúng ta sẽ hiểu nhau hơn nữa !

Tấn ngồi ngay ngắn lại :

— Hiền ơi ! chúng ta lại chuẩn bị sẵn sàng để bước vào cuộc đời cực khổ một lần nữa. Cũng may bây giờ đã gần cuối tháng, anh sẽ nhờ Chung lĩnh nốt hộ số tiền lương hơn hai mươi ngày. Với số tiền ấy, chúng ta cũng có thể duy trì được ít lâu.

— Lần này có cần cầm quần áo thì khỏi phải bói bài nữa, cố nhiên là đến lượt em.

— Anh sẽ cố sức đi tìm việc làm. Hy vọng rằng anh sẽ tìm được việc trước khi phải cầm đến quần áo của em ! Thực anh làm khổ em nhiều quá !

— Chỉ cốt là anh vẫn thuộc về riêng một mình em, còn khổ thế nào em cũng chịu được.

— Hay lắm ! (Tấn lại cao hứng) chúng ta lại gắng sức tranh đấu với những sự gian khổ một lần nữa. Miễn là được ở bên nhau mãi mãi.

— Phải đấy... (Tiếng chuông cửa chợt reo vang lên, ngắt ngang câu nói của Hiền).

Tấn vội vàng chạy ra ;

— Ai đấy ?

— Ra ký nhận thư đảm - bảo (người ngoài cửa trả lời).

Tấn mở cửa, ký vào sổ nhận thư, rồi lại khoá cửa lại, cầm phong thư đi vào, xé ra đọc. Đó là thư của công-ty Tín-Nghĩa. Trong thư đại ý nói công ty mới thay quản-lý mới, ông quản lý này nhận thấy công việc buôn bán ở Saigon có thể khuyếch trương được, nên ông lập lại chi nhánh cũ, và lục-dụng hết thảy những nhân viên trước. Trong số đó Tấn là người có thành tích khá hơn cả. nên công ty thăng chàng lên chức chủ-sự, lương mỗi tháng tám ngàn rưỡi, mùng một tháng tới sẽ bắt đầu nhận việc, ngoài ra thư lại còn kèm theo một tấm các mời của ông quản-lý.

Xem hết bức thư Tấn như người được lên cung trăng, bàng hoàng giây lát, rồi mới sực nhớ ra, bèn trao phong thư cho Hiền :

— Này em coi, vận đỏ của chúng mình đã đến rồi đó !

Hiền đọc xong cũng quớ lên.

— À hay quá ! vận đỏ của chúng mình đã đến thực rồi !

Tấn cao hứng đấm thùm thụp vào lưng Hiền, Hiền nhăn mặt kêu lên :

— Ấy chết chết ! đừng...

Sao, em có nhọt à ? (Tấn dừng tay ngơ ngác hỏi)

— Không, nhưng mấy hôm nay em hay bị... nôn ọe, và thèm ăn của chua, em sợ,.. (Hiền ngập ngừng trả lời, má đỏ ửng)

— ừ ừ! sao không bảo ngay người ta ? (Tấn đứng phắt dậy, hét thực to) :

— Em chưa biết đích xác thì bảo anh làm gì vội ?

— Đúng, nhất-định đúng ! (Tấn nhảy quẩng lên, đụng cả đầu vào trần nhà) A ha ! Anh sắp được làm cha rồi ! khoái quá ! Em để cho anh một đứa con gái nhé !

— Không, em thích con trai.

https://tieulun.hopto.org

— Không, con gái !

— Không, con trai !

— Em lại bướng rồi, bỏ cỗ bài ấy, ta rút thử xem ai thắng.

— Anh điên đấy à ! Gái gì cũng đòi bài ! (Hiền cười)

Thốt nhiên Tấn ngồi im ra vẻ suy nghĩ :

— Anh sung sướng quá đến nỗi lẻ lú cả ruột ! Bây giờ em phải nói cho anh biết đêm qua em đi đâu ? Và « con mèo xiêm » của em là của nào ?

— Ừ để tôi bảo cho anh biết, anh giúp phải dấm rồi ? (Hiền cười) Tôi sang bên Thu-Hằng, định bụng không về nữa, nhưng Thu-Hằng cố lỗi tôi về và bắt vị hôn-phu lái xe cho tôi, chị ấy nói : « Đàn ông ai cũng thích chơi bời phóng đãng, nhưng lại không muốn cho vợ lỡ làm một bước, chị về khuya thế này lại có người đàn ông lạ đưa về, thì thế nào anh ấy cũng nghi ngờ. Mình kích thích cái tính ghen của họ lên, tất họ phải để hết tinh thần để phòng mình, không dám ra ngoài chơi láo nữa ! » Tôi cho chị ấy nói có lý, nên nghe ngay. Anh trêu tức tôi như thế là đủ, bây giờ tôi lại mời anh nếm thử cái mùi vị ấy một chút xem anh có chịu nổi không ?

— Thu-Hằng giỏi thực, báo hại mình chịu khổ suốt đêm ! thiếu chút nữa thì vợ chồng người ta lìa bỏ nhau ! Thế mà cũng đòi kế với sách !

— Anh thử nghĩ xem, chị ấy làm thế là thành toàn hay là chia rẽ ? Anh chỉ hồ đồ !

— Anh bảo là chị ấy chia rẽ !

— Em bảo là chị ấy cố thành-toàn !

— Chúng mình ý kiến lại không thống nhất rồi, bói bài xem ai phải ai trái nào ! (Tấn xăm xăm đi lấy bài).

— Ai có thì giờ rút bài với anh ? (Hiền ngáp) Thức suốt một đêm buồn ngủ quá ! Tôi đi ngủ đây !

— Còn dễ anh không buồn ngủ ! Rút bài xong rồi đi ngủ cũng vừa.

Hiền lẳng lặng đứng lên đi vào phòng ngủ, Tấn vội chạy theo, nhưng « bình » một tiếng, Hiền đã đóng sập cửa lại, Tấn lay mãi không được, hậm hực ném cỗ bài xuống bàn, rồi nằm cuộn tròn trên ghế sa-lông.

HẾT

PHẠM-LỆ-OANH dịch

Không gì êm ái bằng hoà nước mắt với nước mắt : nỗi đau khổ mà phải âm thầm chịu đựng thực là não lòng, cùng khóc với nhau thì sẽ được khuây khoả.

Seneque.

Chỉ có cái chết buộc chúng ta phải thú nhận con người chẳng đáng là bao.

Juneval

Nếu đời bạn trong sạch, bạn hãy khinh bỏ ngoài tai những lời rèm pha nói xấu của những kẻ gian ác : cấm thiên hạ nói không phải là công việc của chúng ta.

Caton Denys

https://tieulun.hopto.org

Phụng hoạ bài thơ

HƯƠNG LÒNG

của Nhất-Trần tiên-sinh (1)

(Hoạ cả tám vần)

Non thẳm một cành treo giá ngọc,
Vô tình đã ghẹo khách tình chung!
Khói hơi những tưởng ngăn đường Nhạn
Sương gió nào hay dậy lửa lòng!
Tự cổ đồng thanh do nhất khí,
Mà nay có biển phải còn sông!
Còn trời còn nước hồn thơ sống
Kìa đóa hoa rừng cợt gió đông!

HỌC-CANH

(1) *Xin coi Tân-Phong số 8 trang 14.*

https://tieulun.hopto.org

thơ PHAN-LẠC-TUYÊN

nhớ em đêm biên giới

Trao ILY
P L T

I

Giòng sông nhỏ xanh xanh
Vương vương dài cát nắng
Nghiêng nghiêng mái tóc dừa
Mướt buông dài xóm vắng
Giòng nước trôi dịu hiền
Như tình Anh thương Em
Tim đời không cạn máu
Tâm hồn mãi say mê
Hôm nay thuyền mơ buồn
Trong câu hò lênh đênh
« *Ai suôi trên Vàm-Cỏ Đông*
« *Bâng khuâng sông nước bình bồng thuyền trôi*
« *Bao nhiêu sông lạch xa vời*
« *Bấy nhiêu thương nhớ gửi người Em thương* »
Bao nhiêu sông rạch
Bao nhiêu ngả đường
Bao nhiêu bờ bến

https://tieulun.hopto.org

Bao nhiêu vấn vương
Đồng cỏ cháy khô cằn
Hai mùa nghiêng mưa nắng
Những hoàng hôn câm nín
Gió thương nhớ cuộc đời
Trên tóc bạc Mẹ già
Nước mắt cạn từ lâu
Những người Em u sầu
Héo hon từng mưa nắng
Năm tháng đượm màu đen
Nhạt phai nụ cười xinh

II

Những buổi chiều cát bay
Gió buồn đi lang thang
Não nề trong hồn tôi
Nhìn hoàng hôn chết đuối
Tôi đã nhớ thương Em
Như mong chờ bóng tối
Trăng hiền vén tóc mây
Nhìn Em cười mê say
Dù tình yêu mong manh
Như cánh gió bồng bềnh
Đi không về đôi tay
Ngày mai dù mặt trăng đã lặn
Hồn tôi vẫn còn đầy ánh sáng
Của trăng chiều biên giới đêm nay

III

Đêm biên giới quạnh hiu
Những mắt sao đợi chờ.
Bơ vơ trên đồng cỏ
Đất hừng hực thở dài
Sau những mùa nắng cháy
Bưng xa mờ mờ phai
Như hồn tôi đêm nay
Nếp làng xa vỡ tan từng đốm lửa

https://tieulun.hopto.org

Trong đêm khuya gió bập bùng mờ tỏ
Tôi chờ đợi Em những mùa mưa lớn
Sông lạch khô cằn sóng nghiêng đùa rỡn
Hoa tâm tư nở trên vùng sỏi cát
Mía tươi ngọt tình thương nhau thắm thiết
Gió lộng mớ tóc huyền
Em cười miền Nam tỏa nắng
Ngất ngây mây nước Hà-Tiên

IV

Dù bao lần anh hỏi
Em chỉ trao nụ cười
Nụ cười như mùa xuân
Của quê hương Anh
Có bốn mùa nhẹ nhàng
Lưu luyến biết thương nhau
Có hoa bưởi hoa cau
Thơm thơm mùi cốm mới
Của quê hương Anh
Hoa đào hồng phơi phới
Chùa Thầy, hội Láng, hội Lim
Có mùa-xuân-Hà-nội
Thẹn thùng tươi khóe mắt
Những cô Em mười bảy, đôi mươi
Của quê hương Anh
Giòng sông Hồng anh hùng trôi ra biển
Giòng máu thiêng bất khuất
Cao cao núi Ba-Vì
Thiêng liêng đồi Yên-Thế
Của quê hương Anh
Những môi hồng cắn chỉ
Dệt tình thương trên tấm lụa Hà-đông
Gửi tình yêu trong màu xanh Cốm Vòng
Giờ tôi buồn tưởng niệm
Quê hương trong se sắt.

V

Những đêm dài biên giới

https://tieulun.hopto.org

Biết bao ánh sao rơi
Chảy dài trên đồng cỏ
Suối buồn trong khóe mắt
Dù đêm mù gió cát
Tôi vẫn ngủ giữa những vì sao
Như phủ bằng ánh mắt Em yêu
Tôi vẫn ngủ giữa đồng cỏ hoang
Gió lùa nhè nhẹ tóc
Như tay Em êm dịu
Sóa dần cát bụi đường xa
Ấm tình đêm lạnh biên khu.
Có giòng sông nào
Chảy miền Thành Đô
Tôi gửi hồn tôi
Qua nước triều đầy vơi
Về người Em xa vắng
Vì sao ngàn năm chờ đợi
Đêm đêm vương buồn biên giới

PHAN-LẠC-TUYÊN

LỚP TỐI 15-6-60
(hồi 7 giờ tối) khai giảng :

— LỚP TRIẾT-HỌC.— Luyện thi Tú-Tài 2 Kỳ 2

G.S. Nguyễn-Thành-Vinh, Tốt nghiệp tại Đại-Học-Đường LAVAL
G.S. Triết-Học Trường GIA-LONG

— LỚP L.T. TÚ-TÀI.— Phần I khóa 60-61
(Có ôn kỳ lớp Đệ Tam)

Bài vở in Ronéo thành tập gọn gàng, dễ hiểu, do các Giáo-Sư danh tiếng tại các trường Công-Tư-Thục lớn Đô-Thành phụ-trách.

Xin kíp ghi tên tại văn-phòng trường XUÂN-THU (từ 18 giờ 30) Số 380 Phan-Thanh-Giản Saigon (Giấy phép số 14.5000/GD/HV của Bộ Q. G. G. D.)

https://tieulun.hopto.org

Khu rừng lau

TRUYỆN DÀI CỦA DOÃN-QUỐC-SỸ

XVII

(tiếp theo)

BẮNG không khỏi, nhưng Đồng, Uy không kịp để ý đến điều đó vì ngày tháng càng đen tối hơn. Phi cơ địch bắt đầu oanh tạc dữ. Một ngày biết bao nhiêu lần kẻng báo động và tiếng bom rội rung chuyển cả vùng. Tiếng rú của những chiếc Spitfire kế tiếp nhào xuống và tiếng liên thanh 12.7 giữ lấy hơi thở những người trú ẩn dưới hầm. Trại thiếu nhi vội di chuyển vào sâu hơn nữa, thoạt tạm ở Phương-Viên cách chỗ cũ chừng ba cây số. Một tuần sau trại chuyển thẳng tới Hà-Lương, cách chỗ cũ đến mười cây. Xung quanh toàn là tre nứa và chuối, đồi núi như bát úp, mất hẳn chân trời, chỉ có buổi sáng sớm là mát đôi chút. Kể từ lúc mặt trời cao bằng quan sào không khí bắt đầu oi bức, tới trưa mùi tre, nứa, chuối mục xông lên đến nghẹt thở.

Bệnh rốt sét chưa giết hại em nào, giờ đây bệnh dịch tả xuất hiện, Không có thuốc ! Các em rụng như sung. Các em sống khiêng chôn các em chết. Đêm hôm trước một bạn đồng đội yếu còn nói chuyện với Uy, sớm hôm sau đã chết tự bao giờ.

Đồng, Uy chỉ còn xương bọc da. Uy giờ đây cũng có báng như Đồng, cả hai tóc rụng, gần hết chỉ còn lơ thơ.

https://tieulun.hopto.org

May sao vừa lúc đó có người lạ đến gặp ban Giám-đốc xin cho Uy về với gia đình.

Nguyên ba Uy trước đây bị bắt tình nghi, nay được thả về nhận công tác ở ngay ủy-ban tỉnh Phú-Thọ. Ông phải tích cực làm việc để tự thanh minh. Mẹ Uy trải qua một thời lo buồn quá dài mắc chứng tê thấp nặng không thể đi xa được. Bà hay tin trại thiếu nhi hiện ở Hà-Lương bèn nhờ ông chủ nhà nơi bà tản cư lên tìm đón Uy về giúp. Mới lần đầu gặp ông ở ban Giám-đốc Uy gọi luôn ông ta một cách thân mật là Bủ. Uy đã quen thân mật với Bủ Tôn !

— Bủ làm ơn — Uy nói — nhận giúp cháu anh Đồng cũng là người nhà để auh Đồng cùng về với cháu.

Ông ta nhận lời. Lý lịch của Đồng đã mất, ban Giám Đốc còn nhớ đâu Đồng là con mồ côi vào cô-nhi viện Hàng-Bột từ ngày ấm ngửa vả lại trông tạng Đồng, Uy khi đó mặt bủng da chì, bụng bảng, tóc rụng, chân tay như cẳng que thì cũng gần đất xa giời lắm giữ làm gì ? Ban giám đốc cho cả hai ly khai trại về với gia đình. Đôi bạn không quên tới chào từ biệt Bủ Tôn.

Về tới nơi mẹ Uy ôm Uy khóc rồi bà ôm cả Đồng khóc ; bà vừa khóc vừa nói không ngờ có ngày cha mẹ con cái được đoàn tụ như thế này. Ba Uy ngồi ngay đấy cùng với một cán bộ tỉnh, ông cố giữ vẻ mặt nghiêm lạnh để tỏ rằng mình đã làm chủ được tình cảm.

Ba Uy có một người bạn thân làm y-tá trưởng tại cơ quan tỉnh Uy, Đồng được uống thuốc trừ sốt rét, tiêm thuốc trợ lực. Chừng hơn một tháng sau cả hai khỏi sốt rét, khỏi bảng, duy có Đồng còn giữ xung quanh rốn ba cái sẹo xinh, kỷ niệm châm cứu của Bủ Tôn.

Mẹ Uy chợt bị một cơn đau nặng, liệt hẳn nửa phần thân thể ba ngày sau bà mất, khuôn mặt khi chết còn giữ vẻ hỉ hả vì cha mẹ con cái được sống đoàn tụ. Ba Uy vẫn như có linh tính báo cho biết là ông còn ở tình trạng bất an lắm, ông ưng cho Uy mang theo Đồng cùng đi nhận công tác xa.

Thời này nhiều địa phương nổi tiếng về những vụ thủ tiêu khủng khiếp do những hung thần khát máu gặp thời nắm trọn được quyền hành.

Liên khu III, tại quản Âm-Hồn, giữa cánh đồng chiêm mênh mông thuộc Phủ-Lý, đêm đêm cán bộ ra xử án « Việt gian » Một tên ngồi giữa cầm quyển sổ ghi tên những người chúng cho là việt gian, hai tên đứng hầu hai bên, một cầm thanh long đao một cầm kiếm, cách bố trí ngồi và đứng như vậy là do chúng khiển hứng theo bức tranh Quan Công ngồi xem binh thư, Quan Bình và Chu Xương đứng hầu hai bên.

Sau một tiếng cồng rùng rợn « Việt gian » được điệu ra trước « ba tòa quan lớn » Lẽ cố nhiên những người khốn nạn này chỉ được hỏi vài câu chiếu lệ, sau đó kiếm của « Quan-Bình » hoặc thanh long đao của « Chu-Xương » được uống máu. Đau đớn thay, phần lớn nạn nhân thuộc thành phần trí thức ưu tú của dân tộc.

Tại Liên khu 10 cũng vậy, khúc quành con sông Thao bên trên ga Thanh ba một chút có khoảng nước xoáy sâu hoắm thành vực, bờ sông chỗ này cao vời vợi và dựng đứng như bức tường. nhìn xuống

https://tieulun.hopto.org

thấy chóng mặt. Cả một mảng rừng cổ thụ từ bờ sông ăn lấn vào chân đồi gần đấy. Trên một cây đa cổ thụ giữa rừng có tổ quạ khoang. Hễ đêm nào dân chúng xung quanh nghe tiếng quạ kêu bất thường, ấy là đêm tên chủ tịch tỉnh cho đốt đuốc xử trảm « việt gian » rồi quăng xác xuống khoảng vực sông. Tên này chủ trương « phòng bệnh còn hơn chữa bệnh » Phòng bệnh có nghĩa là xử trảm những tên đương bị tình nghi hoặc trước đây đã có lần bị tình nghi.

Sau chiến thắng sông Lô và Bông Lau của ta quân Pháp mở chiến dịch càn quét miền đồng bằng Thái Bình, Nam Định, để trả thù, rồi lại có tin chúng sửa soạn vượt Việt-Trì lên càn quét Phú-Thọ. Dân chúng hốt hoảng chuẩn bị tản cư. Đồng, Uy đã về tới huyện Yên-Thế (Bắc-Giang) nhận công tác liên lạc viên cho Ủy ban huyện sở tại. Uy vẫn hy vọng có ngày trở lại Phú Thọ gặp ba, Uy đâu có ngờ... dân chúng rục rịch tản cư... Phòng bệnh còn hơn chữa bệnh... ánh đuốc bập bùng trong khu rừng cổ thụ... có tiếng quạ khoang kêu bất thường... Ba Uy là một trong số 10 nạn nhân bị quẳng xác xuống vực đêm ấy.

* * *

Cơ quan hành chính huyện Yên Thế ở ngay xóm nhà lá thuộc đồn điền Bến Trăm trên bờ sông Thương. Thời Pháp thuộc, Bến Trăm là nơi buôn gỗ khá sầm uất. Gỗ từ trong rừng đóng bè trở ra chất cao như núi ở Bến Trăm. Các thầy đội kiểm lâm tự ngoài đồn Bố Hạ vào đây kiểm soát, bổng lộc kiếm ra trò. Đã có nhà tư bản trù tính đặt máy cưa ở đây để sẻ gỗ thành ván rồi vẫn theo đường thủy chở về Bắc Giang. Dự định đó chưa thành thì tác chiến.

Nếu thời bình Bến Trăm sầm uất về buôn gỗ thì thời chiến Bến Trăm sầm uất về các cơ quan hành chính. Nguyên do vùng này đã bắt đầu chuyển mình vào miền rừng núi lại thêm là đầu mối các đường giao thông giữa Yên Thế - Thượng và Yên - Thế Hạ, giữa Yên-Thế và Lạng - Giang, có đường xuôi qua Chợ Bằng đi Kép về Bắc - Giang, có đường ngược qua chợ Phồng gặp quốc lộ số 1 đi Lạng - Sơn. Đồng, Uy đến nhận công tác nơi đây khi đó đương vào mùa mưa, con sông Thương cuồn cuộn sóng, đêm ngày táp nước vào ven bờ phá huỷ các bụi cây. Những dòng suối đổ ra sông Thương thì thật thất thường, những ngày nắng ráo nước lội đến bắp chân, nhưng sau một trận mưa lớn lập tức nước tự dãy núi bên trong chợ Phồng đổ ra ào ạt, suối sâu ngập nửa ngọn tre, nhiều khi cuốn phăng cả cầu giây.

Đồng làm liên lạc viên giữa Ủy Ban với ty Thông tin tỉnh Bắc Giang, trụ sở đặt ở Vi-Sơn, tức là dãy đồi đất ngay cuối đặng Kai King, đường đi qua Đồi-Hồng.

Uy làm liên lạc viên giữa Ủy ban với cấp hành chính tỉnh, trụ sở đặt ở phía trong gần chợ Phồng, đường đi qua đồn điền Mai Chỉ Nam. Ban ngày làm đầy đủ bổn phận, ban đêm Đồng, Uy ưa nhất những đêm mưa. Thoạt tiếng mưa rơi hắp tắp lộn xộn trên mái lá như một khúc rạo vô tổ chức sau đó là âm thanh rào rào đều đặn, hơi ấm của Đồng cũng vừa kịp toả ra dưới lần chăn mỏng. Những lúc đó Uy thường nói với Đồng :

— Anh em mình khi vui khi buồn có nhau nhỉ.

https://tieulun.hopto.org

Thâm tâm, Uy nhắc vậy để riễu đùa bạn, nhưng Đồng thực thà cựa mình nhìn nghiêng Uy trong bóng tối, gật đầu làm lung lay gối rồi nhắc lại bằng một giọng thật trịnh trọng :

— Anh em mình khi vui khi buồn có nhau !

May cho Đồng Uy trong thời gian công tác ở đấy được gặp anh thư ký Ủy ban là một sinh viên cũ trường Luật. Hàng ngày khi thấy hai chú liên lạc đã về đủ, anh lên tiếng

— Chú Đồng, chú Uy đâu ra học !

Anh đã tuần tự dạy Đồng, Uy đủ các môn, toán, khoa học, sinh ngữ... từ dễ đến khó để cuối năm Đồng Uy có thể đi thi Trung-Học Phổ-Thông.

Anh rất vui tính. Đây, lời anh thường tuyên bố với Đồng, Uy :

— Cuối niên khoá hai chú có thi trượt — mà chắc chắn là lần đầu thế nào cũng trượt rồi — sang năm anh dạy lại y hệt như thế. Càng trượt nhiều, sự học, như cách mạng, càng chính mùi vì giầu kin nghiệm.

Hết mùa mưa, nước rút dần để lại ngấn bùn trên ngang lưng các bụi cây ven sông. Rồi những trận mưa ngâu dìu dặt rửa sạch những ngấn bùn đó. Tạo hóa nhường như ra công lau chùi vạn vật bằng những trận mưa ngâu.

Cuối thu, sông Thương chỉ còn là một dòng xanh êm chảy, nhiều nơi nước sông chưa đến đầu gối có thể lội tự bên này sang lên kia. Những ghềnh đá lòng sông được dịp phô lên mầu nâu xẫm sạch bóng. Cũng vào mùa này sông Thương về đến gần Bắc Giang thì gặp một dòng suối đục đổ vào, ngấn nước hai dòng bên đục bên trong phân biệt rõ rệt ra đến một cây số xa, vì vậy mới có câu ca dao bất hủ :

Sông Thương nước chảy đôi dòng
Đèn khêu đôi ngọn anh trông ngọn nào.
Muốn tắm mát lên ngọn sông Đào.
Muốn ăn xim chín thì vào rừng xanh.

Đồng Uy cùng nghĩ giá cuối niên khóa đi thi mà gặp đề luận Việt-văn : « Anh hãy tả dòng sông mà anh thích », Đồng Uy sẽ tả dòng sông Thương, chắc chắn được nhiều điểm lắm. Nhưng đề thi Trung học phải khó hơn chứ, lẽ nào người ta lại chỉ đòi hỏi tả có một dòng sông như ở tiểu học ?

Cuối niên khóa, Đồng Uy đi thi và trượt thật, đúng như lời anh thư ký tiên đoán và anh dạy lại chương trình đúng như đã hứa. Học lại, nhiều chỗ vỡ lẽ hiểu thêm Đồng, Uy mới thấy sức học năm ngoái của mình còn non nớt quá.

Ai qua Việt Bắc vào những năm 1949-50 đều nhận thấy hồi đó đồng bào thanh niên thiểu số miền này đã vắn han. Tới bản nào cũng chỉ thấy ông già bà cả, phụ nữ và trẻ con. Thanh niên đã gia nhập bộ đội để thường xuyên quấy phá chặn đánh địch, dọc theo đường số 4 (chạy từ Móng Cáy theo biên thùy Hoa Việt qua các tỉnh Lạng-Sơn Cao - Bằng). Quân đội kháng chiến đang lớn mạnh cần được tăng cường gấp. Đồng, Uy thôi công tác liên lạc viên, gia nhập bộ đội vào dịp này. Hai chú đã mười bảy rồi còn gì.

Hai chú cùng được huấn luyện ở Thái-Nguyên, cùng được vực đi đột kích địch ở mấy đường giao

https://tieulun.hopto.org

thông nhỏ miền trung du. Trong một trận gần giáp lá cà, một bạn đồng đội của Đồng, Uy bỏ hớ hênh thế nào bị đạn địch bắn bay mất hạ bộ. Được chở vào quân y băng bó, anh bạn đã rên rỉ nói với y tá trưởng « Thưa đồng chí em còn thiết gì đời nữa ».

Về sau này mỗi lần chuẩn bị đi đột kích Đồng, Uy lại nhắc đùa nhau : « Có bò thì khép đùi cẩn thận nhé, kẻo mất chân lý hạnh phúc ». Rồi nhìn nhau cười phá. Cả hai cũng đã lớn, đã đến tuổi dậy thì !

Vui nhất và cũng đáng tiếc nhất là trận đánh lấy đồn Đông Khê lần thứ nhất. Đánh một đồn quan trọng như vậy (giữa Lạng-Sơn và Cao-Bằng) mà bên nhà chỉ chết có hai người. Có biết cơ man nào là chiến lợi phẩm ! Lẽ ra chiếm đồn xong, lập tức phải thu dọn chiến trường mà rút lui mới phải đằng này ban chỉ huy thấy trời bảng lảng về chiều, cho rằng địch không dám nhảy dù cứu viện nên để anh em đủng đỉnh nán lại. Ai ngờ địch nhảy dù thật, quân ta rút lui còn bị nó truy kích đến mười mấy cây số, chiến lợi phẩm bỏ lại hết. Rõ hoài ! Rồi Hồng quân của họ Mao chiếm trọn Hoa Nam lập đồn ở bên kia biên giới, Pháp phải tính chuyện rút gấp khỏi Cao-Bằng. Đồn Đông Khê bị quân ta chiếm lần thứ hai, lần này chiếm đứt.

Bông Lau ! Bông Lau !
Rừng xanh pha máu.
Bông Lau ! Bông Lau !
Ngàn đời lưu danh về sau.

Bài ca chiến thắng Bông Lau từ năm 1947 nay lại vang lên trong đoàn quân có Đồng và Uy. Họ gồm hàng ngàn người tiến đến địa điểm trên, khi tới nơi họ bí mật đào công sự đợi phục kích đoàn Lê dương Pháp từ Cao Bằng sắp rút qua.

Cảnh trí đèo Bông Lau — tiếng địa phương gọi là đèo Lũng Vài — có vẻ đặc biệt ngoài những chiến công lịch sử của nó. Một bên là khu đồi trùng điệp thuần một giống lau mọc san sát, một bên là sườn núi đứng dựng như bức tường. Bộ đội của Đồng, Uy nấp sao núi đó đã rót rất đúng những trái móc-chế 81 ly vào khúc giữa con trăn khổng lồ là đoàn lê-dương của Pháp.

Đồng cười lớn :

Uy ơi, anh em mình vui buồn có nhau nhỉ !

Uy nắm lấy tay Đồng cười theo.

Hai chú bé ở trại thiếu nhi, hai chú liên lạc ở Ủy ban Bến Trăm nay đã là hai chiến sĩ. Khuôn mặt có già giặn trước tuổi vì nắng gió nhưng tâm hồn còn như trẻ thơ.

Có tin hai đại tá địch bị bắt sống. Vài ngày sau tiếp tin quân đồn trú địch tại Lạng-Sơn cũng đã rút lui không kèn không trống. Miền Bắc hoàn toàn được giải phóng ! Tinh thần quân đội và nhân dân phấn khởi tới tối cao độ. Đồng, Uy cùng được kết nạp là đảng viên vào dịp này để rồi cùng được cử sang Tàu theo lục quân khóa bảy.

Cũng kể từ đấy Đảng chuyển hướng. Cho rằng mình đã tuyệt đối nắm vững được ưu thế thiên thời và nhân hòa, Đảng bắt đầu dời bỏ mảnh đất dân tộc nhảy sang mảnh đất giai cấp.

(Còn nữa)

DOÃN-QUỐC-SỸ

https://tieulun.hopto.org

thơ nhạc

Nhạc Johan Strauss thơ Hoàng Lang
Vút bóng mây xanh đầm tiếng vàng
Nhạc ấy Thơ này muốn thuở đẹp
Lời hoa còn gợn lối thư trang.

Phương ấy lâu soi bóng nước xanh
Còn đây cỏ biếc điểm hoa tình
Nhịp valse điên đảo lòng xuân-nữ
Thơ cũng say người mắt tuyết-trinh

Dòng sông Danube nhỡ duyên yêu
Người ngậm ngùi mơ bóng diễm-kiều
Thuyền lạ sông xanh trời nước thắm
Thành Vienne một thuở ngút hoang-liêu

Đây biển Nha Trang ngát sóng hồng
Hồn-thơ-hoa gửi mộng Thanh-Nhung
Ta say múa bút kiều-thơm vẽ
Đôi mắt người yêu đẹp não nùng

Ôi một trời Tây nhạc ảo-huyền
Nghìn sau còn thoảng giấc mơ duyên
Sử mây nhạc-sĩ vào kiều-hãnh
Tiếng hát ân-tình dựng kỷ-nguyên

Ta vẫn Thơ Hoa nửa tuổi đời
Đài danh chưa một nét son tươi
Thầm mơ lửa-ý bừng phong-vũ
Đem mộng thư sinh đọ bể trời

CAO-HOÀNG-NHÂN

https://tieulun.hopto.org

lá thư balê

của LINH-BẢO

Chị Vinh,

Paris độ rày mới có ba đám cưới của người Việt, nghĩa là người Việt cưới người Việt. Đám thứ nhất tiệc trà rất long trọng trong một nhà hàng lớn. Quan khách đến ngồi riêng từng bàn cách xa nhau độ hai thước, phần đông không quen nhau lại không được giới-thiệu nên có vẻ « tuy trong gang tấc gấp mười quan san » dữ lắm. Không khí nghiêm trang long trọng quá chừng, nhất là phái trưởng lão ngồi riêng, phái trẻ ngồi riêng, nên có vẻ « chiếu trên chiếu dưới ». Chủ nhân có mời các tài tử đến giúp vui nên « hai họ » ngồi nhìn lên sân khấu xem hát cũng qua được thời gian.

https://tieulun.hopto.org

Ra về ai cũng công nhận đó là một lễ cưới rất sang, và có lẽ tốn rất nhiều tiền..

Lễ cưới thứ hai của một sinh viên ở trong Đông-Dương Học-Xá. Chiều hôm ấy em đang đi ở nghĩa địa bỗng nghe có tiếng gọi sau lưng ; em quay lại và ngạc nhiên thấy anh X đang đi theo vừa nói vừa thở :

— Kìa chị, tôi chạy mệt gần muốn đứt hơi mãi mới « bắt » được chị. Tôi và mấy người bạn đang ngồi trên xe đi ngang qua, có người nhìn ra chị, tôi bảo ngừng xe nhưng xa quá làm tôi phải chạy theo mãi.

— Có đại sự gì thế ?

— Mời chị đi ăn cưới.

— Cưới ai ?

Anh X cười một cách sung sướng hãnh diện :

— Tôi đây chứ còn ai nữa ! Chiều mai nhé. Đáng lẽ gửi thiếp nhưng không biết địa chỉ của chị ; mãi chiều hôm nay mới vừa hỏi được số điện thoại, nhưng may quá gặp chị đây rồi.

— Anh đi đâu mà diện bảnh thế ?

— Thì cưới vợ mà lại. Vừa mới đi ký hợp đồng « chung thân... » xong. Tối mai « đại yến » mời cô bác đến « chia vui cùng đôi trẻ ». Thế nào hai chị cũng đến.

— Anh đã có lòng như thế thì nếu có thể không có điều gì trở ngại, có lẽ, không biết chừng...

— Trời ! Ai lại nói một câu dài như thế mà vẫn không dứt khoát. Nhất định cả hai chị cùng đến, nếu không chúng tôi sẽ đem xe đến xeo, nạy, bứng, bắt cóc...

— Thôi đủ rồi. Đối hay lắm. Ở Đông-Dương-Học Xá phải không ?

* * *

Bước vào phòng ai cũng ngạc nhiên vì lối trang hoàng đặc-biệt. Ngoài hoa của các bạn đến mừng để đầy phòng, chung quanh tường treo rất nhiều tranh hài hước do họa sĩ Hiếu trình bầy. Tranh treo đầy tường nhưng em chỉ nhớ được vài bức. Một bức vẽ một anh chàng nằm trên phản mặt mày hớn hở, có vợ ngồi bên cạnh quạt mát, cuối tranh cũng anh chàng ấy nhưng nằm trong chuồng lợn cùng chung với một đàn lợn, đề bằng chữ thực lớn : « Một vợ nằm giường lèo. Hai vợ nằm queo. Ba vợ ra chuồng heo mà nằm ». Một bức khác cảm đề hai câu « Dang tay muốn dứt tơ hồng. Bực mình muốn đạp tiêu phòng mà ra ». « Tiêu phòng » đây không phải là cái phòng trát bằng hồ tiêu cho ấm của

https://tieulun.hopto.org

người cung nữ thời xưa nhưng là cái phòng có chữ WC và bà vợ khóa cửa đứng tấn ở ngoài, làm anh chồng bị nhốt co chân tống mãi vẫn không mở ra được. Còn nhiều tranh nữa cảm đề những câu « Trống treo ai dám đánh thùng. Bậu mà không, ai dám mở mùng chun vô », « Chuột kêu chút chít trong rương, Anh đi cho khéo đụng giường má hay » v.v... Chỉ mải xem tranh khôi hài cũng đủ thú vị rồi.

Chung quanh cột nhà còn dán nhiều câu viết lăng nhăng theo kiểu chữ tầu ; em cố đọc mãi mới ra :

« Thân em như c.c. trôi sông. Thân anh như con chó đói đứng trông bên bờ ».

Và còn nhiều nữa em không nhớ. Thực lần đầu tiên em được trông thấy một tiệc cưới trang hoàng « bất hủ » như vậy.

Trong một dịp đứng cạnh chú rể em hỏi :

— Phỏng vấn anh một câu nhé. Tại sao anh cưới vợ Việt ? Tôi có thể đoán được anh sẽ trả lời ra sao nhưng tôi vẫn hỏi vì muốn nghe chính anh nói ra.

— Tôi nói cho chị biết nhưng cấm không được mách lẻo.

— Tôi không hứa, nhưng nếu có mách lẻo thì nói anh X chứ không nói tên anh đâu.

— Thế cũng tạm được. Chị sang đây tôi cho chị xem cái này chị sẽ hiểu.

Anh sang phòng bên cạnh lấy ra một hộp bánh bích quy đựng đầy thư, tất cả đều còn nguyên phong bì đánh số từ 1 đến 127.

— Tôi cho chị xem đây là mối tình Pháp Việt của tôi. Tôi cũng yêu « chị » Pháp này ghê lắm, nhưng cưới vợ thì tôi cưới « chị » Việt.

Thấy anh gọi vợ bằng chị, em hơi buồn cười :

— Thế anh chọn « chị » Việt vì cớ gì ?

— Vì một ngày kia tôi sẽ về Việt-Nam, như thế cuộc sống sẽ dễ chịu và thích hợp đối với « chị » Việt hơn « chị » Pháp. Về tình yêu thì « chị » nào tôi cũng yêu.

Em xem ảnh của « chị » Pháp và thấy « chị » nào cũng xinh như nhau cả.

— Ngoài ra còn lý do gì nữa không ?

— Còn nhiều hôm khác tôi sẽ kể chị nghe vì dài lắm. Đối với tôi việc quan hệ ở đời không phải là việc vợ con thành ra tôi không mất công lắm khi phải chọn một trong hai « chị ».

https://tieulun.hopto.org

— Ai cũng khen anh chị rất đẹp đôi. Trông hạnh phúc cứ tràn ngập cả ra.

— Chuyện, ta về ta tắm ao ta mà lại. Hạnh phúc cứ là như nước vỡ bờ.

Anh còn đang định nói thêm bỗng thấy cô dâu đến tìm bảo :

— Kìa anh ở đây làm bao nhiêu khách người ta chờ. Một mình em tiếp mệt quá.

Cô nói xong xỉu trong tay chú rể.

Tiệc cưới thứ ba của một cô em không quen. Cô ta có mời với em gái nhưng cả hai cùng mệt nên không thể dự được.

Sáng hôm ấy cô em đang lên cơn đau dạ dày nằm trên giường bỗng có điện thoại :

— Chị Minh ơi, thế nào cũng đi nhé, Nếu không thì khổ thân tôi quá !

— Ai dám bắt nạt chị đấy hở.

— Tôi đang lo điên lên đây này. Tối nay 8 giờ tiệc trà bắt đầu mà sáng nay các chị mới trả lời từ chối cả. Thế có nguy cho tôi không ? Có 40 anh mà chả có chị nào thì còn nhảy làm sao được. Chị cố giúp tôi nhé !

— Tiệc gì đấy ?

— Bánh bao !

— Thế phải đấy. Tối qua có tiệc cưới anh X làm chả dò, đồi món thế là phải.

— Nhất định đến chứ ?

— Còn tùy cái dạ dày, không bớt thì không đến được. Chỉ hứa cố gắng thôi.

Sau mấy vụ này em rút được kinh nghiệm là nếu cô dâu có tổ chức trước một số bạn phụ dâu, giúp đỡ tiếp khách thì không đến nỗi xỉu trong tiệc, hay là đến ngày cuối cùng gọi điện thoại cấp cứu tung cả lên.

Ở đây các cuộc hội họp có khi đến 2, 3 giờ sáng nhưng đến nửa đêm những người không có xe hơi sợ hết xe điện phải lo về sớm. Vì thế sau nửa đêm là nhạt hẳn đi, có khi cảnh « dương thạnh âm suy » trông thấy rõ ràng quá .

Nếu cô dâu mời trước một số độ 5 chị ở lại phụ giúp đến lúc tiệc tàn, lo xe đưa về cẩn thận sẽ đỡ mệt hơn nhiều.

Điều này tuy là ý kiến riêng của em nhưng nói ra để chị nào sắp « vào tròng » tham khảo.

Chị Vinh, giao hẹn với chị, không được thư thì cũng không viết cho chị nữa.

Ba-lê 1960
LINH BẢO

https://tieulun.hopto.org

ngẩn - ngơ

Mịt mù cồ-mộ dưới màn sương
Khách đã dừng chân bốn ngả đường
Bắc : *lửa hè nung sông núi đỏ*
Nam : *chiều thu mát cỏ cây vàng*
Tây : *guồng cơ-khí rung bình-địa*
Đông : *lớp ba-đào cuốn đại-dương*
Khách ngẩng lên tìm tia nắng nhạt
Mong rồi định hướng một lòng hoang.

BÙI - KHÁNH - ĐẢN

https://tieulun.hopto.org

Truyện ngắn
của DOÃN-DÂN

KHÉP CỬA

Tôi lấy Hoài đã gần một năm. Nhưng nhiều khi tôi vẫn băn khoăn thắc mắc, không hiểu tại sao hồi đó tôi lại bằng lòng lấy Hoài. Nỗi băn khoăn này lắm lúc trở nên rộng lớn, dày vò, dai dứt tâm tư tôi khiến tôi đau khổ. Tôi biết như thế là tôi có lỗi với chồng tôi, hay ít ra thì cũng không giữ được vẹn tình nghĩa vợ chồng đối với chính lương tâm tôi. Song tôi không sao xóa bỏ nổi thắc mắc ấy đi được. Lắm khi tôi đã thử đổ « tội » cho số mệnh, vì số mệnh mà chúng tôi lấy nhau — hay đúng hơn — tôi lấy Hoài để mong gạt bỏ được sự băn khoăn luôn luôn ám ảnh tâm trí tôi đi. Nhưng tôi càng muốn quên thì hình như nó lại càng hiện lên mãnh liệt. Tôi cho rằng một phần có lẽ vì tôi không thể bầy tỏ được lòng tôi cho một người thứ hai nào biết. Tôi chỉ âm thầm chịu đựng sự dằn vặt của chính tâm tư tôi. Mà tôi cũng chưa bao giờ có ý nghĩ để cho một người nào khác hay. Bởi vậy đối với Hoài, tôi vẫn làm tròn bổn phận của một người vợ. Tôi chắc Hoài không sao hiểu nổi những nỗi phức tạp, phiền nhiễu và rất mong manh của tâm hồn tôi. Qua mắt tôi, chàng chỉ là một người đàn ông khoẻ mạnh, chịu khó, ngăn nắp và chiều chuộng vợ con. Nghĩa là đối với những người con gái khác, có thể Hoài là một người đàn ông hoàn toàn tốt. Nhưng với tôi, mỗi khi nghĩ về chàng, những « đức tính » ấy của chàng không bao giờ *chiếm được ý nghĩ đầu tiên* của tôi. Tôi chỉ nghĩ đến những cái Hoài có sau khi đã tìm kiếm ở chàng một điều gì mà không được. Tôi nghĩ đến chỉ cốt để tự an-ủi tôi, để tự bắt tôi phải

https://tieulun.hopto.org

âu chàng. Điều này khiến tôi cảm hấy mình giả-dối đơn độc và đau hổ. Giả dối và đau khổ cho tôi ơn nữa là mỗi khi nói chuyện với ạn bè về chồng tôi, bao giờ tôi cũng tán tụng Hoài. Tôi bảo tôi yêu chàng vì chàng yêu tôi, thương tôi à chiều chuộng tôi nữa. Hình như ôi nói thế chỉ cốt để lấp những ý nghĩ « thật » của tôi về Hoài, hay tôi sợ rằng nếu không ca tụng Hoài như vậy, các bạn tôi sẽ trông thấu được lòng tôi. Và cũng có lẽ vì tôi nghĩ rằng nếu tôi không nói những điều ấy, tôi sẽ chẳng biết nói gì về chàng cả. Tuy nhiên, nếu bảo là tôi ghét Hoài thì không đúng. Tôi không hề có ý nghĩ ấy bao giờ. Mà trái lại, nhiều khi lòng chân thành của chàng đã làm tôi, cảm động. Những lúc ấy, tôi cố tỏ vẻ âu yếm chàng, cố lựa những lời thân yêu của tình chồng vợ để nói bên tai chàng. Nhưng chính ngay lúc ấy, lại là lúc tôi biết rằng mình chẳng yêu gì chàng cả, mà đã giả dối với chính tôi. Tôi thật không sao hiểu nổi tâm trạng tôi lúc đó. Tôi ngượng ngập và hổ thẹn. Muốn đè nỗi hổ thẹn ấy, tôi lại càng âu yếm Hoài, lại càng vuốt ve chàng hơn, tôi cố gượng cười, gượng nói để cho Hoài vui và mong mình cũng được vui lây. Nhưng khi trông nét mặt sung sướng và những cử chỉ lời nói dịu dàng một cách vụng về của Hoài, tôi biết rằng tôi không vui một chút nào. Tôi hiểu rằng tôi đã đánh lừa chàng. Tình thương chàng len vào lòng tôi rồi lớn dần và thành thực làm tôi ứa nước mắt. Tôi biết là mình đã có lỗi với chồng mà không sao tránh được. Những lúc ấy, Hoài nhìn tôi với một vẻ mặt hơi ngạc nhiên và ngơ ngác. Chắc chàng không hiểu tại sao tôi vừa cười nói với chàng lại vừa có thể khóc được. Những ngày mới lấy nhau, thấy tôi khóc như thế, chàng tưởng tôi buồn vì « nhớ nhà » chỉ bảo.

— Em trẻ con lắm ! Để chủ nhật anh đưa em về thăm thầy mẹ.

Tôi chỉ lắc đầu không nói gì cả. Về sau, Hoài biết tính tôi hay khóc thì bảo ;

— Em rõ lẩn thẩn ! Nhiều lúc anh lại tưởng em là người điên !

Tôi mỉm cười gượng gạo khi nghe chàng nói vậy. Và tôi thầm nghĩ : « Có lẽ mình điên thật ».

Câu nói của Hoài thường thay đổi mỗi khi chàng thấy tôi khóc một cách « vô lý » như thế. Có lần chàng đùa bảo tôi :

— Em đúng là một người « đa sầu đa cảm ». Em nên đi học nghề « nghệ sỹ » thì hơn.

Tôi biết rằng tuy Hoài nói vậy, nhưng thực ra thì chàng chẳng sao hiểu được những nỗi uẩn khúc của lòng tôi. Bởi vậy những câu nói đó của chàng vẫn không thay đổi được tâm hồn tôi. Tôi vẫn sống trong những nỗi băn khoăn, thắc mắc, vò xé, day dứt lẫn lộn với tình thương của tôi đối với Hoài. Tôi nghiệm ra rằng : tôi càng băn khoăn và đau khổ bao nhiêu thì tôi lại càng thương Hoài và chua sót bấy nhiêu. Thật là phức tạp và mâu thuẫn mà chính tôi cũng chẳng hiểu được tại sao.

Nhiều đêm nằm bên Hoài mà ý nghĩ của tôi cứ quanh quẩn lạc lõng đi những đâu đâu. Những cử chỉ của chàng ve vuốt tôi lúc ấy không làm tôi xúc động, lòng tôi dửng dưng. Lắm khi tôi lại thấy những cử chỉ của Hoài trơ trẽn và sống sượng. Nhưng tôi vẫn không tỏ ra cho Hoài biết không bằng lòng hoặc khó chịu. Tôi để mặc cho

https://tieulun.hopto.org

chàng vuốt ve tôi như một bức tượng nằm im cho người ta nặn. Cũng có lúc tôi khó chịu quá định tỏ ra cho chàng hay, nhưng không hiểu sao khi trông thấy nét mặt chàng nhờ-nhờ trong bóng tối, tôi lại thương hại chàng và tôi nín-lặng. Tôi tự an-ủi tôi với ý nghĩ : dầu sao thì tôi cũng là vợ Hoài. Tôi coi sự chiều chồng và chịu đựng là một bổn phận của tôi phải có với Hoài để bù đắp lại chỗ tôi đã không yêu chàng. Nhưng có điều tôi không hiểu là tại sao tôi lại không yêu Hoài ? Hình như tôi luôn luôn muốn tìm ở chàng một cái gì khác nữa — mà chính tôi cũng không biết là cái gì. Và chẳng hiểu sao, tôi lại biết rằng chàng không thể có được điều tôi mong muốn, ngay từ lúc tôi gặp chàng lần đầu tiên khi chàng theo thày me chàng đến nhà tôi hôm ăn hỏi.

Hôm ấy, tôi nhớ rõ lắm, khi Đẻ tôi cho tôi biết là Ba tôi muốn gả tôi cho Hoài — con ông Thái, bạn làm cùng sở với ba tôi — và muốn tôi ra để « họ » « xem mặt » tôi và nhân tiện để tôi biết mặt Hoài, tôi dửng-dưng như khi nghe tin một người khách đến hỏi thuê nhà. Tôi cố lắng nghe xem lòng tôi lúc ấy ra sao. Hình như tôi không hồi hộp một tý nào và còn thấy lòng vui vui. Tôi muốn ra xem « mặt mũi » Hoài nên khi Đẻ tôi gọi tôi rót nước cho « ông bà và cậu sơi », tôi « dạ » một tiếng hơi to rồi bưng khay nước ra. Tuy nhiên, khi đặt khay nước trước mặt thày mẹ Hoài, tôi lại thấy mặt và hái tai tôi hơi nóng lên. Không hiểu lúc ấy tôi có hồi hộp không mà tôi chỉ nói được một câu : « Mời ông bà sơi nước ạ ! » bằng một giọng lí nhí và có vẻ như ngượng ngùng Rồi tôi nhìn ngay sang người đàn ông hơn tôi chừng 3, 4 tuổi. dáng người hơi cao, da trắng trẻo — có thể nói là đẹp trai, vẻ đẹp thật thà chất phác — mà tôi đoán là Hoài — đang ngồi trên divan cạnh Trường — em trai tôi — khi ánh mắt tôi gặp ánh mắt Hoài, chẳng hiểu cái nhìn của tôi thế nào mà tôi thấy mặt chàng bỗng đỏ lên. Chàng lúng túng cầm lấy chén nước rồi e thẹn cúi nhìn xuống đất. Cử chỉ ấy của Hoài làm bao nhiêu ngượng ngùng trong lòng tôi vụt tan đi hết. Tôi phải cố nhịn mới khỏi bật cười thành tiếng. Tôi thầm nghĩ : « một người chồng biết bẽn lẽn ! » và tôi mỉm cười trong ý nghĩ này (Về sau, khi lấy tôi rồi, Hoài lại khen là hôm đó, tôi đẹp, nụ cười của tôi có duyên lắm !)

Sau buổi ấy, tôi vẫn thấy « trong người » tôi không có một biến đổi gì lạ cả. Tôi coi sự ăn hỏi tôi như một chuyện không quan trọng đối với tôi. Tôi đi nói chuyện này với một vài người bạn thân. Họ khuyên tôi nên lấy Hoài vì họ biết gia đình chàng. Hiền nghiêm mặt khuyên tôi :

— Theo ý em thì chị nên lấy Hoài. Gia đình Hoài chẳng gì cũng khá giả. Hoài lại có chút học vấn và đẹp trai xứng với chị lắm rồi.

Tôi chỉ đưởi, đùa :

— Theo ý chị thì em nên lấy. Còn theo ý em thì nên... « thôi » phải không ?

Hiền có vẻ giận tôi, trả lời :

—Ấy là chị hỏi thì em cũng lấy tình thân mà nói thế thôi. Chứ còn ý chị thế nào em làm sao mà biết được.

Tôi biết các bạn tôi đều thành thực khuyên tôi như vậy. Nhưng tôi thầm nghĩ :

« Mình lấy một người có phải chỉ vì gia đình người ấy khá giả đâu»!

https://tieulun.hopto.org

Nhưng rồi tôi cũng bằng lòng lấy Hoài. Khi nói điều đó cho Đệ tôi hay tôi cũng không hiểu tôi đã « quyết định » chưa. Vì thực ra tôi không suy nghĩ gì cả. Có điều tôi biết chắc chắn là tôi lấy Hoài không phải vì những lời khuyên của các bạn tôi. Mà tôi cho có lẽ vì tôi cảm thấy đến lúc đó tôi nên có một người chồng, tôi có thể lấy chồng được rồi — các bạn cùng lứa tuổi với tôi đều đã có chồng. có người đã có con — Hơn nữa, trước Hoài, đã có mấy đám hỏi tôi, tôi không bằng lòng, Ba Đệ tôi có vẻ không vui, vì toàn là con bạn Ba tôi cả. Lần này, tôi nhận lời lấy Hoài có lẽ một phần cũng vì vậy. Vả lại. tôi nghĩ : miễn sao tôi không ghét Hoài là được. Nhưng yêu thì quả thật là không. Điều này, lúc ấy tôi cho không quan trọng vì tôi tin rằng khi lấy nhau về chúng tôi sẽ yêu nhau sau như, Ba Đệ tôi ngày xưa.

Thế là tôi lấy Hoài, không hối hận mà cũng không sung-sướng. Hôm cưới tôi, Hoài vui mừng hiện ra mặt. Chàng uống nhiều rượu mà bạn chàng và bạn tôi chuốc cho nên cười nói luôn miệng, mất cả vẻ bẽn lẽn hôm tôi mới gặp. Trông cử chỉ hơi lố bịch của chàng (vì chàng cố làm ra mình là người ăn nói hoạt bát và thạo đời) tự nhiên tôi chợt nhận ra là Hoài giống một anh chàng nói để quảng cáo cho một thứ hàng nào đó, hơn là một chú rể. Ý tưởng so sánh này chợt nẩy ra trong đầu óc tôi khiến từ phút đó tôi thấy ngượng thay cho chàng và ngượng cả cho chính tôi.

Và đêm hôm đó, khi tiệc cưới đã tàn, mọi người đã ra về cả rồi. tôi mới thấy lòng buồn bã đến muốn khóc to lên. Nhưng cũng ngay trong cái buồn ấy, tôi lại thấy vui vui, niềm vui mới lạ và rạo rực.

Tôi bước vào căn phòng đã được trang hoàng từ trước dành cho riêng Hoài và tôi. Khi tôi bước chân đi qua ngưỡng cửa, tôi có cảm tưởng như tôi vừa để lại bên ngoài một cái gì đẹp đẽ và thiêng liêng lắm mà từ nay tôi không bao giờ còn lấy lại được nữa. Ánh sáng mờ mờ của ngọn đèn ngủ đặt ở đầu giường, sự trống vắng của căn phòng khiến tôi gai gai lo sợ vẩn vơ và bâng-khuâhg buồn, cái buồn thấm thía của một người biết mình vừa đánh mất đi vật gì quý giá nhất trên đời...

Tôi đến bên khung cửa sổ, nhìn ra khu vườn sau nhà chìm trong bóng tối ; làn không khí về khuya mát và dịu lùa vào toàn thân tôi, làm mối buồn trong lòng tôi tan ra và tôi không nghĩ gì cả.

Tôi muốn đứng mãi như thế để suy nghĩ vẩn vơ... Tôi nghĩ đến Ba Đệ tôi, các em tôi và tất cả bạn bè, chẳng hiểu sao, tự nhiên tôi lại cho rằng từ nay tôi mất tất cả. Đời tôi từ hôm qua trở về trước và từ hôm nay trở về sau như bị cách biệt hẳn ra bằng một đoạn đường ngắn ngủi từ nhà tôi đến nhà Hoài. Tự nhiên tôi thấy thương tôi. Sự u-tối và vắng lặng đang bao quanh tôi làm tôi có cảm tưởng như mình là một tù-nhân đang đứng trong nhà giam, nhìn ra ngoài mà khao - khát cuộc đời tự do không bao giờ còn nữa.

Tôi đứng như thế không biết bao nhiêu lâu và để mặc cho ý nghĩ mình lạc lõng chìm nổi trong những trạng thái vui buồn lẫn-lộn của tâm hồn. Nước mắt tôi ứa ra lúc nào

https://tieulun.hopto.org

tôi cũng không hay. Đến khi tôi biết là tôi khóc thì lại là lúc tôi thấy mình sung-sướng — vì sao mà sung sướng thì tôi không biết. Tôi ước ao được đứng như vậy suốt đêm ấy mà nghĩ vơ-vẩn, mà buồn, mà vui, mà tiếc cuộc sống tươi trẻ vừa lìa bỏ đời tôi vĩnh-viễn...

Nhưng... một mùi rượu nồng nồng thoảng đến chỗ tôi. Rồi có bước chân đi nhè nhẹ. Không quay lại, tôi cũng biết là Hoài đã vào. Tôi vẫn đứng yên như thế. Hoài rón rén đến bên tôi. Lúc này tôi mới hồi hộp. Tim tôi thốt đập rộn lên. Tôi nhớ nhanh đến những lần các bạn tôi nói về đêm tân hôn trong đời họ bằng một giọng e thẹn và thích thú ! Đêm nay, chính tôi cũng được hưởng đây. Tôi không biết sẽ thú đến thế nào. Tôi chờ đợi... chờ đợi để được biết mình sung sướng, chờ đợi một cái gì chắc là đẹp đẽ và dịu-dàng lắm mà từ trước đến nay tôi chưa bao giờ biết tới...

Đến khi Hoài đặt hai tay chàng lên hai vai tôi thì tôi linh cảm thấy rằng sự chờ đợi của tôi đã hết...

Hoài ghé sát mặt xuống má tôi nói khẽ, giọng run run :

— Vân chờ anh... có lâu không ? Em đi vào kẻo lạnh...

Tôi hơi bàng hoàng vì thực ra tôi có chờ chàng đâu. Hình như tôi chờ một điều gì khác cơ mà tôi không biết. Tôi nói không quay đầu lại :

— Anh cứ để mặc Vân...

Hoài cười, nắm hai cánh tay tôi, xoay mạnh người tôi lại, nói như điên cuồng :

— Trời ơi ! Vân của tôi ! Anh... yêu em..,

Và tôi không kịp nói gì thì Hoài đã ôm chặt lấy tôi và hôn thật lâu lên môi tôi.

Sau đó thì người tôi như lả đi. Tôi chỉ biết mang máng rằng tôi sợ Hoài, tôi sợ hơi rượu nồng nặc ở miệng chàng. Toàn thân tôi bủn rủn một cách khó chịu.

Hoài bế bổng tôi lên tay, đi lại giường, đặt tôi xuống mặt chiếc «drap»trắng toát rồi nằm xuống cạnh tôi. Tôi nhắm mắt lại và hình như tôi không nghĩ gì cả mà cũng hình như tôi nghĩ rất nhiều... Người tôi nóng ran lên hay lạnh toát đi tôi cũng không hiểu. Bên tôi, Hoài thở hổn-hển và vẫn còn mùi rượu vương trong hơi thở của chàng. Tôi mơ hồ thấy tâm-hồn tôi lịm dần, lịm dần vào những lời nói và hơi rượu nồng nồng khó chịu của Hoài. Khi mở mắt ra, xoay người nhìn sang bên cạnh, tôi chợt gặp bộ mặt thờ thẫn gần như đần độn của Hoài chìm trong mầu đỏ ệch của ánh đèn ngủ. Tự nhiên tôi đâm ra ngượng ngập và xấu hổ. Hoài nhìn tôi cười để lộ hàm răng không đều, nhờ-nhờ đỏ. Lúc ấy tôi thấy nụ cười của chàng thật vô duyên và ngờ-nghệch. Tôi nhắm vội mắt lại và chờ một lời nói êm đềm của Hoài...

Nhưng chàng bỗng ôm chặt tôi vào lòng, tay chàng lướt mau trên cơ-thể tôi và người tôi ớn lên một cảm giác khó tả, toàn thân tôi lạnh hẳn đi, tê-tê rờn-rợn. Tôi chỉ mơ hồ biết rằng tôi kinh tởm, nhưng không biết kinh tởm cái gì, kinh tởm ai và tại sao. Tôi thầm nghĩ : « Ra đêm tân hôn là thế đấy ! » và trong chớp mắt, tôi bừng hiểu tại sao trước kia các bạn tôi lại e thẹn và thích thú khi nói đến hai chữ « tân hôn ». Riêng tôi, tôi không thấy « nó » đáng « thú » một chút nào, mà chỉ làm tôi khó chịu và bực bội. Tôi thấy những

https://tieulun.hopto.org

sử chỉ của Hoài có vẻ sỗ sàng và trơ trẽn quá đối với một người con gái còn bỡ ngỡ, lạ lùng như tôi. Tôi thật không hiểu tại sao chàng lại cư sử với tôi như thế ngay phút đầu mới được biết nhau, tại sao chàng không cho tôi được biết sự thân mật đằm ấm và êm đềm của tình chồng vợ bằng những lời nói dịu dàng đẹp đẽ hay bằng những cử chỉ âu yếm mà trang nghiêm? Hay cứ đêm tân hôn là phải đối xử với nhau xàm xỡ như vậy? Tôi hoang mang trong những ý nghĩ hỗn độn. Tôi tưởng dù sao thì chàng cũng nên biết là tôi có vui lòng hoặc khó chịu không chứ? Hay ít ra thì chàng cũng nên nể tôi để tôi nể lại chàng. Tôi nghĩ rằng Hoài đã coi tôi chỉ là một người con gái có những ý nghĩ thiển cận về tình chồng vợ như những người con gái tầm thường khác. Nghĩ vậy làm tôi tủi thân và bực tức với Hoài. Tôi muốn kêu lên thật to và vùng ra khỏi tay chàng nhưng hình như người tôi đã mềm nhũn đi khiến tôi vẫn phải nằm yên.

Trong một thoáng, tôi nghĩ một cách thất vọng và chua chát rằng «mình đã là vợ người ta rồi!» Tôi bỗng cảm thấy sợ hãi một cái gì mơ hồ và rộng lớn hẳn đang từ từ chụp lấy đời tôi...

Nước mắt tôi tự nhiên trào ra...

Từ đêm hôm đó, tôi biết rằng Hoài khó có thể là người tôi yêu được...

* * *

Ý tưởng đó cứ lớn dần lên trong lòng tôi. Tôi vẫn sống bên Hoài và vẫn mang những niềm thắc mắc dày vò, day dứt như thế trong thâm tâm. Tuy nhiên, nếu trông bề ngoài thì ai cũng bảo là vợ chồng chúng tôi hạnh phúc: Hoài đi làm được nhiều tiền lại chiều chuộng tôi. Tôi vui vẻ vâng lời chàng. Tất cả đều êm thắm. Êm thắm đến nỗi nhiều khi tôi đâm ra lo sợ rằng rồi đây biết đâu tôi lại chả không giữ nổi sự êm thắm đó nữa. Muốn lấp mối lo sợ đó, tôi lại phải sống giả dối với lòng tôi hơn nữa. Những lúc sống như vậy, đầu óc tôi lại hoang mang hỗn loạn những ý nghĩ mung lung. Tôi cũng không phân biệt được rõ ràng rằng tôi đã giả dối với Hoài hay thành thực. Có thể là sự thành thực chìm sâu trong tiềm thức tôi, tôi không biết đến nên tưởng là mình giả dối. Nhưng tôi vẫn không dám nghĩ hẳn là mình thành thực. Vì tôi biết nếu nghĩ vậy tôi sẽ lại nhận ra ngay là mình giả dối. Bởi vậy, ở trường hợp tôi, tôi cho rằng: có lẽ giả dối là điều cần thiết để giữ cho hạnh phúc gia-đình được bền vững. Nhưng sống như vậy, tôi lại lâm vào một mối lo khác. Tôi lo một ngày nào đó nếu sự giả dối của tôi mất đi, tình vợ chồng giữa Hoài và tôi khó mà toàn vẹn...

Vì luôn luôn phải sống trong trạng thái tâm hồn phiền muộn và phức tạp như thế nên lắm khi tôi như người «ho nhẹn» (theo lời gia đình Hoài thường bảo thế). Hồi còn ở nhà với Ba Đẻ tôi, tôi hồn nhiên vui vẻ bao nhiêu thì từ ngày lấy chồng, tôi suy tư và phiền muộn bấy nhiêu. Các bạn tôi, mỗi lần gặp tôi lại đùa:

— Gớm! Dạo này cô Vân đã ra dáng «bà» lắm rồi!

Phượng táo bạo hơn:

— Con Vân mà có đến đứa con thứ ba thì tao cam đoan với chúng

https://tieulun.hopto.org

mày là nó sẽ già hơn cả « mẹ chồng » nó nữa !

Nghe họ nói thế, tôi chỉ biết mỉm cười ngượng ngập. Có ai hiểu lòng tôi đâu.

Nhiều lúc, tôi ngồi hàng giờ bên cửa sổ suy nghĩ vẩn vơ. Những lúc ấy, tôi không muốn làm gì cả mà cũng không muốn ai « đả động » đến tôi. Tôi biết Mẹ Hoài và các em chàng khó chịu lắm về điều đó. Vì tôi nghĩ : Tôi lấy Hoài là để làm vợ chàng chứ không phải để làm đầy tớ cho gia đình chàng. » Có lần Mẹ Hoài chủ ý nói cạnh tôi bằng cách mắng nhiếc Hoài hoặc các em chàng cho lọt vào tai tôi. Lúc ấy, vì nể Hoài nên tôi lại làm ra vui vẻ chịu khó và ngoan ngoãn nữa. Tôi coi như không nghe thấy Bà nói gì và vẫn ngọt ngào lễ phép với Bà. Tuyệt nhiên tôi không hề phàn nàn với Hoài về cách đối sử của gia đình chàng với tôi bao-giờ. Nhưng Hoài cũng biết. Chàng thấy mẹ mắng tôi « kiểu ấy » thì khổ tâm lắm, tôi hiểu thế. Và cũng vì thế nên tôi lại thương chàng hơn. Chính niềm thương này đã như một bức tường chặn nỗi khó chịu trong lòng tôi, không cho bộc phát.

Rồi độ già nửa năm, sau khi chúng tôi lấy nhau, chính Hoài không chịu nổi sự « nói bóng nói gió » này của mẹ và có lẽ vì thường và muốn chiều lòng tôi nên chàng xin với thầy mẹ chàng cho chúng tôi ra ở riêng, lấy cớ là để tiện chỗ tôi « ăn nằm » trong thời gian sinh đẻ. Ông cụ còn lưỡng lự, bà cụ thì bằng lòng ngay nhất là mấy cô em gái Hoài.

Ngày đầu tiên chúng tôi dọn đến căn gác xinh, xắn này chỉ có riêng Hoài và tôi, tôi có cảm tưởng như bắt đầu từ hôm nay mới thật là tôi đi lấy chồng...

* * *

Chúng tôi đến đây được gần hai tháng thì Hoài phải tạm thời đổi đi làm việc ở một tỉnh khác, chỉ nửa tháng hay có khi một tháng chàng mới về một lần. Tuy sống bên Hoài tình cảm của tôi bình thản, nhưng khi xa chàng tôi lại nhớ và thương chàng nhiều hơn. Tôi hy vọng rằng niềm thương và sự nhớ nhung này sẽ làm tôi yêu Hoài nên khi chàng muốn tôi cùng lên ở nơi chàng làm việc, tôi từ chối ngay, lấy cớ là ở đấy, xa gia đình. xa mọi người thân thuộc, không có lợi khi tôi sinh đẻ. Thực ra thì tôi muốn xa chàng như vậy để được mang một niềm hy vọng trong lòng, để được thấy mình «gần» chàng hơn. Những ngày đầu xa Hoài, tôi cũng thấy. Nhưng mối buồn chỉ man mác thôi, không tha thiết như tôi mong muốn. Nhiều khi tôi ước ao mối buồn đó nở rộng ra và tăng lên trong lòng tôi khiến tôi phải nhớ Hoài đến đau khổ để được cảm thấy mình yêu chàng. Nhưng có ai buồn chỉ vì tự bắt mình phải buồn mà được bao giờ ! Bởi vậy chính ngay trong lúc ước ao thế thì lại là lúc nỗi buồn vì nhớ Hoài biến đi, nhường cho một nỗi buồn khác xâm chiếm hồn tôi. Lúc đó thì tôi buồn vì tôi đã không « buồn » được như tôi mong muốn ! Tôi lại cảm thấy mình « xa » Hoài và tôi hoàn toàn đơn độc.

Ít lâu sau, tôi quen vợ chồng Thùy — ở ngay sát vách nhà tôi. Thùy cũng còn trẻ như tôi và Trọng — chồng nàng — cũng vào trạc tuổi Hoài.

Sự hiểu biết của vợ chồng Thùy và sự đơn độc của tôi khiến chúng tôi dễ thân nhau. Thùy biết Hoà

https://tieulun.hopto.org

thường vắng nhà, tôi sống một mình buồn nên tối nào nàng cũng sang ngồi nói chuyện với tôi hàng giờ đồng hồ. Tuy chẳng chuyện nào quan trọng mà cũng chẳng chuyện nào có đầu có đuôi, nhưng nhờ vậy mà cuộc sống của tôi đỡ buồn tẻ hơn. Một hôm Thùy nhìn bụng nàng rồi lại nhìn bụng tôi nói đùa :

— Mình kém Vân ở điểm nào thì không biết, chứ so « bụng » thì nhất định mình không chịu thua Vân rồi !

Rồi nàng cười, nói bông là về sau chúng tôi sẽ « thông gia » với nhau nếu tôi sinh con trai nàng sinh con gái, hay ngược lại.

Thùy nói đùa như thế được hơn một tuần thì tôi trở dạ đẻ. Vì tôi đẻ thiếu tháng nên không kịp cho gia đình tôi và gia đình Hoài hay và cũng không kịp nhắn Hoài về.

Đêm hôm đó, chính Thùy đã thuê xe đưa tôi vào nhà thương. Và khi tôi sinh rồi lại cũng chính nàng phải đi báo tin cho gia đình tôi biết.

Trong tuần lễ đầu, mọi người, họ hàng thân thuộc lần lượt vào nhà thương thăm tôi. Chỉ riêng Hoài là vẫn chưa về được. Tôi không thể ngờ rằng lúc ấy tôi lại nhớ chàng và cần chàng đến thế. Tất cả sự trông nom săn sóc của Đẻ tôi mẹ Hoài và các bạn tôi đối với tôi lúc đó không làm giảm được sự nhớ Hoài của tôi. Tôi biết rằng nếu phải đổi tất cả những sự trông nom ấy để lấy riêng sự có mặt của Hoài tôi cũng bằng lòng. Thiếu Hoài tôi có cảm tưởng như tôi thiếu tất cả.

Những người nằm cùng phòng tôi, cũng sinh nở như tôi, đứng tuổi có, mà còn trẻ như tôi cũng có, người nào sau khi sinh nở, chồng họ cũng vào thăm nom họ. Nằm nhìn những hình ảnh thân yêu của người chồng ấp tay lên trán vợ, bồng nương nương đứa con thơ trong lòng, người vợ âu yếm nhìn chồng mỉm cười, lòng tôi nôn nao một cảm giác khó tả. Tôi vừa thèm khát lại vừa khó chịu. Điều làm tôi cảm thấy mình khổ sở hơn hết là tôi không hiểu họ nhìn tôi bằng con mắt thế nào và họ nghĩ gì, khi không thấy người đàn ông nào có thể gọi được là « chồng » tôi vào thăm tôi. Tôi biết rằng tôi mong Hoài và cần chàng không phải chỉ vì thế. Hình như còn vì một lẽ nào khác nữa quan trọng và thiêng liêng hơn nhiều mà chính tôi cũng không biết. Tôi chỉ biết rằng, tôi muốn Hoài có mặt ở đây với tôi để cùng trông thấy đứa con đầu tiên của riêng chàng và tôi mới ra đời. Chàng cũng được vui niềm vui của tôi. Mỗi lần nhìn thằng bé đỏ hon-hỏn và nhỏ xíu như con búp-bê nằm trên tay, lòng tôi lại rộn lên một niềm sung-sướng nao-nao và rạo rực. Tôi muốn được thấy Hoài cũng có những cảm giác như tôi. Vì đó là giọt máu của cả hai chúng tôi chung đúc lại.

Nhưng Hoài vẫn biệt tăm. Mãi năm hôm sau tôi mới nhận được tin của chàng cho tôi biết là chàng bận nhiều việc quá nên chưa về được. Thế là suốt một tuần lễ ở nhà thương tôi phải sống trong chờ đợi mong ngóng. Dần dần sự mong mỏi làm tôi đâm ra khổ sở và tủi thân. Nhưng chính ngay trong những phút ấy, tôi lại mơ hồ hiểu rằng khuất sau nỗi khổ sở đó, hình như còn có một nguồn vui sướng âm thầm và rộng lớn đang chờ dịp để dâng lên, từ đáy tâm hồn tôi.

https://tieulun.hoptoc.org

mày là nó sẽ già hơn cả « mẹ chồng » nó nữa !

Nghe họ nói thế, tôi chỉ biết mỉm cười ngượng ngập. Có ai hiểu lòng tôi đâu.

Nhiều lúc, tôi ngồi hàng giờ bên cửa sổ suy nghĩ vẩn vơ. Những lúc ấy, tôi không muốn làm gì cả mà cũng không muốn ai « đả động » đến tôi. Tôi biết Mẹ Hoài và các em chàng khó chịu lắm về điều đó. Vì tôi nghĩ : Tôi lấy Hoài là để làm vợ chàng chứ không phải để làm đầy tớ cho gia đình chàng. » Có lần Mẹ Hoài chủ ý nói cạnh tôi bằng cách mắng nhiếc Hoài hoặc các em chàng cho lọt vào tai tôi. Lúc ấy, vì nể Hoài nên tôi lại làm ra vui vẻ chịu khó và ngoan ngoãn nữa. Tôi coi như không nghe thấy Bà nói gì và vẫn ngọt ngào lễ phép với Bà. Tuyệt nhiên tôi không hề phàn nàn với Hoài về cách đối sử của gia đình chàng với tôi bao-giờ. Nhưng Hoài cũng biết. Chàng thấy mẹ mắng tôi « kiểu ấy » thì khổ tâm lắm, tôi hiểu thế. Và cũng vì thế nên tôi lại thương chàng hơn. Chính niềm thương này đã như một bức tường chặn nỗi khó chịu trong lòng tôi, không cho bộc phát.

Rồi độ già nửa năm, sau khi chúng tôi lấy [illegible]au, chính Hoài không chịu nổi sự « nói bóng nói gió » này của mẹ và có lẽ vì thương và muốn chiều lòng tôi nên chàng xin với thầy mẹ chàng cho chúng tôi ra ở riêng, lấy cớ là để tiện chỗ tôi « ăn nằm » trong thời gian sinh đẻ. Ông cụ còn lưỡng lự, bà cụ thì bằng lòng ngay nhất là mấy cô em gái Hoài.

Ngày đầu tiên chúng tôi dọn đến căn gác xinh, xắn này chỉ có riêng Hoài và tôi, tôi có cảm tưởng như bắt đầu từ hôm nay mới thật là tôi đi lấy chồng...

* * *

Chúng tôi đến đây được gần hai tháng thì Hoài phải tạm thời đổi đi làm việc ở một tỉnh khác, chỉ nửa tháng hay có khi một tháng chàng mới về một lần. Tuy sống bên Hoài tình cảm của tôi bình thản, những khi xa chàng tôi lại nhớ và thương chàng nhiều hơn. Tôi hy vọng rằng niềm thương và sự nhớ nhung này sẽ làm tôi yêu Hoài nên khi chàng muốn tôi cùng lên ở nơi chàng làm việc, tôi từ chối ngay, lấy cớ là ở đấy, xa gia đình. xa mọi người thân thuộc, không có lợi khi tôi sinh đẻ. Thực ra thì tôi muốn xa chàng như vậy để được mang một niềm hy vọng trong lòng, để được thấy mình «gần» chàng hơn.Những ngày đầu xa Hoài,tôi cũng thấy.Nhưng mối buồn chỉ man mác thôi, không tha thiết như tôi mong muốn. Nhiều khi tôi ước ao mối buồn đó nở rộng ra và tăng lên trong lòng tôi khiến tôi phải nhớ Hoài đến đau khổ, để được cảm thấy mình yêu chàng. Nhưng có ai buồn chỉ vì tự bắt mình phải buồn mà được bao giờ ! Bởi vậy chính ngay trong lúc ước ao thế thì lại là lúc nỗi buồn vì nhớ Hoài biến đi, nhường cho một nỗi buồn khác xâm chiếm hồn tôi. Lúc đó thì tôi buồn vì tôi đã không « buồn » được như tôi mong muốn ! Tôi lại cảm thấy mình « xa » Hoài và tôi hoàn toàn đơn độc.

Ít lâu sau, tôi quen vợ chồng Thùy — ở ngay sát vách nhà tôi. Thùy cũng còn trẻ như tôi và Trọng — chồng nàng — cũng vào trạc tuổi Hoài.

Sự hiểu biết của vợ chồng Thùy và sự đơn độc của tôi khiến chúng tôi dễ thân nhau. Thùy biết Hoài

https://tieulun.hopto.org

thường vắng nhà, tôi sống một mình buồn nên tối nào nàng cũng sang ngồi nói chuyện với tôi hàng giờ đồng hồ. Tuy chẳng chuyện nào quan trọng mà cũng chẳng chuyện nào có đầu có đuôi, nhưng nhờ vậy mà cuộc sống của tôi đỡ buồn tẻ hơn. Một hôm Thùy nhìn bụng nàng rồi lại nhìn bụng tôi nói đùa :

— Mình kém Vân ở điểm nào thì không biết, chứ so « bụng » thì nhất định mình không chịu thua Vân rồi !

Rồi nàng cười, nói bông là về sau chúng tôi sẽ « thông gia » với nhau nếu tôi sinh con trai nàng sinh con gái, hay ngược lại.

Thùy nói đùa như thế được hơn một tuần thì tôi trở dạ đẻ. Vì tôi đẻ thiếu tháng nên không kịp cho gia đình tôi và gia đình Hoài hay và cũng không kịp nhắn Hoài về.

Đêm hôm đó, chính Thùy đã thuê xe đưa tôi vào nhà thương. Và khi tôi sinh rồi lại cũng chính nàng phải đi báo tin cho gia đình tôi biết.

Trong tuần lễ đầu, mọi người, họ hàng thân thuộc lần lượt vào nhà thương thăm tôi. Chỉ riêng Hoài là vẫn chưa về được. Tôi không thể ngờ rằng lúc ấy tôi lại nhớ chàng và cần chàng đến thế. Tất cả sự trông nom săn sóc của Đệ tôi mẹ Hoài và các bạn tôi đối với tôi lúc đó không làm giảm được sự nhớ Hoài của tôi. Tôi biết rằng nếu phải đổi tất cả những sự trông nom ấy để lấy riêng sự có mặt của Hoài tôi cũng bằng lòng. Thiếu Hoài tôi có cảm tưởng như tôi thiếu tất cả.

Những người nằm cùng phòng tôi, cũng sinh nở như tôi, đứng tuổi có, mà còn trẻ như tôi cũng có, người nào sau khi sinh nở, chồng họ cũng vào thăm nom họ. Nằm nhìn những hình ảnh thân yêu của người chồng ấp tay lên trán vợ, bồng nương nương đứa con thơ trong lòng, người vợ âu yếm nhìn chồng mỉm cười, lòng tôi nôn nao một cảm giác khó tả. Tôi vừa thèm khát lại vừa khó chịu. Điều làm tôi cảm thấy mình khổ sở hơn hết là tôi không hiểu họ nhìn tôi bằng con mắt thế nào và họ nghĩ gì, khi không thấy người đàn ông nào có thể gọi được là « chồng » tôi vào thăm tôi. Tôi biết rằng tôi mong Hoài và cần chàng không phải chỉ vì thế. Hình như còn vì một lẽ nào khác nữa quan trọng và thiêng liêng hơn nhiều mà chính tôi cũng không biết. Tôi chỉ biết rằng, tôi muốn Hoài có mặt ở đây với tôi để cùng trông thấy đứa con đầu tiên của riêng chàng và tôi mới ra đời. Chàng cũng được vui niềm vui của tôi. Mỗi lần nhìn thằng bé đỏ hon-hỏn và nhỏ xíu như con búp-bê nằm trên tay, lòng tôi lại rộn lên một niềm sung-sướng nao-nao và rạo rực. Tôi muốn được thấy Hoài cũng có những cảm giác như tôi. Vì đó là giọt máu của cả hai chúng tôi chung đúc lại.

Nhưng Hoài vẫn biệt tăm. Mãi năm hôm sau tôi mới nhận được tin của chàng cho tôi biết là chàng bận nhiều việc quá nên chưa về được. Thế là suốt một tuần lễ ở nhà thương tôi phải sống trong chờ đợi mong ngóng. Dần dần sự mong mỏi làm tôi đâm ra khổ sở và tủi thân. Nhưng chính ngay trong những phút ấy, tôi lại mơ hồ hiểu rằng khuất sau nỗi khổ sở đó, hình như còn có một nguồn vui sướng âm thầm và rộng lớn đang chờ dịp để dâng lên, từ đáy tâm hồn tôi.

https://tieulun.hopto.org

Đỗ-Mục thi thoại

Tự là Mục-Chi hiệu Phàn-Xuyên quê ở huyện Lâm-đồng tỉnh Thiểm tây, vốn con nhà thế-phiệt lại thông minh hoạt bát, văn-chương học vấn đều xuất sắc tài hoa. Đỗ là một thi-nhân đệ nhất đời Văn-Đường, không kém gì Đỗ-Phủ đời Thịnh-Đường nên đời gọi là Tiểu-Đỗ.

Năm 18 tuổi Đỗ đi chơi kinh-đô có quan Thái-học Bác-sĩ Ngô-vi-Lang nghe danh tiếp đãi vào bậc thượng khách. Đỗ đưa những tác phẩm đến yết kiến quan Thị-lang Thôi Yên. Thôi đọc bài phú A-phòng cũng rất là kính phục.

Đỗ-Mục đỗ Tiến-sĩ năm 26 tuổi đời vua Văn-Tôn (827-841). Quan Tiết độ sứ Hoài-nam là Ngưu-tăng-Nhụ đóng đại-dinh ở Dương-châu chomời Đỗ làm Bí-thư. Xưa nay Đỗ vốn hoài bảo lớn nay phải khuất thân làm môn-hạ nên trong lòng phẫn uất không vui.

Đất Dương-châu là chỗ phồn hoa đệ nhất miền Nam nước Tầu, mà Đỗ thì đương độ thanh niên tính tình phong lưu lãng mạn nên ngày đêm cứ liên miên ở thanh-lâu tửu quán để miệt-mài trong những cuộc vui. Sau gặp bè bạn khuyên nhủ mới tỉnh ngộ và nhớ lại những ngày chơi bời lêu lổng, Đỗ có làm bài Khiển-hoài như sau :

Lạc phách giang hồ tải tửu hành
Sở yêu tiêm tế chưởng trung khinh
Thập niên nhất giác Dương châu mộng
Doanh đắc thanh lâu bạc hạnh danh

DỊCH :

Quầy rượu lang thang khắp đó đây
Lưng thon gái Sở nhẹ trên tay
Mười năm tỉnh giấc Dương-châu mộng
Để lại lầu-xanh tiếng mặt dầy

https://tieulun.hopto.org

Ở Dương - châu về kinh được thăng Giám-sát Ngự-sử, Đỗ dâng những bài điều-trần ích quốc lợi dân. Vua Văn Tôn xem biết là hay nhưng không thi hành được.

Cuối đời vua Văn-Tôn thiên ra làm Thứ-sử Hoàng châu sau lại cải nhận Thứ-sử Trì-châu và Hồ-châu.

Đời tình ái của Đỗ kể thực ly kỳ có thể thành một thiên giai-thoại. Khi làm Thứ-sử Trì-châu, Đỗ nghe nói đất Hồ-châu có nhiều mỹ-nữ liền thân đến tìm thì gặp một cô gái nhan sắc nhưng mới có 10 tuổi. Đỗ theo thiếu-nữ về nhà, đưa sính lễ đính hôn và giao-ước với thân mẫu nàng xin mười năm nữa đến làm ở Hồ-châu sẽ cưới. Nếu quá hạn ấy mà không đến thì nàng hãy lấy người khác.

Mẹ nàng nhận lời. Nhưng chờ đợi đến 12 năm cũng không thấy Đỗ trở lại, bất đắc dĩ phải cho nàng đi lấy chồng.

Sau 14 năm, Đỗ được về làm Thứ-sử Hồ-châu, thân đến tìm người thiếu-nữ thì nàng đã được hai con. Đỗ thất vọng làm bài Tự-úy để an ủi :

Tự thị tầm xuân khứ hiệu trì
Bất phòng trù trướng oán phương thì
Cuồng phong lạc tận thâm hồng sắc
Lục diệp thành âm tử mãn chi

DỊCH :

Bởi chậm tìm xuân mộng chẳng thành
Hương xưa sao để bận lòng mình
Cuồng phong rụng hết màu hồng thắm
Lá đã xanh cây, quả nặng cành

Khi Đỗ làm Ngự-sử ở kinh-đô, đồng thời có quan Tư-đồ Lý-Cao là người rất hào hoa phong-nhã. Trong nhà Lý nuôi không biết bao nhiêu ca-nhi thị-nữ, mỗi khi yến tiệc mời khắp mặt danh-sĩ thi-nhân ở kinh-đô đến họp.

Một hôm nhà Lý hội yến, vì Đỗ là đường-quan lại chưa quen biết nên không dám mời. Nhưng Đỗ tính rất tự nhiên, nghe tin là cứ đến. Lý lấy làm hân hạnh thân ra cửa đón giắt tay vào ngồi bên cạnh. Rượu được vài tuần, Đỗ liếc mắt nhìn khắp bọn thị-nữ, rồi đột ngột hỏi Lý : « Tôi nghe trong quý-phủ có một giai-nhân tên gọi Tử-Vân không hay nàng ấy ở đâu ? »

Lý cho gọi Tử-Vân ra chào. Đỗ vừa trông thấy đã tấm tắc khen : « Thực là danh bất hư truyền, ngài cho tôi nhé ?»

Lý mỉm cười không nói, cử tọa đều ngơ ngác, còn bọn thị-nữ thì tất cả quay lại nhìn Đỗ mà che miệng cười thầm.

Đỗ tự tay rót rượu uống luôn ba chén rồi cao giọng ngâm một bài thơ để đánh trống lảng :

Hoa đường kim nhật ỷ diên khai
Thùy hoán Phân ty Ngự sử lai
Hốt phát cuồng ngôn kinh cử tọa
Lưỡng hàng hồng phấn nhất thời hồi

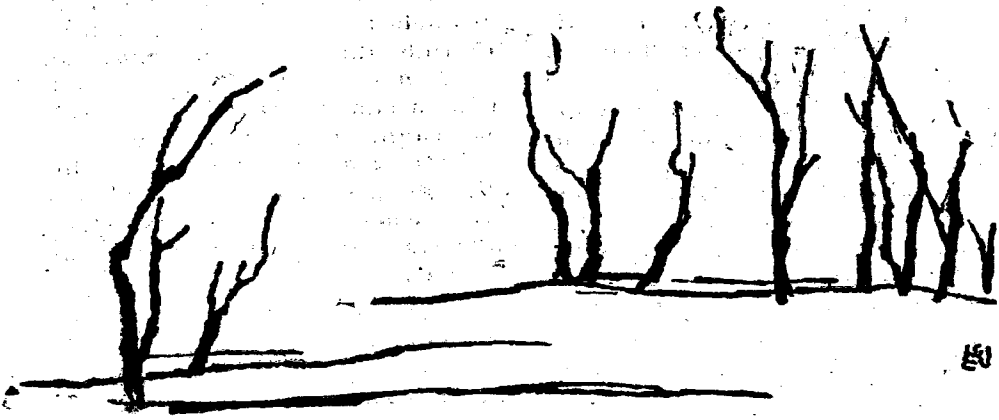
DỊCH :

Hôm nay yến tiệc ở Hoa-đường
Ngự-sử ai mời, kéo dở dang
Câu chuyện điên cuồng kinh tử-tọa
Hai bên người đẹp ngảnh nhìn sang

Tác - phẩm còn lưu lại : Phàn-Xuyên thi-tập 20 quyển, Ngoại-tập một quyển.

ĐỖ-BẰNG-ĐOÀN và
BÙI - KHÁNH - ĐẢN
« Đường Thi Trích-Dịch »

https://tieulun.hopto.org

lòng hoang

Sàu xây nước dựng thủy triều
Máu căng buồng phổi tim nghèo buốt da
Đêm đêm một giấc thơ ngà
Gối tay vòng những màu hoa chết rồi
Linh hồn không đủ chung đôi
Mà tôi nhỏ bé hơn lời kiêu sang
Tay run nét chữ vội vàng
Bao nhiêu mộng xếp áo quan cũng vừa
Mái làu hàn kín song thưa
Chiêm bao tưởng có hương thừa vào chăn
Ô khi từ bỏ dương trần
Trong em tôi có chút phần nào không ?

12-59

VÕ-THÙY-LAM

https://tieulun.hopto.org

TRUYỆN DÀI CỦA DUY-LAM

(tiếp theo)

ĐÊM đã khuya. Vợ tôi vẫn chưa ngủ. Tuy mắt nhắm nghiền nhưng thỉnh thoảng vợ tôi vẫn thở dài nhè nhẹ. Tôi cũng thao thức không yên. Tôi ôn lại những chuyện xảy ra trong ngày hôm nay và những chuyện tôi sẽ phải làm ngày mai. Cơm tối xong, ngồi nhà được một lúc, khi Ngạc một người bạn trai của Di, đến rủ, Di đã rời khỏi khung cảnh gia đình, vội vã. Hình như nó không chịu nổi bầu không khí nặng nề bao trùm lên mọi người. Hiện giờ nó cũng chưa về.

Vợ tôi tự nhiên lên tiếng, mắt vẫn nhắm :

— Thằng Di ho lao nặng lắm !... Tại sao nó lại không chịu cho tôi biết trước...

— Sao mình biết nó ho lao ?

— Lan vừa nói với tôi ban chiều...

Giọng vợ tôi hạ thấp xuống, chỉ còn là tiếng thì thầm, hối hận và thương xót.

— Trời ơi !... chắc nó khổ lắm !... lỗi ở tôi hết ! Tại tôi mới đến nông nỗi đó...

Tôi bồi hồi xúc động. Tôi không ngờ vợ tôi lại đau khổ đến như vậy. Tuy nhiên tôi gay gắt đáp lại :

— Mình điên đấy ư ?... Tại sao

https://tieulun.hopto.org

lại tại mình? Đi chơi nhảm mãi với thằng Ngạc làm gì mà chẳng mang bệnh vào người... Con nhà tử tế lại đi kết thân với một thằng cà lơ, chuyên môn ăn cắp vặt... Lần sau thằng Ngạc đến tôi tống nó ra cửa. Còn mình nữa cứ bênh nó chầm chập.

Vợ tôi im lặng không cãi. Thân hình đẫy đà của vợ tôi bất động. Vợ tôi hình như bị đè bẹp dưới những ám ảnh hãi hùng nên không lưu ý đến những lời nói. Vợ tôi lại lên tiếng :

— Nhỡ nó bỏ nhà ra đi thì sao?... Nó doạ Lan nếu Lan ưng thuận lấy Nghĩa nó sẽ bỏ nhà ra đi ngay lập tức...

Rồi vợ tôi hốt hoảng ngồi nhổm dậy :

— Sao bây giờ nó chưa về ?.. Hay không biết chừng nó đi luôn không về... Đúng rồi ! Tôi thấy nó xếp dọn quần áo và sửa soạn từ mấy hôm nay.

Tôi với tay kéo vợ tôi nằm xuống. Người vợ tôi nóng như lửa và run lẩy bẩy. Chắc vợ tôi bị lên cơn sốt rét nên mới lảm nhảm những lời lẽ vô lý. Tôi mắng vợ tôi :

— Đi đi đâu ? Nó về bây giờ đây này... Lan ơi ! Dậy lấy thuốc men uống...

Vợ tôi ngoan ngoãn nằm xuống. Lan vén màn ngồi xuống giường cạnh vợ tôi và đỡ vợ tôi uống thuốc, khuôn mặt nó lo lắng, vợ tôi nắm tay Lan, gặng hỏi :

— Lan ! con không nói dối mẹ đấy chứ ?... Bệnh anh Di chắc còn hy vọng chữa khỏi, nếu anh được tĩnh dưỡng và tẩm bổ nhiều... Con nói phải lắm ! chỉ có mỗi cách lấy Nghĩa gia đình ta mới đủ tiền để chữa Di khỏi bệnh. Nhưng con phải cả quyết với mẹ là anh Di sẽ không bỏ nhà ra đi...

Vợ tôi quay sang tôi :

— Nếu nó có mệnh hệ nào và nếu nó nhắm mắt không phải trong căn nhà này !.. Nó oán mình lắm đấy !. Nó oán cả tôi...

Giọng vợ tôi, run rẩy, kinh hãi :

—... Nó oán tôi là phải lắm !...Tôi đã không yêu nó... Tôi không chăm nom nó đầy đủ.., Tôi bất công ! Tôi đã không nuông chiều và săn sóc nó bằng thằng Tô. Bây giờ tôi lại đứng về phe mình để xô đẩy nó khỏi gia đình này. Tại sao tôi lại làm thế ? Lan ! con cũng công nhận là mẹ yêu quí anh Di lắm lắm, nhưng nhiều khi mẹ sợ anh ấy. Anh ấy khó tính quá sức...

Lan vuốt làn tóc loà xoà trên trán của vợ tôi, khuôn mặt xinh đẹp của nó chan hoà nước mắt. Sau khi vợ tôi đã thiếp ngủ vì quá mệt, Lan còn kê ghế cạnh giường và ngồi suy nghĩ rất lâu, đôi mắt không rời khuôn mặt xanh xao đầy mồ hôi của vợ tôi. Tôi phải mắng, Lan mới chịu đi ngủ. Tôi không thể đoán hiểu nó đã nghĩ gì và quyết định những gì trong những giây phút ngồi cạnh mẹ. Tôi biết nó yêu mẹ nhưng nó cũng các anh không kém.

Tôi nằm vắt tay lên trán suy nghĩ. Không phải chỉ có Lan xúc động trước những lời nói mê hoảng và nỗi đau khổ của vợ tôi. Đêm khuya thanh vắng, càng nghĩ tôi càng thương vợ tôi. Tôi biết rõ hiện giờ sự tranh chấp nội tâm của vợ thật mãnh liệt. Vợ tôi bị dằng xé giữa nhiều tư tưởng khác nhau. Vừa cảm thấy có lỗi với Di lại vừa băn khoăn trước ý định không biết có nên đứng về phe tôi để Lan lấy Nghĩa hay không ; kết cục vợ tôi đã cảm thấy hoàn toàn bất lực trước hoàn cảnh éo le. Không thể xoay sở giúp đỡ mọi người, không thể

https://tieuluun.hopto.org

đổ lỗi cho ai, vợ tôi quay về đổ lỗi cho chính mình. Đó là điều cuối cùng vợ tôi có thể làm được. Hành hạ chính mình vì quá yêu mọi người, vợ tôi thật cao quý và cũng thật tội nghiệp.

Chợp được một giấc ngủ ngắn, tỉnh dậy tôi không thấy vợ tôi nằm cạnh. Tôi ngồi dậy dụi mắt, khoa chân trên mặt đất tìm đôi guốc định đi tìm vợ tôi. Đêm lạnh, người lại đang sốt, nhỡ bị gió độc vợ tôi chắc khó mà chịu đựng nổi. Dưới ánh đèn ngủ mờ ảo, tôi ngạc nhiên trước một cảnh tượng kỳ lạ. Vợ tôi đang ngồi ở chiếc ghế cạnh giường Di (Di vẫn chưa về), đầu hơi cúi, một tay ôm đầu, một tay vuốt ve nhè nhẹ chiếc gối. Miệng vợ tôi mấp máy, hình như vợ tôi đang thì thầm nói chuyện với một nhân vật vô hình. Tôi lại cạnh, vợ tôi cũng không hay biết. Loáng thoáng tôi nghe lõm bõm câu được câu chăng những lời nói âu yếm và dịu dàng của vợ tôi. Tên Di được vợ tôi nhắc đi nhắc lại nhiều lần. Tôi đặt tay lên vai vợ tôi và hỏi :

—Mình ngồi làm gì đây!... Đi ngủ đi chứ? Thằng Di không về thời mặc nó, hơi đâu mà chờ...

Vợ tôi vẫn ngồi im lặng trong tư thế và cũng không trả lời tôi. Chợt có tiếng động khẽ. Tôi quay đầu lại. Tô đang đứng nhìn vợ tôi đăm đăm, khuôn mặt thoáng một vẻ khắc khoải lo âu. Đoạn nó ngửng đầu lên và nhìn thẳng vào mắt tôi. Một phút trôi qua, hai cha con tôi vẫn đối diện nhìn nhau chẳng một lời. Tôi và nó, hai người đàn ông đối lập với nhau, không ai chịu thua ai, hiện giờ đều phải chứng kiến những sự đau khổ của một nạn nhân chung của chúng tôi. Nó nghĩ gì và quyết định ra sao? Tôi chịu không thể đoán hiểu. Nhưng có một điều khiến tôi yên lặng. Trong đôi mắt đứa con đầu lòng của tôi tuyệt nhiên không một chút oán ghét hay trách móc. Nó chắc đã hiểu sâu xa ; sở dĩ tôi đã độc tài trong mọi hành động không phải hoàn toàn vì tham vọng thúc đẩy, mà cũng còn vì lòng yêu vợ tôi và gia đình. Tuy nhiên tôi và nó mỗi người yêu gia đình một cách khác.

Tô giúp tôi dìu vợ tôi vào giường nằm. Khuôn mặt Tô vẫn thản nhiên Nó có vẻ rất xúc động.

* * *

Tôi rất ác cảm và khinh Ngạc. Nó rất hay đến thăm Di, tôi biết hắn khá rõ vì Ngạc là con trai một người bạn của tôi. Trong gia đình Ngạc là một gia đình khá giả và giòng dõi nhưng điều đó không mảy may thay đổi quan niệm bất di bất dịch của tôi về Ngạc ; hắn chỉ là một người vô dụng. chuyên môn ăn bám vào mọi người và sở dĩ hắn còn sống được đến giờ cũng nhờ ở tài xoay sở và những mánh khoé ranh khôn vặt. Tôi thường rất kinh tởm hạng người như hắn, hạng người không bao giờ thành công trong bất cứ địa hạt nào. Đối với Nghĩa, mặc dầu tôi thấy hắn hèn hạ. nhưng tôi vẫn phải e. ngại hắn. Hắn đã thành công trong việc làm giầu, một điều không dễ mấy ai làm nổi.

Ngạc vào tuổi Di. Tôi không hiểu sao người như ông bạn tôi lại có thể sinh ra một đứa con trai xấu xí như Ngạc. Ngạc tầm người thấp bé, chân tay thô kịch, khuôn mặt choắt bằng hai ngón tay chéo, tóc cứng, lúc nào cũng bù rối. Nhất

https://tieulun.hopto.org

là giáng đi của hắn càng khiến hắn giống một con hầu, thoắt ở chỗ này, thoắt ở chỗ khác. Trong người hắn chỉ có đôi mắt là khá, sáng long lanh và nếp xâu sau cặp lông mày rậm. Nhưng theo tôi, mắt hắn không sáng một cách thông minh như mấy đứa con tôi, trái lại sáng một ánh gian giảo rất đáng nghi ngại.

Mọi người trong gia-đình tôi, kể cả Di, tuy chơi rất thân với Ngạc, nhưng cũng không ai biết hắn làm nghề gì rõ rệt. Có hôm hắn đến thăm Di, mặc một bộ quần áo complet tề chỉnh, thắt cravate đoàng hoàng, và cắp một chiếc cặp lớn, Theo hắn nói hắn vừa tìm được một việc làm : đại diện cho một hãng buôn. Nửa tháng sau hắn hắn trở lại, quần áo cũ rách, tóc trên đầu như mới mọc. Hắn vừa ở tù ra vì một tội lường gạt. Rồi lại chỉ mấy hôm sau nữa. Ngạc không biết kiếm đâu ra tiền, mua biếu vợ tôi và Lan rất nhiều hoa quả và lôi Di đi chơi, ăn uống lu bù.

Đối với mọi người và nhất riêng với tôi, hắn đóng kịch rất khéo. Không ai có thể quả quyết lúc nào hắn nói thật và lúc nào hắn đóng kịch đánh lừa người đối thoại với hắn. Hắn rất mềm dẻo và khôn khéo. Khi đến bao giờ cũng chào tôi rất lễ phép và hễ mở mồm là thưa bẩm, vâng, dạ... Thái độ tự hạ quá đáng của hắn càng khiến tôi lãnh đạm và lộ vẻ khinh bỉ hắn ra mặt, vì tôi thừa biết trong thâm tâm hắn ghét, khinh tôi mãnh liệt, hơn cả tôi khinh hắn. Hắn chửi thầm tôi ngay khi ngồi cúi đầu, hai tay đặt ngoan ngoãn trên đầu gối và tiếp chuyện tôi, trong trường hợp hắn đến không gặp Di : Tuy nhiên có một điều tôi lưu ý, hắn không bao giờ mua biếu tôi một vật gì. Hắn xếp tôi vào hạng những kẻ thù của hắn, một trong những người hành hạ hắn hoặc hất hủi ruồng bỏ hắn.

Điều khiến tôi ngạc nhiên và bực mình hơn nữa là tại sao vợ tôi và các con tôi lại có thể rộng lượng với những tật xấu không thể tha thứ của Ngọc. Hắn đã có lần vì quá túng thiếu nên đã mượn một chiếc xe đạp của Di, mang bán hay cầm đi lấy tiền. Hắn tránh không đến gia đình tôi trong một tháng trời, nhưng rồi hắn lại đến thăm Di, khi tôi vắng nhà theo lời vợ tôi kể lại, hắn đã đóng vở kịch một kẻ hối lỗi, tiu nghỉu như mèo cắt tai, và lẳng lặng ngồi nghe Di mắng cho một trận tàn tệ. Vì mọi người nói dối tôi là chiếc xe của Di bị mất cắp nên tôi đã không đuổi hắn ra khỏi nhà và cấm cửa hắn. Khi nhờ vợ tôi, tôi rõ đầu đuôi câu chuyện, hắn đã kiếm được tiền mua đền Di một chiếc xe khác.— mua hay ăn cắp của một người khác thì cũng khó xác định được.

Tuy vậy Ngạc có một cái tài mà chính tôi cũng phải công nhận : hắn ăn nói thật có duyên và khéo. Hắn có vẻ thông thạo rất nhiều vấn đề và hình như ai hắn cũng quen rất tường tận. Nghe hắn nói chuyện về người khác thật không biết chán, nhưng phải đề phòng cẩn thận vì Ngạc có tật thỉnh thoảng hứng lên, thêu dệt và bịa đặt rất nhiều chi tiết lệch lạc.

Đối với gia đình hắn, Ngạc có những quan niệm rất chua chát và đen tối. Hắn không dấu diếm và luôn luôn nói ra miệng là hắn

https://tieulun.hopto.org

không được ai yêu. Hắn thường ví mình với một nhân vật Hạnh trong một truyện ngắn của Khái-Hưng: một đứa con bị hắt hủi và luôn luôn là nạn nhân của mọi người. Thỉnh thoảng nếu hắn hô hố cười quá lớn và nói đến bố mẹ hắn qua những lời lẽ châm biếm hỗn láo sâu độc và chẳng may tôi nghe thấy, tôi chỉ trừng mắt hay dặng hắng, hắn im ngay và lảng sang chuyện khác.

Kể ra bản tính hắn cũng không đến nỗi xấu xa quá lắm và sở dĩ hắn nhớn lên thành một con người như vậy phần lớn cũng vì sự giáo dục về khung cảnh gia đình. Ông Lân, cha hắn, sinh ra trên đời hình như chỉ để tìm cách tạo vui thú cho chính mình. Ông hiện là một công chức giữa một chức vụ quan trọng. Đó là một người lãnh đạm đến độ khinh khỉnh, ích kỷ và sống qua thời Pháp thuộc, thời kháng chiến, và đến ngày nay, vẫn không thay đổi. Thời nào người ta cũng cần đến ông gạt, sang bên xu hướng chính trị, mọi lý tưởng cao xa trừu tượng và tiếp tục hưởng lạc, lấy hết vợ này sang nàng khác, đánh bạc, uống rượu và sống hoàn toàn theo ý mình muốn. Nhưng trong công việc ông rất thẳng thắn và có tài chỉ huy nên mọi người dù không chấp nhận lối sống của ông, cũng đều phải kính phục và kiêng nể ông.

(còn tiếp)

DUY-LAM

ĐÃ PHÁT HÀNH

KỲ-HOA TỬ

của NGUYỄN MẠNH-CÔN

Cuốn thứ II trong Tủ sách
NHỮNG TÁC PHẨM HAY

Do nhà Xuất Bản NGUYỄN-ĐÌNH-VƯỢNG Ấn hành

SAU 10 NĂM THAI NGHÉN, ĐÃ PHÁT HÀNH:

HAI CÁNH HOA TIM

Thi-phẩm đầu tiên của SONG-HỒ

Minh hoạ của hoạ sĩ DUY-THANH
Hình bìa của nhiếp ảnh gia NGUYỄN-CAO-ĐÀM
(Hon. F. Kortrijk)

https://tieulun.hopto.org

Thơ TRƯỜNG-ANH

bây giờ con gặp mẹ

Mẹ đẻ con trong đói khổ,
Cơm ăn cháo trộn củ mì.
Xanh mồ cỏ sầu mẹ chết
Khi con còn chập-chững đi.

Còn giữ gì về mẹ không ?
Lung-linh bóng hòm sơn đỏ,
Giã-từ nhà hoang cửa ngỏ,
Mẹ đã đi vào mênh-mông...

Người ta nói mẹ đi chợ,
Và con thấp-thỏm chờ trông.
Hài ai thấp-thoáng ngoài ngõ,
Dáng nào lảng-vảng bên song !

Nằm trong đất, giường vĩnh-viễn
Của đời người, mẹ bỏ con.
Áo-não chim thơ lạc mẹ.
Bùn cuộc đời lấm chân son.

https://tieulun.hopto.org

Con đi vay tình thiên-hạ,
Đau lòng đâu dám nói ra !
Có khi con quên mất mẹ,
Và, đời con lắm phong-ba !

Trắng tay tan giấc mơ-màng,
Nương đâu nơi với nhờ trông.
Kéo lê kiếp người cô-độc,
Không-tình-thương giết chờ mong !

Những chiều dừng chân quán vắng,
Chập-chờn nửa tỉnh nửa mơ,
Con thấy tường in bóng mẹ,
Ngoài hiên sương lạnh trăng mờ.

Kéo dài số kiếp tha-hương,
Cầu-bơ, cầu-bất ven đường,
Con đi tình không trọn vẹn,
Trăng vờn thoi-thóp cầu-vương !

Đêm đêm đất khách con nằm
Bên giường tiếng mẹ hỏi thăm.
Bơ-vơ tỉnh linh-hồn nhỏ,
Con tìm mẹ hai-mươi-năm !

Nếu bảo rằng có linh-hồn,
Bao-giờ mẹ chẳng quanh con.
Sao con thấy chiều tê-tái,
Nhớ mẹ hiền dạ héo-hon,

Thắp nến sáng đi tìm mẹ,
Thoát hồn lên đến hư-không.
Bây giờ con yêu gặp mẹ,
Mẹ ơi ! Mẹ ở trong lòng,

TRƯỜNG - ANH

https://tieulun.hopto.org

MỐI TÌNH CỦA PÉDRITO

nguyên tác của RAPHAEL SANCHEZ MAZAS
bản dịch của THẾ - UYÊN

TÔI chẳng bao giờ quên được mùa hè năm đó... mùa hè có lẽ buồn nhất mà cũng đẹp nhất đời tôi... Hồi ấy tôi về Bilbao ngay sau lễ phát phần thưởng để cùng mọi người đi nghỉ mát ở một biệt thự lớn ven biển vùng Las Arenas. Từ ngày nhập trường niên học vừa qua cho tới giờ, ba me tôi mới được gặp tôi. Các người than thở khi thấy tôi không cao lớn thêm phần nào. Me tôi buồn rầu nói :

— Pédrito gần 15 tuổi rồi mà vẫn thấp bé như thuở 12.

Hai ba năm nay tôi không cao thêm chút nào. Điều này làm tôi tủi hổ hơn ba me tôi nhiều, nhất là ở trường. Nhưng tôi vẫn còn nhiều hy vọng vì các nhà chuyên môn cả quyết rằng người ta quá 24 tuổi mới thôi cao.

Để thưởng cho tôi đã học giỏi, ba tôi thuê riêng cho tôi một chiếc thuyền buồm nhỏ xuốt dịp hè. Phần thưởng này đã làm cho tôi tưởng rằng không còn gì có thể làm tôi sung sướng hơn được nữa, cho tới một buổi sáng kia me tôi vào buồng báo cho tôi một tin đẹp đẽ nhất trên cõi đời này : Isabel sắp đến.

Sau khi biết tin này, tôi viết rất nhiều thư cho Joshe — người bạn thân độc nhất của tôi. Tôi không thể được giữ cho khỏi viết nhiều vì chỉ có Joshe mới hiểu được Isabel đối với tôi là tượng trưng cho cái gì, và cũng chỉ có mình Joshe biết Isabel và tôi đã đính

https://tieulun.hopto.org

hôn với nhau từ hồi nhỏ. Những người khác nhất là những người nhớn, truyện này chắc sẽ chế riễu tôi nếu biết. Họ không thể hiểu được tôi yêu Isabel nhiều và mãnh liệt như thế nào từ thuở thơ ấu. Bây giờ nàng sắp đến đây, tôi lại yêu nàng hơn bao giờ hết, yêu đến nỗi không thở được nữa.

Trong 3 năm vừa qua. Isabel học nội trú ở 1 trường trung học tại Londres. Nàng chỉ gửi cho tôi thiếp chúc mừng lễ giáng sinh, năm mới, và 1 thiếp chúc mừng ngày sinh nhật của tôi mà thôi. Còn tôi mỗi kỳ nghỉ hè tôi viết rất nhiều cho nàng vì khi ở trong trường tôi không được phép gửi thư cho bạn gái.

Tôi không muốn nghĩ tới những việc đã xảy ra từ khi nàng xa tôi. Nhưng chắc chẳng ai trên cõi đời này cướp nổi Isabel của tôi... chẳng ai biết... suốt ba năm dài đằng đẵng vừa qua. Tôi đã mong nhớ nàng biết là chừng nào tôi ở trong phòng 1 mình, đầu nóng như lửa đốt. Mỗi khi nhìn vào gương, thấy mình thấp bé, tôi lại nghiến răng cố nuốt nước mắt.

Trong khi chờ đợi, tôi không 1 lần nào tưởng tượng trước cuộc gặp gỡ sắp đến giữa tôi và Isabal. Không, tôi không thể ngờ được mọi sự sẽ xảy ra như vậy. Tầu từ từ cập bến. Thân mẫu của Isabel và toàn thể gia đình tôi vội vã lên tầu tìm buồng của nàng. Tôi nhận ra ngay lập tức bà Bennet, vú nuôi của nàng. Còn Isabel ? Isabel đâu rồi ?

Một thiếu nữ tóc vàng óng ả, cao hơn cả mẹ tôi mừng rỡ ôm lấy bà mẹ của Isabel. Lúc cô gái này quay lại, tôi mới nhận ra là Isabel. Trời ơi ! Đó chính là Isabel thật ! Tôi muốn nhìn thẳng vào mắt nàng, nhưng không được vì nàng đã lao mình tới ôm lấy tôi mạnh đến nỗi cả hai đứa ngã ra divan. Nàng đưa 2 tay ôm đầu tôi và ghì chặt vào ngực nàng. Tôi không trông thấy gì hết nhưng tôi nghe thấy tim nàng đập như hồi nhỏ chúng tôi thường nghe tim nhau xem ai đập mạnh hơn và yêu nhiều hơn.

Nàng khác xưa nhiều, có 1 cái gì mà tôi không thể tả được làm tôi xấu hổ, và sợ hãi nữa, y như khi người ta quá sung sướng. Tôi bối rối.

Isabel lay mạnh tôi và nói :

Pedrito... Em đây, Isabel đây ! Anh không nhận ra em sao ! Tại sao anh đứng im như tượng gỗ thế ? Anh Pedrito ! Sao anh không nói gì với em cả ?

Không, tôi không thể nói được, tôi không làm sao nói được nữa. Toàn thân tôi như xụp đổ, vỡ nát, chìm vào trong tâm hồn tôi. Bây giờ Isabel đã là một thiếu nữ hoàn toàn xinh, đẹp và cao lớn ! Còn tôi, tôi là gì đối với nàng ? Tôi chẳng có nghĩa lý gì hết. Đối với nàng, tôi không có vẻ gì là 1 thanh niên cả. Tại sao nàng lớn nhanh như vậy ! Còn tôi lại không ! Tôi tự nghĩ rằng như thế mọi sự sẽ vĩnh viễn tan vỡ giữa nàng và tôi.

Khoảng thời gian sau đó qua đi với tôi như một giấc mộng, một cơn ác mộng. Tôi nghe loáng thoáng tiếng mọi người chung quanh :

https://tieulun.hopto.org

« Không ngờ con bé có thể lớn nhanh như vậy... Thật là một hiện tượng quái dị... Isabel ! Quay người cho bác xem nào... cháu cao hơn cả tôi rồi ».

Tôi muốn người tôi tan thành tro bụi biến hẳn trên cõi đời này. Tôi muốn chết quá... Isabel, vị hôn thê của tôi...

Mọi người lên xe về nhà. Khi xe tôi vượt qua chiếc xe sập mui của gia đình nàng, Isabel đứng dậy vui vẻ vẫy tay chào tôi và gọi to :

— Anh Pedrito, chúng ta phải gặp lại nhau mới được.

Chúng ta phải gặp lại nhau nữa ! Nàng nói câu ấy như người lớn vậy. Chính ra nàng bằng tuổi tôi, mới 14 tuổi rưỡi, nhưng nàng đã là một người lớn rồi

Mãi tám ngày sau, nhân dịp dự đám cưới của một người anh họ, tôi và nàng mới lại gặp nhau. Có lẽ tôi không nên đến dự lễ cưới này mới phải. Trước ngày dự lễ, tôi đã sống suốt một tuần đầy đau khổ vì chờ đợi nàng, vì hoài công tìm cách gặp nàng. Tuy ở miền Las Anenas này, nhà của cha mẹ nàng chỉ cách nhà tôi ở chừng 20 phút đi bộ. Mỗi ngày xa nàng tôi cảm thấy hình như chết thêm đi một ít. Tôi biết rõ rằng nàng rời nước Anh về đây là vì ông thân sinh nàng ốm nặng, cần phải mổ, nhưng cuộc giải phẫu đã xong rồi. Vậy thì ít nhất nàng cũng phải tỏ ra một vài dấu hiệu nàng cho tôi biết rằng nàng có sống thực trên đời mới phải. Về phần tôi không dám làm gì hết. Mỗi lần liếc vội hình bóng mình trong gương và đoán thử những phản ứng của Isabel khi trông thấy tôi, tôi lại đau khổ hơn tại sao ? tại sao chúa không để tôi cao như Isabel ?

Khi ngồi trong nhà thờ Santa Maria dự lễ cưới anh họ tôi, tôi khám phá ra và hiểu rằng đối với tôi, Isabel đã thành một nàng tiên. Khi nàng mới tới, tôi chỉ thoáng trông thấy, nhưng suốt thời gian hành lễ, mắt tôi không rời nàng. Nàng quỳ trước vài hàng ghế, quay lại nhìn tôi vài ba lần bằng một đôi mắt tôi thường cho là vật đẹp nhất trong vũ trụ... Mỗi lần Isabel nhìn lên bàn thờ, nàng chẳng khác gì hiện thân của một giấc mơ.

Có tới gần ba trăm người tới dự tiệc cưới. Rất nhiều bàn ghế đặt rải rác trong vườn, dưới bóng cây dâm mát. Tôi không được ngồi cùng bàn với Isabel. thật đau khổ cho tôi. Người ta bắt tôi ngồi bàn với các trẻ con trong khi Isabel chưa thật sự là một người lớn nhưng vẫn được xếp ngồi cùng bàn với các thiếu niên thiếu nữ 18 hay 20 tuổi. Tôi tưởng có thể chết được vì xấu hổ ! Người ta để Willy Adamson, con một thương gia Anh ngồi cạnh nàng. Willy cao lớn, vẻ mặt ngốc ngếch, tóc hung hung đỏ và hàm răng lớn. Có lẽ người ta cho rằng nàng ở Anh Quốc về thì cần có người Anh ngồi cạnh hay sao ? Hắn âu yếm

https://tieulun.hopto.org

săn sóc Isabel nhiều đến nỗi khi tiệc tàn, tôi suýt đứng lên ném chai rượu vào mặt hắn... thứ người như hắn có vứt rượu cũng đến phí rượu đi. Tôi uống khá nhiều rượu . . . Đột nhiên Isabel đến gần bàn, đưa tay vuốt tóc tôi và dịu dàng nắn hộ nút cà-vạt.

Tôi càu nhàu nói :

— Anh không muốn thấy em ngồi cạnh, nói chuyện với anh chàng người Anh ấy.

Nàng trả lời cộc lốc :

— Đừng độc ác thế anh. Em sẽ tìm gặp anh ngay.

Khi đã quay đi, nàng quay lại nói thêm :

— Anh Pedrito, em phải lên giúp cô dâu sửa soạn.

Lúc ấy nếu tôi mà biết trước được rằng vài giờ sau tôi sẽ gặp nàng trong tình cảnh như thế . . . Đêm đến, nhân khi mọi người bận rộn vì hôn lễ, tôi tiếp tục ngồi uống rượu. Trong phòng khách, mọi người đã bắt đầu khiêu vũ. Lễ rước dâu đã cử hành xong từ lâu, đáng lẽ Isabel đã phải xuống tìm tôi rồi, nhưng mãi vẫn không thấy nàng đâu.

Tôi tò mò ghé vào phòng khách và thấy lạnh buốt tới sương : Isabel đang khiêu vũ với Willy Adamson. Mặt tái xanh, đầu như muốn nổ tan ra vì đau đớn, tôi phải tựa vào cánh cửa cho khỏi ngã. Tôi thú thực rằng đó là lần đầu tiên tôi cảm thấy ghen tị thèm muốn. Willy thì cao lớn như vậy, còn tôi, tôi nhỏ bé biết bao ! tôi thất vọng tràn trề vì tôi chưa biết khiêu vũ. Tôi điên lên vì tức giận khi nghĩ tới truyện Isabel có thể đem so sánh tôi với anh chàng cao lớn tóc đỏ kia. Lúc ấy tôi sẵn lòng đổi một nửa tuổi thọ của tôi lấy chiều cao của Willy.

Isabel nhìn thấy tôi, nàng thì thầm điều gì với Willy rồi cả hai cùng cười. Tôi chắc nàng đang chế riễu mối tình trẻ con của tôi với nàng hồi nhỏ. Tôi cố gắng nuốt nước bọt nhưng những giọt nước mắt đã lăn dài trên má.

Bản nhạc tưởng như dài bất tận, nhưng rồi cũng chấm dứt. Tuy nhiên vài giây sau, khi nhạc cất lên, hai người lại ôm nhau tiếp tục kiêu vũ. Tôi nghe thoáng thấy Willy gọi nàng « em yêu ». Tôi nắm tay lại. Chắc chắn Willy trông thấy vì khi tới gần tôi, hắn búng tay chế riễu và thè lưỡi ra nhạo... Isabel kinh tởm khẽ đẩy hắn ra và ngừng khiêu vũ. Tôi lại gần anh chàng và nói giọng cả quyết :

— Có người đang đợi anh ngoài kia, có việc cần.

— Ai vậy ?

Người đó không muốn nói tên, chỉ bảo tôi vào tìm anh.

Willy gần hai mươi tuổi, khi hai đứa chúng tôi ra khỏi phòng, bóng hắn in trên đất đột nhiên trở thành vĩ đại một cách khủng khiếp. Tới sân chơi khúc côn cầu, Willy hỏi :

— Đâu ? Ai hỏi tôi đâu ?

https://tieulun.hopto.org

Tôi vùng quay lại ; răng nghiến chặt :

— Người hỏi anh là tôi. Tôi sẽ đập vỡ mặt anh ra. Đồ Ăng-lê bần thỉu !

Hắn nhảy bổ tới định đánh, tôi cúi xuống nhanh nhẹn nhặt một cái côn gỗ tròn dùng để chơi khúc côn cầu đưa lên dọa hắn, hắn vội cầm lấy một cái côn khác lăn lóc dưới đất. Chúng tôi đứng khiêu khích nhìn nhau như vậy một lúc, chửi rủa nhau không tiếc lời. Hắn đá tôi một cái trúng chân, tưởng đến vỡ mắt cá. Một chiếc vòng tung theo đà chân rơi đúng vào trán tôi xé rách da thịt.

Cảm thấy máu chảy trên mặt, thấm vào cổ, tôi tức điên lên. Khi hắn dơ côn định phang, tôi lao mạnh cái côn của tôi vào mặt hắn. Bị ném trúng trán, hắn loạng choạng ngã gục xuống. Khi hắn định đứng dậy, tôi bẻ gẫy một cái vòng sắt, dí đầu nhọn vào cổ kẻ địch.

Tôi không nhớ rõ sau đó đã xảy ra những gì. Chỉ biết rằng tôi không đâm vào cổ Willy, nhưng khi hắn gỡ ra, hắn để mũi sắt nhọn đâm chảy máu cổ hắn ra. Hắn kêu ầm lên như bò rống. Mọi người cầm đèn chạy tới, tôi nghe thấy họ kêu lên : « có 2 người đang giết nhau đây này ! ». Tất cả hình như hoảng sợ, ngạc nhiên khi thấy anh chàng Pedrito bế con đứng đó. nhiều cánh tay mạnh mẽ cứng rắn lôi tôi đi và nhét vào xe. Trong phòng khách, dàn nhạc im tiếng — Khi ba tôi cùng một ông chú lôi tôi lên xe, tôi thoáng thấy Isabel đứng trước thềm nhà. Nàng gọi to :

— Pedrito ! Anh can đảm chẳng khác gì người lớn.

Ngay sáng hôm sau, tôi bị đưa lên tàu tống về Andia. Biện pháp này cốt để cho mọi người chóng quên vụ rắc rối đi hơn là để trừng phạt tôi. Ba tôi mắng tôi thậm tệ nhưng tôi biết là người không có ý làm tôi phải xấu hổ vì truyện đã xảy ra. Người nói :

— Dù sao thằng Pedrito cũng không làm gì hại tới danh giá của gia-đình.

Ngôi nhà ở Las Arenas chỉ là 1 biệt thự lạnh lẽo nằm lẫn với các biệt thự khác ở ven bờ biển. Đã 3 năm nay gia đình tôi mới tới nghỉ hè ở đấy. Trang trại ở Andia do mấy đời họ tôi xây dựng lên mới thực là nơi ở của gia đình tôi. Từ khu vườn rộng cho tới những góc cạnh, đồ-đạc trong nhà đều quen thuộc, thân mật với tôi. Khu trại này thường được trao cho dì Clara trông coi, dì là một phu nhân quý phái theo đúng mọi cổ tục của xứ Tây ban Nha. Tôi yêu mến trang trại vì chính ở nơi này Isabel và tôi đã biết nhau. Các bực thân sinh của Isabel và của Tôi có họ tuy rất xa nhưng lại là lân bang.

Tất cả mọi sự bắt đầu ở Andia năm tôi lên 7. Một buổi chiều đầu tháng 9, đang đi về nhà, tôi trông thấy 1 bóng người đứng trơ trọi ở đầu đường. Lần đầu tiên gặp Isabel hôm đó, tôi tưởng trông thấy mặt trời. Sắc đẹp của nàng làm tôi hoa

https://tieulun.hopto.org

nắt chẳng khác gì tượng đức mẹ đồng trinh. Khi tôi lại gần, nàng đưa hai tay lên che mặt, vùng bỏ chạy. Tôi đuổi theo nàng như một thằng điên đến tận bờ đầm. Nàng không còn lối nào thoát. Tôi khe khẽ lại gần để nàng khỏi sợ hải. Tôi đã tưởng nàng sẽ khóc nhưng sự thực nàng chỉ lao mình vào trong tay tôi — người nàng thơm 1 cách kỳ diệu, mùi cỏ mùi đồi.

Nàng dưng dưng nước mắt :

— Tôi biết anh là Pedrito. Tôi là Isabel.. Tôi bị lạc đường.

Mải chơi đùa với người vú nuôi nàng đi quá xa thành thử không sao tìm được lối về.

Nàng cầu khẩn :

— Anh đưa tôi về nhà đi. Tôi không thế nào tìm ra tối 1 mình.

Nàng sắp sửa oà lên khóc, nước mắt lấp lánh quanh mi. Để an ủi, tôi tháo chiếc vòng vàng người ta cho tôi ngày lễ Rửa Tội, buộc vào cổ nàng.

Khi về tới hàng rào bao quanh nhà nàng, Isabel hôn lên trán tôi :

— Anh Pedrito, anh tử tế quá. Em sẽ yêu anh mãi mãi.

Nghe nàng nói người tôi run lên sung sướng. Sáng hôm sau mẹ Isabel lại thăm mẹ tôi để cám ơn và để gửi trả lại chiếc vòng. Từ ngày đó, Isabel và tôi không mấy khi rời nhau. Ngày nào chúng tôi cũng tìm gặp nhau. Chúng tôi đính hôn với nhau hôm chú nàng đưa đi chơi thuyền trên hồ. Hôm ấy trời nắng gắt, chúng tôi nằm ngủ trưa bên nhau dưới 1 tấm vải căng trong rừng cây. Khi thức dậy chúng tôi đã đính hôn với nhau rồi, vì đã nắm tay nhau, ôm chặt nhau ngủ. Chúng tôi sung sướng, yêu nhau tới điên cuồng. Những khi không thể nào gặp mặt, tôi góp lá khô ngoài vườn, đốt lên. Khi làn khói nhẹ lướt khỏi ngọn cây, Isabel đứng trên lan can ở nhà sẽ biết là tôi đang nhớ tới nàng. Chúng tôi có nhiều điều bí mật không thể cho ai biết được. Điều bí mật nhất là cái cửa sắt nhỏ khuất trong bụi rậm ven tường ngăn hai trang trại.

Chúng tôi khám phá ra cái cửa kín này nhân một buổi đi hái dâu. Chúng tôi đặt tên là « cửa bí mật » nhờ có nó chúng tôi có thể gặp nhau mà không cần ra khỏi trại. Sau khi chui qua bụi cây phủ kín, chúng tôi có một tục lệ mở cửa riêng. Bao giờ tôi cũng gõ đầu tiên :

— Pan ! Pan !

Isabel cất tiếng hỏi :

— Ai đấy ?

— Tôi.

— Tôi là ai ?

— Tôi...

— Nếu là anh và nếu chính là anh, em sẽ mở.

Sau đó nàng hé mở từ từ cánh cửa...

(Còn tiếp)

THẾ - UYÊN dịch

Trên đời có một thứ mình không có nhưng lại có thể đem cho người khác được : Đó là hạnh-phúc.

https://tieulun.hopto.org

thèm hoang

TRUYỆN DÀI CỦA NHẬT-TIẾN

CHƯƠNG IV

(tiếp theo)

Một buổi tối, Huệ dìu về nhà một người lính say. Trời lất phất bụi mưa. Xóm cỏ im lặng và tối om như đường hầm sâu vô tận. Lối đi nhớp nháp bùn. Trận mưa buổi chiều làm nước đọng thành vũng lớn. Người lính say ngoeo đầu lên vai Huệ. Anh ta đi lảo đảo, tiếng giầy đinh miết vào lòng sỏi kêu lộp cộp ầm ĩ. Một tay Huệ đỡ lấy lưng anh ta, một tay nàng nắm lấy ngực áo, vừa đi, Huệ vừa cất mồm chửi. Tiếng chửi chanh chua len qua kẽ vách, khiến có người ở trong nhà bật lên cười, hỏi vọng ra : Gì thế Cô Huệ ơi !...

Huệ không quay lại, nhưng nói bâng quơ :

— Cha bố cái giống .. Chỉ muốn là khỏe thôi.

Anh lính rú lên cười. Lần này thì đầu Huệ chúi xuống. Hai người líu ríu vướng nhau loạng choạng. Huệ ghé mồm vào tai anh ta hét lên :

— Khí gió đùng lăn nhà mày lắm nữa, béo mỡ chửa !...

Giọng nói của Huệ bị cắt ngang

https://tieulun.hopto.org

vụt im lặng hẳn. Bên tai Huệ, chỉ còn tiếng hơi thở rất nặng nề sặc sụa mùi rượu bia làm nóng cả mũi và má Huệ. Nàng vội vàng túm lấy mái tóc của hắn ta, giật ngửa đầu hắn về phía đằng sau. Lần này hắn xiết hai vòng tay nhấc bổng hắn nàng lên vai Huệ hét lên ầm ĩ, nhưng hắn ta vẫn bế nàng trâng tráo đi lảo đảo vào lối ngõ. Chó hai bên lề hực lên rồi sủa loạn xạ. Tiếng chó, tiếng Huệ, tiếng cười của người lính say xen lẫn tiếng giầy đinh xục vào rãnh vào bùn khiến vang rộn cả khúc đường tối tăm, vắng vẻ.

Qua cửa nhà, Huệ nói rối rít :

— Ici ! ici !... Tốp là bas !...

Hắn vội vàng đứng lại, đặt Huệ xuống hàng hiên. Huệ thọc tay vào túi của hắn tìm ra được cái bật lửa Ánh sáng đỏ đùng đục sáng lên nhấp nháy, soi rõ khuôn cửa gỗ xộc xệch và những mô đất ẩm ướt xung quanh. Huệ lùa khóa vào ổ, lách cách mở. Lúc nàng vặn sáng được ngọn đèn lên thì người lính vẫn ngập ngừng ở bực cửa. Bây giờ hắn ta có kẻ thẹn thùng, và ngượng ngập. Dưới ánh đèn, nom hắn trẻ và đẹp trai. Mái tóc vàng óng cắt gọn ghẽ, uốn rất nhẹ mấy làn sóng nhỏ. Vừng trán cao quắn và phẳng. Đôi mắt hắn tuy ngầu đỏ nhưng vẫn còn ánh lên một mầu xanh biếc khiến Huệ nghĩ đến tròng mắt của những con mèo ban đêm. Miệng hắn nhỏ, cặp môi đỏ và dầy. Lúc hắn cười, Huệ trông thấy hai hàm răng trắng, khấp khểnh một cách rất có duyên Huệ mới quen hắn từ hồi chập tối. Hắn vào quán rượu với mấy người bạn đồng ngũ. Bọn này cần đàn bà hơn cả cần ăn cần uống. Trong khi họ dìu nhau từng cặp đi vào dẫy hành lang phía sau thì hắn ta ngồi lầm lì uống rượu một mình trong một góc nhỏ. Huệ rót cho hắn hết ly này đến ly khác. Hơi men bốc lên làm cặp mắt xanh của hắn trở thành đỏ ngầu. Hắn nhìn Huệ chăm chú rồi mỉm cười. Huệ lùa cánh tay qua cổ hắn, những móng đỏ của nàng vuốt nhè nhẹ lên nếp áo vải dày. Từ lúc ấy, Huệ ngồi với hắn như một đôi nhân tình thực thụ. Hai mái đầu chụm vào nhau, hắn tiếp tục uống rượu như không bao giờ biết say là gì cả. Tiếng nhạc nhè nhẹ âm từ một góc phòng. Đêm càng về khuya, càng im lặng. Trong những góc tối, từng cặp như thế ngồi với nhau thủ thỉ. Thỉnh thoảng lại có đôi đứng dậy đi vào nhà trong. Huệ không nói với hắn vì nàng không biết nói thế nào cả. Hai người chỉ nhìn nhau mỉm cười. Thỉnh thoảng Huệ trao cho hắn một cái hôn. Bây giờ thì mặt hắn đỏ rừ và đang ngả sang mầu tái lợt. Hắn cất giọng hát ồm ồm nho nhỏ theo tiếng nhạc. Hồi lâu, Huệ thấy hắn khóc. Nàng kéo hắn đứng dậy, và quay sang hỏi cô giữ két :

— Bảo nó về nhà mình thì nói thế nào ? Cô ta nhìn Huệ, nhìn hắn rồi mỉm cười đáp :

— Tu viens, chez moi ?

Huệ nhắc lại câu ấy với hắn. Hắn ta ôm lấy Huệ lảo đảo. Nàng dìu hắn đi ra cửa. Bên ngoài trời lất phất mưa. Hai người dìu nhau đi dưới ánh đèn héo úa. Hắn bắt đầu cất tiếng hát ông ổng và cười đùa rũ rượi. Huệ vừa buồn cười vừa bực mình. Nhiều khi nàng vặng tục ra với hắn, nhưng hắn không hiểu gì cả. Đường phố về khuya vắng ngắt bóng người. Lùm cây hai bên đường loang loáng bụi

https://tieulun.hopto.org

mưa. Qua những đống rác bẩn, tiếng mèo hoang rú lên trong đêm khuya khiến hai người dừng lại. Huệ nhặt lên một viên đá nhỏ ném về phía ấy. Con mèo càng rú to thêm khiến hắn phá lên cười. Huệ tức mình cũng chửi đổng một câu :

— Chà tổ bố !...

Hắn nhắc lại nhiều lần mấy tiếng « cha tổ bố » một cách thú vị.

Sự có mặt của hắn khiến Huệ thấy lòng nẩy ra những niềm vui. Nàng nghĩ đến sự cô đơn của mình trong những đêm mưa rả rích phải lủi thủi một mình trở về trong ngõ tối. Bất giác Huệ thấy mến hắn và lôi hắn bằng được về xóm cỏ. Nàng săn sóc hắn một cách thật tình và thân mật. Lúc hắn ngồi ở ghế, Huệ tháo giầy cho hắn. Đôi giầy đinh sũng nước nặng như hai cái cùm, Huệ ghếch vào một góc. Nàng bưng cho hắn một chậu nước rửa mặt rồi vào cài then cánh cửa thông với buồng trong. Tiếng thở nặng nề của cụ Chín khiến Huệ biết bà ta đã ngủ say. Huệ vào chạn bát lục được tô cháo đậu xanh. Tô cháo này tối nào bà cụ cũng để dành cho Huệ lúc nàng đi khuya về. Huệ bưng ra cho hắn. Hắn nhìn Huệ bằng con mắt cám ơn. Rồi tự nhiên hắn lục ví lấy ra mấy tờ giấy bạc. Huệ gạt tay hắn ra một cách giận dỗi. Lần này thì đến lượt hắn ta thẹn thùng. Hắn nhét tiền vào ví một cách ngượng ngập rồi húp cháo như một đứa trẻ. Dưới ánh đèn, cặp mắt của hắn bớt đỏ. Trong khi hắn ngồi ăn thì Huệ đi thay quần áo. Một lát nàng ngồi trang điểm lại trước cái gương kê ghếch lên chân ngọn đèn dầu. Hắn chăm chú nhìn công việc của Huệ làm. Nước mưa làm mái tóc Huệ trở nên óng ả. Nàng không cuộn mà để xõa xuống hai bờ với Cái tự nhiên ấy làm Huệ trẻ lại như một thiếu nữ còn xuân sắc. Lúc nàng tô son lên môi, Huệ thấy hắn nhìn mình một cách đắm đuối. Huệ cũng thấy hắn không xa cách với mình. Nàng xà vào lòng hắn như một người yêu thực thụ. Bao nhiêu lần nằm trong tay mọi người đàn ông, chưa lần nào Huệ xao xuyến như thế. Nàng muốn trao cho hắn tất cả nỗi xao xuyến của mình. Nàng dẫn hắn đi lại phía giường, và đem ngọn đèn dầu đặt trên cái ghế kê ngay bên cạnh. Căn buồng chỉ sáng lên ở một góc. Ánh sáng rung rinh, ấm cúng in bóng hai người lên vách gỗ. Nàng châm cho hắn một điếu thuốc lá. Khói thuốc mầu xanh lơ bay tản mạn trong bầu không khí lạnh và ẩm. Hai người ngồi dựa lưng vào thành giường nhìn những con thiêu thân nhảy loạn xạ quanh bầu đèn. Mưa bên ngoài rỏ xuống mái tôn nghe tí tách. Huệ thấy mình dễ chịu lạ. Nàng muốn nói với hắn nhưng không biết phát biểu thế nào. Nghĩ một hồi lâu, Huệ bảo :

— Moi Huệ... et toi ?

Mặt hắn ngớ ra và hắn nhắc lại tiếng Huệ một cách ngượng ngập. Huệ nhớ đến một người bạn có tên tây nên vội tiếp :

— Moi : Marie, et toi ?...

Mắt hắn sáng lên. Hắn lùa tay vào cổ Huệ nhắc lại tiếng Marie mấy lần. Điều ấy khiến Huệ có vẻ tự hào về cái tên chọn rất nhanh chóng của mình. Từ lúc ấy, hắn gọi Huệ là Marie và Huệ cũng biết tên hắn là Jean. Jean lục ví cho Huệ xem tất cả ảnh của gia đình hắn, và hắn nói huyên thuyên. Huệ tuy không hiểu nhưng cũng gật đầu lia lịa. Thật ra qua mấy tấm ảnh cũ kỹ Huệ chỉ đoán phỏng hắn ta còn cả ông nội, bà nội, bố hắn, mẹ

https://tieulun.hopto.org

hắn và cả các anh, các chị nữa. Nàng nói với hắn :

— Toute famille ?

Hắn sung sướng gật đầu và có vẻ thích thú về sự thông minh của Huệ. Dưới ánh đèn, đôi mắt cũa Huệ long lanh một cách quyến rũ. Nàng dựa đầu lên thành giường, cổ nghiêng sang một bên. Mái tóc xoã xợi rũ xuống bờ vai đầy đàn. Huệ cao nên chân nàng ruỗi ra tới mãi tận gần cuối giường. Bàn chân của Huệ gếch lên đùi Jean. Hắn ủ hai cái gót nhỏ vào lòng bàn tay của mình. Giây lâu, hắn lại tìm ra ở trong ví một cái ảnh của hắn trao cho Huệ. Huệ cầm lấy, ngắm nghía rồi hỏi :

— A moi ? ..

Hắn gật đầu, lấy bút hý hoáy kỷ tặng. Huệ đưa tấm ảnh lên môi hôn rồi nhìn hắn cười. Hắn ném bút lên đầu giường và thò tay vặn nhỏ cái đèn. Huệ ôm lấy hắn. Hắn gọi tên Marie rất nhiều lần ở trong bóng tối...

(Còn nữa)

NHẬT-TIẾN

Sống một cuộc đời xa lánh công việc sung sướng biết chừng nào !

Publiusu Syrus

Trị một gia-đình khó khăn chẳng kém gì trị cả một quốc-gia.

Montaigne

Chỉ có giống lừa mới chối bỏ gia-đình.

Phương Ngôn Morocco

TẶNG QUÝ BẠN

1200 TẬP NHẠC (CÁY DA MẠ VÀNG)

TRỊ GIÁ 400.000$

Quý Bạn dùng Brilliantine Gold đều có thể được tập nhạc này để trong tủ sách gia đình. Tặng bạn hữu hoặc cho con em quý vô cùng.

Quý vị dùng Brillantine khi hết nên xem sau nhản hiệu nếu có chữ ký và dấu của nhà sản xuất xin đem lại số 4 Nguyễn-minh-Chiếu Phú-Nhuận sẽ được tặng một tập nhạc chọn lọc gồm 50 bản, bìa đóng gáy da, chữ vàng của nhà Xuất Bản LAM-SƠN.

Muốn hợp lệ xin đừng bóc dời nhản hiệu ra

https://tieulun.hopto.org

Thơ hôm nay... ngày mai...

TRONG THƠ hôm nay... ngày mai (1) tôi muốn làm ấm lên những hồn thơ khác biệt, những vần thơ đẹp và kiêu hùng như từng chùm hoa sứ nở đỏ trên đỉnh đồi cao, có mây buồn vuốt nhẹ cánh hoa, có sương đêm nạm ngọc trên cành những cảnh đẹp ấy, tiếc thay không mấy người được thưởng thức, vì cảnh rừng man dại, vì núi đèo cao vút, vì cảnh vật vĩ đại mênh mông... Hôm nay những chùm hoa đẹp và kiêu hùng đó sẽ trở về góp với muôn hoa trong thi đàn.

Dù cánh hoa chưa đẹp tuyệt vời, dù hương thơm chưa ngát, dù màu sắc chưa lộng lẫy, thì ít nhất những chùm hoa sứ cũng sẽ góp với muôn hoa cuộc đời hương sắc kỳ diệu của mình.

Tôi muốn nhắc đến vần thơ của những chiến binh trong Quân đội Quốc gia. Tôi đã gặp những người ấy, tôi đã sống với nhau qua những đêm tưng bừng nhạc ca doanh trại, qua những đêm dài biên giới mắt nhìn suốt đêm chờ địch. Có những buổi chiều ở một miền đồng khô cỏ cháy nào đó. hoàng hôn úa dần trong nắng quái, cát bụi theo gió vây kín chân trời, bóng chúng tôi dài trên con kinh nước mặn trong buổi chiều hành quân.

Tất cả những niềm rung cảm ấy, tôi từng được đọc tâm sự của đồng ngũ qua những câu thơ chân thành » :

« Ta vẫn biết tâm hồn văn nghệ sĩ
« Là mơ trăng hẹn gió tự ngàn phương
« Để cảm yêu vũ trụ đượm tình thương
« Và rung động trước những gì tuyệt mỹ.
« Nhưng hôm nay giang sơn còn khói lửa
« Ta há nào quay mặt để làm ngơ
« Và thản nhiên mơ mộng vẫn làm thơ
« Để cát bụi vương buồn làng hoang vắng
« Trong cuộc sống dung hòa thơ với súng
« Say tình thơ và cuộc sống hiên ngang
« Và nguồn thơ đời đẹp để huy hoàng
« Trong khói súng dệt tình thơ muôn thủa

(Trích TÂM SỰ *của* **Võ Hữu Hanh**)

https://tieulun.hopto.org

Tâm hồn của người cầm súng và làm thơ thật là phức tạp và tế nhị. Thực ra họ muốn sống thực với lòng họ, không muốn đóng vai những người thợ thơ, ngồi trong tháp ngà để mơ chuyện ngàn phương. Họ cũng không muốn giả tạo sợ cuộc sống, viết những câu thơ thật kêu đầy rẫy những « cung tên, hoa nở trên đầu súng... » mà kỳ thực tác giả chỉ vui mừng trong hoan lạc đô-thành. Người thơ chiến sĩ hay người chiến sĩ làm thơ đã sống thực cuộc đời mình, đi vào những cung bực tột độ của cung đàn cuộc sống lúc kiêu hùng cùng những nhìn thấy những đau khổ của con người. Họ luôn luôn được dịp suy tưởng về thân phận con người trong nhiều hoàn cảnh khác nhau, trong cuộc sống nội tâm của chính mình cũng như bởi các đồng ngũ và của mọi người.

Một Pétoeffi thi sĩ nổi danh của Hung-Gia-Lợi, mà lời thơ từng là câu nói tượng trưng của đoàn quân Cách-Mạng Hung-Gia-Lợi chống Cộng Sản trong vụ quật khởi Budapest từng là một người thơ chiến sĩ, và đã bỏ mình ngoài trận địa. Rimbaud sau khi chán chường cuộc sống gia nhập đoàn quân tình nguyện Hòa-Lan trôi dạt sang Nam-Dương để tìm một chân trời mới. Gần đây chúng ta đã nhớ một Trần-Quang-Dũng với bài *Tây Tiến*, một Hoàng-Lẫm với bài *Bên kia sông Đuống* vì những tác giả của nó đã cầm súng và làm thơ; đã chân thành bộc lộ hồn mình trong cơn đau đất nước dù sau này họ bị Việt Cộng thanh toán.

Gần đây hơn tôi đã từng chung sống và thương nhớ một Nguyễn-văn-Long, một Song-Song văn Hai vì những bài thơ đẹp như bóng dừa trên sông nước Liên khu Năm hay nồng nàn như tiếng hò của cô gái Hậu giang, Sự có mặt của họ và những câu thơ đượm tình thương yêu đất nước. ngát tình người, thi đàn của chúng ta quá đà thắm thiết tình cảm tế nhị và khác biệt của thế hệ hôm nay, lớn lên trong cơn đau dân tộc.

Tôi đã từng bắt gặp những tâm tình tha thiết của chia ly và nhớ mong những lời thơ nhẹ như tiếng thở dài của chinh phụ bên song cửa ngóng chờ.

Đêm nay đang ngủ im lìm,
Thoáng nghe tiếng gió gõ mành bước sang
Dạy khêu ngọn đèn tàn sắp tắt
Em thẫn thờ dìu dặt tựa song
Nhìn sương thu tỏa bên sông
Nghiêng nghiêng cồn cát một giòng thiết tha
Lặng ngắm ánh trăng tà man mác
Trên mái lầu lác đác sương rơi
Tiếng thu lá đổ bồi hồi
Hồn thu, hoa lá ngậm ngùi nhớ thương
Em trạnh nhớ người phương trời lạ
Người hôm xưa tay đã cầm tay
Biệt ly buổi ấy tới nay
Hoàng hôn quanh vắng nhảy bay lưng trời
Nhớ thu nọ, cùng ngồi tựa cửa
Cùng ngắm trăng tha thướt bên hồ

https://tieulun.hopto.org

Ngoài hiên dế nỉ non ca.
Mùa thu năm ấy tình thơ mộng lành
Từ ngày ấy mong Anh trở lại
Đời chiến binh gió trải ngàn phương
Gian nan cát bụi ven đường
Chiến chinh ở mãi dặm trường nơi nao.
Anh có biết chăng người yêu dấu mến
Những đêm trường mơ tưởng đến anh
Hỏi trăng trăng vẫn làm thinh
Gửi người muôn dặm mối tình nhớ thương...

(trích bản NHỚ NGƯỜI XƯA
của LÊ-PHÚ-HẢI)

Với thể thơ song thất lục bát đượm tính chất dân tộc, tác giả đã nói lên được nỗi lòng tha thiết nhẹ nhàng của mối tình nhớ người ngàn dặn mối tình nhớ nhung thầm kín từ muôn thuở của những người chinh phụ.

Tôi đã gặp một người lính chiến, tuổi hai mươi còn in trên khoé mắt và nụ cười hồn nhiên, dáng dấp còn đầy vẻ nhà trường, một người lính điển hình cho tất cả có cái biệt danh là Hùng-chính. Hùng-chính không phải là một nhà thơ chuyên nghiệp mà anh chỉ là một chiến sĩ làm thơ. Sau những giờ hành quân, sau những giờ thao luyện, anh thấy như muốn cầm bút để ghi lại những rung cảm của cuộc đời.

« Bóng mẹ già lạnh lẽo xóm cô đơn
« Bước phong sương con tiến mãi không sờn
« Phận bé bỏng điểm tô hồn sông núi
« Rồi những buổi khi chiều tà khuất bóng
« Bóng mẹ già mờ khuất nẻo cuối thôn
« Thầm mong con bên những khóm tre vàng
« Cho ấm lại lòng mẹ già cô quạnh
. . . . . .
« Con trở lại khi thanh bình đất nước
« Khi Thăng Long vai đẹp khải hoàn ca
« Bao tâm tình thắm nở ngát quê nhà
« Đoàn quân hát vang tình yêu đất nước

(Trích bài CHIỀU NAY CÔ THÔN của Hùng-Chính)

Lời thơ của Hùng-chính không điêu luyện, cầu kỳ nhưng tha thiết, chân thành và dản dị. Tôi nhìn người lính chiến tuổi hai mươi đưa cho tôi xem bài thơ này với nụ cười học sinh của anh tôi thấy sung sướng như vừa bắt chợt được một cảnh trăng lên đẹp giữa một đêm hành quân miền hoang vu đồng khô cỏ cháy.

PHAN-LẠC-TUYÊN

(1) *Những bài thơ trong bài này trích ở các tờ bích báo CAO-THẮNG ĐỀ-THÁM.*

https://tieulun.hopto.org

Gửi độc giả xa gần

Bạn Văn-Hiền USA.— Cám ơn sự cộng tác của bạn. Tiếc không thích hợp, xin gửi loại bài khác.

Bạn Giang-King.— Đã nhận được bài và chuyển ban đọc. Số 11 còn. Xin gửi cho 18$ kể cả cước phí bảo đảm.

Bạn Trung-Thiên (Tri-Thiện) — Tân Phong hiện có đóng thành bộ 18 tập (từ số 1 đến số 18) đóng thành 3 cuốn bìa cứng in chữ vàng giá chung 3 cuốn 270$ thêm cước phí bảo đảm 15$ nữa. Nếu bạn muốn mua xin gởi bưu phí về ông Trương-Cam-Vĩnh Tòa-Soạn — 193, Gia-Long — Saigon.

BÀI NHẬN ĐƯỢC

Tân Phong nhận được những bài sau đây của các bạn xa gần gửi về :

Thơ : Đắm say, Dư âm (T.H.T), Chiều (D.L.H), Đêm dài, Hoa xưa, giận hờn, giờ tan học (Song Giang T.V.T), Dạ Vũ (Y.S), Bỡ ngỡ, Linh hồn (N.V.T), Mơ xưa em (N.T), Thương về Cố đô, Nam Bắc Yêu Thương (H.L), Thác loạn (T.T.G), Phụ Phàng, Ngày xưa (Nam Phong) Say trăng (N.A), Nắng Đa Thành (V.H), Lặng lẽ (T.Đ), Đêm trắng (S.B), Hành khúc (S.B), Bao giờ có tình thương đêm ấy (T.P), Lìa Hồn (N.A), Tình Xưa (H.G), Con tầu đêm Nhạc Thu, Khúc Tình ca quê hương (T.V), Thuyền đêm (T.H.L), Những ý tưởng đẹp, Tình anh qua mắt em (M.Q.H), Gió Mưa, Cung đàn nghệ sĩ (T.Q.P), Xuất thần, Duyên trăng nước, Anh muốn hỏi (N.T.M.L), Đường Đèo, Về đi (V.M.L), Mưa Buồn, Giang hồ, Quê xưa, (C.L).

Truyện ngắn : Tiếng Kêu (Y.U), Trưa tha hương (M.P.T) Đẹp (T.G), Im Lìm (Đ), Bến Mơ (X.K), Gọi là (Đ.L), Đất Mẹ (H.D), Tuyên Ngôn (L.V), Đàn Thông (V.L), Đàn Xưa, Hình Ảnh (V.N.T), Mong Manh, Hoa Tím (B.Đ), Bài ca thế kỷ, Dừng Chân (V.H), Sầm Thương Sầu Khúc (V.S), Tâm Tình Em Tôi (Đ.H), Ngăn Cách (H.G), Chiều Sơ Nguyệt, Bài ca người Giang Hồ Lẳng Lơ (T.H), Yêu (T.T.L), Phụ Phàng, Mộng Lòng tan vỡ (N.P), Xao Xuyến (P.L.P) Trôi Giạt, Bơ Vơ. Chuyến Đò Ngang (H.L), Tịch Liêu, Ánh lửa trên vàm Nhật tảo (Đ.H), Cảm Thông, Nỗi buồn Mười tám, Chân thực (L.V), Kiếp thi nhân, Tạ Từ (T.Đ), Bão Rớt, Gác Phố (T.Đ), Buồn Chiều Bể lạnh (B.X), Chiều quê, Vườn hoa (D.L),

https://tieulun.hopto.org

ĐÍNH CHÍNH

Trong Tân Phong tập 20 — Bài thơ « Nghề Mọn » của Bàng-Bá-Lân. Trang 14 câu thứ 24 :

Tôi cười, chia vui với **nghĩ**

Xin đọc là : *Tôi cười, chia vui với* **nghỉ**

Câu thứ 32 (trang 15) *Hấp* **hấy** *cụ nhìn như hỏi*

Xin đọc là : *Hấp* **hay** *cụ nhìn như hỏi*

Câu thứ 43 (trang 15) *Tôi vì người ta* **trống** *trải*

Xin đọc là : *Tôi vì người ta* **trang** *trải*

Bài « CÁI LƯỚI » của Duy-Lam : Đoạn văn bắt đầu từ 4 giòng cuối trang 70 đến giòng 19, cột 2, trang 71 :

« ... cũ của vợ tôi lại tái phát . . . . . .
. . . . . bỏ nhà ra đi thì sao » ?

Xin độc giả đọc Đoạn văn này tiếp theo trang 72, trước khi sang trang 73.

Chúng tôi thành thực cáo lỗi cùng độc giả và tác giả của hai bài kể trên.

CÁO LỖI ĐỘC GIẢ

Vì một lẽ riêng bài « Cố Nghệ sĩ Nguyễn-đình-Nghị » với « Điệu hát Chèo Cải Lương » của Vũ-Huy-Chấn tạm gác lại một kỳ. Xin trân trọng cáo lỗi cùng độc giả xa gần.

ẤN LOÁT PHẨM MỚI

Tân Phong mới nhận được những ấn phẩm mới dưới đây :

— **Mùa Hoa Phượng Vỹ**.— (Khúc hát chia tay ngày hè) nhạc và lời của Duy-Cường và Duy-Mãnh.

— **Men nhạc chiều**.— (Khúc hát chia tay của những người bạn thân nhau) nhạc và lời của Duy-Cường).

— **Truyện người Vượt Tuyến**.— Của Nguyễn-ngọc-Thanh chính tác giả là người đã vượt tuyến kể lại những truyện xảy ra tại miền Bắc xa xôi bí mật mà ai cũng đều tò mò muốn biết. Sách dày 128 trang ấn loát công phu giá bán 50$.

— **Xây dựng đời sống Xã Thôn**.— Của Khắc-Minh Phan-Huy-Anh, một cuốn sách dầy trên 100 trang khảo sát nhiều vấn đề quan trọng có liên quan đến đời sống của dân quê.

— **Sơn Nhân Nhàn Bút**.— Một tập gồm hơn 100 bài thơ, sáng tác hoặc dịch đủ các thể của Chiêu-Dương Nguyễn-cao-Phụng, chỉ vì : « Biết chữ nhẽ ngồi ngây, cũng phá, cũng thơ, tiêu khiển vài bài khi hứng bút. Làm văn nào viết gượng, này người, này cảnh, sinh tình dặm vận để mua vui » Sách dày trên 100 trang, cỡ 16 x 21, in dán dị bìa 3 màu sơn láng của hoạ sĩ Mộng-Chương, giá bán 30$.

https://tieulun.hopto.org

DAKAO CÓ GÌ LẠ ? ? ?

PHÒNG - TRÀ CA - NHẠC TỨ - HẢI

(Bar La Mer)

số 44 - 46 Đại-Lộ Đinh - Tiên - Hoàng (Albert 1ER cũ)

KHAI TRƯƠNG NGÀY THỨ BẢY 18 - 6 - 1960

Quý vị sẽ có dịp thưởng thức các món ăn như : NEM CHUA HUẾ từ Huế gửi vào, BONG BÓNG cá tươi, CHẢ RÁN Đặc-biệt, CƠM CHIÊN TỨ-HẢI v.v...

Chỗ ngồi lịch - sự, mát mẻ rộng rãi, tiếp đãi niềm nở và lễ phép, giá phải chăng, giá món ăn từ 12$ đến 15$.

Từ 20 giờ 30 Đến 23 giờ 30 CÓ CA - NHẠC GIÚP VUI

TAM TINH

HÀI-CẦU

BỔ THẬN HOÀN

CỦA

VÕ-VĂN-VÂN

Báu thế gian

MỘNG, HUỘT, DI..

TINH CHUYỂN TRỊ HẾT

BẤY LÂU KIẾN HIỆU

VẪN RÀNG RÀNG

CHI NGÁNH

D. LÊ THÁNH TÔN SAIGON

Nhà May

CHUA

MỚI VỀ

TERGAL-ANGLAIS

51, Đỗ - Hữu - Vị

SAIGON

Điện Thoại : 23.413

https://tieulun.hoptp.org

A-PDF Merger DEMO : Purchase from www.A-PDF.com to remove the waterr

https://tieulun.hopto.org

mark

tân phong

tập 21

BẢO-SƠN chủ-trương

Địa-chỉ Tòa-soạn :
193, đường Gia-Long, Saigon — Đ. T : Saigon 270

MỤC-LỤC

TRANG

Hình tướng cốt cách các loại Mai . . . . của Quốc-Nghi Trương-Cam-Khải 3
Nhị thập bát tú . . . . . thơ Vũ-Hoàng-Chương 27
Đỉnh gió hú . . . . của E. Bronte — Nhất-Linh dịch 28
Một mái nhà tranh . . . . . thơ Bàng-Bá-Lân 32
Vợ chồng trẻ . . . . . Phạm-Lệ-Oanh phóng tác 33
Hương lòng . . . . . Học Canh 44
Nhớ em biên giới . . . . . thơ Phan-Lạc-Tuyên 45
Khu rừng lau . . . . . của Doãn-Quốc-Sỹ 49
Thơ nhạc . . . . . thơ Cao-Hoàng-Nhân 54
Lá thư Ba-Lê . . . . . Linh-Bảo 55
Ngần ngơ . . . . . thơ Bùi-khánh-Đản 59
Khép cửa . . . . . Doãn-Dân 60
Bản nhạc xưa . . . . . thơ Minh-Đức 69
Đố-mục thi thoại . . Đỗ-Bằng-Đoàn và Bùi Khánh-Đản 70
Lòng hoang . . . . . thơ Võ-Thùy-Lam 72
Cái lưới . . . . . Duy-Lam 73
Bây giờ con gặp mẹ . . . . . thơ Trường-Anh 78
Mối tình của Pédrito . . . . . Thế-Uyên dịch 80
Thềm hoang . . . . . Nhật-Tiến 86
Thơ hôm nay... Ngày mai . . . . Phan-Lạc-Tuyên 90

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

tân phong

tập 21

BẢO-SƠN chủ-trương

Địa-chỉ Tòa-soạn :
193, đường Gia-Long, Saigon — Đ. T : Saigon 270

MỤC-LỤC

TRANG

Hình tướng cốt cách các loại Mai . . . . của Quốc-Nghi Trương-Cam-Khải 3
Nhị thập bát tú . . . . . thơ Vũ-Hoàng-Chương 27
Đỉnh gió hú . . . . của E. Bronte — Nhất-Linh dịch 28
Một mái nhà tranh . . . . . thơ Bàng-Bá-Lân 32
Vợ chồng trẻ . . . . . Phạm-Lệ-Oanh phóng tác 33
Hương lòng . . . . . Học Canh 44
Nhớ em biên giới . . . . . thơ Phan-Lạc-Tuyên 45
Khu rừng lau . . . . . của Doãn-Quốc-Sỹ 49
Thơ nhạc . . . . . thơ Cao-Hoàng-Nhân 54
Lá thư Ba-Lê . . . . . Linh-Bảo 55
Ngần ngơ . . . . . thơ Bùi-khánh-Đản 59
Khép cửa . . . . . Doãn-Dân 60
Bản nhạc xưa . . . . . thơ Minh-Đức 69
Đố-mục thi thoại . . Đỗ-Bằng-Đoàn và Bùi Khánh-Đản 70
Lòng hoang . . . . . thơ Võ-Thùy-Lam 72
Cái lưới . . . . . Duy-Lam 73
Bây giờ con gặp mẹ . . . . . thơ Trường-Anh 78
Mối tình của Pédrito . . . . . Thế-Uyên dịch 80
Thềm hoang . . . . . Nhật-Tiến 86
Thơ hôm nay... Ngày mai . . . . Phan-Lạc-Tuyên 90

https://tieulun.hopto.org

NHÀ XUẤT-BẢN

PHƯỢNG-GIANG

KHÁI-HƯNG

— Băn khoăn
— Dọc đường gió bụi
— Đẹp
— Đội Mũ Lệch
— Đợi Chờ
— Gia-Đình
— Hạnh
— Hồn Bướm Mơ Tiên
— Những Ngày Vui
— Nửa Chừng Xuân
— Thoát Ly
— Thừa Tự
— Tiêu Sơn Tráng Sỹ
— Trống Mái

THẠCH-LAM

— Gió Đầu Mùa
— Nắng Trong Vườn
— Ngày Mới
— Hà-Nội 36 phố phường
— Sợi Tóc

THẾ-LỮ

— Gói thuốc lá
— Vàng và Máu
— Trại Bồ Tùng Linh
— Mai-Hương và Lê-Phong

ĐỖ-ĐỨC-THU

— Đứa con

NGUYỄN-THỊ-VINH

— Hai chị em

https://tieulun.hopto.org

CÂU CHUYỆN NGHỆ THUẬT

hình-tướng, cốt-cách loại MAI của thi-nhân họa-sĩ

« Góp ý-kiến về bài TÌM DẤU BẠCH-MAI THI-

— Thương Yêu
— Xóm Nghèo

NHẤT-LINH và KHÁI-HƯNG

— Anh Phải Sống
— Đời Mưa Gió
— Gánh Hàng Hoa

NHẤT-LINH

— Nắng Thu
— Đoạn Tuyệt
— Thế rồi một buổi chiều
— Hai buổi chiều vàng
— Lạnh Lùng
— Đôi Bạn
— Bướm Trắng
— Đi Tây

ĐỖ-TỐN

— Hoa Vông vang

NHẬT-TIẾN

— Những vì sao lạc

TƯỜNG-HÙNG

— Gió Mát

TÚ-MỠ

— Giòng Nước Ngược

LINH-BẢO

— Gió Bấc

BẢO-SƠN dịch

— Tình nghĩa vợ chồng
của Tolstoi,
— Con nai tơ
của M.K. Rawlings.

VĨNH-SƠN-LANG

— Chiếc lá cuối cùng

« XÃ của Đông-hồ tiên-sinh và bài TÌM DẤU
« BẠCH-MAI hoặc TỪ-LĂNG MẠC-CỬU ĐẾN ĐỒN
« CÂY MAI của Việt-Điểu tiên-sinh »

Bách-khoa số 76 ngày 1.3.1960, có bài TÌM DẤU BẠCH-MAI THI-XÃ của Đông-hồ Lâm-Tấn-Phác Tiên-sinh; sau đó số 78 ngày 1-4-1960 có bài TÌM DẤU CÂY BẠCH-MAI của Việt-điểu Thái-văn-Kiểm tiên-sinh (Bài này cũng thấy đăng trong Văn-hóa nguyệt-san loại mới số 49 tháng 3 và 4, 1960 ở mục KHẢO-CỨU với tiêu-đề là TỪ LĂNG MẠC-CỬU ĐẾN ĐỒN CÂY MAI, tác-giả là Tân Việt-điểu).

Đọc hai bài trên, riêng về phương-diện khảo-xét sự-truyện, dấu-tích Bạch-mai thi-xã (Chùa Cây Mai xưa), tôi hành-thực cảm-ơn hai tiên-sinh đã cung cho độc-giả nhiều tài-liệu, kể cả ý-kiến, tư-tưởng có giá-trị liên-quan đến một sự-kiện, một di-tích lịch-sử trong khoảng một trăm năm rở lại đây, một nơi mà nhiều người thường khi đi ngang qua, nhưng lại « *khéo ngẫn-ngơ thay* » như khách ở nước lạ lạ nào mới tới!

https://tieulun.hopto.org

NHÀ XUẤT-BẢN

PHƯỢNG-GIANG

KHÁI-HƯNG

— Băn khoăn
— Dọc đường gió bụi
— Đẹp
— Đội Mũ Lệch
— Đợi Chờ
— Gia-Đình
— Hạnh
— Hồn Bướm Mơ Tiên
— Những Ngày Vui
— Nửa Chừng Xuân
— Thoát Ly
— Thừa Tự
— Tiêu Sơn Tráng Sỹ
— Trống Mái

THẠCH-LAM

— Gió Đầu Mùa
— Nắng Trong Vườn
— Ngày Mới
— Hà-Nội 36 phố phường
— Sợi Tóc

THẾ-LỮ

— Gói thuốc lá
— Vàng và Máu
— Trại Bồ Tùng Linh
— Mai-Hương và Lê-Phong

ĐỖ-ĐỨC-THU

— Đứa con

NGUYỄN-THỊ-VINH

— Hai chị em

https://tieulun.hopto.org

CÂU CHUYỆN NGHỆ THUẬT

hình-tướng, cốt-cách loại MAI của thi-nhân họa-sĩ

« Góp ý-kiến về bài TÌM DẤU BẠCH-MAI THI-

— Thương Yêu
— Xóm Nghèo

NHẤT-LINH và KHÁI-HƯNG

— Anh Phải Sống
— Đời Mưa Gió
— Gánh Hàng Hoa

NHẤT-LINH

— Nắng Thu
— Đoạn Tuyệt
— Thế rồi một buổi chiều
— Hai buổi chiều vàng
— Lạnh Lùng
— Đôi Bạn
— Bướm Trắng
— Đi Tây

ĐỖ-TỐN

— Hoa Vông vang

NHẬT-TIẾN

— Những vì sao lạc

TƯỜNG-HÙNG

— Gió Mát

TÚ-MỠ

— Giòng Nước Ngược

LINH-BẢO

— Gió Bấc

BẢO-SƠN dịch

— Tình nghĩa vợ chồng
của Tolstoi,
— Con nai tơ
của M.K. Rawlings.

VĨNH-SƠN-LANG

— Chiếc lá cuối cùng

« XÃ của Đông-hồ tiên-sinh và bài TÌM DẤU
« BẠCH-MAI hoặc TỪ-LĂNG MẠC-CỬU ĐẾN ĐỒN
« CÂY MAI của Việt-Điểu tiên-sinh »

Bách-khoa số 76 ngày 1.3.1960, có bài TÌM DẤU BẠCH-MAI THI-XÃ của Đông-hồ Lâm-Tấn-Phác Tiên-sinh; sau đó số 78 ngày 1-4-1960 có bài TÌM DẤU CÂY BẠCH-MAI của Việt-điểu Thái-văn-Kiểm tiên-sinh (Bài này cũng thấy đăng trong Văn-hóa nguyệt-san loại mới số 49 tháng 3 và 4, 1960 ở mục KHẢO-CỨU với tiêu-đề là TỪ LĂNG MẠC-CỬU ĐẾN ĐỒN CÂY MAI, tác-giả là Tân Việt-điểu).

Đọc hai bài trên, riêng về phương-diện khảo-xét sự-truyện, dấu-tích Bạch-mai thi-xã (Chùa Cây Mai xưa), tôi hành-thực cảm-ơn hai tiên-sinh đã cung cho độc-giả nhiều tài-liệu, kể cả ý-kiến, tư-tưởng có giá-trị liên-quan đến một sự-kiện, một di-tích lịch-sử trong khoảng một trăm năm rở lại đây, một nơi mà nhiều người thường khi đi ngang qua, nhưng lại « *khéo ngẫn-ngơ thay* » như khách ở nước lạ lạ nào mới tới!

https://tieulun.hopto.org

Cả hai bài trên, đặc biệt là bài của Việt-điểu tiên-sinh, ngoài việc cung-cấp tài-liệu khá phong-phú về di-tích Chùa Cây Mai, tiên-sinh đã có công-phu dành hẳn một phần lớn cho việc *khảo-cứu về* CÁC GIỐNG MAI, và đi xa hơn nữa tiên-sinh có dẫn nhiều thi ca, thi-liệu, điểm-xuyết vào Phần Khảo-cứu làm nổi bật cái cốt-cách, hình-tướng với giá-trị mỹ-cảm của giống mai nữa.

Dụng ý này rất hay, rất thú-vị ! Được lắm ! nếu chỉ cứ khảo-cứu như lối các nhà thực-vật-học rồi viết ra thì khô-khan, không văn vẻ. Nhưng cũng chính ở chỗ công-phu dụng ý này đã khiến cho độc-giả sinh ra nhiều thắc-mắc, ngờ-vực và phải nêu ra nhiều câu-hỏi ! Thực vậy, như trên nếu tôi đã thành-thực cám ơn tiên-sinh về những tài-liệu có giá-trị khảo-cứu dấu vết còn lại của một di-tích lịch-sử, thì ở một phương-diện khác liên-quan đến hình-tướng mỹ-cảm về cây mai, — qua một số những danh-từ, những chữ sẵn, những thi-ca tiên-sinh đã đem ra bàn nói, tô-điểm về giá-trị cây mai, — tôi không thể không thành-thực trách tiên-sinh đã có những lầm lẫn đáng tiếc. Trước hết tôi hãy có một vài ý-kiến về bài TÌM DẤU BẠCH MAI THI XÃ của Đông hồ tiên-sinh.

« **Tìm dấu Bạch-mai thi-xã** », bài của Đông-hồ thi-lão cho biết rằng giống mai ở nền Sơn-xuyên, Xã-tắc trên Bình-san thuộc tỉnh Hà-tiên với giống mai ở Đồn Cây-Mai bây giờ cùng một loại. Việt điểu tiên-sinh lại cho biết thêm rằng ba cây bạch mai ở Chùa Gò cùng họ với cây mai ở Đồn Cây mai) Vậy tôi có thể hợp cả những nhận xét của hai tiên sinh lại và thấy rằng bạch mai ở Hà-tiên, ở Đồn Cây mai, ở Chùa Gò đều cùng một giống (họ).

Tuy nhiên, đọc bài của tiên sinh, — với những lời văn bóng bẩy, với những thi liệu, thi ca dẫn vào để tả cho giống mai này, tôi thấy rằng tiên-sinh đã lầm lộn *giống mai ở đây* với thứ mai mà từ xưa các thi nhân họa sĩ Trung-hoa thường ca tụng hoặc bằng thi văn hoặc bằng nét vẽ. « Chính sau bữa được đọc bài của Việt điểu tiên sinh rồi, tôi vội đi kiếm tập

https://tieulun.hopto.org

Bách-khoa số 76 có bài của Đông hồ tiên-sinh và sáng hôm sau (thứ Tư 12 tháng năm dương-lịch) tôi cùng Cụ Tử-minh Nguyễn Công-Diệu và bạn Nguyễn Danh-Kham, tới đồn Cây mai, được Thiếu-tá Phạm-văn-Sơn thân hành hướng-dẫn cho xem Cây mai». Ở đây khỏi phải thuật lại những tình tiết về việc điếu cổ của chúng tôi, chỉ xin nói riêng về phương diện nhận xét lấy hình tướng mỹ cảm cây mai này. Nếu tôi không hiểu lầm thì Thiếu-tá Phạm-quân, về phương-diện mỹ-thuật hình tướng, cũng đồng ý với chúng tôi là cây mai ở đây không phải là thứ mai thường thấy ca tụng trong các thi ca, tả vẻ trong các họa-phẩm xưa của các thi, họa gia Trung hoa.

Từ xa nhìn lên, tôi đã nhận ngay ra dáng điệu, thân và cành lá cây mai ở đây (lúc này cây mai đã hết hoa rồi) không phải thứ mai mà thi, họa-gia Trung-hoa gọi là « *ngọc cốt băng cơ* » như tôi đã trồng hồi còn ở Bắc. Cây mai ở đây, tuy tuổi có già mà thân cây trần trẫn vẫn thấy nhiều chất thịt nặng nề. Từ thân cây cho đến cành lớn, ngạnh nhỏ, lá cây, kết-cấu một cách tầm-thường và tục, tưởng như hóa-công cũng **túng quẫn trong việc giàn-giá bố-cục loại mai này**. Bạn Nguyễn-danh-Kham ngắt lấy một cành lá. Thoạt nhìn, tôi có cảm-tưởng như đây là một cành với tươi mà màu sắc lá gần như lá cây thị. Tới đây, tôi chợt nhớ lại những lời, những chữ, những câu rất đẹp trong bài TÌM DẤU BẠCH MAI THI XÃ như : **cành hoa thiên kim. — loài danh hoa... — thế phượng vô song phẩm, nhân gian đệ nhất chi.., — mình băng chất ngọc..,** — mũi kề tiếp xúc làn **ngọc cốt băng cơ.., — chất ngọc hồn băng.., — cánh ngọc hương thần.., — xương mai gầy gõ..,** — **phẩm tiên** v...v.., tôi không khỏi băn khoăn nghĩ rằng thi-lão chưa từng mắt thấy giống mai ở Bắc mà trước kia cũng chỉ một số ít nhà có trồng, nhưng thi lảo đã từng đọc nhiều thi ca cổ, vịnh tả thứ mai « *tiên phẩm* » đó. Thế rồi, trước kia, khi gặp giống mai ở Hà-Tiên và bây giờ, bữa mồng hai tết Canh-tí vừa qua ở Đồn Cây-Mai, thi-nhân sẵn những chữ, sẵn những lời thơ xưa, cao-hứng đem ra dùng để nói cho Cây Mai ở đây. Kỳ thực *về phương-*

https://tieulun.hopto.org

Cả hai bài trên, đặc biệt là bài của Việt-điểu tiên-sinh, ngoài việc cung-cấp tài-liệu khá phong-phú về di-tích Chùa Cây Mai, tiên-sinh đã có công-phu dành hẳn một phần lớn cho việc *khảo-cứu về* CÁC GIỐNG MAI, và đi xa hơn nữa tiên-sinh có dẫn nhiều thi ca, thi-liệu, điểm-xuyết vào Phần Khảo-cứu làm nổi bật cái cốt-cách, hình-tướng với giá-trị mỹ-cảm của giống mai nữa.

Dụng ý này rất hay, rất thú-vị ! Được lắm ! nếu chỉ cứ khảo-cứu như lối các nhà thực-vật-học rồi viết ra thì khô-khan, không văn vẻ. Nhưng cũng chính ở chỗ công-phu dụng ý này đã khiến cho độc-giả sinh ra nhiều thắc-mắc, ngờ-vực và phải nêu ra nhiều câu-hỏi ! Thực vậy, như trên nếu tôi đã thành-thực cám ơn tiên-sinh về những tài-liệu có giá-trị khảo-cứu dấu vết còn lại của một di-tích lịch-sử, thì ở một phương-diện khác liên-quan đến hình-tướng mỹ-cảm về cây mai, — qua một số những danh-từ, những chữ sẵn, những thi-ca tiên-sinh đã đem ra bàn nói, tô-điểm về giá-trị cây mai, — tôi không thể không thành-thực trách tiên-sinh đã có những lầm lẫn đáng tiếc. Trước hết tôi hãy có một vài ý-kiến về bài TÌM DẤU BẠCH MAI THI XÃ của Đông hồ tiên-sinh.

« **Tìm dấu Bạch-mai thi-xã** », bài của Đông-hồ thi-lão cho biết rằng giống mai ở nền Sơn-xuyên, Xã-tắc trên Bình-san thuộc tỉnh Hà-tiên với giống mai ở Đồn Cây-Mai bây giờ cùng một loại. Việt điểu tiên-sinh lại cho biết thêm rằng ba cây bạch mai ở Chùa Gò cùng họ với cây mai ở Đồn Cây mai) Vậy tôi có thể hợp cả những nhận xét của hai tiên sinh lại và thấy rằng bạch mai ở Hà-tiên, ở Đồn Cây mai, ở Chùa Gò đều cùng một giống (họ).

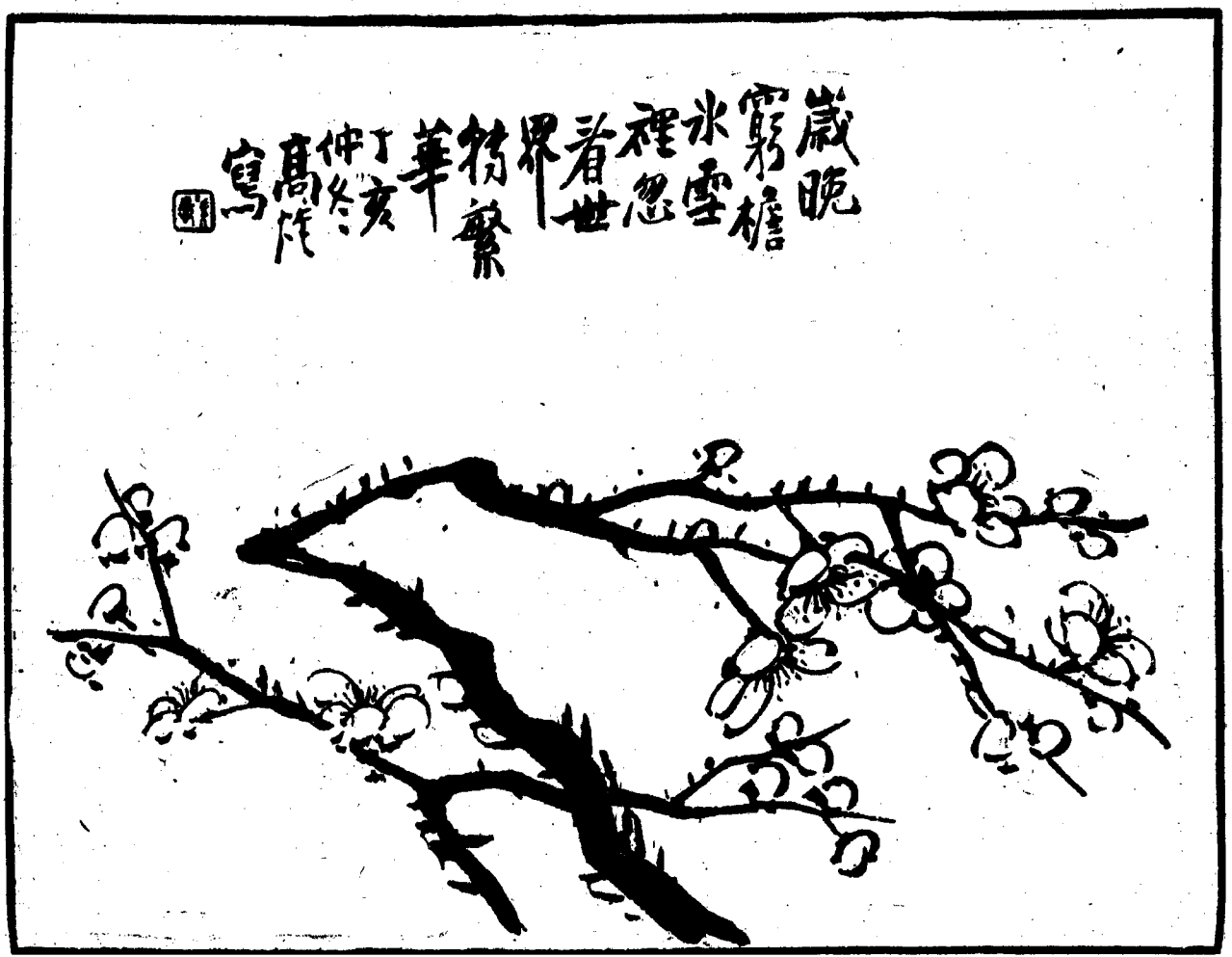
Tuy nhiên, đọc bài của tiên sinh, — với những lời văn bóng bẩy, với những thi liệu, thi ca dẫn vào để tả cho giống mai này, tôi thấy rằng tiên-sinh đã lầm lộn *giống mai ở đây* với thứ mai mà từ xưa các thi nhân họa sĩ Trung-hoa thường ca tụng hoặc bằng thi văn hoặc bằng nét vẽ. « Chính sau bữa được đọc bài của Việt điểu tiên sinh rồi, tôi vội đi kiếm tập

https://tieulun.hopto.org

Bách-khoa số 76 có bài của Đông hồ tiên-sinh và sáng hôm sau (thứ Tư 12 tháng năm dương-lịch) tôi cùng Cụ Tử-minh Nguyễn Công-Diệu và bạn Nguyễn Danh-Kham, tới đồn Cây mai, được Thiếu-tá Phạm-văn-Sơn thân hành hướng-dẫn cho xem Cây mai». Ở đây khỏi phải thuật lại những tình tiết về việc điếu cổ của chúng tôi, chỉ xin nói riêng về phương diện nhận xét lấy hình tướng mỹ cảm cây mai này. Nếu tôi không hiểu lầm thì Thiếu-tá Phạm-quân, về phương-diện mỹ-thuật hình tướng, cũng đồng ý với chúng tôi là cây mai ở đây không phải là thứ mai thường thấy ca tụng trong các thi ca, tả vẻ trong các họa-phẩm xưa của các thi, họa gia Trung hoa.

Từ xa nhìn lên, tôi đã nhận ngay ra dáng điệu, thân và cành lá cây mai ở đây (lúc này cây mai đã hết hoa rồi) không phải thứ mai mà thi, họa-gia Trung-hoa gọi là « *ngọc cốt băng cơ* » như tôi đã trồng hồi còn ở Bắc. Cây mai ở đây, tuy tuổi có già mà thân cây trần trẫn vẫn thấy nhiều chất thịt nặng nề. Từ thân cây cho đến cành lớn, ngạnh nhỏ, lá cây, kết-cấu một cách tầm-thường và tục, tưởng như hóa-công cũng **túng quẫn trong việc giàn-giá bố-cục loại mai này**. Bạn Nguyễn-danh-Kham ngắt lấy một cành lá. Thoạt nhìn, tôi có cảm-tưởng như đây là một cành với tươi mà màu sắc lá gần như lá cây thị. Tới đây, tôi chợt nhớ lại những lời, những chữ, những câu rất đẹp trong bài TÌM DẤU BẠCH MAI THI XÃ như : **cành hoa thiên kim. — loài danh hoa... — thế phượng vô song phẩm, nhân gian đệ nhất chi.., — mình băng chất ngọc..,** — mũi kề tiếp xúc làn **ngọc cốt băng cơ.., — chất ngọc hồn băng.., — cánh ngọc hương thần.., — xương mai gầy gõ..,** — **phẩm tiên** v...v.., tôi không khỏi băn khoăn nghĩ rằng thi-lão chưa từng mắt thấy giống mai ở Bắc mà trước kia cũng chỉ một số ít nhà có trồng, nhưng thi lảo đã từng đọc nhiều thi ca cổ, vịnh tả thứ mai « *tiên phẩm* » đó. Thế rồi, trước kia, khi gặp giống mai ở Hà-Tiên và bây giờ, bữa mồng hai tết Canh-tí vừa qua ở Đồn Cây-Mai, thi-nhân sẵn những chữ, sẵn những lời thơ xưa, cao-hứng đem ra dùng để nói cho Cây Mai ở đây. Kỳ thực *về phương-*

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

tiện mỹ cảm, thì Cây-Mai ở đây, từ gốc đến thân, đến cành, hoa (lúc này tuy không có hoa, nhưng được Thiếu tá Phạm quân tả ra nên tôi cũng biết được qua hình sắc về hoa) và lá, kết cấu thô thiển, tầm thường. Như vậy sao gọi là danh hoa với *chất ngọc hồn băng* được!

Tôi lại nghĩ cả đến câu thơ Vịnh Chùa Cây Mai « *Sương in tuyết đóng cành thưa thớt* », Tôn-Thọ-Tường cũng như một số thi-nhân khác, đại-đề như Lâm-Hữu-Lân tiên sinh, trong bài vịnh thứ mai ở Hà-Tiên, câu mở đầu rằng . « *Ngọc vi cốt cách, tuyết vi thần* », với giống mai ở đây mà dùng những chữ, những ý xưa như **sương in, tuyết đóng**, mà nói đến **cốt-cách như ngọc, tinh-thần như tuyết**, thì thật là ngoa-ngôn, thác-đoạt. Sở-dĩ có sự quá ngoa-ngoắt như vậy, chỉ vì nhà thơ *thiểu sở kiến*, nhưng « *đa sở độc* » ; trong khi sẵn có nhiều chữ sáo, *gặp mai nào cũng* đem *gán cho nó những phẩm-cách, những vẻ vô-cùng mỹ-diệu mà bản-thân hình-tướng nó không có.*

« **TỪ LĂNG MẶC-CỬU ĐẾN ĐỒN CÂY MAI** » bài của Việt-điểu tiên-sinh cũng không khỏi phạm phải cái tệ-bệnh là đem những chữ sẵn, những lời, những câu của người xưa *Tả vịnh cho một giống mai khác*, mà cứ gán tả cho *giống mai ở đây*.

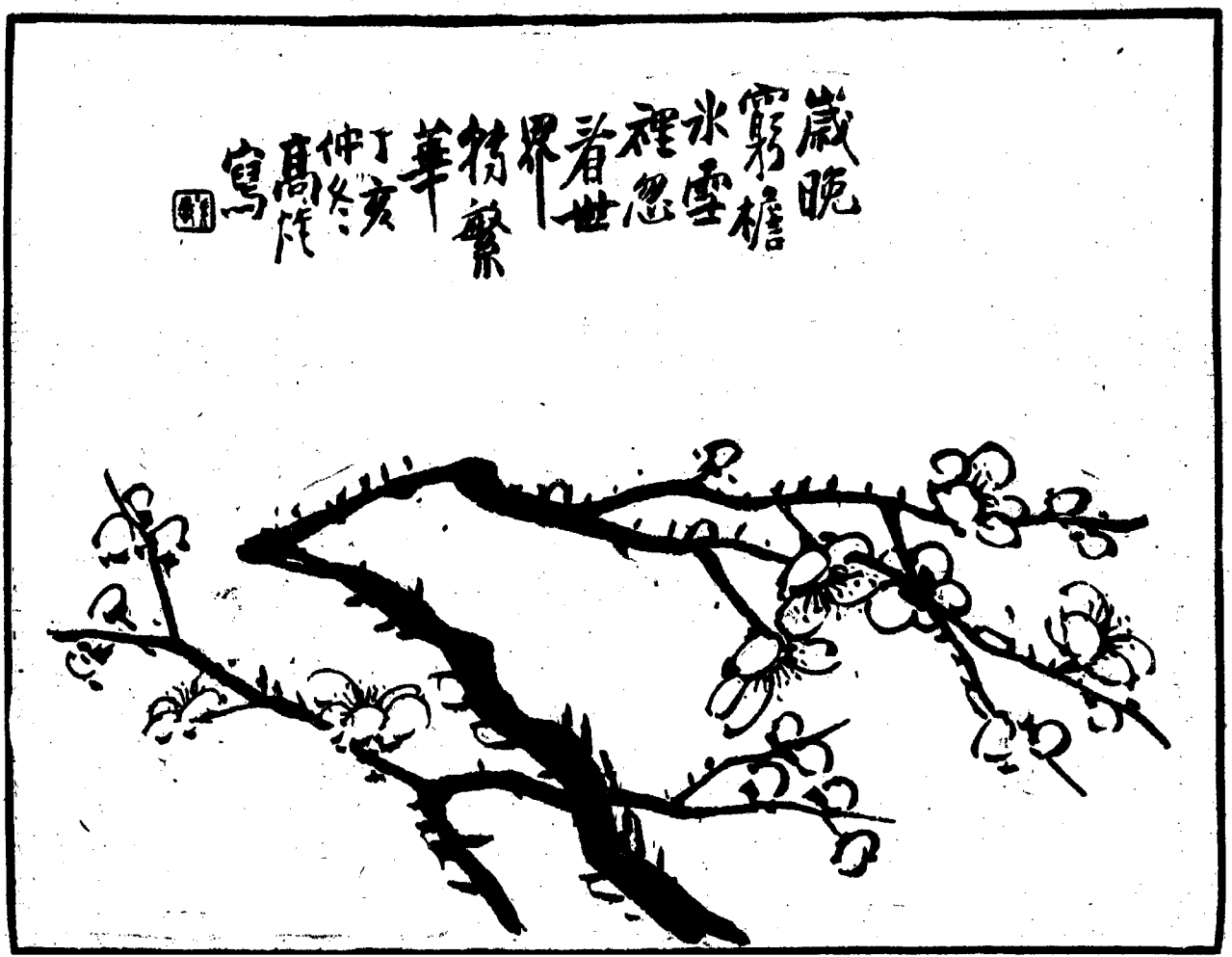
Bài này, ở Phần II, sau khi kê-cứu về CÁC GIỐNG MAI Văn-hoá nguyệt-san số 49 từ trang 190 đến 194, Bách-khoa số 78 từ trang 54 đến 57) ngoài mấy bản kẽm in hình giống mai vàng, mai trắng ở miền Nam này (Bản kẽm in trong Văn-hoá nguyệt-san của Nha Sưu-tầm và Nghiên-cứu Nông-lâm không nói rõ là giống mai này hiện có ở đâu. Phải chăng nó cùng giống với cây mai ở Đồn Cây Mai), từ Phần III trở xuống (Văn hoá nguyệt-san từ trang 194, Bách-khoa từ trang 57), Việt-điểu tiên-sinh đã đặc-biệt nói đến *giá-trị mỹ-cảm* của giống mai (phần III **GIÁ TRỊ HOA MAI**). Phần này, đoạn đầu nói về nghệ-thuật chơi hoa, Việt-điểu tiên-sinh dẫn chứng rằng các cụ chia ra :

. . . . . .

Phú hào chi hoa như hồng, mai, cúc.

. . . . . .

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

tiện mỹ cảm, thì Cây-Mai ở đây, từ gốc đến thân, đến cành, hoa (lúc này tuy không có hoa, nhưng được Thiếu tá Phạm quân tả ra nên tôi cũng biết được qua hình sắc về hoa) và lá, kết cấu thô thiển, tầm thường. Như vậy sao gọi là danh hoa với *chất ngọc hồn băng* được!

Tôi lại nghĩ cả đến câu thơ Vịnh Chùa Cây Mai « *Sương in tuyết đóng cành thưa thớt* », Tôn-Thọ-Tường cũng như một số thi-nhân khác, đại-đề như Lâm-Hữu-Lân tiên sinh, trong bài vịnh thứ mai ở Hà-Tiên, câu mở đầu rằng . « *Ngọc vi cốt cách, tuyết vi thần* », với giống mai ở đây mà dùng những chữ, những ý xưa như **sương in, tuyết đóng**, mà nói đến **cốt-cách như ngọc, tinh-thần như tuyết**, thì thật là ngoa-ngôn, thác-đoạt. Sở-dĩ có sự quá ngoa-ngoắt như vậy, chỉ vì nhà thơ *thiểu sở kiến*, nhưng « *đa sở độc* » ; trong khi sẵn có nhiều chữ sáo, *gặp mai nào cũng* đem *gán cho nó những phẩm-cách, những vẻ vô-cùng mỹ-diệu mà bản-thân hình-tướng nó không có.*

« **TỪ LĂNG MẶC-CỬU ĐẾN ĐỒN CÂY MAI** » bài của Việt-điểu tiên-sinh cũng không khỏi phạm phải cái tệ-bệnh là đem những chữ sẵn, những lời, những câu của người xưa *Tả vịnh cho một giống mai khác*, mà cứ gán tả cho *giống mai ở đây*.

Bài này, ở Phần II, sau khi kê-cứu về CÁC GIỐNG MAI Văn-hoá nguyệt-san số 49 từ trang 190 đến 194, Bách-khoa số 78 từ trang 54 đến 57) ngoài mấy bản kẽm in hình giống mai vàng, mai trắng ở miền Nam này (Bản kẽm in trong Văn-hoá nguyệt-san của Nha Sưu-tầm và Nghiên-cứu Nông-lâm không nói rõ là giống mai này hiện có ở đâu. Phải chăng nó cùng giống với cây mai ở Đồn Cây Mai), từ Phần III trở xuống (Văn hoá nguyệt-san từ trang 194, Bách-khoa từ trang 57), Việt-điểu tiên-sinh đã đặc-biệt nói đến *giá-trị mỹ-cảm* của giống mai (phần III **GIÁ TRỊ HOA MAI**). Phần này, đoạn đầu nói về nghệ-thuật chơi hoa, Việt-điểu tiên-sinh dẫn chứng rằng các cụ chia ra :

. . . . . .

Phú hào chi hoa như hồng, mai, cúc.

. . . . . .

https://tieulun.hopto.org

Mai với *cúc* mà gọi là phú-hào chi hoa (?) lại liệt-hạng với *hồng* (*Không hiểu các Cụ đây là Cụ ta hay cụ tàu*), ý hẳn các cụ này biệt-lập ra một phái có quan-niệm khác hẳn với phái Lâm Hòa Tĩnh (ẩn sĩ và thi nhân), Khương Bạch Thạch, Tô Đông Pha (thi nhân), Ngô Xương-Thạc, Đương Vô Cữu (họa gia) cho mai là tiêu biểu phẩm-cách cao quí, là dật-phẩm. Xin thú thực rằng vì ít đọc, tôi chưa từng nghe nói đến *phái coi mai, cúc là phú-hào chi hoa !* Đã vậy, liền đó lại nêu ra một phái các cụ nhìn nhận rằng :

. . . . . .

Băng cơ ngọc cốt nãi mai-ngạc chi thanh-kỳ...

. . . . . .

càng khiến độc-giả ngẩn-ngơ không hiểu được cái hình-tướng của « mai » nó thế nào (là thứ mai nào) mà người thì coi là *phú-hào chi-hoa*, kẻ thì lại coi là *băng-cơ ngọc-cốt chi thanh-kỳ*. Vả lại, nêu ra hai quan-niệm trên có liên-quan gì đến giống mai ở miền Nam này chăng? trong khi nói về giá-trị chung của các loại mai? (vì trong mục nói về GIÁ TRI HOA-MAI không nói rõ được là thứ mai nào). Hơn nữa, nếu tôi không lầm, thì câu này Việt-điều tiên-sinh đã kê-cứu lầm, hoặc nhớ sai. Nói rằng *mai ngạc chi thanh-kỳ* là thế nào? **Mai ngạc** là cái đài của bông mai, làm gì có giống mai gọi là *mai-ngạc*? Tại sao *băng cơ ngọc cốt không chỉ cho chính bản-thân của bông mai mà lại nhè chỉ cho* **cái đài** *của nó mà thôi*. Hèn chi Tô học sĩ có thơ chế riễu Man Khanh làm thơ không biết nói đến phẩm cách của mai mà cứ nhè nói đến màu sắc cành và lá thôi (*xin coi thơ họ Tô ở một phần dưới*)

Một điều quan hệ hơn là, sau đoạn trên *nói trùm lớp* GIÁ TRỊ HOA MAI (về hình tướng mỹ cảm) rồi, tiên sinh còn viết rằng :

« *Riêng về hoa mai, từ xưa nay thứ hoa băng cơ ngọc cốt*
« *này đã đem lại một nguồn cảm hứng dồi dào cho văn*
« *nhân thi sĩ.*
« *Vì thế mà sáng hôm nay, các bạn. . . , . . . ,*

https://tieulun.hopto.org

« . . . . . và tôi đã cùng nhau
« đi chiêm ngưỡng cây Bạch Mai trong Đồn Cây Mai v.v...
« . . . . . .

Trong đoạn tự sự trên, rõ ràng tiên sinh đã dùng những chữ *băng cơ ngọc cốt*, **là chữ mà thi họa gia Trung hoa dùng riêng để chỉ cho một thứ mai khác, nay đem gán vào cho giống mai ở Đồn Cây Mai.** Như vậy, độc giả khỏi sao bỡ ngỡ, lầm lộn không còn hiểu giá trị mỹ quan của từng loại mai ? Mai nào cũng gọi là *băng cơ ngọc cốt* ư ? Tại sao không tự tìm đặt lấy những chữ, những lời đẹp để khác nếu tiên sinh cảm thấy rằng giống mai ở Đồn Cây là tuyệt đẹp

Tiếp theo đoạn trên, sau khi viếng thăm nơi cựu chỉ Mai sơn tự, Việt điểu tiên sinh *«tìm hoa quá bước»* sang nơi Chùa Gò ; độc giả hãy theo dõi tiên sinh :

« *Cảnh trí nơi Chùa Gò thật là trang nghiêm, mỹ lệ,*
« *hoàng mai, bạch mai, thi nhau đua nở trên bồng-đảo,*
« *làm cho chúng tôi liên tưởng đến mấy vần thơ kim cổ :*
« *Thỏ thẻ rừng mai chim cúng trái*
« *Lửng lơ khe yến cá nghe kinh*
. . . . . .

(Chu Mạnh Trinh)

« *Nghêu ngao vui thú sơn hà*
« *Mai là cảnh cũ, hạc là bạn quen*

(Nguyễn Du)

Mấy câu thơ trên đem dùng vào đây thì chủ ý tiên sinh muốn nói đến hoa mai. Bởi lẽ, **cái gì** đã khiến cho tiên-sinh liên tưởng đến mấy vần thơ kim cổ (?). Nhất định chỉ có **hoa mai** là mối dây rung cảm chính trong sự truyền-cảm và rung cảm này. Thế mà cảnh ở Chùa Hương có cả **1 rừng hoa mơ trắng như tuyết phủ**, còn như năm ba gốc mai ở Chùa Gò, lại lẫn cả mai vàng, hoàn toàn không phải là *thứ hoa mơ* thì làm sao khiến cho Việt-điểu tiên sinh có thể liên

https://tieulun.hopto.org

Mai với *cúc* mà gọi là phú-hào chi hoa (?) lại liệt-hạng với *hồng* (*Không hiểu các Cụ đây là Cụ ta hay cụ tàu*), ý hẳn các cụ này biệt-lập ra một phái có quan-niệm khác hẳn với phái Lâm Hòa Tĩnh (ẩn sĩ và thi nhân), Khương Bạch Thạch, Tô Đông Pha (thi nhân), Ngô Xương-Thạc, Đương Vô Cữu (họa gia) cho mai là tiêu biểu phẩm-cách cao quí, là dật-phẩm. Xin thú thực rằng vì ít đọc, tôi chưa từng nghe nói đến *phái coi mai, cúc là phú-hào chi hoa !* Đã vậy, liền đó lại nêu ra một phái các cụ nhìn nhận rằng :

. . . . . .

Băng cơ ngọc cốt nãi mai-ngạc chi thanh-kỳ...

. . . . . .

càng khiến độc-giả ngẩn-ngơ không hiểu được cái hình-tướng của « mai » nó thế nào (là thứ mai nào) mà người thì coi là *phú-hào chi-hoa*, kẻ thì lại coi là *băng-cơ ngọc-cốt chi thanh-kỳ*. Vả lại, nêu ra hai quan-niệm trên có liên-quan gì đến giống mai ở miền Nam này chăng? trong khi nói về giá-trị chung của các loại mai? (vì trong mục nói về GIÁ TRI HOA-MAI không nói rõ được là thứ mai nào). Hơn nữa, nếu tôi không lầm, thì câu này Việt-điều tiên-sinh đã kê-cứu lầm, hoặc nhớ sai. Nói rằng *mai ngạc chi thanh-kỳ* là thế nào? **Mai ngạc** là cái đài của bông mai, làm gì có giống mai gọi là *mai-ngạc*? Tại sao *băng cơ ngọc cốt không chỉ cho chính bản-thân của bông mai mà lại nhè chỉ cho* **cái đài** *của nó mà thôi*. Hèn chi Tô học sĩ có thơ chế riễu Man Khanh làm thơ không biết nói đến phẩm cách của mai mà cứ nhè nói đến màu sắc cành và lá thôi (*xin coi thơ họ Tô ở một phần dưới*)

Một điều quan hệ hơn là, sau đoạn trên *nói trùm lớp* GIÁ TRỊ HOA MAI (về hình tướng mỹ cảm) rồi, tiên sinh còn viết rằng :

« *Riêng về hoa mai, từ xưa nay thứ hoa băng cơ ngọc cốt*
« *này đã đem lại một nguồn cảm hứng dồi dào cho văn*
« *nhân thi sĩ.*
« *Vì thế mà sáng hôm nay, các bạn. . . , . . . ,*

https://tieulun.hopto.org

« . . . . . và tôi đã cùng nhau
« đi chiêm ngưỡng cây Bạch Mai trong Đồn Cây Mai v.v...
« . . . . . .

Trong đoạn tự sự trên, rõ ràng tiên sinh đã dùng những chữ *băng cơ ngọc cốt*, **là chữ mà thi họa gia Trung hoa dùng riêng để chỉ cho một thứ mai khác, nay đem gán vào cho giống mai ở Đồn Cây Mai.** Như vậy, độc giả khỏi sao bỡ ngỡ, lầm lộn không còn hiểu giá trị mỹ quan của từng loại mai ? Mai nào cũng gọi là *băng cơ ngọc cốt* ư ? Tại sao không tự tìm đặt lấy những chữ, những lời đẹp để khác nếu tiên sinh cảm thấy rằng giống mai ở Đồn Cây là tuyệt đẹp

Tiếp theo đoạn trên, sau khi viếng thăm nơi cựu chỉ Mai sơn tự, Việt điểu tiên sinh *«tìm hoa quá bước»* sang nơi Chùa Gò ; độc giả hãy theo dõi tiên sinh :

« *Cảnh trí nơi Chùa Gò thật là trang nghiêm, mỹ lệ,*
« *hoàng mai, bạch mai, thi nhau đua nở trên bồng-đảo,*
« *làm cho chúng tôi liên tưởng đến mấy vần thơ kim cổ :*
« *Thỏ thẻ rừng mai chim cúng trái*
« *Lửng lơ khe yến cá nghe kinh*
. . . . . .

(Chu Mạnh Trinh)

« *Nghêu ngao vui thú sơn hà*
« *Mai là cảnh cũ, hạc là bạn quen*

(Nguyễn Du)

Mấy câu thơ trên đem dùng vào đây thì chủ ý tiên sinh muốn nói đến hoa mai. Bởi lẽ, **cái gì** đã khiến cho tiên-sinh liên tưởng đến mấy vần thơ kim cổ (?). Nhất định chỉ có **hoa mai** là mối dây rung cảm chính trong sự truyền-cảm và rung cảm này. Thế mà cảnh ở Chùa Hương có cả **1 rừng hoa mơ trắng như tuyết phủ**, còn như năm ba gốc mai ở Chùa Gò, lại lẫn cả mai vàng, hoàn toàn không phải là *thứ hoa mơ* thì làm sao khiến cho Việt-điểu tiên sinh có thể liên

https://tieulun.hopto.org

tưởng đến *cảnh Chùa Hương* hay đến giống *hoa mơ* ở Chùa Hương được. Tôi phải nghĩ rằng tiên-sinh chưa từng được biết Cảnh Chùa Hương với *hoa mơ* của nó.

Tiên-sinh liên-tưởng đến cảnh Chùa Hương (hay hoa mơ ở Chùa Hương) đều chỉ là lối *bắt bóng đè chừng*, mắt chưa trông thấy ; thế rồi lại liên-tưởng đến cảnh (hoặc đến hoa mai) ở chiếc chén sứ vẽ một gốc mai (thứ mai mã ở đây không có) với con hạc. Nếu tôi không lầm thì hai câu lục bát *Nghêu ngao vui thú* **yên hà** (chớ không nhải là **sơn hà**) *Mai là* **bạn cũ** (chớ không phải **cảnh cũ**), *hạc là* **người quen** (*chớ không phải là* **bạn quen**) » là thoát ở ý ở bốn chữ MAI THÊ HẠC TỬ, người Trung-hoa dùng để ca tụng Lâm-Hòa. Tĩnh, một cao-sĩ ẩn cư ở Cô-sơn, Hồ-tây, 20 năm không bước chân tới thị thành, chỉ trồng mai (không phải là thứ mai ở miền Nam này), và nuôi hạc làm bạn. Tôi băn khoăn nghĩ ngợi mãi, không hiểu rằng **trong một bài có tính cách khảo cứu**, lại sau cái mục nói về **GIÁ TRỊ MAI**, Việt-điều tiên-sinh dẫn ra những câu thơ trên để chứng thực *Giá trị* (về văn-chương mỹ-cảm) cho *giống mai ở đây* chăng ? để tán thưởng cái khung cảnh Chùa Gò ư ? thì cảnh ở Chùa Gò có gì là « *non non, nước nước, mây mây,* » có gì là « *thỏ thẻ rừng mai* » mà khiến cho khách viếng cảnh có thể liên tưởng đến cảnh Chùa Hương? Cảnh ở Chùa Gò có gì khiến cho khách viếng cảnh liên tưởng đến cái cảnh ở chiếc chén sứ vẽ gốc mai với con hạc ? Nếu bảo rằng vì ở Chùa Gò có mai mà ở chùa Hương, ở chiếc chén sứ, cũng có mai, cho nên có thể có sự liên tưởng ấy, thì trong phạm vi một bài được đặt vào Mục Khảo cứu ở PHẦN GIÁ TRỊ HOA MAI (hoặc dù là ở phần kết của toàn bài) sự liên tưởng ấy quả là tai hại khiến cho độc giả càng đọc càng không hiểu bản thân diện mục của cây mai nó thế nào ? Người chưa biết cảnh Chùa Gò chưa trông thấy Cây mai ở Đồn Cây mai, đọc bài khảo cứu của tiên sinh, sẽ giật mình mà nghĩ rằng ở nơi đó có *giống cây mơ* và cả giống mai gọi là « *băng cơ ngọc cốt* » Còn người

https://tieulun.hopto.org

chưa được thấy *giống cây mơ*, hoặc chưa từng được thấy giống mai « *băng cơ ngọc cốt* » bao giờ, không khỏi buồn rầu mà nghĩ rằng : « Tưởng là gì ! thì ra từ xưa các thi nhân chỉ quen phóng đại, nói láo, Nghĩ rằng hình dáng cốt cách mai thế này chứ ? Như vầy mà cũng ca tụng là tiên phẩm, là *mình băng chất ngọc*, thì hoa gì mà chẳng gọi là tiên phẩm được ».

Trong phần II (khảo về CÁC GIỐNG HOA MAI), đoạn C đại đề rằng :

« *Bắc Mai là thứ mai có nhiều ở Bắc Việt. Tuy cũng*
« *gọi là mai, nhưng không cùng một họ với mai vàng*
« *(Ochanacées) hoặc bạch mai (guttifères) của miền Nam.*
« *Mai miền Bắc thuờng có hoa trắng hoặc hồng thuộc về*
« *họ cây đào, cây mận, cây mơ (ô. mai) và cùng họ với*
« *cây hường (Rosacées). Tên mai Bắc là Prunus arméniaca*
« *Lin cho nên Tây phương thường gọi là prunier :*
« *Các thứ mai Trung hoa cũng thuộc về dòng Bắc mai,*
« *thuộc họ cây mơ (Rosacées).*

. . . . . .

Tôi đồng ý với Việt điểu tiên sinh rằng thứ mai mà tiên sinh gọi là Bắc mai ấy không phải cùng một giống với mai của miền Nam. Ở đây, đứng về lãnh vực danh từ, mỹ cảm, tôi muốn thêm một vài nhận xét nầy :

Người ở Bắc Việt có phân biệt thứ hoa màu hồng lợt và thứ hoa trắng. Riêng thứ hoa trắng, trong giới thi, họa gia, (về phương diện mỹ cảm) có chia ra một thứ gọi là bạch mai mà coi đó mới là loại chính một thứ gọi là cây mơ (trái đem ướp muối làm ô. mai). Loại mơ cũng khá đẹp, nhưng còn kém xa hẳn thứ bạch mai. Nếu Việt điểu tiên sinh đứng thuần túy về phương diện thảo mộc học thôi thì không nói làm gì, nhưng nếu đứng về phương diện thi nhân họa sĩ (về mỹ cảm) mà xét, thì phải nói rằng thứ bạch mai như tôi nhận xét trên, phải được coi là loại chính, (hồng-mai nói trên, cũng được liệt vào loại này) Còn các thứ khác

https://tieulun.hopto.org

tưởng đến *cảnh Chùa Hương* hay đến giống *hoa mơ* ở Chùa Hương được. Tôi phải nghĩ rằng tiên-sinh chưa từng được biết Cảnh Chùa Hương với *hoa mơ* của nó.

Tiên-sinh liên-tưởng đến cảnh Chùa Hương (hay hoa mơ ở Chùa Hương) đều chỉ là lối *bắt bóng đè chừng*, mắt chưa trông thấy ; thế rồi lại liên-tưởng đến cảnh (hoặc đến hoa mai) ở chiếc chén sứ vẽ một gốc mai (thứ mai mã ở đây không có) với con hạc. Nếu tôi không lầm thì hai câu lục bát *Nghêu ngao vui thú* **yên hà** (chớ không nhải là **sơn hà**) *Mai là* **bạn cũ** (chớ không phải **cảnh cũ**), *hạc là* **người quen** (*chớ không phải là* **bạn quen**) » là thoát ở ý ở bốn chữ MAI THÊ HẠC TỬ, người Trung-hoa dùng để ca tụng Lâm-Hòa. Tĩnh, một cao-sĩ ẩn cư ở Cô-sơn, Hồ-tây, 20 năm không bước chân tới thị thành, chỉ trồng mai (không phải là thứ mai ở miền Nam này), và nuôi hạc làm bạn. Tôi băn khoăn nghĩ ngợi mãi, không hiểu rằng **trong một bài có tính cách khảo cứu**, lại sau cái mục nói về **GIÁ TRỊ MAI**, Việt-điều tiên-sinh dẫn ra những câu thơ trên để chứng thực *Giá trị* (về văn-chương mỹ-cảm) cho *giống mai ở đây* chăng ? để tán thưởng cái khung cảnh Chùa Gò ư ? thì cảnh ở Chùa Gò có gì là « *non non, nước nước, mây mây,* » có gì là « *thỏ thẻ rừng mai* » mà khiến cho khách viếng cảnh có thể liên tưởng đến cảnh Chùa Hương? Cảnh ở Chùa Gò có gì khiến cho khách viếng cảnh liên tưởng đến cái cảnh ở chiếc chén sứ vẽ gốc mai với con hạc ? Nếu bảo rằng vì ở Chùa Gò có mai mà ở chùa Hương, ở chiếc chén sứ, cũng có mai, cho nên có thể có sự liên tưởng ấy, thì trong phạm vi một bài được đặt vào Mục Khảo cứu ở PHẦN GIÁ TRỊ HOA MAI (hoặc dù là ở phần kết của toàn bài) sự liên tưởng ấy quả là tai hại khiến cho độc giả càng đọc càng không hiểu bản thân diện mục của cây mai nó thế nào ? Người chưa biết cảnh Chùa Gò chưa trông thấy Cây mai ở Đồn Cây mai, đọc bài khảo cứu của tiên sinh, sẽ giật mình mà nghĩ rằng ở nơi đó có *giống cây mơ* và cả giống mai gọi là « *băng cơ ngọc cốt* » Còn người

https://tieulun.hopto.org

chưa được thấy *giống cây mơ*, hoặc chưa từng được thấy giống mai « *băng cơ ngọc cốt* » bao giờ, không khỏi buồn rầu mà nghĩ rằng : « Tưởng là gì ! thì ra từ xưa các thi nhân chỉ quen phóng đại, nói láo, Nghĩ rằng hình dáng cốt cách mai thế này chứ ? Như vầy mà cũng ca tụng là tiên phẩm, là *mình băng chất ngọc*, thì hoa gì mà chẳng gọi là tiên phẩm được ».

Trong phần II (khảo về CÁC GIỐNG HOA MAI), đoạn C đại đề rằng :

« *Bắc Mai là thứ mai có nhiều ở Bắc Việt. Tuy cũng*
« *gọi là mai, nhưng không cùng một họ với mai vàng*
« *(Ochanacées) hoặc bạch mai (guttifères) của miền Nam.*
« *Mai miền Bắc thuờng có hoa trắng hoặc hồng thuộc về*
« *họ cây đào, cây mận, cây mơ (ô. mai) và cùng họ với*
« *cây hường (Rosacées). Tên mai Bắc là Prunus arméniaca*
« *Lin cho nên Tây phương thường gọi là prunier :*
« *Các thứ mai Trung hoa cũng thuộc về dòng Bắc mai,*
« *thuộc họ cây mơ (Rosacées).*

. . . . . .

Tôi đồng ý với Việt điểu tiên sinh rằng thứ mai mà tiên sinh gọi là Bắc mai ấy không phải cùng một giống với mai của miền Nam. Ở đây, đứng về lãnh vực danh từ, mỹ cảm, tôi muốn thêm một vài nhận xét nầy :

Người ở Bắc Việt có phân biệt thứ hoa màu hồng lợt và thứ hoa trắng. Riêng thứ hoa trắng, trong giới thi, họa gia, (về phương diện mỹ cảm) có chia ra một thứ gọi là bạch mai mà coi đó mới là loại chính một thứ gọi là cây mơ (trái đem ướp muối làm ô. mai). Loại mơ cũng khá đẹp, nhưng còn kém xa hẳn thứ bạch mai. Nếu Việt điểu tiên sinh đứng thuần túy về phương diện thảo mộc học thôi thì không nói làm gì, nhưng nếu đứng về phương diện thi nhân họa sĩ (về mỹ cảm) mà xét, thì phải nói rằng thứ bạch mai như tôi nhận xét trên, phải được coi là loại chính, (hồng-mai nói trên, cũng được liệt vào loại này) Còn các thứ khác

https://tieulun.hopto.org

ta quen gọi là mai đó, chỉ là thứ tạp mai mà thôi. Chu-Mạnh-Trinh, trong thơ tả rằng : *Thỏ thẻ rừng mai,* mới chỉ là thứ tạp mai, tức là *thứ mơ*, chớ không phải là bạch-mai chính thức như trên tôi nói (ở một phần dưới MAI CỦA THI NHÂN HỌA SĨ sẽ bàn thêm).

Vì trong đoạn này, ngoài sự khảo-cứu theo lối thảo-mộc học về giống Bắc mai, Việt-điểu tiên sinh *có ý nghiêng nhiều về phía văn-chương mỹ-cảm* nên đã đem mấy câu thi-văn cổ ra điểm-xuyết, dẫn chứng, khiến cho người đọc (về phương-diện mỹ-cảm) có thể lầm rằng loại *cây mơ cũng được thi-nhân Trung-hoa ca-tụng nồng nhiệt đến thế ư* ? Vì dẫn thơ ra, mà người đọc có thể lầm lẫn *cây mơ* với (*bạch mai* chỉ là một về phương-diện mỹ-cảm) và loại *hòa mơ* cũng có thể coi là đầu trăm hoa (về phương-diện văn chương) ?

Cũng trong đoạn này, tiên-sinh đã dẫn Quảng-sự-loại :

« *Xét theo Quảng-sự loại, mai có 5 loại :*
« *hồng-mai, bạch-mai, hoàng-mai, lục-mai và lạp-mai* ».

Tiếc rằng tôi không có Quảng-sự loại hoặc Uyên-giám loại hàm để kê cứu. Theo thiển-kiến, thì người Tàu có chữ hoàng-mai là để chỉ cho khi trái mai chín vàng, chớ không phải là chỉ về loại mai bông vàng. Nhưng người ta cũng có dùng tên hoàng mai mà để chỉ cho lạp-mai. Vậy hoàng-mai, lạp mai có thể là một loại, nở hoa về mùa đông, bông hoa vàng, bên trong hơi có ánh tía **Người chơi hoa cho đấy không phải là giống mai. Chỉ vì hoa nó nở cùng thời với giống mai chính thức, hương lại hơi giống, và vì cánh nó như chất sáp ong, nên gọi là lạp mai.** Còn như lục-mai thì không thấy ai nói đến hoặc sách nào nói tới ngoài Quảng-sự loại theo như Việt-điểu tiên-sinh cho biết. (Không biết trong Liễu-trai chí-dị có nói đến *lục mai* cũng như nói đến *lục cúc* chăng ?) Mong rằng, nếu có thể xin Việt-điểu tiên-sinh chép đoạn trong Quảng-sự loại nói về 5 loại mai ấy (xin chép nguyên-văn bằng chữ nho) rồi công-bố lên cho.

https://tieulun.hopto.org

Về phần tôi, chỉ biết có thứ mai (không phải là *giống riêng biệt*) các nhà chơi hoa gọi là *lục ngạc mai* (tôi đã có trồng), là nói về cái *đài* hoa mai. Nhà chơi hoa chia ra thứ hoa trắng có đài *sắc lục* thì gọi là *lục-ngạc mai*, với thứ hoa trắng có *đài* màu *đỏ tía*. Có lẽ đứng về phương-diện nhà thảo-mộc học, thì 2 thứ chỉ là một ; nhưng đứng về phía các thi nhân, họa-gia họ quý thứ có đài màu lục, vì hoa trắng lại có ánh lục từ dưới lên thì đẹp hơn. (*Phàm mai-hoa phụ đế dai giáng tử sắc, duy thử thuần lục, chi ngạnh diệc thanh, đặc vi thanh cao*... QUẦN-PHƯƠNG PHẢ : Phàm cái đài ở hoa mai đều màu sắc đỏ tía, duy có thứ mai này là màu thuần lục, cành và nhánh cũng xanh, riêng là giống thanh cao).

Trong đoạn kê cứu nói về giống Bắc mai, Việt điểu tiên sinh còn kết thúc bằng nhiều câu thơ. Cuối cùng tiên sinh dẫn hai câu của Lý-Bạch :

« *Hoàng-hạc lâu trung xuy ngọc địch*
« *Giang thành ngũ nguyệt lạc mai hoa* (*1*)

mà dịch rằng :

« *Tiếng sáo thổi trong lầu Hoàng hạc*
« *Tháng năm mai rụng chốn Giang thành.*

Thực không còn trời đất nào nữa ! Làm gì có mai rụng về mùa hạ tháng năm, vả Lý-Bạch có vịnh mai mùa hạ bao giờ ?

Hai câu trên là ở trong bài GIỮ SỬ-LANG TRUNG KHÂM THÍNH HOÀNG HẠC LÂU THƯỢNG XUY ĐỊCH. Cứ cái tiêu đề (cái tựa) này với chữ THÍNH... XUY ĐỊCH, cũng đủ rõ LẠC MAI HOA ở đây là tên riêng của khúc nhạc thổi vào ống địch, chớ không phải là *Vịnh hoa mai rụng* ! (xin coi Lý Thái Bạch toàn tập, quyển 23). Cũng trong tập này (quyển 4) bài TƯ MÃ TƯỚNG QUÂN CA có câu tả khúc LẠC MAI rằng :

Khướng địch hoành suy A ĐẢ HỒI
Hương nguyệt lâu trung xuy LẠC MAI (*2*)

càng rõ rằng LẠC MAI là nhạc khúc thổi vào ống địch của

https://tieulun.hopto.org

ta quen gọi là mai đó, chỉ là thứ tạp mai mà thôi. Chu-Mạnh-Trinh, trong thơ tả rằng : *Thỏ thẻ rừng mai,* mới chỉ là thứ tạp mai, tức là *thứ mơ*, chớ không phải là bạch-mai chính thức như trên tôi nói (ở một phần dưới MAI CỦA THI NHÂN HỌA SĨ sẽ bàn thêm).

Vì trong đoạn này, ngoài sự khảo-cứu theo lối thảo-mộc học về giống Bắc mai, Việt-điểu tiên sinh *có ý nghiêng nhiều về phía văn-chương mỹ-cảm* nên đã đem mấy câu thi-văn cổ ra điểm-xuyết, dẫn chứng, khiến cho người đọc (về phương-diện mỹ-cảm) có thể lầm rằng loại *cây mơ cũng được thi-nhân Trung-hoa ca-tụng nồng nhiệt đến thế ư* ? Vì dẫn thơ ra, mà người đọc có thể lầm lẫn *cây mơ* với (*bạch mai* chỉ là một về phương-diện mỹ-cảm) và loại *hòa mơ* cũng có thể coi là đầu trăm hoa (về phương-diện văn chương) ?

Cũng trong đoạn này, tiên-sinh đã dẫn Quảng-sự-loại :

« *Xét theo Quảng-sự loại, mai có 5 loại :*
« *hồng-mai, bạch-mai, hoàng-mai, lục-mai và lạp-mai* ».

Tiếc rằng tôi không có Quảng-sự loại hoặc Uyên-giám loại hàm để kê cứu. Theo thiển-kiến, thì người Tàu có chữ hoàng-mai là để chỉ cho khi trái mai chín vàng, chớ không phải là chỉ về loại mai bông vàng. Nhưng người ta cũng có dùng tên hoàng mai mà để chỉ cho lạp-mai. Vậy hoàng-mai, lạp mai có thể là một loại, nở hoa về mùa đông, bông hoa vàng, bên trong hơi có ánh tía **Người chơi hoa cho đấy không phải là giống mai. Chỉ vì hoa nó nở cùng thời với giống mai chính thức, hương lại hơi giống, và vì cánh nó như chất sáp ong, nên gọi là lạp mai.** Còn như lục-mai thì không thấy ai nói đến hoặc sách nào nói tới ngoài Quảng-sự loại theo như Việt-điểu tiên-sinh cho biết. (Không biết trong Liễu-trai chí-dị có nói đến *lục mai* cũng như nói đến *lục cúc* chăng ?) Mong rằng, nếu có thể xin Việt-điểu tiên-sinh chép đoạn trong Quảng-sự loại nói về 5 loại mai ấy (xin chép nguyên-văn bằng chữ nho) rồi công-bố lên cho.

https://tieulun.hopto.org

Về phần tôi, chỉ biết có thứ mai (không phải là *giống riêng biệt*) các nhà chơi hoa gọi là *lục ngạc mai* (tôi đã có trồng), là nói về cái *đài* hoa mai. Nhà chơi hoa chia ra thứ hoa trắng có đài *sắc lục* thì gọi là *lục-ngạc mai*, với thứ hoa trắng có *đài* màu *đỏ tía*. Có lẽ đứng về phương-diện nhà thảo-mộc học, thì 2 thứ chỉ là một ; nhưng đứng về phía các thi nhân, họa-gia họ quý thứ có đài màu lục, vì hoa trắng lại có ánh lục từ dưới lên thì đẹp hơn. (*Phàm mai-hoa phụ đế dai giáng tử sắc, duy thử thuần lục, chi ngạnh diệc thanh, đặc vi thanh cao*... QUẦN-PHƯƠNG PHẢ : Phàm cái đài ở hoa mai đều màu sắc đỏ tía, duy có thứ mai này là màu thuần lục, cành và nhánh cũng xanh, riêng là giống thanh cao).

Trong đoạn kê cứu nói về giống Bắc mai, Việt điểu tiên sinh còn kết thúc bằng nhiều câu thơ. Cuối cùng tiên sinh dẫn hai câu của Lý-Bạch :

« *Hoàng-hạc lâu trung xuy ngọc địch*
« *Giang thành ngũ nguyệt lạc mai hoa* (*1*)

mà dịch rằng :

« *Tiếng sáo thổi trong lầu Hoàng hạc*
« *Tháng năm mai rụng chốn Giang thành.*

Thực không còn trời đất nào nữa ! Làm gì có mai rụng về mùa hạ tháng năm, vả Lý-Bạch có vịnh mai mùa hạ bao giờ ?

Hai câu trên là ở trong bài GIỮ SỬ-LANG TRUNG KHÂM THÍNH HOÀNG HẠC LÂU THƯỢNG XUY ĐỊCH. Cứ cái tiêu đề (cái tựa) này với chữ THÍNH... XUY ĐỊCH, cũng đủ rõ LẠC MAI HOA ở đây là tên riêng của khúc nhạc thổi vào ống địch, chớ không phải là *Vịnh hoa mai rụng* ! (xin coi Lý Thái Bạch toàn tập, quyển 23). Cũng trong tập này (quyển 4) bài TƯ MÃ TƯỚNG QUÂN CA có câu tả khúc LẠC MAI rằng :

Khướng địch hoành suy A ĐẢ HỒI
Hương nguyệt lâu trung xuy LẠC MAI (*2*)

càng rõ rằng LẠC MAI là nhạc khúc thổi vào ống địch của

https://tieulun.hopto.org

người Khương. (*Khương địch...xuy LẠC MAI*, không phải là ống địch người Khương... thổi rụng hoa mai đâu)

Lại như Vương-Nguyên-Chương, một danh họa Trung hoa nổi tiếng về vẽ mai, đề bức tranh mai có câu rằng :

« Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết
Khương-địch suy tha bất hạ lai » (3)

ý nói gốc mai, với cành giao nhau, đan lại như cái lồng đơm cá bằng nan thưa mà đeo những bông mai như băng tuyết vào. Nói rằng : *Khương-địch thổi đến mấy cũng không làm cho hoa ở đây rụng xuống được*, là ý nói bóng bẩy, mượn chữ LẠC MAI HOA để tả mai ở đây chỉ là mai vẽ. Đã là mai vẽ, thì đem khúc LẠC MAI HOA ra thổi một ngàn năm chăng nữa, *mai của tôi* (họ Vương) *y nhiên không rụng*. (Cái tài tình ở câu thơ là điểm bật lên thứ mai vẽ, mai trong tờ tranh.)

Khỏi phải kê-cứu đâu xa xôi, Chinh-phụ-ngâm-khúc Đặng trần-Côn tả lúc thiếu-phụ tiễn chồng, đoàn quân ra đi, lần lần khuất-dạng, chỉ còn vẳng lại tiếng khúc địch LẠC MAI với bóng cờ phất phơ cứ nhạt mờ dần :

Khứ khứ LẠC MAI thanh tiệm viễn
Hành hành CHINH BÁI sắc hà mang (4)

bản dịch nôm rằng :

Tiếng địch thổi nghe chừng đồng vọng
Hàng cờ bay trông bóng phất phơ

thiết-tưởng đủ rõ nghĩa chữ LẠC-MAI hay LẠC MAI HOA lắm vậy.

mai của thi nhân họa sĩ ?

Trở lên, tôi đã đứng trên lãnh vực hình tướng mỹ cảm để phân biệt rằng giống mai vàng, mai trắng ta thường thấy ở đây không phải là giống danh họa *mình băng chất ngọc* được các thi nhân họa sĩ Trung hoa (*kể cả những thi nhân họa gia Việt Nam sành sỏi*) ca vịnh và miêu tả. Xin thanh minh rằng tôi

https://tieulun.hopto.org

không phải là nhà thực vật học, những điều tôi cố gắng trình bày dưới đây chỉ là đứng về phương diện hình tướng mỹ cảm mà bàn nói hoặc phân biệt về loại danh hoa được ca tụng là *băng cơ ngọc cốt*. Không phải là nhà thực vật học, tôi đành không dám xếp thứ danh hoa này vào loại nào, xin tạm gọi đây là « *mai của thi nhân họa sĩ* ». Sự phân loại theo thực vật học xin chất chính các nhà thực vật học.

***

Bắc Việt có giống cây, người Bắc quen gọi là cây mơ, có hề nó rằng khắp vùng quê đâu cũng có.

— Hoa nó trắng. Trái hình trái đào vào cỡ ngón chân cái, còn nhỏ thì xanh, ăn hơi đắng, lớn lên rất chua. khi chín thì da vàng, đôi khi có chỗ chín ửng đỏ, tính không còn chua gay gắt nữa. Loại cây mơ này, ở chùa Hương mọc thành rừng. Người ta đẽo lấy vỏ những thân cây già, dùng làm thuốc, dùng thay cho trà. Có lẽ vì nước vỏ thứ mơ này sắc đỏ nên gọi là « *nước hồng mai* », chớ lấy đâu ra lắm vỏ thứ cây mai hoa đỏ mà nấu làm nước uống.

— Thứ mơ này, có lẽ trong Quần-phương-phả, Giới tử viên gọi là *cức mai* chăng ? vì ở cành nó có nhiều ngạnh cứng đâm ra tua tủa.

— Thứ mơ này không được liệt vào hạng danh-hoa « *cao-sĩ-tiết* » với « *ngọc cốt băng cơ* », không phải vì nó sinh-sản rất nhiều mà người ta không coi là quý. chính vì hình-tướng cốt cách nó, từ thân cây cho đến cành, lá, hoa, kết-cấu không được thanh-kỳ lắm. Thứ mơ này thực ra cũng đẹp, nhất là cả một rừng mơ trắng toát thì cũng ngoạn mục. Nhưng nếu so nó với thứ gọi là « *cao-sĩ-tiết, ngọc cốt băng cơ* » thì nó chẳng thấm vào đâu cả, tuy nó không đến nỗi tầm thường quá như mấy loại ta thường gặp ở đây.

Thứ mai, tạm gọi là « *mai của thi-nhân họa sĩ* », ở Bắc

https://tieulun.hopto.org

người Khương. (*Khương địch...xuy LẠC MAI*, không phải là ống địch người Khương... thổi rụng hoa mai đâu)

Lại như Vương-Nguyên-Chương, một danh họa Trung hoa nổi tiếng về vẽ mai, đề bức tranh mai có câu rằng :

« Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết
Khương-địch suy tha bất hạ lai » (3)

ý nói gốc mai, với cành giao nhau, đan lại như cái lồng đơm cá bằng nan thưa mà đeo những bông mai như băng tuyết vào. Nói rằng : *Khương-địch thổi đến mấy cũng không làm cho hoa ở đây rụng xuống được*, là ý nói bóng bẩy, mượn chữ LẠC MAI HOA để tả mai ở đây chỉ là mai vẽ. Đã là mai vẽ, thì đem khúc LẠC MAI HOA ra thổi một ngàn năm chăng nữa, *mai của tôi* (họ Vương) *y nhiên không rụng*. (Cái tài tình ở câu thơ là điểm bật lên thứ mai vẽ, mai trong tờ tranh.)

Khỏi phải kê-cứu đâu xa xôi, Chinh-phụ-ngâm-khúc Đặng trần-Côn tả lúc thiếu-phụ tiễn chồng, đoàn quân ra đi, lần lần khuất-dạng, chỉ còn vẳng lại tiếng khúc địch LẠC MAI với bóng cờ phất phơ cứ nhạt mờ dần :

Khứ khứ LẠC MAI thanh tiệm viễn
Hành hành CHINH BÁI sắc hà mang (4)

bản dịch nôm rằng :

Tiếng địch thổi nghe chừng đồng vọng
Hàng cờ bay trông bóng phất phơ

thiết-tưởng đủ rõ nghĩa chữ LẠC-MAI hay LẠC MAI HOA lắm vậy.

mai của thi nhân họa sĩ ?

Trở lên, tôi đã đứng trên lãnh vực hình tướng mỹ cảm để phân biệt rằng giống mai vàng, mai trắng ta thường thấy ở đây không phải là giống danh họa *mình băng chất ngọc* được các thi nhân họa sĩ Trung hoa (*kể cả những thi nhân họa gia Việt Nam sành sỏi*) ca vịnh và miêu tả. Xin thanh minh rằng tôi

https://tieulun.hopto.org

không phải là nhà thực vật học, những điều tôi cố gắng trình bày dưới đây chỉ là đứng về phương diện hình tướng mỹ cảm mà bàn nói hoặc phân biệt về loại danh hoa được ca tụng là *băng cơ ngọc cốt*. Không phải là nhà thực vật học, tôi đành không dám xếp thứ danh hoa này vào loại nào, xin tạm gọi đây là « *mai của thi nhân họa sĩ* ». Sự phân loại theo thực vật học xin chất chính các nhà thực vật học.

***

Bắc Việt có giống cây, người Bắc quen gọi là cây mơ, có hề nó rằng khắp vùng quê đâu cũng có.

— Hoa nó trắng. Trái hình trái đào vào cỡ ngón chân cái, còn nhỏ thì xanh, ăn hơi đắng, lớn lên rất chua. khi chín thì da vàng, đôi khi có chỗ chín ửng đỏ, tính không còn chua gay gắt nữa. Loại cây mơ này, ở chùa Hương mọc thành rừng. Người ta đẽo lấy vỏ những thân cây già, dùng làm thuốc, dùng thay cho trà. Có lẽ vì nước vỏ thứ mơ này sắc đỏ nên gọi là « *nước hồng mai* », chớ lấy đâu ra lắm vỏ thứ cây mai hoa đỏ mà nấu làm nước uống.

— Thứ mơ này, có lẽ trong Quần-phương-phả, Giới tử viên gọi là *cức mai* chăng ? vì ở cành nó có nhiều ngạnh cứng đâm ra tua tủa.

— Thứ mơ này không được liệt vào hạng danh-hoa « *cao-sĩ-tiết* » với « *ngọc cốt băng cơ* », không phải vì nó sinh-sản rất nhiều mà người ta không coi là quý. chính vì hình-tướng cốt cách nó, từ thân cây cho đến cành, lá, hoa, kết-cấu không được thanh-kỳ lắm. Thứ mơ này thực ra cũng đẹp, nhất là cả một rừng mơ trắng toát thì cũng ngoạn mục. Nhưng nếu so nó với thứ gọi là « *cao-sĩ-tiết, ngọc cốt băng cơ* » thì nó chẳng thấm vào đâu cả, tuy nó không đến nỗi tầm thường quá như mấy loại ta thường gặp ở đây.

Thứ mai, tạm gọi là « *mai của thi-nhân họa sĩ* », ở Bắc

https://tieulun.hopto.org

có, nhưng cũng ít nhà trồng được, nên cũng chỉ có số ít được thưởng-thức, được biết :

— Thứ gọi là *hồng mai*, hoa sắc phấn hồng tươi sáng. Không rõ có thứ hoa cánh đơn chăng ? Riêng tôi chỉ được thấy thứ cánh kép. Tôi đã chịu khó đi tìm kiếm thứ hồng mai này. Duy ở nhà Cụ Án Kiến-Xương (Thái bình) có một gốc, thân tầy bắp đùi người lớn, cao tới trên hai thước. Theo Cụ Nguyễn Công Diệu thuật lại thì khi xưa mua tới giá 10 lạng bạc. Còn lác đác, năm mười nhà khác có trồng, mà thân cây hoặc lớn lắm chỉ tầy cổ chân, hoặc đường kính thân cây tới bốn năm phân, kể cũng ngoạn mục lắm rồi.

Người ta cũng hay trồng trong bồn lớn, thân cây nhỏ độ trên ngón chân cái mà gọi là *chi-mai* là *phi-mai*, cũng có người vì thấy cành và hoa có vẻ nhẹ nhàng thanh thú mà gọi đùa là *mai Nhật bản*.

— Cũng như bạch mai, khi có hoa thì không có lá ; hoa rụng rồi lá mới sinh

— Nói chung về hình tướng cốt cách, thứ hồng mai cũng được thi nhân, họa gia ca tụng. Thạch-Man-Khanh có câu vịnh hồng mai

. . . . . .

Nhận đào vô lục diệp
Biện hạnh hữu thanh chi (5)

. . . . . .

Ý câu thơ chỉ chú trọng so sánh về chỗ lá đào không có sắc lục như thứ mai này, và mai này khác với hạnh là cành lại xanh. Nhưng chính vì thơ của Man Khanh ý tứ thô thiển quá, không nói được cái « *hình tướng phẩm cách* » đặc biệt của thứ mai này ra, nên Tô Đông Pha làm liền ba bài vịnh hồng mai, trong có một bài cực lực biện bác làm sáng tỏ cái phần văn vẻ mỹ quan với phẩm cách thanh kỳ của hồng mai ra :

Phạ sầu tham thụy độc khai trì
Tự khủng băng dung bất nhập thì

https://tieulun.hopto.org

Cố tác tiều hồng đào hạnh sắc
Thượng dư cô sấu tuyết sương ti (tư)
Hàn tâm vị khẳng tùy xuân thái
Tửu vụng vô đoan thượng ngọc kì (cơ)
Thi lão bất tri mai cách tại !
Cánh khan lục diệp giữ thanh chi !

Hai câu phá thừ, dùng chữ *băng dung* để điểm bật cái *dung diện* thứ mai của thi nhân, họa gia và cho biết thứ mai này nở hơi muộn (vẫn xuân.) Đến câu thực : «*Cố tác tiều hồng đào hạnh sắc, Thượng dư cô sấu tuyết sương ti* » thì điểm bật đủ cả màu sắc, cốt cách, tư thái ra mà văn đi nhất khí tài tình. Hai câu 5 và 6 nói về cái phẩm tiết và còn dư bút luận về cái ánh sắc hồng thực là đặc biệt. Suốt trong năm câu thơ (từ câu 2 đến câu 6) tả hình dung, tư thái cho đến cả phẩm cách. Nhưng vì thứ bạch mai của thi nhân họa gia cũng đủ hình dung, tư thái cốt cách ấy, cho nên ở đây đặc biệt tả cái sắc hồng ấy ra : sắc hồng này người ta chỉ có thể thấy ở dung diện mỹ nhân những khi *e ngại thẹn thò*, hay khi mỹ nhân có *ngấn rượu ửng hồng trên má phấn*. Sau khi điểm bật được dung, nhan, cốt cách thanh kỳ của hồng mai lên rồi. hai câu hết quay về ý chê trách Man Khanh không biết thưởng thức không biết cái phần cốt cách của mai, cho nên vịnh giống danh hoa dật-phẩm như hồng-mai mà chỉ nhằm nói về *lá lục* với *cành xanh*, chẳng cũng là tục lắm ru !

Đọc bài thơ trên, ta có thể có một ấn-tượng thanh-kỳ về hình-tướng cốt cách của hồng-mai, và nhất là ta phải nhận rằng thi-nhân có sự quan-sát tế-nhị và có quan-niệm riêng biệt : Không phải *giống mai nào cốt cách tầm thường cũng được ca-tụng*.

— Giống bạch-mai, (không phải giống bạch-mai như ở đây, cũng không phải giống mơ) ở Bắc tuy nói là hiếm, nhưng thực ra có nhiều.

Nói là hiếm, vì hiếm có nhà trồng. Cứ như tôi biết, trong khoảng mấy chục năm trở lại đây, trước hết có nhà Cụ Án Kiến-xương ở Thái-bình, nhân có người đi sứ mà lấy được giống ở

https://tieulun.hopto.org

có, nhưng cũng ít nhà trồng được, nên cũng chỉ có số ít được thưởng-thức, được biết :

— Thứ gọi là *hồng mai*, hoa sắc phấn hồng tươi sáng. Không rõ có thứ hoa cánh đơn chăng ? Riêng tôi chỉ được thấy thứ cánh kép. Tôi đã chịu khó đi tìm kiếm thứ hồng mai này. Duy ở nhà Cụ Án Kiến-Xương (Thái bình) có một gốc, thân tầy bắp đùi người lớn, cao tới trên hai thước. Theo Cụ Nguyễn Công Diệu thuật lại thì khi xưa mua tới giá 10 lạng bạc. Còn lác đác, năm mười nhà khác có trồng, mà thân cây hoặc lớn lắm chỉ tầy cổ chân, hoặc đường kính thân cây tới bốn năm phân, kể cũng ngoạn mục lắm rồi.

Người ta cũng hay trồng trong bồn lớn, thân cây nhỏ độ trên ngón chân cái mà gọi là *chi-mai* là *phi-mai*, cũng có người vì thấy cành và hoa có vẻ nhẹ nhàng thanh thú mà gọi đùa là *mai Nhật bản*.

— Cũng như bạch mai, khi có hoa thì không có lá ; hoa rụng rồi lá mới sinh

— Nói chung về hình tướng cốt cách, thứ hồng mai cũng được thi nhân, họa gia ca tụng. Thạch-Man-Khanh có câu vịnh hồng mai

. . . . . .

Nhận đào vô lục diệp
Biện hạnh hữu thanh chi (5)

. . . . . .

Ý câu thơ chỉ chú trọng so sánh về chỗ lá đào không có sắc lục như thứ mai này, và mai này khác với hạnh là cành lại xanh. Nhưng chính vì thơ của Man Khanh ý tứ thô thiển quá, không nói được cái « *hình tướng phẩm cách* » đặc biệt của thứ mai này ra, nên Tô Đông Pha làm liền ba bài vịnh hồng mai, trong có một bài cực lực biện bác làm sáng tỏ cái phần văn vẻ mỹ quan với phẩm cách thanh kỳ của hồng mai ra :

Phạ sầu tham thụy độc khai trì
Tự khủng băng dung bất nhập thì

https://tieulun.hopto.org

Cố tác tiều hồng đào hạnh sắc
Thượng dư cô sấu tuyết sương ti (tư)
Hàn tâm vị khẳng tùy xuân thái
Tửu vụng vô đoan thượng ngọc kì (cơ)
Thi lão bất tri mai cách tại !
Cánh khan lục diệp giữ thanh chi !

Hai câu phá thừ, dùng chữ *băng dung* để điểm bật cái *dung diện* thứ mai của thi nhân, họa gia và cho biết thứ mai này nở hơi muộn (vẫn xuân.) Đến câu thực : «*Cố tác tiều hồng đào hạnh sắc, Thượng dư cô sấu tuyết sương ti* » thì điểm bật đủ cả màu sắc, cốt cách, tư thái ra mà văn đi nhất khí tài tình. Hai câu 5 và 6 nói về cái phẩm tiết và còn dư bút luận về cái ánh sắc hồng thực là đặc biệt. Suốt trong năm câu thơ (từ câu 2 đến câu 6) tả hình dung, tư thái cho đến cả phẩm cách. Nhưng vì thứ bạch mai của thi nhân họa gia cũng đủ hình dung, tư thái cốt cách ấy, cho nên ở đây đặc biệt tả cái sắc hồng ấy ra : sắc hồng này người ta chỉ có thể thấy ở dung diện mỹ nhân những khi *e ngại thẹn thò*, hay khi mỹ nhân có *ngấn rượu ửng hồng trên má phấn*. Sau khi điểm bật được dung, nhan, cốt cách thanh kỳ của hồng mai lên rồi. hai câu hết quay về ý chê trách Man Khanh không biết thưởng thức không biết cái phần cốt cách của mai, cho nên vịnh giống danh hoa dật-phẩm như hồng-mai mà chỉ nhằm nói về *lá lục* với *cành xanh*, chẳng cũng là tục lắm ru !

Đọc bài thơ trên, ta có thể có một ấn-tượng thanh-kỳ về hình-tướng cốt cách của hồng-mai, và nhất là ta phải nhận rằng thi-nhân có sự quan-sát tế-nhị và có quan-niệm riêng biệt : Không phải *giống mai nào cốt cách tầm thường cũng được ca-tụng*.

— Giống bạch-mai, (không phải giống bạch-mai như ở đây, cũng không phải giống mơ) ở Bắc tuy nói là hiếm, nhưng thực ra có nhiều.

Nói là hiếm, vì hiếm có nhà trồng. Cứ như tôi biết, trong khoảng mấy chục năm trở lại đây, trước hết có nhà Cụ Án Kiến-xương ở Thái-bình, nhân có người đi sứ mà lấy được giống ở

https://tieulun.hopto.org

Tàu, — sau đó nhà Ông Hai Lẫm chiết giống này về trồng ở Yên-Mô.

Nói là nhiều, vì nguyên một nhà Cụ Án Kiến-xương gây được đủ 100 gốc, rồi nhà Ông Hai Lẫm cũng gây được 17 gốc. Năm ba nhà nữa cũng gây được giống, nhưng mỗi nhà chỉ lác đác vài ba gốc thôi. Cho nên, ngay ở Bắc, phi người thích chơi mai, cũng hiếm người thực mắt trông thấy thứ mai này, rồi khi nói hay tả, khi đọc thi văn nói về mai, chẳng qua chỉ là *nghe hình bắt bóng*.....

Những điều tôi đã thấy về thứ mai này
thử so sánh với mai trong thi, họa phẩm

a) Hai gốc mai trồng ở nhà tôi (nơi từ-đường tại làng Quán-gánh Nhị-khê Hà-đông) vì trồng sau nên thân cây nhỏ chỉ gần tầy bắp đùi thôi. Những gốc mai ở vườn Cụ Án Kiến-Xương, có gốc lớn vừa tầy vòng tay người ôm ; mai ở vườn nhà Ô. Hai Lẫm hơi nhỏ hơn. Nhưng gốc và thân, *dù lớn, dù nhỏ*, mà y nhiên là gốc mai tả trong thi họa phầm Trung-hoa, nghĩa là hình tướng *cổ-sấu* (*Xương mai tính đã gầy mòn*. Nguyễn-Du đã thoát ý ở chữ *cốt xấu như mai*) chớ không trùng trục nặng nề, thấy chất thịt.

b) Thân cây, hoặc ngay từ nơi gốc, hoặc cao lên đến 1 hay 1 thước rưỡi là cùng, thì phân ra *nữ-tự*. (女) Phân nữ-tự, nghĩa là thân cây mai, hoặc cong vặn đi, hoặc gặp gãy thành khuỷu như nét của chữ *nữ*. Các nhà chơi mai có câu : *Thân bất thất nữ, loan khúc chiết toàn* (thân theo nét chữ nữ, loan khúc quanh co) ; các họa gia chuyên về vẽ mai, có câu khẩu đầu : *vô nữ bất thành mai* (ý nói vẽ mai, không theo nét chữ nữ, không thành ra mai.) Về phần tôi, đã được quan sát thưởng ngoạn trên một trăm gốc mai trứ danh ở Bắc, tôi thấy ý-tứ quả đúng như vậy.

c) Cành mai dù kính-bạt, dù loan-khúc mà vẫn thanh thú hợp điệu với thân cây. Cành lớn như ném vứt ra, có khi đâm ngang, có khi vống chúi xuống như hình *đạn đạo* (đường đi vòng của viên đạn khi tới cuối tầm), mạnh như nét vẽ phá tận lực văng ra. Nhánh nhỏ xương-kính, hoặc

https://tieulun.hopto.org

đâm thẳng lên trời, vút đi như nét cái roi ngựa bằng sắt ; hoặc như gối hạc, như sừng rồng, sừng hươu ; hoặc uốn như vành cánh cung, hoặc vương thoát ra như cành câu. Có khi, chỗ cành hơi rậm, giao thác nhau tưởng như một cái lồng đơm cá thưa gài những bông hoa trắng ngần. Câu thơ của Vương Nguyên-Chương « *Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết* » như trên đã có dẫn, thực tả truyền thần ra sự kết cấu về cành nhánh và hoa mai ở trường hợp này.

c) Cánh hoa (đơn và kép) đều mỏng. Cánh đơn, có thứ 5 cánh (ngũ xuất) mỗi cánh là một đường tròn dịu dàng (không phải là tròn lăn). Các thi nhân, họa gia coi *thứ 5 cánh này mới là thứ chính*. Quần phương phả, Giới tử viên họa phả có nói đến thứ 4 cánh và 6 cánh, và cũng đứng trên quan điểm thi, họa gia, gọi là cức mai, là thứ tạp. Có lẽ là loại như cây mơ chăng? Thân hình, cành, hoa, lá của loại mơ, kết cấu cũng khá đẹp, tuy kém hẳn thứ mai chính.

Nói đến nét tròn dịu của cánh hoa mai, thực là khó tả. Họa gia trứ danh về vẽ mai là Thích-Nhân-Tế, cho biết rằng ông phải dụng công tới bốn chục năm trong việc cầm cây bút lông, khoanh những vành cánh mai mới mô phỏng được cái nét tròn tròn dịu dàng kỳ thú.

Lại như *trong con mắt họa gia*, tụ tinh hội thần quan sát, họ có một ấn tượng chung là bông mai nở (mai đơn) phía *chính diện*, cánh hoa hợp lại *có tượng tròn*, *phía lưng* lại *có tượng vuông*. Cái hình tướng này, người có khiếu thẩm mỹ, có con mắt họa gia mới nhận thấy.

d) Sắc hoa bạch-mai (sắc hồng-mai thì như bài thơ Tô Đông Pha tả, đã nói ở trên rồi, đây xin miễn nói), khi mới nở thì trắng ngần. Hơi có ánh lục, nếu đài của nó thuần lục, vì thế họa gia, thi gia gọi là Lục ngạc mai; hơi có ánh đỏ nếu đài của nó sắc đỏ tía.

Cái chất trắng ở đây là chất trắng tinh-khiết, như có lần phấn *trắng mà trong sáng* **ánh ánh ra**, trắng trong như có **ngưng đọng một chất gì lạnh lạnh**, cho nên chỉ ánh trăng thu trắng trong vắt, chỉ có hơi sương, băng hay tuyết là có thể so sánh với nó, hay nói khác đi, chỉ đem

https://tieulun.hopto.org

Tàu, — sau đó nhà Ông Hai Lẫm chiết giống này về trồng ở Yên-Mô.

Nói là nhiều, vì nguyên một nhà Cụ Án Kiến-xương gây được đủ 100 gốc, rồi nhà Ông Hai Lẫm cũng gây được 17 gốc. Năm ba nhà nữa cũng gây được giống, nhưng mỗi nhà chỉ lác đác vài ba gốc thôi. Cho nên, ngay ở Bắc, phi người thích chơi mai, cũng hiếm người thực mắt trông thấy thứ mai này, rồi khi nói hay tả, khi đọc thi văn nói về mai, chẳng qua chỉ là *nghe hình bắt bóng*.....

Những điều tôi đã thấy về thứ mai này
thử so sánh với mai trong thi, họa phẩm

a) Hai gốc mai trồng ở nhà tôi (nơi từ-đường tại làng Quán-gánh Nhị-khê Hà-đông) vì trồng sau nên thân cây nhỏ chỉ gần tầy bắp đùi thôi. Những gốc mai ở vườn Cụ Án Kiến-Xương, có gốc lớn vừa tầy vòng tay người ôm ; mai ở vườn nhà Ô. Hai Lẫm hơi nhỏ hơn. Nhưng gốc và thân, *dù lớn, dù nhỏ*, mà y nhiên là gốc mai tả trong thi họa phầm Trung-hoa, nghĩa là hình tướng *cổ-sấu* (*Xương mai tính đã gầy mòn*. Nguyễn-Du đã thoát ý ở chữ *cốt xấu như mai*) chớ không trùng trục nặng nề, thấy chất thịt.

b) Thân cây, hoặc ngay từ nơi gốc, hoặc cao lên đến 1 hay 1 thước rưỡi là cùng, thì phân ra *nữ-tự*. (女) Phân nữ-tự, nghĩa là thân cây mai, hoặc cong vặn đi, hoặc gặp gãy thành khuỷu như nét của chữ *nữ*. Các nhà chơi mai có câu : *Thân bất thất nữ, loan khúc chiết toàn* (thân theo nét chữ nữ, loan khúc quanh co) ; các họa gia chuyên về vẽ mai, có câu khẩu đầu : *vô nữ bất thành mai* (ý nói vẽ mai, không theo nét chữ nữ, không thành ra mai.) Về phần tôi, đã được quan sát thưởng ngoạn trên một trăm gốc mai trứ danh ở Bắc, tôi thấy ý-tứ quả đúng như vậy.

c) Cành mai dù kính-bạt, dù loan-khúc mà vẫn thanh thú hợp điệu với thân cây. Cành lớn như ném vứt ra, có khi đâm ngang, có khi vống chúi xuống như hình *đạn đạo* (đường đi vòng của viên đạn khi tới cuối tầm), mạnh như nét vẽ phá tận lực văng ra. Nhánh nhỏ xương-kính, hoặc

https://tieulun.hopto.org

đâm thẳng lên trời, vút đi như nét cái roi ngựa bằng sắt ; hoặc như gối hạc, như sừng rồng, sừng hươu ; hoặc uốn như vành cánh cung, hoặc vương thoát ra như cành câu. Có khi, chỗ cành hơi rậm, giao thác nhau tưởng như một cái lồng đơm cá thưa gài những bông hoa trắng ngần. Câu thơ của Vương Nguyên-Chương « *Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết* » như trên đã có dẫn, thực tả truyền thần ra sự kết cấu về cành nhánh và hoa mai ở trường hợp này.

c) Cánh hoa (đơn và kép) đều mỏng. Cánh đơn, có thứ 5 cánh (ngũ xuất) mỗi cánh là một đường tròn dịu dàng (không phải là tròn lăn). Các thi nhân, họa gia coi *thứ 5 cánh này mới là thứ chính*. Quần phương phả, Giới tử viên họa phả có nói đến thứ 4 cánh và 6 cánh, và cũng đứng trên quan điểm thi, họa gia, gọi là cức mai, là thứ tạp. Có lẽ là loại như cây mơ chăng? Thân hình, cành, hoa, lá của loại mơ, kết cấu cũng khá đẹp, tuy kém hẳn thứ mai chính.

Nói đến nét tròn dịu của cánh hoa mai, thực là khó tả. Họa gia trứ danh về vẽ mai là Thích-Nhân-Tế, cho biết rằng ông phải dụng công tới bốn chục năm trong việc cầm cây bút lông, khoanh những vành cánh mai mới mô phỏng được cái nét tròn tròn dịu dàng kỳ thú.

Lại như *trong con mắt họa gia*, tụ tinh hội thần quan sát, họ có một ấn tượng chung là bông mai nở (mai đơn) phía *chính diện*, cánh hoa hợp lại *có tượng tròn*, *phía lưng* lại *có tượng vuông*. Cái hình tướng này, người có khiếu thẩm mỹ, có con mắt họa gia mới nhận thấy.

d) Sắc hoa bạch-mai (sắc hồng-mai thì như bài thơ Tô Đông Pha tả, đã nói ở trên rồi, đây xin miễn nói), khi mới nở thì trắng ngần. Hơi có ánh lục, nếu đài của nó thuần lục, vì thế họa gia, thi gia gọi là Lục ngạc mai; hơi có ánh đỏ nếu đài của nó sắc đỏ tía.

Cái chất trắng ở đây là chất trắng tinh-khiết, như có lần phấn *trắng mà trong sáng* **ánh ánh ra**, trắng trong như có **ngưng đọng một chất gì lạnh lạnh**, cho nên chỉ ánh trăng thu trắng trong vắt, chỉ có hơi sương, băng hay tuyết là có thể so sánh với nó, hay nói khác đi, chỉ đem

https://tieulun.hopto.org

nó sánh với ánh trăng, với băng, với tuyết (về cả sắc và chất) thì mới hình-dung ra được cái chất ấy. Và phải nói rằng sắc hoa thủy-tiên có trắng, nhưng chất trắng ấy còn tục nếu so với chất ngọc của thứ mai này.

đ) Nhị-hoa này sắc vàng tươi mà sáng, vút tơ ra, rất thanh thú. Tôi nhớ rằng nhị-hoa tua ra, số tua không rậm lắm, nhưng ước chừng tới 15, 20 tua. Họa-gia tả mai, vì giản dị đi phần nào, nên thường vẽ đến bảy tua là cùng.

e) Về phương-diện mỹ-cảm tôi đã quan-sát kỹ cái đài của thứ mai này. Đài hoa là phần cái đế hoa (có cánh nhỏ) tiếp dưới là cuống hoa gắn hoa vào với cành. Thứ đài màu lục với thứ đài màu đỏ tía, — về hình-dáng thật hệt nhau. Bông hoa kết-cấu cũng thần-tình như nhau. Nhưng về mỹ-cảm, chính màu sắc cái đài đã ảnh-hưởng đến phần mỹ-quan của bông hoa trong con mắt người sành chơi hoa. Hai thứ hoa, cùng sắc trắng như nhau, nhưng với thứ đài thuần lục, nó ánh màu lục lên cánh hoa, làm cho sắc trắng có ửng màu xanh lục, người ta cảm thấy như có chất gì nhẹ nhàng thanh thú, mát dịu, **có chất gì lạnh hơn so với chất trắng ở thứ hoa có đài màu đỏ tía.** Vậy thì *lục-ngạc mai* chỉ là danh từ của nhà thơ, nhà họa phân biệt ra, cực-lực tán thưởng thứ hoa mai có đài lục, thực ra nó không phải là một loại riêng biệt hẳn. (Vì lẽ đó, theo thiển-ý tôi, quảng-sự loại có thể lầm mà nói là giống *lục-mai*, Phải nói là lục-ngạc mai mới rõ nghĩa.)

g) Người ta cũng chia ra có thứ gọi là Song-mai. Thân cây, cành lá, hoa cũng in hệt thứ mai kia, duy có thứ này mỗi bông hoa sau kết thành 2 trái, ít khi thành 3 trái. (Thường thì mỗi bông hoa kết thành 1 trái).

h) Lá mai bầu dục, đầu lá hơi nhọn, có viền răng cưa. Có hoa rồi thì không có lá. Hoa rụng mới sinh lá.

Cho nên khi cây mai có hoa, không nói gì như cảnh vườn nhà Cụ Án Kiến-xương với hàng trăm gốc mai, như cảnh vườn nhà ông Hai Lẫm có tới 17 gốc, chỉ cần có một vài gốc thôi, trắng toát như phủ bằng hoa tuyết, linh-lung thanh thú thực là kỳ-tuyệt. Chỉ riêng về điểm này thôi

https://tieulun.hopto.org

về phương-diện mỹ-quan, ta chớ có chút nghĩ gì về hình-sắc giống mai ở Đồn Cây mai (hoa nở lẫn trong những chùm lá, lá lại dầy và dài, không có răng cưa) liên-quan đến hình sắc loại mai thi - nhân họa-sĩ

***

Đại đề như trên, tôi mới thâu lượm sơ sơ chút ít tài-liệu về thi-ca, về ý-tứ các thi-gia, họa-gia đối với hình-tướng cốt-cách của thứ mai mà tôi tạm gọi là « **mai của thi nhân họa gia** », *hợp lại với những sở-kiến riêng của tôi* là người may mắn đã được hân thưởng thứ mai này. Và tôi mong tả-diễn được phần nào cái **hình-tướng luân-quách** của thứ hoa được coi là *dật-phẩm* (coi hình 1 vẽ cành mai, hình 2 vẽ thân và cành mai).

Phong Tử-Khải tiên-sinh, một giáo-sư trong trường mỹ-thuật Trung-hoa quốc gia, gần đây trong tập sách nhỏ NGHỆ-THUẬT THÚ-VỊ có dẫn câu nói về GIÁ-TRỊ MỸ-CẢM của thứ mai này :

« *Tầm-thường nhất dạng song tiền nguyệt,*
« *Tài hữu mai hoa tiện bất đồng*

ý nói : một mảnh trăng trong trước khung cửa sổ, chỉ là sự vật rất thường, đâu chẳng có được. Thế nhưng hễ có điểm bóng La-phù tiên-tử (mai) thì không còn là tầm-thường nữa, là một thế-giới bất-phàm rồi.

Khương Bạch-Thạch đời Tống có hai bài từ « *Ám hương* » và « *Sơ ảnh* » nổi tiếng là danh-tác, khiến người đọc lên, trong thâm-tâm cảm thấy được cái vẻ thanh-cao, tư-thái của thứ danh-hoa này.

Lâm Hòa-Tĩnh vịnh mai có câu rằng :

« *Sơ ảnh hoành-tà thủy thâm thiền*
« *Ám hương phù-động nguyệt hoàng-hôn*

đã tả từ cái tinh-anh bóng dáng, đến cái lãnh-hương hạo-phách tiêu-sái xuất trần của giống mai này. Hèn chi mà chẳng say mê với mai. Bốn chữ « *Mai thê hạc tử* » nói về họ Lâm, khiến thâm-tâm ta cũng hiện ra cái phong-độ của Ông vậy.

https://tieulun.hopto.org

nó sánh với ánh trăng, với băng, với tuyết (về cả sắc và chất) thì mới hình-dung ra được cái chất ấy. Và phải nói rằng sắc hoa thủy-tiên có trắng, nhưng chất trắng ấy còn tục nếu so với chất ngọc của thứ mai này.

đ) Nhị-hoa này sắc vàng tươi mà sáng, vút tơ ra, rất thanh thú. Tôi nhớ rằng nhị-hoa tua ra, số tua không rậm lắm, nhưng ước chừng tới 15, 20 tua. Họa-gia tả mai, vì giản dị đi phần nào, nên thường vẽ đến bảy tua là cùng.

e) Về phương-diện mỹ-cảm tôi đã quan-sát kỹ cái đài của thứ mai này. Đài hoa là phần cái đế hoa (có cánh nhỏ) tiếp dưới là cuống hoa gắn hoa vào với cành. Thứ đài màu lục với thứ đài màu đỏ tía, — về hình-dáng thật hệt nhau. Bông hoa kết-cấu cũng thần-tình như nhau. Nhưng về mỹ-cảm, chính màu sắc cái đài đã ảnh-hưởng đến phần mỹ-quan của bông hoa trong con mắt người sành chơi hoa. Hai thứ hoa, cùng sắc trắng như nhau, nhưng với thứ đài thuần lục, nó ánh màu lục lên cánh hoa, làm cho sắc trắng có ửng màu xanh lục, người ta cảm thấy như có chất gì nhẹ nhàng thanh thú, mát dịu, **có chất gì lạnh hơn so với chất trắng ở thứ hoa có đài màu đỏ tía.** Vậy thì *lục-ngạc mai* chỉ là danh từ của nhà thơ, nhà họa phân biệt ra, cực-lực tán thưởng thứ hoa mai có đài lục, thực ra nó không phải là một loại riêng biệt hẳn. (Vì lẽ đó, theo thiển-ý tôi, quảng-sự loại có thể lầm mà nói là giống *lục-mai*, Phải nói là lục-ngạc mai mới rõ nghĩa.)

g) Người ta cũng chia ra có thứ gọi là Song-mai. Thân cây, cành lá, hoa cũng in hệt thứ mai kia, duy có thứ này mỗi bông hoa sau kết thành 2 trái, ít khi thành 3 trái. (Thường thì mỗi bông hoa kết thành 1 trái).

h) Lá mai bầu dục, đầu lá hơi nhọn, có viền răng cưa. Có hoa rồi thì không có lá. Hoa rụng mới sinh lá.

Cho nên khi cây mai có hoa, không nói gì như cảnh vườn nhà Cụ Án Kiến-xương với hàng trăm gốc mai, như cảnh vườn nhà ông Hai Lẫm có tới 17 gốc, chỉ cần có một vài gốc thôi, trắng toát như phủ bằng hoa tuyết, linh-lung thanh thú thực là kỳ-tuyệt. Chỉ riêng về điểm này thôi

https://tieulun.hopto.org

về phương-diện mỹ-quan, ta chớ có chút nghĩ gì về hình-sắc giống mai ở Đồn Cây mai (hoa nở lẫn trong những chùm lá, lá lại dầy và dài, không có răng cưa) liên-quan đến hình sắc loại mai thi - nhân họa-sĩ

***

Đại đề như trên, tôi mới thâu lượm sơ sơ chút ít tài-liệu về thi-ca, về ý-tứ các thi-gia, họa-gia đối với hình-tướng cốt-cách của thứ mai mà tôi tạm gọi là « **mai của thi nhân họa gia** », *hợp lại với những sở-kiến riêng của tôi* là người may mắn đã được hân thưởng thứ mai này. Và tôi mong tả-diễn được phần nào cái **hình-tướng luân-quách** của thứ hoa được coi là *dật-phẩm* (coi hình 1 vẽ cành mai, hình 2 vẽ thân và cành mai).

Phong Tử-Khải tiên-sinh, một giáo-sư trong trường mỹ-thuật Trung-hoa quốc gia, gần đây trong tập sách nhỏ NGHỆ-THUẬT THÚ-VỊ có dẫn câu nói về GIÁ-TRỊ MỸ-CẢM của thứ mai này :

« *Tầm-thường nhất dạng song tiền nguyệt,*
« *Tài hữu mai hoa tiện bất đồng*

ý nói : một mảnh trăng trong trước khung cửa sổ, chỉ là sự vật rất thường, đâu chẳng có được. Thế nhưng hễ có điểm bóng La-phù tiên-tử (mai) thì không còn là tầm-thường nữa, là một thế-giới bất-phàm rồi.

Khương Bạch-Thạch đời Tống có hai bài từ « *Ám hương* » và « *Sơ ảnh* » nổi tiếng là danh-tác, khiến người đọc lên, trong thâm-tâm cảm thấy được cái vẻ thanh-cao, tư-thái của thứ danh-hoa này.

Lâm Hòa-Tĩnh vịnh mai có câu rằng :

« *Sơ ảnh hoành-tà thủy thâm thiền*
« *Ám hương phù-động nguyệt hoàng-hôn*

đã tả từ cái tinh-anh bóng dáng, đến cái lãnh-hương hạo-phách tiêu-sái xuất trần của giống mai này. Hèn chi mà chẳng say mê với mai. Bốn chữ « *Mai thê hạc tử* » nói về họ Lâm, khiến thâm-tâm ta cũng hiện ra cái phong-độ của Ông vậy.

https://tieulun.hopto.org

Hình vẽ 2.— *Vẽ thân cây mai với cành của nó vắt ngang. (Tranh trong giới-tử viên hoa phổ)*

https://tieulun.hopto.org

Tương truyền rằng Cụ Nguyễn-Trãi, Đệ Hoàng Ngự-sử Mai tuyết hiên, có câu rằng :

. . . . . .

La phù tiên tử băng vi hồn.
Khoảnh khắc năng linh quỳnh tác tiết.
Dạ thâm kỳ thụ toái linh lung,
Nguyệt hộ phong song hàn lẫm liệt
Nhược phi phong độ ám hương lai
Phân phân nhất sắc hà do biệt.

. . . . . .

Sáu câu trên, tả mai và tuyết. Đâu là mai, đâu là tuyết, dưới ánh trăng, hồn mai, phách tuyết thực không thể phân biệt được nếu không nhờ có gió thoảng đưa cái hương thanh thú kín đáo kia tới. Đọc đoạn trên, ít nhất cũng phải có một ấn-tượng kỳ-tuyệt về mai, về tuyết. Và phải nhận rằng chất mai có thế nào thì mới linh lung huyền ảo như vậy.

Nói tóm lại, thi-nhân, hoạ-gia, khi gọi là « *ngọc cốt băng cơ* », là « *cô xấu* » là « *ám hương, sơ ảnh* », là « *mai cốt cánh* » là « *điệu gầy như mai* » v.v... hoàn-toàn không phải là loại mai vàng ở đây bán vào dịp Tết âm-lịch, cũng không phải là loại mai trắng ở Đồn Cây-Mai hay Chùa Gò, không phải là *cây mơ* (ô-mai). Phân loại mai theo thực-vật-học là một việc, ta quen gọi là mai vàng, mai trắng, gọi là mù u, không sao. Nhưng *chớ quá ngoa ngoắt, đem lời quá đẹp để mà từ xưa trong thi-giới, họa-giới đã dùng để chỉ riêng cho một thứ mai khác, rồi bất cứ gặp thứ mai nào cũng gán cho những lời như hoa tựa gấm cả !*

Nhớ lại mấy năm về trước, hồi mới di cư. dạy giảng Việt-văn ở mấy trường công, tư-thục. Học-sinh có người chợt hỏi về cốt cách cây mai thế nào ? Tôi cố gắng miêu-tả mai (thứ mai của thi-nhân họa-gia) thì nhiều người lấy làm sửng sốt và ngờ là tôi **đã quá văn hoa bịa đặt**. Về phần tôi, cố nhiên tôi yên trí là họ không có khiếu văn-chương và nhất là không có óc thẩm mỹ. Ít lâu sau, một dịp khác, họ lại : « Đọc Đoạn trường tân thanh của Nguyễn-Du, tả thần-thái cốt-cách cô Kiều mà ví với mai, như « *Mai cốt cách* tuyết tinh

https://tieulun.hoptoi.org

Hình vẽ 2.— *Vẽ thân cây mai với cành của nó vắt ngang. (Tranh trong giới-tử viên hoa phổ)*

https://tieulun.hopto.org

Tương truyền rằng Cụ Nguyễn-Trãi, Đệ Hoàng Ngự-sử Mai tuyết hiên, có câu rằng :

. . . . . .

La phù tiên tử băng vi hồn.
Khoảnh khắc năng linh quỳnh tác tiết.
Dạ thâm kỳ thụ toái linh lung,
Nguyệt hộ phong song hàn lẫm liệt
Nhược phi phong độ ám hương lai
Phân phân nhất sắc hà do biệt.

. . . . . .

Sáu câu trên, tả mai và tuyết. Đâu là mai, đâu là tuyết, dưới ánh trăng, hồn mai, phách tuyết thực không thể phân biệt được nếu không nhờ có gió thoảng đưa cái hương thanh thú kín đáo kia tới. Đọc đoạn trên, ít nhất cũng phải có một ấn-tượng kỳ-tuyệt về mai, về tuyết. Và phải nhận rằng chất mai có thế nào thì mới linh lung huyền ảo như vậy.

Nói tóm lại, thi-nhân, hoạ-gia, khi gọi là « *ngọc cốt băng cơ* », là « *cô xấu* » là « *ám hương, sơ ảnh* », là « *mai cốt cánh* » là « *điệu gầy như mai* » v.v... hoàn-toàn không phải là loại mai vàng ở đây bán vào dịp Tết âm-lịch, cũng không phải là loại mai trắng ở Đồn Cây-Mai hay Chùa Gò, không phải là *cây mơ* (ô-mai). Phân loại mai theo thực-vật-học là một việc, ta quen gọi là mai vàng, mai trắng, gọi là mù u, không sao. Nhưng *chớ quá ngoa ngoắt, đem lời quá đẹp để mà từ xưa trong thi-giới, họa-giới đã dùng để chỉ riêng cho một thứ mai khác, rồi bất cứ gặp thứ mai nào cũng gán cho những lời như hoa tựa gấm cả !*

Nhớ lại mấy năm về trước, hồi mới di cư. dạy giảng Việt-văn ở mấy trường công, tư-thục. Học-sinh có người chợt hỏi về cốt cách cây mai thế nào ? Tôi cố gắng miêu-tả mai (thứ mai của thi-nhân họa-gia) thì nhiều người lấy làm sửng sốt và ngờ là tôi **đã quá văn hoa bịa đặt**. Về phần tôi, cố nhiên tôi yên trí là họ không có khiếu văn-chương và nhất là không có óc thẩm mỹ. Ít lâu sau, một dịp khác, họ lại : « Đọc Đoạn trường tân thanh của Nguyễn-Du, tả thần-thái cốt-cách cô Kiều mà ví với mai, như « *Mai cốt cách* tuyết tinh

https://tieulun.hoptoi.org

thần», hoặc « Nét buồn như cúc, *điệu gầy như mai*», hoặc như « *Xương mai* tính đã *gầy mòn* ». Lại trong các áng thi-văn khác cũng vậy, nói đến mai là nói đến *sương ngưng tuyết đóng*, là *tuyệt - đại giai - nhân*, là *cao - sĩ - phẩm tiết*, v. v... Vậy mà cây mai, hoa mai, đâu có được cái hương kiều-diễm, cái sắc sa-hoa như thế »? Tôi vẫn yên-trí là họ không có khiếu thơ văn, kém óc thẩm-mỹ nên đành mặc-nhiên giữ thái độ « *lãnh mãn tự tri* : lạnh hay nóng thì một mình mình tự biết, nói ra sao được » không có ý-kiến gì bàn nói hơn nữa.

Thế rồi, vụ Tết đến với « *mai vàng* » đầy đường, nghẹt chợ. Trong bụng tôi lúc đó hơi hiểu vì sao học-sinh đã ngờ vực những câu thơ cổ là quá xa sự thực. Tôi lại tìm hỏi về « **giống mai trắng** » ở đây. Đại-đề cũng lãnh-hội được phần nào về hình-sắc giống mai trắng này rồi. Tới đây thì tôi hoảng-nhiên giác-ngộ, rồi tự trách mình đã lầm. Thì ra mấy chị em, anh em học-sinh họ rất có ý tứ về thơ văn, có óc thẩm-mỹ chắc chắn là khác. Trước kia nghe tôi miêu tả về mai mà họ cho là tả quá văn-hoa bịa đặt, họ đọc Nguyễn-Du mà ngờ rằng thi-nhân đã quá *thần thánh hóa* hoa mai, và đối với họ như thế thì cốt-cách, nhan-sắc, tinh-thần cô Kiều chẳng cũng tầm-thường sao ?, sở-dĩ họ nghĩ vậy là vì bình-sinh họ chỉ biết có thứ *mai vàng* hoặc xa hơn nữa là thứ *mai trắng* ở đây. Không trông thấy «*thứ mai của thi-nhân họa sĩ*» hèn chi mà không thể lãnh-hội thông-cảm được ý-tứ thi-nhân.....

Câu chuyện trên, lâu nay tôi vẫn lấy làm canh cánh bên lòng, xét rằng sự tìm hiểu biện minh về vấn đề này, rất ảnh hưởng sâu xa đến trình độ và việc xét văn chương, mỹ thẩm thuật. Cho nên, khi đọc bài của Việt điểu tiên sinh bàn nói về *các giống mai với giá trị mỹ cảm của nó*, tôi nhận thấy rằng bài đó rất quan hệ. Và bài đó lại đặt vào khung khổ của *mục khảo cứu*. Nếu khảo xét đúng, thì sự lợi ích về việc hiểu văn chương, nâng cao trình độ thẩm mỹ không phải là nhỏ; nếu sai lầm thì sự phương hại về lãnh vực này cũng lớn lắm. Bởi lẽ đã đặt bài đó trong *mục khảo cứu*, thì càng dễ gây tin tưởng cho người đọc một cách sâu xa, lâu dài. Người đọc, người viết, sẽ yên trí là như thế. Nó sẽ là một liều thuốc hay vô cùng, nếu sự khảo

https://tieulun.hopto.org

xét kia đúng, trái lại, nếu sai, thì nó thành một cố tật mà người đọc sẽ mang lấy suốt đời, sẽ lan truyền mãi mãi.

Cho nên bữa nay, viết bài này, tôi thành thực nghĩ rằng sự hiểu biết của tôi dù có điều sai lầm, hay dù là hoàn toàn sai lầm nhưng nếu được Việt điều tiên sinh và bạn đọc cho ý kiến và biện biệt những điều sai lầm ra cho, thì âu cũng là một sự lợi ích không nhỏ.

QUỐC-NGHI
TRƯƠNG-CAM-KHẢI

NHỮNG CÂU THƠ VÀ BÀI THƠ CHỮ HÁN TRÊN ĐÃ ĐƯỢC THI SĨ NHẤT-ANH DỊCH RA NHƯ SAU NÀY :

(1) *Hoàng-hạc lầu trung xuy ngọc-địch, Giang thành ngũ nguyệt lạc-mai-hoa !*

Dịch : Khúc sáo Lạc-Mai Lầu Hạc vắng, Giang-thành nhớ cảnh tháng năm xưa !

(2) *Khương địch hoành suy A-Đả Hồi, Hướng nguyệt lầu trung suy Lạc-Mai !*

Dịch : Não nùng sái rợ tiếng chơi vơi, Rõi bóng trăng lầu khúc Lạc-Mai !

(3) *Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết, Khương địch suy tha bất hạ lai !*

Dịch : Xương gầy chẳng chịt đơm bông tuyết, Sáo rợ rung cành, cánh chẳng rơi !

(4) *Khứ khứ Lạc-Mai thanh tiệm viễn, Hành hành chinh-bái sắc hà mang !*

Dịch : Khúc Lạc-Mai gần xa réo rắt, Bóng tinh-kỳ phấp phới mơ màng !

(5) *Nhận đào vô lục diệp, Biện hạnh hữu thanh chi !*

Dịch : Đào kia thua lá thắm, Hạnh nọ kém cành xanh !

(6) *Phạ sầu tham thụy độc khai trì*
Tự khủng băng dung bất nhập thì
Cố tác tiểu hồng đào hạnh sắc
Thượng dư cô sấu tuyết sương ti (tư)
Hàn tâm vị khẳng tùy xuân thải
Tửu vựng vô đoan thượng ngọc ki (cơ)
Thi lão bất tri mai cách tại !
Cánh khan lục diệp giữ thanh chi !

https://tieulun.hopto.org

thần», hoặc « Nét buồn như cúc, *điệu gầy như mai*», hoặc như « *Xương mai* tính đã *gầy mòn* ». Lại trong các áng thi-văn khác cũng vậy, nói đến mai là nói đến *sương ngưng tuyết đóng*, là *tuyệt - đại giai - nhân*, là *cao - sĩ - phẩm tiết*, v. v... Vậy mà cây mai, hoa mai, đâu có được cái hương kiều-diễm, cái sắc sa-hoa như thế »? Tôi vẫn yên-trí là họ không có khiếu thơ văn, kém óc thẩm-mỹ nên đành mặc-nhiên giữ thái độ « *lãnh mãn tự tri* : lạnh hay nóng thì một mình mình tự biết, nói ra sao được » không có ý-kiến gì bàn nói hơn nữa.

Thế rồi, vụ Tết đến với « *mai vàng* » đầy đường, nghẹt chợ. Trong bụng tôi lúc đó hơi hiểu vì sao học-sinh đã ngờ vực những câu thơ cổ là quá xa sự thực. Tôi lại tìm hỏi về « **giống mai trắng** » ở đây. Đại-đề cũng lãnh-hội được phần nào về hình-sắc giống mai trắng này rồi. Tới đây thì tôi hoảng-nhiên giác-ngộ, rồi tự trách mình đã lầm. Thì ra mấy chị em, anh em học-sinh họ rất có ý tứ về thơ văn, có óc thẩm-mỹ chắc chắn là khác. Trước kia nghe tôi miêu tả về mai mà họ cho là tả quá văn-hoa bịa đặt, họ đọc Nguyễn-Du mà ngờ rằng thi-nhân đã quá *thần thánh hóa* hoa mai, và đối với họ như thế thì cốt-cách, nhan-sắc, tinh-thần cô Kiều chẳng cũng tầm-thường sao ?, sở-dĩ họ nghĩ vậy là vì bình-sinh họ chỉ biết có thứ *mai vàng* hoặc xa hơn nữa là thứ *mai trắng* ở đây. Không trông thấy «*thứ mai của thi-nhân họa sĩ*» hèn chi mà không thể lãnh-hội thông-cảm được ý-tứ thi-nhân.....

Câu chuyện trên, lâu nay tôi vẫn lấy làm canh cánh bên lòng, xét rằng sự tìm hiểu biện minh về vấn đề này, rất ảnh hưởng sâu xa đến trình độ và việc xét văn chương, mỹ thẩm thuật. Cho nên, khi đọc bài của Việt điểu tiên sinh bàn nói về *các giống mai với giá trị mỹ cảm của nó*, tôi nhận thấy rằng bài đó rất quan hệ. Và bài đó lại đặt vào khung khổ của *mục khảo cứu*. Nếu khảo xét đúng, thì sự lợi ích về việc hiểu văn chương, nâng cao trình độ thẩm mỹ không phải là nhỏ; nếu sai lầm thì sự phương hại về lãnh vực này cũng lớn lắm. Bởi lẽ đã đặt bài đó trong *mục khảo cứu*, thì càng dễ gây tin tưởng cho người đọc một cách sâu xa, lâu dài. Người đọc, người viết, sẽ yên trí là như thế. Nó sẽ là một liều thuốc hay vô cùng, nếu sự khảo

https://tieulun.hopto.org

xét kia đúng, trái lại, nếu sai, thì nó thành một cố tật mà người đọc sẽ mang lấy suốt đời, sẽ lan truyền mãi mãi.

Cho nên bữa nay, viết bài này, tôi thành thực nghĩ rằng sự hiểu biết của tôi dù có điều sai lầm, hay dù là hoàn toàn sai lầm nhưng nếu được Việt điều tiên sinh và bạn đọc cho ý kiến và biện biệt những điều sai lầm ra cho, thì âu cũng là một sự lợi ích không nhỏ.

QUỐC-NGHI
TRƯƠNG-CAM-KHẢI

NHỮNG CÂU THƠ VÀ BÀI THƠ CHỮ HÁN TRÊN ĐÃ ĐƯỢC THI SĨ NHẤT-ANH DỊCH RA NHƯ SAU NÀY :

(1) *Hoàng-hạc lầu trung xuy ngọc-địch, Giang thành ngũ nguyệt lạc-mai-hoa !*

Dịch : Khúc sáo Lạc-Mai Lầu Hạc vắng, Giang-thành nhớ cảnh tháng năm xưa !

(2) *Khương địch hoành suy A-Đả Hồi, Hướng nguyệt lầu trung suy Lạc-Mai !*

Dịch : Não nùng sái rợ tiếng chơi vơi, Rõi bóng trăng lầu khúc Lạc-Mai !

(3) *Sơ bi cá cá đoàn băng tuyết, Khương địch suy tha bất hạ lai !*

Dịch : Xương gầy chẳng chịt đơm bông tuyết, Sáo rợ rung cành, cánh chẳng rơi !

(4) *Khứ khứ Lạc-Mai thanh tiệm viễn, Hành hành chinh-bái sắc hà mang !*

Dịch : Khúc Lạc-Mai gần xa réo rắt, Bóng tinh-kỳ phấp phới mơ màng !

(5) *Nhận đào vô lục diệp, Biện hạnh hữu thanh chi !*

Dịch : Đào kia thua lá thắm, Hạnh nọ kém cành xanh !

(6) *Phạ sầu tham thụy độc khai trì*
Tự khủng băng dung bất nhập thì
Cố tác tiểu hồng đào hạnh sắc
Thượng dư cô sấu tuyết sương ti (tư)
Hàn tâm vị khẳng tùy xuân thải
Tửu vựng vô đoan thượng ngọc ki (cơ)
Thi lão bất tri mai cách tại !
Cánh khan lục diệp giữ thanh chi !

https://tieulun.hopto.org

Dịch : Ngại tỉnh giấc mơ đành nỡ muộn !
Thời qua sắc nõn khéo buồn tênh !
Hồng pha cánh phấn tinh thần đượm,
Tuyết phủ thân gầy cốt cách thanh !
Lạnh lẽo chẳng cùng xuân thắm mởm,
Nồng say chợt ửng má đào xinh !
Giá này phẩm ấy Già quên nhỉ
Vơ vẩn cành xanh lại lá xanh !

(7) *Tầm thường nhất dạng song tiền nguyệt,*
Tài hữu Mai hoatiện bất đồng !

Dịch : Mảnh nguyệt dòm song đâu chẳng có,
Mai cười dưới bóng cảnh thêm thơ !

(8) *Sơ ảnh hoành tà thủy thâm thiển,*
Ám hương phù động nguyệthoàng hôn !

Dịch : Sâu cạn nước chiều ngời ánh tuyết,
Mập mờ trăng tối toả hương mơ !

(9) *...La phù tiên-tử Băng vi hồn !*
Khoảng khắc năng linh quỳnh tác tiết.
Dạ thâm kỳ thụ toái linh lung,
Nguyệt hộ phong song hàn lẫm liệt
Nhược phi phong độ ám hương tai
Phân phân nhất sắc hà do biệt...

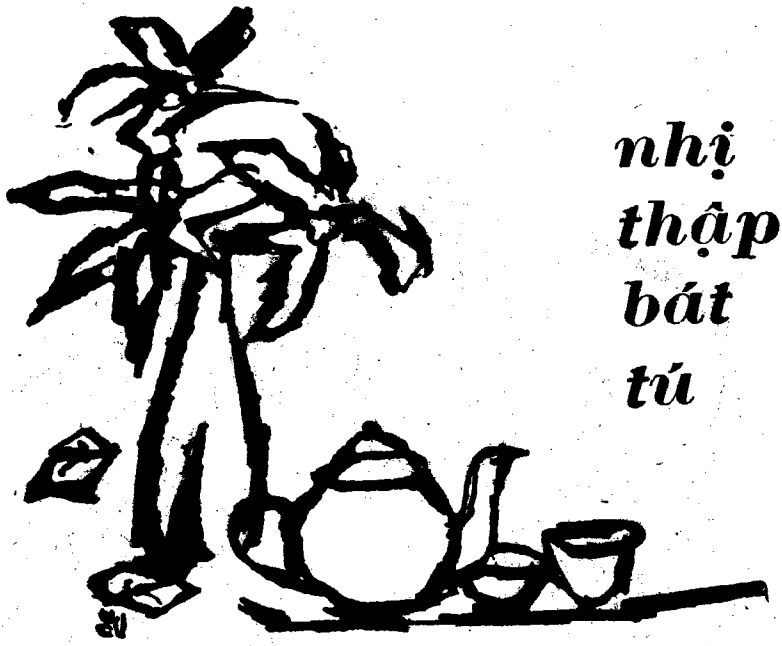
Dịch : ...La-Phù tiên-tử, Băng là hồn !
Trong trắng ảo huyền nêu khí tiết !
Đêm trường cây ngọc rắc tung châu
Gió lọt song trăng mờ lạnh tuyết !
Lưng trời không thoảng ánh hương mơ,
Một sắc phau phau ai kẻ biết !...

(NHẤT ANH dịch)

Khi công việc thất bại, điều an ủi nhất là hồi tưởng lại rằng mình vẫn luôn luôn nghĩ điều phải và lòng mình luôn luôn thẳng thắn.
Ciceron.

Những vết thương của lương tâm không bao giờ lành được.
Publius Syrus.

https://tieulun.hopto.org

nhị thập bát tú

tho VŨ HOÀNG CHƯƠNG

Trong phòng triển lãm

Thẳng trắng cong vàng gẫy đỏ xanh
Thịt xương Hội-Họa ném tung hoành
Có ai nhìn được sau bề mặt
Để thấy oan hồn mỗi bức tranh

Hương gọi Tiếng về

Trời không trăng sáng với sao thưa
Cũng chẳng đầy sương rụng nguyệt mờ
Tào - Tứ Trương - Tam đều tịch mịch
Đây còn « hương - quạ » réo đèn mơ

https://tieulun.hopto.org

Dịch : Ngại tỉnh giấc mơ đành nỡ muộn !
Thời qua sắc nõn khéo buồn tênh !
Hồng pha cánh phấn tinh thần đượm,
Tuyết phủ thân gầy cốt cách thanh !
Lạnh lẽo chẳng cùng xuân thắm mởm,
Nồng say chợt ửng má đào xinh !
Giá này phẩm ấy Già quên nhỉ
Vơ vẩn cành xanh lại lá xanh !

(7) *Tầm thường nhất dạng song tiền nguyệt,*
Tài hữu Mai hoatiện bất đồng !

Dịch : Mảnh nguyệt dòm song đâu chẳng có,
Mai cười dưới bóng cảnh thêm thơ !

(8) *Sơ ảnh hoành tà thủy thâm thiển,*
Ám hương phù động nguyệthoàng hôn !

Dịch : Sâu cạn nước chiều ngời ánh tuyết,
Mập mờ trăng tối toả hương mơ !

(9) *...La phù tiên-tử Băng vi hồn !*
Khoảng khắc năng linh quỳnh tác tiết.
Dạ thâm kỳ thụ toái linh lung,
Nguyệt hộ phong song hàn lẫm liệt
Nhược phi phong độ ám hương tai
Phân phân nhất sắc hà do biệt...

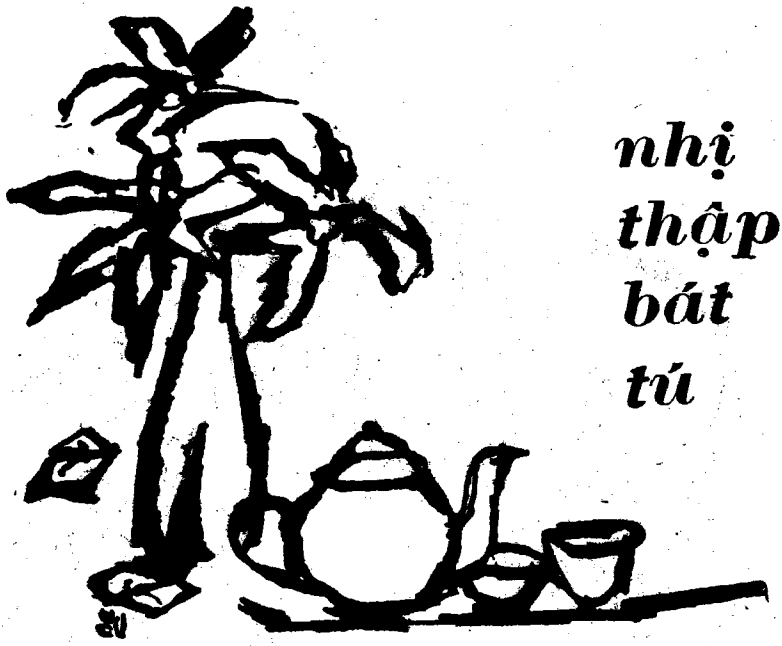
Dịch : ...La-Phù tiên-tử, Băng là hồn !
Trong trắng ảo huyền nêu khí tiết !
Đêm trường cây ngọc rắc tung châu
Gió lọt song trăng mờ lạnh tuyết !
Lưng trời không thoảng ánh hương mơ,
Một sắc phau phau ai kẻ biết !...

(NHẤT ANH dịch)

Khi công việc thất bại, điều an ủi nhất là hồi tưởng lại rằng mình vẫn luôn luôn nghĩ điều phải và lòng mình luôn luôn thẳng thắn.
Ciceron.

Những vết thương của lương tâm không bao giờ lành được.
Publius Syrus.

https://tieulun.hopto.org

nhị thập bát tú

tho VŨ HOÀNG CHƯƠNG

Trong phòng triển lãm

Thẳng trắng cong vàng gẫy đỏ xanh
Thịt xương Hội-Họa ném tung hoành
Có ai nhìn được sau bề mặt
Để thấy oan hồn mỗi bức tranh

Hương gọi Tiếng về

Trời không trăng sáng với sao thưa
Cũng chẳng đầy sương rụng nguyệt mờ
Tào - Tứ Trương - Tam đều tịch mịch
Đây còn « hương - quạ » réo đèn mơ

https://tieulun.hopto.org

Nguyên tác của **EMILY BRONTE**
Bản dịch của **NHẤT - LINH**

(*tiếp theo*)

VI

HẠNH trở về để đưa đám và trở về với một người vợ khiến chúng tôi kinh ngạc, và người quanh vùng bàn tán. Bà vợ trẻ là ai, quê quán ở đâu, không bao giờ Hạnh cho chúng tôi hay. Chắc bà ta không có của hồi môn, không phải con nhà gia thế vì vậy Hạnh phải giấu sự ôn thú ấy không cho cha biết...

Sau ba năm vắng nhà, Hạnh thay đổi rất nhiều, người gầy đi kém hồng hào, lời nói và cách ăn mặc khác hẳn trước. Ngay hôm mới về, cậu ấy ra lệnh bắt bác Dọi và tôi từ nay phải ở luôn trong bếp và để cả phòng lớn cho cậu ấy dùng.

Còn mợ Hạnh tỏ ý thích muốn làm chị làm em với người trong

https://tieulun.hopto.org

họ chồng ; lúc đầu mợ ta truyện trò thân mật với Liên, hôn hít Liên, đi chơi khắp nơi với em chồng và mua cho rất nhiều quà bánh. Nhưng về sau sự thân yêu ấy nhạt dần và khi mợ ta trở nên cau có thì Hạnh trở thành độc đoán. Một vài câu mợ nói tỏ ý không ưa Hy cũng đủ làm nổi dậy trong lòng Hạnh tất cả mối thù hằn xưa. Hạnh bắt Hy sống với bọn tôi tớ, không cho đi học nữa, bắt làm lụng ở ngoài đồng và cũng làm vất vả như một tên thợ cầy.

Lúc đầu Hy cũng chịu đựng được sự khổ nhục ấy, vì Liên học được đến đâu thì lại dạy lại Hy, cùng Hy làm việc và chơi đùa ở ngoài đồng. Cả hai thực tình hứa hẹn với nhau sẽ cố trở thành thô bạo như lũ mán mọi ; Hạnh không để ý gì đến cách ăn ở của hai đứa trẻ và mọi việc chúng nó làm, miễn là ông không gặp mặt chúng. Hạnh cũng chẳng cần để ý tới xem chúng có đi lễ nhà thờ ngày chủ nhật không, nếu không có lời bác Dọi và ông mục sư trách móc về sự vắng mặt của Hy và Liên ; Hạnh bảo đem Hy đi đánh đòn và bắt Liên nhịn cơm trưa hay cơm chiều. Nhưng hai đứa không lấy gì làm thích hơn là cùng nhau chạy trốn vào rừng cỏ, từ sáng sớm và ở đấy suốt ngày ; sự trừng phạt chắc sẽ có nhưng chúng chỉ coi đó là một thứ đề đùa riễu. Ông mục sư muốn bắt Liên học thuộc lòng bao nhiêu chương sách đó là tùy ý ông, bác Dọi muốn cầm roi vụt Hy cho đến khi tê dại cả cánh tay, đó cũng là tùy ý bác ta ; hễ Hy và Liên gặp nhau là chúng quên hết mọi sự, nhất là khi chúng đã mưu mô được một cách trả thù ranh quái. Nhiều lần tôi đã phải khóc thầm thấy hai đứa trẻ ngày một trâng tráo quá, nhưng tôi không dám ngỏ một lời nào sợ mất hết đôi chút oai quyền còn lại đối với hai đứa trẻ thiếu thốn thương yêu ấy.

Một buổi chiều chủ nhật, chúng bị đuổi ra khỏi buồng vì làm rầm rĩ hay vì một lỗi nhỏ gì đấy. Khi đi gọi chúng về ăn cơm thì tìm hết nơi cũng không thấy chúng đâu cả. Sau cùng Hạnh cáu tiết ra lệnh đóng hết các cửa và cấm bất kỳ ai cho chúng vào nhà đêm nay. Mọi người đã đi ngủ. Riêng tôi, vì lo lắng không sao ngủ được, tôi mở cửa sổ, thò đầu ra ngoài nghe ngóng mặc dầu lúc đó trời mưa : nếu chúng về, tôi nhất quyết sẽ mở cửa cho chúng bất chấp cả lệnh cấm. Sau một lúc lâu có tiếng chân đi trên đường và có ánh sáng một ngọn đèn lấp loáng sau hàng rào ngắn. Tôi choàng khăn, chạy vội ra sợ chúng gõ cửa làm tỉnh giấc Hạnh. Chỉ có một mình Hy về, tôi giựt mình :

— Còn Liên đâu ? không xảy ra tai nạn gì chứ ?

— Ở Họa mi Trang ; còn tôi, tôi cũng ngủ lại đây, nếu họ có đôi chút lễ độ mời tôi ở lại.

— Thế cậu làm gì ở Họa mi Trang.

— Để tôi thay quần áo ướt rồi tôi sẽ kể hết, vú nghe.

Tôi bảo Hy cẩn thận đừng làm Hạnh thức giấc và trong lúc hắn thay quần áo Hy nói tiếp :

— Chúng tôi đi ra qua cửa buồng giặt, chạy chơi loăng quăng. Thấy có ánh sáng ở Hoa-mi-Trang, chúng tôi nẩy ra ý kiến đến xem hai đứa bé nhà họ Tôn chiều chủ nhật có ngồi ré trun ở một só không, trong khi bố mẹ ăn no, uống say

https://tieulun.hopto.org

Nguyên tác của **EMILY BRONTE**
Bản dịch của **NHẤT - LINH**

(*tiếp theo*)

VI

HẠNH trở về để đưa đám và trở về với một người vợ khiến chúng tôi kinh ngạc, và người quanh vùng bàn tán. Bà vợ trẻ là ai, quê quán ở đâu, không bao giờ Hạnh cho chúng tôi hay. Chắc bà ta không có của hồi môn, không phải con nhà gia thế vì vậy Hạnh phải giấu sự ôn thú ấy không cho cha biết...

Sau ba năm vắng nhà, Hạnh thay đổi rất nhiều, người gầy đi kém hồng hào, lời nói và cách ăn mặc khác hẳn trước. Ngay hôm mới về, cậu ấy ra lệnh bắt bác Dọi và tôi từ nay phải ở luôn trong bếp và để cả phòng lớn cho cậu ấy dùng.

Còn mợ Hạnh tỏ ý thích muốn làm chị làm em với người trong

https://tieulun.hopto.org

họ chồng ; lúc đầu mợ ta truyện trò thân mật với Liên, hôn hít Liên, đi chơi khắp nơi với em chồng và mua cho rất nhiều quà bánh. Nhưng về sau sự thân yêu ấy nhạt dần và khi mợ ta trở nên cau có thì Hạnh trở thành độc đoán. Một vài câu mợ nói tỏ ý không ưa Hy cũng đủ làm nổi dậy trong lòng Hạnh tất cả mối thù hằn xưa. Hạnh bắt Hy sống với bọn tôi tớ, không cho đi học nữa, bắt làm lụng ở ngoài đồng và cũng làm vất vả như một tên thợ cầy.

Lúc đầu Hy cũng chịu đựng được sự khổ nhục ấy, vì Liên học được đến đâu thì lại dạy lại Hy, cùng Hy làm việc và chơi đùa ở ngoài đồng. Cả hai thực tình hứa hẹn với nhau sẽ cố trở thành thô bạo như lũ mán mọi ; Hạnh không để ý gì đến cách ăn ở của hai đứa trẻ và mọi việc chúng nó làm, miễn là ông không gặp mặt chúng. Hạnh cũng chẳng cần để ý tới xem chúng có đi lễ nhà thờ ngày chủ nhật không, nếu không có lời bác Dọi và ông mục sư trách móc về sự vắng mặt của Hy và Liên ; Hạnh bảo đem Hy đi đánh đòn và bắt Liên nhịn cơm trưa hay cơm chiều. Nhưng hai đứa không lấy gì làm thích hơn là cùng nhau chạy trốn vào rừng cỏ, từ sáng sớm và ở đấy suốt ngày ; sự trừng phạt chắc sẽ có nhưng chúng chỉ coi đó là một thứ đề đùa riễu. Ông mục sư muốn bắt Liên học thuộc lòng bao nhiêu chương sách đó là tùy ý ông, bác Dọi muốn cầm roi vụt Hy cho đến khi tê dại cả cánh tay, đó cũng là tùy ý bác ta ; hễ Hy và Liên gặp nhau là chúng quên hết mọi sự, nhất là khi chúng đã mưu mô được một cách trả thù ranh quái. Nhiều lần tôi đã phải khóc thầm thấy hai đứa trẻ ngày một trâng tráo quá, nhưng tôi không dám ngỏ một lời nào sợ mất hết đôi chút oai quyền còn lại đối với hai đứa trẻ thiếu thốn thương yêu ấy.

Một buổi chiều chủ nhật, chúng bị đuổi ra khỏi buồng vì làm rầm rĩ hay vì một lỗi nhỏ gì đấy. Khi đi gọi chúng về ăn cơm thì tìm hết nơi cũng không thấy chúng đâu cả. Sau cùng Hạnh cáu tiết ra lệnh đóng hết các cửa và cấm bất kỳ ai cho chúng vào nhà đêm nay. Mọi người đã đi ngủ. Riêng tôi, vì lo lắng không sao ngủ được, tôi mở cửa sổ, thò đầu ra ngoài nghe ngóng mặc dầu lúc đó trời mưa : nếu chúng về, tôi nhất quyết sẽ mở cửa cho chúng bất chấp cả lệnh cấm. Sau một lúc lâu có tiếng chân đi trên đường và có ánh sáng một ngọn đèn lấp loáng sau hàng rào ngắn. Tôi choàng khăn, chạy vội ra sợ chúng gõ cửa làm tỉnh giấc Hạnh. Chỉ có một mình Hy về, tôi giựt mình :

— Còn Liên đâu ? không xảy ra tai nạn gì chứ ?

— Ở Họa mi Trang ; còn tôi, tôi cũng ngủ lại đây, nếu họ có đôi chút lễ độ mời tôi ở lại.

— Thế cậu làm gì ở Họa mi Trang.

— Để tôi thay quần áo ướt rồi tôi sẽ kể hết, vú nghe.

Tôi bảo Hy cẩn thận đừng làm Hạnh thức giấc và trong lúc hắn thay quần áo Hy nói tiếp :

— Chúng tôi đi ra qua cửa buồng giặt, chạy chơi loăng quăng. Thấy có ánh sáng ở Hoa-mi-Trang, chúng tôi nẩy ra ý kiến đến xem hai đứa bé nhà họ Tôn chiều chủ nhật có ngồi ré trun ở một só không, trong khi bố mẹ ăn no, uống say

https://tieulun.hopto.org

cười hát cạnh lò sưởi ; hoặc xem chúng có bị bắt đọc sách thuyết giáo, bị một tên đầy tớ già giảng đạo hoặc bị phạt học thuộc lòng cả một cột tên trong thánh kinh nếu chúng trả lời sai.

— Chắc là không. Vì đó là những đứa trẻ ngoan ; người ta không bao giờ đối đãi chúng như đối đãi hai cô cậu xấu tính xấu nết nhà này.

— Thôi đi, vú. Đừng giảng đạo nữa. Láo, láo tuốt chúng tôi chạy một mạch từ Đỉnh Gió Hú đến Hoạ-mi-Trang... Liên bị tôi bỏ xa vì nó chạy chân không. Chúng tôi chui qua một lỗ hổng ở hàng rào, lần mò theo một con đường nhỏ, rồi leo lên một cái bồn hoa nhìn qua cửa sổ vào trong... thật là tuyệt : một gian buồng sang trọng có thảm đỏ, các bàn ghế đều phủ nhung đỏ, trần nhà trắng toát viền kim nhũ và ở ngay giữa trần các ngọn nến chiếu sáng long lanh một chùm mảnh thủy tinh treo bằng những sợi giây bạc. Ông bà Tôn không có đấy, chắc là hai đứa trẻ sung sướng như tiên. Chúng tôi thì tưởng mình đã lên tiên rồi ! Thế mà, vú có biết hai đứa bé ngoan của vú làm gì không ? Con Sa — nó độ mười một tuổi nghĩa là kém Liên một tuổi — con Sa nằm lăn xuống nền nhà, kêu la như có lũ quỷ cái đương tùng sẻo, thằng Kha thì ngồi ở cạnh lò sưởi khóc ri rỉ. Ở giữa bàn có một con chó con vừa kêu ăng ẳng vừa cựa quậy chân. Thấy đứa nọ đổ lỗi cho đứa kia, chúng tôi hiểu ngay là chúng đã suýt kéo đứt đôi con chó. Đấy vú xem chúng nó nghịch như thế đấy. Đánh nhau chí chết tranh nhau một con chó rồi sau lại hờn khóc vì cả hai đều không ai muốn lấy con chó nữa. Thấy hai đứa trẻ hư thân mất nết ấy, chúng tôi cười vỡ bụng; thực lũ đáng khinh. Vú xem, có bao giờ vú thấy tôi cỏ đòi một thứ gì mà Liên thích không, có bao giờ vú thấy hai chúng tôi một mình với nhau mà người thì khóc nức nở, người thì nằm lăn ra đất, mỗi người ở một phía buồng. Không thứ gì ở đời có thể khiến tôi đổi địa vị tôi ở đây lấy địa vị thằng Kha ở Hoạ - mi - Trang. Tôi không bao giờ làm thế cho dẫu người ta cho tôi ngay cái quyền ném lão già Dọi từ đỉnh nóc nhà cao nhất hoặc quét vôi tất cả cái nhà này bằng máu của thằng Hạnh.

* * *

Tôi ngắt lời :

— Câm mồm ngay ! Nhưng còn vì sao cậu về, để cô ấy lại đấy thì cậu chưa nói.

— Tôi đã bảo vú là chúng tôi cười nôn ruột. Hai đứa nhà họ Tôn nghe thấy, cùng một loạt chạy vụt ra cửa nhanh như tên. Yên lặng một lúc chúng cùng kêu « Mợ ơi mợ ! Cậu ơi ! Mợ ơi mợ vào mau. Cậu ơi ! » Chúng tôi lại đập thình thình để làm chúng sợ hơn ; sau nghe có tiếng người kéo then cổng chúng tôi thấy là nên chuồn ngay. Tôi cầm tay Liên, kéo đi, rồi bỗng nhiên Liên ngã xuống đất. Liên thầm thì bảo tôi : « Anh Hy, anh trốn đi, trốn đi ngay ! Em đã bị con chó chúng nó thả ra... » Con chó quỷ đã ngoạm vào mắt cá chân Liên, vú ạ. Liên không kêu một tiếng nào. Không nó không kêu, nó cho kêu là xấu hổ cho dẫu là bị một con bò hăng tiết húc sừng đưa cả người nó lên. Nhưng tôi, tôi kêu ầm ỹ, tôi nguyền rủa luôn miệng, rủa nhiều đủ để diệt trừ tất cả yêu quái ở trên đời. Vớ lấy một hòn đá, tôi nhét vào giữa hàm răng con chó rồi tôi ráng lấy hết sức ấn hòn đá vào trong cổ họng nó. Sau cùng

https://tieulun.hopto.org

một thằng đầy tớ chạy ra tay cầm một cái đèn lồng : « Mày cứ ngoạm chắc lấy » nhưng khi thấy chó mình cắn một cô gái bé, hắn đổi giọng và bảo chó nhả ra. Hắn đỡ Liên dậy, Liên tỏ vẻ khó chịu nhưng tôi chắc thế không phải vì sợ mà vì đau. Hắn mang Liên vào trong nhà. Ông Tôn đứng ở cửa hỏi vào :

« — Nó bắt được cái gì ?

« — Thưa cậu nó bắt được một con bé.

« Người đầy tớ trả lời như vậy « rồi giơ quả đấm vào mặt tôi, hắn « tiếp thêm :

« — Còn thằng này có vẻ là một tên bịp dẫn đường. Chắc là bọn cướp định cho hai đứa này trèo qua cửa sổ rồi mở cửa cho bọn cướp vào giết sạch cả nhà. Ông Tôn, xin ông đừng rời cây súng ra.

« Ông Tôn nói :

« — Bọn bợm này biết hôm nay là ngày thu tiền nhà, chúng định làm một mẻ.

« Rồi ông quay lại phía bà Tôn :

— « Này mình xem, nhưng đừng sợ, nó chỉ là một đứa bé, nhưng trông gian ra mặt.

« Ông Tôn đẩy tôi ra đứng dưới ánh đèn sáng treo trên trần. Bà Tôn lấy kính đeo rồi giơ hai tay lên tỏ vẻ ghê tởm. Hai đứa trẻ rút rát cũng mon mon lại gần. Con Sa nói : Người gì mà ghê thế này. Nhốt nó xuống hầm rượu, cậu ạ. Nó giống như hệt đứa con trai con mụ thầy số nó ăn cắp con chim da-da nuôi của con.

« Trong lúc họ ngắm xét tôi thì Liên vào ; nghe thấy mấy câu nói sau cùng nó bật lên cười. Thằng Kha sau khi nhìn Liên soi mói, nhận ra ngay, và nói tiếng rất nhỏ với bà Tôn :

— « Liên đấy, mợ ạ. Liên ấy mà. Mợ xem con vện nó cắn... chân ra bao nhiêu là máu.

« Bà Tôn cất tiếng nói to :

— « Yên Liên à ? Sao lại lạ lùng thế ! Con Liên đi cò bơ cò bất với một thằng vô loài. Ử mà thật, nó ăn mặc tang phục, đích Liên rồi,.. khổ con bé có thề quẻ suốt đời.

« Ông Tôn quay về phía Liên, kêu lên :

— « Cậu Hạnh không săn sóc gì đến em gái cả. Tôi thấy ông mục sư nói, cậu Hạnh để em gái sao lãng cả việc lễ bái. Thế còn thằng bé kia, ở đâu ra ? À, à, thôi đích là thằng con nuôi mà ông Yên đã nhặt được hồi ông đi Li-vơ-pun, một thằng nhãi ranh hoặc một đứa ở I-pha-nho hay ở Mỹ lạc loài đến.

« Bà Tôn điểm thêm :

— « Dầu sao cũng là một đứa trẻ hung tợn, không đáng được ở trong một gia đình lương thiện. Ông có để ý đến cách nó ăn nói không. Thế mà mình để các con mình nghe nó nói, có chết người không ?

« Tôi lại bắt đầu rủa, vú ạ. Vú đừng giận nhé ! Lão đầy tớ được lệnh tống cổ tôi ra ngoài. Tôi kháng cự, không muốn ra đi, một mình và Liên ở lại đó. Lão kéo tôi ra vườn, bảo tôi cầm cây đèn lồng, ra lệnh bảo tôi đi rồi đóng cửa lại. Nhưng màn treo vẫn còn hé mở, tôi đứng nhìn vào ; nếu Liên muốn về mà bọn họ không cho về, tôi sẽ đập tan cửa kính ra làm trăm nghìn mảnh. Liên ngồi yên ở ghế đệm dài. Bà Tôn vừa lắc đầu vừa nói những câu mà tôi đoán chắc là những câu nửa khuyên nửa cự gì đó. Liên là con cái nhà gia thế cho nên bọn họ đối đãi với Liên khác hẳn với tôi. Người hầu gái đem vào một thau nước nóng và rửa chân cho Liên.

(còn tiếp)

https://tieulun.hopto.org

cười hát cạnh lò sưởi ; hoặc xem chúng có bị bắt đọc sách thuyết giáo, bị một tên đầy tớ già giảng đạo hoặc bị phạt học thuộc lòng cả một cột tên trong thánh kinh nếu chúng trả lời sai.

— Chắc là không. Vì đó là những đứa trẻ ngoan ; người ta không bao giờ đối đãi chúng như đối đãi hai cô cậu xấu tính xấu nết nhà này.

— Thôi đi, vú. Đừng giảng đạo nữa. Láo, láo tuốt chúng tôi chạy một mạch từ Đỉnh Gió Hú đến Hoạ-mi-Trang... Liên bị tôi bỏ xa vì nó chạy chân không. Chúng tôi chui qua một lỗ hổng ở hàng rào, lần mò theo một con đường nhỏ, rồi leo lên một cái bồn hoa nhìn qua cửa sổ vào trong... thật là tuyệt : một gian buồng sang trọng có thảm đỏ, các bàn ghế đều phủ nhung đỏ, trần nhà trắng toát viền kim nhũ và ở ngay giữa trần các ngọn nến chiếu sáng long lanh một chùm mảnh thủy tinh treo bằng những sợi giây bạc. Ông bà Tôn không có đấy, chắc là hai đứa trẻ sung sướng như tiên. Chúng tôi thì tưởng mình đã lên tiên rồi ! Thế mà, vú có biết hai đứa bé ngoan của vú làm gì không ? Con Sa — nó độ mười một tuổi nghĩa là kém Liên một tuổi — con Sa nằm lăn xuống nền nhà, kêu la như có lũ quỷ cái đương tùng sẻo, thằng Kha thì ngồi ở cạnh lò sưởi khóc ri rỉ. Ở giữa bàn có một con chó con vừa kêu ăng ẳng vừa cựa quậy chân. Thấy đứa nọ đổ lỗi cho đứa kia, chúng tôi hiểu ngay là chúng đã suýt kéo đứt đôi con chó. Đấy vú xem chúng nó nghịch như thế đấy. Đánh nhau chí chết tranh nhau một con chó rồi sau lại hờn khóc vì cả hai đều không ai muốn lấy con chó nữa. Thấy hai đứa trẻ hư thân mất nết ấy, chúng tôi cười vỡ bụng; thực lũ đáng khinh. Vú xem, có bao giờ vú thấy tôi cỏ đòi một thứ gì mà Liên thích không, có bao giờ vú thấy hai chúng tôi một mình với nhau mà người thì khóc nức nở, người thì nằm lăn ra đất, mỗi người ở một phía buồng. Không thứ gì ở đời có thể khiến tôi đổi địa vị tôi ở đây lấy địa vị thằng Kha ở Hoạ - mi - Trang. Tôi không bao giờ làm thế cho dẫu người ta cho tôi ngay cái quyền ném lão già Dọi từ đỉnh nóc nhà cao nhất hoặc quét vôi tất cả cái nhà này bằng máu của thằng Hạnh.

* * *

Tôi ngắt lời :

— Câm mồm ngay ! Nhưng còn vì sao cậu về, để cô ấy lại đấy thì cậu chưa nói.

— Tôi đã bảo vú là chúng tôi cười nôn ruột. Hai đứa nhà họ Tôn nghe thấy, cùng một loạt chạy vụt ra cửa nhanh như tên. Yên lặng một lúc chúng cùng kêu « Mợ ơi mợ ! Cậu ơi ! Mợ ơi mợ vào mau. Cậu ơi ! » Chúng tôi lại đập thình thình để làm chúng sợ hơn ; sau nghe có tiếng người kéo then cổng chúng tôi thấy là nên chuồn ngay. Tôi cầm tay Liên, kéo đi, rồi bỗng nhiên Liên ngã xuống đất. Liên thầm thì bảo tôi : « Anh Hy, anh trốn đi, trốn đi ngay ! Em đã bị con chó chúng nó thả ra... » Con chó quỷ đã ngoạm vào mắt cá chân Liên, vú ạ. Liên không kêu một tiếng nào. Không nó không kêu, nó cho kêu là xấu hổ cho dẫu là bị một con bò hăng tiết húc sừng đưa cả người nó lên. Nhưng tôi, tôi kêu ầm ỹ, tôi nguyền rủa luôn miệng, rủa nhiều đủ để diệt trừ tất cả yêu quái ở trên đời. Vớ lấy một hòn đá, tôi nhét vào giữa hàm răng con chó rồi tôi ráng lấy hết sức ấn hòn đá vào trong cổ họng nó. Sau cùng

https://tieulun.hopto.org

một thằng đầy tớ chạy ra tay cầm một cái đèn lồng : « Mày cứ ngoạm chắc lấy » nhưng khi thấy chó mình cắn một cô gái bé, hắn đổi giọng và bảo chó nhả ra. Hắn đỡ Liên dậy, Liên tỏ vẻ khó chịu nhưng tôi chắc thế không phải vì sợ mà vì đau. Hắn mang Liên vào trong nhà. Ông Tôn đứng ở cửa hỏi vào :

« — Nó bắt được cái gì ?

« — Thưa cậu nó bắt được một con bé.

« Người đầy tớ trả lời như vậy « rồi giơ quả đấm vào mặt tôi, hắn « tiếp thêm :

« — Còn thằng này có vẻ là một tên bịp dẫn đường. Chắc là bọn cướp định cho hai đứa này trèo qua cửa sổ rồi mở cửa cho bọn cướp vào giết sạch cả nhà. Ông Tôn, xin ông đừng rời cây súng ra.

« Ông Tôn nói :

« — Bọn bợm này biết hôm nay là ngày thu tiền nhà, chúng định làm một mẻ.

« Rồi ông quay lại phía bà Tôn :

— « Này mình xem, nhưng đừng sợ, nó chỉ là một đứa bé, nhưng trông gian ra mặt.

« Ông Tôn đẩy tôi ra đứng dưới ánh đèn sáng treo trên trần. Bà Tôn lấy kính đeo rồi giơ hai tay lên tỏ vẻ ghê tởm. Hai đứa trẻ rút rát cũng mon mon lại gần. Con Sa nói : Người gì mà ghê thế này. Nhốt nó xuống hầm rượu, cậu ạ. Nó giống như hệt đứa con trai con mụ thầy số nó ăn cắp con chim da-da nuôi của con.

« Trong lúc họ ngắm xét tôi thì Liên vào ; nghe thấy mấy câu nói sau cùng nó bật lên cười. Thằng Kha sau khi nhìn Liên soi mói, nhận ra ngay, và nói tiếng rất nhỏ với bà Tôn :

— « Liên đấy, mợ ạ. Liên ấy mà. Mợ xem con vện nó cắn... chân ra bao nhiêu là máu.

« Bà Tôn cất tiếng nói to :

— « Yên Liên à ? Sao lại lạ lùng thế ! Con Liên đi cò bơ cò bất với một thằng vô loài. Ử mà thật, nó ăn mặc tang phục, đích Liên rồi,.. khổ con bé có thề quẻ suốt đời.

« Ông Tôn quay về phía Liên, kêu lên :

— « Cậu Hạnh không săn sóc gì đến em gái cả. Tôi thấy ông mục sư nói, cậu Hạnh để em gái sao lãng cả việc lễ bái. Thế còn thằng bé kia, ở đâu ra ? À, à, thôi đích là thằng con nuôi mà ông Yên đã nhặt được hồi ông đi Li-vơ-pun, một thằng nhãi ranh hoặc một đứa ở I-pha-nho hay ở Mỹ lạc loài đến.

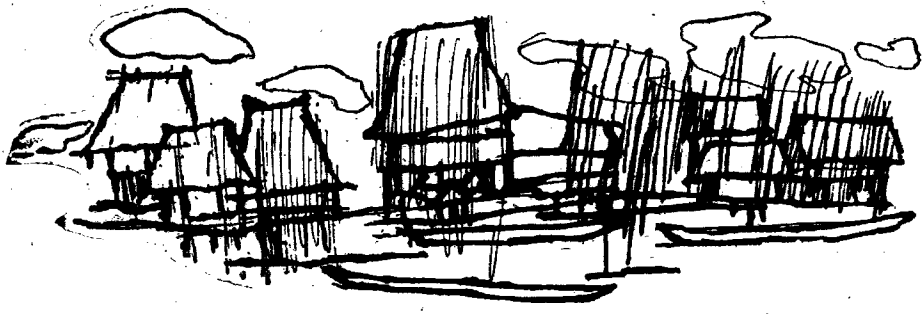
« Bà Tôn điểm thêm :

— « Dầu sao cũng là một đứa trẻ hung tợn, không đáng được ở trong một gia đình lương thiện. Ông có để ý đến cách nó ăn nói không. Thế mà mình để các con mình nghe nó nói, có chết người không ?

« Tôi lại bắt đầu rủa, vú ạ. Vú đừng giận nhé ! Lão đầy tớ được lệnh tống cổ tôi ra ngoài. Tôi kháng cự, không muốn ra đi, một mình và Liên ở lại đó. Lão kéo tôi ra vườn, bảo tôi cầm cây đèn lồng, ra lệnh bảo tôi đi rồi đóng cửa lại. Nhưng màn treo vẫn còn hé mở, tôi đứng nhìn vào ; nếu Liên muốn về mà bọn họ không cho về, tôi sẽ đập tan cửa kính ra làm trăm nghìn mảnh. Liên ngồi yên ở ghế đệm dài. Bà Tôn vừa lắc đầu vừa nói những câu mà tôi đoán chắc là những câu nửa khuyên nửa cự gì đó. Liên là con cái nhà gia thế cho nên bọn họ đối đãi với Liên khác hẳn với tôi. Người hầu gái đem vào một thau nước nóng và rửa chân cho Liên.

(còn tiếp)

https://tieulun.hopto.org

một mái nhà tranh

Mến tặng K.C. (vai Mỹ-Liên trong kịch « Trà-hoa-Nữ »)

Một mái nhà tranh, hai trái tim !
Giữa thời nguyên-tử dễ đâu tìm ?
Ôi, em lãng-mạn, chung tình quá !
Nghe nói mà thương, em hỡi em !

« Xa thiệt là xa » ! em quyết đi,
Phồn-hoa lánh bỏ, chẳng màng chi !
Khi yêu, nào quản điều hơn thiệt,
Cho hết, riêng em có được gì !

Ta tặng em yêu một mái tranh,
Để em xây ấm mộng chung tình.
Nhẹ-nhàng em nhé ! Nâng-niu nhé !
Ong bướm qua hoài, hoa vẫn trinh.

(9-4-60)

BÀNG-BÁ-LÂN

https://tieulun.hopto.org

Vợ chồng trẻ

TRUYỆN NGẮN ĐĂNG BỐN KỲ

Phóng tác của PHẠM-LỆ-OANH

(tiếp theo và hết)

— Hỏng, hỏng ! sao nàng lại biết tôi ở đây ? (chàng vỗ lên trán mấy cái) À thôi, đúng rồi ! ban nãy tôi thấy một người con gái đi vào phòng điện-thoại, trông mặt quen lắm, bây giờ nghĩ lại mới nhớ ra là Thu-Hằng. Nàng trông thấy tôi, nên gọi điện-thoại nhờ người báo tin cho Hiền. Phải, phải ,đúng rồi ! (Tấn dậm chân xuống đất).

— Bây giờ không phải là lúc tìm hiểu xem ai báo tin cho chị ấy biết. Trước hết ta phải tìm cách đối phó thế nào chứ ? Anh có thể ra mắt nàng được không ?

— Không được, không được ! (Tấn lắc đầu lia lịa) gặp nàng bấy giờ thì chết ! Tôi lại không muốn ly-dị.

Thế thì làm thế nào ? chẳng lẽ cứ trốn mãi ở trong chuồng tiêu không ra nữa à ?

Tấn lo quá, mồ hội nhỏ ra từng giọt, mất hết cả chủ ý. Chung còn có vẻ bình-tĩnh hơn :

— Tôi nghĩ được cách này, không biết có ổn không ?

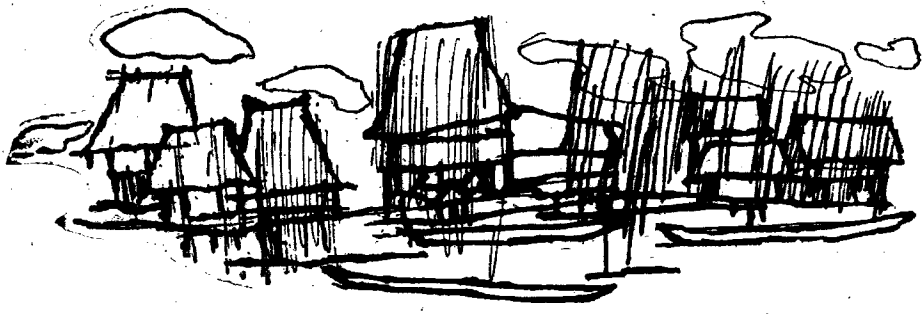
— Cách gì ? Nói đi, mau lên !

— Điệu-hổ ly-sơn !

— Làm thế nào mà điệu được ? (Tấn nói như người mếu)

— Tôi với anh, vóc người bằng nhau, quần áo cũng đồng màu, có thể nhá nhem trà trộn được. Chờ lát nữa, khi âm nhạc nổi lên, ánh đèn mập mờ, tôi sẽ đi nép vào một người bồi bàn, qua chỗ chị

https://tieulun.hopto.org

một mái nhà tranh

Mến tặng K.C. (vai Mỹ-Liên trong kịch « Trà-hoa-Nữ »)

Một mái nhà tranh, hai trái tim !
Giữa thời nguyên-tử dễ đâu tìm ?
Ôi, em lãng-mạn, chung tình quá !
Nghe nói mà thương, em hỡi em !

« Xa thiệt là xa » ! em quyết đi,
Phồn-hoa lánh bỏ, chẳng màng chi !
Khi yêu, nào quản điều hơn thiệt,
Cho hết, riêng em có được gì !

Ta tặng em yêu một mái tranh,
Để em xây ấm mộng chung tình.
Nhẹ-nhàng em nhé ! Nâng-niu nhé !
Ong bướm qua hoài, hoa vẫn trinh.

(9-4-60)

BÀNG-BÁ-LÂN

https://tieulun.hopto.org

Vợ chồng trẻ

TRUYỆN NGẮN ĐĂNG BỐN KỲ

Phóng tác của PHẠM-LỆ-OANH

(tiếp theo và hết)

— Hỏng, hỏng ! sao nàng lại biết tôi ở đây ? (chàng vỗ lên trán mấy cái) À thôi, đúng rồi ! ban nãy tôi thấy một người con gái đi vào phòng điện-thoại, trông mặt quen lắm, bây giờ nghĩ lại mới nhớ ra là Thu-Hằng. Nàng trông thấy tôi, nên gọi điện-thoại nhờ người báo tin cho Hiền. Phải, phải ,đúng rồi ! (Tấn dậm chân xuống đất).

— Bây giờ không phải là lúc tìm hiểu xem ai báo tin cho chị ấy biết. Trước hết ta phải tìm cách đối phó thế nào chứ ? Anh có thể ra mắt nàng được không ?

— Không được, không được ! (Tấn lắc đầu lia lịa) gặp nàng bấy giờ thì chết ! Tôi lại không muốn ly-dị.

Thế thì làm thế nào ? chẳng lẽ cứ trốn mãi ở trong chuồng tiêu không ra nữa à ?

Tấn lo quá, mồ hội nhỏ ra từng giọt, mất hết cả chủ ý. Chung còn có vẻ bình-tĩnh hơn :

— Tôi nghĩ được cách này, không biết có ổn không ?

— Cách gì ? Nói đi, mau lên !

— Điệu-hổ ly-sơn !

— Làm thế nào mà điệu được ? (Tấn nói như người mếu)

— Tôi với anh, vóc người bằng nhau, quần áo cũng đồng màu, có thể nhá nhem trà trộn được. Chờ lát nữa, khi âm nhạc nổi lên, ánh đèn mập mờ, tôi sẽ đi nép vào một người bồi bàn, qua chỗ chị

https://tieulun.hopto.org

ấy ngồi, cố ý làm lộ hình tích để chị ấy tưởng là anh. Ra tới cửa tôi nhẩy lên taxi, dử cho chị ấy đuổi theo, anh nhân dịp cáo bệnh với Kiều-Lệ rồi chuồn ngay đi. Chị ấy có đuổi kịp tôi hay không mặc kệ, lúc biết ra thì anh đã về tới nhà rồi. Có hỏi cứ chối bay chối biến đi, không bắt được quả tang, làm gì nhau tốt ;

— Hay, hay lắm ! kế ấy hay ! (Tấn đã không có chủ ý, thì bất cứ chủ-ý nào mà chẳng cho là hay) Nhưng nếu anh có nhẩy taxi thì nhớ đi về phía tây.

— Sao vậy ?

— Nhà tôi ở phía đông, nếu nàng đuổi theo anh, biết là lầm, quay trở lại thì thế nào cũng chạm trán với tôi mất.

— Ừ được, thôi cứ thế mà làm sẵn sàng nhé ! Tôi chờ có dịp là đi ngay, thấy chị ấy ra khỏi, anh phải cáo bệnh với Kiều Lệ rồi liệu mà chuồn cho nhanh !

— O.K.

Hai người đứng trong nhìn ra, thấy Hiền đã ngồi bên cạnh một người đàn ông và một người đàn bà. Tấn nhìn kỹ người đàn quả nhiên là Thu-Hằng. Chàng giận lắm, nghiến răng ken két.

Đợi một lúc không lâu, tiếng âm nhạc bắt đầu nổi lên ánh đèn tối lại. Chung níu lấy một người bồi bàn vừa đi ngang qua mặt :

— Xin lỗi anh nhé ! Vợ tôi đến tìm tôi. anh làm ơn che cho tôi ra khỏi đây.

Tên hầu bàn nhường như đã quen với những việc như thế lắm, nên vui lòng che cho Chung đi. Khi qua chỗ Hiền ngồi, chàng giả vờ sô mạnh vào cái ghế không gần đấy để cho Hiền chú-ý, quả nhiên nàng tưởng Tấn thực, lập tức đứng lên đi theo. Tấn đứng trong trông thấy rõ ràng, liền làm bộ đau đớn, tập tễnh đi về chỗ ngồi.

Kể ra, kế sách của họ cũng hay lắm, nhưng người tính không bằng trời tính. Chung vừa ra tới cửa thì vừa hay một đôi trai gái dìu nhau bước xuống, thực là một cơ hội hản hữu. Chung mừng lắm rảo bước chạy ra, định trèo lên xe, bất đồ quá hấp tấp va ngay phải người đàn ông một cái thực mạnh, tức thì bị gã túm chặt lấy vạt áo.

— Xin lỗi ! xin lỗi !

Chung giằng áo định chạy, nhưng gã đàn ông cứ nắm chặt lấy nhất định không buông, mồn lẻ nhẻ :

— À anh này to gan nhỉ ! sao anh dám chạm vào tôi ? Anh phải uống với tôi ba trăm chén rượu, tôi mới để cho anh đi !

— Lần sau, lần sau tôi sẽ uống với anh ba ngàn chén ! (Chung cuống quít nói liền cho xong chuyện).

— Ba ngàn chén à ? ừ được ! ba ngàn chén thì ba ngàn chén ! Nào đi ngay bây giờ đi ! (Miệng nói tay gã vẫn khư khư nắm chặt lấy áo Chung).

Người thiếu-phụ cùng đi với gã cũng hết sức can ngăn, tiếc thay không kịp nữa, Hiền đã theo ra đến nơi. Vừa trông thấy Chung lập tức nàng hiểu ngay là họ dùng kế điệu-hổ ly-sơn để đánh lừa nàng. Nàng lại lẳng lặng quay về chỗ cũ, quả nhiên thấy Tấn vẫn ngồi bên cạnh Kiều-Lệ, nàng tức phát run lên.

Tấn đang nhăn nhó nói với Kiều-Lệ :

— Chân tôi bị thủng mất một miếng lớn, máu ra nhiều lắm, trông thấy cả xương.

— Chết chửa. Thực thế à ! (Kiều-

https://tieulun.hopto.org

Lệ kinh ngạc) Xin lỗi anh nhé ! chắc anh đau lắm phải không ?

— Vâng đau lắm ! đau lắm !! Tôi phải về ngay buộc thuốc mới được, để lâu quá sợ đến phải tiếp máu mất !

— Không, anh về thì tối ở đây một mình à ?

Thốt nhiên phía sau có tiếng nói :

— Không sao, để tôi tiếp cô.

Hai người cùng ngoảnh lại. Hiền đã đứng đấy từ lúc nào, Tấn choáng người lên như bị điện giật, lúng túng đứng dậy, cố làm ra vẻ bình tĩnh :

— Sao em lại đến đây ?

— Chị Thu-Hằng mời tôi đến. Có gì phiền cho anh không !

— Không, không, mời em ngồi để anh giới thiệu : đây là cô Kiều-Lệ, con gái ông quản-lý sở anh, đây là Hiền, vợ tôi.

Hiền ngồi xuống, Kiều-Lệ lại nói tiếp :

— Anh ấy lại dậy học, nhưng tôi quên chưa mua sách, nên rủ anh lại đây ngồi chơi một lát, chị không phiền lòng chứ ?

— Dạ, không sao ạ ! (Hiền cố nén giận, gượng cười trả lời).

Chung bị anh chàng say rượu phá hỏng mưu-kế, lại thấy Hiền quay vào, sợ xảy ra chuyện lôi thôi, nên cũng vội vàng đến ngay chỗ Tấn ngồi.

— Anh cũng đến đây à ? (Kiều-Lệ đang áy náy chưa biết xử trí thế nào, nên trông thấy Chung, nàng rất mừng) Lại đây anh, ta cùng nói chuyện cho vui.

Chung ngồi xuống, làm bộ tự nhiên :

— À lại có cả chị Tấn ở đây, vui quá nhỉ !

— Vâng. (Hiền mím chặt môi lại) anh uống rượu xong rồi chứ ?

— Đâu có ? (Chung ngạc nhiên) Tôi có uống rượu bao giờ đâu ?

— Vừa rồi tôi nghe có người thách anh uống ba trăm chén cơ mà.

— À... (Chung ấp úng) đấy là là... cái thằng say rượu ở đâu không biết.

Tấn đã biết tính Hiền, nàng đang cố nén để cơn giận khỏi bùng lên, nếu chậm lúc nữa, nàng, không nén nổi thì nguy to. Chàng đương tính kế rút lui, thì Hiền cũng vừa thoáng ngửi thấy mùi thơm từ áo Kiều-Lệ đưa ra, giống hệt mùi nước hoa ở áo Tấn hôm qua, bất giác như lửa đổ dầu thêm.

— Cô Kiều-Lệ ạ, hình như nhà cô có con chó Nhật-Bản đẹp lắm phải không ?

— Dạ, không có, (Kiều-Lệ ngơ ngác không hiểu Hiền có dụng ý gì) tôi rất ghét mèo và chó.

Hiền đưa mắt nhìn Tấn, làm cho chàng lạnh toát cả xương sống, chàng nghĩ bụng : « Thôi khôn hồn thì chuồn đi Tấn ơi ! » rồi quay lại nói với Chung :

— Anh ở đây tiếp cô Kiều-Lệ nhé ! Tôi trong người không được khỏe xin cho cáo trước.

Nói xong đứng lên, Hiền cũng đứng lên, Kiều-Lệ thấy tình hình như vậy cũng không giữ nữa. Tấn sợ Chung không có tiền, liền cầm món tiền ban nãy dúi vào tay Chung rồi cùng Hiền quay ra.

Đi đường, không ai nói với ai câu nào, về đến nhà mỗi người ngồi một ghế sa-lông. Hiền giận lắm, nhưng không biết nói câu gì trước, Tấn cũng băn khoăn tìm cách che đậy lỗi mình. Yên lặng một lúc lâu, Hiền không nhịn được nữa, mới lên tiếng :

https://tieulun.hopto.org

ấy ngồi, cố ý làm lộ hình tích để chị ấy tưởng là anh. Ra tới cửa tôi nhẩy lên taxi, dử cho chị ấy đuổi theo, anh nhân dịp cáo bệnh với Kiều-Lệ rồi chuồn ngay đi. Chị ấy có đuổi kịp tôi hay không mặc kệ, lúc biết ra thì anh đã về tới nhà rồi. Có hỏi cứ chối bay chối biến đi, không bắt được quả tang, làm gì nhau tốt ;

— Hay, hay lắm ! kế ấy hay ! (Tấn đã không có chủ ý, thì bất cứ chủ-ý nào mà chẳng cho là hay) Nhưng nếu anh có nhẩy taxi thì nhớ đi về phía tây.

— Sao vậy ?

— Nhà tôi ở phía đông, nếu nàng đuổi theo anh, biết là lầm, quay trở lại thì thế nào cũng chạm trán với tôi mất.

— Ừ được, thôi cứ thế mà làm sẵn sàng nhé ! Tôi chờ có dịp là đi ngay, thấy chị ấy ra khỏi, anh phải cáo bệnh với Kiều Lệ rồi liệu mà chuồn cho nhanh !

— O.K.

Hai người đứng trong nhìn ra, thấy Hiền đã ngồi bên cạnh một người đàn ông và một người đàn bà. Tấn nhìn kỹ người đàn quả nhiên là Thu-Hằng. Chàng giận lắm, nghiến răng ken két.

Đợi một lúc không lâu, tiếng âm nhạc bắt đầu nổi lên ánh đèn tối lại. Chung níu lấy một người bồi bàn vừa đi ngang qua mặt :

— Xin lỗi anh nhé ! Vợ tôi đến tìm tôi. anh làm ơn che cho tôi ra khỏi đây.

Tên hầu bàn nhường như đã quen với những việc như thế lắm, nên vui lòng che cho Chung đi. Khi qua chỗ Hiền ngồi, chàng giả vờ sô mạnh vào cái ghế không gần đấy để cho Hiền chú-ý, quả nhiên nàng tưởng Tấn thực, lập tức đứng lên đi theo. Tấn đứng trong trông thấy rõ ràng, liền làm bộ đau đớn, tập tễnh đi về chỗ ngồi.

Kể ra, kế sách của họ cũng hay lắm, nhưng người tính không bằng trời tính. Chung vừa ra tới cửa thì vừa hay một đôi trai gái dìu nhau bước xuống, thực là một cơ hội hản hữu. Chung mừng lắm rảo bước chạy ra, định trèo lên xe, bất đồ quá hấp tấp va ngay phải người đàn ông một cái thực mạnh, tức thì bị gã túm chặt lấy vạt áo.

— Xin lỗi ! xin lỗi !

Chung giằng áo định chạy, nhưng gã đàn ông cứ nắm chặt lấy nhất định không buông, mồn lẻ nhẻ :

— À anh này to gan nhỉ ! sao anh dám chạm vào tôi ? Anh phải uống với tôi ba trăm chén rượu, tôi mới để cho anh đi !

— Lần sau, lần sau tôi sẽ uống với anh ba ngàn chén ! (Chung cuống quít nói liền cho xong chuyện).

— Ba ngàn chén à ? ừ được ! ba ngàn chén thì ba ngàn chén ! Nào đi ngay bây giờ đi ! (Miệng nói tay gã vẫn khư khư nắm chặt lấy áo Chung).

Người thiếu-phụ cùng đi với gã cũng hết sức can ngăn, tiếc thay không kịp nữa, Hiền đã theo ra đến nơi. Vừa trông thấy Chung lập tức nàng hiểu ngay là họ dùng kế điệu-hổ ly-sơn để đánh lừa nàng. Nàng lại lẳng lặng quay về chỗ cũ, quả nhiên thấy Tấn vẫn ngồi bên cạnh Kiều-Lệ, nàng tức phát run lên.

Tấn đang nhăn nhó nói với Kiều-Lệ :

— Chân tôi bị thủng mất một miếng lớn, máu ra nhiều lắm, trông thấy cả xương.

— Chết chửa. Thực thế à ! (Kiều-

https://tieulun.hopto.org

Lệ kinh ngạc) Xin lỗi anh nhé ! chắc anh đau lắm phải không ?

— Vâng đau lắm ! đau lắm !! Tôi phải về ngay buộc thuốc mới được, để lâu quá sợ đến phải tiếp máu mất !

— Không, anh về thì tối ở đây một mình à ?

Thốt nhiên phía sau có tiếng nói :

— Không sao, để tôi tiếp cô.

Hai người cùng ngoảnh lại. Hiền đã đứng đấy từ lúc nào, Tấn choáng người lên như bị điện giật, lúng túng đứng dậy, cố làm ra vẻ bình tĩnh :

— Sao em lại đến đây ?

— Chị Thu-Hằng mời tôi đến. Có gì phiền cho anh không !

— Không, không, mời em ngồi để anh giới thiệu : đây là cô Kiều-Lệ, con gái ông quản-lý sở anh, đây là Hiền, vợ tôi.

Hiền ngồi xuống, Kiều-Lệ lại nói tiếp :

— Anh ấy lại dậy học, nhưng tôi quên chưa mua sách, nên rủ anh lại đây ngồi chơi một lát, chị không phiền lòng chứ ?

— Dạ, không sao ạ ! (Hiền cố nén giận, gượng cười trả lời).

Chung bị anh chàng say rượu phá hỏng mưu-kế, lại thấy Hiền quay vào, sợ xảy ra chuyện lôi thôi, nên cũng vội vàng đến ngay chỗ Tấn ngồi.

— Anh cũng đến đây à ? (Kiều-Lệ đang áy náy chưa biết xử trí thế nào, nên trông thấy Chung, nàng rất mừng) Lại đây anh, ta cùng nói chuyện cho vui.

Chung ngồi xuống, làm bộ tự nhiên :

— À lại có cả chị Tấn ở đây, vui quá nhỉ !

— Vâng. (Hiền mím chặt môi lại) anh uống rượu xong rồi chứ ?

— Đâu có ? (Chung ngạc nhiên) Tôi có uống rượu bao giờ đâu ?

— Vừa rồi tôi nghe có người thách anh uống ba trăm chén cơ mà.

— À... (Chung ấp úng) đấy là là... cái thằng say rượu ở đâu không biết.

Tấn đã biết tính Hiền, nàng đang cố nén để cơn giận khỏi bùng lên, nếu chậm lúc nữa, nàng, không nén nổi thì nguy to. Chàng đương tính kế rút lui, thì Hiền cũng vừa thoáng ngửi thấy mùi thơm từ áo Kiều-Lệ đưa ra, giống hệt mùi nước hoa ở áo Tấn hôm qua, bất giác như lửa đổ dầu thêm.

— Cô Kiều-Lệ ạ, hình như nhà cô có con chó Nhật-Bản đẹp lắm phải không ?

— Dạ, không có, (Kiều-Lệ ngơ ngác không hiểu Hiền có dụng ý gì) tôi rất ghét mèo và chó.

Hiền đưa mắt nhìn Tấn, làm cho chàng lạnh toát cả xương sống, chàng nghĩ bụng : « Thôi khôn hồn thì chuồn đi Tấn ơi ! » rồi quay lại nói với Chung :

— Anh ở đây tiếp cô Kiều-Lệ nhé ! Tôi trong người không được khỏe xin cho cáo trước.

Nói xong đứng lên, Hiền cũng đứng lên, Kiều-Lệ thấy tình hình như vậy cũng không giữ nữa. Tấn sợ Chung không có tiền, liền cầm món tiền ban nãy dúi vào tay Chung rồi cùng Hiền quay ra.

Đi đường, không ai nói với ai câu nào, về đến nhà mỗi người ngồi một ghế sa-lông. Hiền giận lắm, nhưng không biết nói câu gì trước, Tấn cũng băn khoăn tìm cách che đậy lỗi mình. Yên lặng một lúc lâu, Hiền không nhịn được nữa, mới lên tiếng :

https://tieulun.hopto.org

— À thì ra cô học trò của anh đẹp thế đấy, hèn nào anh chịu khó đi dạy học thế!

— Không phải vì cô ta đẹp mà anh đến dạy học đâu. Ông quản lý mời anh dậy, anh từ chối không tiện. Vả lại anh cũng cần phải kiếm thêm tiền cho đủ chi dùng.

— Thế tại sao anh không nói rõ là cô ấy lớn hay bé ? Tôi vẫn tưởng cô ta là một đứa trẻ độ lên bầy lên tám thôi.

— Lên bầy lên tám với ngoài hai mươi tuổi thì có khác gì đâu ? Việc của anh chỉ là dạy học...

Hiền trừng mắt :

— Không có gì khác ? Nếu là một đứa trẻ bầy tám tuổi thì có thể đi đến tiệm nhầy với anh được không ?

Tấn không trả lời được, ngập ngừng mãi mới nói :

— Đó cũng chỉ là một sự ngẫu nhiên.

— Ngẫu nhiên ? Thế còn cái mùi nước hoa của con chó Nhật cũng là một sự ngẫu nhiên đấy hử ?

Tấn ấp úng :

— Đấy là... là... có lẽ là... tại... tại cái ghế sa-lông nhà cô ta có cái mùi nước hoa ấy. Vì sợ em nghi ngờ, nên anh mới nói là của con chó Nhật bản.

— Hừ, giá anh bảo là của con mèo Xiêm thì đúng hơn là chó Nhật ! Anh đã yêu nó thì còn cần gì tôi nữa ! (Hiền càng nói, giọng càng gay gắt)

— Em đừng có « hàm huyết phún nhân » Anh có nói anh yêu cô ấy bao giờ ?

— Việc gì phải nói : sự thực đã rành rành ra đấy, còn phải nói gì nữa ? Nếu không thì tại sao mùi nước hoa của cô ta lại bám vào áo anh được ?

— Anh đã giải thích rõ ràng cho em nghe, mà em vẫn không tin thì anh biết làm thế nào được ?

— Không tin thì cố nhiên là không tin ! chỉ trừ phi từ nay trở đi anh không giáp mặt nó nữa ?

— Không giáp mặt cô ấy nữa thì làm thế nào ? Lại còn số tiền lương ba ngàn, bỏ à ?

— Tại sao anh không nói với ông ta là buổi tối anh không có thì giờ dạy học, có được không ? Không lẽ ông ấy cách chức anh đi hay sao ? Còn số tiền lương, mọi khi không có nó, tôi với anh đã chết đâu !

Tấn ngẫm nghĩ một lát, rồi quả quyết :

— Anh không thể làm thế được !

— À được ! ngày mai nếu anh còn đến đấy nữa, thì đừng nhìn mặt tôi !

Nàng chạy nhanh vào phòng ngủ, đóng cửa đánh rầm một tiếng, rồi khoá luôn lại. Tấn chạy theo không kịp, chàng cố đẩy cánh cửa nhưng không chuyển, định lấy búa phá cửa, lại sợ kinh động hàng xóm, đành hậm hực cuộn tròn mình nằm trên ghế sa-lông.

Hôm sau, tuy Hiền không thèm hỏi han gì đến Tấn, nhưng nàng vẫn cứ đúng lệ làm món ăn sáng cho Tấn như thường lệ. Tấn ngủ một đêm trên ghế sa-lông, vừa bị muỗi cắn, vừa phải nằm co quắp, trong bụng ấm ức, nên bỏ quà sáng không ăn, cứ thế đi làm.

Buổi trưa buổi tối Tấn vẫn phải ăn cơm của vợ thôi. Chín giờ, chàng lại thay mặc quần áo đi dạy học.

— Anh vẫn đi dạy học phải không ? (Hiền vừa lườm vừa hỏi)

https://tieulun.hopto.org

- Cố-nhiên ! sao lại không đi ? Không đi thì trả lời người ta làm sao ?

— Được ! (Hiền nghiến răng lại) Anh cứ đi lại, từ sau đừng nhìn mặt tôi nữa !

Tấn chẳng nói chẳng rằng đi thẳng ra cửa.

Đến nhà Kiều-Lệ, thấy nàng đang ngồi xem sách trên ghế sa-lông.

— Mời anh ngồi, xin lỗi anh nhé ? Câu chuyện hôm qua làm cho vợ chồng anh cãi nhau phải không ? (Kiều-Lệ chăm chú nhìn vào mặt Tấn, đoán là chàng đương có chuyện bực mình).

— Tính « en » vẫn trẻ con như thế ! không có gì đâu.

— Những sự giao tế phổ thông như vậy, mà chị ấy cũng không chịu lượng thứ ! Kể ra cũng quá hẹp hòi.

— Tính « en » bao giờ chả thế.

— Người tâm tính nhỏ nhen quá, làm sao có thể chung sống với nhau mãi mãi được ? (Kiều-Lệ châm một điếu thuốc hút, ung dung nói tiếp :) Chồng tôi trước cũng nhỏ nhen thế đấy, vì thế tôi mới ly hôn với hắn.

Ly-hôn ! câu đó thực ra ngoài ý nghĩ của Tấn, chàng chưa bao giờ nghĩ đến sự ly-hôn với Hiền.

— Vợ chồng nếu đối với nhau không tốt thì thà rằng ly-dị còn hơn ! (nàng vẫn giữ vẻ mặt bình tĩnh) Ly-dị không phải là xấu, chia rẽ một cặp vợ chồng trái duyên ra, để tác-thành nên một đôi giai-ngẫu khác, có phải là hay hơn không ? Một người tài hoa như anh, ly-dị rồi, lại lo không có người lấy hay sao ?

— Tấn ! (giọng nàng tự nhiên trở nên thân mật) tôi bảo anh là một người tài hoa, không phải trước mặt anh tôi nói nịnh đâu, ba tôi vẫn khen anh là người tốt, siêng năng công việc, không có nhiều thị hiếu, tính tình thành thực, nếu không quí anh, thì sao ông lại bằng lòng cho anh dạy tôi học ? Anh mà được lòng ông, thì lo gì không có tiền đồ ? Anh thử nghĩ xem... (câu này nàng nói thực nhỏ) chắc anh cũng biết là tôi rất mến anh !

Đôi mắt long lanh sáng ngời của nàng ngước lên nhìn Tấn, mặt Tấn tự nhiên thấy nóng bừng, nhưng chàng vừa chợt nhớ tới Hiền, vội nói lảng :

— À, cô mua sách rồi phải không ? cho tôi xem qua một chút. Ta có thể bắt đầu học ngay bây giờ.

Kiều-Lệ so vai cười, hình như nàng cũng không cần Tấn giải quyết vấn đề đó ngay lập tức, nàng đứng lên cầm mấy cuốn sách trao cho Tấn.

— Hôm nay cô hãy học sử ký trước.

— Không, (nàng uể oải ngả lưng vào thành ghế) hôm nay tôi không có bụng dạ nào nghĩ đến chuyện học. Nói chuyện đủ rồi.

— Thế để tôi dạy cô đánh cờ vậy. (Tấn tỏ vẻ cao hứng).

— Không, cờ với chẳng cờ ! ai học làm gì cái trò ma ấy ! (nàng đứng lên) để tôi đi pha cà-phê cho anh.

Tấn lại nghĩ đến Hiền, Hiền tuy hay gây sự, hay hờn dỗi, nhưng ít nhất nàng còn chịu khó ngồi tiếp cờ chàng.

— Anh đã đọc Hồng-lâu-mộng chưa ? Tôi chưa đọc bao giờ, nhưng nghe người ta nói thì hình như Lâm-Đại-Ngọc vì cớ Giả-Bảo-Ngọc lấy Tiết-Bảo-Thoa nên uất ức mà

https://tieulun.hopto.org

— À thì ra cô học trò của anh đẹp thế đấy, hèn nào anh chịu khó đi dạy học thế!

— Không phải vì cô ta đẹp mà anh đến dạy học đâu. Ông quản lý mời anh dậy, anh từ chối không tiện. Vả lại anh cũng cần phải kiếm thêm tiền cho đủ chi dùng.

— Thế tại sao anh không nói rõ là cô ấy lớn hay bé ? Tôi vẫn tưởng cô ta là một đứa trẻ độ lên bầy lên tám thôi.

— Lên bầy lên tám với ngoài hai mươi tuổi thì có khác gì đâu ? Việc của anh chỉ là dạy học...

Hiền trừng mắt :

— Không có gì khác ? Nếu là một đứa trẻ bầy tám tuổi thì có thể đi đến tiệm nhầy với anh được không ?

Tấn không trả lời được, ngập ngừng mãi mới nói :

— Đó cũng chỉ là một sự ngẫu nhiên.

— Ngẫu nhiên ? Thế còn cái mùi nước hoa của con chó Nhật cũng là một sự ngẫu nhiên đấy hử ?

Tấn ấp úng :

— Đấy là... là... có lẽ là... tại... tại cái ghế sa-lông nhà cô ta có cái mùi nước hoa ấy. Vì sợ em nghi ngờ, nên anh mới nói là của con chó Nhật bản.

— Hừ, giá anh bảo là của con mèo Xiêm thì đúng hơn là chó Nhật ! Anh đã yêu nó thì còn cần gì tôi nữa ! (Hiền càng nói, giọng càng gay gắt)

— Em đừng có « hàm huyết phún nhân » Anh có nói anh yêu cô ấy bao giờ ?

— Việc gì phải nói : sự thực đã rành rành ra đấy, còn phải nói gì nữa ? Nếu không thì tại sao mùi nước hoa của cô ta lại bám vào áo anh được ?

— Anh đã giải thích rõ ràng cho em nghe, mà em vẫn không tin thì anh biết làm thế nào được ?

— Không tin thì cố nhiên là không tin ! chỉ trừ phi từ nay trở đi anh không giáp mặt nó nữa ?

— Không giáp mặt cô ấy nữa thì làm thế nào ? Lại còn số tiền lương ba ngàn, bỏ à ?

— Tại sao anh không nói với ông ta là buổi tối anh không có thì giờ dạy học, có được không ? Không lẽ ông ấy cách chức anh đi hay sao ? Còn số tiền lương, mọi khi không có nó, tôi với anh đã chết đâu !

Tấn ngẫm nghĩ một lát, rồi quả quyết :

— Anh không thể làm thế được !

— À được ! ngày mai nếu anh còn đến đấy nữa, thì đừng nhìn mặt tôi !

Nàng chạy nhanh vào phòng ngủ, đóng cửa đánh rầm một tiếng, rồi khoá luôn lại. Tấn chạy theo không kịp, chàng cố đẩy cánh cửa nhưng không chuyển, định lấy búa phá cửa, lại sợ kinh động hàng xóm, đành hậm hực cuộn tròn mình nằm trên ghế sa-lông.

Hôm sau, tuy Hiền không thèm hỏi han gì đến Tấn, nhưng nàng vẫn cứ đúng lệ làm món ăn sáng cho Tấn như thường lệ. Tấn ngủ một đêm trên ghế sa-lông, vừa bị muỗi cắn, vừa phải nằm co quắp, trong bụng ấm ức, nên bỏ quà sáng không ăn, cứ thế đi làm.

Buổi trưa buổi tối Tấn vẫn phải ăn cơm của vợ thôi. Chín giờ, chàng lại thay mặc quần áo đi dạy học.

— Anh vẫn đi dạy học phải không ? (Hiền vừa lườm vừa hỏi)

https://tieulun.hopto.org

- Cố-nhiên ! sao lại không đi ? Không đi thì trả lời người ta làm sao ?

— Được ! (Hiền nghiến răng lại) Anh cứ đi lại, từ sau đừng nhìn mặt tôi nữa !

Tấn chẳng nói chẳng rằng đi thẳng ra cửa.

Đến nhà Kiều-Lệ, thấy nàng đang ngồi xem sách trên ghế sa-lông.

— Mời anh ngồi, xin lỗi anh nhé ? Câu chuyện hôm qua làm cho vợ chồng anh cãi nhau phải không ? (Kiều-Lệ chăm chú nhìn vào mặt Tấn, đoán là chàng đương có chuyện bực mình).

— Tính « en » vẫn trẻ con như thế ! không có gì đâu.

— Những sự giao tế phổ thông như vậy, mà chị ấy cũng không chịu lượng thứ ! Kể ra cũng quá hẹp hòi.

— Tính « en » bao giờ chả thế.

— Người tâm tính nhỏ nhen quá, làm sao có thể chung sống với nhau mãi mãi được ? (Kiều-Lệ châm một điếu thuốc hút, ung dung nói tiếp :) Chồng tôi trước cũng nhỏ nhen thế đấy, vì thế tôi mới ly hôn với hắn.

Ly-hôn ! câu đó thực ra ngoài ý nghĩ của Tấn, chàng chưa bao giờ nghĩ đến sự ly-hôn với Hiền.

— Vợ chồng nếu đối với nhau không tốt thì thà rằng ly-dị còn hơn ! (nàng vẫn giữ vẻ mặt bình tĩnh) Ly-dị không phải là xấu, chia rẽ một cặp vợ chồng trái duyên ra, để tác-thành nên một đôi giai-ngẫu khác, có phải là hay hơn không ? Một người tài hoa như anh, ly-dị rồi, lại lo không có người lấy hay sao ?

— Tấn ! (giọng nàng tự nhiên trở nên thân mật) tôi bảo anh là một người tài hoa, không phải trước mặt anh tôi nói nịnh đâu, ba tôi vẫn khen anh là người tốt, siêng năng công việc, không có nhiều thị hiếu, tính tình thành thực, nếu không quí anh, thì sao ông lại bằng lòng cho anh dạy tôi học ? Anh mà được lòng ông, thì lo gì không có tiền đồ ? Anh thử nghĩ xem... (câu này nàng nói thực nhỏ) chắc anh cũng biết là tôi rất mến anh !

Đôi mắt long lanh sáng ngời của nàng ngước lên nhìn Tấn, mặt Tấn tự nhiên thấy nóng bừng, nhưng chàng vừa chợt nhớ tới Hiền, vội nói lảng :

— À, cô mua sách rồi phải không ? cho tôi xem qua một chút. Ta có thể bắt đầu học ngay bây giờ.

Kiều-Lệ so vai cười, hình như nàng cũng không cần Tấn giải quyết vấn đề đó ngay lập tức, nàng đứng lên cầm mấy cuốn sách trao cho Tấn.

— Hôm nay cô hãy học sử ký trước.

— Không, (nàng uể oải ngả lưng vào thành ghế) hôm nay tôi không có bụng dạ nào nghĩ đến chuyện học. Nói chuyện đủ rồi.

— Thế để tôi dạy cô đánh cờ vậy. (Tấn tỏ vẻ cao hứng).

— Không, cờ với chẳng cờ ! ai học làm gì cái trò ma ấy ! (nàng đứng lên) để tôi đi pha cà-phê cho anh.

Tấn lại nghĩ đến Hiền, Hiền tuy hay gây sự, hay hờn dỗi, nhưng ít nhất nàng còn chịu khó ngồi tiếp cờ chàng.

— Anh đã đọc Hồng-lâu-mộng chưa ? Tôi chưa đọc bao giờ, nhưng nghe người ta nói thì hình như Lâm-Đại-Ngọc vì cớ Giả-Bảo-Ngọc lấy Tiết-Bảo-Thoa nên uất ức mà

https://tieulun.hopto.org

chết phải không ? (nàng vừa quấy cà-phê vừa hỏi).

— Vậng đúng thế.

— Nếu thế thì Lâm-Đại-Ngọc hèn quá ! Đại phạm trong tình nam nữ, hễ đối phương phụ bạc thì nên quên phắt ngay họ đi, việc gì đến nỗi phải hy sinh thân mình như vậy ?

— Cái đó là do ở tình yêu.

— Hừ ! (Kiều-Lệ bĩu môi) người ta đã hết yêu mình thì thôi, mình còn yêu cái khỉ gì nữa ?

Tấn không trả lời được, dù sao thì câu nói của nàng cũng có đúng một phần nào.

Kiều-Lệ bưng cà-phê lại. Uống hết ly cà-phê, chàng lại nhớ đến Hiền, Kiều-Lệ giữ thế nào, chàng cũng cố đòi về cho bằng được.

Về tới nhà, chàng đẩy cửa bước vào, trong nhà im vắng. không một tiếng động. Tấn vào phòng ngủ, xuống bếp, không thấy Hiền đâu cả, đó thực là một sự lạ, xưa nay chưa có bao giờ Tấn biết ngoài Thu - Hằng ra, nàng không có bạn nào khác nữa, mà Thu-Hằng thì từ ngày có vị hôn-phu về, nàng rất ít đến chơi, vậy thì nàng đi đâu ?

Tấn chợt nhớ đến câu nói của Hiền : « nếu anh cứ đi thì đừng nhìn mặt tôi nữa ». Bất giác chàng sợ cuống lên, vội chạy ra tìm chai dầu nóng, chai dầu vẫn y nguyên chỗ cũ. Tấn hơi thấy yên tâm. Bỗng chàng lại nghĩ : nếu nàng muốn tự tử thì thiếu gì cách ? Có lẽ không nhẩy xuống sông, hoặc đâm đầu vào đường xe lửa được ư ? ý nghĩ ấy lại làm cho chàng sợ toát mồ hôi ra. Chàng đi vào buồng, rồi lại ra nhà ngoài, đầu óc hoang mang bất định. Xưa nay chàng không bao giờ hỏi Hiền về số nhà Thu-Hằng, tuy đã có một lần chàng đến chơi, nhưng không chú ý nên lại quên mất, bây giờ làm thế nào để đến đấy tìm Hiền được ? Trong nhà mọi vật vẫn y nguyên, nàng không mang gì đi cả, điều đó đủ chứng tỏ là nàng chưa hề ra khỏi nhà, thế thì nàng đâu ? Tấn vò đầu bứt tóc, ngồi thừ ra nghĩ ngợi ; Hiền đã chịu cực khổ vì mình rất nhiều, vậy mà mình chỉ đem những sự chẳng ra gì đối lại với nàng, nếu nàng có bề nào, thì mình sẽ mang một mối hận suốt đời. Tấn càng nghĩ càng thấy mình có lỗi, chàng nắm chặt tay đấm xuống bàn đánh thình một tiếng :

— Nếu nàng chết thì ta cũng tự tử nốt !

Tấn lại ném mình xuống ghế, khoanh hai tay lại, ôm lấy đầu. Thời gian đi chậm một cách đáng sợ, tuy nhiên nó cũng vẫn trôi qua. Một giờ đêm rồi mà chưa thấy bóng dáng Hiền, chàng không sao ngồi yên ở nhà được nữa, bèn mở cửa ra đường đứng đợi, mấy ngọn đèn điện ngoài đường lạnh lùng tỏa ra những ánh sáng yếu ớt lờ mờ. Tấn đi tới đầu phố lại quay trở lại, không biết bao nhiêu lượt. Chàng không có đồng hồ nên không biết lúc ấy đã mấy giờ, và mình đợi như thế đã mất bao nhiêu thời khắc. Thỉnh thoảng một chiếc xe chở khách chơi đêm vù vù lướt qua mặt chàng, đem theo những tâm hồn sung sướng thỏa mãn về gia đình êm ấm của họ, chỉ còn lại một mình chàng, ngẩn ngơ bên đường như người loạn óc, chốc chốc lại thở dài sườn sượt. Nếu đêm nay mà nàng không về, thì chàng cũng nhất quyết đứng đây, chờ đến sáng vào báo quận Cảnh Sát.

Đi mãi, hai ống chân đã mỏi rồi,

https://tieulun.hopto.org

chàng mới đứng tựa vào cây cột đèn góc phố, chú ý nhìn những chiếc xe hơi qua lại, lại trải qua không biết bao lâu nữa, chợt chàng trông thấy một chiếc xe Huê-kỳ lộng lẫy từ phía sau vùn vụt đi lại, rẽ ngang trước mặt chàng, trong xe có một người đàn ông và một người đàn bà, người đàn bà trông từa tựa như Hiền, Chàng vội rảo bước đi theo xa xa trông thấy xe đậu ngay trước cửa nhà mình, người đàn bà mở cửa xe bước xuống, đích thị là Hiền. nàng mặc bộ áo mầu hoa cà, đúng là bộ áo mà nàng đã mặc hôm đi với Tấn tới tiệm cầm đồ, lại cả đôi giầy mầu cà phê sữa nữa, chính là nàng, không còn lầm được nữa. Đêm hôm khuya khoắt thế này, mà nàng đi đâu với một người đàn ông lạ mặt? Nghĩ thế, bao nhiêu sự lo lắng hối hận ban nãy, phút chốc đã biến thành ngọn lửa căm hờn. Chàng đi như người chạy, ba bước đổ dồn lại một, định nhìn rõ mặt người đàn ông lạ kia là ai, nhưng chậm quá, chàng vừa tới nơi, thì chiếc xe cũng vừa dồ máy lao vụt đi mất dạng. Tấn đẩy cánh cổng hầm hầm bước vào, Hiền đang mở cửa, Tấn quát thực to :

— Đi đâu mà giờ này mới về ?

Hiền vẫn không đáp. Tấn nhìn đồng hồ thấy kim chỉ ba giờ rưỡi, chàng càng như lửa đổ dầu thêm :

— Cô thử nhìn xem bây giờ là mấy giờ ? Đàn bà con gái được quyền đi chơi thế hả ? Tưởng không dám nói mà xong à ?

— Không dám nói ! (nàng ném cái ví lên mặt bàn, ngồi xuống ghế, cất cao giọng :) Làm sao mà không dám nói ? Anh đi đâu tôi không thể can thiệp được, thì tại sao anh lại có quyền can thiệp được tôi ?

— Tôi là chồng cô, tại sao tôi không có quyền ?

— Thế thì tôi là vợ anh, sao tôi lại không có thể can thiệp được công việc của anh ? (Hiền nói rất nhẹ nhàng)

— Tôi phải đi làm để kiếm thêm tiền chứ có đi chơi đâu mà cô can thiệp ?

— Nhà này là của chung của cả hai người, trong số đó nếu có một người phản đối việc gì có ảnh hưởng đến hạnh phúc gia đình thì người kia không thể cứ cương-quyết làm theo ý mình ! Anh không để tôi can thiệp được anh, thì tôi cũng không để anh can thiệp được tôi.

— Thôi không nói chuyện ấy nữa ! (Tấn đuối lý đánh trống lảng) cô phải nói cho tôi biết. Vừa rồi cô đi đâu ? Cái thằng đưa cô về đây là ai ?

— Tại sao tôi lại phải nói ? Anh có chó Nhật dễ tôi không có mèo xiêm hả ?

— Cô có nói hay không ? (Tấn gào lên)

— Không nói thì anh làm gì ? (Hiền vẫn điềm tĩnh)

— Không nói thì ly-dị !

— Ly-dị ? (Hiền ngồi thẳng người lên)

— Ly-dị ! (Tấn nhắc lại) giỏi thực ! Bắt đầu từ mười giờ tới bây giờ, trong năm tiếng rưỡi đồng hồ ấy, cô đi đâu ? Một thời gian dài như thế, thì việc khốn nào mà chả làm được !

— Hừ ! « Hiền cũng nổi giận) Anh đừng có ngậm máu phun người ! Anh không được nói nhục đến tôi !

— Cô đã làm những việc khốn nạn, lại cấm người ta không được nói à ?

https://tieulun.hopto.org

chết phải không ? (nàng vừa quấy cà-phê vừa hỏi).

— Vậng đúng thế.

— Nếu thế thì Lâm-Đại-Ngọc hèn quá ! Đại phạm trong tình nam nữ, hễ đối phương phụ bạc thì nên quên phắt ngay họ đi, việc gì đến nỗi phải hy sinh thân mình như vậy ?

— Cái đó là do ở tình yêu.

— Hừ ! (Kiều-Lệ bĩu môi) người ta đã hết yêu mình thì thôi, mình còn yêu cái khỉ gì nữa ?

Tấn không trả lời được, dù sao thì câu nói của nàng cũng có đúng một phần nào.

Kiều-Lệ bưng cà-phê lại. Uống hết ly cà-phê, chàng lại nhớ đến Hiền, Kiều-Lệ giữ thế nào, chàng cũng cố đòi về cho bằng được.

Về tới nhà, chàng đẩy cửa bước vào, trong nhà im vắng. không một tiếng động. Tấn vào phòng ngủ, xuống bếp, không thấy Hiền đâu cả, đó thực là một sự lạ, xưa nay chưa có bao giờ Tấn biết ngoài Thu - Hằng ra, nàng không có bạn nào khác nữa, mà Thu-Hằng thì từ ngày có vị hôn-phu về, nàng rất ít đến chơi, vậy thì nàng đi đâu ?

Tấn chợt nhớ đến câu nói của Hiền : « nếu anh cứ đi thì đừng nhìn mặt tôi nữa ». Bất giác chàng sợ cuống lên, vội chạy ra tìm chai dầu nóng, chai dầu vẫn y nguyên chỗ cũ. Tấn hơi thấy yên tâm. Bỗng chàng lại nghĩ : nếu nàng muốn tự tử thì thiếu gì cách ? Có lẽ không nhẩy xuống sông, hoặc đâm đầu vào đường xe lửa được ư ? ý nghĩ ấy lại làm cho chàng sợ toát mồ hôi ra. Chàng đi vào buồng, rồi lại ra nhà ngoài, đầu óc hoang mang bất định. Xưa nay chàng không bao giờ hỏi Hiền về số nhà Thu-Hằng, tuy đã có một lần chàng đến chơi, nhưng không chú ý nên lại quên mất, bây giờ làm thế nào để đến đấy tìm Hiền được ? Trong nhà mọi vật vẫn y nguyên, nàng không mang gì đi cả, điều đó đủ chứng tỏ là nàng chưa hề ra khỏi nhà, thế thì nàng đâu ? Tấn vò đầu bứt tóc, ngồi thừ ra nghĩ ngợi ; Hiền đã chịu cực khổ vì mình rất nhiều, vậy mà mình chỉ đem những sự chẳng ra gì đối lại với nàng, nếu nàng có bề nào, thì mình sẽ mang một mối hận suốt đời. Tấn càng nghĩ càng thấy mình có lỗi, chàng nắm chặt tay đấm xuống bàn đánh thình một tiếng :

— Nếu nàng chết thì ta cũng tự tử nốt !

Tấn lại ném mình xuống ghế, khoanh hai tay lại, ôm lấy đầu. Thời gian đi chậm một cách đáng sợ, tuy nhiên nó cũng vẫn trôi qua. Một giờ đêm rồi mà chưa thấy bóng dáng Hiền, chàng không sao ngồi yên ở nhà được nữa, bèn mở cửa ra đường đứng đợi, mấy ngọn đèn điện ngoài đường lạnh lùng tỏa ra những ánh sáng yếu ớt lờ mờ. Tấn đi tới đầu phố lại quay trở lại, không biết bao nhiêu lượt. Chàng không có đồng hồ nên không biết lúc ấy đã mấy giờ, và mình đợi như thế đã mất bao nhiêu thời khắc. Thỉnh thoảng một chiếc xe chở khách chơi đêm vù vù lướt qua mặt chàng, đem theo những tâm hồn sung sướng thỏa mãn về gia đình êm ấm của họ, chỉ còn lại một mình chàng, ngẩn ngơ bên đường như người loạn óc, chốc chốc lại thở dài sườn sượt. Nếu đêm nay mà nàng không về, thì chàng cũng nhất quyết đứng đây, chờ đến sáng vào báo quận Cảnh Sát.

Đi mãi, hai ống chân đã mỏi rồi,

https://tieulun.hopto.org

chàng mới đứng tựa vào cây cột đèn góc phố, chú ý nhìn những chiếc xe hơi qua lại, lại trải qua không biết bao lâu nữa, chợt chàng trông thấy một chiếc xe Huê-kỳ lộng lẫy từ phía sau vùn vụt đi lại, rẽ ngang trước mặt chàng, trong xe có một người đàn ông và một người đàn bà, người đàn bà trông từa tựa như Hiền, Chàng vội rảo bước đi theo xa xa trông thấy xe đậu ngay trước cửa nhà mình, người đàn bà mở cửa xe bước xuống, đích thị là Hiền. nàng mặc bộ áo mầu hoa cà, đúng là bộ áo mà nàng đã mặc hôm đi với Tấn tới tiệm cầm đồ, lại cả đôi giầy mầu cà phê sữa nữa, chính là nàng, không còn lầm được nữa. Đêm hôm khuya khoắt thế này, mà nàng đi đâu với một người đàn ông lạ mặt? Nghĩ thế, bao nhiêu sự lo lắng hối hận ban nãy, phút chốc đã biến thành ngọn lửa căm hờn. Chàng đi như người chạy, ba bước đổ dồn lại một, định nhìn rõ mặt người đàn ông lạ kia là ai, nhưng chậm quá, chàng vừa tới nơi, thì chiếc xe cũng vừa dồ máy lao vụt đi mất dạng. Tấn đẩy cánh cổng hầm hầm bước vào, Hiền đang mở cửa, Tấn quát thực to :

— Đi đâu mà giờ này mới về ?

Hiền vẫn không đáp. Tấn nhìn đồng hồ thấy kim chỉ ba giờ rưỡi, chàng càng như lửa đổ dầu thêm :

— Cô thử nhìn xem bây giờ là mấy giờ ? Đàn bà con gái được quyền đi chơi thế hả ? Tưởng không dám nói mà xong à ?

— Không dám nói ! (nàng ném cái ví lên mặt bàn, ngồi xuống ghế, cất cao giọng :) Làm sao mà không dám nói ? Anh đi đâu tôi không thể can thiệp được, thì tại sao anh lại có quyền can thiệp được tôi ?

— Tôi là chồng cô, tại sao tôi không có quyền ?

— Thế thì tôi là vợ anh, sao tôi lại không có thể can thiệp được công việc của anh ? (Hiền nói rất nhẹ nhàng)

— Tôi phải đi làm để kiếm thêm tiền chứ có đi chơi đâu mà cô can thiệp ?

— Nhà này là của chung của cả hai người, trong số đó nếu có một người phản đối việc gì có ảnh hưởng đến hạnh phúc gia đình thì người kia không thể cứ cương-quyết làm theo ý mình ! Anh không để tôi can thiệp được anh, thì tôi cũng không để anh can thiệp được tôi.

— Thôi không nói chuyện ấy nữa ! (Tấn đuối lý đánh trống lảng) cô phải nói cho tôi biết. Vừa rồi cô đi đâu ? Cái thằng đưa cô về đây là ai ?

— Tại sao tôi lại phải nói ? Anh có chó Nhật dễ tôi không có mèo xiêm hả ?

— Cô có nói hay không ? (Tấn gào lên)

— Không nói thì anh làm gì ? (Hiền vẫn điềm tĩnh)

— Không nói thì ly-dị !

— Ly-dị ? (Hiền ngồi thẳng người lên)

— Ly-dị ! (Tấn nhắc lại) giỏi thực ! Bắt đầu từ mười giờ tới bây giờ, trong năm tiếng rưỡi đồng hồ ấy, cô đi đâu ? Một thời gian dài như thế, thì việc khốn nào mà chả làm được !

— Hừ ! « Hiền cũng nổi giận) Anh đừng có ngậm máu phun người ! Anh không được nói nhục đến tôi !

— Cô đã làm những việc khốn nạn, lại cấm người ta không được nói à ?

https://tieulun.hopto.org

— Anh có chứng cớ gì là tôi làm những việc khốn nạn không?

— Cô không nói rõ được là cô đi đâu, tức là cô đã làm những việc ám muội, không ra gì? Vì thế tôi phải ly-dị!

— À được! (Hiền lạnh lùng đáp) Từ ngày lấy nhau, không biết chúng mình đã cãi nhau đến mấy trăm lần rồi, mà chưa bao giờ nghe anh nói đến ly-dị, bây giờ vừa mở mồm ra là đòi ly dị. Tôi hiểu, tôi hiểu lắm! (nàng gật gù, đau đớn nói tiếp :) Anh đã tìm được duyên mới : con gái ông quản lý, vừa đẹp vừa có địa vị, lại được ông quản lý che chở nâng đỡ cho anh! Tốt lắm, không sao! Ly-dị thì ly-dị, tôi không làm trở ngại việc tốt của anh đâu?

— Hừ, tự mình có tội lại đổ cho người ta tìm được duyên mới! còn ra nghĩa lý gì nữa!

— Anh tìm được duyên mới, nên mới gắp lửa bỏ tay người, thế là có nghĩa lý phải không? (Hiền đứng phắt dậy) quân tử tuyệt giao không nói những câu thâm độc. Không phải [nhiều lời, ly-dị thì ly-dị! Tôi biết rõ anh lắm rồi!

Nàng nói xong, bỏ vào trong nhà thu xếp quần áo, chàng ngồi ngây người trên ghế sa lông. Trong nhà yên lặng như tờ, chỉ còn nghe tiếng thu dọn đồ đạc của Hiền.

Gian phòng tự nhiên trở nên trống trải lạnh lẽo, nghe những tiếng lịch kịch phát ra bởi sự dọn dẹp của nàng. Tấn bỗng cảm thấy cái tư vị khó tả. Ngồi một lúc khá lâu, tâm trí chàng trở nên bình tĩnh, chàng bắt đầu nghi ngờ cử chỉ của mình đối với nàng vừa rồi là không phải. Lúc ấy trời vừa tang tảng, ánh sáng ngọn đèn trong phòng đã loãng dần, thỉnh thoảng một luồng gió mát từ ngoài cửa sổ lùa vào, trí não chàng tuy sáng suốt, nhưng ruột gan chàng vẫn rối bời bời. Trong tòa nhà rộng lớn đã dần dần có tiếng người, sự huyên-náo đã bắt đầu trở lại. Chàng như người vừa từ thế giới nào trở về, còn đương hoang mang chưa nhận rõ phương hướng, thì Hiền đã thu thập xong, tay chỉ cầm chiếc va-ly nhỏ bước ra nói với chàng ;

— Tôi đi đây, những cái gì của tôi, tôi đã thu dọn cả rồi, lát nữa Thu-Hằng sẽ đến lấy hộ tôi. Tôi chỉ đem đi một chục bạc tiền xe thôi, còn mấy trăm, tôi để trong cái tủ nhỏ đầu giường. Đợi tôi tìm xong luật-sư sẽ bảo anh đi làm các giấy tờ cũng không muộn. Chúc anh thành công trên con đường tình ái.

Nói xong Hiền đi ra mở cửa, rồi lại quay lại gật đầu chào Tấn :

— Thôi chào anh!

Điệu chào của nàng nhắc cho chàng liên tưởng tới lúc chàng đứng trong tiệm cầm đồ ; hôm ấy nàng cũng mặc bộ áo này, và cũng nhìn chàng gật đầu như thế, chàng mới chạy bổ ra thì vấp phải Chung. Mỗi lần nhớ tới cảnh tượng ấy, Tấn lại áy náy thương vợ đã vì mình mà chịu cực, bây giờ chàng đang tâm cư xử với vợ như vậy, thực là đồ bội bạc! Chàng lại liếc nhìn những đồ đạc trần thiết trong phòng không cái gì là không do bàn tay nàng xếp đặt ; cái bộ quân cờ thiếu mất một tướng, với cỗ bài vẫn dùng để quyết đoán trái phải mỗi khi hai người bất đồng ý kiến với nhau, vẫn nằm im lìm một chỗ, hết thảy mọi vật mọi nơi đều tử khí nặng nề như không còn chút gì là sinh khí, nàng đã đem theo tất cả những cái gì gọi là vui tươi, êm ấm ngọt ngào, cái gia đình này

https://tieulun.hopto.org

nay chỉ còn là một cái xác. Lúc ấy chàng mới nhận thấy cái địa vị trọng yếu của nàng trong gia đình. Nhà này không thể thiếu nàng được, mà chàng thì lại càng không thể thiếu nàng được lắm.

Tấn như người điên chạy theo ra cửa, xa trông thấy nàng vẫn đứng đợi xe ở bên đường, đang giơ tay toan vẫy một cái tắc-xi, chàng hốt hoảng gọi rầm lên, Hiền giật mình quay lại, lạnh lùng hỏi :

— Anh gọi tôi làm gì ?

Chàng muốn bảo nàng quay về nhưng ngượng ngùng không biết nói thế nào. chợt nghĩ ra một kế :

— Sao lại đem cả cái vé cầm đồ của tôi đi ?

— Tôi đem đi làm gì ? Tất cả mấy trăm bạc với cái vé cầm đồ đều để ở trong cái tủ con ấy.

— Tôi đã tìm rồi không có.

— Sao lại không có, rõ ràng tôi vừa để đấy thôi.

— Không có là không có, thử vào tìm lại xem.

Hiền vô tình không biết kế lừa, hầm hầm quay trở lại, Tấn cũng theo vào, khóa chặt cửa lại, bỏ chìa khóa vào túi áo. Lúc ấy Hiền mới biết là bị lừa, bất giác nổi giận :

— Anh làm thế là nghĩa gì ?

— Tôi thấy cô thiếu lễ-độ, nên bảo cô quay lại ! (Tấn làm bộ giận dữ).

— Thế nào là thiếu lễ-độ ?

— Đại-phàm cặp vợ chồng nào nào sắp sửa ly-hôn, lúc chia tay nhau phải cử hành một cái hôn cuối cùng, cô có hiểu cái luật ấy không ?

Hiền lườm :

— Đồ chết dẫm ! làm gì có cái luật ấy !

— Trước kia cô đã ly-hôn rồi à ?

— Anh đừng có nói láo !

— Không ly-hôn rồi, sao cô lại biết là không hề có cái luật ấy ?

— Đã bảo không có là không có ! Tôi không nói chuyện bài bây với anh !

— Ai không có mặc kệ người ta riêng tôi, tôi cần phải có !

Hiền không thèm đáp, quay lưng đi ra, Tấn kéo lại, rồi bất thình lình ôm ghì lấy Hiền, hôn lấy hôn để vào hai bên má. Hiền buông rơi chiếc va ly, cố sức chống lại, nhưng sức yếu không cưỡng nổi. Tấn hôn chán chê rồi mới buông ra.

— Thôi được ! (Hiền rút mùi xao chùi má, hậm hực nói) giờ tôi có thể đi được rồi chứ ?

— Hãy khoan, để tôi viết cho cô một tờ ly hôn thư.

— Thế cũng được. anh viết đi ! (Nàng ngồi xuống ghế đợi, chiếc va ly vẫn để yên trên lòng).

Tấn lấy giấy bút, phục xuống bàn hý hoáy viết, một lúc sau viết xong, chàng đưa cho Hiền :

— Đây cô xem, tôi viết thế này có được không.

Hiền cầm lấy đọc, thì ra đó không phải là ly hôn thư mà lại là đơn xin từ chức trong công ty Đại-Hưng của chàng gửi cho ông quản-lý Huỳnh-Văn.

— Sao lại thế này ? (Hiền ngẩn ngơ nhìn Tấn)

— Từ chức. (Tấn thản nhiên trả lời)

— Sao lại từ chức ? (giọng Hiền đã dịu)

— Vì không muốn gặp con chó Nhật Bản nữa.

— Anh bỏ được cơ à ? (Môi nàng đã thoáng một nụ cười.)

https://tieulun.hopto.org

— Anh có chứng cớ gì là tôi làm những việc khốn nạn không?

— Cô không nói rõ được là cô đi đâu, tức là cô đã làm những việc ám muội, không ra gì? Vì thế tôi phải ly-dị!

— À được! (Hiền lạnh lùng đáp) Từ ngày lấy nhau, không biết chúng mình đã cãi nhau đến mấy trăm lần rồi, mà chưa bao giờ nghe anh nói đến ly-dị, bây giờ vừa mở mồm ra là đòi ly dị. Tôi hiểu, tôi hiểu lắm! (nàng gật gù, đau đớn nói tiếp :) Anh đã tìm được duyên mới : con gái ông quản lý, vừa đẹp vừa có địa vị, lại được ông quản lý che chở nâng đỡ cho anh! Tốt lắm, không sao! Ly-dị thì ly-dị, tôi không làm trở ngại việc tốt của anh đâu?

— Hừ, tự mình có tội lại đổ cho người ta tìm được duyên mới! còn ra nghĩa lý gì nữa!

— Anh tìm được duyên mới, nên mới gắp lửa bỏ tay người, thế là có nghĩa lý phải không? (Hiền đứng phắt dậy) quân tử tuyệt giao không nói những câu thâm độc. Không phải [nhiều lời, ly-dị thì ly-dị! Tôi biết rõ anh lắm rồi!

Nàng nói xong, bỏ vào trong nhà thu xếp quần áo, chàng ngồi ngây người trên ghế sa lông. Trong nhà yên lặng như tờ, chỉ còn nghe tiếng thu dọn đồ đạc của Hiền.

Gian phòng tự nhiên trở nên trống trải lạnh lẽo, nghe những tiếng lịch kịch phát ra bởi sự dọn dẹp của nàng. Tấn bỗng cảm thấy cái tư vị khó tả. Ngồi một lúc khá lâu, tâm trí chàng trở nên bình tĩnh, chàng bắt đầu nghi ngờ cử chỉ của mình đối với nàng vừa rồi là không phải. Lúc ấy trời vừa tang tảng, ánh sáng ngọn đèn trong phòng đã loãng dần, thỉnh thoảng một luồng gió mát từ ngoài cửa sổ lùa vào, trí não chàng tuy sáng suốt, nhưng ruột gan chàng vẫn rối bời bời. Trong tòa nhà rộng lớn đã dần dần có tiếng người, sự huyên-náo đã bắt đầu trở lại. Chàng như người vừa từ thế giới nào trở về, còn đương hoang mang chưa nhận rõ phương hướng, thì Hiền đã thu thập xong, tay chỉ cầm chiếc va-ly nhỏ bước ra nói với chàng ;

— Tôi đi đây, những cái gì của tôi, tôi đã thu dọn cả rồi, lát nữa Thu-Hằng sẽ đến lấy hộ tôi. Tôi chỉ đem đi một chục bạc tiền xe thôi, còn mấy trăm, tôi để trong cái tủ nhỏ đầu giường. Đợi tôi tìm xong luật-sư sẽ bảo anh đi làm các giấy tờ cũng không muộn. Chúc anh thành công trên con đường tình ái.

Nói xong Hiền đi ra mở cửa, rồi lại quay lại gật đầu chào Tấn :

— Thôi chào anh!

Điệu chào của nàng nhắc cho chàng liên tưởng tới lúc chàng đứng trong tiệm cầm đồ ; hôm ấy nàng cũng mặc bộ áo này, và cũng nhìn chàng gật đầu như thế, chàng mới chạy bổ ra thì vấp phải Chung. Mỗi lần nhớ tới cảnh tượng ấy, Tấn lại áy náy thương vợ đã vì mình mà chịu cực, bây giờ chàng đang tâm cư xử với vợ như vậy, thực là đồ bội bạc! Chàng lại liếc nhìn những đồ đạc trần thiết trong phòng không cái gì là không do bàn tay nàng xếp đặt ; cái bộ quân cờ thiếu mất một tướng, với cỗ bài vẫn dùng để quyết đoán trái phải mỗi khi hai người bất đồng ý kiến với nhau, vẫn nằm im lìm một chỗ, hết thảy mọi vật mọi nơi đều tử khí nặng nề như không còn chút gì là sinh khí, nàng đã đem theo tất cả những cái gì gọi là vui tươi, êm ấm ngọt ngào, cái gia đình này

https://tieulun.hopto.org

nay chỉ còn là một cái xác. Lúc ấy chàng mới nhận thấy cái địa vị trọng yếu của nàng trong gia đình. Nhà này không thể thiếu nàng được, mà chàng thì lại càng không thể thiếu nàng được lắm.

Tấn như người điên chạy theo ra cửa, xa trông thấy nàng vẫn đứng đợi xe ở bên đường, đang giơ tay toan vẫy một cái tắc-xi, chàng hốt hoảng gọi rầm lên, Hiền giật mình quay lại, lạnh lùng hỏi :

— Anh gọi tôi làm gì ?

Chàng muốn bảo nàng quay về nhưng ngượng ngùng không biết nói thế nào. chợt nghĩ ra một kế :

— Sao lại đem cả cái vé cầm đồ của tôi đi ?

— Tôi đem đi làm gì ? Tất cả mấy trăm bạc với cái vé cầm đồ đều để ở trong cái tủ con ấy.

— Tôi đã tìm rồi không có.

— Sao lại không có, rõ ràng tôi vừa để đấy thôi.

— Không có là không có, thử vào tìm lại xem.

Hiền vô tình không biết kế lừa, hầm hầm quay trở lại, Tấn cũng theo vào, khóa chặt cửa lại, bỏ chìa khóa vào túi áo. Lúc ấy Hiền mới biết là bị lừa, bất giác nổi giận :

— Anh làm thế là nghĩa gì ?

— Tôi thấy cô thiếu lễ-độ, nên bảo cô quay lại ! (Tấn làm bộ giận dữ).

— Thế nào là thiếu lễ-độ ?

— Đại-phàm cặp vợ chồng nào nào sắp sửa ly-hôn, lúc chia tay nhau phải cử hành một cái hôn cuối cùng, cô có hiểu cái luật ấy không ?

Hiền lườm :

— Đồ chết dẫm ! làm gì có cái luật ấy !

— Trước kia cô đã ly-hôn rồi à ?

— Anh đừng có nói láo !

— Không ly-hôn rồi, sao cô lại biết là không hề có cái luật ấy ?

— Đã bảo không có là không có ! Tôi không nói chuyện bài bây với anh !

— Ai không có mặc kệ người ta riêng tôi, tôi cần phải có !

Hiền không thèm đáp, quay lưng đi ra, Tấn kéo lại, rồi bất thình lình ôm ghì lấy Hiền, hôn lấy hôn để vào hai bên má. Hiền buông rơi chiếc va ly, cố sức chống lại, nhưng sức yếu không cưỡng nổi. Tấn hôn chán chê rồi mới buông ra.

— Thôi được ! (Hiền rút mùi xao chùi má, hậm hực nói) giờ tôi có thể đi được rồi chứ ?

— Hãy khoan, để tôi viết cho cô một tờ ly hôn thư.

— Thế cũng được. anh viết đi ! (Nàng ngồi xuống ghế đợi, chiếc va ly vẫn để yên trên lòng).

Tấn lấy giấy bút, phục xuống bàn hý hoáy viết, một lúc sau viết xong, chàng đưa cho Hiền :

— Đây cô xem, tôi viết thế này có được không.

Hiền cầm lấy đọc, thì ra đó không phải là ly hôn thư mà lại là đơn xin từ chức trong công ty Đại-Hưng của chàng gửi cho ông quản-lý Huỳnh-Văn.

— Sao lại thế này ? (Hiền ngẩn ngơ nhìn Tấn)

— Từ chức. (Tấn thản nhiên trả lời)

— Sao lại từ chức ? (giọng Hiền đã dịu)

— Vì không muốn gặp con chó Nhật Bản nữa.

— Anh bỏ được cơ à ? (Môi nàng đã thoáng một nụ cười.)

https://tieulun.hopto.org

— Anh chỉ không bỏ được có một mình em ! (Tấn nắm chặt tay Hiền nói nhỏ) Tuy chúng ta chưa đủ chứng cớ để tha thứ cho nhau nhưng anh chết cũng không thể để em bỏ anh được ! (giọng Tấn nghẹn ngào, Hiền cũng ứa nước mắt)

— Em cũng vậy, em dù chết cũng không bỏ được anh, anh Tấn ạ ! Em mong rằng chúng ta sẽ hiểu nhau hơn nữa !

Tấn ngồi ngay ngắn lại :

— Hiền ơi ! chúng ta lại chuẩn bị sẵn sàng để bước vào cuộc đời cực khổ một lần nữa. Cũng may bây giờ đã gần cuối tháng, anh sẽ nhờ Chung lĩnh nốt hộ số tiền lương hơn hai mươi ngày. Với số tiền ấy, chúng ta cũng có thể duy trì được ít lâu.

— Lần này có cần cầm quần áo thì khỏi phải bói bài nữa, cố nhiên là đến lượt em.

— Anh sẽ cố sức đi tìm việc làm. Hy vọng rằng anh sẽ tìm được việc trước khi phải cầm đến quần áo của em ! Thực anh làm khổ em nhiều quá !

— Chỉ cốt là anh vẫn thuộc về riêng một mình em, còn khổ thế nào em cũng chịu được.

— Hay lắm ! (Tấn lại cao hứng) chúng ta lại gắng sức tranh đấu với những sự gian khổ một lần nữa. Miễn là được ở bên nhau mãi mãi.

— Phải đấy... (Tiếng chuông cửa chợt reo vang lên, ngắt ngang câu nói của Hiền).

Tấn vội vàng chạy ra ;

— Ai đấy ?

— Ra ký nhận thư đảm - bảo (người ngoài cửa trả lời).

Tấn mở cửa, ký vào sổ nhận thư, rồi lại khoá cửa lại, cầm phong thư đi vào, xé ra đọc. Đó là thư của công-ty Tín-Nghĩa. Trong thư đại ý nói công ty mới thay quản-lý mới, ông quản lý này nhận thấy công việc buôn bán ở Saigon có thể khuyếch trương được, nên ông lập lại chi nhánh cũ, và lục-dụng hết thảy những nhân viên trước. Trong số đó Tấn là người có thành tích khá hơn cả. nên công ty thăng chàng lên chức chủ-sự, lương mỗi tháng tám ngàn rưỡi, mùng một tháng tới sẽ bắt đầu nhận việc, ngoài ra thư lại còn kèm theo một tấm các mời của ông quản-lý.

Xem hết bức thư Tấn như người được lên cung trăng, bàng hoàng giây lát, rồi mới sực nhớ ra, bèn trao phong thư cho Hiền :

— Này em coi, vận đỏ của chúng mình đã đến rồi đó !

Hiền đọc xong cũng quớ lên.

— À hay quá ! vận đỏ của chúng mình đã đến thực rồi !

Tấn cao hứng đấm thùm thụp vào lưng Hiền, Hiền nhăn mặt kêu lên :

— Ấy chết chết ! đừng...

Sao, em có nhọt à ? (Tấn dừng tay ngơ ngác hỏi)

— Không, nhưng mấy hôm nay em hay bị... nôn ọe, và thèm ăn của chua, em sợ,.. (Hiền ngập ngừng trả lời, má đỏ ửng)

— ừ ừ! sao không bảo ngay người ta ? (Tấn đứng phắt dậy, hét thực to) :

— Em chưa biết đích xác thì bảo anh làm gì vội ?

— Đúng, nhất-định đúng ! (Tấn nhảy quẩng lên, đụng cả đầu vào trần nhà) A ha ! Anh sắp được làm cha rồi ! khoái quá ! Em để cho anh một đứa con gái nhé !

— Không, em thích con trai.

https://tieulun.hopto.org

— Không, con gái !

— Không, con trai !

— Em lại bướng rồi, bỏ cỗ bài ấy, ta rút thử xem ai thắng.

— Anh điên đấy à ! Gái gì cũng đòi bài ! (Hiền cười)

Thốt nhiên Tấn ngồi im ra vẻ suy nghĩ :

— Anh sung sướng quá đến nỗi lẻ lú cả ruột ! Bây giờ em phải nói cho anh biết đêm qua em đi đâu ? Và « con mèo xiêm » của em là của nào ?

— Ừ để tôi bảo cho anh biết, anh giúp phải dấm rồi ? (Hiền cười) Tôi sang bên Thu-Hằng, định bụng không về nữa, nhưng Thu-Hằng cố lỗi tôi về và bắt vị hôn-phu lái xe cho tôi, chị ấy nói : « Đàn ông ai cũng thích chơi bời phóng đãng, nhưng lại không muốn cho vợ lỡ làm một bước, chị về khuya thế này lại có người đàn ông lạ đưa về, thì thế nào anh ấy cũng nghi ngờ. Mình kích thích cái tính ghen của họ lên, tất họ phải để hết tinh thần để phòng mình, không dám ra ngoài chơi láo nữa ! » Tôi cho chị ấy nói có lý, nên nghe ngay. Anh trêu tức tôi như thế là đủ, bây giờ tôi lại mời anh nếm thử cái mùi vị ấy một chút xem anh có chịu nổi không ?

— Thu-Hằng giỏi thực, báo hại mình chịu khổ suốt đêm ! thiếu chút nữa thì vợ chồng người ta lìa bỏ nhau ! Thế mà cũng đòi kế với sách !

— Anh thử nghĩ xem, chị ấy làm thế là thành toàn hay là chia rẽ ? Anh chỉ hồ đồ !

— Anh bảo là chị ấy chia rẽ !

— Em bảo là chị ấy cố thành-toàn !

— Chúng mình ý kiến lại không thống nhất rồi, bói bài xem ai phải ai trái nào ! (Tấn xăm xăm đi lấy bài).

— Ai có thì giờ rút bài với anh ? (Hiền ngáp) Thức suốt một đêm buồn ngủ quá ! Tôi đi ngủ đây !

— Còn dễ anh không buồn ngủ ! Rút bài xong rồi đi ngủ cũng vừa.

Hiền lẳng lặng đứng lên đi vào phòng ngủ, Tấn vội chạy theo, nhưng « bình » một tiếng, Hiền đã đóng sập cửa lại, Tấn lay mãi không được, hậm hực ném cỗ bài xuống bàn, rồi nằm cuộn tròn trên ghế sa-lông.

HẾT

PHẠM-LỆ-OANH dịch

Không gì êm ái bằng hoà nước mắt với nước mắt : nỗi đau khổ mà phải âm thầm chịu đựng thực là não lòng, cùng khóc với nhau thì sẽ được khuây khoả.

Seneque.

Chỉ có cái chết buộc chúng ta phải thú nhận con người chẳng đáng là bao.

Juneval

Nếu đời bạn trong sạch, bạn hãy khinh bỏ ngoài tai những lời rèm pha nói xấu của những kẻ gian ác : cấm thiên hạ nói không phải là công việc của chúng ta.

Caton Denys

https://tieulun.hopto.org

— Anh chỉ không bỏ được có một mình em ! (Tấn nắm chặt tay Hiền nói nhỏ) Tuy chúng ta chưa đủ chứng cớ để tha thứ cho nhau nhưng anh chết cũng không thể để em bỏ anh được ! (giọng Tấn nghẹn ngào, Hiền cũng ứa nước mắt)

— Em cũng vậy, em dù chết cũng không bỏ được anh, anh Tấn ạ ! Em mong rằng chúng ta sẽ hiểu nhau hơn nữa !

Tấn ngồi ngay ngắn lại :

— Hiền ơi ! chúng ta lại chuẩn bị sẵn sàng để bước vào cuộc đời cực khổ một lần nữa. Cũng may bây giờ đã gần cuối tháng, anh sẽ nhờ Chung lĩnh nốt hộ số tiền lương hơn hai mươi ngày. Với số tiền ấy, chúng ta cũng có thể duy trì được ít lâu.

— Lần này có cần cầm quần áo thì khỏi phải bói bài nữa, cố nhiên là đến lượt em.

— Anh sẽ cố sức đi tìm việc làm. Hy vọng rằng anh sẽ tìm được việc trước khi phải cầm đến quần áo của em ! Thực anh làm khổ em nhiều quá !

— Chỉ cốt là anh vẫn thuộc về riêng một mình em, còn khổ thế nào em cũng chịu được.

— Hay lắm ! (Tấn lại cao hứng) chúng ta lại gắng sức tranh đấu với những sự gian khổ một lần nữa. Miễn là được ở bên nhau mãi mãi.

— Phải đấy... (Tiếng chuông cửa chợt reo vang lên, ngắt ngang câu nói của Hiền).

Tấn vội vàng chạy ra ;

— Ai đấy ?

— Ra ký nhận thư đảm - bảo (người ngoài cửa trả lời).

Tấn mở cửa, ký vào sổ nhận thư, rồi lại khoá cửa lại, cầm phong thư đi vào, xé ra đọc. Đó là thư của công-ty Tín-Nghĩa. Trong thư đại ý nói công ty mới thay quản-lý mới, ông quản lý này nhận thấy công việc buôn bán ở Saigon có thể khuyếch trương được, nên ông lập lại chi nhánh cũ, và lục-dụng hết thảy những nhân viên trước. Trong số đó Tấn là người có thành tích khá hơn cả. nên công ty thăng chàng lên chức chủ-sự, lương mỗi tháng tám ngàn rưỡi, mùng một tháng tới sẽ bắt đầu nhận việc, ngoài ra thư lại còn kèm theo một tấm các mời của ông quản-lý.

Xem hết bức thư Tấn như người được lên cung trăng, bàng hoàng giây lát, rồi mới sực nhớ ra, bèn trao phong thư cho Hiền :

— Này em coi, vận đỏ của chúng mình đã đến rồi đó !

Hiền đọc xong cũng quớ lên.

— À hay quá ! vận đỏ của chúng mình đã đến thực rồi !

Tấn cao hứng đấm thùm thụp vào lưng Hiền, Hiền nhăn mặt kêu lên :

— Ấy chết chết ! đừng...

Sao, em có nhọt à ? (Tấn dừng tay ngơ ngác hỏi)

— Không, nhưng mấy hôm nay em hay bị... nôn ọe, và thèm ăn của chua, em sợ,.. (Hiền ngập ngừng trả lời, má đỏ ửng)

— ừ ừ! sao không bảo ngay người ta ? (Tấn đứng phắt dậy, hét thực to) :

— Em chưa biết đích xác thì bảo anh làm gì vội ?

— Đúng, nhất-định đúng ! (Tấn nhảy quẩng lên, đụng cả đầu vào trần nhà) A ha ! Anh sắp được làm cha rồi ! khoái quá ! Em để cho anh một đứa con gái nhé !

— Không, em thích con trai.

https://tieulun.hopto.org

— Không, con gái !

— Không, con trai !

— Em lại bướng rồi, bỏ cỗ bài ấy, ta rút thử xem ai thắng.

— Anh điên đấy à ! Gái gì cũng đòi bài ! (Hiền cười)

Thốt nhiên Tấn ngồi im ra vẻ suy nghĩ :

— Anh sung sướng quá đến nỗi lẻ lú cả ruột ! Bây giờ em phải nói cho anh biết đêm qua em đi đâu ? Và « con mèo xiêm » của em là của nào ?

— Ừ để tôi bảo cho anh biết, anh giúp phải dấm rồi ? (Hiền cười) Tôi sang bên Thu-Hằng, định bụng không về nữa, nhưng Thu-Hằng cố lỗi tôi về và bắt vị hôn-phu lái xe cho tôi, chị ấy nói : « Đàn ông ai cũng thích chơi bời phóng đãng, nhưng lại không muốn cho vợ lỡ làm một bước, chị về khuya thế này lại có người đàn ông lạ đưa về, thì thế nào anh ấy cũng nghi ngờ. Mình kích thích cái tính ghen của họ lên, tất họ phải để hết tinh thần để phòng mình, không dám ra ngoài chơi láo nữa ! » Tôi cho chị ấy nói có lý, nên nghe ngay. Anh trêu tức tôi như thế là đủ, bây giờ tôi lại mời anh nếm thử cái mùi vị ấy một chút xem anh có chịu nổi không ?

— Thu-Hằng giỏi thực, báo hại mình chịu khổ suốt đêm ! thiếu chút nữa thì vợ chồng người ta lìa bỏ nhau ! Thế mà cũng đòi kế với sách !

— Anh thử nghĩ xem, chị ấy làm thế là thành toàn hay là chia rẽ ? Anh chỉ hồ đồ !

— Anh bảo là chị ấy chia rẽ !

— Em bảo là chị ấy cố thành-toàn !

— Chúng mình ý kiến lại không thống nhất rồi, bói bài xem ai phải ai trái nào ! (Tấn xăm xăm đi lấy bài).

— Ai có thì giờ rút bài với anh ? (Hiền ngáp) Thức suốt một đêm buồn ngủ quá ! Tôi đi ngủ đây !

— Còn dễ anh không buồn ngủ ! Rút bài xong rồi đi ngủ cũng vừa.

Hiền lẳng lặng đứng lên đi vào phòng ngủ, Tấn vội chạy theo, nhưng « bình » một tiếng, Hiền đã đóng sập cửa lại, Tấn lay mãi không được, hậm hực ném cỗ bài xuống bàn, rồi nằm cuộn tròn trên ghế sa-lông.

HẾT

PHẠM-LỆ-OANH dịch

Không gì êm ái bằng hoà nước mắt với nước mắt : nỗi đau khổ mà phải âm thầm chịu đựng thực là não lòng, cùng khóc với nhau thì sẽ được khuây khoả.

Seneque.

Chỉ có cái chết buộc chúng ta phải thú nhận con người chẳng đáng là bao.

Juneval

Nếu đời bạn trong sạch, bạn hãy khinh bỏ ngoài tai những lời rèm pha nói xấu của những kẻ gian ác : cấm thiên hạ nói không phải là công việc của chúng ta.

Caton Denys

https://tieulun.hopto.org

Phụng hoạ bài thơ

HƯƠNG LÒNG

của Nhất-Trần tiên-sinh (1)

(Hoạ cả tám vần)

Non thẳm một cành treo giá ngọc,
Vô tình đã ghẹo khách tình chung!
Khói hơi những tưởng ngăn đường Nhạn
Sương gió nào hay dậy lửa lòng!
Tự cổ đồng thanh do nhất khí,
Mà nay có biển phải còn sông!
Còn trời còn nước hồn thơ sống
Kìa đóa hoa rừng cợt gió đông!

HỌC-CANH

(1) *Xin coi Tân-Phong số 8 trang 14.*

https://tieulun.hopto.org

thơ PHAN-LẠC-TUYÊN

nhớ em đêm biên giới

Trao ILY
P L T

I

Giòng sông nhỏ xanh xanh
Vương vương dài cát nắng
Nghiêng nghiêng mái tóc dừa
Mướt buông dài xóm vắng
Giòng nước trôi dịu hiền
Như tình Anh thương Em
Tim đời không cạn máu
Tâm hồn mãi say mê
Hôm nay thuyền mơ buồn
Trong câu hò lênh đênh
« *Ai suôi trên Vàm-Cỏ Đông*
« *Bâng khuâng sông nước bình bồng thuyền trôi*
« *Bao nhiêu sông lạch xa vời*
« *Bấy nhiêu thương nhớ gửi người Em thương* »
Bao nhiêu sông rạch
Bao nhiêu ngả đường
Bao nhiêu bờ bến

https://tieulun.hopto.org

Phụng hoạ bài thơ

HƯƠNG LÒNG

của Nhất-Trần tiên-sinh (1)

(Hoạ cả tám vần)

Non thẳm một cành treo giá ngọc,
Vô tình đã ghẹo khách tình chung!
Khói hơi những tưởng ngăn đường Nhạn
Sương gió nào hay dậy lửa lòng!
Tự cổ đồng thanh do nhất khí,
Mà nay có biển phải còn sông!
Còn trời còn nước hồn thơ sống
Kìa đóa hoa rừng cợt gió đông!

HỌC-CANH

(1) *Xin coi Tân-Phong số 8 trang 14.*

https://tieulun.hopto.org

thơ PHAN-LẠC-TUYÊN

nhớ em đêm biên giới

Trao ILY
P L T

I

Giòng sông nhỏ xanh xanh
Vương vương dài cát nắng
Nghiêng nghiêng mái tóc dừa
Mướt buông dài xóm vắng
Giòng nước trôi dịu hiền
Như tình Anh thương Em
Tim đời không cạn máu
Tâm hồn mãi say mê
Hôm nay thuyền mơ buồn
Trong câu hò lênh đênh
« *Ai suôi trên Vàm-Cỏ Đông*
« *Bâng khuâng sông nước bình bồng thuyền trôi*
« *Bao nhiêu sông lạch xa vời*
« *Bấy nhiêu thương nhớ gửi người Em thương* »
Bao nhiêu sông rạch
Bao nhiêu ngả đường
Bao nhiêu bờ bến

https://tieulun.hopto.org

Bao nhiêu vấn vương
Đồng cỏ cháy khô cằn
Hai mùa nghiêng mưa nắng
Những hoàng hôn câm nín
Gió thương nhớ cuộc đời
Trên tóc bạc Mẹ già
Nước mắt cạn từ lâu
Những người Em u sầu
Héo hon từng mưa nắng
Năm tháng đượm màu đen
Nhạt phai nụ cười xinh

II

Những buổi chiều cát bay
Gió buồn đi lang thang
Não nề trong hồn tôi
Nhìn hoàng hôn chết đuối
Tôi đã nhớ thương Em
Như mong chờ bóng tối
Trăng hiền vén tóc mây
Nhìn Em cười mê say
Dù tình yêu mong manh
Như cánh gió bồng bềnh
Đi không về đôi tay
Ngày mai dù mặt trăng đã lặn
Hồn tôi vẫn còn đầy ánh sáng
Của trăng chiều biên giới đêm nay

III

Đêm biên giới quạnh hiu
Những mắt sao đợi chờ.
Bơ vơ trên đồng cỏ
Đất hừng hực thở dài
Sau những mùa nắng cháy
Bưng xa mờ mờ phai
Như hồn tôi đêm nay
Nếp làng xa vỡ tan từng đốm lửa

https://tieulun.hopto.org

Trong đêm khuya gió bập bùng mờ tỏ
Tôi chờ đợi Em những mùa mưa lớn
Sông lạch khô cằn sóng nghiêng đùa rỡn
Hoa tâm tư nở trên vùng sỏi cát
Mía tươi ngọt tình thương nhau thắm thiết
Gió lộng mớ tóc huyền
Em cười miền Nam tỏa nắng
Ngất ngây mây nước Hà-Tiên

IV

Dù bao lần anh hỏi
Em chỉ trao nụ cười
Nụ cười như mùa xuân
Của quê hương Anh
Có bốn mùa nhẹ nhàng
Lưu luyến biết thương nhau
Có hoa bưởi hoa cau
Thơm thơm mùi cốm mới
Của quê hương Anh
Hoa đào hồng phơi phới
Chùa Thầy, hội Láng, hội Lim
Có mùa-xuân-Hà-nội
Thẹn thùng tươi khóe mắt
Những cô Em mười bảy, đôi mươi
Của quê hương Anh
Giòng sông Hồng anh hùng trôi ra biển
Giòng máu thiêng bất khuất
Cao cao núi Ba-Vì
Thiêng liêng đồi Yên-Thế
Của quê hương Anh
Những môi hồng cắn chỉ
Dệt tình thương trên tấm lụa Hà-đông
Gửi tình yêu trong màu xanh Cốm Vòng
Giờ tôi buồn tưởng niệm
Quê hương trong se sắt.

V

Những đêm dài biên giới

https://tieulun.hopto.org

Bao nhiêu vấn vương
Đồng cỏ cháy khô cằn
Hai mùa nghiêng mưa nắng
Những hoàng hôn câm nín
Gió thương nhớ cuộc đời
Trên tóc bạc Mẹ già
Nước mắt cạn từ lâu
Những người Em u sầu
Héo hon từng mưa nắng
Năm tháng đượm màu đen
Nhạt phai nụ cười xinh

II

Những buổi chiều cát bay
Gió buồn đi lang thang
Não nề trong hồn tôi
Nhìn hoàng hôn chết đuối
Tôi đã nhớ thương Em
Như mong chờ bóng tối
Trăng hiền vén tóc mây
Nhìn Em cười mê say
Dù tình yêu mong manh
Như cánh gió bồng bềnh
Đi không về đôi tay
Ngày mai dù mặt trăng đã lặn
Hồn tôi vẫn còn đầy ánh sáng
Của trăng chiều biên giới đêm nay

III

Đêm biên giới quạnh hiu
Những mắt sao đợi chờ.
Bơ vơ trên đồng cỏ
Đất hừng hực thở dài
Sau những mùa nắng cháy
Bưng xa mờ mờ phai
Như hồn tôi đêm nay
Nếp làng xa vỡ tan từng đốm lửa

https://tieulun.hopto.org

Trong đêm khuya gió bập bùng mờ tỏ
Tôi chờ đợi Em những mùa mưa lớn
Sông lạch khô cằn sóng nghiêng đùa rỡn
Hoa tâm tư nở trên vùng sỏi cát
Mía tươi ngọt tình thương nhau thắm thiết
Gió lộng mớ tóc huyền
Em cười miền Nam tỏa nắng
Ngất ngây mây nước Hà-Tiên

IV

Dù bao lần anh hỏi
Em chỉ trao nụ cười
Nụ cười như mùa xuân
Của quê hương Anh
Có bốn mùa nhẹ nhàng
Lưu luyến biết thương nhau
Có hoa bưởi hoa cau
Thơm thơm mùi cốm mới
Của quê hương Anh
Hoa đào hồng phơi phới
Chùa Thầy, hội Láng, hội Lim
Có mùa-xuân-Hà-nội
Thẹn thùng tươi khóe mắt
Những cô Em mười bảy, đôi mươi
Của quê hương Anh
Giòng sông Hồng anh hùng trôi ra biển
Giòng máu thiêng bất khuất
Cao cao núi Ba-Vì
Thiêng liêng đồi Yên-Thế
Của quê hương Anh
Những môi hồng cắn chỉ
Dệt tình thương trên tấm lụa Hà-đông
Gửi tình yêu trong màu xanh Cốm Vòng
Giờ tôi buồn tưởng niệm
Quê hương trong se sắt.

V

Những đêm dài biên giới

https://tieulun.hopto.org

Biết bao ánh sao rơi
Chảy dài trên đồng cỏ
Suối buồn trong khóe mắt
Dù đêm mù gió cát
Tôi vẫn ngủ giữa những vì sao
Như phủ bằng ánh mắt Em yêu
Tôi vẫn ngủ giữa đồng cỏ hoang
Gió lùa nhè nhẹ tóc
Như tay Em êm dịu
Sóa dần cát bụi đường xa
Ấm tình đêm lạnh biên khu.
Có giòng sông nào
Chảy miền Thành Đô
Tôi gửi hồn tôi
Qua nước triều đầy vơi
Về người Em xa vắng
Vì sao ngàn năm chờ đợi
Đêm đêm vương buồn biên giới

PHAN-LẠC-TUYÊN

LỚP TỐI 15-6-60
(hồi 7 giờ tối) khai giảng :

— LỚP TRIẾT-HỌC.— Luyện thi Tú-Tài 2 Kỳ 2

G.S. Nguyễn-Thành-Vinh, Tốt nghiệp tại Đại-Học-Đường LAVAL
G.S. Triết-Học Trường GIA-LONG

— LỚP L.T. TÚ-TÀI.— Phần I khóa 60-61
(Có ôn kỳ lớp Đệ Tam)

Bài vở in Ronéo thành tập gọn gàng, dễ hiểu, do các Giáo-Sư danh tiếng tại các trường Công-Tư-Thục lớn Đô-Thành phụ-trách.

Xin kíp ghi tên tại văn-phòng trường XUÂN-THU (từ 18 giờ 30) Số 380 Phan-Thanh-Giản Saigon (Giấy phép số 14.5000/GD/HV của Bộ Q. G. G. D.)

https://tieulun.hopto.org

Khu rừng lau

TRUYỆN DÀI CỦA DOÃN-QUỐC-SỸ

XVII

(tiếp theo)

BẮNG không khỏi, nhưng Đồng, Uy không kịp để ý đến điều đó vì ngày tháng càng đen tối hơn. Phi cơ địch bắt đầu oanh tạc dữ. Một ngày biết bao nhiêu lần kẻng báo động và tiếng bom rội rung chuyển cả vùng. Tiếng rú của những chiếc Spitfire kế tiếp nhào xuống và tiếng liên thanh 12.7 giữ lấy hơi thở những người trú ẩn dưới hầm. Trại thiếu nhi vội di chuyển vào sâu hơn nữa, thoạt tạm ở Phương-Viên cách chỗ cũ chừng ba cây số. Một tuần sau trại chuyển thẳng tới Hà-Lương, cách chỗ cũ đến mười cây. Xung quanh toàn là tre nứa và chuối, đồi núi như bát úp, mất hẳn chân trời, chỉ có buổi sáng sớm là mát đôi chút. Kể từ lúc mặt trời cao bằng quan sào không khí bắt đầu oi bức, tới trưa mùi tre, nứa, chuối mục xông lên đến nghẹt thở.

Bệnh rốt sét chưa giết hại em nào, giờ đây bệnh dịch tả xuất hiện, Không có thuốc ! Các em rụng như sung. Các em sống khiêng chôn các em chết. Đêm hôm trước một bạn đồng đội yếu còn nói chuyện với Uy, sớm hôm sau đã chết tự bao giờ.

Đồng, Uy chỉ còn xương bọc da. Uy giờ đây cũng có báng như Đồng, cả hai tóc rụng, gần hết chỉ còn lơ thơ.

https://tieulun.hopto.org

Biết bao ánh sao rơi
Chảy dài trên đồng cỏ
Suối buồn trong khóe mắt
Dù đêm mù gió cát
Tôi vẫn ngủ giữa những vì sao
Như phủ bằng ánh mắt Em yêu
Tôi vẫn ngủ giữa đồng cỏ hoang
Gió lùa nhè nhẹ tóc
Như tay Em êm dịu
Sóa dần cát bụi đường xa
Ấm tình đêm lạnh biên khu.
Có giòng sông nào
Chảy miền Thành Đô
Tôi gửi hồn tôi
Qua nước triều đầy vơi
Về người Em xa vắng
Vì sao ngàn năm chờ đợi
Đêm đêm vương buồn biên giới

PHAN-LẠC-TUYÊN

LỚP TỐI 15-6-60
(hồi 7 giờ tối) khai giảng :

— LỚP TRIẾT-HỌC.— Luyện thi Tú-Tài 2 Kỳ 2

G.S. Nguyễn-Thành-Vinh, Tốt nghiệp tại Đại-Học-Đường LAVAL
G.S. Triết-Học Trường GIA-LONG

— LỚP L.T. TÚ-TÀI.— Phần I khóa 60-61
(Có ôn kỳ lớp Đệ Tam)

Bài vở in Ronéo thành tập gọn gàng, dễ hiểu, do các Giáo-Sư danh tiếng tại các trường Công-Tư-Thục lớn Đô-Thành phụ-trách.

Xin kíp ghi tên tại văn-phòng trường XUÂN-THU (từ 18 giờ 30) Số 380 Phan-Thanh-Giản Saigon (Giấy phép số 14.5000/GD/HV của Bộ Q. G. G. D.)

https://tieulun.hopto.org

Khu rừng lau

TRUYỆN DÀI CỦA DOÃN-QUỐC-SỸ

XVII

(tiếp theo)

BẮNG không khỏi, nhưng Đồng, Uy không kịp để ý đến điều đó vì ngày tháng càng đen tối hơn. Phi cơ địch bắt đầu oanh tạc dữ. Một ngày biết bao nhiêu lần kẻng báo động và tiếng bom rội rung chuyển cả vùng. Tiếng rú của những chiếc Spitfire kế tiếp nhào xuống và tiếng liên thanh 12.7 giữ lấy hơi thở những người trú ẩn dưới hầm. Trại thiếu nhi vội di chuyển vào sâu hơn nữa, thoạt tạm ở Phương-Viên cách chỗ cũ chừng ba cây số. Một tuần sau trại chuyển thẳng tới Hà-Lương, cách chỗ cũ đến mười cây. Xung quanh toàn là tre nứa và chuối, đồi núi như bát úp, mất hẳn chân trời, chỉ có buổi sáng sớm là mát đôi chút. Kể từ lúc mặt trời cao bằng quan sào không khí bắt đầu oi bức, tới trưa mùi tre, nứa, chuối mục xông lên đến nghẹt thở.

Bệnh rốt sét chưa giết hại em nào, giờ đây bệnh dịch tả xuất hiện, Không có thuốc ! Các em rụng như sung. Các em sống khiêng chôn các em chết. Đêm hôm trước một bạn đồng đội yếu còn nói chuyện với Uy, sớm hôm sau đã chết tự bao giờ.

Đồng, Uy chỉ còn xương bọc da. Uy giờ đây cũng có báng như Đồng, cả hai tóc rụng, gần hết chỉ còn lơ thơ.

https://tieulun.hopto.org

May sao vừa lúc đó có người lạ đến gặp ban Giám-đốc xin cho Uy về với gia đình.

Nguyên ba Uy trước đây bị bắt tình nghi, nay được thả về nhận công tác ở ngay ủy-ban tỉnh Phú-Thọ. Ông phải tích cực làm việc để tự thanh minh. Mẹ Uy trải qua một thời lo buồn quá dài mắc chứng tê thấp nặng không thể đi xa được. Bà hay tin trại thiếu nhi hiện ở Hà-Lương bèn nhờ ông chủ nhà nơi bà tản cư lên tìm đón Uy về giúp. Mới lần đầu gặp ông ở ban Giám-đốc Uy gọi luôn ông ta một cách thân mật là Bủ. Uy đã quen thân mật với Bủ Tôn !

— Bủ làm ơn — Uy nói — nhận giúp cháu anh Đồng cũng là người nhà để auh Đồng cùng về với cháu.

Ông ta nhận lời. Lý lịch của Đồng đã mất, ban Giám Đốc còn nhớ đâu Đồng là con mồ côi vào cô-nhi viện Hàng-Bột từ ngày ấm ngửa vả lại trông tạng Đồng, Uy khi đó mặt bủng da chì, bụng bảng, tóc rụng, chân tay như cẳng que thì cũng gần đất xa giời lắm giữ làm gì ? Ban giám đốc cho cả hai ly khai trại về với gia đình. Đôi bạn không quên tới chào từ biệt Bủ Tôn.

Về tới nơi mẹ Uy ôm Uy khóc rồi bà ôm cả Đồng khóc ; bà vừa khóc vừa nói không ngờ có ngày cha mẹ con cái được đoàn tụ như thế này. Ba Uy ngồi ngay đấy cùng với một cán bộ tỉnh, ông cố giữ vẻ mặt nghiêm lạnh để tỏ rằng mình đã làm chủ được tình cảm.

Ba Uy có một người bạn thân làm y-tá trưởng tại cơ quan tỉnh Uy, Đồng được uống thuốc trừ sốt rét, tiêm thuốc trợ lực. Chừng hơn một tháng sau cả hai khỏi sốt rét, khỏi bảng, duy có Đồng còn giữ xung quanh rốn ba cái sẹo xinh, kỷ niệm châm cứu của Bủ Tôn.

Mẹ Uy chợt bị một cơn đau nặng, liệt hẳn nửa phần thân thể ba ngày sau bà mất, khuôn mặt khi chết còn giữ vẻ hỉ hả vì cha mẹ con cái được sống đoàn tụ. Ba Uy vẫn như có linh tính báo cho biết là ông còn ở tình trạng bất an lắm, ông ưng cho Uy mang theo Đồng cùng đi nhận công tác xa.

Thời này nhiều địa phương nổi tiếng về những vụ thủ tiêu khủng khiếp do những hung thần khát máu gặp thời nắm trọn được quyền hành.

Liên khu III, tại quản Âm-Hồn, giữa cánh đồng chiêm mênh mông thuộc Phủ-Lý, đêm đêm cán bộ ra xử án « Việt gian » Một tên ngồi giữa cầm quyển sổ ghi tên những người chúng cho là việt gian, hai tên đứng hầu hai bên, một cầm thanh long đao một cầm kiếm, cách bố trí ngồi và đứng như vậy là do chúng khiển hứng theo bức tranh Quan Công ngồi xem binh thư, Quan Bình và Chu Xương đứng hầu hai bên.

Sau một tiếng cồng rùng rợn « Việt gian » được điệu ra trước « ba tòa quan lớn » Lẽ cố nhiên những người khốn nạn này chỉ được hỏi vài câu chiếu lệ, sau đó kiếm của « Quan-Bình » hoặc thanh long đao của « Chu-Xương » được uống máu. Đau đớn thay, phần lớn nạn nhân thuộc thành phần trí thức ưu tú của dân tộc.

Tại Liên khu 10 cũng vậy, khúc quành con sông Thao bên trên ga Thanh ba một chút có khoảng nước xoáy sâu hoắm thành vực, bờ sông chỗ này cao vời vợi và dựng đứng như bức tường. nhìn xuống

https://tieulun.hopto.org

thấy chóng mặt. Cả một mảng rừng cổ thụ từ bờ sông ăn lấn vào chân đồi gần đấy. Trên một cây đa cổ thụ giữa rừng có tổ quạ khoang. Hễ đêm nào dân chúng xung quanh nghe tiếng quạ kêu bất thường, ấy là đêm tên chủ tịch tỉnh cho đốt đuốc xử trảm « việt gian » rồi quăng xác xuống khoảng vực sông. Tên này chủ trương « phòng bệnh còn hơn chữa bệnh » Phòng bệnh có nghĩa là xử trảm những tên đương bị tình nghi hoặc trước đây đã có lần bị tình nghi.

Sau chiến thắng sông Lô và Bông Lau của ta quân Pháp mở chiến dịch càn quét miền đồng bằng Thái Bình, Nam Định, để trả thù, rồi lại có tin chúng sửa soạn vượt Việt-Trì lên càn quét Phú-Thọ. Dân chúng hốt hoảng chuẩn bị tản cư. Đồng, Uy đã về tới huyện Yên-Thế (Bắc-Giang) nhận công tác liên lạc viên cho Ủy ban huyện sở tại. Uy vẫn hy vọng có ngày trở lại Phú Thọ gặp ba, Uy đâu có ngờ... dân chúng rục rịch tản cư... Phòng bệnh còn hơn chữa bệnh... ánh đuốc bập bùng trong khu rừng cổ thụ... có tiếng quạ khoang kêu bất thường... Ba Uy là một trong số 10 nạn nhân bị quẳng xác xuống vực đêm ấy.

* * *

Cơ quan hành chính huyện Yên Thế ở ngay xóm nhà lá thuộc đồn điền Bến Trăm trên bờ sông Thương. Thời Pháp thuộc, Bến Trăm là nơi buôn gỗ khá sầm uất. Gỗ từ trong rừng đóng bè trở ra chất cao như núi ở Bến Trăm. Các thầy đội kiểm lâm tự ngoài đồn Bố Hạ vào đây kiểm soát, bổng lộc kiếm ra trò. Đã có nhà tư bản trù tính đặt máy cưa ở đây để sẻ gỗ thành ván rồi vẫn theo đường thủy chở về Bắc Giang. Dự định đó chưa thành thì tác chiến.

Nếu thời bình Bến Trăm sầm uất về buôn gỗ thì thời chiến Bến Trăm sầm uất về các cơ quan hành chính. Nguyên do vùng này đã bắt đầu chuyển mình vào miền rừng núi lại thêm là đầu mối các đường giao thông giữa Yên Thế - Thượng và Yên - Thế Hạ, giữa Yên-Thế và Lạng - Giang, có đường xuôi qua Chợ Bằng đi Kép về Bắc - Giang, có đường ngược qua chợ Phồng gặp quốc lộ số 1 đi Lạng - Sơn. Đồng, Uy đến nhận công tác nơi đây khi đó đương vào mùa mưa, con sông Thương cuồn cuộn sóng, đêm ngày táp nước vào ven bờ phá huỷ các bụi cây. Những dòng suối đổ ra sông Thương thì thật thất thường, những ngày nắng ráo nước lội đến bắp chân, nhưng sau một trận mưa lớn lập tức nước tự dãy núi bên trong chợ Phồng đổ ra ào ạt, suối sâu ngập nửa ngọn tre, nhiều khi cuốn phăng cả cầu giây.

Đồng làm liên lạc viên giữa Ủy Ban với ty Thông tin tỉnh Bắc Giang, trụ sở đặt ở Vi-Sơn, tức là dãy đồi đất ngay cuối đặng Kai King, đường đi qua Đồi-Hồng.

Uy làm liên lạc viên giữa Ủy ban với cấp hành chính tỉnh, trụ sở đặt ở phía trong gần chợ Phồng, đường đi qua đồn điền Mai Chỉ Nam. Ban ngày làm đầy đủ bổn phận, ban đêm Đồng, Uy ưa nhất những đêm mưa. Thoạt tiếng mưa rơi hắp tắp lộn xộn trên mái lá như một khúc rạo vô tổ chức sau đó là âm thanh rào rào đều đặn, hơi ấm của Đồng cũng vừa kịp toả ra dưới lần chăn mỏng. Những lúc đó Uy thường nói với Đồng :

— Anh em mình khi vui khi buồn có nhau nhỉ.

https://tieulun.hopto.org

May sao vừa lúc đó có người lạ đến gặp ban Giám-đốc xin cho Uy về với gia đình.

Nguyên ba Uy trước đây bị bắt tình nghi, nay được thả về nhận công tác ở ngay ủy-ban tỉnh Phú-Thọ. Ông phải tích cực làm việc để tự thanh minh. Mẹ Uy trải qua một thời lo buồn quá dài mắc chứng tê thấp nặng không thể đi xa được. Bà hay tin trại thiếu nhi hiện ở Hà-Lương bèn nhờ ông chủ nhà nơi bà tản cư lên tìm đón Uy về giúp. Mới lần đầu gặp ông ở ban Giám-đốc Uy gọi luôn ông ta một cách thân mật là Bủ. Uy đã quen thân mật với Bủ Tôn !

— Bủ làm ơn — Uy nói — nhận giúp cháu anh Đồng cũng là người nhà để auh Đồng cùng về với cháu.

Ông ta nhận lời. Lý lịch của Đồng đã mất, ban Giám Đốc còn nhớ đâu Đồng là con mồ côi vào cô-nhi viện Hàng-Bột từ ngày ấm ngửa vả lại trông tạng Đồng, Uy khi đó mặt bủng da chì, bụng bảng, tóc rụng, chân tay như cẳng que thì cũng gần đất xa giời lắm giữ làm gì ? Ban giám đốc cho cả hai ly khai trại về với gia đình. Đôi bạn không quên tới chào từ biệt Bủ Tôn.

Về tới nơi mẹ Uy ôm Uy khóc rồi bà ôm cả Đồng khóc ; bà vừa khóc vừa nói không ngờ có ngày cha mẹ con cái được đoàn tụ như thế này. Ba Uy ngồi ngay đấy cùng với một cán bộ tỉnh, ông cố giữ vẻ mặt nghiêm lạnh để tỏ rằng mình đã làm chủ được tình cảm.

Ba Uy có một người bạn thân làm y-tá trưởng tại cơ quan tỉnh Uy, Đồng được uống thuốc trừ sốt rét, tiêm thuốc trợ lực. Chừng hơn một tháng sau cả hai khỏi sốt rét, khỏi bảng, duy có Đồng còn giữ xung quanh rốn ba cái sẹo xinh, kỷ niệm châm cứu của Bủ Tôn.

Mẹ Uy chợt bị một cơn đau nặng, liệt hẳn nửa phần thân thể ba ngày sau bà mất, khuôn mặt khi chết còn giữ vẻ hỉ hả vì cha mẹ con cái được sống đoàn tụ. Ba Uy vẫn như có linh tính báo cho biết là ông còn ở tình trạng bất an lắm, ông ưng cho Uy mang theo Đồng cùng đi nhận công tác xa.

Thời này nhiều địa phương nổi tiếng về những vụ thủ tiêu khủng khiếp do những hung thần khát máu gặp thời nắm trọn được quyền hành.

Liên khu III, tại quản Âm-Hồn, giữa cánh đồng chiêm mênh mông thuộc Phủ-Lý, đêm đêm cán bộ ra xử án « Việt gian » Một tên ngồi giữa cầm quyển sổ ghi tên những người chúng cho là việt gian, hai tên đứng hầu hai bên, một cầm thanh long đao một cầm kiếm, cách bố trí ngồi và đứng như vậy là do chúng khiển hứng theo bức tranh Quan Công ngồi xem binh thư, Quan Bình và Chu Xương đứng hầu hai bên.

Sau một tiếng cồng rùng rợn « Việt gian » được điệu ra trước « ba tòa quan lớn » Lẽ cố nhiên những người khốn nạn này chỉ được hỏi vài câu chiếu lệ, sau đó kiếm của « Quan-Bình » hoặc thanh long đao của « Chu-Xương » được uống máu. Đau đớn thay, phần lớn nạn nhân thuộc thành phần trí thức ưu tú của dân tộc.

Tại Liên khu 10 cũng vậy, khúc quành con sông Thao bên trên ga Thanh ba một chút có khoảng nước xoáy sâu hoắm thành vực, bờ sông chỗ này cao vời vợi và dựng đứng như bức tường. nhìn xuống

https://tieulun.hopto.org

thấy chóng mặt. Cả một mảng rừng cổ thụ từ bờ sông ăn lấn vào chân đồi gần đấy. Trên một cây đa cổ thụ giữa rừng có tổ quạ khoang. Hễ đêm nào dân chúng xung quanh nghe tiếng quạ kêu bất thường, ấy là đêm tên chủ tịch tỉnh cho đốt đuốc xử trảm « việt gian » rồi quăng xác xuống khoảng vực sông. Tên này chủ trương « phòng bệnh còn hơn chữa bệnh » Phòng bệnh có nghĩa là xử trảm những tên đương bị tình nghi hoặc trước đây đã có lần bị tình nghi.

Sau chiến thắng sông Lô và Bông Lau của ta quân Pháp mở chiến dịch càn quét miền đồng bằng Thái Bình, Nam Định, để trả thù, rồi lại có tin chúng sửa soạn vượt Việt-Trì lên càn quét Phú-Thọ. Dân chúng hốt hoảng chuẩn bị tản cư. Đồng, Uy đã về tới huyện Yên-Thế (Bắc-Giang) nhận công tác liên lạc viên cho Ủy ban huyện sở tại. Uy vẫn hy vọng có ngày trở lại Phú Thọ gặp ba, Uy đâu có ngờ... dân chúng rục rịch tản cư... Phòng bệnh còn hơn chữa bệnh... ánh đuốc bập bùng trong khu rừng cổ thụ... có tiếng quạ khoang kêu bất thường... Ba Uy là một trong số 10 nạn nhân bị quẳng xác xuống vực đêm ấy.

* * *

Cơ quan hành chính huyện Yên Thế ở ngay xóm nhà lá thuộc đồn điền Bến Trăm trên bờ sông Thương. Thời Pháp thuộc, Bến Trăm là nơi buôn gỗ khá sầm uất. Gỗ từ trong rừng đóng bè trở ra chất cao như núi ở Bến Trăm. Các thầy đội kiểm lâm tự ngoài đồn Bố Hạ vào đây kiểm soát, bổng lộc kiếm ra trò. Đã có nhà tư bản trù tính đặt máy cưa ở đây để sẻ gỗ thành ván rồi vẫn theo đường thủy chở về Bắc Giang. Dự định đó chưa thành thì tác chiến.

Nếu thời bình Bến Trăm sầm uất về buôn gỗ thì thời chiến Bến Trăm sầm uất về các cơ quan hành chính. Nguyên do vùng này đã bắt đầu chuyển mình vào miền rừng núi lại thêm là đầu mối các đường giao thông giữa Yên Thế - Thượng và Yên - Thế Hạ, giữa Yên-Thế và Lạng - Giang, có đường xuôi qua Chợ Bằng đi Kép về Bắc - Giang, có đường ngược qua chợ Phồng gặp quốc lộ số 1 đi Lạng - Sơn. Đồng, Uy đến nhận công tác nơi đây khi đó đương vào mùa mưa, con sông Thương cuồn cuộn sóng, đêm ngày táp nước vào ven bờ phá huỷ các bụi cây. Những dòng suối đổ ra sông Thương thì thật thất thường, những ngày nắng ráo nước lội đến bắp chân, nhưng sau một trận mưa lớn lập tức nước tự dãy núi bên trong chợ Phồng đổ ra ào ạt, suối sâu ngập nửa ngọn tre, nhiều khi cuốn phăng cả cầu giây.

Đồng làm liên lạc viên giữa Ủy Ban với ty Thông tin tỉnh Bắc Giang, trụ sở đặt ở Vi-Sơn, tức là dãy đồi đất ngay cuối đặng Kai King, đường đi qua Đồi-Hồng.

Uy làm liên lạc viên giữa Ủy ban với cấp hành chính tỉnh, trụ sở đặt ở phía trong gần chợ Phồng, đường đi qua đồn điền Mai Chỉ Nam. Ban ngày làm đầy đủ bổn phận, ban đêm Đồng, Uy ưa nhất những đêm mưa. Thoạt tiếng mưa rơi hắp tắp lộn xộn trên mái lá như một khúc rạo vô tổ chức sau đó là âm thanh rào rào đều đặn, hơi ấm của Đồng cũng vừa kịp toả ra dưới lần chăn mỏng. Những lúc đó Uy thường nói với Đồng :

— Anh em mình khi vui khi buồn có nhau nhỉ.

https://tieulun.hopto.org

Thâm tâm, Uy nhắc vậy để riễu đùa bạn, nhưng Đồng thực thà cựa mình nhìn nghiêng Uy trong bóng tối, gật đầu làm lung lay gối rồi nhắc lại bằng một giọng thật trịnh trọng :

— Anh em mình khi vui khi buồn có nhau !

May cho Đồng Uy trong thời gian công tác ở đấy được gặp anh thư ký Ủy ban là một sinh viên cũ trường Luật. Hàng ngày khi thấy hai chú liên lạc đã về đủ, anh lên tiếng

— Chú Đồng, chú Uy đâu ra học !

Anh đã tuần tự dạy Đồng, Uy đủ các môn, toán, khoa học, sinh ngữ... từ dễ đến khó để cuối năm Đồng Uy có thể đi thi Trung-Học Phổ-Thông.

Anh rất vui tính. Đây, lời anh thường tuyên bố với Đồng, Uy :

— Cuối niên khoá hai chú có thi trượt — mà chắc chắn là lần đầu thế nào cũng trượt rồi — sang năm anh dạy lại y hệt như thế. Càng trượt nhiều, sự học, như cách mạng, càng chính mùi vì giầu kin nghiệm.

Hết mùa mưa, nước rút dần để lại ngấn bùn trên ngang lưng các bụi cây ven sông. Rồi những trận mưa ngâu dìu dặt rửa sạch những ngấn bùn đó. Tạo hóa nhường như ra công lau chùi vạn vật bằng những trận mưa ngâu.

Cuối thu, sông Thương chỉ còn là một dòng xanh êm chảy, nhiều nơi nước sông chưa đến đầu gối có thể lội tự bên này sang lên kia. Những ghềnh đá lòng sông được dịp phô lên mầu nâu xẫm sạch bóng. Cũng vào mùa này sông Thương về đến gần Bắc Giang thì gặp một dòng suối đục đổ vào, ngấn nước hai dòng bên đục bên trong phân biệt rõ rệt ra đến một cây số xa, vì vậy mới có câu ca dao bất hủ :

Sông Thương nước chảy đôi dòng
Đèn khêu đôi ngọn anh trông ngọn nào.
Muốn tắm mát lên ngọn sông Đào.
Muốn ăn xim chín thì vào rừng xanh.

Đồng Uy cùng nghĩ giá cuối niên khóa đi thi mà gặp đề luận Việt-văn : « Anh hãy tả dòng sông mà anh thích », Đồng Uy sẽ tả dòng sông Thương, chắc chắn được nhiều điểm lắm. Nhưng đề thi Trung học phải khó hơn chứ, lẽ nào người ta lại chỉ đòi hỏi tả có một dòng sông như ở tiểu học ?

Cuối niên khóa, Đồng Uy đi thi và trượt thật, đúng như lời anh thư ký tiên đoán và anh dạy lại chương trình đúng như đã hứa. Học lại, nhiều chỗ vỡ lẽ hiểu thêm Đồng, Uy mới thấy sức học năm ngoái của mình còn non nớt quá.

Ai qua Việt Bắc vào những năm 1949-50 đều nhận thấy hồi đó đồng bào thanh niên thiểu số miền này đã vắn han. Tới bản nào cũng chỉ thấy ông già bà cả, phụ nữ và trẻ con. Thanh niên đã gia nhập bộ đội để thường xuyên quấy phá chặn đánh địch, dọc theo đường số 4 (chạy từ Móng Cáy theo biên thùy Hoa Việt qua các tỉnh Lạng-Sơn Cao - Bằng). Quân đội kháng chiến đang lớn mạnh cần được tăng cường gấp. Đồng, Uy thôi công tác liên lạc viên, gia nhập bộ đội vào dịp này. Hai chú đã mười bảy rồi còn gì.

Hai chú cùng được huấn luyện ở Thái-Nguyên, cùng được vực đi đột kích địch ở mấy đường giao

https://tieulun.hopto.org

thông nhỏ miền trung du. Trong một trận gần giáp lá cà, một bạn đồng đội của Đồng, Uy bỏ hớ hênh thế nào bị đạn địch bắn bay mất hạ bộ. Được chở vào quân y băng bó, anh bạn đã rên rỉ nói với y tá trưởng « Thưa đồng chí em còn thiết gì đời nữa ».

Về sau này mỗi lần chuẩn bị đi đột kích Đồng, Uy lại nhắc đùa nhau : « Có bò thì khép đùi cẩn thận nhé, kẻo mất chân lý hạnh phúc ». Rồi nhìn nhau cười phá. Cả hai cũng đã lớn, đã đến tuổi dậy thì !

Vui nhất và cũng đáng tiếc nhất là trận đánh lấy đồn Đông Khê lần thứ nhất. Đánh một đồn quan trọng như vậy (giữa Lạng-Sơn và Cao-Bằng) mà bên nhà chỉ chết có hai người. Có biết cơ man nào là chiến lợi phẩm ! Lẽ ra chiếm đồn xong, lập tức phải thu dọn chiến trường mà rút lui mới phải đằng này ban chỉ huy thấy trời bảng lảng về chiều, cho rằng địch không dám nhảy dù cứu viện nên để anh em đủng đỉnh nán lại. Ai ngờ địch nhảy dù thật, quân ta rút lui còn bị nó truy kích đến mười mấy cây số, chiến lợi phẩm bỏ lại hết. Rõ hoài ! Rồi Hồng quân của họ Mao chiếm trọn Hoa Nam lập đồn ở bên kia biên giới, Pháp phải tính chuyện rút gấp khỏi Cao-Bằng. Đồn Đông Khê bị quân ta chiếm lần thứ hai, lần này chiếm đứt.

Bông Lau ! Bông Lau !
Rừng xanh pha máu.
Bông Lau ! Bông Lau !
Ngàn đời lưu danh về sau.

Bài ca chiến thắng Bông Lau từ năm 1947 nay lại vang lên trong đoàn quân có Đồng và Uy. Họ gồm hàng ngàn người tiến đến địa điểm trên, khi tới nơi họ bí mật đào công sự đợi phục kích đoàn Lê dương Pháp từ Cao Bằng sắp rút qua.

Cảnh trí đèo Bông Lau — tiếng địa phương gọi là đèo Lũng Vài — có vẻ đặc biệt ngoài những chiến công lịch sử của nó. Một bên là khu đồi trùng điệp thuần một giống lau mọc san sát, một bên là sườn núi đứng dựng như bức tường. Bộ đội của Đồng, Uy nấp sao núi đó đã rót rất đúng những trái móc-chế 81 ly vào khúc giữa con trăn khổng lồ là đoàn lê-dương của Pháp.

Đồng cười lớn :

Uy ơi, anh em mình vui buồn có nhau nhỉ !

Uy nắm lấy tay Đồng cười theo.

Hai chú bé ở trại thiếu nhi, hai chú liên lạc ở Ủy ban Bến Trăm nay đã là hai chiến sĩ. Khuôn mặt có già giặn trước tuổi vì nắng gió nhưng tâm hồn còn như trẻ thơ.

Có tin hai đại tá địch bị bắt sống. Vài ngày sau tiếp tin quân đồn trú địch tại Lạng-Sơn cũng đã rút lui không kèn không trống. Miền Bắc hoàn toàn được giải phóng ! Tinh thần quân đội và nhân dân phấn khởi tới tối cao độ. Đồng, Uy cùng được kết nạp là đảng viên vào dịp này để rồi cùng được cử sang Tàu theo lục quân khóa bảy.

Cũng kể từ đấy Đảng chuyển hướng. Cho rằng mình đã tuyệt đối nắm vững được ưu thế thiên thời và nhân hòa, Đảng bắt đầu dời bỏ mảnh đất dân tộc nhảy sang mảnh đất giai cấp.

(Còn nữa)

DOÃN-QUỐC-SỸ

https://tieulun.hopto.org

Thâm tâm, Uy nhắc vậy để riễu đùa bạn, nhưng Đồng thực thà cựa mình nhìn nghiêng Uy trong bóng tối, gật đầu làm lung lay gối rồi nhắc lại bằng một giọng thật trịnh trọng :

— Anh em mình khi vui khi buồn có nhau !

May cho Đồng Uy trong thời gian công tác ở đấy được gặp anh thư ký Ủy ban là một sinh viên cũ trường Luật. Hàng ngày khi thấy hai chú liên lạc đã về đủ, anh lên tiếng

— Chú Đồng, chú Uy đâu ra học !

Anh đã tuần tự dạy Đồng, Uy đủ các môn, toán, khoa học, sinh ngữ... từ dễ đến khó để cuối năm Đồng Uy có thể đi thi Trung-Học Phổ-Thông.

Anh rất vui tính. Đây, lời anh thường tuyên bố với Đồng, Uy :

— Cuối niên khoá hai chú có thi trượt — mà chắc chắn là lần đầu thế nào cũng trượt rồi — sang năm anh dạy lại y hệt như thế. Càng trượt nhiều, sự học, như cách mạng, càng chính mùi vì giầu kin nghiệm.

Hết mùa mưa, nước rút dần để lại ngấn bùn trên ngang lưng các bụi cây ven sông. Rồi những trận mưa ngâu dìu dặt rửa sạch những ngấn bùn đó. Tạo hóa nhường như ra công lau chùi vạn vật bằng những trận mưa ngâu.

Cuối thu, sông Thương chỉ còn là một dòng xanh êm chảy, nhiều nơi nước sông chưa đến đầu gối có thể lội tự bên này sang lên kia. Những ghềnh đá lòng sông được dịp phô lên mầu nâu xẫm sạch bóng. Cũng vào mùa này sông Thương về đến gần Bắc Giang thì gặp một dòng suối đục đổ vào, ngấn nước hai dòng bên đục bên trong phân biệt rõ rệt ra đến một cây số xa, vì vậy mới có câu ca dao bất hủ :

Sông Thương nước chảy đôi dòng
Đèn khêu đôi ngọn anh trông ngọn nào.
Muốn tắm mát lên ngọn sông Đào.
Muốn ăn xim chín thì vào rừng xanh.

Đồng Uy cùng nghĩ giá cuối niên khóa đi thi mà gặp đề luận Việt-văn : « Anh hãy tả dòng sông mà anh thích », Đồng Uy sẽ tả dòng sông Thương, chắc chắn được nhiều điểm lắm. Nhưng đề thi Trung học phải khó hơn chứ, lẽ nào người ta lại chỉ đòi hỏi tả có một dòng sông như ở tiểu học ?

Cuối niên khóa, Đồng Uy đi thi và trượt thật, đúng như lời anh thư ký tiên đoán và anh dạy lại chương trình đúng như đã hứa. Học lại, nhiều chỗ vỡ lẽ hiểu thêm Đồng, Uy mới thấy sức học năm ngoái của mình còn non nớt quá.

Ai qua Việt Bắc vào những năm 1949-50 đều nhận thấy hồi đó đồng bào thanh niên thiểu số miền này đã vắn han. Tới bản nào cũng chỉ thấy ông già bà cả, phụ nữ và trẻ con. Thanh niên đã gia nhập bộ đội để thường xuyên quấy phá chặn đánh địch, dọc theo đường số 4 (chạy từ Móng Cáy theo biên thùy Hoa Việt qua các tỉnh Lạng-Sơn Cao - Bằng). Quân đội kháng chiến đang lớn mạnh cần được tăng cường gấp. Đồng, Uy thôi công tác liên lạc viên, gia nhập bộ đội vào dịp này. Hai chú đã mười bảy rồi còn gì.

Hai chú cùng được huấn luyện ở Thái-Nguyên, cùng được vực đi đột kích địch ở mấy đường giao

https://tieulun.hopto.org

thông nhỏ miền trung du. Trong một trận gần giáp lá cà, một bạn đồng đội của Đồng, Uy bỏ hớ hênh thế nào bị đạn địch bắn bay mất hạ bộ. Được chở vào quân y băng bó, anh bạn đã rên rỉ nói với y tá trưởng « Thưa đồng chí em còn thiết gì đời nữa ».

Về sau này mỗi lần chuẩn bị đi đột kích Đồng, Uy lại nhắc đùa nhau : « Có bò thì khép đùi cẩn thận nhé, kẻo mất chân lý hạnh phúc ». Rồi nhìn nhau cười phá. Cả hai cũng đã lớn, đã đến tuổi dậy thì !

Vui nhất và cũng đáng tiếc nhất là trận đánh lấy đồn Đông Khê lần thứ nhất. Đánh một đồn quan trọng như vậy (giữa Lạng-Sơn và Cao-Bằng) mà bên nhà chỉ chết có hai người. Có biết cơ man nào là chiến lợi phẩm ! Lẽ ra chiếm đồn xong, lập tức phải thu dọn chiến trường mà rút lui mới phải đằng này ban chỉ huy thấy trời bảng lảng về chiều, cho rằng địch không dám nhảy dù cứu viện nên để anh em đủng đỉnh nán lại. Ai ngờ địch nhảy dù thật, quân ta rút lui còn bị nó truy kích đến mười mấy cây số, chiến lợi phẩm bỏ lại hết. Rõ hoài ! Rồi Hồng quân của họ Mao chiếm trọn Hoa Nam lập đồn ở bên kia biên giới, Pháp phải tính chuyện rút gấp khỏi Cao-Bằng. Đồn Đông Khê bị quân ta chiếm lần thứ hai, lần này chiếm đứt.

Bông Lau ! Bông Lau !
Rừng xanh pha máu.
Bông Lau ! Bông Lau !
Ngàn đời lưu danh về sau.

Bài ca chiến thắng Bông Lau từ năm 1947 nay lại vang lên trong đoàn quân có Đồng và Uy. Họ gồm hàng ngàn người tiến đến địa điểm trên, khi tới nơi họ bí mật đào công sự đợi phục kích đoàn Lê dương Pháp từ Cao Bằng sắp rút qua.

Cảnh trí đèo Bông Lau — tiếng địa phương gọi là đèo Lũng Vài — có vẻ đặc biệt ngoài những chiến công lịch sử của nó. Một bên là khu đồi trùng điệp thuần một giống lau mọc san sát, một bên là sườn núi đứng dựng như bức tường. Bộ đội của Đồng, Uy nấp sao núi đó đã rót rất đúng những trái móc-chế 81 ly vào khúc giữa con trăn khổng lồ là đoàn lê-dương của Pháp.

Đồng cười lớn :

Uy ơi, anh em mình vui buồn có nhau nhỉ !

Uy nắm lấy tay Đồng cười theo.

Hai chú bé ở trại thiếu nhi, hai chú liên lạc ở Ủy ban Bến Trăm nay đã là hai chiến sĩ. Khuôn mặt có già giặn trước tuổi vì nắng gió nhưng tâm hồn còn như trẻ thơ.

Có tin hai đại tá địch bị bắt sống. Vài ngày sau tiếp tin quân đồn trú địch tại Lạng-Sơn cũng đã rút lui không kèn không trống. Miền Bắc hoàn toàn được giải phóng ! Tinh thần quân đội và nhân dân phấn khởi tới tối cao độ. Đồng, Uy cùng được kết nạp là đảng viên vào dịp này để rồi cùng được cử sang Tàu theo lục quân khóa bảy.

Cũng kể từ đấy Đảng chuyển hướng. Cho rằng mình đã tuyệt đối nắm vững được ưu thế thiên thời và nhân hòa, Đảng bắt đầu dời bỏ mảnh đất dân tộc nhảy sang mảnh đất giai cấp.

(Còn nữa)

DOÃN-QUỐC-SỸ

https://tieulun.hopto.org

thơ nhạc

Nhạc Johan Strauss thơ Hoàng Lang
Vút bóng mây xanh đầm tiếng vàng
Nhạc ấy Thơ này muốn thuở đẹp
Lời hoa còn gợn lối thư trang.

Phương ấy lâu soi bóng nước xanh
Còn đây cỏ biếc điểm hoa tình
Nhịp valse điên đảo lòng xuân-nữ
Thơ cũng say người mắt tuyết-trinh

Dòng sông Danube nhỡ duyên yêu
Người ngậm ngùi mơ bóng diễm-kiều
Thuyền lạ sông xanh trời nước thắm
Thành Vienne một thuở ngút hoang-liêu

Đây biển Nha Trang ngát sóng hồng
Hồn-thơ-hoa gửi mộng Thanh-Nhung
Ta say múa bút kiều-thơm vẽ
Đôi mắt người yêu đẹp não nùng

Ôi một trời Tây nhạc ảo-huyền
Nghìn sau còn thoảng giấc mơ duyên
Sử mây nhạc-sĩ vào kiều-hãnh
Tiếng hát ân-tình dựng kỷ-nguyên

Ta vẫn Thơ Hoa nửa tuổi đời
Đài danh chưa một nét son tươi
Thầm mơ lửa-ý bừng phong-vũ
Đem mộng thư sinh đọ bể trời

CAO-HOÀNG-NHÂN

https://tieulun.hopto.org

lá thư balê

của LINH-BẢO

Chị Vinh,

Paris độ rày mới có ba đám cưới của người Việt, nghĩa là người Việt cưới người Việt. Đám thứ nhất tiệc trà rất long trọng trong một nhà hàng lớn. Quan khách đến ngồi riêng từng bàn cách xa nhau độ hai thước, phần đông không quen nhau lại không được giới-thiệu nên có vẻ « tuy trong gang tấc gấp mười quan san » dữ lắm. Không khí nghiêm trang long trọng quá chừng, nhất là phái trưởng lão ngồi riêng, phái trẻ ngồi riêng, nên có vẻ « chiếu trên chiếu dưới ». Chủ nhân có mời các tài tử đến giúp vui nên « hai họ » ngồi nhìn lên sân khấu xem hát cũng qua được thời gian.

https://tieulun.hopto.org

thơ nhạc

Nhạc Johan Strauss thơ Hoàng Lang
Vút bóng mây xanh đầm tiếng vàng
Nhạc ấy Thơ này muốn thuở đẹp
Lời hoa còn gợn lối thư trang.

Phương ấy lâu soi bóng nước xanh
Còn đây cỏ biếc điểm hoa tình
Nhịp valse điên đảo lòng xuân-nữ
Thơ cũng say người mắt tuyết-trinh

Dòng sông Danube nhỡ duyên yêu
Người ngậm ngùi mơ bóng diễm-kiều
Thuyền lạ sông xanh trời nước thắm
Thành Vienne một thuở ngút hoang-liêu

Đây biển Nha Trang ngát sóng hồng
Hồn-thơ-hoa gửi mộng Thanh-Nhung
Ta say múa bút kiều-thơm vẽ
Đôi mắt người yêu đẹp não nùng

Ôi một trời Tây nhạc ảo-huyền
Nghìn sau còn thoảng giấc mơ duyên
Sử mây nhạc-sĩ vào kiều-hãnh
Tiếng hát ân-tình dựng kỷ-nguyên

Ta vẫn Thơ Hoa nửa tuổi đời
Đài danh chưa một nét son tươi
Thầm mơ lửa-ý bừng phong-vũ
Đem mộng thư sinh đọ bể trời

CAO-HOÀNG-NHÂN

https://tieulun.hopto.org

lá thư balê

của LINH-BẢO

Chị Vinh,

Paris độ rày mới có ba đám cưới của người Việt, nghĩa là người Việt cưới người Việt. Đám thứ nhất tiệc trà rất long trọng trong một nhà hàng lớn. Quan khách đến ngồi riêng từng bàn cách xa nhau độ hai thước, phần đông không quen nhau lại không được giới-thiệu nên có vẻ « tuy trong gang tấc gấp mười quan san » dữ lắm. Không khí nghiêm trang long trọng quá chừng, nhất là phái trưởng lão ngồi riêng, phái trẻ ngồi riêng, nên có vẻ « chiếu trên chiếu dưới ». Chủ nhân có mời các tài tử đến giúp vui nên « hai họ » ngồi nhìn lên sân khấu xem hát cũng qua được thời gian.

https://tieulun.hopto.org

Ra về ai cũng công nhận đó là một lễ cưới rất sang, và có lẽ tốn rất nhiều tiền..

Lễ cưới thứ hai của một sinh viên ở trong Đông-Dương Học-Xá. Chiều hôm ấy em đang đi ở nghĩa địa bỗng nghe có tiếng gọi sau lưng ; em quay lại và ngạc nhiên thấy anh X đang đi theo vừa nói vừa thở :

— Kìa chị, tôi chạy mệt gần muốn đứt hơi mãi mới « bắt » được chị. Tôi và mấy người bạn đang ngồi trên xe đi ngang qua, có người nhìn ra chị, tôi bảo ngừng xe nhưng xa quá làm tôi phải chạy theo mãi.

— Có đại sự gì thế ?

— Mời chị đi ăn cưới.

— Cưới ai ?

Anh X cười một cách sung sướng hãnh diện :

— Tôi đây chứ còn ai nữa ! Chiều mai nhé. Đáng lẽ gửi thiếp nhưng không biết địa chỉ của chị ; mãi chiều hôm nay mới vừa hỏi được số điện thoại, nhưng may quá gặp chị đây rồi.

— Anh đi đâu mà diện bảnh thế ?

— Thì cưới vợ mà lại. Vừa mới đi ký hợp đồng « chung thân... » xong. Tối mai « đại yến » mời cô bác đến « chia vui cùng đôi trẻ ». Thế nào hai chị cũng đến.

— Anh đã có lòng như thế thì nếu có thể không có điều gì trở ngại, có lẽ, không biết chừng...

— Trời ! Ai lại nói một câu dài như thế mà vẫn không dứt khoát. Nhất định cả hai chị cùng đến, nếu không chúng tôi sẽ đem xe đến xeo, nạy, bứng, bắt cóc...

— Thôi đủ rồi. Đối hay lắm. Ở Đông-Dương-Học Xá phải không ?

* * *

Bước vào phòng ai cũng ngạc nhiên vì lối trang hoàng đặc-biệt. Ngoài hoa của các bạn đến mừng để đầy phòng, chung quanh tường treo rất nhiều tranh hài hước do họa sĩ Hiếu trình bầy. Tranh treo đầy tường nhưng em chỉ nhớ được vài bức. Một bức vẽ một anh chàng nằm trên phản mặt mày hớn hở, có vợ ngồi bên cạnh quạt mát, cuối tranh cũng anh chàng ấy nhưng nằm trong chuồng lợn cùng chung với một đàn lợn, đề bằng chữ thực lớn : « Một vợ nằm giường lèo. Hai vợ nằm queo. Ba vợ ra chuồng heo mà nằm ». Một bức khác cảm đề hai câu « Dang tay muốn dứt tơ hồng. Bực mình muốn đạp tiêu phòng mà ra ». « Tiêu phòng » đây không phải là cái phòng trát bằng hồ tiêu cho ấm của

https://tieulun.hopto.org

người cung nữ thời xưa nhưng là cái phòng có chữ WC và bà vợ khóa cửa đứng tấn ở ngoài, làm anh chồng bị nhốt co chân tống mãi vẫn không mở ra được. Còn nhiều tranh nữa cảm đề những câu « Trống treo ai dám đánh thùng. Bậu mà không, ai dám mở mùng chun vô », « Chuột kêu chút chít trong rương, Anh đi cho khéo đụng giường má hay » v.v... Chỉ mải xem tranh khôi hài cũng đủ thú vị rồi.

Chung quanh cột nhà còn dán nhiều câu viết lăng nhăng theo kiểu chữ tầu ; em cố đọc mãi mới ra :

« Thân em như c.c. trôi sông. Thân anh như con chó đói đứng trông bên bờ ».

Và còn nhiều nữa em không nhớ. Thực lần đầu tiên em được trông thấy một tiệc cưới trang hoàng « bất hủ » như vậy.

Trong một dịp đứng cạnh chú rể em hỏi :

— Phỏng vấn anh một câu nhé. Tại sao anh cưới vợ Việt ? Tôi có thể đoán được anh sẽ trả lời ra sao nhưng tôi vẫn hỏi vì muốn nghe chính anh nói ra.

— Tôi nói cho chị biết nhưng cấm không được mách lẻo.

— Tôi không hứa, nhưng nếu có mách lẻo thì nói anh X chứ không nói tên anh đâu.

— Thế cũng tạm được. Chị sang đây tôi cho chị xem cái này chị sẽ hiểu.

Anh sang phòng bên cạnh lấy ra một hộp bánh bích quy đựng đầy thư, tất cả đều còn nguyên phong bì đánh số từ 1 đến 127.

— Tôi cho chị xem đây là mối tình Pháp Việt của tôi. Tôi cũng yêu « chị » Pháp này ghê lắm, nhưng cưới vợ thì tôi cưới « chị » Việt.

Thấy anh gọi vợ bằng chị, em hơi buồn cười :

— Thế anh chọn « chị » Việt vì cớ gì ?

— Vì một ngày kia tôi sẽ về Việt-Nam, như thế cuộc sống sẽ dễ chịu và thích hợp đối với « chị » Việt hơn « chị » Pháp. Về tình yêu thì « chị » nào tôi cũng yêu.

Em xem ảnh của « chị » Pháp và thấy « chị » nào cũng xinh như nhau cả.

— Ngoài ra còn lý do gì nữa không ?

— Còn nhiều hôm khác tôi sẽ kể chị nghe vì dài lắm. Đối với tôi việc quan hệ ở đời không phải là việc vợ con thành ra tôi không mất công lắm khi phải chọn một trong hai « chị ».

https://tieulun.hopto.org

Ra về ai cũng công nhận đó là một lễ cưới rất sang, và có lẽ tốn rất nhiều tiền..

Lễ cưới thứ hai của một sinh viên ở trong Đông-Dương Học-Xá. Chiều hôm ấy em đang đi ở nghĩa địa bỗng nghe có tiếng gọi sau lưng ; em quay lại và ngạc nhiên thấy anh X đang đi theo vừa nói vừa thở :

— Kìa chị, tôi chạy mệt gần muốn đứt hơi mãi mới « bắt » được chị. Tôi và mấy người bạn đang ngồi trên xe đi ngang qua, có người nhìn ra chị, tôi bảo ngừng xe nhưng xa quá làm tôi phải chạy theo mãi.

— Có đại sự gì thế ?

— Mời chị đi ăn cưới.

— Cưới ai ?

Anh X cười một cách sung sướng hãnh diện :

— Tôi đây chứ còn ai nữa ! Chiều mai nhé. Đáng lẽ gửi thiếp nhưng không biết địa chỉ của chị ; mãi chiều hôm nay mới vừa hỏi được số điện thoại, nhưng may quá gặp chị đây rồi.

— Anh đi đâu mà diện bảnh thế ?

— Thì cưới vợ mà lại. Vừa mới đi ký hợp đồng « chung thân... » xong. Tối mai « đại yến » mời cô bác đến « chia vui cùng đôi trẻ ». Thế nào hai chị cũng đến.

— Anh đã có lòng như thế thì nếu có thể không có điều gì trở ngại, có lẽ, không biết chừng...

— Trời ! Ai lại nói một câu dài như thế mà vẫn không dứt khoát. Nhất định cả hai chị cùng đến, nếu không chúng tôi sẽ đem xe đến xeo, nạy, bứng, bắt cóc...

— Thôi đủ rồi. Đối hay lắm. Ở Đông-Dương-Học Xá phải không ?

* * *

Bước vào phòng ai cũng ngạc nhiên vì lối trang hoàng đặc-biệt. Ngoài hoa của các bạn đến mừng để đầy phòng, chung quanh tường treo rất nhiều tranh hài hước do họa sĩ Hiếu trình bầy. Tranh treo đầy tường nhưng em chỉ nhớ được vài bức. Một bức vẽ một anh chàng nằm trên phản mặt mày hớn hở, có vợ ngồi bên cạnh quạt mát, cuối tranh cũng anh chàng ấy nhưng nằm trong chuồng lợn cùng chung với một đàn lợn, đề bằng chữ thực lớn : « Một vợ nằm giường lèo. Hai vợ nằm queo. Ba vợ ra chuồng heo mà nằm ». Một bức khác cảm đề hai câu « Dang tay muốn dứt tơ hồng. Bực mình muốn đạp tiêu phòng mà ra ». « Tiêu phòng » đây không phải là cái phòng trát bằng hồ tiêu cho ấm của

https://tieulun.hopto.org

người cung nữ thời xưa nhưng là cái phòng có chữ WC và bà vợ khóa cửa đứng tấn ở ngoài, làm anh chồng bị nhốt co chân tống mãi vẫn không mở ra được. Còn nhiều tranh nữa cảm đề những câu « Trống treo ai dám đánh thùng. Bậu mà không, ai dám mở mùng chun vô », « Chuột kêu chút chít trong rương, Anh đi cho khéo đụng giường má hay » v.v... Chỉ mải xem tranh khôi hài cũng đủ thú vị rồi.

Chung quanh cột nhà còn dán nhiều câu viết lăng nhăng theo kiểu chữ tầu ; em cố đọc mãi mới ra :

« Thân em như c.c. trôi sông. Thân anh như con chó đói đứng trông bên bờ ».

Và còn nhiều nữa em không nhớ. Thực lần đầu tiên em được trông thấy một tiệc cưới trang hoàng « bất hủ » như vậy.

Trong một dịp đứng cạnh chú rể em hỏi :

— Phỏng vấn anh một câu nhé. Tại sao anh cưới vợ Việt ? Tôi có thể đoán được anh sẽ trả lời ra sao nhưng tôi vẫn hỏi vì muốn nghe chính anh nói ra.

— Tôi nói cho chị biết nhưng cấm không được mách lẻo.

— Tôi không hứa, nhưng nếu có mách lẻo thì nói anh X chứ không nói tên anh đâu.

— Thế cũng tạm được. Chị sang đây tôi cho chị xem cái này chị sẽ hiểu.

Anh sang phòng bên cạnh lấy ra một hộp bánh bích quy đựng đầy thư, tất cả đều còn nguyên phong bì đánh số từ 1 đến 127.

— Tôi cho chị xem đây là mối tình Pháp Việt của tôi. Tôi cũng yêu « chị » Pháp này ghê lắm, nhưng cưới vợ thì tôi cưới « chị » Việt.

Thấy anh gọi vợ bằng chị, em hơi buồn cười :

— Thế anh chọn « chị » Việt vì cớ gì ?

— Vì một ngày kia tôi sẽ về Việt-Nam, như thế cuộc sống sẽ dễ chịu và thích hợp đối với « chị » Việt hơn « chị » Pháp. Về tình yêu thì « chị » nào tôi cũng yêu.

Em xem ảnh của « chị » Pháp và thấy « chị » nào cũng xinh như nhau cả.

— Ngoài ra còn lý do gì nữa không ?

— Còn nhiều hôm khác tôi sẽ kể chị nghe vì dài lắm. Đối với tôi việc quan hệ ở đời không phải là việc vợ con thành ra tôi không mất công lắm khi phải chọn một trong hai « chị ».

https://tieulun.hopto.org

— Ai cũng khen anh chị rất đẹp đôi. Trông hạnh phúc cứ tràn ngập cả ra.

— Chuyện, ta về ta tắm ao ta mà lại. Hạnh phúc cứ là như nước vỡ bờ.

Anh còn đang định nói thêm bỗng thấy cô dâu đến tìm bảo :

— Kìa anh ở đây làm bao nhiêu khách người ta chờ. Một mình em tiếp mệt quá.

Cô nói xong xỉu trong tay chú rể.

Tiệc cưới thứ ba của một cô em không quen. Cô ta có mời với em gái nhưng cả hai cùng mệt nên không thể dự được.

Sáng hôm ấy cô em đang lên cơn đau dạ dày nằm trên giường bỗng có điện thoại :

— Chị Minh ơi, thế nào cũng đi nhé, Nếu không thì khổ thân tôi quá !

— Ai dám bắt nạt chị đấy hở.

— Tôi đang lo điên lên đây này. Tối nay 8 giờ tiệc trà bắt đầu mà sáng nay các chị mới trả lời từ chối cả. Thế có nguy cho tôi không ? Có 40 anh mà chả có chị nào thì còn nhảy làm sao được. Chị cố giúp tôi nhé !

— Tiệc gì đấy ?

— Bánh bao !

— Thế phải đấy. Tối qua có tiệc cưới anh X làm chả dò, đồi món thế là phải.

— Nhất định đến chứ ?

— Còn tùy cái dạ dày, không bớt thì không đến được. Chỉ hứa cố gắng thôi.

Sau mấy vụ này em rút được kinh nghiệm là nếu cô dâu có tổ chức trước một số bạn phụ dâu, giúp đỡ tiếp khách thì không đến nỗi xỉu trong tiệc, hay là đến ngày cuối cùng gọi điện thoại cấp cứu tung cả lên.

Ở đây các cuộc hội họp có khi đến 2, 3 giờ sáng nhưng đến nửa đêm những người không có xe hơi sợ hết xe điện phải lo về sớm. Vì thế sau nửa đêm là nhạt hẳn đi, có khi cảnh « dương thạnh âm suy » trông thấy rõ ràng quá .

Nếu cô dâu mời trước một số độ 5 chị ở lại phụ giúp đến lúc tiệc tàn, lo xe đưa về cẩn thận sẽ đỡ mệt hơn nhiều.

Điều này tuy là ý kiến riêng của em nhưng nói ra để chị nào sắp « vào tròng » tham khảo.

Chị Vinh, giao hẹn với chị, không được thư thì cũng không viết cho chị nữa.

Ba-lê 1960
LINH BẢO

https://tieulun.hopto.org

ngẩn - ngơ

Mịt mù cồ-mộ dưới màn sương
Khách đã dừng chân bốn ngả đường
Bắc : *lửa hè nung sông núi đỏ*
Nam : *chiều thu mát cỏ cây vàng*
Tây : *guồng cơ-khí rung bình-địa*
Đông : *lớp ba-đào cuốn đại-dương*
Khách ngẩng lên tìm tia nắng nhạt
Mong rồi định hướng một lòng hoang.

BÙI - KHÁNH - ĐẢN

https://tieulun.hopto.org

— Ai cũng khen anh chị rất đẹp đôi. Trông hạnh phúc cứ tràn ngập cả ra.

— Chuyện, ta về ta tắm ao ta mà lại. Hạnh phúc cứ là như nước vỡ bờ.

Anh còn đang định nói thêm bỗng thấy cô dâu đến tìm bảo :

— Kìa anh ở đây làm bao nhiêu khách người ta chờ. Một mình em tiếp mệt quá.

Cô nói xong xỉu trong tay chú rể.

Tiệc cưới thứ ba của một cô em không quen. Cô ta có mời với em gái nhưng cả hai cùng mệt nên không thể dự được.

Sáng hôm ấy cô em đang lên cơn đau dạ dày nằm trên giường bỗng có điện thoại :

— Chị Minh ơi, thế nào cũng đi nhé, Nếu không thì khổ thân tôi quá !

— Ai dám bắt nạt chị đấy hở.

— Tôi đang lo điên lên đây này. Tối nay 8 giờ tiệc trà bắt đầu mà sáng nay các chị mới trả lời từ chối cả. Thế có nguy cho tôi không ? Có 40 anh mà chả có chị nào thì còn nhảy làm sao được. Chị cố giúp tôi nhé !

— Tiệc gì đấy ?

— Bánh bao !

— Thế phải đấy. Tối qua có tiệc cưới anh X làm chả dò, đồi món thế là phải.

— Nhất định đến chứ ?

— Còn tùy cái dạ dày, không bớt thì không đến được. Chỉ hứa cố gắng thôi.

Sau mấy vụ này em rút được kinh nghiệm là nếu cô dâu có tổ chức trước một số bạn phụ dâu, giúp đỡ tiếp khách thì không đến nỗi xỉu trong tiệc, hay là đến ngày cuối cùng gọi điện thoại cấp cứu tung cả lên.

Ở đây các cuộc hội họp có khi đến 2, 3 giờ sáng nhưng đến nửa đêm những người không có xe hơi sợ hết xe điện phải lo về sớm. Vì thế sau nửa đêm là nhạt hẳn đi, có khi cảnh « dương thạnh âm suy » trông thấy rõ ràng quá .

Nếu cô dâu mời trước một số độ 5 chị ở lại phụ giúp đến lúc tiệc tàn, lo xe đưa về cẩn thận sẽ đỡ mệt hơn nhiều.

Điều này tuy là ý kiến riêng của em nhưng nói ra để chị nào sắp « vào tròng » tham khảo.

Chị Vinh, giao hẹn với chị, không được thư thì cũng không viết cho chị nữa.

Ba-lê 1960
LINH BẢO

https://tieulun.hopto.org

ngẩn - ngơ

Mịt mù cồ-mộ dưới màn sương
Khách đã dừng chân bốn ngả đường
Bắc : *lửa hè nung sông núi đỏ*
Nam : *chiều thu mát cỏ cây vàng*
Tây : *guồng cơ-khí rung bình-địa*
Đông : *lớp ba-đào cuốn đại-dương*
Khách ngẩng lên tìm tia nắng nhạt
Mong rồi định hướng một lòng hoang.

BÙI - KHÁNH - ĐẢN

https://tieulun.hopto.org

Truyện ngắn
của DOÃN-DÂN

KHÉP CỬA

Tôi lấy Hoài đã gần một năm. Nhưng nhiều khi tôi vẫn băn khoăn thắc mắc, không hiểu tại sao hồi đó tôi lại bằng lòng lấy Hoài. Nỗi băn khoăn này lắm lúc trở nên rộng lớn, dày vò, dai dứt tâm tư tôi khiến tôi đau khổ. Tôi biết như thế là tôi có lỗi với chồng tôi, hay ít ra thì cũng không giữ được vẹn tình nghĩa vợ chồng đối với chính lương tâm tôi. Song tôi không sao xóa bỏ nổi thắc mắc ấy đi được. Lắm khi tôi đã thử đổ « tội » cho số mệnh, vì số mệnh mà chúng tôi lấy nhau — hay đúng hơn — tôi lấy Hoài để mong gạt bỏ được sự băn khoăn luôn luôn ám ảnh tâm trí tôi đi. Nhưng tôi càng muốn quên thì hình như nó lại càng hiện lên mãnh liệt. Tôi cho rằng một phần có lẽ vì tôi không thể bầy tỏ được lòng tôi cho một người thứ hai nào biết. Tôi chỉ âm thầm chịu đựng sự dằn vặt của chính tâm tư tôi. Mà tôi cũng chưa bao giờ có ý nghĩ để cho một người nào khác hay. Bởi vậy đối với Hoài, tôi vẫn làm tròn bổn phận của một người vợ. Tôi chắc Hoài không sao hiểu nổi những nỗi phức tạp, phiền nhiễu và rất mong manh của tâm hồn tôi. Qua mắt tôi, chàng chỉ là một người đàn ông khoẻ mạnh, chịu khó, ngăn nắp và chiều chuộng vợ con. Nghĩa là đối với những người con gái khác, có thể Hoài là một người đàn ông hoàn toàn tốt. Nhưng với tôi, mỗi khi nghĩ về chàng, những « đức tính » ấy của chàng không bao giờ *chiếm được ý nghĩ đầu tiên* của tôi. Tôi chỉ nghĩ đến những cái Hoài có sau khi đã tìm kiếm ở chàng một điều gì mà không được. Tôi nghĩ đến chỉ cốt để tự an-ủi tôi, để tự bắt tôi phải

https://tieulun.hopto.org

âu chàng. Điều này khiến tôi cảm hấy mình giả-dối đơn độc và đau hổ. Giả dối và đau khổ cho tôi ơn nữa là mỗi khi nói chuyện với ạn bè về chồng tôi, bao giờ tôi cũng tán tụng Hoài. Tôi bảo tôi yêu chàng vì chàng yêu tôi, thương tôi à chiều chuộng tôi nữa. Hình như ôi nói thế chỉ cốt để lấp những ý nghĩ « thật » của tôi về Hoài, hay tôi sợ rằng nếu không ca tụng Hoài như vậy, các bạn tôi sẽ trông thấu được lòng tôi. Và cũng có lẽ vì tôi nghĩ rằng nếu tôi không nói những điều ấy, tôi sẽ chẳng biết nói gì về chàng cả. Tuy nhiên, nếu bảo là tôi ghét Hoài thì không đúng. Tôi không hề có ý nghĩ ấy bao giờ. Mà trái lại, nhiều khi lòng chân thành của chàng đã làm tôi, cảm động. Những lúc ấy, tôi cố tỏ vẻ âu yếm chàng, cố lựa những lời thân yêu của tình chồng vợ để nói bên tai chàng. Nhưng chính ngay lúc ấy, lại là lúc tôi biết rằng mình chẳng yêu gì chàng cả, mà đã giả dối với chính tôi. Tôi thật không sao hiểu nổi tâm trạng tôi lúc đó. Tôi ngượng ngập và hổ thẹn. Muốn đè nỗi hổ thẹn ấy, tôi lại càng âu yếm Hoài, lại càng vuốt ve chàng hơn, tôi cố gượng cười, gượng nói để cho Hoài vui và mong mình cũng được vui lây. Nhưng khi trông nét mặt sung sướng và những cử chỉ lời nói dịu dàng một cách vụng về của Hoài, tôi biết rằng tôi không vui một chút nào. Tôi hiểu rằng tôi đã đánh lừa chàng. Tình thương chàng len vào lòng tôi rồi lớn dần và thành thực làm tôi ứa nước mắt. Tôi biết là mình đã có lỗi với chồng mà không sao tránh được. Những lúc ấy, Hoài nhìn tôi với một vẻ mặt hơi ngạc nhiên và ngơ ngác. Chắc chàng không hiểu tại sao tôi vừa cười nói với chàng lại vừa có thể khóc được. Những ngày mới lấy nhau, thấy tôi khóc như thế, chàng tưởng tôi buồn vì « nhớ nhà » chỉ bảo.

— Em trẻ con lắm ! Để chủ nhật anh đưa em về thăm thầy mẹ.

Tôi chỉ lắc đầu không nói gì cả. Về sau, Hoài biết tính tôi hay khóc thì bảo ;

— Em rõ lẩn thẩn ! Nhiều lúc anh lại tưởng em là người điên !

Tôi mỉm cười gượng gạo khi nghe chàng nói vậy. Và tôi thầm nghĩ : « Có lẽ mình điên thật ».

Câu nói của Hoài thường thay đổi mỗi khi chàng thấy tôi khóc một cách « vô lý » như thế. Có lần chàng đùa bảo tôi :

— Em đúng là một người « đa sầu đa cảm ». Em nên đi học nghề « nghệ sỹ » thì hơn.

Tôi biết rằng tuy Hoài nói vậy, nhưng thực ra thì chàng chẳng sao hiểu được những nỗi uẩn khúc của lòng tôi. Bởi vậy những câu nói đó của chàng vẫn không thay đổi được tâm hồn tôi. Tôi vẫn sống trong những nỗi băn khoăn, thắc mắc, vò xé, day dứt lẫn lộn với tình thương của tôi đối với Hoài. Tôi nghiệm ra rằng : tôi càng băn khoăn và đau khổ bao nhiêu thì tôi lại càng thương Hoài và chua sót bấy nhiêu. Thật là phức tạp và mâu thuẫn mà chính tôi cũng chẳng hiểu được tại sao.

Nhiều đêm nằm bên Hoài mà ý nghĩ của tôi cứ quanh quẩn lạc lõng đi những đâu đâu. Những cử chỉ của chàng ve vuốt tôi lúc ấy không làm tôi xúc động, lòng tôi dửng dưng. Lắm khi tôi lại thấy những cử chỉ của Hoài trơ trẽn và sống sượng. Nhưng tôi vẫn không tỏ ra cho Hoài biết không bằng lòng hoặc khó chịu. Tôi để mặc cho

https://tieulun.hopto.org

Truyện ngắn
của DOÃN-DÂN

KHÉP CỬA

Tôi lấy Hoài đã gần một năm. Nhưng nhiều khi tôi vẫn băn khoăn thắc mắc, không hiểu tại sao hồi đó tôi lại bằng lòng lấy Hoài. Nỗi băn khoăn này lắm lúc trở nên rộng lớn, dày vò, dai dứt tâm tư tôi khiến tôi đau khổ. Tôi biết như thế là tôi có lỗi với chồng tôi, hay ít ra thì cũng không giữ được vẹn tình nghĩa vợ chồng đối với chính lương tâm tôi. Song tôi không sao xóa bỏ nổi thắc mắc ấy đi được. Lắm khi tôi đã thử đổ « tội » cho số mệnh, vì số mệnh mà chúng tôi lấy nhau — hay đúng hơn — tôi lấy Hoài để mong gạt bỏ được sự băn khoăn luôn luôn ám ảnh tâm trí tôi đi. Nhưng tôi càng muốn quên thì hình như nó lại càng hiện lên mãnh liệt. Tôi cho rằng một phần có lẽ vì tôi không thể bầy tỏ được lòng tôi cho một người thứ hai nào biết. Tôi chỉ âm thầm chịu đựng sự dằn vặt của chính tâm tư tôi. Mà tôi cũng chưa bao giờ có ý nghĩ để cho một người nào khác hay. Bởi vậy đối với Hoài, tôi vẫn làm tròn bổn phận của một người vợ. Tôi chắc Hoài không sao hiểu nổi những nỗi phức tạp, phiền nhiễu và rất mong manh của tâm hồn tôi. Qua mắt tôi, chàng chỉ là một người đàn ông khoẻ mạnh, chịu khó, ngăn nắp và chiều chuộng vợ con. Nghĩa là đối với những người con gái khác, có thể Hoài là một người đàn ông hoàn toàn tốt. Nhưng với tôi, mỗi khi nghĩ về chàng, những « đức tính » ấy của chàng không bao giờ *chiếm được ý nghĩ đầu tiên* của tôi. Tôi chỉ nghĩ đến những cái Hoài có sau khi đã tìm kiếm ở chàng một điều gì mà không được. Tôi nghĩ đến chỉ cốt để tự an-ủi tôi, để tự bắt tôi phải

https://tieulun.hopto.org

âu chàng. Điều này khiến tôi cảm hấy mình giả-dối đơn độc và đau hổ. Giả dối và đau khổ cho tôi ơn nữa là mỗi khi nói chuyện với ạn bè về chồng tôi, bao giờ tôi cũng tán tụng Hoài. Tôi bảo tôi yêu chàng vì chàng yêu tôi, thương tôi à chiều chuộng tôi nữa. Hình như ôi nói thế chỉ cốt để lấp những ý nghĩ « thật » của tôi về Hoài, hay tôi sợ rằng nếu không ca tụng Hoài như vậy, các bạn tôi sẽ trông thấu được lòng tôi. Và cũng có lẽ vì tôi nghĩ rằng nếu tôi không nói những điều ấy, tôi sẽ chẳng biết nói gì về chàng cả. Tuy nhiên, nếu bảo là tôi ghét Hoài thì không đúng. Tôi không hề có ý nghĩ ấy bao giờ. Mà trái lại, nhiều khi lòng chân thành của chàng đã làm tôi, cảm động. Những lúc ấy, tôi cố tỏ vẻ âu yếm chàng, cố lựa những lời thân yêu của tình chồng vợ để nói bên tai chàng. Nhưng chính ngay lúc ấy, lại là lúc tôi biết rằng mình chẳng yêu gì chàng cả, mà đã giả dối với chính tôi. Tôi thật không sao hiểu nổi tâm trạng tôi lúc đó. Tôi ngượng ngập và hổ thẹn. Muốn đè nỗi hổ thẹn ấy, tôi lại càng âu yếm Hoài, lại càng vuốt ve chàng hơn, tôi cố gượng cười, gượng nói để cho Hoài vui và mong mình cũng được vui lây. Nhưng khi trông nét mặt sung sướng và những cử chỉ lời nói dịu dàng một cách vụng về của Hoài, tôi biết rằng tôi không vui một chút nào. Tôi hiểu rằng tôi đã đánh lừa chàng. Tình thương chàng len vào lòng tôi rồi lớn dần và thành thực làm tôi ứa nước mắt. Tôi biết là mình đã có lỗi với chồng mà không sao tránh được. Những lúc ấy, Hoài nhìn tôi với một vẻ mặt hơi ngạc nhiên và ngơ ngác. Chắc chàng không hiểu tại sao tôi vừa cười nói với chàng lại vừa có thể khóc được. Những ngày mới lấy nhau, thấy tôi khóc như thế, chàng tưởng tôi buồn vì « nhớ nhà » chỉ bảo.

— Em trẻ con lắm ! Để chủ nhật anh đưa em về thăm thầy mẹ.

Tôi chỉ lắc đầu không nói gì cả. Về sau, Hoài biết tính tôi hay khóc thì bảo ;

— Em rõ lẩn thẩn ! Nhiều lúc anh lại tưởng em là người điên !

Tôi mỉm cười gượng gạo khi nghe chàng nói vậy. Và tôi thầm nghĩ : « Có lẽ mình điên thật ».

Câu nói của Hoài thường thay đổi mỗi khi chàng thấy tôi khóc một cách « vô lý » như thế. Có lần chàng đùa bảo tôi :

— Em đúng là một người « đa sầu đa cảm ». Em nên đi học nghề « nghệ sỹ » thì hơn.

Tôi biết rằng tuy Hoài nói vậy, nhưng thực ra thì chàng chẳng sao hiểu được những nỗi uẩn khúc của lòng tôi. Bởi vậy những câu nói đó của chàng vẫn không thay đổi được tâm hồn tôi. Tôi vẫn sống trong những nỗi băn khoăn, thắc mắc, vò xé, day dứt lẫn lộn với tình thương của tôi đối với Hoài. Tôi nghiệm ra rằng : tôi càng băn khoăn và đau khổ bao nhiêu thì tôi lại càng thương Hoài và chua sót bấy nhiêu. Thật là phức tạp và mâu thuẫn mà chính tôi cũng chẳng hiểu được tại sao.

Nhiều đêm nằm bên Hoài mà ý nghĩ của tôi cứ quanh quẩn lạc lõng đi những đâu đâu. Những cử chỉ của chàng ve vuốt tôi lúc ấy không làm tôi xúc động, lòng tôi dửng dưng. Lắm khi tôi lại thấy những cử chỉ của Hoài trơ trẽn và sống sượng. Nhưng tôi vẫn không tỏ ra cho Hoài biết không bằng lòng hoặc khó chịu. Tôi để mặc cho

https://tieulun.hopto.org

chàng vuốt ve tôi như một bức tượng nằm im cho người ta nặn. Cũng có lúc tôi khó chịu quá định tỏ ra cho chàng hay, nhưng không hiểu sao khi trông thấy nét mặt chàng nhờ-nhờ trong bóng tối, tôi lại thương hại chàng và tôi nín-lặng. Tôi tự an-ủi tôi với ý nghĩ : dầu sao thì tôi cũng là vợ Hoài. Tôi coi sự chiều chồng và chịu đựng là một bổn phận của tôi phải có với Hoài để bù đắp lại chỗ tôi đã không yêu chàng. Nhưng có điều tôi không hiểu là tại sao tôi lại không yêu Hoài ? Hình như tôi luôn luôn muốn tìm ở chàng một cái gì khác nữa — mà chính tôi cũng không biết là cái gì. Và chẳng hiểu sao, tôi lại biết rằng chàng không thể có được điều tôi mong muốn, ngay từ lúc tôi gặp chàng lần đầu tiên khi chàng theo thày me chàng đến nhà tôi hôm ăn hỏi.

Hôm ấy, tôi nhớ rõ lắm, khi Đẻ tôi cho tôi biết là Ba tôi muốn gả tôi cho Hoài — con ông Thái, bạn làm cùng sở với ba tôi — và muốn tôi ra để « họ » « xem mặt » tôi và nhân tiện để tôi biết mặt Hoài, tôi dửng-dưng như khi nghe tin một người khách đến hỏi thuê nhà. Tôi cố lắng nghe xem lòng tôi lúc ấy ra sao. Hình như tôi không hồi hộp một tý nào và còn thấy lòng vui vui. Tôi muốn ra xem « mặt mũi » Hoài nên khi Đẻ tôi gọi tôi rót nước cho « ông bà và cậu sơi », tôi « dạ » một tiếng hơi to rồi bưng khay nước ra. Tuy nhiên, khi đặt khay nước trước mặt thày mẹ Hoài, tôi lại thấy mặt và hái tai tôi hơi nóng lên. Không hiểu lúc ấy tôi có hồi hộp không mà tôi chỉ nói được một câu : « Mời ông bà sơi nước ạ ! » bằng một giọng lí nhí và có vẻ như ngượng ngùng Rồi tôi nhìn ngay sang người đàn ông hơn tôi chừng 3, 4 tuổi. dáng người hơi cao, da trắng trẻo — có thể nói là đẹp trai, vẻ đẹp thật thà chất phác — mà tôi đoán là Hoài — đang ngồi trên divan cạnh Trường — em trai tôi — khi ánh mắt tôi gặp ánh mắt Hoài, chẳng hiểu cái nhìn của tôi thế nào mà tôi thấy mặt chàng bỗng đỏ lên. Chàng lúng túng cầm lấy chén nước rồi e thẹn cúi nhìn xuống đất. Cử chỉ ấy của Hoài làm bao nhiêu ngượng ngùng trong lòng tôi vụt tan đi hết. Tôi phải cố nhịn mới khỏi bật cười thành tiếng. Tôi thầm nghĩ : « một người chồng biết bẽn lẽn ! » và tôi mỉm cười trong ý nghĩ này (Về sau, khi lấy tôi rồi, Hoài lại khen là hôm đó, tôi đẹp, nụ cười của tôi có duyên lắm !)

Sau buổi ấy, tôi vẫn thấy « trong người » tôi không có một biến đổi gì lạ cả. Tôi coi sự ăn hỏi tôi như một chuyện không quan trọng đối với tôi. Tôi đi nói chuyện này với một vài người bạn thân. Họ khuyên tôi nên lấy Hoài vì họ biết gia đình chàng. Hiền nghiêm mặt khuyên tôi :

— Theo ý em thì chị nên lấy Hoài. Gia đình Hoài chẳng gì cũng khá giả. Hoài lại có chút học vấn và đẹp trai xứng với chị lắm rồi.

Tôi chỉ đưởi, đùa :

— Theo ý chị thì em nên lấy. Còn theo ý em thì nên... « thôi » phải không ?

Hiền có vẻ giận tôi, trả lời :

—Ấy là chị hỏi thì em cũng lấy tình thân mà nói thế thôi. Chứ còn ý chị thế nào em làm sao mà biết được.

Tôi biết các bạn tôi đều thành thực khuyên tôi như vậy. Nhưng tôi thầm nghĩ :

« Mình lấy một người có phải chỉ vì gia đình người ấy khá giả đâu»!

https://tieulun.hopto.org

Nhưng rồi tôi cũng bằng lòng lấy Hoài. Khi nói điều đó cho Đệ tôi hay tôi cũng không hiểu tôi đã « quyết định » chưa. Vì thực ra tôi không suy nghĩ gì cả. Có điều tôi biết chắc chắn là tôi lấy Hoài không phải vì những lời khuyên của các bạn tôi. Mà tôi cho có lẽ vì tôi cảm thấy đến lúc đó tôi nên có một người chồng, tôi có thể lấy chồng được rồi — các bạn cùng lứa tuổi với tôi đều đã có chồng. có người đã có con — Hơn nữa, trước Hoài, đã có mấy đám hỏi tôi, tôi không bằng lòng, Ba Đệ tôi có vẻ không vui, vì toàn là con bạn Ba tôi cả. Lần này, tôi nhận lời lấy Hoài có lẽ một phần cũng vì vậy. Vả lại. tôi nghĩ : miễn sao tôi không ghét Hoài là được. Nhưng yêu thì quả thật là không. Điều này, lúc ấy tôi cho không quan trọng vì tôi tin rằng khi lấy nhau về chúng tôi sẽ yêu nhau sau như, Ba Đệ tôi ngày xưa.

Thế là tôi lấy Hoài, không hối hận mà cũng không sung-sướng. Hôm cưới tôi, Hoài vui mừng hiện ra mặt. Chàng uống nhiều rượu mà bạn chàng và bạn tôi chuốc cho nên cười nói luôn miệng, mất cả vẻ bẽn lẽn hôm tôi mới gặp. Trông cử chỉ hơi lố bịch của chàng (vì chàng cố làm ra mình là người ăn nói hoạt bát và thạo đời) tự nhiên tôi chợt nhận ra là Hoài giống một anh chàng nói để quảng cáo cho một thứ hàng nào đó, hơn là một chú rể. Ý tưởng so sánh này chợt nẩy ra trong đầu óc tôi khiến từ phút đó tôi thấy ngượng thay cho chàng và ngượng cả cho chính tôi.

Và đêm hôm đó, khi tiệc cưới đã tàn, mọi người đã ra về cả rồi. tôi mới thấy lòng buồn bã đến muốn khóc to lên. Nhưng cũng ngay trong cái buồn ấy, tôi lại thấy vui vui, niềm vui mới lạ và rạo rực.

Tôi bước vào căn phòng đã được trang hoàng từ trước dành cho riêng Hoài và tôi. Khi tôi bước chân đi qua ngưỡng cửa, tôi có cảm tưởng như tôi vừa để lại bên ngoài một cái gì đẹp đẽ và thiêng liêng lắm mà từ nay tôi không bao giờ còn lấy lại được nữa. Ánh sáng mờ mờ của ngọn đèn ngủ đặt ở đầu giường, sự trống vắng của căn phòng khiến tôi gai gai lo sợ vẩn vơ và bâng-khuâhg buồn, cái buồn thấm thía của một người biết mình vừa đánh mất đi vật gì quý giá nhất trên đời...

Tôi đến bên khung cửa sổ, nhìn ra khu vườn sau nhà chìm trong bóng tối ; làn không khí về khuya mát và dịu lùa vào toàn thân tôi, làm mối buồn trong lòng tôi tan ra và tôi không nghĩ gì cả.

Tôi muốn đứng mãi như thế để suy nghĩ vẩn vơ... Tôi nghĩ đến Ba Đệ tôi, các em tôi và tất cả bạn bè, chẳng hiểu sao, tự nhiên tôi lại cho rằng từ nay tôi mất tất cả. Đời tôi từ hôm qua trở về trước và từ hôm nay trở về sau như bị cách biệt hẳn ra bằng một đoạn đường ngắn ngủi từ nhà tôi đến nhà Hoài. Tự nhiên tôi thấy thương tôi. Sự u-tối và vắng lặng đang bao quanh tôi làm tôi có cảm tưởng như mình là một tù-nhân đang đứng trong nhà giam, nhìn ra ngoài mà khao - khát cuộc đời tự do không bao giờ còn nữa.

Tôi đứng như thế không biết bao nhiêu lâu và để mặc cho ý nghĩ mình lạc lõng chìm nổi trong những trạng thái vui buồn lẫn-lộn của tâm hồn. Nước mắt tôi ứa ra lúc nào

https://tieulun.hopto.org

chàng vuốt ve tôi như một bức tượng nằm im cho người ta nặn. Cũng có lúc tôi khó chịu quá định tỏ ra cho chàng hay, nhưng không hiểu sao khi trông thấy nét mặt chàng nhờ-nhờ trong bóng tối, tôi lại thương hại chàng và tôi nín-lặng. Tôi tự an-ủi tôi với ý nghĩ : dầu sao thì tôi cũng là vợ Hoài. Tôi coi sự chiều chồng và chịu đựng là một bổn phận của tôi phải có với Hoài để bù đắp lại chỗ tôi đã không yêu chàng. Nhưng có điều tôi không hiểu là tại sao tôi lại không yêu Hoài ? Hình như tôi luôn luôn muốn tìm ở chàng một cái gì khác nữa — mà chính tôi cũng không biết là cái gì. Và chẳng hiểu sao, tôi lại biết rằng chàng không thể có được điều tôi mong muốn, ngay từ lúc tôi gặp chàng lần đầu tiên khi chàng theo thày me chàng đến nhà tôi hôm ăn hỏi.

Hôm ấy, tôi nhớ rõ lắm, khi Đẻ tôi cho tôi biết là Ba tôi muốn gả tôi cho Hoài — con ông Thái, bạn làm cùng sở với ba tôi — và muốn tôi ra để « họ » « xem mặt » tôi và nhân tiện để tôi biết mặt Hoài, tôi dửng-dưng như khi nghe tin một người khách đến hỏi thuê nhà. Tôi cố lắng nghe xem lòng tôi lúc ấy ra sao. Hình như tôi không hồi hộp một tý nào và còn thấy lòng vui vui. Tôi muốn ra xem « mặt mũi » Hoài nên khi Đẻ tôi gọi tôi rót nước cho « ông bà và cậu sơi », tôi « dạ » một tiếng hơi to rồi bưng khay nước ra. Tuy nhiên, khi đặt khay nước trước mặt thày mẹ Hoài, tôi lại thấy mặt và hái tai tôi hơi nóng lên. Không hiểu lúc ấy tôi có hồi hộp không mà tôi chỉ nói được một câu : « Mời ông bà sơi nước ạ ! » bằng một giọng lí nhí và có vẻ như ngượng ngùng Rồi tôi nhìn ngay sang người đàn ông hơn tôi chừng 3, 4 tuổi. dáng người hơi cao, da trắng trẻo — có thể nói là đẹp trai, vẻ đẹp thật thà chất phác — mà tôi đoán là Hoài — đang ngồi trên divan cạnh Trường — em trai tôi — khi ánh mắt tôi gặp ánh mắt Hoài, chẳng hiểu cái nhìn của tôi thế nào mà tôi thấy mặt chàng bỗng đỏ lên. Chàng lúng túng cầm lấy chén nước rồi e thẹn cúi nhìn xuống đất. Cử chỉ ấy của Hoài làm bao nhiêu ngượng ngùng trong lòng tôi vụt tan đi hết. Tôi phải cố nhịn mới khỏi bật cười thành tiếng. Tôi thầm nghĩ : « một người chồng biết bẽn lẽn ! » và tôi mỉm cười trong ý nghĩ này (Về sau, khi lấy tôi rồi, Hoài lại khen là hôm đó, tôi đẹp, nụ cười của tôi có duyên lắm !)

Sau buổi ấy, tôi vẫn thấy « trong người » tôi không có một biến đổi gì lạ cả. Tôi coi sự ăn hỏi tôi như một chuyện không quan trọng đối với tôi. Tôi đi nói chuyện này với một vài người bạn thân. Họ khuyên tôi nên lấy Hoài vì họ biết gia đình chàng. Hiền nghiêm mặt khuyên tôi :

— Theo ý em thì chị nên lấy Hoài. Gia đình Hoài chẳng gì cũng khá giả. Hoài lại có chút học vấn và đẹp trai xứng với chị lắm rồi.

Tôi chỉ đưởi, đùa :

— Theo ý chị thì em nên lấy. Còn theo ý em thì nên... « thôi » phải không ?

Hiền có vẻ giận tôi, trả lời :

—Ấy là chị hỏi thì em cũng lấy tình thân mà nói thế thôi. Chứ còn ý chị thế nào em làm sao mà biết được.

Tôi biết các bạn tôi đều thành thực khuyên tôi như vậy. Nhưng tôi thầm nghĩ :

« Mình lấy một người có phải chỉ vì gia đình người ấy khá giả đâu»!

https://tieulun.hopto.org

Nhưng rồi tôi cũng bằng lòng lấy Hoài. Khi nói điều đó cho Đệ tôi hay tôi cũng không hiểu tôi đã « quyết định » chưa. Vì thực ra tôi không suy nghĩ gì cả. Có điều tôi biết chắc chắn là tôi lấy Hoài không phải vì những lời khuyên của các bạn tôi. Mà tôi cho có lẽ vì tôi cảm thấy đến lúc đó tôi nên có một người chồng, tôi có thể lấy chồng được rồi — các bạn cùng lứa tuổi với tôi đều đã có chồng. có người đã có con — Hơn nữa, trước Hoài, đã có mấy đám hỏi tôi, tôi không bằng lòng, Ba Đệ tôi có vẻ không vui, vì toàn là con bạn Ba tôi cả. Lần này, tôi nhận lời lấy Hoài có lẽ một phần cũng vì vậy. Vả lại. tôi nghĩ : miễn sao tôi không ghét Hoài là được. Nhưng yêu thì quả thật là không. Điều này, lúc ấy tôi cho không quan trọng vì tôi tin rằng khi lấy nhau về chúng tôi sẽ yêu nhau sau như, Ba Đệ tôi ngày xưa.

Thế là tôi lấy Hoài, không hối hận mà cũng không sung-sướng. Hôm cưới tôi, Hoài vui mừng hiện ra mặt. Chàng uống nhiều rượu mà bạn chàng và bạn tôi chuốc cho nên cười nói luôn miệng, mất cả vẻ bẽn lẽn hôm tôi mới gặp. Trông cử chỉ hơi lố bịch của chàng (vì chàng cố làm ra mình là người ăn nói hoạt bát và thạo đời) tự nhiên tôi chợt nhận ra là Hoài giống một anh chàng nói để quảng cáo cho một thứ hàng nào đó, hơn là một chú rể. Ý tưởng so sánh này chợt nẩy ra trong đầu óc tôi khiến từ phút đó tôi thấy ngượng thay cho chàng và ngượng cả cho chính tôi.

Và đêm hôm đó, khi tiệc cưới đã tàn, mọi người đã ra về cả rồi. tôi mới thấy lòng buồn bã đến muốn khóc to lên. Nhưng cũng ngay trong cái buồn ấy, tôi lại thấy vui vui, niềm vui mới lạ và rạo rực.

Tôi bước vào căn phòng đã được trang hoàng từ trước dành cho riêng Hoài và tôi. Khi tôi bước chân đi qua ngưỡng cửa, tôi có cảm tưởng như tôi vừa để lại bên ngoài một cái gì đẹp đẽ và thiêng liêng lắm mà từ nay tôi không bao giờ còn lấy lại được nữa. Ánh sáng mờ mờ của ngọn đèn ngủ đặt ở đầu giường, sự trống vắng của căn phòng khiến tôi gai gai lo sợ vẩn vơ và bâng-khuâhg buồn, cái buồn thấm thía của một người biết mình vừa đánh mất đi vật gì quý giá nhất trên đời...

Tôi đến bên khung cửa sổ, nhìn ra khu vườn sau nhà chìm trong bóng tối ; làn không khí về khuya mát và dịu lùa vào toàn thân tôi, làm mối buồn trong lòng tôi tan ra và tôi không nghĩ gì cả.

Tôi muốn đứng mãi như thế để suy nghĩ vẩn vơ... Tôi nghĩ đến Ba Đệ tôi, các em tôi và tất cả bạn bè, chẳng hiểu sao, tự nhiên tôi lại cho rằng từ nay tôi mất tất cả. Đời tôi từ hôm qua trở về trước và từ hôm nay trở về sau như bị cách biệt hẳn ra bằng một đoạn đường ngắn ngủi từ nhà tôi đến nhà Hoài. Tự nhiên tôi thấy thương tôi. Sự u-tối và vắng lặng đang bao quanh tôi làm tôi có cảm tưởng như mình là một tù-nhân đang đứng trong nhà giam, nhìn ra ngoài mà khao - khát cuộc đời tự do không bao giờ còn nữa.

Tôi đứng như thế không biết bao nhiêu lâu và để mặc cho ý nghĩ mình lạc lõng chìm nổi trong những trạng thái vui buồn lẫn-lộn của tâm hồn. Nước mắt tôi ứa ra lúc nào

https://tieulun.hopto.org

tôi cũng không hay. Đến khi tôi biết là tôi khóc thì lại là lúc tôi thấy mình sung-sướng — vì sao mà sung sướng thì tôi không biết. Tôi ước ao được đứng như vậy suốt đêm ấy mà nghĩ vơ-vẩn, mà buồn, mà vui, mà tiếc cuộc sống tươi trẻ vừa lìa bỏ đời tôi vĩnh-viễn...

Nhưng... một mùi rượu nồng nồng thoảng đến chỗ tôi. Rồi có bước chân đi nhè nhẹ. Không quay lại, tôi cũng biết là Hoài đã vào. Tôi vẫn đứng yên như thế. Hoài rón rén đến bên tôi. Lúc này tôi mới hồi hộp. Tim tôi thốt đập rộn lên. Tôi nhớ nhanh đến những lần các bạn tôi nói về đêm tân hôn trong đời họ bằng một giọng e thẹn và thích thú ! Đêm nay, chính tôi cũng được hưởng đây. Tôi không biết sẽ thú đến thế nào. Tôi chờ đợi... chờ đợi để được biết mình sung sướng, chờ đợi một cái gì chắc là đẹp đẽ và dịu-dàng lắm mà từ trước đến nay tôi chưa bao giờ biết tới...

Đến khi Hoài đặt hai tay chàng lên hai vai tôi thì tôi linh cảm thấy rằng sự chờ đợi của tôi đã hết...

Hoài ghé sát mặt xuống má tôi nói khẽ, giọng run run :

— Vân chờ anh... có lâu không ? Em đi vào kẻo lạnh...

Tôi hơi bàng hoàng vì thực ra tôi có chờ chàng đâu. Hình như tôi chờ một điều gì khác cơ mà tôi không biết. Tôi nói không quay đầu lại :

— Anh cứ để mặc Vân...

Hoài cười, nắm hai cánh tay tôi, xoay mạnh người tôi lại, nói như điên cuồng :

— Trời ơi ! Vân của tôi ! Anh... yêu em..,

Và tôi không kịp nói gì thì Hoài đã ôm chặt lấy tôi và hôn thật lâu lên môi tôi.

Sau đó thì người tôi như lả đi. Tôi chỉ biết mang máng rằng tôi sợ Hoài, tôi sợ hơi rượu nồng nặc ở miệng chàng. Toàn thân tôi bủn rủn một cách khó chịu.

Hoài bế bổng tôi lên tay, đi lại giường, đặt tôi xuống mặt chiếc «drap»trắng toát rồi nằm xuống cạnh tôi. Tôi nhắm mắt lại và hình như tôi không nghĩ gì cả mà cũng hình như tôi nghĩ rất nhiều... Người tôi nóng ran lên hay lạnh toát đi tôi cũng không hiểu. Bên tôi, Hoài thở hổn-hển và vẫn còn mùi rượu vương trong hơi thở của chàng. Tôi mơ hồ thấy tâm-hồn tôi lịm dần, lịm dần vào những lời nói và hơi rượu nồng nồng khó chịu của Hoài. Khi mở mắt ra, xoay người nhìn sang bên cạnh, tôi chợt gặp bộ mặt thờ thẫn gần như đần độn của Hoài chìm trong mầu đỏ ệch của ánh đèn ngủ. Tự nhiên tôi đâm ra ngượng ngập và xấu hổ. Hoài nhìn tôi cười để lộ hàm răng không đều, nhờ-nhờ đỏ. Lúc ấy tôi thấy nụ cười của chàng thật vô duyên và ngờ-nghệch. Tôi nhắm vội mắt lại và chờ một lời nói êm đềm của Hoài...

Nhưng chàng bỗng ôm chặt tôi vào lòng, tay chàng lướt mau trên cơ-thể tôi và người tôi ớn lên một cảm giác khó tả, toàn thân tôi lạnh hẳn đi, tê-tê rờn-rợn. Tôi chỉ mơ hồ biết rằng tôi kinh tởm, nhưng không biết kinh tởm cái gì, kinh tởm ai và tại sao. Tôi thầm nghĩ : « Ra đêm tân hôn là thế đấy ! » và trong chớp mắt, tôi bừng hiểu tại sao trước kia các bạn tôi lại e thẹn và thích thú khi nói đến hai chữ « tân hôn ». Riêng tôi, tôi không thấy « nó » đáng « thú » một chút nào, mà chỉ làm tôi khó chịu và bực bội. Tôi thấy những

https://tieulun.hopto.org

sử chỉ của Hoài có vẻ sỗ sàng và trơ trẽn quá đối với một người con gái còn bỡ ngỡ, lạ lùng như tôi. Tôi thật không hiểu tại sao chàng lại cư sử với tôi như thế ngay phút đầu mới được biết nhau, tại sao chàng không cho tôi được biết sự thân mật đằm ấm và êm đềm của tình chồng vợ bằng những lời nói dịu dàng đẹp đẽ hay bằng những cử chỉ âu yếm mà trang nghiêm? Hay cứ đêm tân hôn là phải đối xử với nhau xàm xỡ như vậy? Tôi hoang mang trong những ý nghĩ hỗn độn. Tôi tưởng dù sao thì chàng cũng nên biết là tôi có vui lòng hoặc khó chịu không chứ? Hay ít ra thì chàng cũng nên nể tôi để tôi nể lại chàng. Tôi nghĩ rằng Hoài đã coi tôi chỉ là một người con gái có những ý nghĩ thiển cận về tình chồng vợ như những người con gái tầm thường khác. Nghĩ vậy làm tôi tủi thân và bực tức với Hoài. Tôi muốn kêu lên thật to và vùng ra khỏi tay chàng nhưng hình như người tôi đã mềm nhũn đi khiến tôi vẫn phải nằm yên.

Trong một thoáng, tôi nghĩ một cách thất vọng và chua chát rằng «mình đã là vợ người ta rồi!» Tôi bỗng cảm thấy sợ hãi một cái gì mơ hồ và rộng lớn hẳn đang từ từ chụp lấy đời tôi...

Nước mắt tôi tự nhiên trào ra...

Từ đêm hôm đó, tôi biết rằng Hoài khó có thể là người tôi yêu được...

* * *

Ý tưởng đó cứ lớn dần lên trong lòng tôi. Tôi vẫn sống bên Hoài và vẫn mang những niềm thắc mắc dày vò, day dứt như thế trong thâm tâm. Tuy nhiên, nếu trông bề ngoài thì ai cũng bảo là vợ chồng chúng tôi hạnh phúc: Hoài đi làm được nhiều tiền lại chiều chuộng tôi. Tôi vui vẻ vâng lời chàng. Tất cả đều êm thắm. Êm thắm đến nỗi nhiều khi tôi đâm ra lo sợ rằng rồi đây biết đâu tôi lại chả không giữ nổi sự êm thắm đó nữa. Muốn lấp mối lo sợ đó, tôi lại phải sống giả dối với lòng tôi hơn nữa. Những lúc sống như vậy, đầu óc tôi lại hoang mang hỗn loạn những ý nghĩ mung lung. Tôi cũng không phân biệt được rõ ràng rằng tôi đã giả dối với Hoài hay thành thực. Có thể là sự thành thực chìm sâu trong tiềm thức tôi, tôi không biết đến nên tưởng là mình giả dối. Nhưng tôi vẫn không dám nghĩ hẳn là mình thành thực. Vì tôi biết nếu nghĩ vậy tôi sẽ lại nhận ra ngay là mình giả dối. Bởi vậy, ở trường hợp tôi, tôi cho rằng: có lẽ giả dối là điều cần thiết để giữ cho hạnh phúc gia-đình được bền vững. Nhưng sống như vậy, tôi lại lâm vào một mối lo khác. Tôi lo một ngày nào đó nếu sự giả dối của tôi mất đi, tình vợ chồng giữa Hoài và tôi khó mà toàn vẹn...

Vì luôn luôn phải sống trong trạng thái tâm hồn phiền muộn và phức tạp như thế nên lắm khi tôi như người «ho nhẹn» (theo lời gia đình Hoài thường bảo thế). Hồi còn ở nhà với Ba Đẻ tôi, tôi hồn nhiên vui vẻ bao nhiêu thì từ ngày lấy chồng, tôi suy tư và phiền muộn bấy nhiêu. Các bạn tôi, mỗi lần gặp tôi lại đùa:

— Gớm! Dạo này cô Vân đã ra dáng «bà» lắm rồi!

Phượng táo bạo hơn:

— Con Vân mà có đến đứa con thứ ba thì tao cam đoan với chúng

https://tieulun.hopto.org

tôi cũng không hay. Đến khi tôi biết là tôi khóc thì lại là lúc tôi thấy mình sung-sướng — vì sao mà sung sướng thì tôi không biết. Tôi ước ao được đứng như vậy suốt đêm ấy mà nghĩ vơ-vẩn, mà buồn, mà vui, mà tiếc cuộc sống tươi trẻ vừa lìa bỏ đời tôi vĩnh-viễn...

Nhưng... một mùi rượu nồng nồng thoảng đến chỗ tôi. Rồi có bước chân đi nhè nhẹ. Không quay lại, tôi cũng biết là Hoài đã vào. Tôi vẫn đứng yên như thế. Hoài rón rén đến bên tôi. Lúc này tôi mới hồi hộp. Tim tôi thốt đập rộn lên. Tôi nhớ nhanh đến những lần các bạn tôi nói về đêm tân hôn trong đời họ bằng một giọng e thẹn và thích thú ! Đêm nay, chính tôi cũng được hưởng đây. Tôi không biết sẽ thú đến thế nào. Tôi chờ đợi... chờ đợi để được biết mình sung sướng, chờ đợi một cái gì chắc là đẹp đẽ và dịu-dàng lắm mà từ trước đến nay tôi chưa bao giờ biết tới...

Đến khi Hoài đặt hai tay chàng lên hai vai tôi thì tôi linh cảm thấy rằng sự chờ đợi của tôi đã hết...

Hoài ghé sát mặt xuống má tôi nói khẽ, giọng run run :

— Vân chờ anh... có lâu không ? Em đi vào kẻo lạnh...

Tôi hơi bàng hoàng vì thực ra tôi có chờ chàng đâu. Hình như tôi chờ một điều gì khác cơ mà tôi không biết. Tôi nói không quay đầu lại :

— Anh cứ để mặc Vân...

Hoài cười, nắm hai cánh tay tôi, xoay mạnh người tôi lại, nói như điên cuồng :

— Trời ơi ! Vân của tôi ! Anh... yêu em..,

Và tôi không kịp nói gì thì Hoài đã ôm chặt lấy tôi và hôn thật lâu lên môi tôi.

Sau đó thì người tôi như lả đi. Tôi chỉ biết mang máng rằng tôi sợ Hoài, tôi sợ hơi rượu nồng nặc ở miệng chàng. Toàn thân tôi bủn rủn một cách khó chịu.

Hoài bế bổng tôi lên tay, đi lại giường, đặt tôi xuống mặt chiếc «drap»trắng toát rồi nằm xuống cạnh tôi. Tôi nhắm mắt lại và hình như tôi không nghĩ gì cả mà cũng hình như tôi nghĩ rất nhiều... Người tôi nóng ran lên hay lạnh toát đi tôi cũng không hiểu. Bên tôi, Hoài thở hổn-hển và vẫn còn mùi rượu vương trong hơi thở của chàng. Tôi mơ hồ thấy tâm-hồn tôi lịm dần, lịm dần vào những lời nói và hơi rượu nồng nồng khó chịu của Hoài. Khi mở mắt ra, xoay người nhìn sang bên cạnh, tôi chợt gặp bộ mặt thờ thẫn gần như đần độn của Hoài chìm trong mầu đỏ ệch của ánh đèn ngủ. Tự nhiên tôi đâm ra ngượng ngập và xấu hổ. Hoài nhìn tôi cười để lộ hàm răng không đều, nhờ-nhờ đỏ. Lúc ấy tôi thấy nụ cười của chàng thật vô duyên và ngờ-nghệch. Tôi nhắm vội mắt lại và chờ một lời nói êm đềm của Hoài...

Nhưng chàng bỗng ôm chặt tôi vào lòng, tay chàng lướt mau trên cơ-thể tôi và người tôi ớn lên một cảm giác khó tả, toàn thân tôi lạnh hẳn đi, tê-tê rờn-rợn. Tôi chỉ mơ hồ biết rằng tôi kinh tởm, nhưng không biết kinh tởm cái gì, kinh tởm ai và tại sao. Tôi thầm nghĩ : « Ra đêm tân hôn là thế đấy ! » và trong chớp mắt, tôi bừng hiểu tại sao trước kia các bạn tôi lại e thẹn và thích thú khi nói đến hai chữ « tân hôn ». Riêng tôi, tôi không thấy « nó » đáng « thú » một chút nào, mà chỉ làm tôi khó chịu và bực bội. Tôi thấy những

https://tieulun.hopto.org

sử chỉ của Hoài có vẻ sỗ sàng và trơ trẽn quá đối với một người con gái còn bỡ ngỡ, lạ lùng như tôi. Tôi thật không hiểu tại sao chàng lại cư sử với tôi như thế ngay phút đầu mới được biết nhau, tại sao chàng không cho tôi được biết sự thân mật đằm ấm và êm đềm của tình chồng vợ bằng những lời nói dịu dàng đẹp đẽ hay bằng những cử chỉ âu yếm mà trang nghiêm? Hay cứ đêm tân hôn là phải đối xử với nhau xàm xỡ như vậy? Tôi hoang mang trong những ý nghĩ hỗn độn. Tôi tưởng dù sao thì chàng cũng nên biết là tôi có vui lòng hoặc khó chịu không chứ? Hay ít ra thì chàng cũng nên nể tôi để tôi nể lại chàng. Tôi nghĩ rằng Hoài đã coi tôi chỉ là một người con gái có những ý nghĩ thiển cận về tình chồng vợ như những người con gái tầm thường khác. Nghĩ vậy làm tôi tủi thân và bực tức với Hoài. Tôi muốn kêu lên thật to và vùng ra khỏi tay chàng nhưng hình như người tôi đã mềm nhũn đi khiến tôi vẫn phải nằm yên.

Trong một thoáng, tôi nghĩ một cách thất vọng và chua chát rằng «mình đã là vợ người ta rồi!» Tôi bỗng cảm thấy sợ hãi một cái gì mơ hồ và rộng lớn hẳn đang từ từ chụp lấy đời tôi...

Nước mắt tôi tự nhiên trào ra...

Từ đêm hôm đó, tôi biết rằng Hoài khó có thể là người tôi yêu được...

* * *

Ý tưởng đó cứ lớn dần lên trong lòng tôi. Tôi vẫn sống bên Hoài và vẫn mang những niềm thắc mắc dày vò, day dứt như thế trong thâm tâm. Tuy nhiên, nếu trông bề ngoài thì ai cũng bảo là vợ chồng chúng tôi hạnh phúc: Hoài đi làm được nhiều tiền lại chiều chuộng tôi. Tôi vui vẻ vâng lời chàng. Tất cả đều êm thắm. Êm thắm đến nỗi nhiều khi tôi đâm ra lo sợ rằng rồi đây biết đâu tôi lại chả không giữ nổi sự êm thắm đó nữa. Muốn lấp mối lo sợ đó, tôi lại phải sống giả dối với lòng tôi hơn nữa. Những lúc sống như vậy, đầu óc tôi lại hoang mang hỗn loạn những ý nghĩ mung lung. Tôi cũng không phân biệt được rõ ràng rằng tôi đã giả dối với Hoài hay thành thực. Có thể là sự thành thực chìm sâu trong tiềm thức tôi, tôi không biết đến nên tưởng là mình giả dối. Nhưng tôi vẫn không dám nghĩ hẳn là mình thành thực. Vì tôi biết nếu nghĩ vậy tôi sẽ lại nhận ra ngay là mình giả dối. Bởi vậy, ở trường hợp tôi, tôi cho rằng: có lẽ giả dối là điều cần thiết để giữ cho hạnh phúc gia-đình được bền vững. Nhưng sống như vậy, tôi lại lâm vào một mối lo khác. Tôi lo một ngày nào đó nếu sự giả dối của tôi mất đi, tình vợ chồng giữa Hoài và tôi khó mà toàn vẹn...

Vì luôn luôn phải sống trong trạng thái tâm hồn phiền muộn và phức tạp như thế nên lắm khi tôi như người «ho nhẹn» (theo lời gia đình Hoài thường bảo thế). Hồi còn ở nhà với Ba Đẻ tôi, tôi hồn nhiên vui vẻ bao nhiêu thì từ ngày lấy chồng, tôi suy tư và phiền muộn bấy nhiêu. Các bạn tôi, mỗi lần gặp tôi lại đùa:

— Gớm! Dạo này cô Vân đã ra dáng «bà» lắm rồi!

Phượng táo bạo hơn:

— Con Vân mà có đến đứa con thứ ba thì tao cam đoan với chúng

https://tieulun.hopto.org

mày là nó sẽ già hơn cả « mẹ chồng » nó nữa !

Nghe họ nói thế, tôi chỉ biết mỉm cười ngượng ngập. Có ai hiểu lòng tôi đâu.

Nhiều lúc, tôi ngồi hàng giờ bên cửa sổ suy nghĩ vẩn vơ. Những lúc ấy, tôi không muốn làm gì cả mà cũng không muốn ai « đả động » đến tôi. Tôi biết Mẹ Hoài và các em chàng khó chịu lắm về điều đó. Vì tôi nghĩ : Tôi lấy Hoài là để làm vợ chàng chứ không phải để làm đầy tớ cho gia đình chàng. » Có lần Mẹ Hoài chủ ý nói cạnh tôi bằng cách mắng nhiếc Hoài hoặc các em chàng cho lọt vào tai tôi. Lúc ấy, vì nể Hoài nên tôi lại làm ra vui vẻ chịu khó và ngoan ngoãn nữa. Tôi coi như không nghe thấy Bà nói gì và vẫn ngọt ngào lễ phép với Bà. Tuyệt nhiên tôi không hề phàn nàn với Hoài về cách đối sử của gia đình chàng với tôi bao-giờ. Nhưng Hoài cũng biết. Chàng thấy mẹ mắng tôi « kiểu ấy » thì khổ tâm lắm, tôi hiểu thế. Và cũng vì thế nên tôi lại thương chàng hơn. Chính niềm thương này đã như một bức tường chặn nỗi khó chịu trong lòng tôi, không cho bộc phát.

Rồi độ già nửa năm, sau khi chúng tôi lấy nhau, chính Hoài không chịu nổi sự « nói bóng nói gió » này của mẹ và có lẽ vì thường và muốn chiều lòng tôi nên chàng xin với thầy mẹ chàng cho chúng tôi ra ở riêng, lấy cớ là để tiện chỗ tôi « ăn nằm » trong thời gian sinh đẻ. Ông cụ còn lưỡng lự, bà cụ thì bằng lòng ngay nhất là mấy cô em gái Hoài.

Ngày đầu tiên chúng tôi dọn đến căn gác xinh, xắn này chỉ có riêng Hoài và tôi, tôi có cảm tưởng như bắt đầu từ hôm nay mới thật là tôi đi lấy chồng...

* * *

Chúng tôi đến đây được gần hai tháng thì Hoài phải tạm thời đổi đi làm việc ở một tỉnh khác, chỉ nửa tháng hay có khi một tháng chàng mới về một lần. Tuy sống bên Hoài tình cảm của tôi bình thản, nhưng khi xa chàng tôi lại nhớ và thương chàng nhiều hơn. Tôi hy vọng rằng niềm thương và sự nhớ nhung này sẽ làm tôi yêu Hoài nên khi chàng muốn tôi cùng lên ở nơi chàng làm việc, tôi từ chối ngay, lấy cớ là ở đấy, xa gia đình. xa mọi người thân thuộc, không có lợi khi tôi sinh đẻ. Thực ra thì tôi muốn xa chàng như vậy để được mang một niềm hy vọng trong lòng, để được thấy mình «gần» chàng hơn. Những ngày đầu xa Hoài, tôi cũng thấy. Nhưng mối buồn chỉ man mác thôi, không tha thiết như tôi mong muốn. Nhiều khi tôi ước ao mối buồn đó nở rộng ra và tăng lên trong lòng tôi khiến tôi phải nhớ Hoài đến đau khổ để được cảm thấy mình yêu chàng. Nhưng có ai buồn chỉ vì tự bắt mình phải buồn mà được bao giờ ! Bởi vậy chính ngay trong lúc ước ao thế thì lại là lúc nỗi buồn vì nhớ Hoài biến đi, nhường cho một nỗi buồn khác xâm chiếm hồn tôi. Lúc đó thì tôi buồn vì tôi đã không « buồn » được như tôi mong muốn ! Tôi lại cảm thấy mình « xa » Hoài và tôi hoàn toàn đơn độc.

Ít lâu sau, tôi quen vợ chồng Thùy — ở ngay sát vách nhà tôi. Thùy cũng còn trẻ như tôi và Trọng — chồng nàng — cũng vào trạc tuổi Hoài.

Sự hiểu biết của vợ chồng Thùy và sự đơn độc của tôi khiến chúng tôi dễ thân nhau. Thùy biết Hoà

https://tieulun.hopto.org

thường vắng nhà, tôi sống một mình buồn nên tối nào nàng cũng sang ngồi nói chuyện với tôi hàng giờ đồng hồ. Tuy chẳng chuyện nào quan trọng mà cũng chẳng chuyện nào có đầu có đuôi, nhưng nhờ vậy mà cuộc sống của tôi đỡ buồn tẻ hơn. Một hôm Thùy nhìn bụng nàng rồi lại nhìn bụng tôi nói đùa :

— Mình kém Vân ở điểm nào thì không biết, chứ so « bụng » thì nhất định mình không chịu thua Vân rồi !

Rồi nàng cười, nói bông là về sau chúng tôi sẽ « thông gia » với nhau nếu tôi sinh con trai nàng sinh con gái, hay ngược lại.

Thùy nói đùa như thế được hơn một tuần thì tôi trở dạ đẻ. Vì tôi đẻ thiếu tháng nên không kịp cho gia đình tôi và gia đình Hoài hay và cũng không kịp nhắn Hoài về.

Đêm hôm đó, chính Thùy đã thuê xe đưa tôi vào nhà thương. Và khi tôi sinh rồi lại cũng chính nàng phải đi báo tin cho gia đình tôi biết.

Trong tuần lễ đầu, mọi người, họ hàng thân thuộc lần lượt vào nhà thương thăm tôi. Chỉ riêng Hoài là vẫn chưa về được. Tôi không thể ngờ rằng lúc ấy tôi lại nhớ chàng và cần chàng đến thế. Tất cả sự trông nom săn sóc của Đẻ tôi mẹ Hoài và các bạn tôi đối với tôi lúc đó không làm giảm được sự nhớ Hoài của tôi. Tôi biết rằng nếu phải đổi tất cả những sự trông nom ấy để lấy riêng sự có mặt của Hoài tôi cũng bằng lòng. Thiếu Hoài tôi có cảm tưởng như tôi thiếu tất cả.

Những người nằm cùng phòng tôi, cũng sinh nở như tôi, đứng tuổi có, mà còn trẻ như tôi cũng có, người nào sau khi sinh nở, chồng họ cũng vào thăm nom họ. Nằm nhìn những hình ảnh thân yêu của người chồng ấp tay lên trán vợ, bồng nương nương đứa con thơ trong lòng, người vợ âu yếm nhìn chồng mỉm cười, lòng tôi nôn nao một cảm giác khó tả. Tôi vừa thèm khát lại vừa khó chịu. Điều làm tôi cảm thấy mình khổ sở hơn hết là tôi không hiểu họ nhìn tôi bằng con mắt thế nào và họ nghĩ gì, khi không thấy người đàn ông nào có thể gọi được là « chồng » tôi vào thăm tôi. Tôi biết rằng tôi mong Hoài và cần chàng không phải chỉ vì thế. Hình như còn vì một lẽ nào khác nữa quan trọng và thiêng liêng hơn nhiều mà chính tôi cũng không biết. Tôi chỉ biết rằng, tôi muốn Hoài có mặt ở đây với tôi để cùng trông thấy đứa con đầu tiên của riêng chàng và tôi mới ra đời. Chàng cũng được vui niềm vui của tôi. Mỗi lần nhìn thằng bé đỏ hon-hỏn và nhỏ xíu như con búp-bê nằm trên tay, lòng tôi lại rộn lên một niềm sung-sướng nao-nao và rạo rực. Tôi muốn được thấy Hoài cũng có những cảm giác như tôi. Vì đó là giọt máu của cả hai chúng tôi chung đúc lại.

Nhưng Hoài vẫn biệt tăm. Mãi năm hôm sau tôi mới nhận được tin của chàng cho tôi biết là chàng bận nhiều việc quá nên chưa về được. Thế là suốt một tuần lễ ở nhà thương tôi phải sống trong chờ đợi mong ngóng. Dần dần sự mong mỏi làm tôi đâm ra khổ sở và tủi thân. Nhưng chính ngay trong những phút ấy, tôi lại mơ hồ hiểu rằng khuất sau nỗi khổ sở đó, hình như còn có một nguồn vui sướng âm thầm và rộng lớn đang chờ dịp để dâng lên, từ đáy tâm hồn tôi.

https://tieulun.hoptoc.org

mày là nó sẽ già hơn cả « mẹ chồng » nó nữa !

Nghe họ nói thế, tôi chỉ biết mỉm cười ngượng ngập. Có ai hiểu lòng tôi đâu.

Nhiều lúc, tôi ngồi hàng giờ bên cửa sổ suy nghĩ vẩn vơ. Những lúc ấy, tôi không muốn làm gì cả mà cũng không muốn ai « đả động » đến tôi. Tôi biết Mẹ Hoài và các em chàng khó chịu lắm về điều đó. Vì tôi nghĩ : Tôi lấy Hoài là để làm vợ chàng chứ không phải để làm đầy tớ cho gia đình chàng. » Có lần Mẹ Hoài chủ ý nói cạnh tôi bằng cách mắng nhiếc Hoài hoặc các em chàng cho lọt vào tai tôi. Lúc ấy, vì nể Hoài nên tôi lại làm ra vui vẻ chịu khó và ngoan ngoãn nữa. Tôi coi như không nghe thấy Bà nói gì và vẫn ngọt ngào lễ phép với Bà. Tuyệt nhiên tôi không hề phàn nàn với Hoài về cách đối sử của gia đình chàng với tôi bao-giờ. Nhưng Hoài cũng biết. Chàng thấy mẹ mắng tôi « kiểu ấy » thì khổ tâm lắm, tôi hiểu thế. Và cũng vì thế nên tôi lại thương chàng hơn. Chính niềm thương này đã như một bức tường chặn nỗi khó chịu trong lòng tôi, không cho bộc phát.

Rồi độ già nửa năm, sau khi chúng tôi lấy nhau, chính Hoài không chịu nổi sự « nói bóng nói gió » này của mẹ và có lẽ vì thường và muốn chiều lòng tôi nên chàng xin với thầy mẹ chàng cho chúng tôi ra ở riêng, lấy cớ là để tiện chỗ tôi « ăn nằm » trong thời gian sinh đẻ. Ông cụ còn lưỡng lự, bà cụ thì bằng lòng ngay nhất là mấy cô em gái Hoài.

Ngày đầu tiên chúng tôi dọn đến căn gác xinh, xắn này chỉ có riêng Hoài và tôi, tôi có cảm tưởng như bắt đầu từ hôm nay mới thật là tôi đi lấy chồng...

* * *

Chúng tôi đến đây được gần hai tháng thì Hoài phải tạm thời đổi đi làm việc ở một tỉnh khác, chỉ nửa tháng hay có khi một tháng chàng mới về một lần. Tuy sống bên Hoài tình cảm của tôi bình thản, nhưng khi xa chàng tôi lại nhớ và thương chàng nhiều hơn. Tôi hy vọng rằng niềm thương và sự nhớ nhung này sẽ làm tôi yêu Hoài nên khi chàng muốn tôi cùng lên ở nơi chàng làm việc, tôi từ chối ngay, lấy cớ là ở đấy, xa gia đình. xa mọi người thân thuộc, không có lợi khi tôi sinh đẻ. Thực ra thì tôi muốn xa chàng như vậy để được mang một niềm hy vọng trong lòng, để được thấy mình «gần» chàng hơn. Những ngày đầu xa Hoài, tôi cũng thấy. Nhưng mối buồn chỉ man mác thôi, không tha thiết như tôi mong muốn. Nhiều khi tôi ước ao mối buồn đó nở rộng ra và tăng lên trong lòng tôi khiến tôi phải nhớ Hoài đến đau khổ để được cảm thấy mình yêu chàng. Nhưng có ai buồn chỉ vì tự bắt mình phải buồn mà được bao giờ ! Bởi vậy chính ngay trong lúc ước ao thế thì lại là lúc nỗi buồn vì nhớ Hoài biến đi, nhường cho một nỗi buồn khác xâm chiếm hồn tôi. Lúc đó thì tôi buồn vì tôi đã không « buồn » được như tôi mong muốn ! Tôi lại cảm thấy mình « xa » Hoài và tôi hoàn toàn đơn độc.

Ít lâu sau, tôi quen vợ chồng Thùy — ở ngay sát vách nhà tôi. Thùy cũng còn trẻ như tôi và Trọng — chồng nàng — cũng vào trạc tuổi Hoài.

Sự hiểu biết của vợ chồng Thùy và sự đơn độc của tôi khiến chúng tôi dễ thân nhau. Thùy biết Hoà

https://tieulun.hopto.org

thường vắng nhà, tôi sống một mình buồn nên tối nào nàng cũng sang ngồi nói chuyện với tôi hàng giờ đồng hồ. Tuy chẳng chuyện nào quan trọng mà cũng chẳng chuyện nào có đầu có đuôi, nhưng nhờ vậy mà cuộc sống của tôi đỡ buồn tẻ hơn. Một hôm Thùy nhìn bụng nàng rồi lại nhìn bụng tôi nói đùa :

— Mình kém Vân ở điểm nào thì không biết, chứ so « bụng » thì nhất định mình không chịu thua Vân rồi !

Rồi nàng cười, nói bông là về sau chúng tôi sẽ « thông gia » với nhau nếu tôi sinh con trai nàng sinh con gái, hay ngược lại.

Thùy nói đùa như thế được hơn một tuần thì tôi trở dạ đẻ. Vì tôi đẻ thiếu tháng nên không kịp cho gia đình tôi và gia đình Hoài hay và cũng không kịp nhắn Hoài về.

Đêm hôm đó, chính Thùy đã thuê xe đưa tôi vào nhà thương. Và khi tôi sinh rồi lại cũng chính nàng phải đi báo tin cho gia đình tôi biết.

Trong tuần lễ đầu, mọi người, họ hàng thân thuộc lần lượt vào nhà thương thăm tôi. Chỉ riêng Hoài là vẫn chưa về được. Tôi không thể ngờ rằng lúc ấy tôi lại nhớ chàng và cần chàng đến thế. Tất cả sự trông nom săn sóc của Đẻ tôi mẹ Hoài và các bạn tôi đối với tôi lúc đó không làm giảm được sự nhớ Hoài của tôi. Tôi biết rằng nếu phải đổi tất cả những sự trông nom ấy để lấy riêng sự có mặt của Hoài tôi cũng bằng lòng. Thiếu Hoài tôi có cảm tưởng như tôi thiếu tất cả.

Những người nằm cùng phòng tôi, cũng sinh nở như tôi, đứng tuổi có, mà còn trẻ như tôi cũng có, người nào sau khi sinh nở, chồng họ cũng vào thăm nom họ. Nằm nhìn những hình ảnh thân yêu của người chồng ấp tay lên trán vợ, bồng nương nương đứa con thơ trong lòng, người vợ âu yếm nhìn chồng mỉm cười, lòng tôi nôn nao một cảm giác khó tả. Tôi vừa thèm khát lại vừa khó chịu. Điều làm tôi cảm thấy mình khổ sở hơn hết là tôi không hiểu họ nhìn tôi bằng con mắt thế nào và họ nghĩ gì, khi không thấy người đàn ông nào có thể gọi được là « chồng » tôi vào thăm tôi. Tôi biết rằng tôi mong Hoài và cần chàng không phải chỉ vì thế. Hình như còn vì một lẽ nào khác nữa quan trọng và thiêng liêng hơn nhiều mà chính tôi cũng không biết. Tôi chỉ biết rằng, tôi muốn Hoài có mặt ở đây với tôi để cùng trông thấy đứa con đầu tiên của riêng chàng và tôi mới ra đời. Chàng cũng được vui niềm vui của tôi. Mỗi lần nhìn thằng bé đỏ hon-hỏn và nhỏ xíu như con búp-bê nằm trên tay, lòng tôi lại rộn lên một niềm sung-sướng nao-nao và rạo rực. Tôi muốn được thấy Hoài cũng có những cảm giác như tôi. Vì đó là giọt máu của cả hai chúng tôi chung đúc lại.

Nhưng Hoài vẫn biệt tăm. Mãi năm hôm sau tôi mới nhận được tin của chàng cho tôi biết là chàng bận nhiều việc quá nên chưa về được. Thế là suốt một tuần lễ ở nhà thương tôi phải sống trong chờ đợi mong ngóng. Dần dần sự mong mỏi làm tôi đâm ra khổ sở và tủi thân. Nhưng chính ngay trong những phút ấy, tôi lại mơ hồ hiểu rằng khuất sau nỗi khổ sở đó, hình như còn có một nguồn vui sướng âm thầm và rộng lớn đang chờ dịp để dâng lên, từ đáy tâm hồn tôi.

https://tieulun.hoptoc.org

mày là nó sẽ già hơn cả « mẹ chồng » nó nữa !

Nghe họ nói thế, tôi chỉ biết mỉm cười ngượng ngập. Có ai hiểu lòng tôi đâu.

Nhiều lúc, tôi ngồi hàng giờ bên cửa sổ suy nghĩ vẩn vơ. Những lúc ấy, tôi không muốn làm gì cả mà cũng không muốn ai « đả động » đến tôi. Tôi biết Mẹ Hoài và các em chàng khó chịu lắm về điều đó. Vì tôi nghĩ : Tôi lấy Hoài là để làm vợ chàng chứ không phải để làm đầy tớ cho gia đình chàng. » Có lần Mẹ Hoài chủ ý nói cạnh tôi bằng cách mắng nhiếc Hoài hoặc các em chàng cho lọt vào tai tôi. Lúc ấy, vì nể Hoài nên tôi lại làm ra vui vẻ chịu khó và ngoan ngoãn nữa. Tôi coi như không nghe thấy Bà nói gì và vẫn ngọt ngào lễ phép với Bà. Tuyệt nhiên tôi không hề phàn nàn với Hoài về cách đối sử của gia đình chàng với tôi bao-giờ. Nhưng Hoài cũng biết. Chàng thấy mẹ mắng tôi « kiểu ấy » thì khổ tâm lắm, tôi hiểu thế. Và cũng vì thế nên tôi lại thương chàng hơn. Chính niềm thương này đã như một bức tường chặn nỗi khó chịu trong lòng tôi, không cho bộc phát.

Rồi độ già nửa năm, sau khi chúng tôi lấy [illegible]au, chính Hoài không chịu nổi sự « nói bóng nói gió » này của mẹ và có lẽ vì thương và muốn chiều lòng tôi nên chàng xin với thầy mẹ chàng cho chúng tôi ra ở riêng, lấy cớ là để tiện chỗ tôi « ăn nằm » trong thời gian sinh đẻ. Ông cụ còn lưỡng lự, bà cụ thì bằng lòng ngay nhất là mấy cô em gái Hoài.

Ngày đầu tiên chúng tôi dọn đến căn gác xinh, xắn này chỉ có riêng Hoài và tôi, tôi có cảm tưởng như bắt đầu từ hôm nay mới thật là tôi đi lấy chồng...

* * *

Chúng tôi đến đây được gần hai tháng thì Hoài phải tạm thời đổi đi làm việc ở một tỉnh khác, chỉ nửa tháng hay có khi một tháng chàng mới về một lần. Tuy sống bên Hoài tình cảm của tôi bình thản, những khi xa chàng tôi lại nhớ và thương chàng nhiều hơn. Tôi hy vọng rằng niềm thương và sự nhớ nhung này sẽ làm tôi yêu Hoài nên khi chàng muốn tôi cùng lên ở nơi chàng làm việc, tôi từ chối ngay, lấy cớ là ở đấy, xa gia đình. xa mọi người thân thuộc, không có lợi khi tôi sinh đẻ. Thực ra thì tôi muốn xa chàng như vậy để được mang một niềm hy vọng trong lòng, để được thấy mình «gần» chàng hơn.Những ngày đầu xa Hoài,tôi cũng thấy.Nhưng mối buồn chỉ man mác thôi, không tha thiết như tôi mong muốn. Nhiều khi tôi ước ao mối buồn đó nở rộng ra và tăng lên trong lòng tôi khiến tôi phải nhớ Hoài đến đau khổ, để được cảm thấy mình yêu chàng. Nhưng có ai buồn chỉ vì tự bắt mình phải buồn mà được bao giờ ! Bởi vậy chính ngay trong lúc ước ao thế thì lại là lúc nỗi buồn vì nhớ Hoài biến đi, nhường cho một nỗi buồn khác xâm chiếm hồn tôi. Lúc đó thì tôi buồn vì tôi đã không « buồn » được như tôi mong muốn ! Tôi lại cảm thấy mình « xa » Hoài và tôi hoàn toàn đơn độc.

Ít lâu sau, tôi quen vợ chồng Thùy — ở ngay sát vách nhà tôi. Thùy cũng còn trẻ như tôi và Trọng — chồng nàng — cũng vào trạc tuổi Hoài.

Sự hiểu biết của vợ chồng Thùy và sự đơn độc của tôi khiến chúng tôi dễ thân nhau. Thùy biết Hoài

https://tieulun.hopto.org

thường vắng nhà, tôi sống một mình buồn nên tối nào nàng cũng sang ngồi nói chuyện với tôi hàng giờ đồng hồ. Tuy chẳng chuyện nào quan trọng mà cũng chẳng chuyện nào có đầu có đuôi, nhưng nhờ vậy mà cuộc sống của tôi đỡ buồn tẻ hơn. Một hôm Thùy nhìn bụng nàng rồi lại nhìn bụng tôi nói đùa :

— Mình kém Vân ở điểm nào thì không biết, chứ so « bụng » thì nhất định mình không chịu thua Vân rồi !

Rồi nàng cười, nói bông là về sau chúng tôi sẽ « thông gia » với nhau nếu tôi sinh con trai nàng sinh con gái, hay ngược lại.

Thùy nói đùa như thế được hơn một tuần thì tôi trở dạ đẻ. Vì tôi đẻ thiếu tháng nên không kịp cho gia đình tôi và gia đình Hoài hay và cũng không kịp nhắn Hoài về.

Đêm hôm đó, chính Thùy đã thuê xe đưa tôi vào nhà thương. Và khi tôi sinh rồi lại cũng chính nàng phải đi báo tin cho gia đình tôi biết.

Trong tuần lễ đầu, mọi người, họ hàng thân thuộc lần lượt vào nhà thương thăm tôi. Chỉ riêng Hoài là vẫn chưa về được. Tôi không thể ngờ rằng lúc ấy tôi lại nhớ chàng và cần chàng đến thế. Tất cả sự trông nom săn sóc của Đệ tôi mẹ Hoài và các bạn tôi đối với tôi lúc đó không làm giảm được sự nhớ Hoài của tôi. Tôi biết rằng nếu phải đổi tất cả những sự trông nom ấy để lấy riêng sự có mặt của Hoài tôi cũng bằng lòng. Thiếu Hoài tôi có cảm tưởng như tôi thiếu tất cả.

Những người nằm cùng phòng tôi, cũng sinh nở như tôi, đứng tuổi có, mà còn trẻ như tôi cũng có, người nào sau khi sinh nở, chồng họ cũng vào thăm nom họ. Nằm nhìn những hình ảnh thân yêu của người chồng ấp tay lên trán vợ, bồng nương nương đứa con thơ trong lòng, người vợ âu yếm nhìn chồng mỉm cười, lòng tôi nôn nao một cảm giác khó tả. Tôi vừa thèm khát lại vừa khó chịu. Điều làm tôi cảm thấy mình khổ sở hơn hết là tôi không hiểu họ nhìn tôi bằng con mắt thế nào và họ nghĩ gì, khi không thấy người đàn ông nào có thể gọi được là « chồng » tôi vào thăm tôi. Tôi biết rằng tôi mong Hoài và cần chàng không phải chỉ vì thế. Hình như còn vì một lẽ nào khác nữa quan trọng và thiêng liêng hơn nhiều mà chính tôi cũng không biết. Tôi chỉ biết rằng, tôi muốn Hoài có mặt ở đây với tôi để cùng trông thấy đứa con đầu tiên của riêng chàng và tôi mới ra đời. Chàng cũng được vui niềm vui của tôi. Mỗi lần nhìn thằng bé đỏ hon-hỏn và nhỏ xíu như con búp-bê nằm trên tay, lòng tôi lại rộn lên một niềm sung-sướng nao-nao và rạo rực. Tôi muốn được thấy Hoài cũng có những cảm giác như tôi. Vì đó là giọt máu của cả hai chúng tôi chung đúc lại.

Nhưng Hoài vẫn biệt tăm. Mãi năm hôm sau tôi mới nhận được tin của chàng cho tôi biết là chàng bận nhiều việc quá nên chưa về được. Thế là suốt một tuần lễ ở nhà thương tôi phải sống trong chờ đợi mong ngóng. Dần dần sự mong mỏi làm tôi đâm ra khổ sở và tủi thân. Nhưng chính ngay trong những phút ấy, tôi lại mơ hồ hiểu rằng khuất sau nỗi khổ sở đó, hình như còn có một nguồn vui sướng âm thầm và rộng lớn đang chờ dịp để dâng lên, từ đáy tâm hồn tôi.

https://tieulun.hopto.org

mày là nó sẽ già hơn cả « mẹ chồng » nó nữa !

Nghe họ nói thế, tôi chỉ biết mỉm cười ngượng ngập. Có ai hiểu lòng tôi đâu.

Nhiều lúc, tôi ngồi hàng giờ bên cửa sổ suy nghĩ vẩn vơ. Những lúc ấy, tôi không muốn làm gì cả mà cũng không muốn ai « đả động » đến tôi. Tôi biết Mẹ Hoài và các em chàng khó chịu lắm về điều đó. Vì tôi nghĩ : Tôi lấy Hoài là để làm vợ chàng chứ không phải để làm đầy tớ cho gia đình chàng. » Có lần Mẹ Hoài chủ ý nói cạnh tôi bằng cách mắng nhiếc Hoài hoặc các em chàng cho lọt vào tai tôi. Lúc ấy, vì nể Hoài nên tôi lại làm ra vui vẻ chịu khó và ngoan ngoãn nữa. Tôi coi như không nghe thấy Bà nói gì và vẫn ngọt ngào lễ phép với Bà. Tuyệt nhiên tôi không hề phàn nàn với Hoài về cách đối sử của gia đình chàng với tôi bao-giờ. Nhưng Hoài cũng biết. Chàng thấy mẹ mắng tôi « kiểu ấy » thì khổ tâm lắm, tôi hiểu thế. Và cũng vì thế nên tôi lại thương chàng hơn. Chính niềm thương này đã như một bức tường chặn nỗi khó chịu trong lòng tôi, không cho bộc phát.

Rồi độ già nửa năm, sau khi chúng tôi lấy [illegible]au, chính Hoài không chịu nổi sự « nói bóng nói gió » này của mẹ và có lẽ vì thương và muốn chiều lòng tôi nên chàng xin với thầy mẹ chàng cho chúng tôi ra ở riêng, lấy cớ là để tiện chỗ tôi « ăn nằm » trong thời gian sinh đẻ. Ông cụ còn lưỡng lự, bà cụ thì bằng lòng ngay nhất là mấy cô em gái Hoài.

Ngày đầu tiên chúng tôi dọn đến căn gác xinh, xắn này chỉ có riêng Hoài và tôi, tôi có cảm tưởng như bắt đầu từ hôm nay mới thật là tôi đi lấy chồng...

* * *

Chúng tôi đến đây được gần hai tháng thì Hoài phải tạm thời đổi đi làm việc ở một tỉnh khác, chỉ nửa tháng hay có khi một tháng chàng mới về một lần. Tuy sống bên Hoài tình cảm của tôi bình thản, những khi xa chàng tôi lại nhớ và thương chàng nhiều hơn. Tôi hy vọng rằng niềm thương và sự nhớ nhung này sẽ làm tôi yêu Hoài nên khi chàng muốn tôi cùng lên ở nơi chàng làm việc, tôi từ chối ngay, lấy cớ là ở đấy, xa gia đình. xa mọi người thân thuộc, không có lợi khi tôi sinh đẻ. Thực ra thì tôi muốn xa chàng như vậy để được mang một niềm hy vọng trong lòng, để được thấy mình «gần» chàng hơn.Những ngày đầu xa Hoài,tôi cũng thấy.Nhưng mối buồn chỉ man mác thôi, không tha thiết như tôi mong muốn. Nhiều khi tôi ước ao mối buồn đó nở rộng ra và tăng lên trong lòng tôi khiến tôi phải nhớ Hoài đến đau khổ, để được cảm thấy mình yêu chàng. Nhưng có ai buồn chỉ vì tự bắt mình phải buồn mà được bao giờ ! Bởi vậy chính ngay trong lúc ước ao thế thì lại là lúc nỗi buồn vì nhớ Hoài biến đi, nhường cho một nỗi buồn khác xâm chiếm hồn tôi. Lúc đó thì tôi buồn vì tôi đã không « buồn » được như tôi mong muốn ! Tôi lại cảm thấy mình « xa » Hoài và tôi hoàn toàn đơn độc.

Ít lâu sau, tôi quen vợ chồng Thùy — ở ngay sát vách nhà tôi. Thùy cũng còn trẻ như tôi và Trọng — chồng nàng — cũng vào trạc tuổi Hoài.

Sự hiểu biết của vợ chồng Thùy và sự đơn độc của tôi khiến chúng tôi dễ thân nhau. Thùy biết Hoài

https://tieulun.hopto.org

thường vắng nhà, tôi sống một mình buồn nên tối nào nàng cũng sang ngồi nói chuyện với tôi hàng giờ đồng hồ. Tuy chẳng chuyện nào quan trọng mà cũng chẳng chuyện nào có đầu có đuôi, nhưng nhờ vậy mà cuộc sống của tôi đỡ buồn tẻ hơn. Một hôm Thùy nhìn bụng nàng rồi lại nhìn bụng tôi nói đùa :

— Mình kém Vân ở điểm nào thì không biết, chứ so « bụng » thì nhất định mình không chịu thua Vân rồi !

Rồi nàng cười, nói bông là về sau chúng tôi sẽ « thông gia » với nhau nếu tôi sinh con trai nàng sinh con gái, hay ngược lại.

Thùy nói đùa như thế được hơn một tuần thì tôi trở dạ đẻ. Vì tôi đẻ thiếu tháng nên không kịp cho gia đình tôi và gia đình Hoài hay và cũng không kịp nhắn Hoài về.

Đêm hôm đó, chính Thùy đã thuê xe đưa tôi vào nhà thương. Và khi tôi sinh rồi lại cũng chính nàng phải đi báo tin cho gia đình tôi biết.

Trong tuần lễ đầu, mọi người, họ hàng thân thuộc lần lượt vào nhà thương thăm tôi. Chỉ riêng Hoài là vẫn chưa về được. Tôi không thể ngờ rằng lúc ấy tôi lại nhớ chàng và cần chàng đến thế. Tất cả sự trông nom săn sóc của Đệ tôi mẹ Hoài và các bạn tôi đối với tôi lúc đó không làm giảm được sự nhớ Hoài của tôi. Tôi biết rằng nếu phải đổi tất cả những sự trông nom ấy để lấy riêng sự có mặt của Hoài tôi cũng bằng lòng. Thiếu Hoài tôi có cảm tưởng như tôi thiếu tất cả.

Những người nằm cùng phòng tôi, cũng sinh nở như tôi, đứng tuổi có, mà còn trẻ như tôi cũng có, người nào sau khi sinh nở, chồng họ cũng vào thăm nom họ. Nằm nhìn những hình ảnh thân yêu của người chồng ấp tay lên trán vợ, bồng nương nương đứa con thơ trong lòng, người vợ âu yếm nhìn chồng mỉm cười, lòng tôi nôn nao một cảm giác khó tả. Tôi vừa thèm khát lại vừa khó chịu. Điều làm tôi cảm thấy mình khổ sở hơn hết là tôi không hiểu họ nhìn tôi bằng con mắt thế nào và họ nghĩ gì, khi không thấy người đàn ông nào có thể gọi được là « chồng » tôi vào thăm tôi. Tôi biết rằng tôi mong Hoài và cần chàng không phải chỉ vì thế. Hình như còn vì một lẽ nào khác nữa quan trọng và thiêng liêng hơn nhiều mà chính tôi cũng không biết. Tôi chỉ biết rằng, tôi muốn Hoài có mặt ở đây với tôi để cùng trông thấy đứa con đầu tiên của riêng chàng và tôi mới ra đời. Chàng cũng được vui niềm vui của tôi. Mỗi lần nhìn thằng bé đỏ hon-hỏn và nhỏ xíu như con búp-bê nằm trên tay, lòng tôi lại rộn lên một niềm sung-sướng nao-nao và rạo rực. Tôi muốn được thấy Hoài cũng có những cảm giác như tôi. Vì đó là giọt máu của cả hai chúng tôi chung đúc lại.

Nhưng Hoài vẫn biệt tăm. Mãi năm hôm sau tôi mới nhận được tin của chàng cho tôi biết là chàng bận nhiều việc quá nên chưa về được. Thế là suốt một tuần lễ ở nhà thương tôi phải sống trong chờ đợi mong ngóng. Dần dần sự mong mỏi làm tôi đâm ra khổ sở và tủi thân. Nhưng chính ngay trong những phút ấy, tôi lại mơ hồ hiểu rằng khuất sau nỗi khổ sở đó, hình như còn có một nguồn vui sướng âm thầm và rộng lớn đang chờ dịp để dâng lên, từ đáy tâm hồn tôi.

https://tieulun.hopto.org

Đỗ-Mục thi thoại

Tự là Mục-Chi hiệu Phàn-Xuyên quê ở huyện Lâm-đồng tỉnh Thiểm tây, vốn con nhà thế-phiệt lại thông minh hoạt bát, văn-chương học vấn đều xuất sắc tài hoa. Đỗ là một thi-nhân đệ nhất đời Văn-Đường, không kém gì Đỗ-Phủ đời Thịnh-Đường nên đời gọi là Tiểu-Đỗ.

Năm 18 tuổi Đỗ đi chơi kinh-đô có quan Thái-học Bác-sĩ Ngô-vi-Lang nghe danh tiếp đãi vào bậc thượng khách. Đỗ đưa những tác phẩm đến yết kiến quan Thị-lang Thôi Yên. Thôi đọc bài phú A-phòng cũng rất là kính phục.

Đỗ-Mục đỗ Tiến-sĩ năm 26 tuổi đời vua Văn-Tôn (827-841). Quan Tiết độ sứ Hoài-nam là Ngưu-tăng-Nhụ đóng đại-dinh ở Dương-châu chomời Đỗ làm Bí-thư. Xưa nay Đỗ vốn hoài bảo lớn nay phải khuất thân làm môn-hạ nên trong lòng phẫn uất không vui.

Đất Dương-châu là chỗ phồn hoa đệ nhất miền Nam nước Tầu, mà Đỗ thì đương độ thanh niên tính tình phong lưu lãng mạn nên ngày đêm cứ liên miên ở thanh-lâu tửu quán để miệt-mài trong những cuộc vui. Sau gặp bè bạn khuyên nhủ mới tỉnh ngộ và nhớ lại những ngày chơi bời lêu lổng, Đỗ có làm bài Khiển-hoài như sau :

Lạc phách giang hồ tải tửu hành
Sở yêu tiêm tế chưởng trung khinh
Thập niên nhất giác Dương châu mộng
Doanh đắc thanh lâu bạc hạnh danh

DỊCH :

Quầy rượu lang thang khắp đó đây
Lưng thon gái Sở nhẹ trên tay
Mười năm tỉnh giấc Dương-châu mộng
Để lại lầu-xanh tiếng mặt dầy

https://tieulun.hopto.org

Ở Dương - châu về kinh được thăng Giám-sát Ngự-sử, Đỗ dâng những bài điều-trần ích quốc lợi dân. Vua Văn Tôn xem biết là hay nhưng không thi hành được.

Cuối đời vua Văn-Tôn thiên ra làm Thứ-sử Hoàng châu sau lại cải nhận Thứ-sử Trì-châu và Hồ-châu.

Đời tình ái của Đỗ kể thực ly kỳ có thể thành một thiên giai-thoại. Khi làm Thứ-sử Trì-châu, Đỗ nghe nói đất Hồ-châu có nhiều mỹ-nữ liền thân đến tìm thì gặp một cô gái nhan sắc nhưng mới có 10 tuổi. Đỗ theo thiếu-nữ về nhà, đưa sính lễ đính hôn và giao-ước với thân mẫu nàng xin mười năm nữa đến làm ở Hồ-châu sẽ cưới. Nếu quá hạn ấy mà không đến thì nàng hãy lấy người khác.

Mẹ nàng nhận lời. Nhưng chờ đợi đến 12 năm cũng không thấy Đỗ trở lại, bất đắc dĩ phải cho nàng đi lấy chồng.

Sau 14 năm, Đỗ được về làm Thứ-sử Hồ-châu, thân đến tìm người thiếu-nữ thì nàng đã được hai con. Đỗ thất vọng làm bài Tự-úy để an ủi :

Tự thị tầm xuân khứ hiệu trì
Bất phòng trù trướng oán phương thì
Cuồng phong lạc tận thâm hồng sắc
Lục diệp thành âm tử mãn chi

DỊCH :

Bởi chậm tìm xuân mộng chẳng thành
Hương xưa sao để bận lòng mình
Cuồng phong rụng hết màu hồng thắm
Lá đã xanh cây, quả nặng cành

Khi Đỗ làm Ngự-sử ở kinh-đô, đồng thời có quan Tư-đồ Lý-Cao là người rất hào hoa phong-nhã. Trong nhà Lý nuôi không biết bao nhiêu ca-nhi thị-nữ, mỗi khi yến tiệc mời khắp mặt danh-sĩ thi-nhân ở kinh-đô đến họp.

Một hôm nhà Lý hội yến, vì Đỗ là đường-quan lại chưa quen biết nên không dám mời. Nhưng Đỗ tính rất tự nhiên, nghe tin là cứ đến. Lý lấy làm hân hạnh thân ra cửa đón giắt tay vào ngồi bên cạnh. Rượu được vài tuần, Đỗ liếc mắt nhìn khắp bọn thị-nữ, rồi đột ngột hỏi Lý : « Tôi nghe trong quý-phủ có một giai-nhân tên gọi Tử-Vân không hay nàng ấy ở đâu ? »

Lý cho gọi Tử-Vân ra chào. Đỗ vừa trông thấy đã tấm tắc khen : « Thực là danh bất hư truyền, ngài cho tôi nhé ?»

Lý mỉm cười không nói, cử tọa đều ngơ ngác, còn bọn thị-nữ thì tất cả quay lại nhìn Đỗ mà che miệng cười thầm.

Đỗ tự tay rót rượu uống luôn ba chén rồi cao giọng ngâm một bài thơ để đánh trống lảng :

Hoa đường kim nhật ỷ diên khai
Thùy hoán Phân ty Ngự sử lai
Hốt phát cuồng ngôn kinh cử tọa
Lưỡng hàng hồng phấn nhất thời hồi

DỊCH :

Hôm nay yến tiệc ở Hoa-đường
Ngự-sử ai mời, kéo dở dang
Câu chuyện điên cuồng kinh tử-tọa
Hai bên người đẹp ngảnh nhìn sang

Tác - phẩm còn lưu lại : Phàn-Xuyên thi-tập 20 quyển, Ngoại-tập một quyển.

ĐỖ-BẰNG-ĐOÀN và
BÙI - KHÁNH - ĐẢN
« Đường Thi Trích-Dịch »

https://tieulun.hopto.org

Đỗ-Mục thi thoại

Tự là Mục-Chi hiệu Phàn-Xuyên quê ở huyện Lâm-đồng tỉnh Thiểm tây, vốn con nhà thế-phiệt lại thông minh hoạt bát, văn-chương học vấn đều xuất sắc tài hoa. Đỗ là một thi-nhân đệ nhất đời Văn-Đường, không kém gì Đỗ-Phủ đời Thịnh-Đường nên đời gọi là Tiểu-Đỗ.

Năm 18 tuổi Đỗ đi chơi kinh-đô có quan Thái-học Bác-sĩ Ngô-vi-Lang nghe danh tiếp đãi vào bậc thượng khách. Đỗ đưa những tác phẩm đến yết kiến quan Thị-lang Thôi Yên. Thôi đọc bài phú A-phòng cũng rất là kính phục.

Đỗ-Mục đỗ Tiến-sĩ năm 26 tuổi đời vua Văn-Tôn (827-841). Quan Tiết độ sứ Hoài-nam là Ngưu-tăng-Nhụ đóng đại-dinh ở Dương-châu chomời Đỗ làm Bí-thư. Xưa nay Đỗ vốn hoài bảo lớn nay phải khuất thân làm môn-hạ nên trong lòng phẫn uất không vui.

Đất Dương-châu là chỗ phồn hoa đệ nhất miền Nam nước Tầu, mà Đỗ thì đương độ thanh niên tính tình phong lưu lãng mạn nên ngày đêm cứ liên miên ở thanh-lâu tửu quán để miệt-mài trong những cuộc vui. Sau gặp bè bạn khuyên nhủ mới tỉnh ngộ và nhớ lại những ngày chơi bời lêu lổng, Đỗ có làm bài Khiển-hoài như sau :

Lạc phách giang hồ tải tửu hành
Sở yêu tiêm tế chưởng trung khinh
Thập niên nhất giác Dương châu mộng
Doanh đắc thanh lâu bạc hạnh danh

DỊCH :

Quầy rượu lang thang khắp đó đây
Lưng thon gái Sở nhẹ trên tay
Mười năm tỉnh giấc Dương-châu mộng
Để lại lầu-xanh tiếng mặt dầy

https://tieulun.hopto.org

Ở Dương - châu về kinh được thăng Giám-sát Ngự-sử, Đỗ dâng những bài điều-trần ích quốc lợi dân. Vua Văn Tôn xem biết là hay nhưng không thi hành được.

Cuối đời vua Văn-Tôn thiên ra làm Thứ-sử Hoàng châu sau lại cải nhận Thứ-sử Trì-châu và Hồ-châu.

Đời tình ái của Đỗ kể thực ly kỳ có thể thành một thiên giai-thoại. Khi làm Thứ-sử Trì-châu, Đỗ nghe nói đất Hồ-châu có nhiều mỹ-nữ liền thân đến tìm thì gặp một cô gái nhan sắc nhưng mới có 10 tuổi. Đỗ theo thiếu-nữ về nhà, đưa sính lễ đính hôn và giao-ước với thân mẫu nàng xin mười năm nữa đến làm ở Hồ-châu sẽ cưới. Nếu quá hạn ấy mà không đến thì nàng hãy lấy người khác.

Mẹ nàng nhận lời. Nhưng chờ đợi đến 12 năm cũng không thấy Đỗ trở lại, bất đắc dĩ phải cho nàng đi lấy chồng.

Sau 14 năm, Đỗ được về làm Thứ-sử Hồ-châu, thân đến tìm người thiếu-nữ thì nàng đã được hai con. Đỗ thất vọng làm bài Tự-úy để an ủi :

Tự thị tầm xuân khứ hiệu trì
Bất phòng trù trướng oán phương thì
Cuồng phong lạc tận thâm hồng sắc
Lục diệp thành âm tử mãn chi

DỊCH :

Bởi chậm tìm xuân mộng chẳng thành
Hương xưa sao để bận lòng mình
Cuồng phong rụng hết màu hồng thắm
Lá đã xanh cây, quả nặng cành

Khi Đỗ làm Ngự-sử ở kinh-đô, đồng thời có quan Tư-đồ Lý-Cao là người rất hào hoa phong-nhã. Trong nhà Lý nuôi không biết bao nhiêu ca-nhi thị-nữ, mỗi khi yến tiệc mời khắp mặt danh-sĩ thi-nhân ở kinh-đô đến họp.

Một hôm nhà Lý hội yến, vì Đỗ là đường-quan lại chưa quen biết nên không dám mời. Nhưng Đỗ tính rất tự nhiên, nghe tin là cứ đến. Lý lấy làm hân hạnh thân ra cửa đón giắt tay vào ngồi bên cạnh. Rượu được vài tuần, Đỗ liếc mắt nhìn khắp bọn thị-nữ, rồi đột ngột hỏi Lý : « Tôi nghe trong quý-phủ có một giai-nhân tên gọi Tử-Vân không hay nàng ấy ở đâu ? »

Lý cho gọi Tử-Vân ra chào. Đỗ vừa trông thấy đã tấm tắc khen : « Thực là danh bất hư truyền, ngài cho tôi nhé ?»

Lý mỉm cười không nói, cử tọa đều ngơ ngác, còn bọn thị-nữ thì tất cả quay lại nhìn Đỗ mà che miệng cười thầm.

Đỗ tự tay rót rượu uống luôn ba chén rồi cao giọng ngâm một bài thơ để đánh trống lảng :

Hoa đường kim nhật ỷ diên khai
Thùy hoán Phân ty Ngự sử lai
Hốt phát cuồng ngôn kinh cử tọa
Lưỡng hàng hồng phấn nhất thời hồi

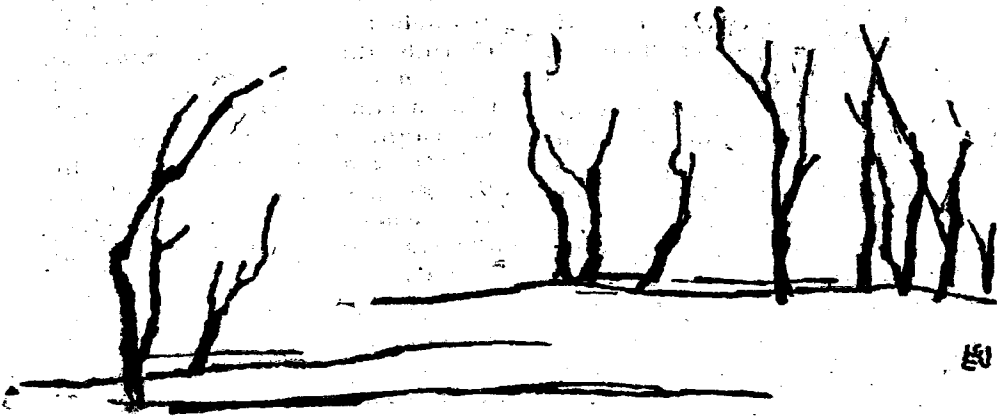
DỊCH :

Hôm nay yến tiệc ở Hoa-đường
Ngự-sử ai mời, kéo dở dang
Câu chuyện điên cuồng kinh tử-tọa
Hai bên người đẹp ngảnh nhìn sang

Tác - phẩm còn lưu lại : Phàn-Xuyên thi-tập 20 quyển, Ngoại-tập một quyển.

ĐỖ-BẰNG-ĐOÀN và
BÙI - KHÁNH - ĐẢN
« Đường Thi Trích-Dịch »

https://tieulun.hopto.org

lòng hoang

Sàu xây nước dựng thủy triều
Máu căng buồng phổi tim nghèo buốt da
Đêm đêm một giấc thơ ngà
Gối tay vòng những màu hoa chết rồi
Linh hồn không đủ chung đôi
Mà tôi nhỏ bé hơn lời kiêu sang
Tay run nét chữ vội vàng
Bao nhiêu mộng xếp áo quan cũng vừa
Mái làu hàn kín song thưa
Chiêm bao tưởng có hương thừa vào chăn
Ô khi từ bỏ dương trần
Trong em tôi có chút phần nào không ?

12-59

VÕ-THÙY-LAM

https://tieulun.hopto.org

TRUYỆN DÀI CỦA DUY-LAM

(tiếp theo)

ĐÊM đã khuya. Vợ tôi vẫn chưa ngủ. Tuy mắt nhắm nghiền nhưng thỉnh thoảng vợ tôi vẫn thở dài nhè nhẹ. Tôi cũng thao thức không yên. Tôi ôn lại những chuyện xảy ra trong ngày hôm nay và những chuyện tôi sẽ phải làm ngày mai. Cơm tối xong, ngồi nhà được một lúc, khi Ngạc một người bạn trai của Di, đến rủ, Di đã rời khỏi khung cảnh gia đình, vội vã. Hình như nó không chịu nổi bầu không khí nặng nề bao trùm lên mọi người. Hiện giờ nó cũng chưa về.

Vợ tôi tự nhiên lên tiếng, mắt vẫn nhắm :

— Thằng Di ho lao nặng lắm !... Tại sao nó lại không chịu cho tôi biết trước...

— Sao mình biết nó ho lao ?

— Lan vừa nói với tôi ban chiều...

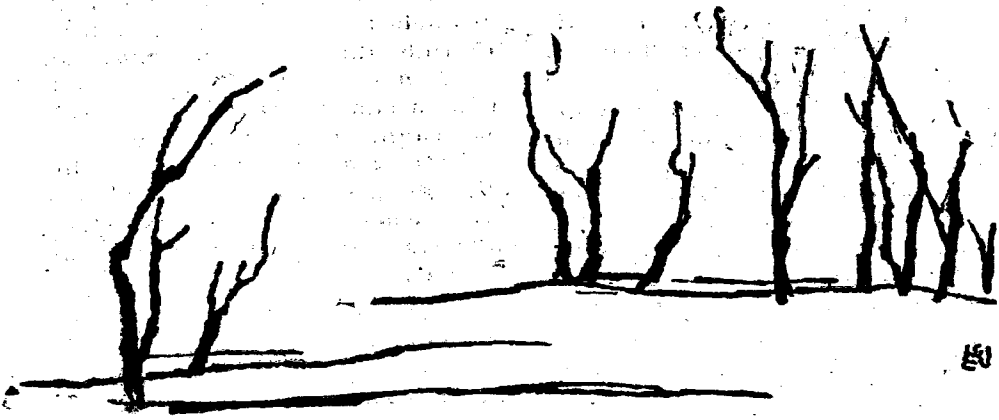
Giọng vợ tôi hạ thấp xuống, chỉ còn là tiếng thì thầm, hối hận và thương xót.

— Trời ơi !... chắc nó khổ lắm !... lỗi ở tôi hết ! Tại tôi mới đến nông nỗi đó...

Tôi bồi hồi xúc động. Tôi không ngờ vợ tôi lại đau khổ đến như vậy. Tuy nhiên tôi gay gắt đáp lại :

— Mình điên đấy ư ?... Tại sao

https://tieulun.hopto.org

lòng hoang

Sàu xây nước dựng thủy triều
Máu căng buồng phổi tim nghèo buốt da
Đêm đêm một giấc thơ ngà
Gối tay vòng những màu hoa chết rồi
Linh hồn không đủ chung đôi
Mà tôi nhỏ bé hơn lời kiêu sang
Tay run nét chữ vội vàng
Bao nhiêu mộng xếp áo quan cũng vừa
Mái làu hàn kín song thưa
Chiêm bao tưởng có hương thừa vào chăn
Ô khi từ bỏ dương trần
Trong em tôi có chút phần nào không ?

12-59

VÕ-THÙY-LAM

https://tieulun.hopto.org

TRUYỆN DÀI CỦA DUY-LAM

(tiếp theo)

ĐÊM đã khuya. Vợ tôi vẫn chưa ngủ. Tuy mắt nhắm nghiền nhưng thỉnh thoảng vợ tôi vẫn thở dài nhè nhẹ. Tôi cũng thao thức không yên. Tôi ôn lại những chuyện xảy ra trong ngày hôm nay và những chuyện tôi sẽ phải làm ngày mai. Cơm tối xong, ngồi nhà được một lúc, khi Ngạc một người bạn trai của Di, đến rủ, Di đã rời khỏi khung cảnh gia đình, vội vã. Hình như nó không chịu nổi bầu không khí nặng nề bao trùm lên mọi người. Hiện giờ nó cũng chưa về.

Vợ tôi tự nhiên lên tiếng, mắt vẫn nhắm :

— Thằng Di ho lao nặng lắm !... Tại sao nó lại không chịu cho tôi biết trước...

— Sao mình biết nó ho lao ?

— Lan vừa nói với tôi ban chiều...

Giọng vợ tôi hạ thấp xuống, chỉ còn là tiếng thì thầm, hối hận và thương xót.

— Trời ơi !... chắc nó khổ lắm !... lỗi ở tôi hết ! Tại tôi mới đến nông nỗi đó...

Tôi bồi hồi xúc động. Tôi không ngờ vợ tôi lại đau khổ đến như vậy. Tuy nhiên tôi gay gắt đáp lại :

— Mình điên đấy ư ?... Tại sao

https://tieulun.hopto.org

lại tại mình? Đi chơi nhảm mãi với thằng Ngạc làm gì mà chẳng mang bệnh vào người... Con nhà tử tế lại đi kết thân với một thằng cà lơ, chuyên môn ăn cắp vặt... Lần sau thằng Ngạc đến tôi tống nó ra cửa. Còn mình nữa cứ bênh nó chầm chập.

Vợ tôi im lặng không cãi. Thân hình đẫy đà của vợ tôi bất động. Vợ tôi hình như bị đè bẹp dưới những ám ảnh hãi hùng nên không lưu ý đến những lời nói. Vợ tôi lại lên tiếng :

— Nhỡ nó bỏ nhà ra đi thì sao?... Nó doạ Lan nếu Lan ưng thuận lấy Nghĩa nó sẽ bỏ nhà ra đi ngay lập tức...

Rồi vợ tôi hốt hoảng ngồi nhổm dậy :

— Sao bây giờ nó chưa về ?.. Hay không biết chừng nó đi luôn không về... Đúng rồi ! Tôi thấy nó xếp dọn quần áo và sửa soạn từ mấy hôm nay.

Tôi với tay kéo vợ tôi nằm xuống. Người vợ tôi nóng như lửa và run lẩy bẩy. Chắc vợ tôi bị lên cơn sốt rét nên mới lảm nhảm những lời lẽ vô lý. Tôi mắng vợ tôi :

— Đi đi đâu ? Nó về bây giờ đây này... Lan ơi ! Dậy lấy thuốc men uống...

Vợ tôi ngoan ngoãn nằm xuống. Lan vén màn ngồi xuống giường cạnh vợ tôi và đỡ vợ tôi uống thuốc, khuôn mặt nó lo lắng, vợ tôi nắm tay Lan, gặng hỏi :

— Lan ! con không nói dối mẹ đấy chứ ?... Bệnh anh Di chắc còn hy vọng chữa khỏi, nếu anh được tĩnh dưỡng và tẩm bổ nhiều... Con nói phải lắm ! chỉ có mỗi cách lấy Nghĩa gia đình ta mới đủ tiền để chữa Di khỏi bệnh. Nhưng con phải cả quyết với mẹ là anh Di sẽ không bỏ nhà ra đi...

Vợ tôi quay sang tôi :

— Nếu nó có mệnh hệ nào và nếu nó nhắm mắt không phải trong căn nhà này !.. Nó oán mình lắm đấy !. Nó oán cả tôi...

Giọng vợ tôi, run rẩy, kinh hãi :

—... Nó oán tôi là phải lắm !...Tôi đã không yêu nó... Tôi không chăm nom nó đầy đủ.., Tôi bất công ! Tôi đã không nuông chiều và săn sóc nó bằng thằng Tô. Bây giờ tôi lại đứng về phe mình để xô đẩy nó khỏi gia đình này. Tại sao tôi lại làm thế ? Lan ! con cũng công nhận là mẹ yêu quí anh Di lắm lắm, nhưng nhiều khi mẹ sợ anh ấy. Anh ấy khó tính quá sức...

Lan vuốt làn tóc loà xoà trên trán của vợ tôi, khuôn mặt xinh đẹp của nó chan hoà nước mắt. Sau khi vợ tôi đã thiếp ngủ vì quá mệt, Lan còn kê ghế cạnh giường và ngồi suy nghĩ rất lâu, đôi mắt không rời khuôn mặt xanh xao đầy mồ hôi của vợ tôi. Tôi phải mắng, Lan mới chịu đi ngủ. Tôi không thể đoán hiểu nó đã nghĩ gì và quyết định những gì trong những giây phút ngồi cạnh mẹ. Tôi biết nó yêu mẹ nhưng nó cũng các anh không kém.

Tôi nằm vắt tay lên trán suy nghĩ. Không phải chỉ có Lan xúc động trước những lời nói mê hoảng và nỗi đau khổ của vợ tôi. Đêm khuya thanh vắng, càng nghĩ tôi càng thương vợ tôi. Tôi biết rõ hiện giờ sự tranh chấp nội tâm của vợ thật mãnh liệt. Vợ tôi bị dằng xé giữa nhiều tư tưởng khác nhau. Vừa cảm thấy có lỗi với Di lại vừa băn khoăn trước ý định không biết có nên đứng về phe tôi để Lan lấy Nghĩa hay không ; kết cục vợ tôi đã cảm thấy hoàn toàn bất lực trước hoàn cảnh éo le. Không thể xoay sở giúp đỡ mọi người, không thể

https://tieuluun.hopto.org

đổ lỗi cho ai, vợ tôi quay về đổ lỗi cho chính mình. Đó là điều cuối cùng vợ tôi có thể làm được. Hành hạ chính mình vì quá yêu mọi người, vợ tôi thật cao quý và cũng thật tội nghiệp.

Chợp được một giấc ngủ ngắn, tỉnh dậy tôi không thấy vợ tôi nằm cạnh. Tôi ngồi dậy dụi mắt, khoa chân trên mặt đất tìm đôi guốc định đi tìm vợ tôi. Đêm lạnh, người lại đang sốt, nhỡ bị gió độc vợ tôi chắc khó mà chịu đựng nổi. Dưới ánh đèn ngủ mờ ảo, tôi ngạc nhiên trước một cảnh tượng kỳ lạ. Vợ tôi đang ngồi ở chiếc ghế cạnh giường Di (Di vẫn chưa về), đầu hơi cúi, một tay ôm đầu, một tay vuốt ve nhè nhẹ chiếc gối. Miệng vợ tôi mấp máy, hình như vợ tôi đang thì thầm nói chuyện với một nhân vật vô hình. Tôi lại cạnh, vợ tôi cũng không hay biết. Loáng thoáng tôi nghe lõm bõm câu được câu chăng những lời nói âu yếm và dịu dàng của vợ tôi. Tên Di được vợ tôi nhắc đi nhắc lại nhiều lần. Tôi đặt tay lên vai vợ tôi và hỏi :

—Mình ngồi làm gì đây!... Đi ngủ đi chứ? Thằng Di không về thời mặc nó, hơi đâu mà chờ...

Vợ tôi vẫn ngồi im lặng trong tư thế và cũng không trả lời tôi. Chợt có tiếng động khẽ. Tôi quay đầu lại. Tô đang đứng nhìn vợ tôi đăm đăm, khuôn mặt thoáng một vẻ khắc khoải lo âu. Đoạn nó ngửng đầu lên và nhìn thẳng vào mắt tôi. Một phút trôi qua, hai cha con tôi vẫn đối diện nhìn nhau chẳng một lời. Tôi và nó, hai người đàn ông đối lập với nhau, không ai chịu thua ai, hiện giờ đều phải chứng kiến những sự đau khổ của một nạn nhân chung của chúng tôi. Nó nghĩ gì và quyết định ra sao? Tôi chịu không thể đoán hiểu. Nhưng có một điều khiến tôi yên lặng. Trong đôi mắt đứa con đầu lòng của tôi tuyệt nhiên không một chút oán ghét hay trách móc. Nó chắc đã hiểu sâu xa ; sở dĩ tôi đã độc tài trong mọi hành động không phải hoàn toàn vì tham vọng thúc đẩy, mà cũng còn vì lòng yêu vợ tôi và gia đình. Tuy nhiên tôi và nó mỗi người yêu gia đình một cách khác.

Tô giúp tôi dìu vợ tôi vào giường nằm. Khuôn mặt Tô vẫn thản nhiên Nó có vẻ rất xúc động.

* * *

Tôi rất ác cảm và khinh Ngạc. Nó rất hay đến thăm Di, tôi biết hắn khá rõ vì Ngạc là con trai một người bạn của tôi. Trong gia đình Ngạc là một gia đình khá giả và giòng dõi nhưng điều đó không mảy may thay đổi quan niệm bất di bất dịch của tôi về Ngạc ; hắn chỉ là một người vô dụng. chuyên môn ăn bám vào mọi người và sở dĩ hắn còn sống được đến giờ cũng nhờ ở tài xoay sở và những mánh khoé ranh khôn vặt. Tôi thường rất kinh tởm hạng người như hắn, hạng người không bao giờ thành công trong bất cứ địa hạt nào. Đối với Nghĩa, mặc dầu tôi thấy hắn hèn hạ. nhưng tôi vẫn phải e. ngại hắn. Hắn đã thành công trong việc làm giầu, một điều không dễ mấy ai làm nổi.

Ngạc vào tuổi Di. Tôi không hiểu sao người như ông bạn tôi lại có thể sinh ra một đứa con trai xấu xí như Ngạc. Ngạc tầm người thấp bé, chân tay thô kịch, khuôn mặt choắt bằng hai ngón tay chéo, tóc cứng, lúc nào cũng bù rối. Nhất

https://tieulun.hopto.org

lại tại mình? Đi chơi nhảm mãi với thằng Ngạc làm gì mà chẳng mang bệnh vào người... Con nhà tử tế lại đi kết thân với một thằng cà lơ, chuyên môn ăn cắp vặt... Lần sau thằng Ngạc đến tôi tống nó ra cửa. Còn mình nữa cứ bênh nó chầm chập.

Vợ tôi im lặng không cãi. Thân hình đẫy đà của vợ tôi bất động. Vợ tôi hình như bị đè bẹp dưới những ám ảnh hãi hùng nên không lưu ý đến những lời nói. Vợ tôi lại lên tiếng :

— Nhỡ nó bỏ nhà ra đi thì sao?... Nó doạ Lan nếu Lan ưng thuận lấy Nghĩa nó sẽ bỏ nhà ra đi ngay lập tức...

Rồi vợ tôi hốt hoảng ngồi nhổm dậy :

— Sao bây giờ nó chưa về ?.. Hay không biết chừng nó đi luôn không về... Đúng rồi ! Tôi thấy nó xếp dọn quần áo và sửa soạn từ mấy hôm nay.

Tôi với tay kéo vợ tôi nằm xuống. Người vợ tôi nóng như lửa và run lẩy bẩy. Chắc vợ tôi bị lên cơn sốt rét nên mới lảm nhảm những lời lẽ vô lý. Tôi mắng vợ tôi :

— Đi đi đâu ? Nó về bây giờ đây này... Lan ơi ! Dậy lấy thuốc men uống...

Vợ tôi ngoan ngoãn nằm xuống. Lan vén màn ngồi xuống giường cạnh vợ tôi và đỡ vợ tôi uống thuốc, khuôn mặt nó lo lắng, vợ tôi nắm tay Lan, gặng hỏi :

— Lan ! con không nói dối mẹ đấy chứ ?... Bệnh anh Di chắc còn hy vọng chữa khỏi, nếu anh được tĩnh dưỡng và tẩm bổ nhiều... Con nói phải lắm ! chỉ có mỗi cách lấy Nghĩa gia đình ta mới đủ tiền để chữa Di khỏi bệnh. Nhưng con phải cả quyết với mẹ là anh Di sẽ không bỏ nhà ra đi...

Vợ tôi quay sang tôi :

— Nếu nó có mệnh hệ nào và nếu nó nhắm mắt không phải trong căn nhà này !.. Nó oán mình lắm đấy !. Nó oán cả tôi...

Giọng vợ tôi, run rẩy, kinh hãi :

—... Nó oán tôi là phải lắm !...Tôi đã không yêu nó... Tôi không chăm nom nó đầy đủ.., Tôi bất công ! Tôi đã không nuông chiều và săn sóc nó bằng thằng Tô. Bây giờ tôi lại đứng về phe mình để xô đẩy nó khỏi gia đình này. Tại sao tôi lại làm thế ? Lan ! con cũng công nhận là mẹ yêu quí anh Di lắm lắm, nhưng nhiều khi mẹ sợ anh ấy. Anh ấy khó tính quá sức...

Lan vuốt làn tóc loà xoà trên trán của vợ tôi, khuôn mặt xinh đẹp của nó chan hoà nước mắt. Sau khi vợ tôi đã thiếp ngủ vì quá mệt, Lan còn kê ghế cạnh giường và ngồi suy nghĩ rất lâu, đôi mắt không rời khuôn mặt xanh xao đầy mồ hôi của vợ tôi. Tôi phải mắng, Lan mới chịu đi ngủ. Tôi không thể đoán hiểu nó đã nghĩ gì và quyết định những gì trong những giây phút ngồi cạnh mẹ. Tôi biết nó yêu mẹ nhưng nó cũng các anh không kém.

Tôi nằm vắt tay lên trán suy nghĩ. Không phải chỉ có Lan xúc động trước những lời nói mê hoảng và nỗi đau khổ của vợ tôi. Đêm khuya thanh vắng, càng nghĩ tôi càng thương vợ tôi. Tôi biết rõ hiện giờ sự tranh chấp nội tâm của vợ thật mãnh liệt. Vợ tôi bị dằng xé giữa nhiều tư tưởng khác nhau. Vừa cảm thấy có lỗi với Di lại vừa băn khoăn trước ý định không biết có nên đứng về phe tôi để Lan lấy Nghĩa hay không ; kết cục vợ tôi đã cảm thấy hoàn toàn bất lực trước hoàn cảnh éo le. Không thể xoay sở giúp đỡ mọi người, không thể

https://tieuluun.hopto.org

đổ lỗi cho ai, vợ tôi quay về đổ lỗi cho chính mình. Đó là điều cuối cùng vợ tôi có thể làm được. Hành hạ chính mình vì quá yêu mọi người, vợ tôi thật cao quý và cũng thật tội nghiệp.

Chợp được một giấc ngủ ngắn, tỉnh dậy tôi không thấy vợ tôi nằm cạnh. Tôi ngồi dậy dụi mắt, khoa chân trên mặt đất tìm đôi guốc định đi tìm vợ tôi. Đêm lạnh, người lại đang sốt, nhỡ bị gió độc vợ tôi chắc khó mà chịu đựng nổi. Dưới ánh đèn ngủ mờ ảo, tôi ngạc nhiên trước một cảnh tượng kỳ lạ. Vợ tôi đang ngồi ở chiếc ghế cạnh giường Di (Di vẫn chưa về), đầu hơi cúi, một tay ôm đầu, một tay vuốt ve nhè nhẹ chiếc gối. Miệng vợ tôi mấp máy, hình như vợ tôi đang thì thầm nói chuyện với một nhân vật vô hình. Tôi lại cạnh, vợ tôi cũng không hay biết. Loáng thoáng tôi nghe lõm bõm câu được câu chăng những lời nói âu yếm và dịu dàng của vợ tôi. Tên Di được vợ tôi nhắc đi nhắc lại nhiều lần. Tôi đặt tay lên vai vợ tôi và hỏi :

—Mình ngồi làm gì đây!... Đi ngủ đi chứ? Thằng Di không về thời mặc nó, hơi đâu mà chờ...

Vợ tôi vẫn ngồi im lặng trong tư thế và cũng không trả lời tôi. Chợt có tiếng động khẽ. Tôi quay đầu lại. Tô đang đứng nhìn vợ tôi đăm đăm, khuôn mặt thoáng một vẻ khắc khoải lo âu. Đoạn nó ngửng đầu lên và nhìn thẳng vào mắt tôi. Một phút trôi qua, hai cha con tôi vẫn đối diện nhìn nhau chẳng một lời. Tôi và nó, hai người đàn ông đối lập với nhau, không ai chịu thua ai, hiện giờ đều phải chứng kiến những sự đau khổ của một nạn nhân chung của chúng tôi. Nó nghĩ gì và quyết định ra sao? Tôi chịu không thể đoán hiểu. Nhưng có một điều khiến tôi yên lặng. Trong đôi mắt đứa con đầu lòng của tôi tuyệt nhiên không một chút oán ghét hay trách móc. Nó chắc đã hiểu sâu xa ; sở dĩ tôi đã độc tài trong mọi hành động không phải hoàn toàn vì tham vọng thúc đẩy, mà cũng còn vì lòng yêu vợ tôi và gia đình. Tuy nhiên tôi và nó mỗi người yêu gia đình một cách khác.

Tô giúp tôi dìu vợ tôi vào giường nằm. Khuôn mặt Tô vẫn thản nhiên Nó có vẻ rất xúc động.

* * *

Tôi rất ác cảm và khinh Ngạc. Nó rất hay đến thăm Di, tôi biết hắn khá rõ vì Ngạc là con trai một người bạn của tôi. Trong gia đình Ngạc là một gia đình khá giả và giòng dõi nhưng điều đó không mảy may thay đổi quan niệm bất di bất dịch của tôi về Ngạc ; hắn chỉ là một người vô dụng. chuyên môn ăn bám vào mọi người và sở dĩ hắn còn sống được đến giờ cũng nhờ ở tài xoay sở và những mánh khoé ranh khôn vặt. Tôi thường rất kinh tởm hạng người như hắn, hạng người không bao giờ thành công trong bất cứ địa hạt nào. Đối với Nghĩa, mặc dầu tôi thấy hắn hèn hạ. nhưng tôi vẫn phải e. ngại hắn. Hắn đã thành công trong việc làm giầu, một điều không dễ mấy ai làm nổi.

Ngạc vào tuổi Di. Tôi không hiểu sao người như ông bạn tôi lại có thể sinh ra một đứa con trai xấu xí như Ngạc. Ngạc tầm người thấp bé, chân tay thô kịch, khuôn mặt choắt bằng hai ngón tay chéo, tóc cứng, lúc nào cũng bù rối. Nhất

https://tieulun.hopto.org

là giáng đi của hắn càng khiến hắn giống một con hầu, thoắt ở chỗ này, thoắt ở chỗ khác. Trong người hắn chỉ có đôi mắt là khá, sáng long lanh và nếp xâu sau cặp lông mày rậm. Nhưng theo tôi, mắt hắn không sáng một cách thông minh như mấy đứa con tôi, trái lại sáng một ánh gian giảo rất đáng nghi ngại.

Mọi người trong gia-đình tôi, kể cả Di, tuy chơi rất thân với Ngạc, nhưng cũng không ai biết hắn làm nghề gì rõ rệt. Có hôm hắn đến thăm Di, mặc một bộ quần áo complet tề chỉnh, thắt cravate đoàng hoàng, và cắp một chiếc cặp lớn, Theo hắn nói hắn vừa tìm được một việc làm : đại diện cho một hãng buôn. Nửa tháng sau hắn hắn trở lại, quần áo cũ rách, tóc trên đầu như mới mọc. Hắn vừa ở tù ra vì một tội lường gạt. Rồi lại chỉ mấy hôm sau nữa. Ngạc không biết kiếm đâu ra tiền, mua biếu vợ tôi và Lan rất nhiều hoa quả và lôi Di đi chơi, ăn uống lu bù.

Đối với mọi người và nhất riêng với tôi, hắn đóng kịch rất khéo. Không ai có thể quả quyết lúc nào hắn nói thật và lúc nào hắn đóng kịch đánh lừa người đối thoại với hắn. Hắn rất mềm dẻo và khôn khéo. Khi đến bao giờ cũng chào tôi rất lễ phép và hễ mở mồm là thưa bẩm, vâng, dạ... Thái độ tự hạ quá đáng của hắn càng khiến tôi lãnh đạm và lộ vẻ khinh bỉ hắn ra mặt, vì tôi thừa biết trong thâm tâm hắn ghét, khinh tôi mãnh liệt, hơn cả tôi khinh hắn. Hắn chửi thầm tôi ngay khi ngồi cúi đầu, hai tay đặt ngoan ngoãn trên đầu gối và tiếp chuyện tôi, trong trường hợp hắn đến không gặp Di : Tuy nhiên có một điều tôi lưu ý, hắn không bao giờ mua biếu tôi một vật gì. Hắn xếp tôi vào hạng những kẻ thù của hắn, một trong những người hành hạ hắn hoặc hất hủi ruồng bỏ hắn.

Điều khiến tôi ngạc nhiên và bực mình hơn nữa là tại sao vợ tôi và các con tôi lại có thể rộng lượng với những tật xấu không thể tha thứ của Ngọc. Hắn đã có lần vì quá túng thiếu nên đã mượn một chiếc xe đạp của Di, mang bán hay cầm đi lấy tiền. Hắn tránh không đến gia đình tôi trong một tháng trời, nhưng rồi hắn lại đến thăm Di, khi tôi vắng nhà theo lời vợ tôi kể lại, hắn đã đóng vở kịch một kẻ hối lỗi, tiu nghỉu như mèo cắt tai, và lẳng lặng ngồi nghe Di mắng cho một trận tàn tệ. Vì mọi người nói dối tôi là chiếc xe của Di bị mất cắp nên tôi đã không đuổi hắn ra khỏi nhà và cấm cửa hắn. Khi nhờ vợ tôi, tôi rõ đầu đuôi câu chuyện, hắn đã kiếm được tiền mua đền Di một chiếc xe khác.— mua hay ăn cắp của một người khác thì cũng khó xác định được.

Tuy vậy Ngạc có một cái tài mà chính tôi cũng phải công nhận : hắn ăn nói thật có duyên và khéo. Hắn có vẻ thông thạo rất nhiều vấn đề và hình như ai hắn cũng quen rất tường tận. Nghe hắn nói chuyện về người khác thật không biết chán, nhưng phải đề phòng cẩn thận vì Ngạc có tật thỉnh thoảng hứng lên, thêu dệt và bịa đặt rất nhiều chi tiết lệch lạc.

Đối với gia đình hắn, Ngạc có những quan niệm rất chua chát và đen tối. Hắn không dấu diếm và luôn luôn nói ra miệng là hắn

https://tieulun.hopto.org

không được ai yêu. Hắn thường ví mình với một nhân vật Hạnh trong một truyện ngắn của Khái-Hưng: một đứa con bị hắt hủi và luôn luôn là nạn nhân của mọi người. Thỉnh thoảng nếu hắn hô hố cười quá lớn và nói đến bố mẹ hắn qua những lời lẽ châm biếm hỗn láo sâu độc và chẳng may tôi nghe thấy, tôi chỉ trừng mắt hay dặng hắng, hắn im ngay và lảng sang chuyện khác.

Kể ra bản tính hắn cũng không đến nỗi xấu xa quá lắm và sở dĩ hắn nhớn lên thành một con người như vậy phần lớn cũng vì sự giáo dục về khung cảnh gia đình. Ông Lân, cha hắn, sinh ra trên đời hình như chỉ để tìm cách tạo vui thú cho chính mình. Ông hiện là một công chức giữa một chức vụ quan trọng. Đó là một người lãnh đạm đến độ khinh khỉnh, ích kỷ và sống qua thời Pháp thuộc, thời kháng chiến, và đến ngày nay, vẫn không thay đổi. Thời nào người ta cũng cần đến ông gạt, sang bên xu hướng chính trị, mọi lý tưởng cao xa trừu tượng và tiếp tục hưởng lạc, lấy hết vợ này sang nàng khác, đánh bạc, uống rượu và sống hoàn toàn theo ý mình muốn. Nhưng trong công việc ông rất thẳng thắn và có tài chỉ huy nên mọi người dù không chấp nhận lối sống của ông, cũng đều phải kính phục và kiêng nể ông.

(còn tiếp)

DUY-LAM

ĐÃ PHÁT HÀNH

KỲ-HOA TỬ

của NGUYỄN MẠNH-CÔN

Cuốn thứ II trong Tủ sách
NHỮNG TÁC PHẨM HAY

Do nhà Xuất Bản NGUYỄN-ĐÌNH-VƯỢNG Ấn hành

SAU 10 NĂM THAI NGHÉN, ĐÃ PHÁT HÀNH:

HAI CÁNH HOA TIM

Thi-phẩm đầu tiên của SONG-HỒ

Minh hoạ của hoạ sĩ DUY-THANH
Hình bìa của nhiếp ảnh gia NGUYỄN-CAO-ĐÀM
(Hon. F. Kortrijk)

https://tieulun.hopto.org

là giáng đi của hắn càng khiến hắn giống một con hầu, thoắt ở chỗ này, thoắt ở chỗ khác. Trong người hắn chỉ có đôi mắt là khá, sáng long lanh và nếp xâu sau cặp lông mày rậm. Nhưng theo tôi, mắt hắn không sáng một cách thông minh như mấy đứa con tôi, trái lại sáng một ánh gian giảo rất đáng nghi ngại.

Mọi người trong gia-đình tôi, kể cả Di, tuy chơi rất thân với Ngạc, nhưng cũng không ai biết hắn làm nghề gì rõ rệt. Có hôm hắn đến thăm Di, mặc một bộ quần áo complet tề chỉnh, thắt cravate đoàng hoàng, và cắp một chiếc cặp lớn, Theo hắn nói hắn vừa tìm được một việc làm : đại diện cho một hãng buôn. Nửa tháng sau hắn hắn trở lại, quần áo cũ rách, tóc trên đầu như mới mọc. Hắn vừa ở tù ra vì một tội lường gạt. Rồi lại chỉ mấy hôm sau nữa. Ngạc không biết kiếm đâu ra tiền, mua biếu vợ tôi và Lan rất nhiều hoa quả và lôi Di đi chơi, ăn uống lu bù.

Đối với mọi người và nhất riêng với tôi, hắn đóng kịch rất khéo. Không ai có thể quả quyết lúc nào hắn nói thật và lúc nào hắn đóng kịch đánh lừa người đối thoại với hắn. Hắn rất mềm dẻo và khôn khéo. Khi đến bao giờ cũng chào tôi rất lễ phép và hễ mở mồm là thưa bẩm, vâng, dạ... Thái độ tự hạ quá đáng của hắn càng khiến tôi lãnh đạm và lộ vẻ khinh bỉ hắn ra mặt, vì tôi thừa biết trong thâm tâm hắn ghét, khinh tôi mãnh liệt, hơn cả tôi khinh hắn. Hắn chửi thầm tôi ngay khi ngồi cúi đầu, hai tay đặt ngoan ngoãn trên đầu gối và tiếp chuyện tôi, trong trường hợp hắn đến không gặp Di : Tuy nhiên có một điều tôi lưu ý, hắn không bao giờ mua biếu tôi một vật gì. Hắn xếp tôi vào hạng những kẻ thù của hắn, một trong những người hành hạ hắn hoặc hất hủi ruồng bỏ hắn.

Điều khiến tôi ngạc nhiên và bực mình hơn nữa là tại sao vợ tôi và các con tôi lại có thể rộng lượng với những tật xấu không thể tha thứ của Ngọc. Hắn đã có lần vì quá túng thiếu nên đã mượn một chiếc xe đạp của Di, mang bán hay cầm đi lấy tiền. Hắn tránh không đến gia đình tôi trong một tháng trời, nhưng rồi hắn lại đến thăm Di, khi tôi vắng nhà theo lời vợ tôi kể lại, hắn đã đóng vở kịch một kẻ hối lỗi, tiu nghỉu như mèo cắt tai, và lẳng lặng ngồi nghe Di mắng cho một trận tàn tệ. Vì mọi người nói dối tôi là chiếc xe của Di bị mất cắp nên tôi đã không đuổi hắn ra khỏi nhà và cấm cửa hắn. Khi nhờ vợ tôi, tôi rõ đầu đuôi câu chuyện, hắn đã kiếm được tiền mua đền Di một chiếc xe khác.— mua hay ăn cắp của một người khác thì cũng khó xác định được.

Tuy vậy Ngạc có một cái tài mà chính tôi cũng phải công nhận : hắn ăn nói thật có duyên và khéo. Hắn có vẻ thông thạo rất nhiều vấn đề và hình như ai hắn cũng quen rất tường tận. Nghe hắn nói chuyện về người khác thật không biết chán, nhưng phải đề phòng cẩn thận vì Ngạc có tật thỉnh thoảng hứng lên, thêu dệt và bịa đặt rất nhiều chi tiết lệch lạc.

Đối với gia đình hắn, Ngạc có những quan niệm rất chua chát và đen tối. Hắn không dấu diếm và luôn luôn nói ra miệng là hắn

https://tieulun.hopto.org

không được ai yêu. Hắn thường ví mình với một nhân vật Hạnh trong một truyện ngắn của Khái-Hưng: một đứa con bị hắt hủi và luôn luôn là nạn nhân của mọi người. Thỉnh thoảng nếu hắn hô hố cười quá lớn và nói đến bố mẹ hắn qua những lời lẽ châm biếm hỗn láo sâu độc và chẳng may tôi nghe thấy, tôi chỉ trừng mắt hay dặng hắng, hắn im ngay và lảng sang chuyện khác.

Kể ra bản tính hắn cũng không đến nỗi xấu xa quá lắm và sở dĩ hắn nhớn lên thành một con người như vậy phần lớn cũng vì sự giáo dục về khung cảnh gia đình. Ông Lân, cha hắn, sinh ra trên đời hình như chỉ để tìm cách tạo vui thú cho chính mình. Ông hiện là một công chức giữa một chức vụ quan trọng. Đó là một người lãnh đạm đến độ khinh khỉnh, ích kỷ và sống qua thời Pháp thuộc, thời kháng chiến, và đến ngày nay, vẫn không thay đổi. Thời nào người ta cũng cần đến ông gạt, sang bên xu hướng chính trị, mọi lý tưởng cao xa trừu tượng và tiếp tục hưởng lạc, lấy hết vợ này sang nàng khác, đánh bạc, uống rượu và sống hoàn toàn theo ý mình muốn. Nhưng trong công việc ông rất thẳng thắn và có tài chỉ huy nên mọi người dù không chấp nhận lối sống của ông, cũng đều phải kính phục và kiêng nể ông.

(còn tiếp)

DUY-LAM

ĐÃ PHÁT HÀNH

KỲ-HOA TỬ

của NGUYỄN MẠNH-CÔN

Cuốn thứ II trong Tủ sách
NHỮNG TÁC PHẨM HAY

Do nhà Xuất Bản NGUYỄN-ĐÌNH-VƯỢNG Ấn hành

SAU 10 NĂM THAI NGHÉN, ĐÃ PHÁT HÀNH:

HAI CÁNH HOA TIM

Thi-phẩm đầu tiên của SONG-HỒ

Minh hoạ của hoạ sĩ DUY-THANH
Hình bìa của nhiếp ảnh gia NGUYỄN-CAO-ĐÀM
(Hon. F. Kortrijk)

https://tieulun.hopto.org

Thơ TRƯỜNG-ANH

bây giờ con gặp mẹ

Mẹ đẻ con trong đói khổ,
Cơm ăn cháo trộn củ mì.
Xanh mồ cỏ sầu mẹ chết
Khi con còn chập-chững đi.

Còn giữ gì về mẹ không ?
Lung-linh bóng hòm sơn đỏ,
Giã-từ nhà hoang cửa ngỏ,
Mẹ đã đi vào mênh-mông...

Người ta nói mẹ đi chợ,
Và con thấp-thỏm chờ trông.
Hài ai thấp-thoáng ngoài ngõ,
Dáng nào lảng-vảng bên song !

Nằm trong đất, giường vĩnh-viễn
Của đời người, mẹ bỏ con.
Áo-não chim thơ lạc mẹ.
Bùn cuộc đời lấm chân son.

https://tieulun.hopto.org

Con đi vay tình thiên-hạ,
Đau lòng đâu dám nói ra !
Có khi con quên mất mẹ,
Và, đời con lắm phong-ba !

Trắng tay tan giấc mơ-màng,
Nương đâu nơi với nhờ trông.
Kéo lê kiếp người cô-độc,
Không-tình-thương giết chờ mong !

Những chiều dừng chân quán vắng,
Chập-chờn nửa tỉnh nửa mơ,
Con thấy tường in bóng mẹ,
Ngoài hiên sương lạnh trăng mờ.

Kéo dài số kiếp tha-hương,
Cầu-bơ, cầu-bất ven đường,
Con đi tình không trọn vẹn,
Trăng vờn thoi-thóp cầu-vương !

Đêm đêm đất khách con nằm
Bên giường tiếng mẹ hỏi thăm.
Bơ-vơ tỉnh linh-hồn nhỏ,
Con tìm mẹ hai-mươi-năm !

Nếu bảo rằng có linh-hồn,
Bao-giờ mẹ chẳng quanh con.
Sao con thấy chiều tê-tái,
Nhớ mẹ hiền dạ héo-hon,

Thắp nến sáng đi tìm mẹ,
Thoát hồn lên đến hư-không.
Bây giờ con yêu gặp mẹ,
Mẹ ơi ! Mẹ ở trong lòng,

TRƯỜNG - ANH

https://tieulun.hopto.org

Thơ TRƯỜNG-ANH

bây giờ con gặp mẹ

Mẹ đẻ con trong đói khổ,
Cơm ăn cháo trộn củ mì.
Xanh mồ cỏ sầu mẹ chết
Khi con còn chập-chững đi.

Còn giữ gì về mẹ không ?
Lung-linh bóng hòm sơn đỏ,
Giã-từ nhà hoang cửa ngỏ,
Mẹ đã đi vào mênh-mông...

Người ta nói mẹ đi chợ,
Và con thấp-thỏm chờ trông.
Hài ai thấp-thoáng ngoài ngõ,
Dáng nào lảng-vảng bên song !

Nằm trong đất, giường vĩnh-viễn
Của đời người, mẹ bỏ con.
Áo-não chim thơ lạc mẹ.
Bùn cuộc đời lấm chân son.

https://tieulun.hopto.org

Con đi vay tình thiên-hạ,
Đau lòng đâu dám nói ra !
Có khi con quên mất mẹ,
Và, đời con lắm phong-ba !

Trắng tay tan giấc mơ-màng,
Nương đâu nơi với nhờ trông.
Kéo lê kiếp người cô-độc,
Không-tình-thương giết chờ mong !

Những chiều dừng chân quán vắng,
Chập-chờn nửa tỉnh nửa mơ,
Con thấy tường in bóng mẹ,
Ngoài hiên sương lạnh trăng mờ.

Kéo dài số kiếp tha-hương,
Cầu-bơ, cầu-bất ven đường,
Con đi tình không trọn vẹn,
Trăng vờn thoi-thóp cầu-vương !

Đêm đêm đất khách con nằm
Bên giường tiếng mẹ hỏi thăm.
Bơ-vơ tỉnh linh-hồn nhỏ,
Con tìm mẹ hai-mươi-năm !

Nếu bảo rằng có linh-hồn,
Bao-giờ mẹ chẳng quanh con.
Sao con thấy chiều tê-tái,
Nhớ mẹ hiền dạ héo-hon,

Thắp nến sáng đi tìm mẹ,
Thoát hồn lên đến hư-không.
Bây giờ con yêu gặp mẹ,
Mẹ ơi ! Mẹ ở trong lòng,

TRƯỜNG - ANH

https://tieulun.hopto.org

MỐI TÌNH CỦA PÉDRITO

nguyên tác của RAPHAEL SANCHEZ MAZAS
bản dịch của THẾ - UYÊN

TÔI chẳng bao giờ quên được mùa hè năm đó... mùa hè có lẽ buồn nhất mà cũng đẹp nhất đời tôi... Hồi ấy tôi về Bilbao ngay sau lễ phát phần thưởng để cùng mọi người đi nghỉ mát ở một biệt thự lớn ven biển vùng Las Arenas. Từ ngày nhập trường niên học vừa qua cho tới giờ, ba me tôi mới được gặp tôi. Các người than thở khi thấy tôi không cao lớn thêm phần nào. Me tôi buồn rầu nói :

— Pédrito gần 15 tuổi rồi mà vẫn thấp bé như thuở 12.

Hai ba năm nay tôi không cao thêm chút nào. Điều này làm tôi tủi hổ hơn ba me tôi nhiều, nhất là ở trường. Nhưng tôi vẫn còn nhiều hy vọng vì các nhà chuyên môn cả quyết rằng người ta quá 24 tuổi mới thôi cao.

Để thưởng cho tôi đã học giỏi, ba tôi thuê riêng cho tôi một chiếc thuyền buồm nhỏ xuốt dịp hè. Phần thưởng này đã làm cho tôi tưởng rằng không còn gì có thể làm tôi sung sướng hơn được nữa, cho tới một buổi sáng kia me tôi vào buồng báo cho tôi một tin đẹp đẽ nhất trên cõi đời này : Isabel sắp đến.

Sau khi biết tin này, tôi viết rất nhiều thư cho Joshe — người bạn thân độc nhất của tôi. Tôi không thể được giữ cho khỏi viết nhiều vì chỉ có Joshe mới hiểu được Isabel đối với tôi là tượng trưng cho cái gì, và cũng chỉ có mình Joshe biết Isabel và tôi đã đính

https://tieulun.hopto.org

hôn với nhau từ hồi nhỏ. Những người khác nhất là những người nhớn, truyện này chắc sẽ chế riễu tôi nếu biết. Họ không thể hiểu được tôi yêu Isabel nhiều và mãnh liệt như thế nào từ thuở thơ ấu. Bây giờ nàng sắp đến đây, tôi lại yêu nàng hơn bao giờ hết, yêu đến nỗi không thở được nữa.

Trong 3 năm vừa qua. Isabel học nội trú ở 1 trường trung học tại Londres. Nàng chỉ gửi cho tôi thiếp chúc mừng lễ giáng sinh, năm mới, và 1 thiếp chúc mừng ngày sinh nhật của tôi mà thôi. Còn tôi mỗi kỳ nghỉ hè tôi viết rất nhiều cho nàng vì khi ở trong trường tôi không được phép gửi thư cho bạn gái.

Tôi không muốn nghĩ tới những việc đã xảy ra từ khi nàng xa tôi. Nhưng chắc chẳng ai trên cõi đời này cướp nổi Isabel của tôi... chẳng ai biết... suốt ba năm dài đằng đẵng vừa qua. Tôi đã mong nhớ nàng biết là chừng nào tôi ở trong phòng 1 mình, đầu nóng như lửa đốt. Mỗi khi nhìn vào gương, thấy mình thấp bé, tôi lại nghiến răng cố nuốt nước mắt.

Trong khi chờ đợi, tôi không 1 lần nào tưởng tượng trước cuộc gặp gỡ sắp đến giữa tôi và Isabal. Không, tôi không thể ngờ được mọi sự sẽ xảy ra như vậy. Tầu từ từ cập bến. Thân mẫu của Isabel và toàn thể gia đình tôi vội vã lên tầu tìm buồng của nàng. Tôi nhận ra ngay lập tức bà Bennet, vú nuôi của nàng. Còn Isabel ? Isabel đâu rồi ?

Một thiếu nữ tóc vàng óng ả, cao hơn cả mẹ tôi mừng rỡ ôm lấy bà mẹ của Isabel. Lúc cô gái này quay lại, tôi mới nhận ra là Isabel. Trời ơi ! Đó chính là Isabel thật ! Tôi muốn nhìn thẳng vào mắt nàng, nhưng không được vì nàng đã lao mình tới ôm lấy tôi mạnh đến nỗi cả hai đứa ngã ra divan. Nàng đưa 2 tay ôm đầu tôi và ghì chặt vào ngực nàng. Tôi không trông thấy gì hết nhưng tôi nghe thấy tim nàng đập như hồi nhỏ chúng tôi thường nghe tim nhau xem ai đập mạnh hơn và yêu nhiều hơn.

Nàng khác xưa nhiều, có 1 cái gì mà tôi không thể tả được làm tôi xấu hổ, và sợ hãi nữa, y như khi người ta quá sung sướng. Tôi bối rối.

Isabel lay mạnh tôi và nói :

Pedrito... Em đây, Isabel đây ! Anh không nhận ra em sao ! Tại sao anh đứng im như tượng gỗ thế ? Anh Pedrito ! Sao anh không nói gì với em cả ?

Không, tôi không thể nói được, tôi không làm sao nói được nữa. Toàn thân tôi như xụp đổ, vỡ nát, chìm vào trong tâm hồn tôi. Bây giờ Isabel đã là một thiếu nữ hoàn toàn xinh, đẹp và cao lớn ! Còn tôi, tôi là gì đối với nàng ? Tôi chẳng có nghĩa lý gì hết. Đối với nàng, tôi không có vẻ gì là 1 thanh niên cả. Tại sao nàng lớn nhanh như vậy ! Còn tôi lại không ! Tôi tự nghĩ rằng như thế mọi sự sẽ vĩnh viễn tan vỡ giữa nàng và tôi.

Khoảng thời gian sau đó qua đi với tôi như một giấc mộng, một cơn ác mộng. Tôi nghe loáng thoáng tiếng mọi người chung quanh :

https://tieulun.hopto.org

MỐI TÌNH CỦA PÉDRITO

nguyên tác của RAPHAEL SANCHEZ MAZAS
bản dịch của THẾ - UYÊN

TÔI chẳng bao giờ quên được mùa hè năm đó... mùa hè có lẽ buồn nhất mà cũng đẹp nhất đời tôi... Hồi ấy tôi về Bilbao ngay sau lễ phát phần thưởng để cùng mọi người đi nghỉ mát ở một biệt thự lớn ven biển vùng Las Arenas. Từ ngày nhập trường niên học vừa qua cho tới giờ, ba me tôi mới được gặp tôi. Các người than thở khi thấy tôi không cao lớn thêm phần nào. Me tôi buồn rầu nói :

— Pédrito gần 15 tuổi rồi mà vẫn thấp bé như thuở 12.

Hai ba năm nay tôi không cao thêm chút nào. Điều này làm tôi tủi hổ hơn ba me tôi nhiều, nhất là ở trường. Nhưng tôi vẫn còn nhiều hy vọng vì các nhà chuyên môn cả quyết rằng người ta quá 24 tuổi mới thôi cao.

Để thưởng cho tôi đã học giỏi, ba tôi thuê riêng cho tôi một chiếc thuyền buồm nhỏ xuốt dịp hè. Phần thưởng này đã làm cho tôi tưởng rằng không còn gì có thể làm tôi sung sướng hơn được nữa, cho tới một buổi sáng kia me tôi vào buồng báo cho tôi một tin đẹp đẽ nhất trên cõi đời này : Isabel sắp đến.

Sau khi biết tin này, tôi viết rất nhiều thư cho Joshe — người bạn thân độc nhất của tôi. Tôi không thể được giữ cho khỏi viết nhiều vì chỉ có Joshe mới hiểu được Isabel đối với tôi là tượng trưng cho cái gì, và cũng chỉ có mình Joshe biết Isabel và tôi đã đính

https://tieulun.hopto.org

hôn với nhau từ hồi nhỏ. Những người khác nhất là những người nhớn, truyện này chắc sẽ chế riễu tôi nếu biết. Họ không thể hiểu được tôi yêu Isabel nhiều và mãnh liệt như thế nào từ thuở thơ ấu. Bây giờ nàng sắp đến đây, tôi lại yêu nàng hơn bao giờ hết, yêu đến nỗi không thở được nữa.

Trong 3 năm vừa qua. Isabel học nội trú ở 1 trường trung học tại Londres. Nàng chỉ gửi cho tôi thiếp chúc mừng lễ giáng sinh, năm mới, và 1 thiếp chúc mừng ngày sinh nhật của tôi mà thôi. Còn tôi mỗi kỳ nghỉ hè tôi viết rất nhiều cho nàng vì khi ở trong trường tôi không được phép gửi thư cho bạn gái.

Tôi không muốn nghĩ tới những việc đã xảy ra từ khi nàng xa tôi. Nhưng chắc chẳng ai trên cõi đời này cướp nổi Isabel của tôi... chẳng ai biết... suốt ba năm dài đằng đẵng vừa qua. Tôi đã mong nhớ nàng biết là chừng nào tôi ở trong phòng 1 mình, đầu nóng như lửa đốt. Mỗi khi nhìn vào gương, thấy mình thấp bé, tôi lại nghiến răng cố nuốt nước mắt.

Trong khi chờ đợi, tôi không 1 lần nào tưởng tượng trước cuộc gặp gỡ sắp đến giữa tôi và Isabal. Không, tôi không thể ngờ được mọi sự sẽ xảy ra như vậy. Tầu từ từ cập bến. Thân mẫu của Isabel và toàn thể gia đình tôi vội vã lên tầu tìm buồng của nàng. Tôi nhận ra ngay lập tức bà Bennet, vú nuôi của nàng. Còn Isabel ? Isabel đâu rồi ?

Một thiếu nữ tóc vàng óng ả, cao hơn cả mẹ tôi mừng rỡ ôm lấy bà mẹ của Isabel. Lúc cô gái này quay lại, tôi mới nhận ra là Isabel. Trời ơi ! Đó chính là Isabel thật ! Tôi muốn nhìn thẳng vào mắt nàng, nhưng không được vì nàng đã lao mình tới ôm lấy tôi mạnh đến nỗi cả hai đứa ngã ra divan. Nàng đưa 2 tay ôm đầu tôi và ghì chặt vào ngực nàng. Tôi không trông thấy gì hết nhưng tôi nghe thấy tim nàng đập như hồi nhỏ chúng tôi thường nghe tim nhau xem ai đập mạnh hơn và yêu nhiều hơn.

Nàng khác xưa nhiều, có 1 cái gì mà tôi không thể tả được làm tôi xấu hổ, và sợ hãi nữa, y như khi người ta quá sung sướng. Tôi bối rối.

Isabel lay mạnh tôi và nói :

Pedrito... Em đây, Isabel đây ! Anh không nhận ra em sao ! Tại sao anh đứng im như tượng gỗ thế ? Anh Pedrito ! Sao anh không nói gì với em cả ?

Không, tôi không thể nói được, tôi không làm sao nói được nữa. Toàn thân tôi như xụp đổ, vỡ nát, chìm vào trong tâm hồn tôi. Bây giờ Isabel đã là một thiếu nữ hoàn toàn xinh, đẹp và cao lớn ! Còn tôi, tôi là gì đối với nàng ? Tôi chẳng có nghĩa lý gì hết. Đối với nàng, tôi không có vẻ gì là 1 thanh niên cả. Tại sao nàng lớn nhanh như vậy ! Còn tôi lại không ! Tôi tự nghĩ rằng như thế mọi sự sẽ vĩnh viễn tan vỡ giữa nàng và tôi.

Khoảng thời gian sau đó qua đi với tôi như một giấc mộng, một cơn ác mộng. Tôi nghe loáng thoáng tiếng mọi người chung quanh :

https://tieulun.hopto.org

« Không ngờ con bé có thể lớn nhanh như vậy... Thật là một hiện tượng quái dị... Isabel ! Quay người cho bác xem nào... cháu cao hơn cả tôi rồi ».

Tôi muốn người tôi tan thành tro bụi biến hẳn trên cõi đời này. Tôi muốn chết quá... Isabel, vị hôn thê của tôi...

Mọi người lên xe về nhà. Khi xe tôi vượt qua chiếc xe sập mui của gia đình nàng, Isabel đứng dậy vui vẻ vẫy tay chào tôi và gọi to :

— Anh Pedrito, chúng ta phải gặp lại nhau mới được.

Chúng ta phải gặp lại nhau nữa ! Nàng nói câu ấy như người lớn vậy. Chính ra nàng bằng tuổi tôi, mới 14 tuổi rưỡi, nhưng nàng đã là một người lớn rồi

Mãi tám ngày sau, nhân dịp dự đám cưới của một người anh họ, tôi và nàng mới lại gặp nhau. Có lẽ tôi không nên đến dự lễ cưới này mới phải. Trước ngày dự lễ, tôi đã sống suốt một tuần đầy đau khổ vì chờ đợi nàng, vì hoài công tìm cách gặp nàng. Tuy ở miền Las Anenas này, nhà của cha mẹ nàng chỉ cách nhà tôi ở chừng 20 phút đi bộ. Mỗi ngày xa nàng tôi cảm thấy hình như chết thêm đi một ít. Tôi biết rõ rằng nàng rời nước Anh về đây là vì ông thân sinh nàng ốm nặng, cần phải mổ, nhưng cuộc giải phẫu đã xong rồi. Vậy thì ít nhất nàng cũng phải tỏ ra một vài dấu hiệu nàng cho tôi biết rằng nàng có sống thực trên đời mới phải. Về phần tôi không dám làm gì hết. Mỗi lần liếc vội hình bóng mình trong gương và đoán thử những phản ứng của Isabel khi trông thấy tôi, tôi lại đau khổ hơn tại sao ? tại sao chúa không để tôi cao như Isabel ?

Khi ngồi trong nhà thờ Santa Maria dự lễ cưới anh họ tôi, tôi khám phá ra và hiểu rằng đối với tôi, Isabel đã thành một nàng tiên. Khi nàng mới tới, tôi chỉ thoáng trông thấy, nhưng suốt thời gian hành lễ, mắt tôi không rời nàng. Nàng quỳ trước vài hàng ghế, quay lại nhìn tôi vài ba lần bằng một đôi mắt tôi thường cho là vật đẹp nhất trong vũ trụ... Mỗi lần Isabel nhìn lên bàn thờ, nàng chẳng khác gì hiện thân của một giấc mơ.

Có tới gần ba trăm người tới dự tiệc cưới. Rất nhiều bàn ghế đặt rải rác trong vườn, dưới bóng cây dâm mát. Tôi không được ngồi cùng bàn với Isabel. thật đau khổ cho tôi. Người ta bắt tôi ngồi bàn với các trẻ con trong khi Isabel chưa thật sự là một người lớn nhưng vẫn được xếp ngồi cùng bàn với các thiếu niên thiếu nữ 18 hay 20 tuổi. Tôi tưởng có thể chết được vì xấu hổ ! Người ta để Willy Adamson, con một thương gia Anh ngồi cạnh nàng. Willy cao lớn, vẻ mặt ngốc ngếch, tóc hung hung đỏ và hàm răng lớn. Có lẽ người ta cho rằng nàng ở Anh Quốc về thì cần có người Anh ngồi cạnh hay sao ? Hắn âu yếm

https://tieulun.hopto.org

săn sóc Isabel nhiều đến nỗi khi tiệc tàn, tôi suýt đứng lên ném chai rượu vào mặt hắn... thứ người như hắn có vứt rượu cũng đến phí rượu đi. Tôi uống khá nhiều rượu . . . Đột nhiên Isabel đến gần bàn, đưa tay vuốt tóc tôi và dịu dàng nắn hộ nút cà-vạt.

Tôi càu nhàu nói :

— Anh không muốn thấy em ngồi cạnh, nói chuyện với anh chàng người Anh ấy.

Nàng trả lời cộc lốc :

— Đừng độc ác thế anh. Em sẽ tìm gặp anh ngay.

Khi đã quay đi, nàng quay lại nói thêm :

— Anh Pedrito, em phải lên giúp cô dâu sửa soạn.

Lúc ấy nếu tôi mà biết trước được rằng vài giờ sau tôi sẽ gặp nàng trong tình cảnh như thế . . . Đêm đến, nhân khi mọi người bận rộn vì hôn lễ, tôi tiếp tục ngồi uống rượu. Trong phòng khách, mọi người đã bắt đầu khiêu vũ. Lễ rước dâu đã cử hành xong từ lâu, đáng lẽ Isabel đã phải xuống tìm tôi rồi, nhưng mãi vẫn không thấy nàng đâu.

Tôi tò mò ghé vào phòng khách và thấy lạnh buốt tới sương : Isabel đang khiêu vũ với Willy Adamson. Mặt tái xanh, đầu như muốn nổ tan ra vì đau đớn, tôi phải tựa vào cánh cửa cho khỏi ngã. Tôi thú thực rằng đó là lần đầu tiên tôi cảm thấy ghen tị thèm muốn. Willy thì cao lớn như vậy, còn tôi, tôi nhỏ bé biết bao ! tôi thất vọng tràn trề vì tôi chưa biết khiêu vũ. Tôi điên lên vì tức giận khi nghĩ tới truyện Isabel có thể đem so sánh tôi với anh chàng cao lớn tóc đỏ kia. Lúc ấy tôi sẵn lòng đổi một nửa tuổi thọ của tôi lấy chiều cao của Willy.

Isabel nhìn thấy tôi, nàng thì thầm điều gì với Willy rồi cả hai cùng cười. Tôi chắc nàng đang chế riễu mối tình trẻ con của tôi với nàng hồi nhỏ. Tôi cố gắng nuốt nước bọt nhưng những giọt nước mắt đã lăn dài trên má.

Bản nhạc tưởng như dài bất tận, nhưng rồi cũng chấm dứt. Tuy nhiên vài giây sau, khi nhạc cất lên, hai người lại ôm nhau tiếp tục kiêu vũ. Tôi nghe thoáng thấy Willy gọi nàng « em yêu ». Tôi nắm tay lại. Chắc chắn Willy trông thấy vì khi tới gần tôi, hắn búng tay chế riễu và thè lưỡi ra nhạo... Isabel kinh tởm khẽ đẩy hắn ra và ngừng khiêu vũ. Tôi lại gần anh chàng và nói giọng cả quyết :

— Có người đang đợi anh ngoài kia, có việc cần.

— Ai vậy ?

Người đó không muốn nói tên, chỉ bảo tôi vào tìm anh.

Willy gần hai mươi tuổi, khi hai đứa chúng tôi ra khỏi phòng, bóng hắn in trên đất đột nhiên trở thành vĩ đại một cách khủng khiếp. Tới sân chơi khúc côn cầu, Willy hỏi :

— Đâu ? Ai hỏi tôi đâu ?

https://tieulun.hopto.org

« Không ngờ con bé có thể lớn nhanh như vậy... Thật là một hiện tượng quái dị... Isabel ! Quay người cho bác xem nào... cháu cao hơn cả tôi rồi ».

Tôi muốn người tôi tan thành tro bụi biến hẳn trên cõi đời này. Tôi muốn chết quá... Isabel, vị hôn thê của tôi...

Mọi người lên xe về nhà. Khi xe tôi vượt qua chiếc xe sập mui của gia đình nàng, Isabel đứng dậy vui vẻ vẫy tay chào tôi và gọi to :

— Anh Pedrito, chúng ta phải gặp lại nhau mới được.

Chúng ta phải gặp lại nhau nữa ! Nàng nói câu ấy như người lớn vậy. Chính ra nàng bằng tuổi tôi, mới 14 tuổi rưỡi, nhưng nàng đã là một người lớn rồi

Mãi tám ngày sau, nhân dịp dự đám cưới của một người anh họ, tôi và nàng mới lại gặp nhau. Có lẽ tôi không nên đến dự lễ cưới này mới phải. Trước ngày dự lễ, tôi đã sống suốt một tuần đầy đau khổ vì chờ đợi nàng, vì hoài công tìm cách gặp nàng. Tuy ở miền Las Anenas này, nhà của cha mẹ nàng chỉ cách nhà tôi ở chừng 20 phút đi bộ. Mỗi ngày xa nàng tôi cảm thấy hình như chết thêm đi một ít. Tôi biết rõ rằng nàng rời nước Anh về đây là vì ông thân sinh nàng ốm nặng, cần phải mổ, nhưng cuộc giải phẫu đã xong rồi. Vậy thì ít nhất nàng cũng phải tỏ ra một vài dấu hiệu nàng cho tôi biết rằng nàng có sống thực trên đời mới phải. Về phần tôi không dám làm gì hết. Mỗi lần liếc vội hình bóng mình trong gương và đoán thử những phản ứng của Isabel khi trông thấy tôi, tôi lại đau khổ hơn tại sao ? tại sao chúa không để tôi cao như Isabel ?

Khi ngồi trong nhà thờ Santa Maria dự lễ cưới anh họ tôi, tôi khám phá ra và hiểu rằng đối với tôi, Isabel đã thành một nàng tiên. Khi nàng mới tới, tôi chỉ thoáng trông thấy, nhưng suốt thời gian hành lễ, mắt tôi không rời nàng. Nàng quỳ trước vài hàng ghế, quay lại nhìn tôi vài ba lần bằng một đôi mắt tôi thường cho là vật đẹp nhất trong vũ trụ... Mỗi lần Isabel nhìn lên bàn thờ, nàng chẳng khác gì hiện thân của một giấc mơ.

Có tới gần ba trăm người tới dự tiệc cưới. Rất nhiều bàn ghế đặt rải rác trong vườn, dưới bóng cây dâm mát. Tôi không được ngồi cùng bàn với Isabel. thật đau khổ cho tôi. Người ta bắt tôi ngồi bàn với các trẻ con trong khi Isabel chưa thật sự là một người lớn nhưng vẫn được xếp ngồi cùng bàn với các thiếu niên thiếu nữ 18 hay 20 tuổi. Tôi tưởng có thể chết được vì xấu hổ ! Người ta để Willy Adamson, con một thương gia Anh ngồi cạnh nàng. Willy cao lớn, vẻ mặt ngốc ngếch, tóc hung hung đỏ và hàm răng lớn. Có lẽ người ta cho rằng nàng ở Anh Quốc về thì cần có người Anh ngồi cạnh hay sao ? Hắn âu yếm

https://tieulun.hopto.org

săn sóc Isabel nhiều đến nỗi khi tiệc tàn, tôi suýt đứng lên ném chai rượu vào mặt hắn... thứ người như hắn có vứt rượu cũng đến phí rượu đi. Tôi uống khá nhiều rượu . . . Đột nhiên Isabel đến gần bàn, đưa tay vuốt tóc tôi và dịu dàng nắn hộ nút cà-vạt.

Tôi càu nhàu nói :

— Anh không muốn thấy em ngồi cạnh, nói chuyện với anh chàng người Anh ấy.

Nàng trả lời cộc lốc :

— Đừng độc ác thế anh. Em sẽ tìm gặp anh ngay.

Khi đã quay đi, nàng quay lại nói thêm :

— Anh Pedrito, em phải lên giúp cô dâu sửa soạn.

Lúc ấy nếu tôi mà biết trước được rằng vài giờ sau tôi sẽ gặp nàng trong tình cảnh như thế . . . Đêm đến, nhân khi mọi người bận rộn vì hôn lễ, tôi tiếp tục ngồi uống rượu. Trong phòng khách, mọi người đã bắt đầu khiêu vũ. Lễ rước dâu đã cử hành xong từ lâu, đáng lẽ Isabel đã phải xuống tìm tôi rồi, nhưng mãi vẫn không thấy nàng đâu.

Tôi tò mò ghé vào phòng khách và thấy lạnh buốt tới sương : Isabel đang khiêu vũ với Willy Adamson. Mặt tái xanh, đầu như muốn nổ tan ra vì đau đớn, tôi phải tựa vào cánh cửa cho khỏi ngã. Tôi thú thực rằng đó là lần đầu tiên tôi cảm thấy ghen tị thèm muốn. Willy thì cao lớn như vậy, còn tôi, tôi nhỏ bé biết bao ! tôi thất vọng tràn trề vì tôi chưa biết khiêu vũ. Tôi điên lên vì tức giận khi nghĩ tới truyện Isabel có thể đem so sánh tôi với anh chàng cao lớn tóc đỏ kia. Lúc ấy tôi sẵn lòng đổi một nửa tuổi thọ của tôi lấy chiều cao của Willy.

Isabel nhìn thấy tôi, nàng thì thầm điều gì với Willy rồi cả hai cùng cười. Tôi chắc nàng đang chế riễu mối tình trẻ con của tôi với nàng hồi nhỏ. Tôi cố gắng nuốt nước bọt nhưng những giọt nước mắt đã lăn dài trên má.

Bản nhạc tưởng như dài bất tận, nhưng rồi cũng chấm dứt. Tuy nhiên vài giây sau, khi nhạc cất lên, hai người lại ôm nhau tiếp tục kiêu vũ. Tôi nghe thoáng thấy Willy gọi nàng « em yêu ». Tôi nắm tay lại. Chắc chắn Willy trông thấy vì khi tới gần tôi, hắn búng tay chế riễu và thè lưỡi ra nhạo... Isabel kinh tởm khẽ đẩy hắn ra và ngừng khiêu vũ. Tôi lại gần anh chàng và nói giọng cả quyết :

— Có người đang đợi anh ngoài kia, có việc cần.

— Ai vậy ?

Người đó không muốn nói tên, chỉ bảo tôi vào tìm anh.

Willy gần hai mươi tuổi, khi hai đứa chúng tôi ra khỏi phòng, bóng hắn in trên đất đột nhiên trở thành vĩ đại một cách khủng khiếp. Tới sân chơi khúc côn cầu, Willy hỏi :

— Đâu ? Ai hỏi tôi đâu ?

https://tieulun.hopto.org

Tôi vùng quay lại ; răng nghiến chặt :

— Người hỏi anh là tôi. Tôi sẽ đập vỡ mặt anh ra. Đồ Ăng-lê bần thỉu !

Hắn nhảy bổ tới định đánh, tôi cúi xuống nhanh nhẹn nhặt một cái côn gỗ tròn dùng để chơi khúc côn cầu đưa lên dọa hắn, hắn vội cầm lấy một cái côn khác lăn lóc dưới đất. Chúng tôi đứng khiêu khích nhìn nhau như vậy một lúc, chửi rủa nhau không tiếc lời. Hắn đá tôi một cái trúng chân, tưởng đến vỡ mắt cá. Một chiếc vòng tung theo đà chân rơi đúng vào trán tôi xé rách da thịt.

Cảm thấy máu chảy trên mặt, thấm vào cổ, tôi tức điên lên. Khi hắn dơ côn định phang, tôi lao mạnh cái côn của tôi vào mặt hắn. Bị ném trúng trán, hắn loạng choạng ngã gục xuống. Khi hắn định đứng dậy, tôi bẻ gẫy một cái vòng sắt, dí đầu nhọn vào cổ kẻ địch.

Tôi không nhớ rõ sau đó đã xảy ra những gì. Chỉ biết rằng tôi không đâm vào cổ Willy, nhưng khi hắn gỡ ra, hắn để mũi sắt nhọn đâm chảy máu cổ hắn ra. Hắn kêu ầm lên như bò rống. Mọi người cầm đèn chạy tới, tôi nghe thấy họ kêu lên : « có 2 người đang giết nhau đây này ! ». Tất cả hình như hoảng sợ, ngạc nhiên khi thấy anh chàng Pedrito bế con đứng đó. nhiều cánh tay mạnh mẽ cứng rắn lôi tôi đi và nhét vào xe. Trong phòng khách, dàn nhạc im tiếng — Khi ba tôi cùng một ông chú lôi tôi lên xe, tôi thoáng thấy Isabel đứng trước thềm nhà. Nàng gọi to :

— Pedrito ! Anh can đảm chẳng khác gì người lớn.

Ngay sáng hôm sau, tôi bị đưa lên tàu tống về Andia. Biện pháp này cốt để cho mọi người chóng quên vụ rắc rối đi hơn là để trừng phạt tôi. Ba tôi mắng tôi thậm tệ nhưng tôi biết là người không có ý làm tôi phải xấu hổ vì truyện đã xảy ra. Người nói :

— Dù sao thằng Pedrito cũng không làm gì hại tới danh giá của gia-đình.

Ngôi nhà ở Las Arenas chỉ là 1 biệt thự lạnh lẽo nằm lẫn với các biệt thự khác ở ven bờ biển. Đã 3 năm nay gia đình tôi mới tới nghỉ hè ở đấy. Trang trại ở Andia do mấy đời họ tôi xây dựng lên mới thực là nơi ở của gia đình tôi. Từ khu vườn rộng cho tới những góc cạnh, đồ-đạc trong nhà đều quen thuộc, thân mật với tôi. Khu trại này thường được trao cho dì Clara trông coi, dì là một phu nhân quý phái theo đúng mọi cổ tục của xứ Tây ban Nha. Tôi yêu mến trang trại vì chính ở nơi này Isabel và tôi đã biết nhau. Các bực thân sinh của Isabel và của Tôi có họ tuy rất xa nhưng lại là lân bang.

Tất cả mọi sự bắt đầu ở Andia năm tôi lên 7. Một buổi chiều đầu tháng 9, đang đi về nhà, tôi trông thấy 1 bóng người đứng trơ trọi ở đầu đường. Lần đầu tiên gặp Isabel hôm đó, tôi tưởng trông thấy mặt trời. Sắc đẹp của nàng làm tôi hoa

https://tieulun.hopto.org

nắt chẳng khác gì tượng đức mẹ đồng trinh. Khi tôi lại gần, nàng đưa hai tay lên che mặt, vùng bỏ chạy. Tôi đuổi theo nàng như một thằng điên đến tận bờ đầm. Nàng không còn lối nào thoát. Tôi khe khẽ lại gần để nàng khỏi sợ hải. Tôi đã tưởng nàng sẽ khóc nhưng sự thực nàng chỉ lao mình vào trong tay tôi — người nàng thơm 1 cách kỳ diệu, mùi cỏ mùi đồi.

Nàng dưng dưng nước mắt :

— Tôi biết anh là Pedrito. Tôi là Isabel.. Tôi bị lạc đường.

Mải chơi đùa với người vú nuôi nàng đi quá xa thành thử không sao tìm được lối về.

Nàng cầu khẩn :

— Anh đưa tôi về nhà đi. Tôi không thế nào tìm ra tối 1 mình.

Nàng sắp sửa oà lên khóc, nước mắt lấp lánh quanh mi. Để an ủi, tôi tháo chiếc vòng vàng người ta cho tôi ngày lễ Rửa Tội, buộc vào cổ nàng.

Khi về tới hàng rào bao quanh nhà nàng, Isabel hôn lên trán tôi :

— Anh Pedrito, anh tử tế quá. Em sẽ yêu anh mãi mãi.

Nghe nàng nói người tôi run lên sung sướng. Sáng hôm sau mẹ Isabel lại thăm mẹ tôi để cám ơn và để gửi trả lại chiếc vòng. Từ ngày đó, Isabel và tôi không mấy khi rời nhau. Ngày nào chúng tôi cũng tìm gặp nhau. Chúng tôi đính hôn với nhau hôm chú nàng đưa đi chơi thuyền trên hồ. Hôm ấy trời nắng gắt, chúng tôi nằm ngủ trưa bên nhau dưới 1 tấm vải căng trong rừng cây. Khi thức dậy chúng tôi đã đính hôn với nhau rồi, vì đã nắm tay nhau, ôm chặt nhau ngủ. Chúng tôi sung sướng, yêu nhau tới điên cuồng. Những khi không thể nào gặp mặt, tôi góp lá khô ngoài vườn, đốt lên. Khi làn khói nhẹ lướt khỏi ngọn cây, Isabel đứng trên lan can ở nhà sẽ biết là tôi đang nhớ tới nàng. Chúng tôi có nhiều điều bí mật không thể cho ai biết được. Điều bí mật nhất là cái cửa sắt nhỏ khuất trong bụi rậm ven tường ngăn hai trang trại.

Chúng tôi khám phá ra cái cửa kín này nhân một buổi đi hái dâu. Chúng tôi đặt tên là « cửa bí mật » nhờ có nó chúng tôi có thể gặp nhau mà không cần ra khỏi trại. Sau khi chui qua bụi cây phủ kín, chúng tôi có một tục lệ mở cửa riêng. Bao giờ tôi cũng gõ đầu tiên :

— Pan ! Pan !

Isabel cất tiếng hỏi :

— Ai đấy ?

— Tôi.

— Tôi là ai ?

— Tôi...

— Nếu là anh và nếu chính là anh, em sẽ mở.

Sau đó nàng hé mở từ từ cánh cửa...

(Còn tiếp)

THẾ - UYÊN dịch

Trên đời có một thứ mình không có nhưng lại có thể đem cho người khác được : Đó là hạnh-phúc.

https://tieulun.hopto.org

Tôi vùng quay lại ; răng nghiến chặt :

— Người hỏi anh là tôi. Tôi sẽ đập vỡ mặt anh ra. Đồ Ăng-lê bần thỉu !

Hắn nhảy bổ tới định đánh, tôi cúi xuống nhanh nhẹn nhặt một cái côn gỗ tròn dùng để chơi khúc côn cầu đưa lên dọa hắn, hắn vội cầm lấy một cái côn khác lăn lóc dưới đất. Chúng tôi đứng khiêu khích nhìn nhau như vậy một lúc, chửi rủa nhau không tiếc lời. Hắn đá tôi một cái trúng chân, tưởng đến vỡ mắt cá. Một chiếc vòng tung theo đà chân rơi đúng vào trán tôi xé rách da thịt.

Cảm thấy máu chảy trên mặt, thấm vào cổ, tôi tức điên lên. Khi hắn dơ côn định phang, tôi lao mạnh cái côn của tôi vào mặt hắn. Bị ném trúng trán, hắn loạng choạng ngã gục xuống. Khi hắn định đứng dậy, tôi bẻ gẫy một cái vòng sắt, dí đầu nhọn vào cổ kẻ địch.

Tôi không nhớ rõ sau đó đã xảy ra những gì. Chỉ biết rằng tôi không đâm vào cổ Willy, nhưng khi hắn gỡ ra, hắn để mũi sắt nhọn đâm chảy máu cổ hắn ra. Hắn kêu ầm lên như bò rống. Mọi người cầm đèn chạy tới, tôi nghe thấy họ kêu lên : « có 2 người đang giết nhau đây này ! ». Tất cả hình như hoảng sợ, ngạc nhiên khi thấy anh chàng Pedrito bế con đứng đó. nhiều cánh tay mạnh mẽ cứng rắn lôi tôi đi và nhét vào xe. Trong phòng khách, dàn nhạc im tiếng — Khi ba tôi cùng một ông chú lôi tôi lên xe, tôi thoáng thấy Isabel đứng trước thềm nhà. Nàng gọi to :

— Pedrito ! Anh can đảm chẳng khác gì người lớn.

Ngay sáng hôm sau, tôi bị đưa lên tàu tống về Andia. Biện pháp này cốt để cho mọi người chóng quên vụ rắc rối đi hơn là để trừng phạt tôi. Ba tôi mắng tôi thậm tệ nhưng tôi biết là người không có ý làm tôi phải xấu hổ vì truyện đã xảy ra. Người nói :

— Dù sao thằng Pedrito cũng không làm gì hại tới danh giá của gia-đình.

Ngôi nhà ở Las Arenas chỉ là 1 biệt thự lạnh lẽo nằm lẫn với các biệt thự khác ở ven bờ biển. Đã 3 năm nay gia đình tôi mới tới nghỉ hè ở đấy. Trang trại ở Andia do mấy đời họ tôi xây dựng lên mới thực là nơi ở của gia đình tôi. Từ khu vườn rộng cho tới những góc cạnh, đồ-đạc trong nhà đều quen thuộc, thân mật với tôi. Khu trại này thường được trao cho dì Clara trông coi, dì là một phu nhân quý phái theo đúng mọi cổ tục của xứ Tây ban Nha. Tôi yêu mến trang trại vì chính ở nơi này Isabel và tôi đã biết nhau. Các bực thân sinh của Isabel và của Tôi có họ tuy rất xa nhưng lại là lân bang.

Tất cả mọi sự bắt đầu ở Andia năm tôi lên 7. Một buổi chiều đầu tháng 9, đang đi về nhà, tôi trông thấy 1 bóng người đứng trơ trọi ở đầu đường. Lần đầu tiên gặp Isabel hôm đó, tôi tưởng trông thấy mặt trời. Sắc đẹp của nàng làm tôi hoa

https://tieulun.hopto.org

nắt chẳng khác gì tượng đức mẹ đồng trinh. Khi tôi lại gần, nàng đưa hai tay lên che mặt, vùng bỏ chạy. Tôi đuổi theo nàng như một thằng điên đến tận bờ đầm. Nàng không còn lối nào thoát. Tôi khe khẽ lại gần để nàng khỏi sợ hải. Tôi đã tưởng nàng sẽ khóc nhưng sự thực nàng chỉ lao mình vào trong tay tôi — người nàng thơm 1 cách kỳ diệu, mùi cỏ mùi đồi.

Nàng dưng dưng nước mắt :

— Tôi biết anh là Pedrito. Tôi là Isabel.. Tôi bị lạc đường.

Mải chơi đùa với người vú nuôi nàng đi quá xa thành thử không sao tìm được lối về.

Nàng cầu khẩn :

— Anh đưa tôi về nhà đi. Tôi không thế nào tìm ra tối 1 mình.

Nàng sắp sửa oà lên khóc, nước mắt lấp lánh quanh mi. Để an ủi, tôi tháo chiếc vòng vàng người ta cho tôi ngày lễ Rửa Tội, buộc vào cổ nàng.

Khi về tới hàng rào bao quanh nhà nàng, Isabel hôn lên trán tôi :

— Anh Pedrito, anh tử tế quá. Em sẽ yêu anh mãi mãi.

Nghe nàng nói người tôi run lên sung sướng. Sáng hôm sau mẹ Isabel lại thăm mẹ tôi để cám ơn và để gửi trả lại chiếc vòng. Từ ngày đó, Isabel và tôi không mấy khi rời nhau. Ngày nào chúng tôi cũng tìm gặp nhau. Chúng tôi đính hôn với nhau hôm chú nàng đưa đi chơi thuyền trên hồ. Hôm ấy trời nắng gắt, chúng tôi nằm ngủ trưa bên nhau dưới 1 tấm vải căng trong rừng cây. Khi thức dậy chúng tôi đã đính hôn với nhau rồi, vì đã nắm tay nhau, ôm chặt nhau ngủ. Chúng tôi sung sướng, yêu nhau tới điên cuồng. Những khi không thể nào gặp mặt, tôi góp lá khô ngoài vườn, đốt lên. Khi làn khói nhẹ lướt khỏi ngọn cây, Isabel đứng trên lan can ở nhà sẽ biết là tôi đang nhớ tới nàng. Chúng tôi có nhiều điều bí mật không thể cho ai biết được. Điều bí mật nhất là cái cửa sắt nhỏ khuất trong bụi rậm ven tường ngăn hai trang trại.

Chúng tôi khám phá ra cái cửa kín này nhân một buổi đi hái dâu. Chúng tôi đặt tên là « cửa bí mật » nhờ có nó chúng tôi có thể gặp nhau mà không cần ra khỏi trại. Sau khi chui qua bụi cây phủ kín, chúng tôi có một tục lệ mở cửa riêng. Bao giờ tôi cũng gõ đầu tiên :

— Pan ! Pan !

Isabel cất tiếng hỏi :

— Ai đấy ?

— Tôi.

— Tôi là ai ?

— Tôi...

— Nếu là anh và nếu chính là anh, em sẽ mở.

Sau đó nàng hé mở từ từ cánh cửa...

(Còn tiếp)

THẾ - UYÊN dịch

Trên đời có một thứ mình không có nhưng lại có thể đem cho người khác được : Đó là hạnh-phúc.

https://tieulun.hopto.org

thèm hoang

TRUYỆN DÀI CỦA NHẬT-TIẾN

CHƯƠNG IV

(tiếp theo)

Một buổi tối, Huệ dìu về nhà một người lính say. Trời lất phất bụi mưa. Xóm cỏ im lặng và tối om như đường hầm sâu vô tận. Lối đi nhớp nháp bùn. Trận mưa buổi chiều làm nước đọng thành vũng lớn. Người lính say ngoeo đầu lên vai Huệ. Anh ta đi lảo đảo, tiếng giầy đinh miết vào lòng sỏi kêu lộp cộp ầm ĩ. Một tay Huệ đỡ lấy lưng anh ta, một tay nàng nắm lấy ngực áo, vừa đi, Huệ vừa cất mồm chửi. Tiếng chửi chanh chua len qua kẽ vách, khiến có người ở trong nhà bật lên cười, hỏi vọng ra : Gì thế Cô Huệ ơi !...

Huệ không quay lại, nhưng nói bâng quơ :

— Cha bố cái giống .. Chỉ muốn là khỏe thôi.

Anh lính rú lên cười. Lần này thì đầu Huệ chúi xuống. Hai người líu ríu vướng nhau loạng choạng. Huệ ghé mồm vào tai anh ta hét lên :

— Khí gió đùng lăn nhà mày lắm nữa, béo mỡ chửa !...

Giọng nói của Huệ bị cắt ngang

https://tieulun.hopto.org

vụt im lặng hẳn. Bên tai Huệ, chỉ còn tiếng hơi thở rất nặng nề sặc sụa mùi rượu bia làm nóng cả mũi và má Huệ. Nàng vội vàng túm lấy mái tóc của hắn ta, giật ngửa đầu hắn về phía đằng sau. Lần này hắn xiết hai vòng tay nhấc bổng hắn nàng lên vai Huệ hét lên ầm ĩ, nhưng hắn ta vẫn bế nàng trâng tráo đi lảo đảo vào lối ngõ. Chó hai bên lề hực lên rồi sủa loạn xạ. Tiếng chó, tiếng Huệ, tiếng cười của người lính say xen lẫn tiếng giầy đinh xục vào rãnh vào bùn khiến vang rộn cả khúc đường tối tăm, vắng vẻ.

Qua cửa nhà, Huệ nói rối rít :

— Ici ! ici !... Tốp là bas !...

Hắn vội vàng đứng lại, đặt Huệ xuống hàng hiên. Huệ thọc tay vào túi của hắn tìm ra được cái bật lửa Ánh sáng đỏ đùng đục sáng lên nhấp nháy, soi rõ khuôn cửa gỗ xộc xệch và những mô đất ẩm ướt xung quanh. Huệ lùa khóa vào ổ, lách cách mở. Lúc nàng vặn sáng được ngọn đèn lên thì người lính vẫn ngập ngừng ở bực cửa. Bây giờ hắn ta có kẻ thẹn thùng, và ngượng ngập. Dưới ánh đèn, nom hắn trẻ và đẹp trai. Mái tóc vàng óng cắt gọn ghẽ, uốn rất nhẹ mấy làn sóng nhỏ. Vừng trán cao quắn và phẳng. Đôi mắt hắn tuy ngầu đỏ nhưng vẫn còn ánh lên một mầu xanh biếc khiến Huệ nghĩ đến tròng mắt của những con mèo ban đêm. Miệng hắn nhỏ, cặp môi đỏ và dầy. Lúc hắn cười, Huệ trông thấy hai hàm răng trắng, khấp khểnh một cách rất có duyên Huệ mới quen hắn từ hồi chập tối. Hắn vào quán rượu với mấy người bạn đồng ngũ. Bọn này cần đàn bà hơn cả cần ăn cần uống. Trong khi họ dìu nhau từng cặp đi vào dẫy hành lang phía sau thì hắn ta ngồi lầm lì uống rượu một mình trong một góc nhỏ. Huệ rót cho hắn hết ly này đến ly khác. Hơi men bốc lên làm cặp mắt xanh của hắn trở thành đỏ ngầu. Hắn nhìn Huệ chăm chú rồi mỉm cười. Huệ lùa cánh tay qua cổ hắn, những móng đỏ của nàng vuốt nhè nhẹ lên nếp áo vải dày. Từ lúc ấy, Huệ ngồi với hắn như một đôi nhân tình thực thụ. Hai mái đầu chụm vào nhau, hắn tiếp tục uống rượu như không bao giờ biết say là gì cả. Tiếng nhạc nhè nhẹ âm từ một góc phòng. Đêm càng về khuya, càng im lặng. Trong những góc tối, từng cặp như thế ngồi với nhau thủ thỉ. Thỉnh thoảng lại có đôi đứng dậy đi vào nhà trong. Huệ không nói với hắn vì nàng không biết nói thế nào cả. Hai người chỉ nhìn nhau mỉm cười. Thỉnh thoảng Huệ trao cho hắn một cái hôn. Bây giờ thì mặt hắn đỏ rừ và đang ngả sang mầu tái lợt. Hắn cất giọng hát ồm ồm nho nhỏ theo tiếng nhạc. Hồi lâu, Huệ thấy hắn khóc. Nàng kéo hắn đứng dậy, và quay sang hỏi cô giữ két :

— Bảo nó về nhà mình thì nói thế nào ? Cô ta nhìn Huệ, nhìn hắn rồi mỉm cười đáp :

— Tu viens, chez moi ?

Huệ nhắc lại câu ấy với hắn. Hắn ta ôm lấy Huệ lảo đảo. Nàng dìu hắn đi ra cửa. Bên ngoài trời lất phất mưa. Hai người dìu nhau đi dưới ánh đèn héo úa. Hắn bắt đầu cất tiếng hát ông ổng và cười đùa rũ rượi. Huệ vừa buồn cười vừa bực mình. Nhiều khi nàng vặng tục ra với hắn, nhưng hắn không hiểu gì cả. Đường phố về khuya vắng ngắt bóng người. Lùm cây hai bên đường loang loáng bụi

https://tieulun.hopto.org

thèm hoang

TRUYỆN DÀI CỦA NHẬT-TIẾN

CHƯƠNG IV

(tiếp theo)

Một buổi tối, Huệ dìu về nhà một người lính say. Trời lất phất bụi mưa. Xóm cỏ im lặng và tối om như đường hầm sâu vô tận. Lối đi nhớp nháp bùn. Trận mưa buổi chiều làm nước đọng thành vũng lớn. Người lính say ngoeo đầu lên vai Huệ. Anh ta đi lảo đảo, tiếng giầy đinh miết vào lòng sỏi kêu lộp cộp ầm ĩ. Một tay Huệ đỡ lấy lưng anh ta, một tay nàng nắm lấy ngực áo, vừa đi, Huệ vừa cất mồm chửi. Tiếng chửi chanh chua len qua kẽ vách, khiến có người ở trong nhà bật lên cười, hỏi vọng ra : Gì thế Cô Huệ ơi !...

Huệ không quay lại, nhưng nói bâng quơ :

— Cha bố cái giống .. Chỉ muốn là khỏe thôi.

Anh lính rú lên cười. Lần này thì đầu Huệ chúi xuống. Hai người líu ríu vướng nhau loạng choạng. Huệ ghé mồm vào tai anh ta hét lên :

— Khí gió đùng lăn nhà mày lắm nữa, béo mỡ chửa !...

Giọng nói của Huệ bị cắt ngang

https://tieulun.hopto.org

vụt im lặng hẳn. Bên tai Huệ, chỉ còn tiếng hơi thở rất nặng nề sặc sụa mùi rượu bia làm nóng cả mũi và má Huệ. Nàng vội vàng túm lấy mái tóc của hắn ta, giật ngửa đầu hắn về phía đằng sau. Lần này hắn xiết hai vòng tay nhấc bổng hắn nàng lên vai Huệ hét lên ầm ĩ, nhưng hắn ta vẫn bế nàng trâng tráo đi lảo đảo vào lối ngõ. Chó hai bên lề hực lên rồi sủa loạn xạ. Tiếng chó, tiếng Huệ, tiếng cười của người lính say xen lẫn tiếng giầy đinh xục vào rãnh vào bùn khiến vang rộn cả khúc đường tối tăm, vắng vẻ.

Qua cửa nhà, Huệ nói rối rít :

— Ici ! ici !... Tốp là bas !...

Hắn vội vàng đứng lại, đặt Huệ xuống hàng hiên. Huệ thọc tay vào túi của hắn tìm ra được cái bật lửa Ánh sáng đỏ đùng đục sáng lên nhấp nháy, soi rõ khuôn cửa gỗ xộc xệch và những mô đất ẩm ướt xung quanh. Huệ lùa khóa vào ổ, lách cách mở. Lúc nàng vặn sáng được ngọn đèn lên thì người lính vẫn ngập ngừng ở bực cửa. Bây giờ hắn ta có kẻ thẹn thùng, và ngượng ngập. Dưới ánh đèn, nom hắn trẻ và đẹp trai. Mái tóc vàng óng cắt gọn ghẽ, uốn rất nhẹ mấy làn sóng nhỏ. Vừng trán cao quắn và phẳng. Đôi mắt hắn tuy ngầu đỏ nhưng vẫn còn ánh lên một mầu xanh biếc khiến Huệ nghĩ đến tròng mắt của những con mèo ban đêm. Miệng hắn nhỏ, cặp môi đỏ và dầy. Lúc hắn cười, Huệ trông thấy hai hàm răng trắng, khấp khểnh một cách rất có duyên Huệ mới quen hắn từ hồi chập tối. Hắn vào quán rượu với mấy người bạn đồng ngũ. Bọn này cần đàn bà hơn cả cần ăn cần uống. Trong khi họ dìu nhau từng cặp đi vào dẫy hành lang phía sau thì hắn ta ngồi lầm lì uống rượu một mình trong một góc nhỏ. Huệ rót cho hắn hết ly này đến ly khác. Hơi men bốc lên làm cặp mắt xanh của hắn trở thành đỏ ngầu. Hắn nhìn Huệ chăm chú rồi mỉm cười. Huệ lùa cánh tay qua cổ hắn, những móng đỏ của nàng vuốt nhè nhẹ lên nếp áo vải dày. Từ lúc ấy, Huệ ngồi với hắn như một đôi nhân tình thực thụ. Hai mái đầu chụm vào nhau, hắn tiếp tục uống rượu như không bao giờ biết say là gì cả. Tiếng nhạc nhè nhẹ âm từ một góc phòng. Đêm càng về khuya, càng im lặng. Trong những góc tối, từng cặp như thế ngồi với nhau thủ thỉ. Thỉnh thoảng lại có đôi đứng dậy đi vào nhà trong. Huệ không nói với hắn vì nàng không biết nói thế nào cả. Hai người chỉ nhìn nhau mỉm cười. Thỉnh thoảng Huệ trao cho hắn một cái hôn. Bây giờ thì mặt hắn đỏ rừ và đang ngả sang mầu tái lợt. Hắn cất giọng hát ồm ồm nho nhỏ theo tiếng nhạc. Hồi lâu, Huệ thấy hắn khóc. Nàng kéo hắn đứng dậy, và quay sang hỏi cô giữ két :

— Bảo nó về nhà mình thì nói thế nào ? Cô ta nhìn Huệ, nhìn hắn rồi mỉm cười đáp :

— Tu viens, chez moi ?

Huệ nhắc lại câu ấy với hắn. Hắn ta ôm lấy Huệ lảo đảo. Nàng dìu hắn đi ra cửa. Bên ngoài trời lất phất mưa. Hai người dìu nhau đi dưới ánh đèn héo úa. Hắn bắt đầu cất tiếng hát ông ổng và cười đùa rũ rượi. Huệ vừa buồn cười vừa bực mình. Nhiều khi nàng vặng tục ra với hắn, nhưng hắn không hiểu gì cả. Đường phố về khuya vắng ngắt bóng người. Lùm cây hai bên đường loang loáng bụi

https://tieulun.hopto.org

mưa. Qua những đống rác bẩn, tiếng mèo hoang rú lên trong đêm khuya khiến hai người dừng lại. Huệ nhặt lên một viên đá nhỏ ném về phía ấy. Con mèo càng rú to thêm khiến hắn phá lên cười. Huệ tức mình cũng chửi đổng một câu :

— Chà tổ bố !...

Hắn nhắc lại nhiều lần mấy tiếng « cha tổ bố » một cách thú vị.

Sự có mặt của hắn khiến Huệ thấy lòng nẩy ra những niềm vui. Nàng nghĩ đến sự cô đơn của mình trong những đêm mưa rả rích phải lủi thủi một mình trở về trong ngõ tối. Bất giác Huệ thấy mến hắn và lôi hắn bằng được về xóm cỏ. Nàng săn sóc hắn một cách thật tình và thân mật. Lúc hắn ngồi ở ghế, Huệ tháo giầy cho hắn. Đôi giầy đinh sũng nước nặng như hai cái cùm, Huệ ghếch vào một góc. Nàng bưng cho hắn một chậu nước rửa mặt rồi vào cài then cánh cửa thông với buồng trong. Tiếng thở nặng nề của cụ Chín khiến Huệ biết bà ta đã ngủ say. Huệ vào chạn bát lục được tô cháo đậu xanh. Tô cháo này tối nào bà cụ cũng để dành cho Huệ lúc nàng đi khuya về. Huệ bưng ra cho hắn. Hắn nhìn Huệ bằng con mắt cám ơn. Rồi tự nhiên hắn lục ví lấy ra mấy tờ giấy bạc. Huệ gạt tay hắn ra một cách giận dỗi. Lần này thì đến lượt hắn ta thẹn thùng. Hắn nhét tiền vào ví một cách ngượng ngập rồi húp cháo như một đứa trẻ. Dưới ánh đèn, cặp mắt của hắn bớt đỏ. Trong khi hắn ngồi ăn thì Huệ đi thay quần áo. Một lát nàng ngồi trang điểm lại trước cái gương kê ghếch lên chân ngọn đèn dầu. Hắn chăm chú nhìn công việc của Huệ làm. Nước mưa làm mái tóc Huệ trở nên óng ả. Nàng không cuộn mà để xõa xuống hai bờ với Cái tự nhiên ấy làm Huệ trẻ lại như một thiếu nữ còn xuân sắc. Lúc nàng tô son lên môi, Huệ thấy hắn nhìn mình một cách đắm đuối. Huệ cũng thấy hắn không xa cách với mình. Nàng xà vào lòng hắn như một người yêu thực thụ. Bao nhiêu lần nằm trong tay mọi người đàn ông, chưa lần nào Huệ xao xuyến như thế. Nàng muốn trao cho hắn tất cả nỗi xao xuyến của mình. Nàng dẫn hắn đi lại phía giường, và đem ngọn đèn dầu đặt trên cái ghế kê ngay bên cạnh. Căn buồng chỉ sáng lên ở một góc. Ánh sáng rung rinh, ấm cúng in bóng hai người lên vách gỗ. Nàng châm cho hắn một điếu thuốc lá. Khói thuốc mầu xanh lơ bay tản mạn trong bầu không khí lạnh và ẩm. Hai người ngồi dựa lưng vào thành giường nhìn những con thiêu thân nhảy loạn xạ quanh bầu đèn. Mưa bên ngoài rỏ xuống mái tôn nghe tí tách. Huệ thấy mình dễ chịu lạ. Nàng muốn nói với hắn nhưng không biết phát biểu thế nào. Nghĩ một hồi lâu, Huệ bảo :

— Moi Huệ... et toi ?

Mặt hắn ngớ ra và hắn nhắc lại tiếng Huệ một cách ngượng ngập. Huệ nhớ đến một người bạn có tên tây nên vội tiếp :

— Moi : Marie, et toi ?...

Mắt hắn sáng lên. Hắn lùa tay vào cổ Huệ nhắc lại tiếng Marie mấy lần. Điều ấy khiến Huệ có vẻ tự hào về cái tên chọn rất nhanh chóng của mình. Từ lúc ấy, hắn gọi Huệ là Marie và Huệ cũng biết tên hắn là Jean. Jean lục ví cho Huệ xem tất cả ảnh của gia đình hắn, và hắn nói huyên thuyên. Huệ tuy không hiểu nhưng cũng gật đầu lia lịa. Thật ra qua mấy tấm ảnh cũ kỹ Huệ chỉ đoán phỏng hắn ta còn cả ông nội, bà nội, bố hắn, mẹ

https://tieulun.hopto.org

hắn và cả các anh, các chị nữa. Nàng nói với hắn :

— Toute famille ?

Hắn sung sướng gật đầu và có vẻ thích thú về sự thông minh của Huệ. Dưới ánh đèn, đôi mắt cũa Huệ long lanh một cách quyến rũ. Nàng dựa đầu lên thành giường, cổ nghiêng sang một bên. Mái tóc xoã xợi rũ xuống bờ vai đầy đàn. Huệ cao nên chân nàng ruỗi ra tới mãi tận gần cuối giường. Bàn chân của Huệ gếch lên đùi Jean. Hắn ủ hai cái gót nhỏ vào lòng bàn tay của mình. Giây lâu, hắn lại tìm ra ở trong ví một cái ảnh của hắn trao cho Huệ. Huệ cầm lấy, ngắm nghía rồi hỏi :

— A moi ? ..

Hắn gật đầu, lấy bút hý hoáy kỷ tặng. Huệ đưa tấm ảnh lên môi hôn rồi nhìn hắn cười. Hắn ném bút lên đầu giường và thò tay vặn nhỏ cái đèn. Huệ ôm lấy hắn. Hắn gọi tên Marie rất nhiều lần ở trong bóng tối...

(Còn nữa)

NHẬT-TIẾN

Sống một cuộc đời xa lánh công việc sung sướng biết chừng nào !

Publiusu Syrus

Trị một gia-đình khó khăn chẳng kém gì trị cả một quốc-gia.

Montaigne

Chỉ có giống lừa mới chối bỏ gia-đình.

Phương Ngôn Morocco

TẶNG QUÝ BẠN

1200 TẬP NHẠC (CÁY DA MẠ VÀNG)

TRỊ GIÁ 400.000$

Quý Bạn dùng Brilliantine Gold đều có thể được tập nhạc này để trong tủ sách gia đình. Tặng bạn hữu hoặc cho con em quý vô cùng.

Quý vị dùng Brillantine khi hết nên xem sau nhản hiệu nếu có chữ ký và dấu của nhà sản xuất xin đem lại số 4 Nguyễn-minh-Chiếu Phú-Nhuận sẽ được tặng một tập nhạc chọn lọc gồm 50 bản, bìa đóng gáy da, chữ vàng của nhà Xuất Bản LAM-SƠN.

Muốn hợp lệ xin đừng bóc dời nhản hiệu ra

https://tieulun.hopto.org

mưa. Qua những đống rác bẩn, tiếng mèo hoang rú lên trong đêm khuya khiến hai người dừng lại. Huệ nhặt lên một viên đá nhỏ ném về phía ấy. Con mèo càng rú to thêm khiến hắn phá lên cười. Huệ tức mình cũng chửi đổng một câu :

— Chà tổ bố !...

Hắn nhắc lại nhiều lần mấy tiếng « cha tổ bố » một cách thú vị.

Sự có mặt của hắn khiến Huệ thấy lòng nẩy ra những niềm vui. Nàng nghĩ đến sự cô đơn của mình trong những đêm mưa rả rích phải lủi thủi một mình trở về trong ngõ tối. Bất giác Huệ thấy mến hắn và lôi hắn bằng được về xóm cỏ. Nàng săn sóc hắn một cách thật tình và thân mật. Lúc hắn ngồi ở ghế, Huệ tháo giầy cho hắn. Đôi giầy đinh sũng nước nặng như hai cái cùm, Huệ ghếch vào một góc. Nàng bưng cho hắn một chậu nước rửa mặt rồi vào cài then cánh cửa thông với buồng trong. Tiếng thở nặng nề của cụ Chín khiến Huệ biết bà ta đã ngủ say. Huệ vào chạn bát lục được tô cháo đậu xanh. Tô cháo này tối nào bà cụ cũng để dành cho Huệ lúc nàng đi khuya về. Huệ bưng ra cho hắn. Hắn nhìn Huệ bằng con mắt cám ơn. Rồi tự nhiên hắn lục ví lấy ra mấy tờ giấy bạc. Huệ gạt tay hắn ra một cách giận dỗi. Lần này thì đến lượt hắn ta thẹn thùng. Hắn nhét tiền vào ví một cách ngượng ngập rồi húp cháo như một đứa trẻ. Dưới ánh đèn, cặp mắt của hắn bớt đỏ. Trong khi hắn ngồi ăn thì Huệ đi thay quần áo. Một lát nàng ngồi trang điểm lại trước cái gương kê ghếch lên chân ngọn đèn dầu. Hắn chăm chú nhìn công việc của Huệ làm. Nước mưa làm mái tóc Huệ trở nên óng ả. Nàng không cuộn mà để xõa xuống hai bờ với Cái tự nhiên ấy làm Huệ trẻ lại như một thiếu nữ còn xuân sắc. Lúc nàng tô son lên môi, Huệ thấy hắn nhìn mình một cách đắm đuối. Huệ cũng thấy hắn không xa cách với mình. Nàng xà vào lòng hắn như một người yêu thực thụ. Bao nhiêu lần nằm trong tay mọi người đàn ông, chưa lần nào Huệ xao xuyến như thế. Nàng muốn trao cho hắn tất cả nỗi xao xuyến của mình. Nàng dẫn hắn đi lại phía giường, và đem ngọn đèn dầu đặt trên cái ghế kê ngay bên cạnh. Căn buồng chỉ sáng lên ở một góc. Ánh sáng rung rinh, ấm cúng in bóng hai người lên vách gỗ. Nàng châm cho hắn một điếu thuốc lá. Khói thuốc mầu xanh lơ bay tản mạn trong bầu không khí lạnh và ẩm. Hai người ngồi dựa lưng vào thành giường nhìn những con thiêu thân nhảy loạn xạ quanh bầu đèn. Mưa bên ngoài rỏ xuống mái tôn nghe tí tách. Huệ thấy mình dễ chịu lạ. Nàng muốn nói với hắn nhưng không biết phát biểu thế nào. Nghĩ một hồi lâu, Huệ bảo :

— Moi Huệ... et toi ?

Mặt hắn ngớ ra và hắn nhắc lại tiếng Huệ một cách ngượng ngập. Huệ nhớ đến một người bạn có tên tây nên vội tiếp :

— Moi : Marie, et toi ?...

Mắt hắn sáng lên. Hắn lùa tay vào cổ Huệ nhắc lại tiếng Marie mấy lần. Điều ấy khiến Huệ có vẻ tự hào về cái tên chọn rất nhanh chóng của mình. Từ lúc ấy, hắn gọi Huệ là Marie và Huệ cũng biết tên hắn là Jean. Jean lục ví cho Huệ xem tất cả ảnh của gia đình hắn, và hắn nói huyên thuyên. Huệ tuy không hiểu nhưng cũng gật đầu lia lịa. Thật ra qua mấy tấm ảnh cũ kỹ Huệ chỉ đoán phỏng hắn ta còn cả ông nội, bà nội, bố hắn, mẹ

https://tieulun.hopto.org

hắn và cả các anh, các chị nữa. Nàng nói với hắn :

— Toute famille ?

Hắn sung sướng gật đầu và có vẻ thích thú về sự thông minh của Huệ. Dưới ánh đèn, đôi mắt cũa Huệ long lanh một cách quyến rũ. Nàng dựa đầu lên thành giường, cổ nghiêng sang một bên. Mái tóc xoã xợi rũ xuống bờ vai đầy đàn. Huệ cao nên chân nàng ruỗi ra tới mãi tận gần cuối giường. Bàn chân của Huệ gếch lên đùi Jean. Hắn ủ hai cái gót nhỏ vào lòng bàn tay của mình. Giây lâu, hắn lại tìm ra ở trong ví một cái ảnh của hắn trao cho Huệ. Huệ cầm lấy, ngắm nghía rồi hỏi :

— A moi ? ..

Hắn gật đầu, lấy bút hý hoáy kỷ tặng. Huệ đưa tấm ảnh lên môi hôn rồi nhìn hắn cười. Hắn ném bút lên đầu giường và thò tay vặn nhỏ cái đèn. Huệ ôm lấy hắn. Hắn gọi tên Marie rất nhiều lần ở trong bóng tối...

(Còn nữa)

NHẬT-TIẾN

Sống một cuộc đời xa lánh công việc sung sướng biết chừng nào !

Publiusu Syrus

Trị một gia-đình khó khăn chẳng kém gì trị cả một quốc-gia.

Montaigne

Chỉ có giống lừa mới chối bỏ gia-đình.

Phương Ngôn Morocco

TẶNG QUÝ BẠN

1200 TẬP NHẠC (CÁY DA MẠ VÀNG)

TRỊ GIÁ 400.000$

Quý Bạn dùng Brilliantine Gold đều có thể được tập nhạc này để trong tủ sách gia đình. Tặng bạn hữu hoặc cho con em quý vô cùng.

Quý vị dùng Brillantine khi hết nên xem sau nhản hiệu nếu có chữ ký và dấu của nhà sản xuất xin đem lại số 4 Nguyễn-minh-Chiếu Phú-Nhuận sẽ được tặng một tập nhạc chọn lọc gồm 50 bản, bìa đóng gáy da, chữ vàng của nhà Xuất Bản LAM-SƠN.

Muốn hợp lệ xin đừng bóc dời nhản hiệu ra

https://tieulun.hopto.org

Thơ hôm nay... ngày mai...

TRONG THƠ hôm nay... ngày mai (1) tôi muốn làm ấm lên những hồn thơ khác biệt, những vần thơ đẹp và kiêu hùng như từng chùm hoa sứ nở đỏ trên đỉnh đồi cao, có mây buồn vuốt nhẹ cánh hoa, có sương đêm nạm ngọc trên cành những cảnh đẹp ấy, tiếc thay không mấy người được thưởng thức, vì cảnh rừng man dại, vì núi đèo cao vút, vì cảnh vật vĩ đại mênh mông... Hôm nay những chùm hoa đẹp và kiêu hùng đó sẽ trở về góp với muôn hoa trong thi đàn.

Dù cánh hoa chưa đẹp tuyệt vời, dù hương thơm chưa ngát, dù màu sắc chưa lộng lẫy, thì ít nhất những chùm hoa sứ cũng sẽ góp với muôn hoa cuộc đời hương sắc kỳ diệu của mình.

Tôi muốn nhắc đến vần thơ của những chiến binh trong Quân đội Quốc gia. Tôi đã gặp những người ấy, tôi đã sống với nhau qua những đêm tưng bừng nhạc ca doanh trại, qua những đêm dài biên giới mắt nhìn suốt đêm chờ địch. Có những buổi chiều ở một miền đồng khô cỏ cháy nào đó. hoàng hôn úa dần trong nắng quái, cát bụi theo gió vây kín chân trời, bóng chúng tôi dài trên con kinh nước mặn trong buổi chiều hành quân.

Tất cả những niềm rung cảm ấy, tôi từng được đọc tâm sự của đồng ngũ qua những câu thơ chân thành » :

« Ta vẫn biết tâm hồn văn nghệ sĩ
« Là mơ trăng hẹn gió tự ngàn phương
« Để cảm yêu vũ trụ đượm tình thương
« Và rung động trước những gì tuyệt mỹ.
« Nhưng hôm nay giang sơn còn khói lửa
« Ta há nào quay mặt để làm ngơ
« Và thản nhiên mơ mộng vẫn làm thơ
« Để cát bụi vương buồn làng hoang vắng
« Trong cuộc sống dung hòa thơ với súng
« Say tình thơ và cuộc sống hiên ngang
« Và nguồn thơ đời đẹp để huy hoàng
« Trong khói súng dệt tình thơ muôn thủa

(Trích TÂM SỰ *của* **Võ Hữu Hanh**)

https://tieulun.hopto.org

Tâm hồn của người cầm súng và làm thơ thật là phức tạp và tế nhị. Thực ra họ muốn sống thực với lòng họ, không muốn đóng vai những người thợ thơ, ngồi trong tháp ngà để mơ chuyện ngàn phương. Họ cũng không muốn giả tạo sợ cuộc sống, viết những câu thơ thật kêu đầy rẫy những « cung tên, hoa nở trên đầu súng... » mà kỳ thực tác giả chỉ vui mừng trong hoan lạc đô-thành. Người thơ chiến sĩ hay người chiến sĩ làm thơ đã sống thực cuộc đời mình, đi vào những cung bực tột độ của cung đàn cuộc sống lúc kiêu hùng cùng những nhìn thấy những đau khổ của con người. Họ luôn luôn được dịp suy tưởng về thân phận con người trong nhiều hoàn cảnh khác nhau, trong cuộc sống nội tâm của chính mình cũng như bởi các đồng ngũ và của mọi người.

Một Pétoeffi thi sĩ nổi danh của Hung-Gia-Lợi, mà lời thơ từng là câu nói tượng trưng của đoàn quân Cách-Mạng Hung-Gia-Lợi chống Cộng Sản trong vụ quật khởi Budapest từng là một người thơ chiến sĩ, và đã bỏ mình ngoài trận địa. Rimbaud sau khi chán chường cuộc sống gia nhập đoàn quân tình nguyện Hòa-Lan trôi dạt sang Nam-Dương để tìm một chân trời mới. Gần đây chúng ta đã nhớ một Trần-Quang-Dũng với bài *Tây Tiến*, một Hoàng-Lẫm với bài *Bên kia sông Đuống* vì những tác giả của nó đã cầm súng và làm thơ; đã chân thành bộc lộ hồn mình trong cơn đau đất nước dù sau này họ bị Việt Cộng thanh toán.

Gần đây hơn tôi đã từng chung sống và thương nhớ một Nguyễn-văn-Long, một Song-Song văn Hai vì những bài thơ đẹp như bóng dừa trên sông nước Liên khu Năm hay nồng nàn như tiếng hò của cô gái Hậu giang, Sự có mặt của họ và những câu thơ đượm tình thương yêu đất nước. ngát tình người, thi đàn của chúng ta quá đà thắm thiết tình cảm tế nhị và khác biệt của thế hệ hôm nay, lớn lên trong cơn đau dân tộc.

Tôi đã từng bắt gặp những tâm tình tha thiết của chia ly và nhớ mong những lời thơ nhẹ như tiếng thở dài của chinh phụ bên song cửa ngóng chờ.

Đêm nay đang ngủ im lìm,
Thoáng nghe tiếng gió gõ mành bước sang
Dạy khêu ngọn đèn tàn sắp tắt
Em thẫn thờ dìu dặt tựa song
Nhìn sương thu tỏa bên sông
Nghiêng nghiêng cồn cát một giòng thiết tha
Lặng ngắm ánh trăng tà man mác
Trên mái lầu lác đác sương rơi
Tiếng thu lá đổ bồi hồi
Hồn thu, hoa lá ngậm ngùi nhớ thương
Em trạnh nhớ người phương trời lạ
Người hôm xưa tay đã cầm tay
Biệt ly buổi ấy tới nay
Hoàng hôn quanh vắng nhảy bay lưng trời
Nhớ thu nọ, cùng ngồi tựa cửa
Cùng ngắm trăng tha thướt bên hồ

https://tieulun.hopto.org

Thơ hôm nay... ngày mai...

TRONG THƠ hôm nay... ngày mai (1) tôi muốn làm ấm lên những hồn thơ khác biệt, những vần thơ đẹp và kiêu hùng như từng chùm hoa sứ nở đỏ trên đỉnh đồi cao, có mây buồn vuốt nhẹ cánh hoa, có sương đêm nạm ngọc trên cành những cảnh đẹp ấy, tiếc thay không mấy người được thưởng thức, vì cảnh rừng man dại, vì núi đèo cao vút, vì cảnh vật vĩ đại mênh mông... Hôm nay những chùm hoa đẹp và kiêu hùng đó sẽ trở về góp với muôn hoa trong thi đàn.

Dù cánh hoa chưa đẹp tuyệt vời, dù hương thơm chưa ngát, dù màu sắc chưa lộng lẫy, thì ít nhất những chùm hoa sứ cũng sẽ góp với muôn hoa cuộc đời hương sắc kỳ diệu của mình.

Tôi muốn nhắc đến vần thơ của những chiến binh trong Quân đội Quốc gia. Tôi đã gặp những người ấy, tôi đã sống với nhau qua những đêm tưng bừng nhạc ca doanh trại, qua những đêm dài biên giới mắt nhìn suốt đêm chờ địch. Có những buổi chiều ở một miền đồng khô cỏ cháy nào đó. hoàng hôn úa dần trong nắng quái, cát bụi theo gió vây kín chân trời, bóng chúng tôi dài trên con kinh nước mặn trong buổi chiều hành quân.

Tất cả những niềm rung cảm ấy, tôi từng được đọc tâm sự của đồng ngũ qua những câu thơ chân thành » :

« Ta vẫn biết tâm hồn văn nghệ sĩ
« Là mơ trăng hẹn gió tự ngàn phương
« Để cảm yêu vũ trụ đượm tình thương
« Và rung động trước những gì tuyệt mỹ.
« Nhưng hôm nay giang sơn còn khói lửa
« Ta há nào quay mặt để làm ngơ
« Và thản nhiên mơ mộng vẫn làm thơ
« Để cát bụi vương buồn làng hoang vắng
« Trong cuộc sống dung hòa thơ với súng
« Say tình thơ và cuộc sống hiên ngang
« Và nguồn thơ đời đẹp để huy hoàng
« Trong khói súng dệt tình thơ muôn thủa

(Trích TÂM SỰ *của* **Võ Hữu Hanh**)

https://tieulun.hopto.org

Tâm hồn của người cầm súng và làm thơ thật là phức tạp và tế nhị. Thực ra họ muốn sống thực với lòng họ, không muốn đóng vai những người thợ thơ, ngồi trong tháp ngà để mơ chuyện ngàn phương. Họ cũng không muốn giả tạo sợ cuộc sống, viết những câu thơ thật kêu đầy rẫy những « cung tên, hoa nở trên đầu súng... » mà kỳ thực tác giả chỉ vui mừng trong hoan lạc đô-thành. Người thơ chiến sĩ hay người chiến sĩ làm thơ đã sống thực cuộc đời mình, đi vào những cung bực tột độ của cung đàn cuộc sống lúc kiêu hùng cùng những nhìn thấy những đau khổ của con người. Họ luôn luôn được dịp suy tưởng về thân phận con người trong nhiều hoàn cảnh khác nhau, trong cuộc sống nội tâm của chính mình cũng như bởi các đồng ngũ và của mọi người.

Một Pétoeffi thi sĩ nổi danh của Hung-Gia-Lợi, mà lời thơ từng là câu nói tượng trưng của đoàn quân Cách-Mạng Hung-Gia-Lợi chống Cộng Sản trong vụ quật khởi Budapest từng là một người thơ chiến sĩ, và đã bỏ mình ngoài trận địa. Rimbaud sau khi chán chường cuộc sống gia nhập đoàn quân tình nguyện Hòa-Lan trôi dạt sang Nam-Dương để tìm một chân trời mới. Gần đây chúng ta đã nhớ một Trần-Quang-Dũng với bài *Tây Tiến*, một Hoàng-Lẫm với bài *Bên kia sông Đuống* vì những tác giả của nó đã cầm súng và làm thơ; đã chân thành bộc lộ hồn mình trong cơn đau đất nước dù sau này họ bị Việt Cộng thanh toán.

Gần đây hơn tôi đã từng chung sống và thương nhớ một Nguyễn-văn-Long, một Song-Song văn Hai vì những bài thơ đẹp như bóng dừa trên sông nước Liên khu Năm hay nồng nàn như tiếng hò của cô gái Hậu giang, Sự có mặt của họ và những câu thơ đượm tình thương yêu đất nước. ngát tình người, thi đàn của chúng ta quá đà thắm thiết tình cảm tế nhị và khác biệt của thế hệ hôm nay, lớn lên trong cơn đau dân tộc.

Tôi đã từng bắt gặp những tâm tình tha thiết của chia ly và nhớ mong những lời thơ nhẹ như tiếng thở dài của chinh phụ bên song cửa ngóng chờ.

Đêm nay đang ngủ im lìm,
Thoáng nghe tiếng gió gõ mành bước sang
Dạy khêu ngọn đèn tàn sắp tắt
Em thẫn thờ dìu dặt tựa song
Nhìn sương thu tỏa bên sông
Nghiêng nghiêng cồn cát một giòng thiết tha
Lặng ngắm ánh trăng tà man mác
Trên mái lầu lác đác sương rơi
Tiếng thu lá đổ bồi hồi
Hồn thu, hoa lá ngậm ngùi nhớ thương
Em trạnh nhớ người phương trời lạ
Người hôm xưa tay đã cầm tay
Biệt ly buổi ấy tới nay
Hoàng hôn quanh vắng nhảy bay lưng trời
Nhớ thu nọ, cùng ngồi tựa cửa
Cùng ngắm trăng tha thướt bên hồ

https://tieulun.hopto.org

Ngoài hiên dế nỉ non ca.
Mùa thu năm ấy tình thơ mộng lành
Từ ngày ấy mong Anh trở lại
Đời chiến binh gió trải ngàn phương
Gian nan cát bụi ven đường
Chiến chinh ở mãi dặm trường nơi nao.
Anh có biết chăng người yêu dấu mến
Những đêm trường mơ tưởng đến anh
Hỏi trăng trăng vẫn làm thinh
Gửi người muôn dặm mối tình nhớ thương...

(trích bản NHỚ NGƯỜI XƯA
của LÊ-PHÚ-HẢI)

Với thể thơ song thất lục bát đượm tính chất dân tộc, tác giả đã nói lên được nỗi lòng tha thiết nhẹ nhàng của mối tình nhớ người ngàn dặn mối tình nhớ nhung thầm kín từ muôn thuở của những người chinh phụ.

Tôi đã gặp một người lính chiến, tuổi hai mươi còn in trên khoé mắt và nụ cười hồn nhiên, dáng dấp còn đầy vẻ nhà trường, một người lính điển hình cho tất cả có cái biệt danh là Hùng-chính. Hùng-chính không phải là một nhà thơ chuyên nghiệp mà anh chỉ là một chiến sĩ làm thơ. Sau những giờ hành quân, sau những giờ thao luyện, anh thấy như muốn cầm bút để ghi lại những rung cảm của cuộc đời.

« Bóng mẹ già lạnh lẽo xóm cô đơn
« Bước phong sương con tiến mãi không sờn
« Phận bé bỏng điểm tô hồn sông núi
« Rồi những buổi khi chiều tà khuất bóng
« Bóng mẹ già mờ khuất nẻo cuối thôn
« Thầm mong con bên những khóm tre vàng
« Cho ấm lại lòng mẹ già cô quạnh
. . . . . .
« Con trở lại khi thanh bình đất nước
« Khi Thăng Long vai đẹp khải hoàn ca
« Bao tâm tình thắm nở ngát quê nhà
« Đoàn quân hát vang tình yêu đất nước

(Trích bài CHIỀU NAY CỐ THÔN của Hùng-Chính)

Lời thơ của Hùng-chính không điêu luyện, cầu kỳ nhưng tha thiết, chân thành và dản dị. Tôi nhìn người lính chiến tuổi hai mươi đưa cho tôi xem bài thơ này với nụ cười học sinh của anh tôi thấy sung sướng như vừa bắt chợt được một cảnh trăng lên đẹp giữa một đêm hành quân miền hoang vu đồng khô cỏ cháy.

PHAN-LẠC-TUYÊN

(1) *Những bài thơ trong bài này trích ở các tờ bích báo CAO-THẮNG ĐỀ-THÁM.*

https://tieulun.hopto.org

Gửi độc giả xa gần

Bạn Văn-Hiền USA.— Cám ơn sự cộng tác của bạn. Tiếc không thích hợp, xin gửi loại bài khác.

Bạn Giang-King.— Đã nhận được bài và chuyển ban đọc. Số 11 còn. Xin gửi cho 18$ kể cả cước phí bảo đảm.

Bạn Trung-Thiên (Tri-Thiện) — Tân Phong hiện có đóng thành bộ 18 tập (từ số 1 đến số 18) đóng thành 3 cuốn bìa cứng in chữ vàng giá chung 3 cuốn 270$ thêm cước phí bảo đảm 15$ nữa. Nếu bạn muốn mua xin gởi bưu phí về ông Trương-Cam-Vĩnh Tòa-Soạn — 193, Gia-Long — Saigon.

BÀI NHẬN ĐƯỢC

Tân Phong nhận được những bài sau đây của các bạn xa gần gửi về :

Thơ : Đắm say, Dư âm (T.H.T), Chiều (D.L.H), Đêm dài, Hoa xưa, giận hờn, giờ tan học (Song Giang T.V.T), Dạ Vũ (Y.S), Bỡ ngỡ, Linh hồn (N.V.T), Mơ xưa em (N.T), Thương về Cố đô, Nam Bắc Yêu Thương (H.L), Thác loạn (T.T.G), Phụ Phàng, Ngày xưa (Nam Phong) Say trăng (N.A), Nắng Đa Thành (V.H), Lặng lẽ (T.Đ), Đêm trắng (S.B), Hành khúc (S.B), Bao giờ có tình thương đêm ấy (T.P), Lìa Hồn (N.A), Tình Xưa (H.G), Con tầu đêm Nhạc Thu, Khúc Tình ca quê hương (T.V), Thuyền đêm (T.H.L), Những ý tưởng đẹp, Tình anh qua mắt em (M.Q.H), Gió Mưa, Cung đàn nghệ sĩ (T.Q.P), Xuất thần, Duyên trăng nước, Anh muốn hỏi (N.T.M.L), Đường Đèo, Về đi (V.M.L), Mưa Buồn, Giang hồ, Quê xưa, (C.L).

Truyện ngắn : Tiếng Kêu (Y.U), Trưa tha hương (M.P.T) Đẹp (T.G), Im Lìm (Đ), Bến Mơ (X.K), Gọi là (Đ.L), Đất Mẹ (H.D), Tuyên Ngôn (L.V), Đàn Thông (V.L), Đàn Xưa, Hình Ảnh (V.N.T), Mong Manh, Hoa Tím (B.Đ), Bài ca thế kỷ, Dừng Chân (V.H), Sầm Thương Sầu Khúc (V.S), Tâm Tình Em Tôi (Đ.H), Ngăn Cách (H.G), Chiều Sơ Nguyệt, Bài ca người Giang Hồ Lẳng Lơ (T.H), Yêu (T.T.L), Phụ Phàng, Mộng Lòng tan vỡ (N.P), Xao Xuyến (P.L.P) Trôi Giạt, Bơ Vơ. Chuyến Đò Ngang (H.L), Tịch Liêu, Ánh lửa trên vàm Nhật tảo (Đ.H), Cảm Thông, Nỗi buồn Mười tám, Chân thực (L.V), Kiếp thi nhân, Tạ Từ (T.Đ), Bão Rớt, Gác Phố (T.Đ), Buồn Chiều Bể lạnh (B.X), Chiều quê, Vườn hoa (D.L),

https://tieulun.hopto.org

Ngoài hiên dế nỉ non ca.
Mùa thu năm ấy tình thơ mộng lành
Từ ngày ấy mong Anh trở lại
Đời chiến binh gió trải ngàn phương
Gian nan cát bụi ven đường
Chiến chinh ở mãi dặm trường nơi nao.
Anh có biết chăng người yêu dấu mến
Những đêm trường mơ tưởng đến anh
Hỏi trăng trăng vẫn làm thinh
Gửi người muôn dặm mối tình nhớ thương...

(trích bản NHỚ NGƯỜI XƯA
của LÊ-PHÚ-HẢI)

Với thể thơ song thất lục bát đượm tính chất dân tộc, tác giả đã nói lên được nỗi lòng tha thiết nhẹ nhàng của mối tình nhớ người ngàn dặn mối tình nhớ nhung thầm kín từ muôn thuở của những người chinh phụ.

Tôi đã gặp một người lính chiến, tuổi hai mươi còn in trên khoé mắt và nụ cười hồn nhiên, dáng dấp còn đầy vẻ nhà trường, một người lính điển hình cho tất cả có cái biệt danh là Hùng-chính. Hùng-chính không phải là một nhà thơ chuyên nghiệp mà anh chỉ là một chiến sĩ làm thơ. Sau những giờ hành quân, sau những giờ thao luyện, anh thấy như muốn cầm bút để ghi lại những rung cảm của cuộc đời.

« Bóng mẹ già lạnh lẽo xóm cô đơn
« Bước phong sương con tiến mãi không sờn
« Phận bé bỏng điểm tô hồn sông núi
« Rồi những buổi khi chiều tà khuất bóng
« Bóng mẹ già mờ khuất nẻo cuối thôn
« Thầm mong con bên những khóm tre vàng
« Cho ấm lại lòng mẹ già cô quạnh
. . . . . .
« Con trở lại khi thanh bình đất nước
« Khi Thăng Long vai đẹp khải hoàn ca
« Bao tâm tình thắm nở ngát quê nhà
« Đoàn quân hát vang tình yêu đất nước

(Trích bài CHIỀU NAY CỐ THÔN của Hùng-Chính)

Lời thơ của Hùng-chính không điêu luyện, cầu kỳ nhưng tha thiết, chân thành và dản dị. Tôi nhìn người lính chiến tuổi hai mươi đưa cho tôi xem bài thơ này với nụ cười học sinh của anh tôi thấy sung sướng như vừa bắt chợt được một cảnh trăng lên đẹp giữa một đêm hành quân miền hoang vu đồng khô cỏ cháy.

PHAN-LẠC-TUYÊN

(1) *Những bài thơ trong bài này trích ở các tờ bích báo CAO-THẮNG ĐỀ-THÁM.*

https://tieulun.hopto.org

Gửi độc giả xa gần

Bạn Văn-Hiền USA.— Cám ơn sự cộng tác của bạn. Tiếc không thích hợp, xin gửi loại bài khác.

Bạn Giang-King.— Đã nhận được bài và chuyển ban đọc. Số 11 còn. Xin gửi cho 18$ kể cả cước phí bảo đảm.

Bạn Trung-Thiên (Tri-Thiện) — Tân Phong hiện có đóng thành bộ 18 tập (từ số 1 đến số 18) đóng thành 3 cuốn bìa cứng in chữ vàng giá chung 3 cuốn 270$ thêm cước phí bảo đảm 15$ nữa. Nếu bạn muốn mua xin gởi bưu phí về ông Trương-Cam-Vĩnh Tòa-Soạn — 193, Gia-Long — Saigon.

BÀI NHẬN ĐƯỢC

Tân Phong nhận được những bài sau đây của các bạn xa gần gửi về :

Thơ : Đắm say, Dư âm (T.H.T), Chiều (D.L.H), Đêm dài, Hoa xưa, giận hờn, giờ tan học (Song Giang T.V.T), Dạ Vũ (Y.S), Bỡ ngỡ, Linh hồn (N.V.T), Mơ xưa em (N.T), Thương về Cố đô, Nam Bắc Yêu Thương (H.L), Thác loạn (T.T.G), Phụ Phàng, Ngày xưa (Nam Phong) Say trăng (N.A), Nắng Đa Thành (V.H), Lặng lẽ (T.Đ), Đêm trắng (S.B), Hành khúc (S.B), Bao giờ có tình thương đêm ấy (T.P), Lìa Hồn (N.A), Tình Xưa (H.G), Con tầu đêm Nhạc Thu, Khúc Tình ca quê hương (T.V), Thuyền đêm (T.H.L), Những ý tưởng đẹp, Tình anh qua mắt em (M.Q.H), Gió Mưa, Cung đàn nghệ sĩ (T.Q.P), Xuất thần, Duyên trăng nước, Anh muốn hỏi (N.T.M.L), Đường Đèo, Về đi (V.M.L), Mưa Buồn, Giang hồ, Quê xưa, (C.L).

Truyện ngắn : Tiếng Kêu (Y.U), Trưa tha hương (M.P.T) Đẹp (T.G), Im Lìm (Đ), Bến Mơ (X.K), Gọi là (Đ.L), Đất Mẹ (H.D), Tuyên Ngôn (L.V), Đàn Thông (V.L), Đàn Xưa, Hình Ảnh (V.N.T), Mong Manh, Hoa Tím (B.Đ), Bài ca thế kỷ, Dừng Chân (V.H), Sầm Thương Sầu Khúc (V.S), Tâm Tình Em Tôi (Đ.H), Ngăn Cách (H.G), Chiều Sơ Nguyệt, Bài ca người Giang Hồ Lẳng Lơ (T.H), Yêu (T.T.L), Phụ Phàng, Mộng Lòng tan vỡ (N.P), Xao Xuyến (P.L.P) Trôi Giạt, Bơ Vơ. Chuyến Đò Ngang (H.L), Tịch Liêu, Ánh lửa trên vàm Nhật tảo (Đ.H), Cảm Thông, Nỗi buồn Mười tám, Chân thực (L.V), Kiếp thi nhân, Tạ Từ (T.Đ), Bão Rớt, Gác Phố (T.Đ), Buồn Chiều Bể lạnh (B.X), Chiều quê, Vườn hoa (D.L),

https://tieulun.hopto.org

ĐÍNH CHÍNH

Trong Tân Phong tập 20 — Bài thơ « Nghề Mọn » của Bàng-Bá-Lân. Trang 14 câu thứ 24 :

Tôi cười, chia vui với **nghĩ**

Xin đọc là : *Tôi cười, chia vui với* **nghỉ**

Câu thứ 32 (trang 15) *Hấp* **hấy** *cụ nhìn như hỏi*

Xin đọc là : *Hấp* **hay** *cụ nhìn như hỏi*

Câu thứ 43 (trang 15) *Tôi vì người ta* **trống** *trải*

Xin đọc là : *Tôi vì người ta* **trang** *trải*

Bài « CÁI LƯỚI » của Duy-Lam : Đoạn văn bắt đầu từ 4 giòng cuối trang 70 đến giòng 19, cột 2, trang 71 :

« ... cũ của vợ tôi lại tái phát . . . . . .
. . . . . bỏ nhà ra đi thì sao » ?

Xin độc giả đọc Đoạn văn này tiếp theo trang 72, trước khi sang trang 73.

Chúng tôi thành thực cáo lỗi cùng độc giả và tác giả của hai bài kể trên.

CÁO LỖI ĐỘC GIẢ

Vì một lẽ riêng bài « Cố Nghệ sĩ Nguyễn-đình-Nghị » với « Điệu hát Chèo Cải Lương » của Vũ-Huy-Chấn tạm gác lại một kỳ. Xin trân trọng cáo lỗi cùng độc giả xa gần.

ẤN LOÁT PHẨM MỚI

Tân Phong mới nhận được những ấn phẩm mới dưới đây :

— **Mùa Hoa Phượng Vỹ**.— (Khúc hát chia tay ngày hè) nhạc và lời của Duy-Cường và Duy-Mãnh.

— **Men nhạc chiều**.— (Khúc hát chia tay của những người bạn thân nhau) nhạc và lời của Duy-Cường).

— **Truyện người Vượt Tuyến**.— Của Nguyễn-ngọc-Thanh chính tác giả là người đã vượt tuyến kể lại những truyện xảy ra tại miền Bắc xa xôi bí mật mà ai cũng đều tò mò muốn biết. Sách dày 128 trang ấn loát công phu giá bán 50$.

— **Xây dựng đời sống Xã Thôn**.— Của Khắc-Minh Phan-Huy-Anh, một cuốn sách dầy trên 100 trang khảo sát nhiều vấn đề quan trọng có liên quan đến đời sống của dân quê.

— **Sơn Nhân Nhàn Bút**.— Một tập gồm hơn 100 bài thơ, sáng tác hoặc dịch đủ các thể của Chiêu-Dương Nguyễn-cao-Phụng, chỉ vì : « Biết chữ nhẽ ngồi ngây, cũng phá, cũng thơ, tiêu khiển vài bài khi hứng bút. Làm văn nào viết gượng, này người, này cảnh, sinh tình dặm vận để mua vui » Sách dày trên 100 trang, cỡ 16 x 21, in dán dị bìa 3 màu sơn láng của hoạ sĩ Mộng-Chương, giá bán 30$.

https://tieulun.hopto.org

DAKAO CÓ GÌ LẠ ? ? ?

PHÒNG - TRÀ CA - NHẠC TỨ - HẢI

(Bar La Mer)

số 44 - 46 Đại-Lộ Đinh - Tiên - Hoàng (Albert 1ER cũ)

KHAI TRƯƠNG NGÀY THỨ BẢY 18 - 6 - 1960

Quý vị sẽ có dịp thưởng thức các món ăn như : NEM CHUA HUẾ từ Huế gửi vào, BONG BÓNG cá tươi, CHẢ RÁN Đặc-biệt, CƠM CHIÊN TỨ-HẢI v.v...

Chỗ ngồi lịch - sự, mát mẻ rộng rãi, tiếp đãi niềm nở và lễ phép, giá phải chăng, giá món ăn từ 12$ đến 15$.

Từ 20 giờ 30 Đến 23 giờ 30 CÓ CA - NHẠC GIÚP VUI

TAM TINH

HÀI-CẦU

BỔ THẬN HOÀN

CỦA

VÕ-VĂN-VÂN

Báu thế gian

MỘNG, HUỘT, DI..

TINH CHUYỂN TRỊ HẾT

BẤY LÂU KIẾN HIỆU

VẪN RÀNG RÀNG

CHI NGÁNH

D. LÊ THÁNH TÔN SAIGON

Nhà May

CHUA

MỚI VỀ

TERGAL-ANGLAIS

51, Đỗ - Hữu - Vị

SAIGON

Điện Thoại : 23.413

https://tieulun.hoptp.org

ĐÍNH CHÍNH

Trong Tân Phong tập 20 — Bài thơ « Nghề Mọn » của Bàng-Bá-Lân. Trang 14 câu thứ 24 :

Tôi cười, chia vui với **nghĩ**

Xin đọc là : *Tôi cười, chia vui với* **nghỉ**

Câu thứ 32 (trang 15) *Hấp* **hấy** *cụ nhìn như hỏi*

Xin đọc là : *Hấp* **hay** *cụ nhìn như hỏi*

Câu thứ 43 (trang 15) *Tôi vì người ta* **trống** *trải*

Xin đọc là : *Tôi vì người ta* **trang** *trải*

Bài « CÁI LƯỚI » của Duy-Lam : Đoạn văn bắt đầu từ 4 giòng cuối trang 70 đến giòng 19, cột 2, trang 71 :

« ... cũ của vợ tôi lại tái phát . . . . . .
. . . . . bỏ nhà ra đi thì sao » ?

Xin độc giả đọc Đoạn văn này tiếp theo trang 72, trước khi sang trang 73.

Chúng tôi thành thực cáo lỗi cùng độc giả và tác giả của hai bài kể trên.

CÁO LỖI ĐỘC GIẢ

Vì một lẽ riêng bài « Cố Nghệ sĩ Nguyễn-đình-Nghị » với « Điệu hát Chèo Cải Lương » của Vũ-Huy-Chấn tạm gác lại một kỳ. Xin trân trọng cáo lỗi cùng độc giả xa gần.

ẤN LOÁT PHẨM MỚI

Tân Phong mới nhận được những ấn phẩm mới dưới đây :

— **Mùa Hoa Phượng Vỹ**.— (Khúc hát chia tay ngày hè) nhạc và lời của Duy-Cường và Duy-Mãnh.

— **Men nhạc chiều**.— (Khúc hát chia tay của những người bạn thân nhau) nhạc và lời của Duy-Cường).

— **Truyện người Vượt Tuyến**.— Của Nguyễn-ngọc-Thanh chính tác giả là người đã vượt tuyến kể lại những truyện xảy ra tại miền Bắc xa xôi bí mật mà ai cũng đều tò mò muốn biết. Sách dày 128 trang ấn loát công phu giá bán 50$.

— **Xây dựng đời sống Xã Thôn**.— Của Khắc-Minh Phan-Huy-Anh, một cuốn sách dầy trên 100 trang khảo sát nhiều vấn đề quan trọng có liên quan đến đời sống của dân quê.

— **Sơn Nhân Nhàn Bút**.— Một tập gồm hơn 100 bài thơ, sáng tác hoặc dịch đủ các thể của Chiêu-Dương Nguyễn-cao-Phụng, chỉ vì : « Biết chữ nhẽ ngồi ngây, cũng phá, cũng thơ, tiêu khiển vài bài khi hứng bút. Làm văn nào viết gượng, này người, này cảnh, sinh tình dặm vận để mua vui » Sách dày trên 100 trang, cỡ 16 x 21, in dán dị bìa 3 màu sơn láng của hoạ sĩ Mộng-Chương, giá bán 30$.

https://tieulun.hopto.org

DAKAO CÓ GÌ LẠ ? ? ?

PHÒNG - TRÀ CA - NHẠC TỨ - HẢI

(Bar La Mer)

số 44 - 46 Đại-Lộ Đinh - Tiên - Hoàng (Albert 1ER cũ)

KHAI TRƯƠNG NGÀY THỨ BẢY 18 - 6 - 1960

Quý vị sẽ có dịp thưởng thức các món ăn như : NEM CHUA HUẾ từ Huế gửi vào, BONG BÓNG cá tươi, CHẢ RÁN Đặc-biệt, CƠM CHIÊN TỨ-HẢI v.v...

Chỗ ngồi lịch - sự, mát mẻ rộng rãi, tiếp đãi niềm nở và lễ phép, giá phải chăng, giá món ăn từ 12$ đến 15$.

Từ 20 giờ 30 Đến 23 giờ 30 CÓ CA - NHẠC GIÚP VUI

TAM TINH

HÀI-CẦU

BỔ THẬN HOÀN

CỦA

VÕ-VĂN-VÂN

Báu thế gian

MỘNG, HUỘT, DI..

TINH CHUYỂN TRỊ HẾT

BẤY LÂU KIẾN HIỆU

VẪN RÀNG RÀNG

CHI NGÁNH

D. LÊ THÁNH TÔN SAIGON

Nhà May

CHUA

MỚI VỀ

TERGAL-ANGLAIS

51, Đỗ - Hữu - Vị

SAIGON

Điện Thoại : 23.413

https://tieulun.hoptp.org